Habari Ngema

New Testament in Mwani

Habari Ngema
New Testament in Mwani

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mwani

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mwani

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
b59c64ed-0fe2-582b-99e7-8752eb16e763

Contents

Matwaya 1
Maruku 49
Luka 78
Yahaya 133
Vitendo 170
waRoma 217
1 waKorintiyu 239
2 waKorintiyu 258
waGalata 271
waEfezu 279
waFilipi 287
waKolosayi 293
1 waTesalonika 299
2 waTesalonika 304
1 Timotiyu 307
2 Timotiyu 313
Titu 317
Filemoni 320
Waebraniya 322
Yakobu 340
1 Peduru 346
2 Peduru 352
1 Yahaya 356
2 Yahaya 362
3 Yahaya 363
Yuda 364
Ufunuri 366

Habari Ngema yereze Matwaya

Mwanzo

Matwaya ákiwa Yahudi, nripisi nsoko wa kazi za waRoma, ndimana akifezeyiwa na Mayahudi wenziwe! Iye kalawirira kuwa nfulati wa Insa, airini ákiwa walii na mwenziwe Insa kwa muda wa myaka mitatu. Eci kitabu-ci iye kawandikira Mayahudi ipate awambire kuhusu uhai na kufwa pamoja na kufufuka ka Insa. Evi ndi vyaakisowera pakulu mwaakipita akiwafunda wanu, na kulavya ushahidi wa maajuza mengi awenye atendánga Insa. Ákolota noyvo kuwa atimíze vibushuriwe nTaureti kweli-kwelini ndi Insa Almasihi.

Rikolo ra Insa Almasihi

1 Eci ndi kitabu ca rikolo ra Insa Almasihi, ujukulu wa Daudi, ujukulu wa Iburahima. Eku ndi kufulatana ka rikolo rake:
2 Iburahima kampongola Izaki,
Izaki kampongola Yankubu,
Yankubu kampongola Yuda pamoja na wanduze,
3 Yuda kampongola Paresi na Zera, wana wa Tamari;
Paresi kampongola Hesironi,
Hesironi kampongola Arama,
4 Arama kampongola Aminadabu,
Aminadabu kampongola Nashoni,
Nashoni kampongola Salmoni,
5 Salmoni kampongola Bowazi, mwana wa Rahabu;
Bowazi kampongola Obedi, mwana wa Ruti;
Obedi kampongola Yese,
6 na Yese kampongola Daudi, ajire akiwa nfalume.
Daudi kampongola Selemani, mwana wa muka wa Uriya*.
7 Selemani kampongola Rehoboyamu,
Rehoboyamu kampongola Abiya,
Abiya kampongola Asa,
8 Asa kampongola Yehoshafati,
Yehoshafati kampongola Yoramu,
Yoramu kampongola Uziya,
9 Uziya kampongola Yotamu,
Yotamu kampongola Ahazi,
Ahazi kampongola Hezekiya,
10 Hezekiya kampongola Manase,
Manase kampongola Amoni,
Amoni kampongola Yosiya,
11 Yosiya, wakati wasamisiwe akiperekiwa Babiloniya†,
kampongola Yekoniya na wanduze.
12 Bandi yakusamisiwa kuka Babiloniya,
Yekoniya kampongola Shealtiyeli,
Shealtiyeli kampongola Zerubabeli,

* **1:6** Daudi kâzinga na Batisheba muka wa Uriya. Ikisa wakilombana akimpongoríwa Selemani. (Ona 2 Samuweli 11.) † **1:11** Mayahudi wasamisiwa Izirael wakiperekiwa Babiloniya kwa sababu ya kubisha ámuri za Mwenyezimungu. Babiloniya rero inti ya Bugudadi.

13 Zerubabeli kampongola Abihudi,
Abihudi kampongola Eliyakimu,
Eliyakimu kampongola Azori,
14 Azori kampongola Zadoki,
Zadoki kampongola Akimu,
Akimu kampongola Elihudi,
15 Elihudi kampongola Eleazari,
Eleazari kampongola Matani,
Matani kampongola Yankubu,
16 Yankubu kampongola Yusufu, nlume wa Mariyamu,
ampongore Insa, etiwa Almasihi.

17 Basi vizazi piya mwanzo wa Iburahima mpaka Daudi vipita vizazi kumi
na vine. Mwanzo wa Daudi mpaka kusamisiwa kuperekiwa Babiloniya
vipita vizazi kumi na vine. Na tangu ka kusamisiwa kuperekiwa Babiloniya
mpaka wakati wa Almasihi vipita vizazi‡ kumi na vine.

Kupongoriwa ka Insa Almasihi

18 Sambi, kupongoriwa ka Insa Almasihi§ kukuna javi: Mariyamu ma-
maye Insa, kâpofiwa na Yusufu, falakini saanamba kunlomba, Mariyamu
kariwonerera emite kwa nguvu ya Roho Takatifu, we! 19 Yusufu nlumake,
kwa kuwa mukweli na kutowa kusaka kumwanziri, akanzimiya kumwasa
kisiiri-siiri. 20 Falakini iye, paakiwaza kutenda javire, kwa mpunde noure,
laika wa Mola kanjira akilota, akimwambira javi: "Yusufu ujukulu wa
Daudi! Usofeleye kunlomba Mariyamu nkawako, konta waasaka kupon-
gola-yo ampongola kwa uwezo wa Roho Takatifu. 21 Iye ampongola mwana
nlume na ujuzi umwite zina rake Insa*, konta iye awavusha wanu wake
nkati ya madambi awo." 22 Basi piya vikuna ipate utimiziwe usowezi
wasowere Mola julu ya nabii†, akamba:

23 "Onani! Mwari mmoja wa bikira akuja kwimita,
ampongola mwana nlume,
na wamwita zina rake Emanueli,
mana ake: 'Mwenyezimungu kawa pamoja nofwe.' "

24 Paasisimuke usingizi, Yusufu akitenda kamba vyaambiriwe na laika wa
Mola ire, akimpokerera nkawake. 25 Fala aamwijiwe mpaka kampongola
toto nlume. Na akimwita zina rake Insa.

2

Wataalamu wa mashariki wantukuza Insa

1 Sambi, paapongoriwe Insa Betlehemu inti ya Yudeya, wakati Herodi*
wawere nfalume, kwa mpunde noure wafika Yerusalemu wataalamu†
wakilawa upande wa mashariki, wakamba: 2 "Apongoriwe nfalume wa
Mayahudi-yo kandepi? Kamana tiwona nondwa yake paikiwala, ndimana
tija kuntukuza." 3 Nfalume Herodi paasikire, kafazaika pakulu sana na wanu
piya wa Yerusalemu‡ wafazaika naye. 4 Akiwajumanisa piya walongozi wa

‡ **1:17** Kizazi ndi muda mmoja wawainshi wanu mpaka piya kufwa kuja kuinshi wanu wengine.
§ **1:18** "Almasihi" zina rengine ra Insa, mana ake Mwenye alaiziriwe kuperekiwa na Mwenyezimungu kuwavusha wanu.
* **1:21** "Insa" mana ake "Nvushi".
† **1:22** Ona Izaya 7:14.
* **2:1** Eyo ndi Herodi nkulu wakwanza, babu wa Herodi mwengine atawáre wakati Insa wagomezeriwe pansalaba.
† **2:1** Wataalamu kawakirifyomesanga namuna vyazenenda nondwa.
‡ **2:3** Yerusalemu zina rengine ndi Al-Kuds.

dini na wanlimu wa shariya wákiwatumikira wanu, akiwadairi: “Almasihi§
akuja kupongoriwa ndepi?” 5 Ewo wakinjibu: “Betlehemu inti ya Yudeya,
konta vyandikiwa na nabii mmoja* javi:

6 ‘Uwe! Betlehemu, inti ya Yudeya,
auri ntoto fúti kati ya walongozi wa Yudeya,
konta kati ya uwe alawirira nlongozi,
akuja kusunga umati wangu Iziraeli.’ ”

7 Sambi Herodi akiweta wataalamu ware, akiwadairi kisiiri-siiri wakatini
wayilawirire nondwa ire. 8 Ikisa akiwapereka Betlehemu akamba: “Ukani,
mukadadishi sana-sana kuhusu toto-yo. Mukimmonerera, tumizani ku-
nambira ipate nomi nije nintukuze.” 9 Pawansikire nfalume ire, wakúka.
Ona, noire nondwa yawawonire ikiwala ire, ikiwalongoza mpaka mahala
paakiwa toto ire, ikimira. 10 Pawawonire nondwa ire, watenda radi na
wafurahi pakulu sana. 11 Nakufika nnyumba, wammona toto ire pamoja
na Mariyamu mamaye, wakikokora mbere yake, wakintukuza. Kuno wak-
ifungula mali awo, wakintuzira zawadi: oru, lubani na mafuta a nsandali.
12 Noparepare iwesukira ruhuya wasiludire ka Herodi kure. Basi, kwa njira
nyengine, wakiludira kwawo.

Kutira kuka Miswiri

13 Ewo pawaludire, mpunde laika wa Mola akinjira Yusufu julu ya ruhuya,
akimwambira akamba: “Lamuka, nsukure toto-yo pamoja na mamaye, utire
uke Miswiri, ukekare mpaka nukwambire, konta Herodi ansakula toto-yo
amuulaye.” 14 Iye akilamuka, akintwala toto ire pamoja na mamaye, usiku-
usiku akilawa, akuka Miswiri. 15 Akikala nokure mpaka Herodi akifwa, ipate
vitimiziwe vyaambire Mola julu ya nabii mmoja†, akamba: “Kulawa Miswiri
nimwita mwanangu.”

Kuulaiwa ka wana watoto

16 Sambi, Herodi pejiwe kuwa katenviwa na wataalamu ware, kakimiwa
pakulu futi. Akitumiza kuwolaya wasimana walume piya wa Betlehemu
na wa kaya piya zíri karibu nawo, kwanza ka hirimu ya myaka miwiri na
sawanamba kufika, kwa kutunza muda waawadairire wataalamu ware.
17 Basi vikitimiziwa vyaasemire nabii Yeremiya‡ akamba:

18 “Shauti isikirika Rama,
kiriro na shuku pakulu,
Rakeli awaririra wanawe,
aasaka kunyamaziwa,
kamana awapo.”

Kuludi Miswiri

19 Sambi, nakufwa Herodi, kwa mpunde laika wa Mola akinjira Yusufu
Miswiri nokure julu ya ruhuya, 20 akamba:
“Lamuka, unsukure toto-yo pamoja na mamaye, uke inti ya Iziraeli,
konta wakisakula kumulaya-wo wafwa.”
21 Basi, paalamuke, akinsukula toto ire pamoja na mamaye, wakingira inti
ya Iziraeli. 22 Fala, paasikire kuwa Arkelau kankumiliki Yudeya, kariti cewo
ca Herodi wawaye, akopa kuka noko. Na paakumbusiwe kwa nloto, akilawa

---

§ **2:4** Eyi aya-yi “Almasihi” mana ake Nfalume nkulu wa Mayahudi álaiziriwe kupongoriwa. * **2:5** Kwa nfano, ona 2 Samuweli 5:2. † **2:15** Ona Hozeya 11:1. ‡ **2:17** Ona Yeremiya 31:15.

akuka makaya a Galileya. 23 Paafikire, akikala kaya ulu yakwitiwa Nazareti
ipate vitimiziwe visemiwe na minabii kuwa: "Akwitiwa nNazareti§."

3

Yahaya mwenyé Koza

1 Nowo wakati-wo, kalawirira Yahaya mwenyé Koza akihubiri nlanga
ra Yudeya, 2 akamba javi: "Tubiyani, kamana ufalume wa binguni* uwa
karibu!" 3 Kamana javi ndi vyaambiwe na nabii Izaya, Yahaya paakamba
javi:

"Shauti ya munu yankufula uto nlanga:
Ntengezereni Mola njira yake,
molosereni barabara yake yaasaka kupita."

4 Sambi, Yahaya mavazi ake ákiwa a mabururu a ngamiya, ákivalanga ukanda†
wa sambala nkiuno‡, na cakurya cake cíkiwa mazorombe na ansali. 5 Nowo
wakati-wo, wanu wa Yerusalemu, na wanu piya wa Yudeya, na piya inti
jirani za Yordani§ wakuka kwake iye, 6 newo wakoziwa neye mmuto wa
Yordani, kuno wakisema madambi awo.
7 Yahaya paawawonire Mafarizeu na Masaduseu* wengi wakija kwake
woziwe, akiwambira: "Umwe kabila ya manyoka! Nani akushongezereni
kutira kukimiwa kusaka kuja? 8 Basi, ipani visumo† vyakolota kutubiya.
9 Musiwaze watupu kwamba: 'Tanawo baba, ndi Iburahima.' Konta
nukwambirani kuwa Mwenyezimungu kanawo uwezo wakupindula eya
mawe-ya kuwa wajukulu wa Iburahima. 10 Nepa katana ituriwa fúti panzipe
wa muti. Ndimana, kila muti saupa visumo vyema usinjiwa, ukwefiwa
pamoto.
11 Omi-pa nukozani na maji molote kutubiya. Fala ája bandi ya omi
kanawo uwezo pakulu koliko omi, iye omi sifãi kusukula tamango zake.
Noyo-noyoni akuja kukozani na Roho Takatifu na moto. 12 Iye kisero ciwa
mmakono mwake, akuja kumariza kupepeta, ataya mpunga wake nkikuti,
fala membu akoca na moto sauzimika tena."

Koziwa ka Insa

13 Sambi, Insa akilawa Galileya, akuka ka Yahaya muto wa Yordani
akoziwe. 14 Fala Yahaya akinkataza, akamba: "Omi ndi nisakula koziwa
nowe, sambi ujaja nukoze omi?" 15 Insa akinjibu: "Kubali novyo sambi-pa!
Kamana ndi vyavitijuzi ipate titimize piya shariya." Ndimana, akinkubali.
16 Insa, pesire koziwa, akilawa mmaji. Kwa mpunde nowo, akifun-
guririwa binguni wanzu, ng'waaa! Akimmona Roho wa Mwenyezimungu
akimwisukira kamba pomba. 17 Apa! Na shauti ya kulawa binguni ikisema:
"Eyu ndi Mwanangu wanimpenda, niwa radi naye."

4

Kuyerériwa ka Insa

---

§ **2:23** Epa mwandishi katumira "nNazareti" aari kumwamba Insa tu basi kuwa nNazareti falakini amwamba novyo munu wakutula nadiri ya Nazareti. Ona Isabu 6:2-21. * **3:2** "Ufalume wa binguni" mana ake, "ufalume mupya wa Mwenyezimungu" au "kutawala ka Mwenyezimungu". † **3:4** Au: "sintu". ‡ **3:4** Nabii Aliyasi ákivalanga kwa namuna moja. Ona 1 Nfalume 1:8. § **3:5** Yordani ndi muto nkulu uri Iziraeli. * **3:7** "Mafarizeu na Masaduseu" ndi makundi mawiri a wanu wa dini ya Mayahudi. † **3:8** "Visumo" mana ake vitendo vyema.

1 Ikisa, Insa akitwariwa akukisiwa na Roho Takatifu palanga akayerreriwe
na Ibilisi. 2 Pesire kufunga suku arubaini, usiku na nsana, mwinsho ikinkola
njala. 3 Cakúyerera ire akinfika karibu, akimwambira: "Kamba kuwa Mwana
wa Mwenyezimungu*, sowerera mawe-ya ataduke mikate." 4 Fala iye
akinjibu, akamba: "Vyandikiwa† javi:

'Binadamu aainshi julu ya mikate basi, fala ainshi julu ya kila masemo a Mwenyezimungu.' "

5 Ikisa Ibilisi akintwala Insa, akuka naye Yerusalemu kaya takatifu, akintula
julu mahala parefu pakulu pa Nyumba Takatifu, 6 akimwambira: "Kamba
kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, refye pansi, kamana yandikiwa‡:

'Awamuru malaika wake kuhusu uwe,
wakupokerera mmakono mwawo,
mawe asukulumize anta aba mulu wako.' "

7 Insa akimwambira: "Vyandikiwa§ novyo javi:

'Usimyerere Mola, Nlungu wako.' "

8 Ikisa Ibilisi akinsukula tena, akuka naye mpaka pamwango nrefu
sana, akimolotera inti za ulumwengu piya na ubora wa utajiri wawo.
9 Akimwambira: "Ukisujudi ukinitukuza omi, vinu-vi piya nukupa." 10 Insa
akimwambira akamba: "Lawa-pa, uka vyako, uwe Shetwani*, konta
yandikiwa† javi:

'Mola Nlungu wako, iye ndi waujuzi kuntukuza,
kuntumika iye yeka yake tu basi.' "

11 Basi Ibilisi akimwasa. Mpunde noure malaika wakinfika karibu, wakintumika.

Mwanzo wa kazi za Insa Galileya

12 Insa, paasikire kuwa Yahaya kafungiwa, akiludira inti ya Galileya.
13 Akisama Nazareti, akuka akikala Kafarnaumu, kaya íri nanyenje ya
tanda‡, upande wa inti ya Zabuloni na ya Naftali§, 14 ipate vitimiziwe
visemiwe na nabii Izaya*, akamba:

15 "Inti ya Zabuloni na inti ya Naftali, nanyenje ya tanda,
kupunda muto wa Yordani, Galileya ya mataifa!
16 Wanu wari ngiza wawona nuru yakuwala pakulu sana,
wekáre nkati ya inti na kati ya kinviri ca kifo, nuru iwazunguriza."

17 Kulawa noure wakati ure, Insa akanza kwereza, akamba: "Tubiyani,
kamana ufalume wa binguni uwa karibu."

Wanafunzi wakwanza wa Insa

---

* **4:3** "Mwana wa Mwenyezimungu" ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. † **4:4** Ona Kumbukumbu 8:3. ‡ **4:6** Ona Zaburi 91:11. § **4:7** Ona Kumbukumbu 6:16. * **4:10** Shetwani ndi zina rengine ra Ibilisi. † **4:10** Ona Kumbukumbu 6:13. ‡ **4:13** "Tanda" epa ndi Tanda ra Galileya. § **4:13** Inti ya rikolo ra Zabuloni na Naftali, wana wa Yankubu. * **4:14** Ona Izaya 9:1,2.

18 Insa, paakenenda nanyenje ya tanda ra Galileya, kawawona wanu,
munu na nduye: Ansumani etiwa Peduru, pamoja na nduye Andere, wak-
itaya nyavu ntanda mure konta wákiwa wavuvi. 19 Akiwambira: “Nifulateni
omi, nukutendani kuwa wavuwi-wanu.” 20 Mpunde noure, nakwasa nyavu
zire, wakinfulata. 21 Nakuka mbere, akiwawona wanu wengine, munu na
nduye: Yakobu mwana wa Zebedeyu, pamoja na Yahaya, nduye Yakobu.
Wákiwa mungalawa na wawa yawo Zebedeyu, wakiwanza nyavu zawo.
Insa akiweta, 22 newo mpunde noure wakasa ngalawa na wawa yawo,
wakinfulata.

Kazi ya Insa Galileya

23 Insa akenenda piya inti ya Galileya, mmasinagoga† mwawo kupita
akifunda. Akereza Habari Ngema ya ufalume wa Mwenyezimungu, na
akiponesa ulwere piya na maradi piya a wanu ware. 24 Kusifiwa kwake
kusikirikana piya inti ya Siriya. Wakija nawo kwake iye piya walwere
wa kila namuna ya malwazo na kopepesiwa, wakuwa na mashetwani, wa
visalasala na wakuremala, neye akiwaponesa. 25 Wanu wengi wakinfu-
lata, kulawa Galileya, Dekapoli, Yerusalemu, Yudeya pamoja na ng'ambu
nyengine ya Yordani.

5

Utuba pamwango

1 Pawonire makundi a wanu, Insa akikwera pamwango, akikala. Na
wanafunzi wake wakuka wakijumana naye.

Furaha yakweli

2 Akifungula kanywa, akanza kuwafunda akamba:

3 “Heri ndi wenye kuriwona usikini roho zawo*
kamana ufalume wa binguni† ndi wawo.
4 Heri ndi wenye kulalamika,
kamana wakuja kunyamaziwa.
5 Heri ndi wenye kurinyenyekeya,
kamana wakuja kuwa wenye ardhi.
6 Heri ndi wenye njala na nyotwa ya shariya,
kamana wakuja kwikutisiwa.
7 Heri ndi wenye utungu,
kamana newo wawoneriwa utungu.
8 Heri ndi wenye moyo swafi,
kamana wakuja kummona Mwenyezimungu.
9 Heri ndi wenye kupatanisa wanu,
kamana wakwitiwa wana wa Mwenyezimungu.
10 Heri ndi wenye kuhudiwa kwa sababu ya haki,
kamana ufalume wa binguni ndi wawo.
11 Heri kwenu wakati wamwiniwa,
na wamwandibiwa,
na wamubuniriwa kila namuna ya ulongo,
kwa sababu yangu omi!
12 Furahini na muwe radi pakulu, kamana thawabu yenu ndi ulu mbinguni.
Kamana novyo ndi vyawandibiwe minabii wapitire kábula ya umwe.”

---

† **4:23** Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi. * **5:3** “Wenye kuriwona usikini roho zawo” mana ake ndi wanu wariwona kutowa kuwa kinu mbere ya Mwenyezimungu. Awaridãi mbere ya Mwenyezimungu. † **5:3** Ufalume wa binguni mana ake ndi kutawala ka Mwenyezimungu.

Munyu na nlangaza

13 Insa akizidi kusema javi: "Umwe ndi munyu mulumwengu-mu! Munyu
ukilamwa, cílungiriwa kinani? Auna nguvu tena, ila ukwefiwa kunundu,
uluwatiwa na wanu. 14 Umwe ndi nlangaza mulumwengu-mu. Kaya yaku-
jengiwa pajulu ya mwango aifisiwa. 15 Hapana munu akoréza kandiyeru
kufinika na tamboru, ila atula pajulu ya meza, iwamwarikire wanu piya
wári nnyumba. 16 Kwa namuna moja novyo, ulangare nlangaza wenu mbere
ya wanu, ipate wawone vitendo vyenu vyema, wansifu Baba wenu ári
mbinguni."

Kuhusu shariya

17 Cengine Insa kawambira kaamba: "Musidanizire kamba nija kufuja
shariya za Taureti au vyawakifunda minabii. Sijire kuvunja, ila nija ku-
timiza. 18 Nukwambirani kweli kuwa, mpaka kwisa ka bingu na ardhi, aipo
fataha wala shada isaka kulaviwa nTaureti mpaka vinu piya vitimiziwe.
19 Ndimana, munu afúja ezi ámuri-zi, anta iwe noto moja tu basi, na
kuwafunda wenziwe watende novyo, akuja kuwoniwa ntoto futi nkati ya
ufalume wa binguni. Falakini afuláta ezi ámuri-zi kuno akifunda, akuja
kuwoniwa nkulu nkati ya ufalume wa binguni. 20 Basi, nukwambirani kuwa
shariya yenu, ikitowa kupunda haki ya wanlimu wa shariya na Mafarizeu,
amwingira futi ufalume wa binguni."

Mambo a kukimiwa

21 Kawambira tena javi: "Musikira vyawambiriwe‡ wámida, 'Usiulaye.
Olaya onse, imbidi ahukumiwe.' 22 Falakini omi nukwambirani kuwa
piya-mwe mwenyé kunkimwira mwenziwe, imbidi ahukumiwe. Mwenyé
kunkejeli mwenziwe, imbidi oke kumilandu. Mwenyé kumwita mwenziwe
'zozo', imbidi oke motoni. 23 Sambi, ikiwa kwankulavya swadaka§ yako
julu ya uralu, nopo ukikumbukira kuwa mwenziwo kanawo dugudugu julu
yako, 24 asa nopo swadaka-yo mbere ya uralu-wo, uke ukapatane kwanza
na mwenziwo. Sambi, ukiludi, lavya swadaka yako. 25 Patana na aduwi
wako upesi paúri naye munjira ipate asukupereke ka mwenyé kulamula,
neye kukupereka ka amiri wa kalaboshu, wefyeriwe nomo. 26 Nukwambira
kweli, visaka kuwa vyonse, aulawa-mo mpaka uripe nzuruku kamili."

Kuhusu uzinzi

27 Insa kawafunda tena javi: "Musikira vyayâmbiwe*, 'Usizinge'. 28 Falakini
omi nukwambirani kuwa kila mwenyé kunnang'aníza mwanamuka ka
kumperereza iye, kazinga futi. 29 Basi sambi, kamba rikukosesa riso rako ra
nkono nriro, kotopola, wefye baidi yako. Kamana, ndi fadari kwako kwefya
kifingo kimoja ca mwiri wako, koliko mwiri wako nzima kwingira motoni.
30 Na kamba ukukosesa nkono nriro wako, tupula nowo, wefye baidi yako.
Basi, ndi fadari kwako kwasika kifingo cako kimojawapo, koliko mwiri wako
nzima kwingira motoni. 31 Yambiwa novyo javi, 'Amwása nkawake onse,
ampe talaka.'† 32 Falakini omi nukwambirani kuwa kila mwenyé kumwasa
nkawake saíri kwa sababu ya uzinzi, muka-yo antenza kuzinga. Na mwenyé
kunlomba muka wakwasiwa, kankuzinga."

Kuhusu kulapa

33 Insa akizidi kuwambira: "Musikira tena vyawâmbiriwe wámida: 'Usi-
lapire ulongo ila mutimize mbere ya Mola kulapa kwenu.' 34 Falakini omi

‡ **5:21** Ona Kulawa 20:13; Kumbukumbu 5:17. § **5:23** Kulavya swadaka nNyumba Takatifu nkaya ya Yerusalemu. * **5:27** Ona Kulawa 20:14; Kumbukumbu 5:18. † **5:31** Ona Kumbukumbu 24:1.

nukwambirani kuwa usilapire kinu ciwa conse: wala binguni kamana ndi
kiti ca Mwenyezimungu, 35 wala usilapire duniya, kamana ndi yaluwatira
maulu ake, wala usilapire Yerusalemu kamana ndi kaya ya Nfalume Nkulu,
36 wala usilapire kiswa cako‡ kamana auna uwezo wa kubadili nywiri zako
kuwa nyelupa au nyerufi. 37 Basi, kusowera kwenu kuwe 'aye' íri 'kweli aye',
'sivyo' íri 'kweli sivyo'. Ca kupunda epo conse, cilawa ka Mbaya."

Kuhusu kuripirirana

38 Cengine kawambira kaamba: "Musikira vyayâmbiwe kuwa: 'Riso kwa
riso, rino kwa rino.' 39 Fala omi nukwambirani kuwa musishindane na
wenye kukutendani ubaya. Kwasa javyo, ikiwa munu kakwibiya langu
ra nkono nriro, zungunuka umpe langu ra upande mwengine. 40 Ikiwa
munu kakukeshari atware anzu yako, kazaku rako nero mwasire. 41 Munu
akukulazimisha kusukula kinu kilometuru moja, uka naye mpaka mbiri.
42 Munu akukulebela kinu kimojawapo, mpe, na munu akija kukukopa,
nkopeshe usinture minyongo."

Kuhusu kuwapenda maaduwi

43 Ikisa kawambira javi: "Musikira vyayâmbiwe, 'Mpende mwenziwo,
mwine aduwi wako.' 44 Fala omi nukwambirani javi: Wapendeni maaduwi
wenu, na watendereni duwa wenye kukulumbatani, 45 ipate muwe wana
wa Baba wenu ári binguni. Kamana awarisa juwa rake ka wema na
wabaya, anyesa nvula ka wenye shariya na sawana shariya. 46 Kamana
mukiwapenda wenye kukupendani, thawabuni yamupata? Sinovyo vyawa-
tenda anta wenye kuripisa nsoko? 47 Mukiwadairi habari wenzenu basi,
camutendire ndi cepi? Sinovyo vyawatenda anta wanu sawamwijiwa
Mwenyezimungu? 48 Basi mukamilike kamba vyakamilike Baba wenu ári
binguni."

6

Kuhusu kuwasaidiya masikini

1 Insa kasowera tena javi: "Onani! Musitende shariya yenu mbere ya
wanu kuwóniwa. Mukitenda javyo, amupata thawabu ka Baba wenu ári
binguni. 2 Ndimana, paulavya zaka, mbere yako usibiye umambi, kamba
wanafiki vyawatenda kusinagoga na munjira, wasifiwe na wanu. Nuk-
wambirani kweli kuwa wesa kupata futi thawabu zawo. 3 Fala uwe, ukilavya
zaka, usase nkono sonto wako kwijiwa citenda nkono nriro wako, 4 zaka
yako iwe kwa siiri. Na Baba wako, awona siiri, akujanliya."

Mambo a kutenda duwa

5 Insa kazidi kuwambira kaamba: "Pamulebela duwa, musitende kamba
vyawatenda wanafiki. Kamana ewo kuwajibu kwimira kulebela duwa
mmasinagoga na mmamembe ipate wawoniwe na wanu. Nukwambirani
kweli kuwa wapata futi thawabu zawo. 6 Fala uwe, ukilebela duwa, ingira
nkisusi mwako, nakufunga nryango, ulebela duwa ka Baba wako arípo kwa
siiri. Na Baba wako, awóna kwa siiri, akujanliya. 7 Pamulebela duwa,
musisowere novyo-novyo masemo mengi saana mana, kamba vyawatenda
sawamwijiwa Mwenyezimungu. Ewo wawaza kuwa, kwa sababu ya
usowezi mwingi, wasikiriwa. 8 Basi musiwalandanise, konta Baba wenu
akwijiwa camusakula kábula samunlebele. 9 Kwa javyo, pamulebela duwa,
ambani javi:

‡ **5:36** "Kulapira kiswa" mana ake ndi kupereka kiswa ikiwa ulongo, na kupereka kiswa ndi kufwa.

‘Baba wetu uri binguni,
rikurisiwe zina rako,
10 uje ufalume wako,
vitendiwe vyausaka
kamba vitendiwa mbinguni,
na mulumwengu-mu vitendiwe novyo.
11 Tipe luziki rero ratisakula kila suku.
12 Tiswamii makosa etu,
kamba ofwe novyo vyatiwaswamii watikosa.
13 Usitase kutingira ushetwani,
fala tinusuru mmakono mwa Mbaya.[*]’
14 Sambi, mukiwaswamii wanu makosa awo, na Baba wenu mbinguni
akuswamiini novyo. 15 Fala kamba amuwaswamii wanu, na Baba wenu
aakuswamiini tena.”

Kuhusu kufunga

16 Ikisa kawambira javi: “Pamufunga, musiwalande manafiki wafunga
wajii, kamana wanyatisa kumaso kwawo ipate wawoniwe na wanu kuwa
wafunga. Omi nukwambirani kweli kuwa ewo wesa kupokerera thawabu
zawo. 17 Falakini uwe, ukifunga, taya kumaso na usamure nywiri zako,
18 ipate usiwoniwe na wanu kuwa kufunga, ila wijiwiwe na Baba wako arípo
kwa siiri. Na Baba wako, awóna kwa siiri, akujanliya.”

Kuhusu kuriturira mali

19 Cengine tena Insa kasema javi: “Musiriturire mali mulumwengu-mu
múri uswa na ange yaribungi piya vinu, na wevi wavunjanga miryango
wakwiwa. 20 Fala riturireni mali enu mbinguni, mahala savyaribika na
uswa wala na ange, wala wevi sawavunja nryango wakitowa kwiwa,
21 kamana paari mali ako, na moyo wako ndi pauwa nopo. 22 Sambi,
kandiyeru ya mwiri ndi riso rako-ro. Ikiwa maso ako meema, mwiri
wako piya ukuwa nuru. 23 Fala ikiwa riso rako ribaya, mwiri wako
piya ukuwa nkisi[†]. Kwa javyo, ikiwa nlangaza kwako uwe kisi, kisi
cako kikulu pakulu.[‡] 24 Hapana munu akidiri kuwatumikira mamwenye
wawiri, kamana mmoja amwina, mwengine ampenda. Au aryaminisa ka
mmoja, mwengine ankejeli. Basi, avikidirika kuntumika Mwenyezimungu
pamoja na mali. 25 Ndimana omi nukwambirani javi: Musishugulike na
mainsha enu, camusaka kurya wala kunywa wala mwiri wenu camusaka
kuvala. Mainsha sibora zaida ya cakurya? Na mwiri sibora zaida ya
mavazi? 26 Wanang'anizeni wanyuni julu: sawavyala wala sawavuna wala
sawariturira nkikuti, fala Baba wenu ári binguni awarisa. Umwe sibora
koliko ewo-po? 27 Nani kati yenu ashugúlika kakidiri kongeza ora moja
ya uhai wake?[§] 28 Na mavazi, sababuni umwe kushugulikira? Tunzani
maluwa a nnundu, namuna vyaakula. Aakola kazi wala aapakasa nguwo.
29 Nukwambirani kuwa anta Selemani[*] na ubora wake piya aavarire kamba
luwa rimojawapo. 30 Basi, ikiwa Mwenyezimungu avaza minyani ya nnundu

---

[*] **6:13** Mandiko mengine akongeza usowezi wakwamba javi: [Konta uwe ndi Mwenyé ufalume, Mwenyé nguvu, Mwenyé utukufu, daima milele. Aamina.] [†] **6:23** “Kisi” mana ake “giza”. [‡] **6:23** Ezi aya-zi mana ake javi: Namuna munu vyaatafiti mali ake akolota vyaasaka kuwa mainsha ake mbere. Ikiwa iye munu mwema, vinu vyake awamera wenziwe, mainsha ake akwijala nlangaza, akwenenda sana. Fala ikiwa siyo munu mwema, vinu vyake daima ariturira iye tu basi, mainsha ake ejala kisi, daima akwakula. [§] **6:27** Usowezi wa Kigeregu dalili ndi javi: “Ákidiri kongeza ujunda nusu meturu?” [*] **6:29** Selemani ákiwa nfalume nkulu, mwana wa nfalume Daudi.

iripo rero, yakuwa makeshamungu ilungula moto, futi aazidi kukuvazani
umwe, wenye kwamini aba? 31 Basi, musishugulike kwamba: 'Tiryani?'
au 'Tinywani?' au 'Tivalani?' 32 Kamana piya-vyo wanu sawamwijiwa
Mwenyezimungu wasakula. Falakini ijiwani kuwa Baba wenu ári mbinguni
akwijiwa kuwa musakula piya-vyo. 33 Basi, sakulani kwanza ufalume wa
Mwenyezimungu na shariya yake, nevyo vinu-vyo piya vikongeziwa kwenu.
34 Musishugulike na makeshamungu, konta makeshamungu-yo irishugu-
likira wanyewe. Vitosha kila suku na ubaya wake."

7

Kuhusu kulaumu

1 Na tena kawambira kaamba javi: "Musilaumu, nomwe musilaumiwe,
2 konta kamba vyamulaumu, mulaumiwa novyo. Na namuna ya kipimo
camupimira, mupimiriwa noco novyo. 3 Sambi, mbana unang'aniza kizolo
mmaso mwa mwenziwo, fala awufahamu kibawo ciri mmaso mwako?
4 Umwambiraja mwenziwo kuwa: 'Asa nilavye kizolo mmaso mwako', na
kumbe mmaso mwako muwa kibawo? We! 5 Uwe nafiki! Lavya kwanza
kibawo mmaso mwako, uwone sana-sana, ndipo unlavye kizolo mwenziwo.

6 Musiwape vinu takatifu waumbwa, wakukuzungunukirani wakupa-
nyangulani. Wala musefye vifure vyenu mbere ya nguluwe, wasije ku-
luwata na maulu awo."

Mwenyezimungu ajibu duwa

7 Kawambira tena javi: "Lebelani, múpewa. Sakulani, múpata. Lombani
hodi, mufunguririwa. 8 Kamana kila alebéla, ápewa. Asakúla, ápata. Na alómba
hodi, afunguririwa. 9 Nani kati yenu alebeliwa nkate na mwanawe, kampa
riwe? 10 Au alebeliwa inswi, kampa nyoka? 11 Umwe, ingawa muwa wabaya,
mukwijiwa kuwapa wanenu vinu vyema. Futi Baba wenu ári mbinguni
aawapa vinu vyema ware wenye kunlebela?

12 Basi, piya vyamusaka kuwa wenzenu wakutendereni, nomwe waten-
dereni novyo. Eya ndi mana a shariya ya Taureti pamoja na minabii."

Nryango mpana na nryango mpusu

13 Akizidi tena kuwambira javi: "Ingirani nryango mpusu, kamana mpana
ndi nryango wa njira ya ando yakumpereka munu motoni. Na wengi ndi
wengira nowo nryango-wo. 14 Fala nryango mpusu na njira musu ndi yuka
kumainsha a peponi. Aba futi wasinganira nowo nryango-wo."

Mambo a muti na visumo

15 Insa kasowera tena kawambira javi: "More-moreni na minabii walongo,
wakujírani wakilanda kamba makondoo, kumbe mmyoyo yawo iwa kamba
miwinzi mikali. 16 Muwamanyira julu ya visumo vyawo*. Muti wa miwa
ukupa papaya? Au mpombwe ukupa mangera? 17 Basi, kila muti mwema
ukupa visumo vyema, fala muti mbaya† ukupa visumo vibaya. 18 Muti
mwema aushubutu kupa visumo vibaya, na muti mbaya aushubutu kupa
visumo vyema. 19 Kila muti saupa visumo vyema usenguriwa, utaiwa moto.
20 Basi, kwa vitendo vyawo, muwamanyira."

Umwe sukwijiwani

21 Insa kawambira kaamba javi: "Siyo kila aníta onse 'Mwenye! Mwenye‡!'
akwingira muufalume wa binguni, ila ire aténda caasaka Baba ári mbinguni.
22 Suku ya Kiyama, wanu wengi wakuja kwamba: 'Mwenye, Mwenye,

---

* **7:16** "Visumo vyawo" mana ake vitendo vyawo. † **7:17** Au: "muti nlwere". ‡ **7:21** Itumika "Mwenye" ka munu wakwinshimika pakulu.

sikweli atibushurire kwa zina rako? Na kwa zina rako, atiwatuwise mashet-
wani? Na kwa zina rako, atitendire maajuza mengi awenye?' 23 Basi omi
nukuja kuwambira: 'Tangu sukwijiweni, lawani kumaso kwangu, umwe
mutenda ubaya!' "

Kuhusu wajengi wawiri

24 Insa kesiriza kwamba javi: "Basi sambi, kila asikíra usowezi wangu-wu
akitímiza, alandanisiwa na munu mwerevu ajengire nyumba yake pariwe.
25 Inya nvula, ijala myuto tapa-tapa, ivuma mepo, ibiya julu ya nyumba-yo,
falakini aigwire konta ijengiwa julu ya riwe. 26 Fala upande mwengine,
kila asikíra usowezi wangu-wu akitówa kutimiza, alandanisiwa tolu ajengire
nyumba yake pansanga. 27 Inya nvula, ijala myuto tapa-tapa, ivuma mepo,
ibiya julu ya nyumba-yo, igwa irrr! Basi, kugwa kwake kukulu." 28 Pesire
Insa kusowera usowezi-wu, makundi a wanu wakishanga namuna vyaak-
ifunda, 29 konta akifunda kamba mwenyé mamulaka, aakifunda kamba
wanlimu wawo wa shariya.

8

Insa amponesa camagundula

1 Insa, pesuke pamwango, wanu wengi wakinfulata. 2 Mpunde noure
camagundula* akinfika karibu, akinkokorera, akamba: "Mwenye, ukisaka,
kwanawo uwezo wa kuniswafi!" 3 Insa, nakolosa nkono, akinkumbula,
akisema: "Nisaka, uwe swafi." Na wakati noure, magundula ake are ak-
iswafika! 4 Insa akimwambira: "Ona, usimwambire munu, ila uka ukarolote
ka nkulungwa wa dini, ukapitise nadiri kamba vyaalaizire nabii Musa,
ukawape ushahidi."

Insa amponesa ntumisi mmoja

5 Pengire Insa Kafarnaumu†, nfalume wa masurudadu wa Roma‡ ak-
infika karibu, akinlebela, 6 akamba: "Mwenye! Ntumisi wangu kalala
ukaya nlwere karemala, kankutabika pakulu futi." 7 Iye akimwambira:
"Omi nikúka, nímponesa." 8 Nfalume wa masurudadu ire akinjibu, akamba:
"Mwenye, siri bora uwe kwinama lupenu rangu! Ila, sowera usowezi wako
tu basi, ntumisi wangu apona. 9 Kamana, omi novyo niwa sini ya mamu-
laka, nanawo novyo masurudadu sini yangu. Nimwambira mmoja 'uka!',
akuka. Mwengine nimwambira 'njo!', akuja. Ntumisi wangu nimwambira
'tenda kinu kada', neye atenda noco." 10 Insa paasikire javire, akita-
jabu, akiwambira wanu wakinfúlata ware, akamba: "Nukwambirani kweli
kuwa, nkati ya wanu wa Iziraeli§, sinamba kunsingana wakwamini pakulu
kamba eyu! 11 Nukwambirani kuwa wengi wakuja kulawa malawira-juwa
na maswera-juwa*, wakurya pamoja na Iburahima na Izaki pamoja na
Yankubu†, muufalume wa binguni. 12 Fala wanu wa nowo ufalume-wo‡
wakuja kwefiwa panja pakisi pi! Nopo kukuwepo kurira na kutafuna meno."
13 Ikisa Insa akimwambira nfalume wa masurudadu ire: "Uka, vikuwere
novyo kamba vyawaminire." Noure wakati ure, ntumisi wake ire akipona!

---

* **8:2** Mida camagundula aákikalanga wala aákirya pamoja na wanu, na wanu awákinkumbula, sababu kutowa kuwa swafi (ona Walawi 13:45-46). † **8:5** Kafarnaumu ndi kaya moja iri karibu ya tanda ra Galileya. ‡ **8:5** Nfalume wa masurudadu wa Roma ire aáwere Yahudi. § **8:10** Wanu wa Iziraeli ndi Mayahudi. * **8:11** "Wengi wakuja kulawa malawira-juwa na maswera-juwa" ndi wanu Sawari-Mayahudi. † **8:11** Iburahima, Izaki, na Yankubu ndi wakulungwa wakulu wa rikolo ra mida ra Waebraniya au Mayahudi. ‡ **8:12** "Wanu wa nowo ufalume-wo" mana ake Mayahudi.

Insa awaponesa wanu wengi

14 Insa, paafikire nyumba ya Peduru, kansingana nkwewe Peduru alarire
pakinanda, ákiwa na homa. 15 Akinkumbula mmakono mwake, na homa ire
ikimpita. Noparepare, akilamuka, akanza kumudumu.
16 Paifikire jironi, wakija nawo kwake wanu wengi wamashetwani. Iye,
kwa usowezi wake tu basi, akiwatuwisa mashetwani. Piya wákiwa wal-
were akiwaponesa, 17 ipate vitimu vyâmbiwe na nabii Izaya§, âkamba: "Iye
mwanyewe kasukula udainfu wetu, kapinga ulwere wetu."

Vilazimisha kunfulata Insa

18 Sambi, Insa paawonire kuzunguriziwa na junudi ya wanu, akiwamuru
wanafunzi wake walawe woke ng'ambu nyengine. 19 Nakunfika karibu
mwanlimu mmoja wa shariya, akimwambira: "Mwanlimu, nukufulata
kauka konse." 20 Insa akinjibu akamba: "Marikule wanawo mapondo,
wanyuni wakwirúka julu wanawo vitundu, fala Binadamu wa Binguni*
aana mahala pakutula kiswa kupumuzika." 21 Nakisa, mwanafunzi wake
mmoja akimwambira: "Mwenye, nipe rihusa kwanza nilawe, nikanzike
wawa."† 22 Fala Insa akinjibu akamba: "Nifulate, wase wafwi‡ wawazike
wafwi wawo."§
23 Pengire Insa mungalawa, wanafunzi wake wakinfulata. 24 Ikanza tufani
mbahari, mpaka mungalawa mure ejala maji tapa, we! Fala Insa ákilala
usingizi! 25 Wanafunzi wake wakinfika karibu, wakinlamusa, wakamba:
"Mwenye, tivushe, epa tipoteya!" 26 Iye akiwambira javi: "Mbana muwa
wofi? Umwe kwamini kwenu aba!" Basi, akilamuka, akisowerera mepo
na bahari ka kwinyuka, kukitenda shuwari dembwe. 27 Wanu ware wak-
ishanga, wakamba javi: "Eyu munu-yu kawa namunani, mpaka mepo na
bahari vinsikiriza?"

Insa awaponesa wamashetwani waGerasi

28 Pafikire ng'ambu nyengine, inti ya waGerasi, wakinjira kusowera naye
wamashetwani wawiri, wakilawa kumakaburi*. Ewo wakopesa pakulu
futi, pakutowa munu kupita noyo njira-yo. 29 Mpunde noure wakinyan-
gula, kuno wakindairi: "Mwana wa Mwenyezimungu, mbana kwanku-
tandibu? Kuja kuno kutopepesa wakati saunafika†?" 30 Sambi, kitambo aba
zíkiwapo nguluwe nyingi zikisungiwa. 31 Mashetwani ware wakinlebela Insa,
wakamba: "Basi kamba utituwisa, tipe nafasi tingire nkonjo wa nguluwe
zire." 32 Iye akiwambira: "Aya, ukani!" Mashetwani ware, nakuwalawa
wanu ware, wakuka wakiwengíra nguluwe zire. Basi, nkonjo wa nguluwe
zire wakituwa pakulu wakifika pangulu, piya wakiteremukira mmaji wak-
ifwa! Mama! 33 Wasunga wa nguluwe zire wakitira. Pawalawire, wakuka
mpaka kaya ulu, wakereza piya habari zikunire zire na mambo awakunire
wamashetwani ware. 34 Kusema kweli, wanu piya wa kaya ire wakuka ka
Insa. Nakummona, wanlebela alawe inti yawo ire.

---

§ **8:17** Ona Izaya 53:4. * **8:20** Insa Almasihi akiramba mwanyewe mara nyingi zawenye akiritula zina ra "Binadamu wa Binguni". Eri zina-ri mana ake ndi kuwa Insa katondoriwa na Mwenyezimungu kutenda kazi yakwakikisha ufalume wa Mwenyezimungu. Ona Daniyeli 7:13-14. † **8:21** Mana ake: akilebela ekare naye wawaye mpaka afwe anzike. Ikisa anfulate tena Insa. ‡ **8:22** Epa "wafwi" mana ake ndi wanu wári hai fala sawasaka kunfulata Insa. § **8:22** Mana ake: Bora ndi kunfulata Insa Almasihi koliko kwikala na jamaa. * **8:28** Kumakaburi ka wákilawa wanawalume ware ákiwa majonga makulu. † **8:29** "Wakati saunafika" mana ake sainamba kufika suku ya Kiyama.

9

Insa amponesa kitewe

1 Pengire Insa mungalawa, akilokera ng'ambu nyengine, akuka mpaka
kwawo*. 2 Onani, wakija naye kitewe apingiwe mmashila. Insa paawonire
kwamini kwawo, akimwambira kitewe ire, akamba: "Mwanangu, rim-
bisa moyo! Madambi ako aswamíiwa." 3 Na kweli, wanlimu wa shariya
wamojawapo wakanza kuwaza kimoyomoyo: "Eyu kankukufuru!"† 4 Insa
pejiwe mawazo awo, akamba: "Mbana mwankuwaza vinu vibaya mmyoyo
mwenu? 5 Avi, kwamba 'Madambi ako aswamíiwa', au kwamba 'Lamuka
wenende', cangupa ndi cepi? 6 Fala, nukoloterani kuwa Binadamu wa
Binguni kanawo mamulaka a kuswamii madambi duniya.‡" Noparepare,
iye kamwambira kitewe ire: "Lamuka usukure kinanda cako, uke vyako
kwenu." 7 Nakulamuka, akilawa, akuka kwake. 8 Junudi ya wanu ware
pawammonire, wopa, wakintukuza Mwenyezimungu awapere wanu ma-
mulaka kamba-ya.

Insa amwita Matwaya anfulate

9 Insa, nakupita mahala pare, kammona mwananlume mmoja wakwitiwa
Matwaya, ekáre mahala pakuripiwa nsoko. Akimwambira: "Nifulate!"
Nakulamuka, akinfulata. 10 Insa paakirya cakurya nnyumba ya Matwaya
pamoja na wanafunzi wake, ona, waja wanu wengi warípisi nsoko§ na
wamádambi, wakikala kurya naye. 11 Mafarizeu, nakuwona javire, waki-
wadairi wanafunzi wake ware: "Warípisi nsoko pamoja na wamádambi,
mwanlimu wenu akurya nawo! Sababuni?" 12 Falakini iye, nakusikira
javire, kaamba: "Wanu wakomu awapita wakinsakula dotoru, ila walwere."
13 Basi, murifunde sana-sana mana a eya masemo-ya*: "Omi Mwenyez-
imungu nisaka huruma, sisaka swadaka." Basi, omi sijire kuweta wenye
shariya, ila wenye dambi.

Shauri julu ya kufunga

14 Sambi, wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza wakifika karibu ya Insa,
wakamba: "Ofwe na Mafarizeu mara nyingi tifunganga, ila wanafunzi
wako awafunga. Sababuni?" 15 Insa akiwajibu: "Mudaniza kuwa warifiwe
kuharusi wajuzi kukimiwa wari na mwenyé harusi? Fala suku yakutwariwa
mwenyé harusi kati yawo, wakati-wo wakuja kufunga. 16 Hapana mwenyé
kutwala kipindi kipya, kutaya kiwamba munguwo ya mida, konta kipindi
kipya-co cilawa munguwo, nguwo-yo izidi kupapuka. 17 Wala hapana
munu atwála vinyu yakwanza kusemuka kutayirira nnumba† zamida, konta
ikiwa javyo, numba-zo zipanjika, vinyu-yo itawanyika na numba-zo zik-
waribika. Basi, tayani vinyu yakwanza kusemuka nnumba nyipya, javyo
piya vikwikala suku nyingi."

Kuziripuka ka mwari na kupona ka mwanamuka

* **9:1** Kwawo Insa ndi Kafarnaumu. Ona 4:13. † **9:3** Mayahudi wakiwaza javyo konta wakikubali kuwa aswámii madambi ndi Mwenyezimungu tu basi. ‡ **9:6** Tafauti iwerepo ndi kuwa Mayahudi wakikubali kuwa Almasihi (Binadamu) aponesa ulwere fala, kwa kuwa siyo Mwenyezimungu, aana uwezo wa kuswamii madambi. Fala Insa kawambira kuwa Almasihi Mwenyezimungu, ndimana, sukuponesa basi, na madambi newo aswamii. Kinyume Insa akisema kuwa iye mwanyewe ndi Almasihi na Mwenyezimungu. Na kawolotera julu ya kumponesa kitewe ire. § **9:10** Mayahudi na Mafarizeu wakiwatula wanu wa kuripisa misoko kamba wanu sawari swafi. * **9:13** Ona Hozeya 6:6. † **9:17** Númba wakati wa Insa ákitendiwanga a sambala. Sambala íkiwa ya mida, ainyuluka tena.

18 Insa, paawambire javyo, mpunde noure akifika nlongozi mmoja,
akinkokorera, akamba: “Mwanangu mwari kafwa sambi-pa. Fala ukúka,
untula nkono wako julu yake, akuwa hai.” 19 Insa akilamuka, wakilongozana
pamoja na wanafunzi wake. 20 Ona, akifika karibu ya Insa mwanamuka
mmoja ákiwa na ulwere wa mbobo muda wa myaka kumi na miwiri. Nakun-
fika kuminyongo kwake, akikumbula anzu yake, lupindo ra sini, 21 kamana
akiwaza javi: “Nikikumbula nguwo yake tu basi, nipona.” 22 Insa akizun-
gunuka, akinnang'aníza, akimwambira javi: “Mwanangu, rimbisa moyo!
Kwamini kwako kukuponesa.” Na mwanamuka ire, noure wakati ure,
akiponesiwa. 23 Insa, paafikire kunyumba ya nlongozi ire, nakuwawona
webii wa mitoriro na junudi ya wanu wakinyangula‡, 24 akiwambira javi:
“Aya, lawani-pa! Mwari-yu aafwire, kalala tu basi!” Falakini ware wakola
kunseka. 25 Pawalaviriwe panja wanu ware, Insa akingira, akinkola nkono
mwari ire, neye akilamuka! 26 Ezi habari-zi zikenera muinti mure piya.

Insa awaponesa wanu sawawona wawiri

27 Insa nakulawa pare, wanu sawawona wawiri wanfulata, kuno
wakinyangula wakamba: “Mwana wa Daudi§, titendere huruma!” 28 Iye
nakufika ukaya, vipofu ware wakimukira karibu yake. Insa akiwadairi:
“Mukwamini kuwa nanawo uwezo wakukuponesani?” Wakinjibu, “He,
tukwamini, Mwenye!” 29 Basi, akiwakumbula mmaso mwawo, akamba:
“Patani kadiri ya kwamini kwenu!” 30 Maso awo akiwafunguka, ngwee!
Fala Insa akiwalaizira pakulu, akamba: “Onani, anta munu mmoja asijiwe!”
31 Falakini ewo, nakulawa pare, wakeneza habari zake muinti mure piya.

Insa amponesa bubu

32 Pawalawire ware, onani, wanjisira Insa munu mmoja bubu wamashet-
wani. 33 Nakutuwisiwa shetwani, bubu ire akanza kusowera. Wanu wengi
wakishanga, wakamba: “Tangu acinakuna kinu kamba eci inti ya Iziraeli!”
34 Fala Mafarizeu wakamba javi: “Awatuwisa mashetwani kwa nguvu za
Nkulu wa mashetwani*!”

Insa awawonera utungu wanu

35 Insa akipita akenenda kaya ulu-ulu pamoja na kaya noto-noto zire
piya, akifunda mmasinagoga† mwawo, akereza Habari Ngema za ufalume
wa Mwenyezimungu, na akiponesa kila namuna ya ulwere na shida piya.
36 Iye, nakuwawona wanu wengi ware, kawawonera utungu pakulu sana,
konta wauzunika na wapoteya kamba makondoo sawana nsunga. 37 Kwa
javyo, akiwambira wanafunzi wake javi: “Awapo mavuno mengi, falakini
wakolakazi ndi aba! 38 Basi, nlebeleni Mwenyezimungu Mwenyé mavuno
awapereke wakolakazi wavune mavuno ake.”

10

Mawalii kumi na wawiri

1 Insa, nakuweta wanafunzi wake kumi na wawiri, akiwapa mamulaka
julu ya kuwatuwisa mashetwani, na waponese kila namuna ya ulwere na
shida piya. 2 Mazina a mawalii* kumi na wawiri ndiya: wakwanza ndi

‡ **9:23** Mayahudi mida wákiwa na matanga, wákibiya mitoriro kuno wakirishuku wakinyangula pakulu. § **9:27** Íkiwa tabiya kati ya Mayahudi yakuwa mwana wa Daudi, Selemani, ákiwa na uwezo pakulu wakuponesa. Insa kakubaliwa kuwa Almasihi, kalandana na Selemani wakuwa na uwezo wakuponesa. * **9:34** Nkulu wa mashetwani ndi Ibilisi. † **9:35** Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi. * **10:2** Mawalii ndi wanafunzi wákenendanga na Insa, mwinsho wawatumire ulumwengu piya kwereza Habari Ngema ya ufalume wa Mwenyezimungu.

Ansumani atapiriwe zina ra Peduru, Andere nduye Peduru, Yakobu na
Yahaya, munu na nduye wana wa Zebedeyu, 3 Filipi, Bartolomeu, Tamimu,
Matwaya ákiripisanga nsoko, Yakobu mwana wa Alufeu, Tadeu, 4 Ansumani
nKanaa, pamoja na Yuda Shikariyoti, anzungunuke Insa.
5 Insa kawatuma ewa kumi na wawiri-wa, bandi yakuwalaizira javi:
“Musuke ka wanu Sawari-Mayahudi, wala musingire kaya za waSamariya,
6 ila ukani kwanza ka waIziraeli, wasíke kamba makondoo. 7 Mwamusaka
kupita-mo, tangazani ezi habari-zi javi: ‘Ufalume wa binguni uwa karibu!’
8 Waponeseni walwere, waziribuseni wafwi, waswafini wamagundula, na
watuwiseni mashetwani. Mupata bure, perekani bure. 9 Musirisukuze
mali a oru wala a parata wala a shaba mmaramba mwenu. 10 Musisukure
mirumba munjira, wala nguwo mbiri, wala viratu, wala ngombo. Ka-
mana bora ndi nkolakazi na luziki rake. 11 Kila kaya ulu au noto
yamufika yonse, nsakureni nani kamilifu, mufikire nopo mpaka ku-
lawa. 12 Pamwingira nnyumba, komazani. 13 Ikiwa wanyewe nyumba-yo
makamilifu, salama yenu wabaki nawo, fala ikiwa simakamilifu, salama
yenu ikuludirani wanyewe. 14 Sakupokererani wala sasikiriza usowezi
wenu, pamulawa nyumba-yo au kaya-yo, ripumuneni funfu mmaulu
mwenu†. 15 Nukwambirani kweli, suku yakulamuriwa, hukumu ya makaya
a Sodoma na Gomora‡ ndi aba koliko hukumu ya kaya-yo.”

Mashaka na kulumbatiwa ka mawalii

16 “Onani! Omi nukutumani kamba makondoo kati-kati ya miwinzi.
Kwa javyo, muwe wajanja kamba masungula, na wororo kamba mak-
weyi.§ 17 Mutengemane! Kamana wanu wakuperekani mahala pamilandu,
na nkati ya nsinagoga kukucapani viboko.* 18 Na mbere ya mafumu
na mafalume mukuja kutwariwa, kwa sababu zangu omi, ipate muwe
mashahidi kwawo na mbere ya mataifa. 19 Mukiperekiwa, musishugulike
cakwamba. Kamana nowo wakati-wo, mukwambiriwa camusaka kwamba.
20 Konta sumwe musowera, asowéra ndi Roho wa Baba wenu, asowéra nkati
yenu. 21 Munu akuja kumpereka nduye aulaiwe†, na wawa antenda novyo
mwanawe, na wana wakuja kubishana na wawa zawo kufika kuwolaisa.
22 Mukuja kwiniwa kwa sababu ya zina rangu. Fala asáka kuvumirira mpaka
mwinsho, eyo akuja kuvushiwa. 23 Wakukulumbatani kaya-yo, tuwirirani
kaya nyengine. Nukwambirani kweli kuwa amumariza kupita kaya piya za
Iziraeli saanaja Binadamu wa Binguni. 24 Hapana mwanafunzi anta mmoja
wakumpúnda mwanlimu wake, wala ntumisi wakumpúnda mwenye wake.
25 Vitosha mwanafunzi kuwa kamba mwanlimu wake, na ntumisi kuwa
kamba mwenye wake.‡ Ikiwa mwenyé nyumba wamwita Belzebuli§, futi
wanu wa nnyumba mwake wawetaja?”

Wamujuzi kumopa nani?

26 “Basi musiwope ewo! Kamana hapana cakufiníkiwa sacifunuriwa, na
cakufísiwa sacifisuriwa. 27 Canukwambirani pakisi erezani panlangaza,
na camuteteriwa mmasikiro, ibiyani umambi. 28 Musiwope wanu waku-
ulaya mwiri, sawakidiri kuulaya roho. Ila mopeni pakulu ari na uwezo

---

† **10:14** Ewu usowezi wa mida. Kamba munu vyaamba, “Ripumuneni matako”. ‡ **10:15** Kaya mbaya mbiri zakwitiwa Sodoma na Gomora Mwenyezimungu kâdangula wakati wa Iburahima. § **10:16** Kigeregu: “Muwe wajanja kamba manyoka na wororo kamba mapomba.” * **10:17** Evi vikinkuna munu saakifulata shariya ya Taureti. † **10:21** Akuja kuulaiwa sababu ya kunfulata Insa Almasihi. ‡ **10:25** Mana ake: Ikíwa mwanlimu kankuwona mashaka, mwanafunzi azidi kuwona mashaka. Sawa-sawa kitumisi na mwenye wake. § **10:25** “Belzebuli” zina rengine ra Ibilisi.

wakupoteza motoni mwiri pamoja na roho. 29 Sikweli madindi wawiri
awoziwa raisi? Na anta mmoja aagwirira pansi bila kwijiwa Baba wenu.*
30 Anta nywiri za nkiswa mwenu ziwalangiwa piya! 31 Basi, musope kamana
muwa bora koliko madindi wengi. 32 Kwa javyo, kila mwenyé kwakikisha
mbere ya wanu kuwa anifulata omi, nomi novyo nikwakikisha mbere ya
Baba wangu ári binguni kuwa wangu omi. 33 Fala mwenyé kunikana
omi mbere ya wanu, nomi novyo ninkana iye mbere ya Baba wangu ári
binguni. 34 Musidanize kuwa nija kutawanya salama mulumwengu-mu.
Sijire kutawanya salama ila nija na upanga†. 35 Kamana nija kunfitini
mwananlume na wawaye, muka na mamaye, pamoja na munu na nkwewe.
36 Maaduwi wa munu ndi wári nnyumba mwake! 37 Mwenyé kumpenda
wawaye au mamaye pakulu koliko omi siyo bora kwangu omi, na mwenyé
kumpenda mwanawe pakulu koliko omi, siyo bora kwangu omi. 38 Munu
saasukula nsalaba‡ wake na kunifulata, siyo bora kwangu omi. 39 Awonérera
mainsha ake, apoteza, fala apóteza mainsha ake kwa sababu yangu omi,
asinganira."

Thawabu

40 "Akupókererani umwe, anipokerera omi. Na anipokérera omi, ampoker-
era anitumire omi. 41 Ampokérera nabii kwa kuwa nabii apata tuzo ra nabii.
Na ampokérera mwenyé shariya, kwa kuwa mwenyé shariya, apata thawabu
ya mwenyé shariya. 42 Nukwambirani kweli kuwa ámpa wasimana-wa
mojawapo kikombe ca maji akuzizima kwa kuwa mwanafunzi wangu, kwa
hakika aakosa futi kupata thawabu yake."

11

1 Insa pesire kuwalaiza wanafunzi wake kumi na wawiri, akilawa pare
akuka kufunda na kwereza mmakaya mwawo*.

Wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza

2 Yahaya nkalaboshu mure paasikire vitendo vya Almasihi, akiwatuma
wanafunzi wake 3 wakandairi javi: "Uwe nduwe úkijuzi kuja au tijuzi
tinrindire mwengine mmojawapo?†" 4 Insa akiwajibu, akamba: "Ukani
mukamwambire Yahaya mambo a muri kusikira na a muri kuwona:
5 wanu sawawona wankuwona, wakubadilika wankwenenda, wamagun-
dula wankuswafiwa, makewewe wankusikira, wafwi wankuziripusiwa, na
masikini wankwereziwa Habari Ngema. 6 Heri munu wakúwa kwangu omi
aawona sababu yakunziwiya kuzidi kwamini."

Insa asowera kuhusu Yahaya

7 Sambi, pawokire vyawo, Insa akanza kuwambira wanu kuhusu Yahaya:
"Paluwanja pare múka kuwona kinani? Nyani wakutikinyiwa na mepo?
8 Au múka kuwona kinani? Mwananlume wakuvala mavazi meema? Onani,
wanu wakuvala mavazi meema, nnyumba ya nfalume ndi mwawári. 9 Fala
noko múka kuwona kinani? Nabii? Nukwambirani kweli, iye kawapunda
minabii. 10 Basi, iye ndi munu asemiwe nkati ya Mandiko‡:

* **10:29** Mana ake: Kwa kuwa Mwenyezimungu awasunga wadudu, futi wanu aawasunga? † **10:34** Mana a upanga ndi "umani". Nfano: "Nija nawo novyo umani". ‡ **10:38** Nsalaba ndi mbawo mbiri zakukingamisiwa. Úkitumiriwanga mida kuwolayira wanu wakuhukumiwa. Munu wakusukula nsalaba wake, ndi alama yake ya kuka kufwa. Aana haki ya mainsha tena. Ewu ndi nfano wasowere Insa kuringanyisa namuna ya kujuzi kukaidi moyo kunlani shetwani. * **11:1** "Makaya mwawo" ndi makaya a Mayahudi. † **11:3** Mayahudi na Yahaya mwenyé Koza wakirindira kuwa akuja kulawirira Mwenye Nkulu wakúja kuwavusha wanu. ‡ **11:10** Ona Malakiya 3:1.

‘Onani, nímpereka ntume wangu mbere yako,
akutengezera njira mbere yako.’

11 Kweli-kwelini nukwambirani kuwa nkati ya wana wapongoriwa na
wanawaka, aanalawirira wakumpunda Yahaya mwenyé Koza. Falakini,
ntoto muufalume wa binguni ndi nkulu wakunzaidi iye. 12 Tangu suku za
Yahaya mwenyé Koza mpaka rero-vi, ufalume wa binguni úkiwepo ushinda
mwingi. Wamani wakenekeza kumiliki kwa nguvu.§ 13 Konta mpaka suku
za Yahaya, minabii piya wabushuru na Taureti ibushuru novyo kuhusu
nowo ufalume-wo. 14 Basi, mukisaka kukubali, neye noyo ndi nabii Aliyasi
akirindiriwa kuja.* 15 Mwenyé masikiro, asikire!
16 Wanu wa eyi tarehe-yi niwalandanise na wanani? Wawalanda wasi-
mana wakwikala kubazari, wakiwanyangurira wenziwawo, 17 wakamba:

‘Tukwibiirani mitoriro, amuvinire!
Timba nyimbo za uzuni, amuririre!’

18 Kamana kaja Yahaya aafúnga wala aánywa, ewo wasema: ‘Kanawo jini.’
19 Kaja Binadamu wa Binguni† akúrya na akúnywa, ewo wasema: ‘Mmoneni!
Nfaji na nrevi-yu! Rafiki wa waripísa nsoko na wamádambi!’ Novyo-sivyo
wijiwifu wa Mwenyezimungu ukwijiwikana kwa vitendo vyake!‡”

Inti za wanu saawasaka kutubiya

20 Ikisa, Insa akanza kuwalaumu wanu wa kaya zaakitenda maajuza
mengi, konta awakitubiya. 21 Akamba: “Uwe, kaya ya Korazini, ulaniwe!
Uwe, kaya ya Betisaida, ulaniwe! Konta maajuza akukunireni umwe,
anakuna Tiru na Sidoni, nanga walawirira wengi wenye kutubiya, wakuvala
maguniya na kuripaka rivu§. 22 Ndimana nukwambirani kuwa, suku yaku-
lamuriwa, hukumu ya Tiru na Sidoni* ikuja kuwa aba koliko yenu umwe.
23 Na uwe, Kafarnaumu, itakuwa ukweziwa? Ukwisusiwa mpaka Kuzimu!
Kamana, maajuza akukunire uwe, anakuna Sodoma†, kaya íri-po mpaka
rero! 24 Basi, nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, hukumu ya kaya
ya Sodoma ikuja kuwa aba koliko yako uwe.”

“Njoni kwangu omi!”

25 Noure wakati ure, Insa akisema, akamba: “Nukushukuru, Baba, Mola
wa binguni na duniya, konta evi vinu-vi kuwafisira wejiwifu na werevu,
ila kuwafafanurira wanu watoto‡. 26 Ndi kweli, Baba, kwa kuwa javyo ndi
vyavikunowa mbere yako. 27 Piya vinu nigabiziwa na Baba wangu. Hapana
amwijíwa Mwana§ ila Baba, na hapana amwijíwa Baba ila Mwana na ware
wakuwa Mwana kawatondola kuwafafanurira. 28 Piya wenye kusokera na
wenye kuwa na mashuguli mengi, njoni kwangu omi, nukupani pumuzi!
29 Twalani lunda rangu, murifunde kwangu omi, kamana nanawo imani na

§ **11:12** Wakati-wo Mayahudi wakinrindira kuja Almasihi awe nkulungwa wa masurudadu kuwashinda waRoma. * **11:14** Nabii wa mida, pakulu Malakiya (ona Malakiya 4:5), wabushuru kuwa Aliyasi aludi. Aliyasi ndi ire saafwire, atwariwe mbinguni munkukuta wa moto. † **11:19** Binadamu wa Binguni zina rengine ra Insa. ‡ **11:19** Mana ake: Mwinsho wijiwifu wa Mwenyezimungu ukuja kwakikishiwa julu ya vitendo vyema vya Insa. § **11:21** (i) Kuvala maguniya na kuripaka rivu íkiwa alama yakutubiya ka Mayahudi. (ii) Wákitendanga wanu wa mida ikíwa watubu dambi zawo. * **11:22** Tiru na Sidoni ndi inti za makafiri. † **11:23** Wakati wa Iburahima, kaya ya Sodoma ifujika kwa sababu Mwenyezimungu kâpereka moto, konta dhuluma kuwa nyingi. Ona Mwanzo 18-19. ‡ **11:25** “Watoto” epa mana ake ndi wanu wanyenyekevu. § **11:27** Mwana ndi Mwenye Insa Almasihi.

unyenyekevu wa moyo. Basi javyo, roho zenu zipumuzika, 30 konta lunda
rangu aririgariga, na nzigo wanukusukuzani úveyuka."

12

Kuhusu suku ya sabadu

1 Wakati-wo, suku moja sabadu*, Insa akipita mmasamba a tirigu. Wana-
funzi ware ikiwakola njala, wakanza kuvunja masuke a tirigu, wakitafuna.
2 Fala Mafarizeu pawawonire javire, wakimwambíra: "Ló! Wawone wana-
funzi wako wankutenda vinu saviri halali kutendiwa suku ya sabadu." 3 Iye
akiwajibu: "Amunafyoma vyaâtendire Daudi pamoja na wenziwe paiwako-
rire njala? 4 Kêngira nnyumba ya Mwenyezimungu pamoja na wenziwe,
watafuna mikate yakutukuziwa. Saviri halali kutenda javyo ewo, ila íwa
halali kutafuna walongozi wa dini tu basi. 5 Au amunafyoma Taureti kuwa
walongozi wa dini wa nNyumba Takatifu wakikejeli suku ya sabadu, fala
wawa wanu sawana makosa? 6 Basi omi nukwambirani kuwa epa kawapo
nkulu koliko Nyumba Takatifu! 7 Munejiwa mana a ewu usemi-wu: 'Omi
Mwenyezimungu nisaka huruma, sisaka swadaka', amungari kuwalaumu
wanu sawana makosa. 8 Konta Binadamu wa Binguni ndi Mwenye wa
sabadu."

Munu wakuremala nkono

9 Insa nakulawa pare, akuka nsinagoga mwawo. 10 Ákiwapo munu wakure-
mala nkono. Ewo wandairi wakamba: "Mwaja! Halali kuponesa sabadu?"
Wandairi javyo ipate wanlaumu. 11 Fala iye akiwambira: "Nani kati yenu
áwa na kondoo mmoja kagwirira mpondo rikulu suku ya sabadu, kwa nowo
wakati-wo katowa kunkola, kunlavya? 12 Onani, aafãi pakulu munu koliko
kondoo? Kwa javyo, halali kutenda meema suku ya sabadu." 13 Ikisa
akimwambira munu ire, akamba: "Olosa nkono wako." Iye akolosa na
akiponesiwa, úkiwa nzima kamba mwengine. 14 Fala Mafarizeu wakilawa,
wakitenda mpango wakumuulaya Insa.

Kubushuru ka Ntumisi atondoriwe na Mwenyezimungu

15 Fala pejiwe mpango wawo ure, Insa karilavya pare. Wanu wengi
wakinfulata, neye akiwaponesa piya, 16 akiwalaizira wasereze vyaatendire.
17 Vitimiziwe vyaâsemire nabii Izaya† kuwa:

18 "Onani, eyu ndi Ntumisi wangu wanintondore,
mpendani wangu anipéndeza mmoyo mwangu.
Nintaya Roho yangu kati yake,
iye atangaza namuna nyipya mbere ya mataifa.
19 Aakaidi wala aanyangurisana na munu,
shauti yake aisikirikana panja.
20 Aanyanda muwa wakuvunjika,
wala aazimisa paviyu yakufuka rosi,
mpaka suku yakushinda shariya yangu.
21 Na zina rake, mataifa watumaini."

Mafarizeu wanlandanisa Insa na Belzebuli

22 Ikisa Insa wakinjisira munu mmoja kipofu na bubu kwa sababu
ya mashetwani. Iye akimponesa, ipate akidiri kusowera na kuwona.

* **12:1** Suku ya sabadu ndi Jumamosi. Ndi suku ituriwe kupumula Mayahudi. Awajuzi kukola kazi kamba vyaisema shariya ya Taureti. † **12:17** Ona Izaya 42:1-4.

23 Wanu piya wakishanga, wakamba: "Paa! Sinoyu-yu ujukulu wa Daudi?"
24 Fala Mafarizeu pawasikire, wamba: "Eyu munu-yu aawatuwisa mashet-
wani sairi kwa uwezo wa Belzebuli, nkulu wa mashetwani‡." 25 Pejiwe
ware cawari kuwaza, Insa kawambira: "Kila ufalume wakwawányika
makundi akubishana watupu, ufujika. Na kila kaya au nyumba yak-
wawányika makundi akubishana watupu, aiinshi. 26 Ikiwa Shetwani§
awatuwisa mashetwani, warawanya watupu, ufalume wake Shetwani-yo
uinshi mwaja? 27 Na ikiwa niwatuwisa mashetwani kwa uwezo wa Belze-
buli, sambi wanafunzi wenu wawatuwisa kwa uwezo wa nani? Basi, ewo
ndi wakulamulani. 28 Fala ikiwa niwatuwisa mashetwani kwa uwezo wa
Roho wa Mwenyezimungu, basi ukufikirani futi ufalume wa Mwenyez-
imungu! 29 Au, munu nnyumba ya munu wakurimba akwingira kumwi-
wira mali ake, bila kwanza kunfunga mwanyewe, mwaja? Akinfunga ndi
pamwiwira nnyumba mwake. 30 Munu saári pamoja nomi, abishana nomi,
na sakusánya pamoja nomi, atawanya. 31 Ndimana nukwambirani javi kuwa
kila dambi na kufuru waswamiiwa wanu, fala kukufurira Roho Takatifu*
auswamiiwa. 32 Na asowéra kwa kubishana na Binadamu wa Binguni
aswamiiwa, fala asowéra kwa kubishana na Roho Takatifu, aaswamiiwa
ulumwengu-wu wala usaka kuja."

Muti ukwijiwikana kwa visumo vyake

33 "Tenderani juhudi muti uwe mwema†, visumo vyake vikuwa vyema,
au tenderani ubaya muti uwe mbaya, na visumo vyake vikuwa vibaya.
Kusema kweli, muti ukwijiwikana kwa visumo vyake. 34 Umwe kabila ya
manyoka! Musoweraja usowezi mwema, muri wabaya? Konta ciri kumoyo
ndi cilawira pakanywa. 35 Munu mwema nkati ya ankiba ngema, alavya
usowezi mwema, na dainfu nkati ya ankiba mbaya, alavya usowezi mbaya.
36 Basi, nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, kila usowezi saufãi
usowériwa na wanu, wakuka kujibu usowezi-wo. 37 Konta kwa usowezi
wako, ukwakikishiwa kuwa na haki, na kwa usowezi wako, uhukumiwa."

Alama ya maajuza a nabii Inusu

38 Basi sambi, wanlimu wa shariya na Mafarizeu wamojawapo wakinle-
bela, wakamba: "Mwanlimu, tisaka tiwone alama yako." 39 Fala iye aki-
wajibu: "Kizazi kibaya na cazinaa cisakula alama. Fala acoloteriwa alama
saíri ya nabii Inusu. 40 Basi, kamba Inusu vyêkare suku natu usiku na nsana
mmatumbo mwa inswi nkulu, na Binadamu wa Binguni akuja kwikala
novyo nkaburi suku natu usiku na nsana. 41 Sambi, suku yakulamuriwa‡
walawirira waNenive wahukumu kizazi-ci, konta watubiya paakereza nabii
Inusu. Na kumbe arípo epa kampunda Inusu! 42 Ikisa tena, suku yakula-
muriwa, alamusiwa rainya wa upande wa suheli§ ahukumu kizazi-ci, konta
kâlawa baidi futi kuka kusikiriza wijiwifu wa Selemani. Na kumbe arípo epa
kampunda Selemani!"

Kuludi ka shetwani

‡ **12:24** Belzebuli ndi zina rengine ra Shetwani au Ibilisi, nkulu wa mashetwani na majini. § **12:26** Au: "Ibilisi". * **12:31** Usowezi wa kukosera Roho Takatifu ndi kukufuru ka Mwenyezimungu, bila kusaka kutubiya. Kuwa nawo roho ya ukakatima, kutowa kusaka kunfulata Mwenyezimungu ka ukweli. † **12:33** Kila mainsha a munu awa kamba muti mwema au wakunyata. ‡ **12:41** "Suku yakulamuriwa" mana ake "suku ya Kiyama". § **12:42** Rainya wa upande wa suheli ndi nfalume mwanamuka wa inti ya Saba, inti íri upande wa sini ya Arabiya. Hadisi-yo yândikiwa nkitabu cakwanza ca Mafalume, sura ya 10.

43 “Shetwani, akinlawa munu, apita mahala palanga, akisakula kupumula,
fala aapata. 44 Sambi akwamba: ‘Niludira nyumba yangu kanilawire!’
Nakufika, asingana yawaka, yakufyairiwa, na yakutengiwa vinu sana-
sana. 45 Akuka awatwala wenziwe saba wakumpunda iye mwanyewe.
Nakwingira, wakwikala nkati-mo. Kwa javyo, na munu-yo hali yake ya
mwinsho ikuwa mbaya kupunda pakwanza. Basi, novyo ndi vyacisaka
kuwa eci kizazi kibaya-ci.”

Jamaa zake Insa

46 Insa, paakisowera na wanu, mamaye pamoja na wanduze wemira
panja, wakisakula wasowere naye. 47 Munu mmoja akimwambira, akamba:
“Ona! Mamayo na wanduzo wawa panja pare wasakula wasowere nawe.”
48 Iye akinjibu munu ire, akamba: “Mama omi ndi wepi? Wanduzangu ndi
wepi?” 49 Nakolosa nkono akiwolota wanafunzi wake ware, akamba: “Epa
ndi paári mama na wanduzangu! 50 Konta munu asaka kuwa onse aténda
caasaka Baba wangu ári binguni, noyo ndi nduyangu na nlumbwangu na ndi
mama.”

13

Insa afunda kwa kinyume cingi

Kinyume kuhusu nvyari

1 Noire suku ire, Insa akilawa nnyumba mure, akuka akikala nanyenje
ya tanda. 2 Makundi ka makundi a wanu wakinzunguriza, ndimana kak-
wera mungalawa, akikala. Wanu ware piya wémira nanyenje ya tanda
rire. 3 Noparepare, akiwafunda wanu vinu vingi vyawenye kwa kinyume,
akamba: “Ákiwepo mwananlume mmoja akipita akivyala. 4 Paakivyala,
mbeyu nyengine igwirira munjira, zija nyuni zidodola. 5 Mbeyu nyengine
igwirira mmawe, mahala saapana misanga, noure wakati ure iwota konta
aíkiwepo misanga mingi. 6 Fala pariwarire juwa, senge ire ifwa, konta aíkiwa
na mizipe sana. 7 Mbeyu nyengine igwirira mmiwa, iwota, fala muti unyala.
8 Mbeyu nyengine igwirira munsanga wa rutuba, ipa visumo, muti mmoja
miya, nyengine sitini, na nyengine talatini.* 9 Basi, mwenyé masikiro,
asikire!”

Mana a kinyume

10 Wanafunzi ware wakinfika karibu, wakindairi javi: “Sababuni
kuwambira kwa kinyume?” 11 Iye akiwajibu akamba: “Konta umwe-po
mwijiwisiwa siiri za ufalume wa binguni, fala ewo-po† awejiwisiwe.
12 Kamana mwenyé kuwa na kinu, apewa akuwa na vingi, fala munu saana
kinu, aba caári nawo noco anyang'anyiwa. 13 Ndimana niwasowerera kwa
kinyume, konta wanang'aniza fala awawona, wasikiriza fala awasikira wala
awereriwa. 14 Javyo vitimiziwa kwawo vyaâsemire nabii Izaya‡, akamba:

‘Musikira na masikiro fala amwereriwa anta aba,
nakunang'aniza munang'aniza fala amuwona anta aba.
15 Konta myoyo ya wanu-wa migumu.
Masikiro awo aasikira sana,
maso awo afunga.
Siwere javyo,
maso awo nanga awona,

---

* **13:8** Mufyome nakisa kinyume-co mana ake, aya 18 mpaka 23. † **13:11** Ewo wakiwamba wanu
sawakikubali kauli ya Mwenyezimungu. ‡ **13:14** Ona Izaya 6:9,10.

masikiro awo nanga asikira,
myoyo yawo nanga yeréríwa,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa' " amba ndi Mola.

16 Insa akiwambira tena: "Heri maso enu konta muwona, pamoja na
masikiro enu konta musikira. 17 Nukwambirani kweli kuwa minabii wengi
na makamilifu vîwajibu kuwona vyamuwona-vi fala awawonire, na kusikira
vyamusikira-vi, fala awasikire."

Mana a kinyume kuhusu nvyari

18 "Sikirizani mana a kinyume kuhusu nvyari: 19 Kila mwenyé kusikira
usemi wa ufalume akitowa kwereriwa mana ake ndi ire mbeyu igwirire
munjira. Akuja Ibilisi anlavya círi mmoyo mwake. 20 Mbeyu igwirire
mmawe ndi mwenyé kusikira usemi, nopo ka nopo kapokerera na furaha,
21 fala aainshi nawo suku nyingi, kwa kuwa aana mizipe nkati yake. Akija
akimpata mashaka au kulumbatiwa sababu ya usemi wa Mwenyezimungu,
abugudika, akwasa. 22 Mbeyu igwirire kati-kati ya miwa ndi mwenyé
kusikira usemi, fala kwa sababu ya mashuguli a kila suku, pamoja na
udanganyifu wa mali, vikinya usemi, ubaki saupa visumo. 23 Na ire mbeyu
igwirire munsanga warutuba, ndi mwenyé kusikira usemi, kwereriwa sana-
sana, na kweli ukupa visumo: muti mmoja visumo miya, mwengine sitini na
mwengine talatini."

Kinyume kuhusu tirigu na minyani

24 Kinyume cengine kawambira, kaamba: "Ufalume wa binguni uwa
kamba munu wakuvyala mbeyu ngema mmasamba mwake. 25 Falakini
wanu pawalarire, akija aduwi wake akivyala minyani§ nkati ya tirigu,
akuka vyake. 26 Paikurire tirigu ire ikitambuluka, na minyani ikanza
kuwoneka. 27 Basi, wakolakazi wa mwenyé-nyumba wakinfika karibu,
wakimwambira javi: 'Mwenye! Mmasamba mwenu mure, amuvyarire
mbeyu ngema? Sambi, minyani ire yankulawirira ndepi?' 28 Iye akijibu:
'Aduwi mmojawapo ndi atendire javyo.' Wakolakazi ware wakindairi:
'Musaka tikadobore minyani ire?' 29 Fala iye akiwajibu: 'Musuke kudobola,
konta pakudobola musanganya na tirigu. 30 Asani kwanza ikure na tirigu
mpaka wakati wa mavuno. Wakati-wo ndi panisaka kuwambira wavuni
kuwa: "Kwanza lavyani minyani, mufunge vinyang'anya vyociwe moto, fala
tirigu-yo vunani, mutaye nkikuti mwangu."* ' "

Kinyume kuhusu mbeyu ya mostarda

31 Insa akiwambira tena kinyume cengine: "Ufalume wa binguni uwa
kamba mbeyu ya mostarda, yatwarire munu mmoja akivyala mmasamba
mwake. 32 Ingawa eyo mbeyu-yo noto koliko mbeyu piya, fala nrayi ukikula
ukuwa nkulu koliko mirayi piya, anta nyuni wakuja wakijenga vitundu
nvitambi vyake."

Kinyume kuhusu furumento

33 Akiwambira tena kinyume cengine: "Ufalume wa binguni uwa kamba
furumento. Mwanamuka atwala furumento aba javi, asanganya na ufu wa
tirigu mwingi. Furumento ire ikwingirirana muufu mure piya."

§ **13:25** "Minyani" epa ikwambiwa minyani yakulandana pakulu na tirugu fala mbeyu yake isambala. * **13:30** Mufyome nakisa kinyume-co mana ake, aya 36 mpaka 43.

34 Evi vinu-vi piya Insa kawambira wanu kwa kinyume. Aakiwambira
kinu bila kutumira kinyume. 35 Kwa javyo, vikitimu vyaâsemire nabii mmoja†
kuwa:

“Nifungula kanywa,
nikwereza kwa kinyume vinu virifisire
tangu mwanzo wa ulumwengu.”

Kufafanula ka kinyume kuhusu minyani

36 Sambi, Insa paasire junudi ya wanu ire, akuka kwake. Noparepare,
wanafunzi wake wakinfika karibu, wakamba: “Tambire mana ake kinyume
kuhusu minyani mmasamba.” 37 Iye akiwajíbu: “Munu avyála mbeyu ngema
ndi Binadamu wa Binguni. 38 Masamba ndi ulumwengu, mbeyu ngema‡
ndi wanu wakuwa ufalume ndi wawo. Minyani ndi wanu wári upande
wa Ibilisi, 39 na aduwi avyarire minyani ndi Ibilisi. Mavuno ndi mwinsho
wa ulumwengu, na wavuni ndi malaika. 40 Kwa javyo, kamba vyailaviwa
minyani ikociwa moto ndi vyavisaka kukuna suku ya Kiyama. 41 Binadamu
awapereka malaika wake wawakusanye na wawalavye nkati ya ufalume
wake piya, wawakóresa dambi wenziwawo na wenye kutenda vitendo
vibaya. 42 Ware wawefya motoni, mahala pawoka kurira na kutafuna
meno.§ 43 Basi wenye shariya wakuka kung'anira kamba juwa nkati ya
ufalume wa Baba yawo. Mwenyé masikiro, asikire.”

Kinyume kuhusu kupata mali a halali

44 “Ufalume wa binguni ulandana na mali akufisiwa mmasamba. Vyaapita
munu akiwonerera na akifisa mmasamba nomo tena. Kwa radi yake
yawenye akúka, kuuzanya piya vyaári nawo, ikisa akuza masamba are!* ”

Kinyume kuhusu ncuruzi wa ambari

45 “Kinyume cengine, ufalume wa binguni ulandana na ncuruzi mmoja
wakusakula ambari yakusitawi pakulu. 46 Paasingana ambari moja ya
nzuruku mwingi, alawa akuka kuuzanya vyaári nawo piya, akuka kuuza
ambari ire!”

Kinyume kuhusu nyavu mbahari

47 “Nfano mwengine tena, ufalume wa binguni ulandana na nyavu yaku-
taiwa mbahari yakukoresa inswi za kila namuna. 48 Pazijala inswi, wavuvi
wavutira kungulu, wakwikala, watondola ngema, wakitaya ntenga, sazifãi
wakefya. 49 Javyo ndi vyavisaka kuwa suku ya Kiyama: wakuja kulawirira
malaika, wawatondola wanu wabaya nkati ya wanu wa shariya, 50 wawefya
motoni, mahala pawoka kurira na kutafuna meno.” 51 Basi, Insa akiwadairi
wanafunzi wake: “Mwereriwa usowezi-wu piya?” Wakijibu: “He, tereriwa.”
52 Iye akiwambira akamba: “Kwa javyo, kila mwanlimu wa shariya apin-
duka kuwa mwanafunzi nkati ya ufalume wa binguni, alandana na mwenyé
nyumba wakulavya nkati ya mali zake vinu vipya na vya mida.” 53 Insa,
pesire kuwambira kwa kinyume cire, akilawa akuka vyake.

Insa aainshimiwa kwawo Nazareti

54 Nakufika kwawo, akiwafunda nsinagoga mwawo, mpaka ewo wak-
ishanga, wakisema: “Wijiwifu-wu na eya maajuza-ya vyankunlawirira

† **13:35** Ona Zaburi 78:2. ‡ **13:38** “Wanu wakuwa ufalume ndi wawo” mana ake “ware wanfulata Insa”. § **13:42** Tabu za motoni pakulu pawenye, sababu ya kuwona mashaka. * **13:44** Ukisakula kupata ka Mwenyezimungu kubali kwasa kwajibiwa na vinu piya na Roho yako unfulate iye.

ndepi? 55 Eyu si mwana wa karipinteru? Mamaye si etiwa Mariyamu? Na
noyu si nduyawo Yakobu, Yusufu, Ansumani, na Yuda? 56 Walumbuze piya
atíri nawo pamoja? Piya-vi vyankunlawirira ndepi?" 57 Na wakibugudika
naye. Fala Insa akiwambira: "Nabii ainshimiwa kila mahala, ila kwawo
na mbere ya jamaa zake aainshimiwa." 58 Basi, aatendire maajuza mengi
kwawo konta awakimwamini.

14

Kufwa ka Yahaya mwenyé Koza

1 Na noure wakati ure, nfalume Herodi akisikira swifa za Insa.
2 Akiwambira wakolakazi wake javi: "Eyo Yahaya mwenyé Koza ire. Iye
kaziribuka ka wafwi, ndimana atendeka maajuza-yo!"
3 Kamana Herodi ânkorire Yahaya, akinfunga, akintaya nkalaboshu kwa
sababu ya Herodiza, muka wa nduye Filipi. 4 Konta Yahaya ákimwambiranga
Herodi javi: "Siyo haki kuntenda kuwa nkawako!" 5 Ingawa Herodi akisaka
kumulaya, fala akiwopa wanu, konta wakintula Yahaya kuwa nabii. 6 Sambi
ikifika suku ya sherehe yakutenda mwaka Herodi. Mwana mmoja wa
Herodiza, mwari, kavina kati-kati ya jambo vikimwajibu sana Herodi. 7 Kwa
javyo akilapira kumpa caalebela conse. 8 Mwari ire, kwa kushongezeriwa
na mamaye, akilebela akamba: "Nipeni sambi-pa nfinga kiswa ca Yahaya
mwenyé Koza." 9 Nfalume ire akikimiwa pakulu futi fala, kwa kuwa kâlapira
mbere ya piya wetiwe ware, akamuru apewe. 10 Akintuma munu, akasinje
kiswa ca Yahaya nkalaboshu. 11 Kweli kiswa cake cikijisiwa cikitaiwa nfinga,
akipewa mwari ire, neye akitwala akimpa mamaye. 12 Mwinsho, wakija
wanafunzi wa Yahaya, wakitwala kivirikiti cake, wakuka wakizika, ikisa
wakuka wakimpatisa habari Insa.

Insa awapa cakurya wanu zaida ya alufu ntanu

13 Insa, paasikire habari zire, akilawa pare mungalawa akuka yeka yake
mahala sapana wanu. Fala wanu wengi pawasikire, wakilawa mmakaya
mwawo wakinfulata luwansi. 14 Iye nakwisuka, kawawona wanu wengi,
akiwawonera utungu, akiwaponesa walwere wawo. 15 Paifikire jironi,
wanafunzi wake wakinfika karibu wakimwambira: "Epa mahala-pa panya-
mazikana na juwa riswa. Wambire wanu-wa watawanyike woke mma-
makaya, wakauze cakurya warye." 16 Fala Insa akiwambira: "Ailazimu
kuwa ewo-po woke vyawo. Umwe-po wapeni cakurya warye!" 17 Ewo
wakinjibu wakamba: "Atina kinu, ila tanawo mikate mitanu na inswi mbiri
tu basi." 18 Iye akiwambira: "Njoni nazo kuno." 19 Ikisa iye akamuru kuwa
wanu piya wekare pansi mminyani, akitwala mikate mitanu na inswi mbiri
zire, akinang'aniza binguni, akintukuza Mwenyezimungu*, akimeya mikate
ire vipande-vipande, akiwapa wanafunzi wake, newo wakiwatongera wanu
ware piya. 20 Wanu piya wakitafuna mpaka wakikuta. Ikisa, wakikusanya
mikate iremire ire, ikijala vikalala kumi na viwiri. 21 Jumula ya wanu piya
watafune wakifika kadiri ya alufu ntanu, kwasa kuwawalanga wanawaka
pamoja na wasimana†, mama!

Insa akwenenda julu ya maji

22 Mpunde noure, Insa akiwalazimisha wanafunzi wake waripakire
mungalawa walongorere ng'ambu nyengine kuno akilayana nawo wanu

---

* **14:19** Akilamusa maso akinang'aniza julu binguni akintukuza Mwenyezimungu ndi tabiya ya wanu wa Iziraeli kila mara kábula sawanamba kwanza kurya. † **14:21** Tabiya ya mida wakisabiwa walume, waka na wasimana awakisabiwa, ila walume basi.

ware. 23 Nakwisa kulayana nawo, akikwera yeka pamwango kulebela duwa.
Pariswere juwa, akibaki yeka. 24 Fala ngalawa ilawire ire íkiwa baidi na kaya,
íkirefya na maluwimbi konta ikibisha. 25 Paifikire alufajiri Insa akuka akifika
mpaka paikenenda ngalawa pare, akenenda julu ya maji, wé! 26 Wanafunzi
ware pawammonire ári julu ya maji, wakifazaika, wakamba: "Eyu nsoka!"
Wakingira kurama na wofi. 27 Fala noure mpunde ure, Insa akiwambíra
akamba: "Rimbisani myoyo yenu! Ndumi, musope kinu!"
28 Peduru akijibu, akamba: "Mwenye, ikiwa nduwe, namuru nenende
julu ya maji nifike pauri-po!" 29 Akinjibu: "Njo". Nakwisuka mungalawa
mure, Peduru akenenda julu ya maji, akuka paákiwa Insa pare. 30 Fala
paawonire mepo kuwa nyingi, akopa, akanza kutita, kuno akifula lukuto,
akamba: "Mwenye, nivushe!" 31 Kwa mpunde noure, Insa akolosa nkono,
akinkola, akimwambira: "Uwe kwamini kwako aba, mbana kudanizira?"
32 Pawengire mungalawa mure, na mepo ire ikinyamala. 33 Piya wákiwa
mungalawa mure wakintukuza wakamba: "Kweli-kwelini kuwa Mwana wa
Mwenyezimungu!"

Kuponesiwa ka walwere wa Genezareti

34 Wakiloka, wakuka ng'ambu nyengine, wakifika kaya ya Genezareti.
35 Sambi, wanu wa nkaya mure, pawammanyire Insa, wakitangaza habari
kaya jirani. Ewo wakinjisira walwere piya. 36 Wakintafadali wakumbure
nanga aba lupindo ra nguwo yake. Na kweli-kwelini wâkumbure ware, piya
wapona.

15

Vinu vyakuntaya munu haramu

1 Sambi, Mafarizeu na wanlimu wa shariya wakilawa Yerusalemu wakuka
ka Insa, wakindairi: 2 "Sababuni wanafunzi wako mbana wankutupa tabiya
za wazee wa mida? Kamana wakirya awanawa." 3 Fala Insa akiwa-
jibu, akiwambira: "Mbana umwe novyo mutupa shariya za Mwenyez-
imungu kwa sababu ya tabiya zenu? 4 Konta Mwenyezimungu kasema
javi: 'Umwinshimu wawayo na mamayo.' Na: 'Munu wakunsowerera
caputu wawaye au mamaye ajuzi aulaiwe.' 5 Fala umwe mufunda javi:
mwenyé kumwambira wawaye au mamaye kuwa canikijuzi kukupani,
nilavya swadaka ka Mwenyezimungu*. 6 Basi ámba javyo aamwinshimu
wawaye, kankufezeyi usemi wa Mwenyezimungu kwa sababu ya tabiya
zenu. 7 Umwe manafiki! Nabii Izaya kâsema sana-sana tangu mida julu yenu,
akamba:

8 'Ewa wanu-wa wanisifu pakanywa basi,
fala myoyo yawo iwa baidi nami.
9 Newo wankunitukuza bure,
wankufunda ngano zawalangana wanu.' "

10 Ikisa Insa paawajumanise wanu, akiwambira javi: "Sikirizani, ereri-
wani! 11 Sico cingira pakanywa cintaya munu haramu, ila cilawa pakanywa
ndi cintaya munu haramu." 12 Basi, wanafunzi wake wakinfika karibu yake,
wakimwambira: "Ukwijiwa kuwa Mafarizeu ware, pawasikire usowezi
wako, wabugudika?" 13 Fala iye akiwajibu, akamba: "Kila muti savyarire

* **15:5** Wakati wa Insa, íkiwapo tabiya yakuwa munu wakuriturira kinu mbere alavye nadiri ka Mwenyezimungu, munu-yo aajuzi kuwasaidiya wawaze. Kusema kweli, tabiya-yo ibishana na shariya ya Musa munu yakuwatukuza wawaze. (Ona aya ya 4.)

Baba omi ári binguni udoboriwa. 14 Waseni! Ewo wanu sawawona wawalon-
goza wanu sawawona. Kipofu akinlongoza kipofu mwenziwe, wo-wawiri
wagwira mpondo gudu!" 15 Peduru akimwambira, akamba: "Ewo nfano-wo
tifafanurire mana ake." 16 Iye akamba: "Umwe novyo amunamba kw-
ereriwa? 17 Amwijiwa kuwa piya cingira pakanywa cikuka mmatumbo na
cilawa cukwefyeriwa mpondo ncowero. 18 Fala vilawa pakanywa vilawa
mmoyo. Evyo ndi vintenza munu kuwa haramu. 19 Konta mmoyo mu-
lawa mawazo mabaya, kuulaya, uzinzi, ceje, wivi, ushahidi wa ulongo, na
matukano. 20 Evi ndi vintenza munu kuwa haramu. Fala kurya bila kunawa
mmakono, aakuntenza munu kuwa haramu."

Kwamini ka mwanamuka mmoja

21 Insa nakurilavya pare, akuka makaya a Tiru na Sidoni†. 22 Sambi,
mwanamuka nKanaa‡ wa nozire inti zire akikuwa, akamba: "Mwenye,
njukulu wa Daudi, niwonere utungu! Mwanangu kakazika, kapatiwa na
jini." 23 Fala Insa aanjibire anta kinu. Wanafunzi wake wakinfika karibu,
wakinlebela, wakamba javi: "Mwase oke vyake konta kankutinyangula
nyuma kuno." 24 Fala Insa akiwajibu, akamba: "Situmiwe ka wanu wengine
ila ka waIziraeli tu basi§, wenye kupoteya kamba makondoo." 25 Fala
mwanamuka ire, nakuja akintukuza, akamba: "Mwenye, nisaidiye!" 26 Iye
akinjibu: "Sivyo vyema kutwala cakurya ca wana, kuwapa waumbwa wa
pakaya." 27 Fala iye akamba: "He, Mwenye, fala anta na umbwa* zikuryanga
vyakuwagwa watwa wawo pameza!" 28 Sambi Insa akinjibu, akimwambira:
"Uwe mama, kwamini kwako kukulu! Tenderiwa kamba vyausaka." Noure
mpunde ure, mwanawe ire akipona.

Insa awaponesa wanu wengi

29 Insa, nakulawa pare, akija kutanda ra Galileya, akikwera pamwango,
akikala. 30 Wakinfika karibu yake wanu wengi, wakija nawo vitewe, wanu
wakuremala, vipofu, mabubu, pamoja na wengine-po tena wengi. Waki-
watula piya ware mbere yake, neye akiwaponesa. 31 Wanu ware washanga,
konta wakiwona mabubu wakisowera, wanu wakuremala wakomu, vitewe
wakenenda, pamoja na vipofu wakiwona. Wakinsifu sana Mwenyezimungu
wa Iziraeli.

Insa awapa wanu cakurya zaida ya alufu nne

32 Sambi, Insa paawajumanise wanafunzi wake, akiwambira akamba:
"Ewa wanu-wa niwawonera utungu, konta wawa nomi muda wa suku
natu, na awana cakurya. Sisaka kuwalaya kuwasa na njala, wasije
kuzirika munjira." 33 Wanafunzi ware wakindairi javi: "Cakurya palanga-pa
cakuwatosha wanu wengi kamba-wa, tipata ndepi?" 34 Insa akiwambira:
"Muwa nawo mikate myengapi-po?" Ewo wakijibu: "Saba, na inswi aba."
35 Basi Insa akiwamuru wanu ware wekare pansi. 36 Insa akitwala mikate
saba ire na inswi zire, akishukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware,
newo wakiwatongera wanu ware. 37 Wakirya piya, wakikuta. Wakilokota
vipande vya mikate vibakire, vikijala vikapu saba. 38 Wanu wârire wákiwa

---

† **15:21** Tiru na Sidoni kaya za wanu sawafulata dini, upande wa kashkazini wa Iziraeli. ‡ **15:22** "NKanaa" mana ake kwawo Kanaa. Wanu wa Kanaa ndi wanu wawere wanyewe inti. § **15:24** Kitabu mwanzo kutungiwa yandikiwa "Nyumba ya Iziraeli". * **15:27** Wanu wa Iziraeli wakiwatula wanu sawafulata dini kamba umbwa, ndimana Insa akisowera javyo akisakula ejiwe kweli-kwelini kuwa mwanamuka ire akwamini.

wanawalume alufu nne, bila kuwawalanga wanawaka pamoja na wasi-
mana, we! 39 Basi, Insa akilayana na wanu ware, akingira mungalawa,
akuka upande wa Magadani.

16

Mafarizeu na Masaduseu walebela alama

1 Mafarizeu na Masaduseu wakinfika karibu yake Insa, na kwa kumy-
erera, wakinlebela awatendere alama ya binguni awolotere. 2 Fala iye,
nakuwajibu, akamba: “Ikifíka jironi mukwamba: ‘Makeshamungu kukuwa
kwema, konta kunja kutenda undu.’ 3 Na subuu namapema mukwamba:
‘Rero kunja kúnyata, konta kuwa mawingu.’ Vyakuwa julu, mukwereriwa
cisaka kukuna, fala alama zakolota ewo wakati maalumu-wo amukidiri
kwereriwa. Sababuni? 4 Kizazi kibaya na cazinaa cisakula alama, fala
acipewa alama ila alama ya nabii Inusu.” Iye akiwasa, akuka vyake.

Furumento ya Mafarizeu na Masaduseu

5 Wanafunzi ware pawafikire ng'ambu nyengine, wariwala kusukula
mikate. 6 Insa akiwambira javi: “Tunzani, rikengereni na furumento ya
Mafarizeu na Masaduseu!” 7 Ewo wakanza kududuguda watupu: “Konta
atirisukuze mikate.” 8 Insa paawafahamire, akiwambira: “Mbana
muduguda watupu, umwe wanu samwamini? Konta amuna mikate?
9 Mwaja amunamba kufahamu wala amukumbukira mikate mitanu ka
ware wanu alufu ntanu ware? Mulokota mikate vikapu vyengapi? 10 Wala
ire mikate saba ka ware wanu alufu nne ware? Mulokota mikate vikapu
vyengapi? 11 Amwereriwa namunani kuwa sikamba mikate? Rikengereni
furumento ya Mafarizeu na Masaduseu.” 12 Basi ndi pawafahamire
kuwa aari kwamba rikengereni na furumento ya mikate, ila kankwamba
rikengereni na ngano za Mafarizeu na Masaduseu.

Kwakikisha ka Peduru

13 Insa paafikire upande wa kaya ya Kaisariya-Filipi, kawadairi wanafunzi
wake javi: “Wanu wawamwita Binadamu wa Binguni ndi wepi?” 14 Ewo
wakijibu: “Wengine Yahaya mwenyé Koza, wengine Aliyasi, na wengine
Yeremiya au nabii mmojawapo.” 15 Iye akiwambira: “Umwe-po mukwamba
omi niwa nani?” 16 Ansumani Peduru akijibu akamba: “Uwe kuwa Almasihi,
Mwana wa Nlungu hai*.” 17 Insa akinjibu akamba: “Heri uwe, Ansumani
mwana wa Inusu, kamana siyo mwanadamu† akufafanurire kusema javi,
ila Baba wangu ári binguni. 18 Omi novyo nukwambira kuwa uwe kuwa
Peduru‡, na pajulu ya ewu mwala-wu§ nijenga jamati yangu, na miryango
ya Kuzimu* aikidiri kushinda eyo jamati-yo. 19 Nomi nukupa mifungulo ya
ufalume wa binguni. Kwa javyo, kila caulunganisa conse mulumwengu-mu,
cilunganisiwa novyo binguni. Kila cawasanisa conse mulumwengu-mu,
cukwasanisiwa novyo binguni.” 20 Basi, akiwambira wanafunzi wake
wasimwambire anta munu kuwa iye ndi Almasihi.

---

* **16:16** “Mwana wa Nlungu hai” mana ake siyo kwamba Mwenyezimungu kampongola Insa na Mariyamu, ila mana a kweli ndi kuwa Insa Almasihi kaperekiwa kulawa binguni na ámuri piya za Mwenyezimungu. Iye ndi Usemi wa Mwenyezimungu, na roho ya Mwenyezimungu wa milele kamba vyayândikiwe nKorowani sura 4:171. † **16:17** Kigeregu wafasuli: “mwiri na damu”, mana ake “mwanadamu”. ‡ **16:18** “Peduru” mana ake ukwambiwa “mwala”. § **16:18** Idaniziriwa kuwa “ewu mwala-wu” kukwambiwa mwala nkulu Kaisariya-Filipi, mahala pawakikala mashetwani wengi. Mwala-wo ukijiwikana kwa zina ra “Nryango wa mashetwani”. Na wanu wa nowo wakati-wo wakijiwa piya-vi. * **16:18** Nkati ya miryango ya Kuzimu ndi Ibilisi na mashetwani.

Insa kufwa na kufufuka kwake kereza kábula

21 Mwanzo wa noure wakati ure, Insa akanza kuwereza wanafunzi wake
kuwa inlazimu kuka mpaka Yerusalemu, akapate kutabishiwa pakulu na
wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya, ikisa aulaiwe,
na suku ya tatu afufuriwe. 22 Noparepare Peduru akimwitira kunyenje,
akanza kunkaidi akamba: “Anta, Mwenye! Vinu-vyo avikukuna futi!”
23 Fala iye akizungunuka, akimwambira Peduru: “Uka nyuma yangu-ko,
Ibilisi! Kwangu omi, uwe kuwa kisiki cakukwakuriwa, konta auwaza víri ka
Mwenyezimungu, ila ka wanadamu.”
24 Noparepare Insa akiwambira wanafunzi wake: “Asáka kunifulata omi
onse, akaidi moyo wake, aritike nsalaba wake, anifulate. 25 Kamana mwenyé
kusaka kukengera mainsha ake, apoteza, fala mwenyé kupoteza mainsha
ake kwa sababu yangu omi, asingana. 26 Mwaja, munu apata faidani kupata
ulumwengu-wu piya, iri filihali kapoteza roho yake? Munu apereka kinani
kukakanya na roho yake? 27 Kamana Binadamu wa Binguni akuja kati ya
utukufu wa Baba wake pamoja na malaika wake. Epo ndi paaja kunripa kila
munu kwa vitendo vyake. 28 Nukwambirani kweli kuwa muripo-pa-mwe,
wamojawapo awafwa sawammonire Binadamu akija na ufalume wake.”

17

Kutaduka ka Insa

1 Bandi ya suku sita, Insa akintwala Peduru pamoja na Yakobu na Ya-
haya, munu na nduye, akikwera nawo pamwango nrefu yeka yawo. 2 Iye
akitaduka mbere yawo, uso wake ukinuru kamba juwa, na nguwo zake
zilangala vú kamba nuru! 3 Na mpunde noure, wakilawirira Musa na
Aliyasi wakipakanira naye. 4 Akilawa Peduru akimwambira Insa akamba:
“Mwenye, vyema futi ofwe kwikala mahala-pa! Mukisaka, nijenga nopa
vibanda vitatu: kimoja cenu, cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi.” 5 Kuno
akisowera, wingu relupa vú rikiwafinika na nkati ya wingu rire, isikirikana
shauti ikamba: “Eyu ndi Mwanangu wanimpenda pakulu, waniri radi naye.
Nsikirizeni!” 6 Wanafunzi ware, pawasikire shauti ire, wagwa warifinika
kumaso, wakopa pakulu. 7 Fala Insa akiwafika karibu yawo, akiwakumbula,
akiwambira: “Lamukani! Musope kinu!” 8 Pawenure uso, awammonire
munu, ila Insa tu basi.
9 Pawesuke pamwango pare, Insa akiwalaizira, akamba: “Musimwambire
munu amuwonire are, mpaka Binadamu wa Binguni afufuriwe ka wafwi.”
10 Wanafunzi ware wakindairi Insa, wakamba: “Mbana wanlimu wa shariya
wankwereza kuwa ajuzi kwanza aje Aliyasi?” 11 Insa akiwajibu, akamba:
“Kweli Aliyasi akwanza kuja, neye atengeza piya, 12 fala nukwambirani
kuwa Aliyasi kâja futi, ila Mayahudi awammanyire, wantenda vyawasakire
vyonse. Ndi novyo Binadamu wa Binguni vyaaja kutabika mmakono
mwawo.” 13 Noparepare wanafunzi ware watula kuwa kankumwamba
Yahaya mwenyé Koza*.

Insa amponesa kisimana wa kisalasala

14 Pawafikire karibu ya wanu wengi, noparepare akija munu mmoja
ka Insa, akikokora mbere yake, 15 akamba: “Mwenye, mmonere utungu
mwanangu! Iye nlwere kisalasala, kankutabika pakulu futi. Kamana mara
nyingi kagwirira pamoto na mmaji mara nyingi zawenye. 16 Nimpereka ka

* **17:13** Ewo wawaza javyo konta Insa kazungunusa masemo, wakidanizira kuwa Aliyasi ndi Yahaya mwenyé Koza, konta wakumbukira kuwa kolaiwa suku karibu. Ona 14:1-12.

wanafunzi wako, fala awakidirire kumponesa.” 17 Insa akijibu, akamba:
“Ló, kizazi kibaya sacikubali! Niinshi namwe mpaka rini? Na mpaka rini
nukukuvumirirani? Njoni naye nnemba-yo.” 18 Insa akinsutumu jini ire, ak-
intuwisa. Kwa noure wakati ure, nnemba ire akipona. 19 Nakisa wanafunzi
ware wakuka karibu ya Insa, wakindairi kiriziu: “Mbena ofwe-pa atikidirire
kuntuwisa?” 20 Iye akiwajibu: “Konta kwamini kwenu aba. Nukwambirani
kweli kuwa mukiwa nawo kwamini kamba mbeyu ya amostarda† mukidiri
kusowerera mwango-wu: ‘Lawa epa, ukekare pengine!’, newo nanga ulawa.
Acipo camukitowa kukidiri!” 21 ‡

Insa awiriza kulaizira kufwa na kufufuka kwake

22 Pawekare pamoja Galileya, Insa kawambira wanafunzi wake javi: “Bi-
nadamu wa Binguni aperekiwa mmakono mwa wanadamu, 23 ewo wamu-
laya, fala suku ya tatu afufuriwa.” Ewo wakiuzunika pakulu futi.

Nsoko wa Nyumba Takatifu

24 Pawafikire Kafarnaumu, wanu wákiripisanga nsoko wa jarajara mbiri§,
wakimukira Peduru, wakindairi javi: “Nsoko wa jarajara mbiri, mwanlimu
wenu aripanga?” 25 Iye akamba: “Aye, aripanga.” Basi Peduru pengire
nnyumba mure, Insa kawa ntanzi kusowera, akindairi javi: “Ansumani!
Kwankuwona mwaja? Mafalume wa muinti-mu wapokerera nsoko au
ushuru ka wanuni? Ka wana wawo* au ka wanu wengine?” 26 Akilawa
Peduru akijibu: “Ka wanu wengine.” Sambi Insa akisema javi: “Basi,
wana wawa nawo uhuru, awaripa. 27 Fala kwa kuwa tisiwakwakurise, uka
mwani†, ukefye pavu, untware inswi wakwanza kunlowa. Nakunfungula
kanywa, usingana jarajara‡. Utware, uke, ukaripe nsoko wangu na wako.”

18

Munu bora pakulu muufalume wa binguni

1 Noure wakati ure, wanafunzi wanfika karibu Insa, wakamba: “Muu-
falume wa binguni, munu bora pakulu nani?” 2 Iye akimwita kisimana
mmoja, akimwimisa kati-kati yawo, 3 akamba: “Nukwambirani kweli, ikiwa
amuripindure mukiwa kamba wasimana, visaka kuwa vyonse amwingira
muufalume wa binguni. 4 Kamana, mwenyé kurinyenyekeya mwanyewe
kamba eyu kisimana-yu, iye ndi bora pakulu muufalume wa binguni.
5 Ampokérera kisimana mmoja kamba eyu, kwa zina rangu, anipokerera
omi. 6 Fala ankósesa kisimana mmojawapo * wakunitumaini omi-wa, ndi
fadari kwake afungiriwe nsingo riwe rikulu rakupalaza, atosiwe kati-kati ya
bahari.
7 Walaniwe wanu wa mulumwengu kwa sababu ya kukosa. Kamana
sibudi siti kuwepo kukosa. Falakini alaniwe mwenyé kukosesa! 8 Basi sambi,
ikiwa nkono wako au mulu wako ndi úri kukukoresa dambi, tupula nowo,

† 17:20 Amostarda ndi miti íri inti za Arabiya na Iziraeli. Mbeyu yake noto pakulu futi, fala muti wake ukula pakula pawenye. Noyi mbeyu ya amostarda ingawa noto, fala yanawo nguvu pakulu. ‡ 17:21 Mandiko mengine a mida aana aya 21. [Mashetwani kamba ewa awatuwisiwa sairi kwa kulebela duwa na kufunga.] § 17:24 Jarajara mbiri úkiwa nzuruku úkiripiwanga nozo enzi-zo kila mwaka. Kila nkulungwa onse ákiripanga darakima mbiri ipate kuwa ndaririwa Nyumba Takatifu ya Yerusalemu. Ewo auwere nsoko wa nfalume. * 17:25 “Wana wawo” ndi wenye kaya, sawari wayeni wakulawa baidi ya nyumba ya nfalume. † 17:27 “Mwani” epa tanda rikulu ra Galileya konta kaya ya Kafarnaumu ikiwa nanyenje ya noro tanda ro. ‡ 17:27 Nzuruku wa jarajara ya parata mana ake ndi nzuruku ufãire kuripa nsoko wa wanu wawiri. * 18:6 “Kisimana” epa mana ake ndi wanu wakwamini bila dana.

wefye kunundu![†] Fadari kwako uwe wingire mumainsha a milele sauna
nkono au mulu, koliko kwefyeriwa pamoto wa milele na makono mawiri au
maulu mawiri. 9 Na riso rako rukukukoresa dambi, kotopola noro, wefye
kunundu! Fadari kwako, wingire mumainsha a milele na riso rimoja basi,
zaida kwefyeriwa pamoto wa Jahanamu na maso mawiri."

Nfano wa kondoo wakwasika

10 "Onani! Ewa wasimana-wa musinkejeli anta mmoja! Konta nukwambi-
rani kweli kuwa malaika wawo wári binguni daima wankuwona uso wa
Baba wangu ári binguni. 11 [‡] 12 Umwe muwonaja? Ikiwa munu kanawo
makondoo miya, akasika kondoo mmoja, atendaja? Aawasa tuswini na
kenda mmyango nomo, kupita akinsakula mmoja asike ire? 13 Na akim-
monerera, nukwambirani, antendera radi pakulu koliko tuswini na kenda
sawasike ware. 14 Kwa javyo, Baba wenu ári binguni vimwajibu kuwa
kisimana anta mmoja asipoteye."

Kuswamiiyana

15 "Ikiwa nduyo[§] kakukosa, uka ukamolotere kosa rake, muri wawiri zenu
tu basi. Akukusikira, kumpata nduyo. 16 Fala akitowa kukusikira, ntware
tena munu mmoja au wawiri, ipate kanywa zawo za ushahidi wa wawiri
au watatu mwaha-wo wakikishiwe.[*] 17 Fala akikatala kuwasikiriza, kaseme
kujamati. Na akitowa kusikiriza novyo jamati, nture kamba munu kafiri au
munu wakuripisa nsoko.
18 Nukwambirani[†] kweli kuwa kila camulungánisa conse mu-
lumwengu-mu, cilunganisiwa novyo binguni. Na kila camwasánisa conse[‡]
mulumwengu-mu, cikwasanisiwa novyo binguni.
19 Tena nukwambirani kweli kuwa, wawiri kati yenu, mukikubaliyana
kunlebela Mwenyezimungu shauri mojawapo mulumwengu-mu, cikuna
noco, julu ya Baba wangu ári binguni. 20 Konta pawakusanyika wawiri au
watatu kwa zina rangu omi, niwapo kati yawo."

Kuhusu kuswamii

21 Sambi, Peduru akinfika karibu, akindairi: "Mwenye, akinikosera mwen-
zangu inilazimu ninswamii mpaka mara nyengapi? Mpaka mara saba?"
22 Insa akinjibu: "Sisema mpaka mara saba, ila nisema mpaka sabini
mara saba! 23 Ndimana ufalume wa binguni ulandana na nfalume mmoja
asakire kuwalangirana nawo mali watumisi wake. 24 Paanzire kuwalan-
girana nawo, wakinjisira cadeni mmoja akiwiriwa talanta[§] alufu kumi.
25 Kwa kuwa aawere nawo cakuripa, nfalume ire akilamula ntumisi ire
ozanyiwe, pamoja na nkawake, wanawe, na vinu vyake piya, iripiwe deni
ire. 26 Ntumisi ire, nakugwa akikokora mbere yake, akamba: 'Iwa na imani
nami, nukuripa piya deni.' 27 Nfalume ire, kwa kummonera utungu ntumisi
ire, akimwasa, akinswamii deni yake. 28 Na paalawire pare, noire ntumisi
ire kansingana ntumisi mwenziwe wammwira kontu amusini[*]. Noparepare
akinkola, akinpota, akimwambira: 'Niripe nzuruku wangu!' 29 Basi ntumisi

---

[†] **18:8** Mana ake siyo kutupula vifingo ila kwasa kufulata na kurinyemesa na vitendo vyakukwingiza motoni. [‡] **18:11** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Kamana Binadamu kaja kuwavusha wanu wakwasika.] [§] **18:15** "Nduyo" mana ake ndi mwenziwo wamwenenda onse kujamati. [*] **18:16** Ona Kumbukumbu 19:15. [†] **18:18** Ona 16:19. [‡] **18:18** Kigeregu: "kila kinu camufunga conse". [§] **18:24** Talanta ndi zina ra nzuruku wa mida inti ya Iziraeli na Arabiya. Talanta moja ndi nzuruku waakiripiwa munu nkolakazi myaka shirini. Ndimana munu ire kanawo deni ulu yawenye! [*] **18:28** Kigeregu: "denari miya". Ndi nzuruku waakiripiwa nkolakazi kutwa moja. Ndimana munu ire kanawo deni aba.

mwenziwe ire, nakugwa akinlebela akamba: ‘Iwa na imani nami, nukuripa.’
30 Fala iye aasakire anta kinu, akilawa, akintayisa nkalaboshu mpaka
aripe deni yake ire. 31 Basi watumisi wenziwe ware pawawonire mambo
akunire are, wakisikitika pakulu futi, wakuka wakimwambíra mwenye
wawo piya akunire are. 32 Noparepare, mwenye wawo ire nakumwita
ntumisi ire, akimwambira javi: ‘Uwe kuwa ntumisi mbaya! Deni yako piya
nukuswamii konta kunilebela. 33 Aukijuzi uwe novyo kummonera utungu
mwenziwo kamba vyanukuwonere omi?’ 34 Basi mwenye wawo ire akimiwe
pakulu, akimpereka ka wenye kuhukumu, mpaka aripe deni yake ire piya.†
35 Basi ndi kamba Baba wangu ari binguni vyaasaka kukutendani, ikiwa
amuwaswamiire wenzenu ka moyo radi.”

19

Insa afunda kuhusu talaka

1 Insa pesire usowezi ure, kalawa Galileya koka makaya a Yudeya, kuloka
Yordani. 2 Wanu wengi wawenye wakinfulata, na noko iye akiwaponesa
walwere.
3 Iwa Mafarizeu wakimukira kwa kumyerera, wakindairi: “Mwaja! Halali
nlume kuntaliki nkawake kwa sababu mmojawapo?” 4 Iye kajibu kaamba:
“Aya* ísema kuwa tangu mwanzo, Mwenyezimungu pamumbire nlume
na muka, eyo aya-yo amufyomire? 5 Novyo akamba† kuwa nlume ájuzi
kumwasa wawaye na mamaye, alungana na nkawake, wó-wawiri wakuwa
mwiri mmoja. Sinovyo? 6 Kwa javyo, awawa wawiri tena, ila ukuwa
mwiri mmoja. Basi, calungánise Mwenyezimungu conse, mwanadamu
asasanise.” 7 Ewo wakindairi tena: “Sambi, mbena nabii Musa kamuru
kuntaliki muka na kumwasa?” 8 Insa akiwajibu: “Nabii Musa kakuhurusuni
kuwasa waka wenu kwa sababu ya myoyo yenu kuwa migumu‡. Fala tangu
mwanzo aiwere javyo. 9 Nukwambirani kweli kuwa kila mwenyé kumwasa
nkawake, saíri kwa sababu ya uzinzi, kuka kunlomba muka mwengine,
kankuzinga.” 10 Wanafunzi wake ware wakamba javi: “Ikiwa ndi javyo
nlume na nkawake, aipo faida yakulomba.” 11 Iye akiwambira: “Wala
sipiya wakubali usowezi-wu, ila wenye kujanliiwa na Mwenyezimungu.
12 Kamana wawapo macande kwa kipongorero cawo, wawapo macande
wengine watendiwe javyo na wanu, na wawapo macande wengine waku-
ritenda wanyewe kwa sababu ya ufalume wa binguni§. Mwenyé kukubali
kinu-ci, akubali!”

Insa awajanliya wasimana

13 Ikisa, wakijisiwa wasimana ka Insa, awature makono, awalebelele
duwa. Wanafunzi wake wakiwenyukira, 14 fala Insa akamba: “Waseni
wasimana-wo waje kuno, musiwakataze, konta wári kamba ewo ufalume
wa binguni ndi wawo.” 15 Nakwisa kuwatula makono*, akilawa mahala
pare.

Nnemba tajiri

16 Sambi, munu mmoja akimukira Insa, akindairi: “Mwanlimu! Cema
ndi cepi canijuzi kutenda nipate mainsha a milele?” 17 Iye akimwambira:
“Mbena unidairi kuhusu cema caujuzi kutenda? Mwema mmoja tu basi.

---

† **18:34** Kusema kweli, ntumisi ire ajuzi kwikala mainsha ake piya nkalaboshu konta aana namuna ya kuripa deni ire. * **19:4** Ona Mwanzo 1:27. † **19:5** Ona Mwanzo 2:24. ‡ **19:8** “Myoyo kuwa migumu” mana ake ndi myoyo saina pendo. § **19:12** Wakwambiwa watowa kulomba kwa sababu ya kumwabudu na kuntumika Mwenyezimungu. * **19:15** ‘Kuwatula makono’ ndi alama yakulebelela duwa.

Uwe ukisakula kuwa na mainsha a milele, fulata ámuri.” 18 Iye akindairi:
“Ámurini?” Insa akisema: “Usiulaye, usizinge, usiwe, usiseme ushahidi wa
ulongo, 19 mwinshimu wawayo na mamayo, na mpende mwenziwo kamba
vyauripenda uwe mwanyewe.” 20 Nnemba ire akamba: “Ezo ámuri-zo piya
ndi zanifulata. Kinani tena cibakire?” 21 Insa akimwambira: “Ukisakula
uwe kamilifu, uka ukozanye vinu vyako, nzuruku uwape masikini. Javyo
uriturira ankiba binguni†. Nakisa uje unifulate.” 22 Fala nnemba ire
paasikire ewu usowezi-wu, kalawa na uzuni konta ákiwa na mali mengi.
23 Insa kawambira wanafunzi wake: “Nukwambirani kweli-kwelini kuwa
tajiri virigariga kwingira muufalume wa binguni! 24 Nukwambirani tena:
Ngamiya raisi kupita kipenyo ca singano, koliko tajiri kwingira muufalume
wa Mwenyezimungu.” 25 Nakusikira wanafunzi ware, washanga pakulu
futi, wakindairi: “Avi, asáka kuvuka‡ nani?” 26 Insa akiwanang'aniza,
akiwambira: “Ka wanadamu, kinu-co acikidirika, fala ka Mwenyezimungu,
piya vinu vikidirika.” 27 Nakuwajibu, Peduru kawambira javi: “Ofwe tasa
piya, tukufulata uwe. Faida yetu ofwe ndi yepi?” 28 Insa akiwambira: “Nuk-
wambirani kweli umwe munifúlata-mwe, ulumwengu mupya-wu, Binadamu
wa Binguni paasaka kwikala kiti ca utukufu wake, nomwe novyo mukuja
kwikala viti vikulu kumi na viwiri, kumiliki marikolo kumi na mawiri
a Iziraeli. 29 Mwenyé kwasa nyumba, wanduze, walumbuze, wawaye,
mamaye, wanawe, au masamba, kwa sababu yangu omi, apata faida mara
miya, na ariti mainsha a milele. 30 Fala wengi wanzire§ wakuja kuwa
mwinsho, na wári mwinsho wakuja kuwa watanzi.”

20

Kinyume kuhusu wakolakazi wa mmasamba

1 “Sambi, ufalume wa binguni ulandana na mwenyé masamba, alawire
subuu namapema kusikizana na wanu wakakore kazi mmasamba mwake.
2 Basi, nakusikizana nawo jarajara moja ya parata* kutwa, akiwapereka ku-
masamba kwake. 3 Nakulawa tena ora ya subuu, kawawona wanu wengine
wemira pabazari, sawatenda kinu, 4 akiwambira javi: ‘Ukani nomwe novyo
mmasamba, nukupani haki yenu.’ Newo wakúka. 5 Akilawa tena nsana
na ruremba, akitenda novire. 6 Ikisa tena jironi paalawire, kawasingana
wanu wengine wemira, akiwadairi: ‘Mwimira epa kutwa nzima samutenda
kazi, sababuni?’ 7 Ewo wakijibu: ‘Hapana munu asikizane nofwe.’ Iye
akiwambira: ‘Ukani nomwe novyo mmasamba.’ 8 Pariswere juwa, mwenyé
masamba ire kamwambira kapatashi wake javi: ‘Wete wakolakazi piya,
uwaripe nshahara wawo, uwanze wajíre mwinsho mpaka wanzire kuja.’
9 Basi kweli, pawafikire wajíre jironi, kila munu kapokera jarajara moja ya
parata†. 10 Pawafikire wanzire kuja ware, wakidanizira kuwa wapokera
nzuruku mwingi, fala kila mmoja kapokera novyo jarajara moja ya parata!
11 Pawapokere, wanduguda mwenyé masamba ire, 12 wamba: ‘Wajire
mwinsho-wa wakola kazi ora moja basi, fala kawatula kuwa sawa-sawa
nofwe, tikorire kazi kutwa nzima, tíkivumirira juwa!’ 13 Fala iye, nakunjibu
munu mmoja, kamwambira: ‘Ona rafiki yangu, siri kukupoka shariya.
Atisikizane jarajara mmoja ya parata? 14 Twala cako, uke vyako. Nisaka

† **19:21** “Kuriturira akiba binguni” mana ake ufalume mupya wa binguni na Mwenyezimungu mwanyewe kuwa ndi akiba yako. Nang'aniza Matwaya 6:19-21. ‡ **19:25** “Kuvuka” mana ake ndi kupata mainsha a milele. § **19:30** “Wengi wanzire” mana ake ndi wanu wakulu. * **20:2** Nzuruku wa jarajara moja ya parata ndi nzuruku waakiripiwa nkolakazi kutwa mmoja. † **20:9** Jarajara moja ndi nshahara wa kazi kutwa nzima.

nimpe mwenziwo wa mwinsho-yu kamba vyanukupere uwe. 15 Mwaja! Omi
sina haki yakutenda canisaka na nzuruku wangu? Riso rako ribaya konta ya
umunu-mwema wangu?’ 16 Kwa javyo wanu wa mwinsho wakuwa watanzi,
na watanzi wakuwa wa mwinsho.”

Insa asema mara ya tatu kifo na kufufuka kwake

17 Insa paakikwera kuka Yerusalemu, kaweta cembe wanafunzi wake
munjira akiwambira javi: 18 “Sikirizani! Epa tankukwera Yerusalemu. Eko,
Binadamu wa Binguni akuka kugabiziwa wakulungwa wa dini na wanlimu
wa shariya, newo wanhukumu olaiwe. 19 Wampereka ka Sawari-Mayahudi,
wanshupe, ebiwe viboko, na agomezeriwe pansalaba. Na suku ya tatu
afufuriwa.”

Mama ya wana wa Zebedeyu awalebelela

20 Sambi, muka wa Zebedeyu na wanawe akuka mpaka karibu ya Insa,
akikokora mbere yake akinlebela kinu. 21 Insa akindairi: “Usakani?” Iye ak-
injibu: “Ona, amuru wanangu wawiri-wa wekare muufalume wako, mmoja
akwikare nkono nriro wako na mwengine nkono sonto.” 22 Insa akinjibu,
akamba: “Anta camulebela, amwijiwa. Mukidiri kunywa kaneka yangu‡
canisaka kunywa omi?” Ewo wakinjibu: “Tikidiri.” 23 Insa akiwambira: “Ndi
kweli mukunywa kaneka yangu. Fala kunikala nkono nriro au nkono sonto,
sina ídini. Ila wenye kwikala watengezériwa na Baba wangu.” 24 Wanafunzi
kumi wengine ware, pawasikire javire, wakiwakimwira ware wawiri munu
na nduye. 25 Fala Insa akiweta, akiwambira: “Mukwijiwa kuwa mafalume
wa mataifa wawatawala wanu, na wakulungwa wawa nawo mamulaka julu
yawo. 26 Falakini kwenu umwe sivyaviri. Ila, kati yenu, asakúla kuwa nkulu
onse, awe ntumisi wenu, 27 na kati yenu asakúla kuwa ntanzi onse, awe
ntwana wenu. 28 Ndi kamba Binadamu wa Binguni aajire kutumikiriwa, ila
atumike na apereke mainsha ake awavushe wanu wengi.”

Insa awaponesa vipofu wawiri

29 Insa na wanafunzi wake, pawalawire Yeriko, wanu wengi wakinfulata.
30 Sambi, wekala nanyenje ya njira vipofu wawiri. Pawasikire kuwa Insa
kankupita, wafula uto, wakamba: “Mwenye mwana wa Daudi, tiwonere
utungu!” 31 Wanu ware wakiwenyukira wanyamare. Fala ewo wakizidi
kufula uto: “Mwenye, Mwana wa Daudi! Tiwonere utungu!” 32 Pawemire,
Insa akiweta akiwadairi: “Musaka nukutendeni mwaja?” 33 Ewo wakijibu:
“Mwenye, tisaka tiwone! Tiponese maso etu!” 34 Insa, kwa kuwawonera
utungu, akiwakumbula maso awo. Kwa mpunde noure, ewo wakiludira
kuwona, wakinfulata Insa.

21

Insa akwingira Yerusalemu kwa sherehe

1 Insa na wanafunzi wake wári karibu ya Yerusalemu, wakifika Betifage
pamwango wa Mizaituni. Insa akiwatuma wanafunzi wawiri, akiwambira:
2 “Ukani kaya íri mbere yenu ire. Nakufika, músingana buru mmoja ka-
fungiriwa pamoja na mwanawe. Munfungure, muje naye. 3 Akilawírira
wakukwambirani kinu, mwambireni kuwa: ‘Buru-yu ansakula Mwenye’,
basi iye akwasani mukuja nawo.” 4 Evi vikuna novire ipate utimiziwe
usowezi waâsemire nabii mmoja akamba:

‡ **20:22** “Kunywera kaneka” mana ake kukuna mashaka.

5 “Mwambireni mwari wa Ziyoni*:
‘Mmone nfalume wako kankuja kwako,
kankuja na imani, ampandire buru,
kankuperekiwa na kaburu katoto,
mwana wa nyama mpingi!’ ”†

6 Basi wanafunzi ware woka, watenda sawa-sawa kamba Insa vyawatumire.
7 Waja naye buru ire pamoja na kaburu katoto kare, wakitandika nguwo
zawo. Insa akikala julu yake. 8 Junudi ya wanu wengi wakitandika nguwo
zawo munjira. Wanu wengine wakisinja makuti a mitende, wakitandika
munjira. 9 Na makundi a wanu wákiwa mbere na wákiwa nyuma, wakipaza
nyimbo, wakamba:
“Hozana‡ Mwana wa Daudi!
Bora ári kuja kwa zina ra Mola!
Hozana julu mbinguni!”
10 Insa, pengire Yerusalemu, wanu piya kaya ire wakifazaika, wakamba:
“Eyu munu-yu nani?” 11 Wanu ware wakisema: “Eyu ndi nabii Insa, wa
Nazareti inti ya Galileya!”

Insa awatuwisa wanu nNyumba Takatifu

12 Sambi, Insa akingira nNyumba Takatifu, akiwatuwisa piya wakiuzanya
na wakiuza vinu nNyumba Takatifu. Akipidulanga meza za wacuruzi,
pamoja na viti vya wakiuzanya mapomba. 13 Ikisa akiwambira: “Yândikiwa§
javi: ‘Nyumba yangu ikuja kwitiwa nyumba ya duwa.’ Fala umwe mutenda
jonga ra wevi.” 14 Nnyumba Takatifu nomo, wanjisira vipofu na wakure-
mala, iye akiwaponesa.

15 Kweli, wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya wawona matajabisa
atendíre, na wawawona wasimana nNyumba Takatifu wakipaza nyimbo,
wakamba: “Hozana Mwana wa Daudi!” Kwa javyo, ewo wakikimiwa,
16 wakimwambira: “Kwankuwasikira ewa cawamba?” Insa akiwajibu: “Aye,
aya* isema javi:

‘Kanywa za wasimana watoto na wakujiji, zilavya kutukuza kwema.’
Amunafyoma?”

17 Nakuwasa, akilawira panja, akuka Betaniya, akilala noko.

Muti saupa

18 Subuu namapema, Insa paakiludi akuka kaya ulu, ínkola njala.
19 Akiwona nfigu munjira, akúka mpaka nopo, fala aasingane kinu ila
masamba tu basi. Akisowerera: “Cisipe tena kisumo milele!” Kwa noure
mpunde ure, nfigu ure ukumiliya. 20 Nakuwona wanafunzi washanga,
wakamba: “Namunani kwa mpunde nowu vyaumiliye nfigu-wu?”
21 Nakujibu Insa akiwambira: “Nukwambirani kweli, mukitumaini bila
dana, amutenda vyanitendire nfigu-wu basi, anta na mukisowerera ewu
mwango-wu mukamba: ‘Somoka ukaritose mbahari’, vikuna novyo.† 22 Na
piya camulebela conse kwa duwa, mukamini, múpata.”

Ushinda wa mamulaka a Insa

* **21:5** “Mwari wa Ziyoni” ndi wenye kaya ya Yerusalemu. † **21:5** Ona Izaya 62:11; Zagariya 9:9.
‡ **21:9** “Hozana” mana ake “asifiwe”. § **21:13** Ona Izaya 56:7. * **21:16** Ona Zaburi 8:2. † **21:21**
Usowezi wa Insa mana ake ndi munu mwenyé kuntumaini Mwenyezimungu sana, tafauti isaka kuwa
yonse yakuwa kamba mwango, iye amariza.

23 Insa pengire nNyumba Takatifu, wakulungwa wa dini pamoja na wazee
wa Mayahudi wakinfika karibu kuno akifunda, wakindairi: “Evi vinu-vi
akutendesa mamulakani? Nani akupere eya mamulaka-ya?” 24 Insa akijibu,
akiwambira: “Nomi novyo nukudairini kinu kimoja. Neco mukinijibu, nomi
novyo nukwambirani mwenyé mamulaka anitendesa evi vinu-vi. 25 Koziwa
ka Yahaya kukiwa ka mamulaka a nani? A binguni‡ au a wanadamu?” Ewo
wakikaidiyana watupu, wakamba: “Epa, tikamba: ‘A binguni’, atambira:
‘Sambi mbena amunkubali?’ 26 Na tikamba: ‘A wanadamu’, tiwopa wanu
konta piya wankubali Yahaya ndi nabii wawo.” 27 Basi wakinjibu Insa,
wakimwambira: “Atijiwa!” Na iye novyo akiwambira: “Basi, anta omi
sukwambirani mamulaka a nani anitendesa evi vinu-vi!”

Kinyume kuhusu wana wawiri

28 “Umwe muwonaja? Mwananlume mmoja ákiwa na wana wawiri.
Akinfika wakwanza, akimwambira: ‘Mwanangu, uka rero ukakore kazi
masamba.’ 29 Iye nakujibu, kaamba: ‘Sisaka!’ ikisa akitubiya akuka.
30 Akinfika wapiri, amwambira novire, fala iye nakujibu kaamba: ‘Nukuka
Baba!’ fala okire. 31 Kati ya wawiri ware, atendire vyakumwajibu wawa
yawo ndi wepi?” Ewo wamba: “Mwana wakwanza.” Insa akiwambira
javi: “Nukwambirani kweli kuwa warípisi nsoko na mareba walongorera
mbere yenu kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. 32 Kamana Yahaya
mwenyé Koza kaja kwenu kwa njira ya shariya, fala amunkubali. Novyo-
sivyo, warípisi nsoko na mareba wankubali. Na ingawa muwona, mwinsho
amutubiye mukinkubali.”

Kinyume kuhusu masamba a uva na warimi wabaya

33 “Sikirizani kinyume cengine: Ákiwepo munu mmoja mwenyé nyumba
karima masamba a uva, akijengera sereka. Nkati mwake akisimba pondo,
akijenga nnara, masamba are akiwemisira warimi, akisafíri. 34 Paifikire
karibu ya mavuno, kawatuma watumisi wake ka warimi ware, wakatware
visumo vyake. 35 Warimi ware wakiwakola watumisi wake ware: mmoja
wakimwibiya, mwengine wakimulaya, na mwengine wakimpanja na mawe.
36 Mwenyé masamba ire akiwatuma tena watumisi wengine, wengi futi
zaida ya wakwanza ware. Newo wakiwatenda novire. 37 Mwinsho ak-
intuma mwanawe, akiwaza javi: ‘Mwanangu-yu wamwinshimu.’ 38 Fala
warimi, pawammonire mwanawe ire, wakambirana watupu: ‘Noyu-yu
ndi asaka kuriti, tukeni timulaye, tinriti!’ 39 Basi, wakinkola, wakimwefya
nyuma ya mpaka wa masamba a uva are, wakimulaya. 40 Paasaka kuja
mwanyewe masamba are, warimi ware awatendaja?” 41 Ewo wanjibu:
“Visomi wabaya-wo, awamariza nfululu na masamba-wo awemisira warimi
wengine, wakuwa wakumpa visumo wakati wa mavuno.” 42 Insa aki-
wambira: “Mwaja? Amufyomire Mandiko§ kuwa:

‘Riwe rawafezeyire wajengi,
ndi riwere maalumu ra pamembe ya nyumba.
Kinu-ci akunisha ndi Mola,
na citajabisa mmaso mwetu!’

43 Ndimana nukwambirani kuwa muvuriwa ufalume wa Mwenyezimungu,
wapewa wanu wengine wakupa visumo vya ufalume-wo. 44 Na asáka

‡ **21:25** Mamulaka ka kulawa binguni sawa-sawa na kwamba mamulaka a kulawa ka Mwenyezimungu. § **21:42** Zaburi 118:22-23.

kugwira julu ya eri riwe-ri, avunjiwa-vunjiwanga, na warisáka kungwirira
onse asaika atenda ufu.” 45 Wakulungwa wa dini na Mafarizeu, pawasikire
eci kinyume-ci, wereriwa kuwa kankuwamba ewo. 46 Wakisaka kunfunga,
fala wawopa wanu konta wakintula kuwa nabii wawo.

22

Kinyume kuhusu jambo ra harusi

1 Mara nyengine, Insa akiwajibu akiwasowerera kwa kinyume, akamba:
2 “Ufalume wa binguni ulandana na nfalume mmoja atengeze harusi ya
mwanawe. 3 Katumiza kuweta warifíwe kujambo, fala awasakire kuja, kú!
4 Akiwatuma watumisi wengine tena, akamba: ‘Warifíwe wambireni javi:
“Onani! Jambo rangu nisa kutengeza, ng'ombe na micamba isinjiwa futi,
vinu piya viwa tayari. Njoni kujambo!” ’ 5 Fala warifíwe ware awayeriwe,
woka vyawo: mmoja koka masamba kwake, mwengine koka kucuruza vinu
vyake, 6 na wengine wakiwakola watumisi ware, wakiwatabisha, waki-
wolaya. 7 Kwa javyo, nfalume ire akikimiwa, akiwatuma masurudadu wake
wakiwolaya visomi ware, nakisa wakitaya moto kaya yawo ire. 8 Ikisa, aki-
wambira watumisi wake: ‘Epa jambo riwa tayari, fala warifíwe ndi sawari
wanu. 9 Basi ukani mmasimana-manjira. Piya wamusaka kuwansingana
onse warifuni waje kuharusi kuno.’ 10 Nakulawa watumisi ware woka
munjira mure, wawajumanisa wawasimanane nawo piya, wabaya kamba
wema. Mandowa are warifíwe wakijala bunga-bunga-bunga.
11 Fala nfalume ire, pengire mmandowa mure kuwawona warifíwe ware,
kammona munu mmoja savarire mavazi a paharusi. 12 Iye akimwambira:
‘Rafiki yangu, kwingira mwaja emu sauna mavazi a paharusi?’ Iye akinya-
mala ndu. 13 Basi nfalume ire akiwambira watumisi wake: ‘Nfungeni maulu
na makono, munsukure mumwefye panja pakisi-po! Epo ndi pooka kurira
na kutafuna meno.’* 14 Basi, wengi ndi wetiwa, fala watondoriwa ndi aba!”

Mwaha kuhusu kuripa nsoko

15 Nakulawa pare, Mafarizeu wakitenda mpango wakunkoresa Insa kwa
usemi. 16 Kwa javyo, wakiwapereka wanafunzi wawo pamoja na wa kinya
Herodi, wakuka wakindairi: “Mwanlimu! Tukwijiwa kuwa uwe kuwa
múkweli na ufunda njira ya Mwenyezimungu ka ukweli, aumopa munu
asaka kuwa onse, konta aunang'aniza munu caari. 17 Kwa javyo, tambire
mawoni ako. Iwapo haki ya kunripa nsoko Kaisari † au aipo?” 18 Insa
kwa kwijiwa ubaya wawo, akiwambira: “Manafiki, mbena muniyerera?
19 Nolotereni kuno jarajara ya nsoko-yo.” Ewo wakija nawo jarajara
moja, wakimpa. 20 Iye akiwadairi: “Ewu uso-wu na mandiko-ya a nani?”
21 Wakinjibu: “Vya Kaisari.” Iye akiwambira: “Basi, ca Kaisari mpeni
Kaisari, na ca Mwenyezimungu mpeni Mwenyezimungu!” 22 Pawasikire
javire wakishanga dwaraa. Wakimwasa, wakuka vyawo.

Mwaha kuhusu ukweli wa kufufuka

23 Noire suku ire, wafika karibu ya Insa Masaduseu, wenye kusema kuwa
kufufuka akupo, wakindairi javi: 24 “Mwanlimu! Nabii Musa kaamba kuwa
ikiwa nlume kafwa bila kupongola naye nkawake, nduye ajuzi anjemele
nankweli-yo, filihali apongore naye, alunga rikolo ra nduye.‡ 25 Kamana kati
ya ofwe wana saba, wakwanza kanlomba, akifwa. Kwa kuwa aapongore

---

* 22:13 Mwananlume savarire mavazi a paharusi ire kalaviriwa panja konta aamopire nfalume.
† 22:17 Kaisari ákiwa Imperadori (nfalume nkulu) wa Roma na piya inti zire. ‡ 22:24 Ona Kumbukumbu 25:5.

naye mwana, nkawake akilombiwa na nduye. 26 Vikuna novyo na nduye
wapiri, na watatu, mpaka wo saba. 27 Mwinsho ya piya ware, na muka
ire akifwa. 28 Sambi, suku ya kufufuka wafwi, aja kuwa nlumake ndi
wepi? Kamana piya ware wânlomba!" 29 Insa akiwajibu, akiwambira javi:
"Umwe mupoteya konta amwijiwa Mandiko wala uwezo wa Mwenyez-
imungu! 30 Kamana wafwi pawaja kufufuka awalomba wala awalombiwa,
wakuwa kamba malaika wari binguni. 31 Na nkati ya kufufuka ka wafwi,
vyamwâmbiriwe na Mwenyezimungu, akamba: 32 'Omi niwa Mwenyez-
imungu wa Iburahima na Mwenyezimungu wa Izaki na Mwenyezimungu
wa Yankubu.'§ Amufyomire javi? Basi Mwenyezimungu siyo Nlungu wa
wafwi, ila wári hai!" 33 Wanu ware, pawasikire javire, watajabu kufunda
kwake kure.

Mwaha kuhusu ámuri ulu

34 Mafarizeu, pawasikire kuwa Insa kawanyamaza Masaduseu, wakiju-
mana novyo pamoja. 35 Kati yawo, mmoja ákiwa mwijiwifu wa shariya. Kwa
kumyerera, akindairi Insa javi: 36 "Mwanlimu, ámuri ulu nkati ya shariya ndi
yepi?" 37 Insa akinjibu: "Mpende Mola, Mwenyezimungu wako, kwa moyo
wako piya, kwa roho yako piya na kwa ankili zako piya.* 38 Eyi ndi ámuri
ulu na yakwanza. 39 Na yapiri ilandane neyi: 'Mpende mwenziwo kamba
vyauripenda mwanyewe.'† 40 Ezi ámuri mbiri-zi zifindikiriwa Taureti piya
na vyawâfundire minabii."

Mwaha kuhusu Almasihi na Daudi

41 Pawajumane Mafarizeu pamoja, Insa akiwadairi, akamba: 42 "Umwe
mwankuwona mwaja kuhusu Almasihi? Iye mwana‡ wa rikolo ranani?"
43 Ewo wakijibu: "Wa rikolo ra Daudi!" Iye akiwambira: "Sambi, kwa nguvu
za Roho Takatifu, Daudi kamwita 'Mwenye wangu'. Mwaja? Konta Daudi
kaamba:

44 'Mola kamwambira Mwenye wangu:
Ikala nkono nriro wangu,
mpaka niwature maaduwi wako sini ya kumaulu kwako!'§

45 Basi, ikiwa Daudi kamwita 'Mwenye wangu', aawája mwana wa rikolo
rake?"* 46 Na awerepo munu akidirire kumwambira kinu. Tangu noyo
suku-yo, aalawirire tena wakushubutu kundairi kinu.

23

Insa awalaumu Mafarizeu na wanlimu wa shariya

1 Sambi, Insa akisowera na junudi ya wanu pamoja na wanafunzi wake,
2 akamba: "Wanlimu wa shariya na Mafarizeu wekala kiti ca nabii Musa.*
3 Kwa javyo, fulatani na timizani piya vyawari kukwambirani. Fala asani
kufulata vitendo vyawo, konta ewo cawasema sicawatenda. 4 Wafunga
mizigo yakuremera wawatika wanu mmaweya, fala ewo awasaka kusukula
anta na cala kimoja. 5 Ewo watenda vitendo vyawo ipate wawoniwe na

---

§ **22:32** Ona Kulawa 3:6,15-16. * **22:37** Ona Kumbukumbu 6:5. † **22:39** Ona Walawi 19:18.
‡ **22:42** Kigeregu ifasuliwa "mwana". 'Mwana' mana ake siyo kupongola mwana basi, na rikolo piya
"mwana". § **22:44** Ona Zaburi 110:1. * **22:45** Mana ake ndi javi: Mayahudi wakinrindira
kuja nlongozi nkulu, ujukulu wa Daudi, wakwitiwa Almasihi, aja kuwavusha wanu wake. Insa
kankwamba kuwa iye yeka yake basi kapunda kuwa mwana wa rikolo ra Daudi. * **23:2** "Wekala
kiti ca nabii Musa" mana ake wafunda na mamulaka ya Musa.

wanu. Wakurisa irizi zawo na wakongeza manyanyavu a malupindo awo.†
6 Kuwajibu kwikala mahala bora mmajambo na viti vya inshima mmasi-
nagoga‡. 7 Kuwajibu wenshimiwe mwawapita mmabazari, na viwajibu
wanu wawete wanlimu. 8 Fala umwe musiwase wanu kukwitani 'wan-
limu' kamana mwanlimu wenu mmoja basi, umwe piya muwa munu na
nduye, 9 wala mulumwengu-mu musimwite 'Baba' munu asaka kuwa onse§,
kamana Baba wenu ndi mmoja basi, ári mbinguni. 10 Wala wasukwiteni
mafundi, kamana fundi wenu ndi mmoja basi, Almasihi. 11 Nkulungwa
kati yenu awe ntumisi wenu. 12 Basi munu wakuriremeresa mwanyewe
aveyesiwa, na mwenyé kuriveyesa mwanyewe, aremeresiwa."

13 Insa akiwambira tena: "Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu,
manafiki, mulaniwe! Mufunga nryango wa ufalume wa binguni mbere ya
wanu. Amwingira wala amuwasa wengire wenye kusakula kwingira. 14 *
15 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Mupita
mbahari na kungulu mumpate munu munsilimise dini yenu. Fala mukim-
pata, muntenda kuwa mwana wa Jahanamu mara mbiri zaida koliko umwe.
16 Umwe walongozi sawawona, mulaniwe! Musema kuwa: 'Alapíra mahala
takatifu kilapo-co sico kinu, ila alapíra oru íri mahala takatifu ire, kilapo-co
ndi ca ukweli.' 17 Wajinga sawawona! Epo kinu bora ndi cepi? Oru au
mahala patendesa oru kuwa takatifu? 18 Na musema kuwa: 'Alapíra uralu
wa kafara, sikinu, fala alapíra kafara íri julu ya uralu, kilapo-co ndi cakweli.'
19 Wanu sawawona! Kinu bora ndi cepi? Kafara au uralu utenderiwa kafara
ikiwa takatifu? 20 Basi, alapíra uralu, alapira uralu na ciri pajulu ya uralu.
21 Alapíra mahala takatifu, alapira mahala-po na Nlungu ári nopo. 22 Na
alapíra bingu, alapira kiti ca utukufu wa Mwenyezimungu na Nlungu ekare
kiti cake.

23 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Muwapa
wanu zaka anta na vinu vya manukatu: safarãu, bizari, na loru. Fala
mukwasa vinu bora pakulu vya shariya: haki, huruma, na uwaminifu. Evi
ndi vinu vyamujuzi kutimiza, musase. 24 Walongozi sawawona! Umwe
munsuja bwilimwiti fala mummiza ng'ombe†!

25 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Kiyungu
na finga mukosa kunja, fala nkati mwijala ukoko wa vinu vya unyang'anyi
na wájibu mbaya. 26 Nfarizeu sauwona! Kiyungu anza kosa nkati ipate na
kunja kusitawi novyo.

27 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Umwe
mulanda makaburi a kupakiwa kinambo akusitawiziwa panja‡, iri filihali
nkati muwa makongolo a wafwi, mwijala takataka na ucafu. 28 Na umwe
novyo, kunja muwoniwa na wanu kamba wenye shariya, iri filihali nkati
yenu wijala unafiki na vitendo vyakuvunja shariya.

29 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Mu-
jengera makaburi a minabii na mupamba kusitawiza makaburi a wanu

---

† **23:5** Watenda javire ipate wejiwikane kamba wanu wakushika dini pakulu. ‡ **23:6** Viti vya inshima mmasinagoga na swafa yakwanza nsikiti sawa-sawa. § **23:9** Insa awakataze wanu kuweta wawa zawo "baba" ila kakataza kuweta "baba" wakulungwa wa dini. * **23:14** Mandiko mengine a mida aipo aya 14: [Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Munyang'anya manyumba a manankweli, na kuritula kuwa wanu wema mukilebela duwa nrefu-nrefu. Basi kwa sababu ya javyo, mukuja kuhukumiwa pakulu koliko wengine ware.] Ona Luka 20:47. † **23:24** Kigeregu: "ngamiya". ‡ **23:27** Wakati wa Insa, Mayahudi wakipakanga makaburi kinambo mmaluwanja ipate wanu wasisiyanikire kukumbula. Mida-po munu akikumbula kaburi aakiwa tuhara.

wa shariya. 30 Mukwamba: 'Tinainshi enzi za wazee wetu, atingari kuju-
mulana nawo kutawanya damu ya minabii!' 31 Basi, kwa javyo murolota
wanyewe kuwa muwa vining'ini vya ware wawolaye minabii. 32 Basi
timizani kipimo ca ubaya ca babu zenu! 33 Manyoka, wana wa miraba§!
Munyemaja hukumu ya moto wa Jahanamu? 34 Kwa javyo, nukuperek-
erani minabii, wejiwifu, na mafundi. Wamojawapo muwolaya na muwag-
omezera mmisalaba, wengine muwacapa viboko mmasinagoga mwenu, na
muwenenda mukiwalumbata kila kaya. 35 Kwa javyo ije julu yenu hukumu
kwa sababu ya damu ya wenye shariya itawanyike julu ya ardhi, tangu
mwanzo kutawanyika ka damu ya Abeli*, mwenyé shariya, mpaka na damu
ya Zagariya, mwana wa Barakiya wamumulaye nNyumba Takatifu, kati-kati
ya mahala takatifu na uralu. 36 Nukwambirani kweli kuwa wanu wa eci
kizazi-ci, ezi hukumu-zi zíwapata."

Insa asowera kuhusu kupenda kwake Yerusalemu

37 Insa kaamba: "Wanu wa Yerusalemu! Ha, wanu wa Yerusalemu! Wari
kuwolaya na kuwapanja na mawe minabii waperekiwe kwawo! Mara
nyengapi yanisakire kuwakusanya wana wawo kamba uku vyaawakúsanya
wanawe akiwafinika mumbawa zake! Fala umwe amusakire. 38 Aya basi,
kaya yenu-yo ikuja kutaduka milembe. 39 Konta nukwambirani kweli
kuwa amuniwona tena, kulawa sambi-pa mpaka suku† yamusaka kusema:
'Asifiwe mwenyé kuja kwa zina ra Mola!' "

24

Utuba kuhusu Kiyama

Kubushuru ka kudanguka ka Nyumba Takatifu

1 Insa, paakilawa nNyumba Takatifu akuka vyake, wanafunzi wake wak-
infíka karibu yake, wakimolotera namuna vyaijengiwe nyumba ire. 2 Insa
akiwambira, akamba: "Mwankuwona evi piya-vi? Nukwambirani kweli
kuwa epa hapana riwe ríja kubaki julu ya riwe renziwe, piya abomoriwa."

Tabu na kulumbatiwa

3 Insa paakikala pamwango wa Mizaituni, wanafunzi wake wakimukira
cembe, wakimwambira: "Tambire vinu-vyo vikuja kukuna rini? Na alamani
ya kuja kwake, suku ya Kiyama?" 4 Insa akiwajibu, akamba: "More-moreni
asukuteseni munu, 5 konta wengi wakuja kwa zina rangu, wakamba: 'Omi
ndi Almasihi', na wawatesa wanu wengi. 6 Umwe mukuja kusikira habari na
utesi wa vita. Novyo-sivyo musope. Konta evyo vinu-vyo lazima vikune. Fala
siyo kuwa ndi suku ya Kiyama. 7 Taifa ikuja kutenda vita na taifa nyengine,
ufalume mmoja na ufalume mwenziwe. Cikuja kupita kitikansi pamoja na
njala mahala mwingi mwawenye. 8 Evi vinu-vi piya ndi kamba mwanzo wa
malwazo a kupongola*.
9 Ewo wakuperekani kutabishiwa na wakuulayani, na mukuja kwiniwa
na piya taifa-zi kwa sababu ya zina rangu. 10 Wengi wakuja kukosiwa,
wengi wakuja kuwapereka wenziwawo kuhukumiwa, na kwinana munu
na mwenziwe. 11 Wakuja kulawirira minabii wengi walongo, wakupita
wakiwatesa wanu wengi wawenye. 12 Kwa sababu ya kongezeka ubaya,

§ **23:33** Mafarizeu na manafiki manyoka konta maaduwi, sawa-sawa kamba wakulungwa wawo wa mida. * **23:35** Abeli mwana wa Adamu na Hawa. Nang'aniza Mwanzo 4:8. † **23:39** Noyo suku-yo ndi suku ya Kiyama, suku yaaja kwisuka Insa kulawa binguni kuludira mulumwengu. * **24:8** Mwanzo wa malwazo, nfano wake ndi kamba mwanamuka vyaalwaziwa karibu ya kupongola. Basi, na karibu ya suku ya Kiyama ndi novyo.

kupendana ka wanu wengi kukuja kuwa aba. 13 Fala mwenyé kuvumirira
mpaka mwinsho ndi aja kuvushiwa. 14 Na eyi habari ya ufalume-yi ikw-
ereziwa ulumwengu nzima, uwé ushahidi mbere ya kabila-zi piya. Epo ndi
paija kufika suku ya Kiyama."

Tabu ulu

15 "Kwa javyo, mukiwona haramu yakutenza uwaribifu mahala patakat-
ifu, kamba vyaâmbire nabii Daniyeli† (mwenyé kufyoma onse, ereriwe),
16 basi sambi wája kuwa Yudeya wajuzi watuwirire mmyango, 17 ája kuwapo
papala ra nyumba yake onse asisuke kutwala kinu nnyumba mwake, 18 na
ája kuwapo mmasamba onse asiludire kukaya kutwala mavazi ake. 19 Dambi
wemite na maametoto wakowesa kwa ezo suku-zo! 20 Mulebele duwa ipate
kutuwa kwenu kusije kuwa wakati wa kinja au isiwe suku ya sabadu‡,
21 konta wakati-wo ukuja kuwa wa mashaka pakulu futi, mashaka saanapita
tangu mwanzo wa ulumwengu mpaka sambi-pa, wala aaja kupita tena.
22 Siwere kunukusiwa nozo suku-zo, aakivuka munu. Fala, kwa sababu
ya watondóriwe§, ezo suku-zo zikuja kunukusiwa. 23 Basi, akilawirira
munu akukwambirani: 'Almasihi ndiyu-pa', au 'Ndi ire pare', musikubali.
24 Kamana wakuja kulawirira maAlmasihi walongo na minabii walongo.
Ewo wakuja kutenda alama ulu na maajuza, wafikirire kuwatesa ware
watondóriwe, ikikidirika. 25 Onani, omi nankukwambirani namapema.
26 Basi akilawirira munu akukwambirani: 'Iye kawa pare, paluwanja pare!',
musuke noko. Au: 'Kawa nnyumba mure', musikubali. 27 Konta kamba
vyamufahamu kumensa vyakulangaza mashariki mpaka magharibi, ndi
vyaasaka kuja kwisuka Binadamu wa Binguni. 28 Mahala pakufwa nyama
apakosa kumota membe*."

Kuja ka Binadamu wa Binguni

29 Insa kaamba: "Zikipita suku za mashaka-zo, juwa arija kuwala kuk-
winukala pi, mwezi auja kuwala, nondwa zisomoka binguni zikigwa, na
nguvu za binguni piya zitikinyika. 30 Basi ikuja kuwoneka julu ya binguni
alama ya kwisuka Binadamu wa Binguni. Kwa javyo, zilalamika kabila
piya za duniya, ikisa wammona Binadamu akisuka mmawingu binguni, na
nguvu pamoja na utukufu pakulu.† 31 Na shauti ulu ya baramanda, iye
awapereka malaika wake. Ewo wakiwakusanya waawatóndore iye, kwa kila
membe nne za duniya, kwanza mwanzo mpaka mwinsho."

Kinyume ca muti

32 "Rifyomeseni kwa nfano wa muti wakwitiwa mmongo‡. Mmongo,
ukiwa na vitambi viwisi, ukanza kusipuka masamba, mukwijiwa kuwa kinja
cifika futi. 33 Ndi sawa-sawa novyo. Mukiwona eyo mambo-yo akikuna,
ijiwani kuwa Binadamu kawa karibu, kawa panryango! 34 Nukwambirani
kweli kuwa eci kizazi-ci acipita saanakuna eyo mambo-yo piya. 35 Bingu na
ardhi piya vilainika, fala usemi wangu aulainika."

Hapana ejiwa suku yakuludi Insa

36 "Na kuhusu suku na wakati wa kukuna novyo vinu-vyo, hapana ejiwa.
Awejiwa malaika mbinguni wala Mwana, ila Mwenyezimungu Baba tu basi.
37 Kamana kamba vyavîkunire wakati wa nabii Nnu, ndi vyavija kukuna

---

† **24:15** Ona Daniyeli 11:31; 12:11. ‡ **24:20** Suku ya sabadu ndi suku ya kupumuzika Mayahudi. Suku ya sabadu wakikataziwa na Mayahudi kwenenda. § **24:22** "Watondóriwe" ndi wanu wapendiwe na Mwenyezimungu wapate kunfulata ka ukweli iye pamoja na Almasihi ware. * **24:28** Kigeregu: "marembo". † **24:30** Ona Daniyeli 7:13-14. ‡ **24:32** Kigeregu: "nfigu".

pakuja Binadamu. 38 Nozo suku-zo, zikuja kuwa kamba vyazikiwa zire suku
saanapita mwanalukaya: wanu wakirya na wakinywa, wakilomba na wak-
ilombiwa, mpaka suku yengire nabii Nnu nsafina.§ 39 Wanu awejiwe, mpaka
paajire mwanalukaya nkulu, akiwakumba piya ware. Basi, novyo ndi vyav-
ija kuwa wakati wa kuja Binadamu. 40 Wakati-wo wakuwapo wanu wawiri
mmasamba, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa. 41 Wanawaka wawiri
wakisaya cakurya, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa. 42 Ndimana, ri-
nang'anizíreni konta amwijiwa suku yaasaka kuja Mwenye wenu*. 43 Tulani
kuwa mwenyé nyumba, anejiwa wakati wakuja mwivi, nanga kekala ku-
nang'anizira, ásase nyumba yake kupapaturiwa. 44 Kwa javyo, umwe novyo
muwe tayari, kamana wakati samuwáza kuwa Binadamu kankuja, akuja."

Ntumisi wakwamínika na saaminika

45 "Ntumisi mwaminifu na wa ankili, wakuwa mwenye wake kantula
pakaya, awape wanu wake cakurya na wakati wake, ntumisi-yo nani?
46 Heri ntumisi-yo wakuwa mwenye wake pakuludi, ansingana akitenda
javyo! 47 Nukwambirani kweli kuwa ntumisi-yo mwenye wake antula
kumiliki vinu vyake piya. 48 Fala ntumisi-yo, akiwa mbaya, kimoyomoyo
akwamba, 'Mwenye wangu kakawa kuludi'. 49 Ndimana akwanza kuwebiya
wenziwe ware, akirya na akinywa pamoja na warevi. 50 Mwenye wa
ntumisi-yo paaludi, suku saakinrindira wala wakati sejiwa, 51 iye anhukumu
vibaya futi, na fungu rake antula kundi ra manafiki. Epo ndi paciwa kiriro
na kutafuna meno!"

25

Kinyume kuhusu wári kumi

1 Insa akamba: "Ufalume wa binguni ukuja kulandana na wári kumi,
wasukure kandiyeru zawo, kummwinza mwenye-harusi. 2 Nkati ya ewo
wári-wo, watanu sawawaza, na watanu wakuwaza. 3 Basi sawawaza ware
wasukula kandiyeru zawo, fala awarisukuze mafuta! 4 Fala wakuwáza
ware warisukuza numba za mafuta na kandiyeru zawo. 5 Kwa kuwa
mwenye-harusi ire kakawa kuja, wári ware piya wanza kusinzira mpaka
wakilala. 6 Usiku kati-kati kukinyanguriwa: 'Mwenye harusi kankuja!
Lawani mumpokerere!' 7 Noparepare wári ware piya wakilamuka,
wakitengeza kandiyeru zawo. 8 Sawawaza ware wakiwambira wakuwaza
ware javi: 'Timereni mafuta enu-yo, konta kandiyeru zetu-zi zankuzimika.'
9 Wakuwáza ware wakijibu wakamba: 'Aripo-ya aatitosha futi kutúmira
ofwe nnomwe. Fadari ukani kauzanyiwa konse mukauze mutumire.'
10 Pawalawire kuka kuuza, akifika mwenye-harusi. Wári waritengeze
ware wakingira naye njambo, nryango ukifungiwa. 11 Ikisa, wári wengine
ware pawaludire wakamba: 'Mwenye, Mwenye, tifungurireni!' 12 Fala
iye akiwajibu akamba: 'Nukwambirani kweli kuwa sukwijiwani.' 13 Basi,
rinang'anizireni, kamana amwijiwa suku wala wakati wakuja Mwenye*!"

Kinyume kuhusu watumisi watatu

14 "Wakati-wo ukuja kuwa kamba munu vyaasaka kusafiri, kaweta wa-
tumisi wake, kawagabizi mali zake. 15 Akimpa mmoja talanta† ntanu,
mwengine talanta mbiri, na mwengine talanta moja, kila mmoja na uwezo
wake. Ikisa akuka vyake. 16 Kwa mpunde noure, apokerere talanta ntanu

§ **24:38** Mwanalukaya nkulu kapita enzi za nabii Nnu. Ona Mwanzo 7:15 mbere. * **24:42** "Mwenye wenu" epa mana ake Mwenye Insa. * **25:13** "Mwenye" epa mana ake Mwenye Insa. † **25:15** Talanta ndi nfuko na jarajara.

ire, kacuruzira na kapata faida ya talanta ntanu. 17 Apokerere talanta
mbiri ire kapata faida ya talanta mbiri. 18 Fala apokerere moja ire kalawa,
kasimba pansi, kafisa nzuruku wapewe na mwenye wake ure. 19 Bandi ya
suku nyingi zawenye, mwenye wa watumisi ire akiludi, wakiwalangirana.
20 Akija karibu apokerere talanta ntanu ire, akolota nyengine talanta ntanu
zire, akwamba javi: 'Onani Mwenye! Talanta ntanu zamunipere-zi, nezi
nyengine ntanu zanipatire faida.' 21 Mwenye wake ire akwamba: 'Kuwa ntumisi mwema na mwaminifu. Bandi yakuwa mwaminifu wa vinu aba, sambi
nukugabizi vingi. Ingira ufurahi na mwenye wako!' 22 Akija karibu novyo
apokerere talanta mbiri ire, akwamba: 'Mwenye, talanta mbiri zamunipere,
ezi nyengine mbiri zanipatire faida.' 23 Mwenye wake ire akwamba: 'Kuwa
ntumisi mwema na mwaminifu. Bandi ya kuwa mwaminifu wa vinu aba,
sambi nukugabizi vingi. Ingira ufurahi na mwenye wako!' 24 Akija karibu
novyo apokerere talanta moja ire akwamba: 'Mwenye, nukwijiwa kuwa
kwa munu ngumu, úvuna mahala sauvyarire, ukusanya mahala sautawanye.
25 Nopa, ndimana nifisa pansi talanta yako, epa kwanawo talanta yako
noire.' 26 Nakujibu mwenye wake ire ansutumu, amwambira javi: 'Ntumisi mbaya na nfuko! Nivuna mahala sanivyarire, nikusanya mahala
sanitawanye! Ukwijiwa javyo? 27 Ndimana, ukijuzi kutula nzuruku wangu
kubanku, nikija nisingane faida yangu. 28 Basi, mpokeni talanta-yo, mumpe
ire ári nazo talanta kumi ire. 29 Kamana kila mwenyé kuwa nawo, azidi
kupewa kwa wingi. Fala saana, anta aba caári nawo noco, anyang'anyiwa.'
30 Na ntumisi safãi-yo, ntuwisireni panja pakisi-po. Epo ndi pooka kurira na
kutafuna meno."

Hukumu ya mwinsho

31 "Paaja kwisuka Binadamu wa Binguni, na utukufu wake na piya malaika
wakuwa pamoja naye, basi akwikala julu ya kiti ca utukufu wake. 32 Mbere
yake zikusanyika kabila piya. Ikisa iye akuja kuwatanusa munu na mwenziwe, kamba nsunga vyaawatanusa makondoo na mbuzi. 33 Makondoo
áwatula upande wa nkono nriro wake, mbuzi upande wa nkono sonto. 34 Ikisa
nfalume ire awambira wári nkono nriro wake, akwamba: 'Njoni kuno,
wenye kujanliiwa na Baba wangu. Ritini ufalume wamutengezeriwe, tangu
mwanzo wa ulumwengu. 35 Kamana inikola njala, munipa cakurya. Inikola
nyotwa, muninywesa maji. Nikiwa myeni, munikaribisha. 36 Nikiwa diki,
munipa cakuvala. Nikiwa nlwere, munilwarisa. Nifungiwa nkalaboshu,
muja kuniwona.' 37 Basi, wanu wa shariya wakinjibu wakamba: 'Mwenye,
rini patukuwonire ikukukola njala tukukupa cakurya? Au ikukukola nyotwa tukukunywesa maji? 38 Rini patukuwonire uri myeni tukukukaribisha,
au uri diki tukukupa cakuvala? 39 Rini paúkiwa nlwere au nkalaboshu,
tikija tukukuwona?' 40 Nakujibu, nfalume ire akiwambira: 'Nukwambirani
kweli kuwa, kwa kila kinu camuwatendera wanduzangu watoto futi-wa
mmojawapo‡, epo munitendera omi!'

41 Nakisa kawambira novyo wákiwa upande wa nkono sonto ware: 'Nitanukeni, wanu wakulaniwa. Ukani kuri hukumu ya moto wa milele,
moto watengezeriwe Ibilisi pamoja na majini wake§. 42 Konta inikola
njala, amunipere cakurya. Inikola nyotwa, amuninywesire maji. 43 Nikiwa
myeni amunikaribishe, nikiwa diki amunipere cakuvala. Nikiwa nlwere
na nifungiwa nkalaboshu fala amujire kuniwona.' 44 Newo novyo wakijibu

‡ **25:40** "Wanduzangu watoto" mana ake wanu wakuriyenyekeya. § **25:41** Kigeregu: "Ibilisi pamoja na malaika wake" fala mana ake malaika-wo ndi majini.

wakamba: ‘Mwenye, rini paikukorire njala au nyotwa, au úri myeni, au
úri diki, au úri nlwere au ufungiwe, ofwe tikitowa kukuhudumu?’ 45 Iye
akiwajibu akamba: ‘Nukwambirani kweli kuwa kila kinu samuntendere
wanduzangu watoto futi-wa mmojawapo, amunitendere omi!’ 46 Basi ewa
wakuka kuhukumu ya milele, fala wenye shariya wakuka kumainsha a
milele.”

26

Mpango wakumulaya Insa

1 Insa paamarize usemi ure piya, wanafunzi kawambira javi:
2 “Mukwijiwa kuwa ubaki muda wa suku mbiri, ífika suku ya Pashukwa, na
Binadamu wa Binguni aperekiwa akagomezeriwe pansalaba.” 3 Wakati-wo
wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi wâjumana pamoja
kunyumba ulu ya Kayafa, nkulu wa wakulungwa wa dini, 4 wakipanga
wantese Insa wankore wamulaye. 5 Fala wakamba: “Tisinkore suku ya
sherehe-yi, isije kulawa vurumãi ya wanu.”

Insa apakiwa mafuta akunuwira Betaniya

6 Paafikire Insa Betaniya nyumba ya Ansumani camagundula,
7 mwanamuka mmoja akinfika karibu yake. Insa pekare akirya,
mwanamuka ire asukure munringi mafuta akuniwira gali sana,
akimmiminira Insa nkiswa. 8 Wanafunzi wake ware pawawonire javire,
wakikimiwa, wakamba: “Eyi hasarani-yi? 9 Kamana nanga auzanyiwa
nzuruku mwingi wawenye, wapewa masikini!” 10 Insa pejiwe cawari
kuwaza, akiwambira: “Mbena mumwandibu mwanamuka-yu? Kamana
katenda cema kwangu omi. 11 Konta daima-zi wamasikini wawa pamoja
namwe, fala daima amuja kuwa pamoja nomi. 12 Eyu mwanamuka-yu
kanimiminira mafuta akunuwira-ya mmwiri mwangu kwa anzima ya
kunitengezera namapema maziko angu. 13 Nukwambirani kweli kuwa
ulumwengu nzima-wu, kila mahala paisaka kwereziwa Habari Ngema,
visemiwa novyo vyaatendire mwanamuka-yu, kwa kukumbukiriwa
kwake.”

Yuda alangela kunzungunuka Insa

14 Ikisa mmoja wawo kati ya kumi na wawiri ware, wakwitiwa Yuda
Shikariyoti, akuka ka wakulungwa wa dini, 15 akiwadairi: “Nukukugabizini
Insa, munipa kinani?” Ewo wakimpa jarajara talatini za parata. 16 Mwanzo
wa noure wakati ure, akisakula nafasi ya kunzungunuka Insa, awagabizi
maaduwi wake.

Jambo ra Pashukwa

17 Suku yakwanza jambo ra mikate saitayiwe furumento, wanafunzi
wamúkira Insa wakindairi javi: “Ndepi pausaka tikakutengezere cakurya ca
Pashukwa urye?” 18 Neye akiwajibu: “Ukani mpaka kaya ulu, ka mwanan-
lume mmoja, mukamwambire javi: ‘Mwanlimu katumiza javi: Wakati
wangu uwa karibu kufika. Nukuja kwako kutenda Pashukwa pamoja na
wanafunzi wangu.’ ” 19 Wanafunzi ware wakitenda kamba vyawatumiwe
na Insa, wakitengeza jambo ra Pashukwa rire.

20 Paufikire usiku, Insa kekala pamoja na wanafunzi wake kumi na wawiri
kusaka kurya. 21 Pawakirya, iye akamba javi: “Nukwambirani kweli kuwa
piya-mwe mmojawapo anizungunuka.” 22 Wanafunzi ware wakiuzunika
pakulu futi. Kwa kila mmoja akanza kundairi: “Mwenye, unamba omi?”
23 Iye akijibu, akamba: “Ataire nkono wake pamoja nomi nfinga moja, noyo

ndi asaka kunizungunuka. 24 Ndi kweli Binadamu wa Binguni akufwa
kamba vyaasema Mandiko kuhusu iye, fala dambi ire mwenyé kunzun-
gunuka! Fadari anatowa kupongoriwa noyo munu-yo." 25 Basi Yuda
mwenyé kunzungunuka, akidairi akamba: "Fala sumi, Mwanlimu?" Insa
akinjibu: "Kurisema mwanyewe."

Insa akwanza Jambo ra Kumbukumbu

26 Pawakirya, Insa akitwala nkate, nakuntukuza Mwenyezimungu,
akimeya akiwapa wanafunzi wake, akisema akamba: "Twalani mutafune,
ewu ndi mwiri wangu." 27 Nakisa akitwala kikombe, akishukuru novire,
akiwapa akisema: "Inywani piya-mwe, 28 kamana eyi ndi damu yangu
yakwakikisha kupatana*, damu itawanyike kwa ajili ya wanu wengi ipate
waswamiiwe madambi. 29 Nukwambirani kuwa eci kisumo ca uva-ci
siludira kunywa tena mpaka suku yanisaka kunywa nyipya, pamoja nomwe
kati ya ufalume wa Baba wangu." 30 Pawesire kwimba nyimbo†, wakilawa
wakuka mwango wa Mizaituni.

Insa asema kuwa Peduru akuja kunkana

31 Ikisa Insa kawambira wanafunzi wake kaamba: "Umwe piya
mubugudika nami usiku wa rero-wu, kamana yaândikiwa javi: 'Ninlumiza
nsunga, nkonjo wa makondoo wake utawanyika.'‡ 32 Fala bandi ya kufufuka
kwangu, nilongorera Galileya." 33 Peduru akinjibu, akamba: "Anta ikiwa
piya wabugudika nawe, fala omi sishubutu futi kubugudika!" 34 Noparepare
Insa akimwambira: "Nukwambira kweli kuwa usiku wa rero-wu saanawika
kokoriko ntanzi, unikana mara natu." 35 Peduru akimwambira Insa
javi: "Anta paiwa kuwa tikufwa pamoja, sishubutu futi kukukana!" Na
wanafunzi wengine ware, piya wakisema novire.

Duwa ya Insa Getisemani

36 Ikisa Insa akuka nawo mahala pakwitiwa Getisemani, akiwambira
wanafunzi javi: "Ikalani nopa, omi nukuka mpaka pare nikalebele duwa."
37 Nakunsukula Peduru na wana wawiri wa Zebedeyu, akanza kukafilika,
akiuzunika. 38 Basi noparepare akiwambira javi: "Uzúnika pakulu futi moyo
yangu, niwa karibu kufwa! Ikalani-pa, murinang'anizire pamoja nomi."
39 Akuka mbere aba, akisujudi, akilebela: "Baba wangu, ikikidirika, kikombe
ca nyongo yako-ci§ cinitanuke. Novyo-sivyo, isiwe kamba vyanisaka omi,
ila iwe vyausaka uwe." 40 Akija ka wanafunzi wake, kawasingana walarire
usingizi, akimwambira Peduru: "Kú, amukidirire kurinang'anizira pamoja
nomi nanga ora moja basi? 41 Rinang'anizireni na lebelani duwa musije
kushetwaniwa. Kamana moyo uwa tayari ila mwiri ndi mwepepe.*" 42 Mara
nyengine tena, Insa akuka akilebela duwa, akamba: "Baba wangu, kamba
avikidirika kulavya kikombe-ci saninywere, basi vitimiziwe vyausaka uwe."
43 Akija tena, kawasingana wakilala, konta maso awaremera usingizi.
44 Nakuwasa, akuka tena akilebela duwa mara yatatu, akiludira usowezi
mmoja noure. 45 Nakisa akiludi akija ka wanafunzi wake, akiwambira
javi: "Mwaja, mungari mukilala, mwankupumula? Tunzani! Ufika
wakati wakuzungunukiwa Binadamu wa Binguni, aperekiwa mmakono
mwa wamádambi. 46 Lamukani, tuke vyetu. Onani! Kafika futi mwenyé
kunizungunuka."

---

* **26:28** Ona Kulawa 24:8. † **26:30** Kwa nfano, kaswaida za Zaburi 113-118. ‡ **26:31** Ona Zagariya 13:7. § **26:39** Kikombe ca nyongo ya Mwenyezimungu ndi alama ya hukumu yake. Ona Zaburi 75:8. * **26:41** Moyo wa mwanadamu úsaka kutenda vitendo vyema, ila mwanadamu-yo aana uwezo wakukidiri kutenda evyo vitendo-vyo.

Kufungiwa ka Insa

47 Iri Insa kankusowera nawo, sambi akija Yuda, mmoja wawo nkati ya
wanafunzi kumi na wawiri ware. Kaja na junudi ya wanu, waperekiwe na
walongozi wa dini na wazee wa Mayahudi. Wasukure katana zawo pamoja
na mipweke†. 48 Ire mwenyé kunzungunuka, akiwapa alama, akiwambira:
“Wanisaka kumpa beju onse, ndi noyo. Nkoreni.” 49 Noure wakati ure,
Yuda akinfika karibu Insa, akimwambira javi: “Mashikamu, mwanlimu!”,
ikisa akimpa beju. 50 Fala Insa akimwambira: “Rafiki yangu, caulangele
kutenda conse, tenda.” Wanu ware, nakufika karibu yake, wakolosa makono
a Insa wakinkola. 51 Sambi mmojawapo wákiwa na Insa ware akolosa nkono,
akisolola jambiya, akinduru ntumisi mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa
dini, akinsinja sikiro rimoja. 52 Insa akimwambíra javi: “Tula jambiya
yako-yo mahala mwake, konta wenye kulamusa jambiya onse, iwolaya
jambiya noyo. 53 Mwaja? Udaniza kuwa omi sina uwezo wakunlebela
Baba wangu, iye kuniperekera malaika zaida ya makundi a majeshi kumi
na mawiri? 54 Avi sambi, nanga atimiziwa mwaja Mandiko asema kuwa
vikijuzi vikune javi?” 55 Wakati noure, Insa akiwambira junudi ya wanu
ware: “Mulawa na jambiya pamoja na mipweke kuja kunitwala! Omi niwa
mwivi? Suku daima-zi níkikalanga nikifunda Nyumba Takatifu, fala amujire
kunikola! 56 Ila kwa piya-vi vikuna ipate atimu Mandiko a minabii.” Basi
wanafunzi ware piya wakimwasa, wakintira.

Insa na jumula ya Mayahudi

57 Wanu wankorire Insa ware wakimukisa ka Kayafa, nkulu wa waku-
lungwa wa dini, mahala kawâjumane wanlimu wa shariya pamoja na wazee.
58 Sambi Peduru akinfulata baidi futi, mpaka nluwani mwa nkulu wa
wakulungwa wa dini. Akingira akikala pamoja na mashikarakanzi apate
kwijiwa mwinsho wake. 59 Sambi, jumula ya wakulungwa wa dini pamoja
na wanu piya wa Baraza ya Milandu wakisimanana, wakisakula ushahidi
wa ulongo wakunkosesa Insa wamulaye. 60 Fala awapatire ushahidi, in-
gawa wálawirira mashahidi wengi walongo. Mwinsho walawirira mashahidi
wawiri, 61 wamba: “Eyu kasema javi: ‘Omi nikidiri kubomola Nyumba
Takatifu ya Mwenyezimungu, muda wa suku natu basi níjenga tena upya.’ ”
62 Sambi nkulu wa wakulungwa wa dini akilamuka, akindairi: “Aujibu kinu
ushahidi wawari kukulongopera uwe-wu?” 63 Fala Insa kabaki anyamare.
Nkulu wa wakulungwa wa dini ire akimwambira javi: “Omi nukulapisa kwa
zina ra Mwenyezimungu ári hai, tambire kamba kuwa Almasihi, Mwana wa
Mwenyezimungu.” 64 Insa akinjibu: “Uwe ndi vyawamba. Fala nukwambi-
rani kuwa kulawa sambi-pa, mummona Binadamu wa Binguni ekare nkono
nriro wa Mwenyezimungu, Mwenyé Uwezo, na akisuka julu ya mawingu
a binguni‡.” 65 Basi nkulu wa wakulungwa wa dini akipapula mavazi ake,
akamba: “Iye kakufuru! Tisakula ushahidi wa kinani tena? Munsikira
sambi-pa akikufuru. 66 Umwe muwonaja?” Ewo wakinjibu: “Ajuzi aulaiwe!”
67 Sambi wakinsunira kumaso, wakimwefya soku na malatuma pú-pú-pú,
68 wakamba: “Utibushurira ofwe, Almasihi! Epa akwibiye nani?”

Peduru ankana Insa

69 Sambi, Peduru kêkala panja nluwani. Ntumisi mmoja mwari akin-
fika karibu yake, akimwambira javi: “Nowe novyo úkiwa pamoja na Insa
nGalileya!” 70 Fala iye akikana mbere ya wanu ware piya, akamba: “Cauri

† **26:47** Mpweke ndi muti wakurisukuza munu kuka kuulaya. ‡ **26:64** Ona Zaburi 110:1; Daniyeli 7:13; Matwaya 24:30.

kusowera-co, sijiwa!” 71 Nakulamuka pare, akúka mpaka nkitala, ntumisi
mwengine muka akimmona, akiwambira wanu ware, akamba: “Eyu ákiwa
pamoja na Insa nNazareti!” 72 Tena iye akinkana kwa kulapira: “Eyu
munu-yu, simwijiwa!” 73 Mpunde sinkulu wanu wákiwa nopare wakimukira
Peduru, wakimwambira: “Kweli-kwelini, na uwe novyo nkonjo wenu
mmoja na ware, konta kusowera kwako umanyirika!” 74 Noparepare, iye
akanza kurilani kuno akilapira: “Simwijiwa-mi eyu munu-yu!” Mpunde
noure, kokoriko akiwika. 75 Sambi Peduru ire akikumbukira usowezi
waâsowere Insa ure kuwa: “Kokoriko saanawika, unikana mara natu.” Basi
akilawira panja, akanza kurira pakulu futi.

27

Insa aperekiwa ka Pilatu

1 Pakucere subuu namapema, wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa
Mayahudi piya wakisikizana kumuulaya Insa. 2 Wakinfunga, wakintwala,
wakimpereka ka guvinadoru Pilatu.

Kufwa ka Yuda

3 Sambi Yuda, ânzungunuke Insa ire, paawonire kuwa kesa kuhukumiwa,
akirishuku pakulu, akiludisa nzuruku wa jarajara talatini za parata ure,
akiwapa wakulungwa wa dini na wazee ware, 4 akiwambira: “Nikola dambi,
ninzungunuka munu saana makosa*.” Ewo wakijibu, wakamba: “Ofwe
vitiyerireni, eyo shauri yako!” 5 Sambi Yuda noparepare akitwala jarajara
za parata zire, akefyera nNyumba Takatifu, akilawa akuka akirifungangira.
6 Wakulungwa wa dini wakitwala nzuruku ure, wakamba: “Ewu nzu-
ruku-wu anta siyo halali kuka kuturiwa ankiba konta nzuruku wa damu.”
7 Basi wakisikizana, wakiuza uweru wa nfiyangi viyungu, iwe bushtani
ya kuwazika wayeni. 8 Ndimana, noyo bushtani-yo ikwitiwa “Uweru wa
damu” mpaka rero-vi. 9 Kwa javyo, ukitimiziwa usowezi waâsowere nabii
Yeremiya†, akamba:
“Watwala nzuruku wa jarajara talatini wa parata,
beyi yawataire wanu wa Iziraeli kuwa ndi beyi yake,
10 wakimpa nfiyangi-viyungu kuuza naye uweru‡,
kamba Mola vyaânamurire.”

Insa mbere ya guvinadoru Pilatu

11 Insa akimisiwa mbere ya guvinadoru, iye akindairi javi: “Uwe kuwa
nfalume wa Mayahudi?” Insa akinjíbu: “Uwe ndi vyauri kwamba.” 12 Fala
vyawansowerere wakulungwa wa dini pamoja na wazee ware, iye aajibire
kinu. 13 Sambi Pilatu akindairi: “Ausikira vyawamba-vi kuwa wankuku-
sowerera nowe?” 14 Falakini Insa aanjibire anta kinu kimoja, guvinadoru
akibaki wakushanga pakulu pawenye.
15 Sambi, íkiwa tabiya ya guvinadoru, ikifika suku ulu ya Pashukwa,
wanu wakintondolanga nfungwa mmojawapo wawansaka onse afun-
guriwe. 16 Wákiwa nawo nfungwa mmoja wakwijiwikana pakulu sana ka
ubaya, wakwitiwa Baraba. 17 Kwa javyo, wanu pawajumane pamoja, Pilatu
akiwadairi javi: “Umwe wamunsaka afunguriwe ndi wepi-pa? Baraba
au Insa wakwitiwa Almasihi?” 18 Iye kejiwa kuwa wakulungwa wa
Mayahudi wampereka Insa kwa sababu ya kuntendera wiyana. 19 Visitoshe,

* 27:4 Kigeregu: “kupoteza damu bila makosa”. † 27:9 Ona Yeremiya 32:6-15. ‡ 27:10 Ona
Yeremiya 18:2.

Pilatu ekare kiti cake cakulamula, nkawake akimperekera habari zak-
wamba: “Usiritaye na eyo munu wa shariya-yo! Nitabika vinu vingi
rero kwa kulota kwa sababu yake.” 20 Wakulungwa wa dini pamoja na
wazee, wawashongezera wanu ware wanlebele anfungure Baraba, Insa
aulaiwe. 21 Sambi, guvinadoru ire akiwadairi wanu ware: “Kati ya ewa
wawiri-wa, wamumpendeleya ninfungure ndi wepi?” Ewo wakinjibu
“Baraba!” 22 Mwinsho Pilatu akiwambira: “Sambi Insa wakwitiwa Almasihi
nintende mwaja?” Ewo piya wakijibu: “Agomezeriwe pansalaba!” 23 Iye
akiwadairi: “Kakosa kinani noyu?” Falakini ewo wakizidi kunkuwira,
wakamba: “Agomezeriwe pansalaba!”

24 Kwa javyo, Pilatu paawonire kuwa acipo cakukidiri tena ila shonge ya
wanu ire ikizidi, basi akitwala maji, akinawa mmakono mbere ya wanu
ware piya, akamba javi: “Omi-pa sina kosa julu ya damu ya eyu munu-yu.
Eyo shauri yenu wanyewe.” 25 Wanu ware piya wakijibu: “Damu yake iwe
julu yetu na wajukulwetu!” 26 Basi Pilatu akinfungula Baraba, akiwapa. Fala
Insa, bandi ya kucapiwa, wakimpereka agomezeriwe pansalaba.

Masurudadu wanshupa Insa

27 Ikisa masurudadu wa Pilatu ware wakintwala Insa, wakimwingiza
nnyumba ya kifalume, wakikusanyika piya masurudadu ware, wakinzun-
guriza. 28 Wakinvula nguwo, wakinfinika koti reundu. 29 Nakisa wakipakasa
lemba ra miwa wakinvaza nkiswa, na nlanzi wakinsukuza nkono nriro.
Wakitenga malundi mbere yake, wakinshupa, wakamba: “Mashikamu,
nfalume wa Mayahudi!” 30 Wakinsunira mata, wakitwala nlanzi ure,
wakimpanjira nkiswa. 31 Pawesire kunshupa, wakinvula koti reundu rire,
wakinvaza nguwo zake zire, ikisa wankintwala, wakuka wakingomezera
pansalaba.

Insa pansalaba

32 Pawakuka munjira, wakisimanana naye mwananlume mmoja wak-
witiwa Ansumani nKireni, wakinshurutisa asukure nsalaba wa Insa.§
33 Pawafikire mahala pakwitiwa Gologota (mana ake “Mahala pa Gula ra
Kiswa”), 34 wakimpa vinyu yakusanganyiwa na nyongo, fala nakuyeza
aasakire tena kunywa. 35 Nakungomezera pansalaba pare, wakitenda
kura namuna yakwawanyirana nguwo zake zire.* 36 Ikisa wakikala kun-
nang'anizira paakiwa pare. 37 Pansalaba, julu ya kiswa cake, wakitula
kibawo cakwandikiwa makosa ake a kuwa javi: “EYU NDI INSA, NFALUME
WA MAYAHUDI.”

38 Wakiwapo visomi wawiri wakigomezeriwa naye pamoja, mmoja nkono
nriro na mwengine nkono sonto. 39 Wanu wakipita onse wakintukana,
wakintikinyira kiswa, 40 wakamba: “Ló! Uwe ubondola na kujenga Nyumba
Takatifu kwa muda wa suku natu basi, rivushe mwanyewe! Kweli-
kwelini, kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, isuka pansalaba-po!”
41 Wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya na wazee, newo
novyo wakinshupa Insa, 42 wakamba: “Kawavusha wenziwe, fala aakidiri
kurivusha mwanyewe! Ngati nfalume wa Iziraeli! Aya sambi, esuke pansal-
aba-po, timwamini! 43 Antumainingi Mwenyezimungu! Basi Mwenyez-
imungu akisaka, anvushe, konta kasema javi: ‘Omi niwa Mwana wa
Mwenyezimungu.’ ” 44 Na visomi wagomezeriwe nawo pamoja ware, newo
novyo wákintukana.

---

§ **27:32** Munu akihukumiwa kifo akijuzi asukure paweya nsalaba mpaka mahala pawimisiwe mwengine. Insa akisakula kusaidiiwa kinu-co konta kâsokera pakulu konta ya kuhukumiwa pakulu.

* **27:35** Ona Zaburi 22:18.

Kufwa ka Insa

45 Mwanzo wa aduhuri mpaka alhanswiri†, muinti mure piya kunja
kukinukala pi! 46 Kiyasi ca ora ya kenda, Insa akikuwa pakulu, akamba:
“Elohi, Elohi, lama sabakitani?” Mana ake, “Nlungu wangu, Nlungu wangu,
sababuni kunasa?” 47 Sambi wengine wákiwa nopare ware, pawasikire
javire, wamba: “Iye kankumwita Aliyasi.” 48 Kwa mpunde noure,
munu mmoja akituwa, akitwala shiponja, akicoveka nvinagiri, akisomeka
munlanzi, akimpa kunywa‡. 49 Fala wengine ware wakamba: “Mwase,
tiwone kamba Aliyasi akuja kunvusha.” 50 Basi Insa akikuwa pakulu tena,
noparepare akifwa§. 51 Na pazira ya Nyumba Takatifu* ikanyuka perr kati-
kati vipande viwiri, kulawa julu mpaka pansi†. Ardhi ikitetema na mawe
makulu-makulu akatuka-atukanga bwa-bwa-bwa. 52 Makaburi akifunuka,
miri mingi ya wanu watakatifu wâfwire, ikifufuriwa. 53 Airini, bandi ya
kufufuka Insa, wâlawire mmakaburi ware, wakingira nKaya Takatifu‡, waki-
woniwa na wanu wengi wawenye. 54 Basi, masurudadu wamwikarire Insa
ware pamoja na nkulungwa wawo, pawafahamire kutetema ka ardhi kure
pamoja na vikunire vire piya, wopa pakulu futi, wakamba: “Kweli-kwelini
eyu ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu!”
55 Nopare mahala pare, wákiwapo wanawaka wengi wawenye, ewo waki-
wona wari baidi. Ewo wânfulata Insa paakilawa Galileya, wakipita wakin-
tumika. 56 Munkonjo ákiwapo Mariyamu Madalena, Mariyamu mwengine
mamaye Yakobu na Yusufu, pamoja na mama yawo wana wa Zebedeyu.

Kuzikiwa ka Insa

57 Paifikire jironi, akija munu mmoja tajiri nkulu wa kaya ya Arimataya
wakwitiwa Yusufu. Neye novyo ákiwa mwanafunzi wa Insa.§ 58 Nakufika
karibu ya Pilatu, akinlebela apewe maiti a Insa are. Basi Pilatu ire akamuru
apewe. 59 Yusufu akitwala maiti are, akizingiriza kafani, 60 akitula nkaburi
rake ripya ratengeze njonga. Ikisa akipiringisira riwe rikulu panryango wa
kaburi rire, akuka vyake. 61 Ákiwepo nopare Mariyamu Madalena pamoja na
Mariyamu mwengine wekala mbere ya kaburi.

Kwikarira kaburi

62 Subuu yake, bandi ya ire suku yakutengeza sherehe*, wakulungwa
wa dini na Mafarizeu wakijumulana, wakuka ka Pilatu, 63 wakimwambira:
“Mwenye, tikumbukira kuwa nlongo ire ári hai kâsema javi: ‘Bandi ya
suku natu, nifufuka.’ 64 Kwa javyo, lavya ámuri kaburi rake ririmbisiwe
mpaka suku ya tatu, ipate wasije kuja wanafunzi wake kwiwa maiti ake
are, ikisa wawambire wanu kuwa ‘Insa kafufuka ka wafwi!’ Ukuja kuwa
ulongo wa mwinsho-wu zaida wakwanza†.” 65 Pilatu akiwambira javi:
“Walavyeni masurudadu; muwapereke wakekarire kaburi-ro vyamwijiwa
vyonse.” 66 Basi ewo wakuka wakikarira na wakimatira riwe rire, na
wakiwatenga masurudadu wakinang'anizira.

---

† **27:45** Kigeregu: “ora ya sita mpaka ora ya kenda”. ‡ **27:48** Ona Zaburi 69:21. § **27:50** Kigeregu: “akása roho yake”. * **27:51** “Pazira ya Nyumba Takatifu” ikawanya Nyumba Takatifu ipate wanu wengine wasingire Mahala Takatifu Pakulu (mahala pakuwepo Mwenyezimungu Mwanyewe), ila nlongozi nkulu wa dini iye tu basi ákiwa na haki ya kwingira. † **27:51** Vikurire-vyo mana ake ikuwa Mwenyezimungu ndi akunishe. Kwa javyo, njira ya kwingira mahala paMwenyezimungu wafunguririwa wanu piya. ‡ **27:53** “Kaya Takatifu” Yerusalemu. § **27:57** Ona Yahaya 19:38. * **27:62** Suku yakutengeza sherehe íkiwa suku Mayahudi yawakitengeza kusinja micamba ya makondoo kábula ya jambo ra Pashukwa. † **27:64** “(Ulongo) wakwanza” ukwambiwa kuhusu masemo a Insa paambire kuwa iye Almasihi.

28

Kufufuka ka Insa

1 Bandi ya sabadu, pakucere suku yakwanza ya sumana*, Mariyamu
Madalena na mwanamuka mwengine wakwitiwa Mariyamu wakuka ku-
wona kukaburi rire. 2 Noparepare, citenda kitikansi pakulu sana, konta
laika wa Mwenyezimungu kesuka kulawa binguni, akija akipingirisa riwe
rire, akikarira. 3 Kuwoneka kwake akiwoneka kamba kumensa, na mavazi
ake ákiwa melupa vú kamba bafuta. 4 Na wofi wawo masurudadu ware
wakitetema, wákiwa kamba wafwire. 5 Falakini laika ire akiwambíra
wanawaka ware: "Umwe musope! Konta nukwijiwa kuwa mwankun-
sakula Insa âgomezeriwe pansalaba ire. 6 Epa aapo, kafufuriwa kamba
vyaâsemire mwanyewe. Njoni muwone mahala paâlaziwe. 7 Ikisa ukani
upesi, mukawambire wanafunzi wake kuwa kafufuriwa ka wafwi, nepa
kalongorera Galileya. Eko ndi kamuka kummona. Epo nisa kukwambirani."
8 Basi wanawaka ware wakilawa pakaburi pare upesi-upesi na wofi, kuno
wakifurahi pakulu futi, wakituwa wakuka wakiwambira wanafunzi wake.
9 Kwa mpunde noure, Insa akisimanana nawo, akiwambira: "Salama!"
Newo wakinfika karibu, wakinkola maulu, wakintukuza. 10 Ikisa Insa
akiwambira: "Musope! Ukani mukawambire wanduzangu woke Galileya,
noko waniwona."

Kwereza ka ulongo ka masurudadu

11 Wanawaka pawokire vyawo, sambi walawa masurudadu woka mpaka
nkaya mure, wawambira wakulungwa wa dini piya vikunire vire. 12 Basi,
wakulungwa ware wakijumana pamoja na wazee wakitenda mpango,
wakiwapa masurudadu ware nzuruku mwingi wawenye, 13 wakiwambira:
"Semani javi: 'Wanafunzi wake waja usiku wakimwiwa, ofwe tilarire.'
14 Guvinadoru, akisikira mwaha-wu, ofwe tisowera naye, tukulavyani wasi-
wasi." 15 Ewo nakutwala nzuruku ure, wakitenda kamba vyawafundiwe.
Habari ire ikenera piya nkati ya Mayahudi mpaka rero.

Insa awatuma wanafunzi wake

16 Sambi, wanafunzi kumi na mmoja ware walawa woka Galileya,
pamwango paâwalaizire Insa. 17 Pawammonire wakintukuza, iri kuwa
wengine wákiwa na dana. 18 Insa akiwafika karibu, akiwambira javi: "Piya
mamulaka a mbinguni na a duniya nipewa omi! 19 Basi ukani kabila
piya, mukawatende wawe wanafunzi wangu, wozeni kwa zina ra Baba
na Mwana pamoja na Roho Takatifu. 20 Wafundeni wafulate piya vinu
vyanukwamurireni. Kweli, omi niwa pamoja nomwe suku piya, mpaka
mwinsho wa ulumwengu!"

---

* **28:1** Wakatí-wo kauli ya Mayahudi, suku yakwanza ya sumana ndi suku ya Jumapiri.

Habari Ngema yereze
Maruku

Mwanzo

Eci kitabu-ci cukolota kuwa Insa ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu. Insa kereza ufalume wa Mwenyezimungu, akiwaponesa walwere, na kafwa kwa kuwombola wenye madambi.

Andíke eci kitabu-ci asowera kuhusu mikonjo mitatu: wanafunzi, junudi ya wanu, pamoja na wakulungwa wa dini. Wakati Insa wafwire pansalaba, surudadu mmoja múRoma ndi áminire kuwa Insa ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu.

Ejiwikana andike eci kitabu-ci, fala idaniziriwa kuwa ákiwa mwanafunzi wakwitiwa Yahaya Maruku. Iye kasikira vyaakifundanga Peduru, dalili kwandika ka kitabu-ci kafulata novyo vyaakifundanga-vyo.

Yahaya mwenyé Koza atengeza njira ya Insa

1 Epa ndi payanza Habari Ngema ya Insa Almasihi[*]. 2 Kamba
vyavyândikiwe nkitabu ca nabii Izaya, kuwa javi:

“Ona, mbere yako nimpereka shikarakanzi wangu,
ája kutengeza njira yako.
3 Iye ndi shauti iri kukuwa nlanga, ikamba:
‘Tengezani njira ya Mola, molosereni njira yake.’ ”

4 Shikarakanzi wawenye ndi Yahaya mwenyé Koza. Kaja, kankuwoza wanu
kulanga na kankusema kuwa wanu wajuzi woziwe wolote kuwa watubiya,
ipate waswamiiwe madambi awo. 5 Wanu piya wa makaya a Yudeya na
wanu piya wa Yerusalemu wakuka ka iye, wakoziwa mmuto wa Yordani,
wakitubiya madambi awo. 6 Yahaya ákivalanga nguwo zakupakasiwa na
mabururu a ngamiya, na ákirifunganga nkiuno ukanda wa sambala. Cakurya
cake cíkiwa mazorombe na ansali. 7 Iye akihubiri, akamba: “Kankuja nyuma
yangu omi ári nawo uwezo pakulu koliko omi, anta omi sifãi kwinama
kufungula mzizi ya viratu vyake. 8 Omi nukozani[†] kwa maji fala iye akuja
kukozani kwa Roho Takatifu.”

Insa akoziwa ikisa ashetwaniwa na Ibilisi

9 Nozire suku zire, Insa akija kulawa Nazareti ya Galileya, nneye akoziwa
na Yahaya mmuto wa Yordani. 10 Insa, nakulawa mmaji mure, kawona
binguni ifunguka, na Roho Takatifu akimwisukira kamba pomba. 11 Na
ikisikirikana shauti kulawa binguni ikamba: “Uwe ndi mwanangu wanukupenda, niwa radi nawe pakulu.”

12 Mpunde sinkulu, Roho Takatifu kampereka kulanga. 13 Ákiwa kulanga
suku arubaini, akishetwaniwa na Ibilisi. Iye ekáre kati-kati ya manyama wa
nnundu, kuno wakimmudumu malaika.

Insa awatondola wanafunzi wake wakwanza

14 Bandi ya Yahaya[‡] kufungiwa na nfalume Herodi, Insa akúka Galileya,
akereza Habari Ngema ya Mwenyezimungu, 15 akamba: “Wakati ufika!
Ufalume wa Mwenyezimungu uwa karibu. Tubiyani na pokererani eyi

[*] **1:1** Mandiko mengine akongeza: Mwana wa Mwenyezimungu. [†] **1:8** “Kowa” mMandiko ndi kutiwira mmaji, alama yakwanza kuinshi mainsha mapya. [‡] **1:14** Yahaya epa mwenyé Koza.

Habari Ngema-yi.” 16 Insa, paakipita nanyenje ya tanda ra Galileya, kawa-
wona mmaji Ansumani na Andere nduye Ansumani, wakitaya nyavu ka-
mana wákiwa wavuvi. 17 Insa akiwambira javi: “Njoni munifulate, omi
nukutendani kuwa wavuvi wakuwavuwa wanu.” 18 Kwa mpunde noure,
nakwasa nyavu zire, wakinfulata.
19 Wenenda kitambo aba, Insa kawawona mungalawa Yakobu mwana wa
Zebedeyu na Yahaya nduye Yakobu wakiwanza nyavu zawo. 20 Mpunde
noure akiweta, ewo wakimwasa Zebedeyu wawa yawo mungalawa nomure
pamoja na wakazi wengine, wakinfulata Insa.

Insa antuwisa shetwani

21 Insa pamoja na wanafunzi wake wakuka kaya ulu ya Kafarnaumu,
na kila sabadu Insa ákukanga nsinagoga ya Mayahudi, ákiwafundanga wanu.
22 Ewo wákitajabu pakulu sana kwa sababu ya kufunda kwake, kamana
ákiwafunda vyaafunda munu mwenyé mamulaka, sairi vyawafunda wan-
limu wa shariya. 23 Kwa suku-yo, akifika nsinagoga munu wakumilikiwa
na jini. Iye akanza kukuwa, 24 akamba: “Insa nNazareti, utisakurira
kinani? Kuja kutifuja? Omi núkwijiwa cauri, kuwa Takatifu wa Mwenyez-
imungu!” 25 Insa akinsutumu jini ire, akimwambira: “Nyamala nduu! Nlawe
munu-yu.” 26 Na jini ire akingwisa munu ire caputu pakulu, akikuwa na
shauti ulu, ikisa akinlawa munu ire. 27 Wanu piya watajabu pakulu sana,
wakidairiyana watupu: “Kinu-ci kinani? Kufunda kupya ka mamulaka?
Awamuru mashetwani na majini, newo wansikiriza!” 28 Habari za mambo
yaatendire Insa, kwa mpunde noure asikirikana makaya piya a Galileya.

Insa awaponesa walwere wengi

29 Insa na wanafunzi wake, nakulawa nsinagoga mure, wakuka kun-
yumba ya Ansumani na Andere. Yakobu pamoja na Yahaya newo novyo
wákiwa noko. 30 Nkwewe Ansumani karitandikira, ákiwa na homa. Kwa
mpunde noure, ewo wakimwambira Insa kuhusu mwanamuka nlwere ire.
31 Iye akinfika karibu, akinkola nkono, akimwinula. Na homa ire ikimpita,
mwanamuka ire akanza kuwahudumu.
32 Jironi parikitita juwa, wakuka nawo ka Insa piya wenye kuwa na
mashetwani. 33 Na piya wanu wa kaya ire wakijumana panryango. 34 Basi,
Insa akiwaponesa wanu wengi wa shida jisijisi, na akiwatuwisa mashetwani
wengi. Iye aakiwasa mashetwani kusowera konta wakimwijiwa.§

Insa akwereza Habari Ngema

35 Subuu yake, Insa akilamuka alufajiri, akilawa nkaya mure, akúka ma-
hala sapana wanu, akilebela duwa nopo. 36 Ansumani pamoja na wenziwe
wakilawa kupita wakinsakula. Nakunsingana, wamwambira javi: 37 “Wanu
piya wankukusakula!” 38 Fala Insa akiwajibu: “Tukeni mahala kwengine
makaya mengine jirani ipate noko nikereze, konta noco omi ndi canijirire.”
39 Basi, akipita akereza Habari Ngema mmasinagoga* mwawo na makaya
piya a Galileya, na akiwatuwisa mashetwani.

Insa amponesa munu wa magundula

40 Suku moja, kaja ka Insa munu mmoja camagundula, akinlebela na
akikokora mbere yake, akimwambira: “Ukisaka, kwanawo uwezo wa ku-
niponesa.” 41 Neye akimmonera utungu, akolosa nkono wake akinkumbula,
akimwambira: “Nisaka, swafika!” 42 Kwa mpunde noure, magundula
are akimpakatika, munu ire akipona. 43 Akinlaizira pakulu, akintuwisa,

§ **1:34** Ewo wakubali mamulaka ake. * **1:39** Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

44 akimwambira: “Sikiriza! Usimwambire munu kinu. Ila ukarolote ka
nlongozi wa dini, kapereke swadaka kamba vyayamba shariya ya Musa kwa
kuswafika kwako uwé ushahidi kwawo.” 45 Fala nakulawa, camagundula
ire akanza kutangaza, akeneza habari zire mpaka Insa aakidirire kwingira
nkaya mure baina, fala kekala kunyenje mahala palanga. Wanu wakilawa
kila upande wakimukira noko.

2

Insa amponesa munu wakuremala

1 Paaludire tena Kafarnaumu, bandi ya suku aba, wanu wakipata habari
kuwa kawapo nnyumba mwake. 2 Wanu wengi wakijumana tapa-tapa, anta
panryango aíkiwepo nafasi. Noparepare, Insa akikola kuwereza usemi wa
Mwenyezimungu. 3 Ikisa waja wanu wane wansukula kitewe mmashila.
4 Kwa kuwa awakikidiri kunfikisa paákiwa pare konta ya wanu, wakikw-
era papala wakitolola nopare paákiwa pare. Ikisa wakiteremusa mashila
atandikiriwe kitewe ire. 5 Insa paawawonire wanu ware kuwa wantu-
maini iye, neye akimwambira nlwere ire javi: “Mwanangu, madambi ako
aswamiiwa.” 6 Na wákiwapo nopare wanlimu wa shariya wékala. Ewo waki-
waza mmyoyo mwawo, wakamba: 7 “Mbana asowera javi? Kakukufuru!
Nani ari nawo mamulaka kuswamii madambi sairi Mwenyezimungu tu
basi?” 8 Mpunde noure, pejiwe Insa cawari kuwaza mmyoyo mwawo, aki-
wambira: “Sababuni umwe kuwaza javyo mmyoyo mwenu? 9 Kumwambira
kitewe-yu javi: ‘Madambi ako aswamiiwa’ au kumwambira: ‘Lamuka,
usukure mashila ako, uke vyako’, sacirigariga ndi cepi? 10 Fala nukoloterani
kuwa Binadamu wa Binguni kanawo mamulaka a kuswamii madambi
mulumwengu-mu.” Ndimana, kamwambira kitewe ire javi: 11 “Uwe nuk-
wambira: lamuka, usukure mashila ako, uke vyako ukaya.” 12 Neye ak-
ilamuka, kwa mpunde noure, akitwala mashila ake are, akilawa, wanu
wakimmona javi. Wanu piya wakishanga, wakintukuza Mwenyezimungu,
wakamba:
“Tangu evi atinamba kuwona javi!”

Insa antapira Lawi amwita Matwaya

13 Sambi, Insa akilawa tena, akuka nanyenje ya tanda ra Galileya. Wanu
wengi wawenye wakinfulata noko, neye akikola kuwafunda. 14 Paakuka
nakupita, Insa kammona Lawi mwana wa Alufeu, ekare mahala pakirip-
isiwanga nsoko. Iye akimwambira: “Nifulate!” Iye akilamuka akinfulata.
15 Ikisa, wakati mwengine, Insa pekare akirya nnyumba mwa Lawi-yu,
wákiwapo wakirya naye pamoja na wanafunzi wake, warípisi nsoko wengi
na wamádambi wengine.* Kusema kweli, awakifulatiwa na wanu wengi.
16 Sambi, wanlimu wa shariya wa kundi ra Mafarizeu, pawammonire kuwa
kankurya na wamádambi pamoja na warípisi nsoko, wakiwadairi wanafunzi
wake: “Sababuni kwikala na warípisi nsoko na wamádambi wengine kurya
nawo?” 17 Insa, nakusikira, akiwajibu: “Wakomu awashugulika na dotoru,
ila walwere. Onani, sijire kuwarifu wenye shariya wawe wanafunzi wangu,
ila wamádambi.”

Kukaidiyana kuhusu kufunga

18 Sambi, wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza na Mafarizeu wákiwa na
tabiya ya kufunga. Suku moja, wanu wengine wakija ka Insa, wakindairi:
“Wanafunzi wa Yahaya pamoja na Mafarizeu wafunga, fala wanafunzi

---

* **2:15** Mayahudi wakikafilika naye konta mwenyé shariya aajuzi kurya na wamádambi.

wako-wa awafunga. Sababuni?” 19 Insa akiwajibu javi: “Warifiwe paharusi
wari pamoja na mwenye-harusi, wafungaja? Mwenye-harusi akiwa pamoja
nawo awajúzi kufunga. 20 Fala ikuja kufika suku yakulaviwa mwenye-
harusi-yo. Basi noyo suku-yo wakuja kufunga. 21 Aapo atáya kipande
ca nguwo yagoma munguwo ya mida, kamana kipande kipya-co cipapula
nguwo ya mida, izidi kupapuka pakulu. 22 Aapo munu atwala maji a kazu
saanasemuka kutairira nnumba zakumiliya. Konta numba-zo zikipanjika,
maji-yo atawanyika, na numba-zo zikwaribika. Kwa javyo maji-yo saanase-
muka, tayani nnumba nyipya.†”

Insa suku ya sabadu

23 Iwa suku moja, sabadu, Insa na wanafunzi wake wakipita nanyenje ya
masamba a tirigu. Wanafunzi ware wakanza kuvunja masuke are watafune.
24 Mafarizeu wakiwambira: “Ona, wanafunzi wako mbana watenda vinu
savijuzi kutendiwa suku ya sabadu‡?” 25 Fala Insa akiwajibu: “Amufyomire
nkati ya Mandiko§ vyaatendire Daudi painkorire njala pamoja na wenziwe?
26 Vyengire nNyumba ya Mwenyezimungu wakati Abiyatari wâwere nkulu
wa wakulungwa wa dini. Katafuna mikate maalumu, yawákiwa nawo haki
kutafuna walongozi wa dini tu basi. Ikisa mikate myengine akiwatongera
wenziwe.” 27 Ikisa Insa akiwambira: “Wanu awombiwe kwa ajili ya sabadu,
ila suku ya sabadu itendiwa kwa ajili ya wanu. 28 Basi, Binadamu wa Binguni
ndi Mwenye wa sababu.*”

3

Insa amponesa munu suku ya sabadu

1 Sabadu nyengine, Insa akingira tena nsinagoga, nomure ákiwapo munu
wakuremala nkono. 2 Maaduwi wa Insa ware wakintunza sana-sana
wammone kuwa amponesa suku ya sabadu ipate wanlaumu. 3 Noparepare
iye akimwambira mwananlume wakuremala nkono ire javi: “Lamuka, uje
kati-pa.” 4 Ikisa piya ware akiwadairi javi: “Ihusu suku ya sabadu kutenda
meema au mabaya? Kuvusha mainsha au kuulaya?” Fala ewo wakinyamala.
5 Insa akiwanang'aniza upande piya rungu-rungu akimiwe, akiuzunika kwa
ajili ya myoyo yawo kuwa migumu. Ikisa akimwambira nlwere ire javi:
“Olosa nkono-wo.” Iye akolosa, akiponesiwa nkono wake ure. 6 Wakilawa
Mafarizeu wakuka wakisowera na kinya Herodi. Wakijumana kuwazisana
vyakumulaya Insa.

Wanu wengi viwajibu wammone Insa

7 Insa pamoja na wanafunzi wake wakilawa, wakuka kutanda ra
Galileya. Wanu wengi wakinfulata, wanu wakulawa Galileya, Yudeya,
8 Yerusalemu, Idumeya, ng'ambu nyengine ya Yordani, upande wa Tiru
pamoja na Sidoni. Wanu wengi wasikire vinu vyaakitenda, waja kum-
mona. 9 Insa akiwambira wanafunzi wake wanvutire karibu yake ngalawa
mmoja ipate wanu wasinkinye konta wákiwa wengi. 10 Kweli, wanu wengi
wawenye kâwaponesa, ndimana walwere piya wakimwirukira Insa wapate
kunkumbula. 11 Mashetwani, pawakimmona ponse, wakigwa mbere yake,

† **2:22** Ezi aya-zi, Insa kaamba nkinyume kuwa munu aifãi kufulata tabiya zamida (kufulata shariya tu basi) iri kuwa iwapo namuna ya kuinshi mainsha mapya, julu ya kufulata njira yake. ‡ **2:24** Shariya ikataza wanu kukola kazi suku ya sabadu. § **2:25** Ona 1 Samuweli 21:1-6. * **2:28** “Mwenye wa sabadu” ári na mamulaka julu ya sabadu.

wakikuwa wakamba: "Uwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu*!" 12 Iye
akiwashurutisa pakulu kuwa wasimwambire munu iye caari.

Insa awatondola mawalii kumi na wawiri

13 Ikisa Insa akikwera mmwango, akiweta ware waawasakire iye
mwanyewe. Newo wakija ka Insa. 14 Basi, iye akiwatondola wanu kumi
na wawiri (ewo kaweta mawalii) awe nawo, awatume wakereze Habari
Ngema, 15 na wawe nawo mamulaka akuwatuwisa mashetwani. 16 Wanu
kumi na wawiri waâwatondore ndiwa: Ansumani (wantapire zina ra Peduru),
17 Yakobu mwana wa Zebedeyu, Yahaya nduye Yakobu wantapire zina ra
Boanerge (mana ake "wana wa kudidima"), 18 Andere, Filipi, Bartolomeu,
Matwaya, Tamimu, Yakobu (mwana wa Alufeu), Tadeu, Ansumani nKanaa,
19 pamoja na Yuda Shikariyoti anzungunuke Insa.

Insa na Ibilisi

20 Paaludire ukaya, wanu wengi wakijumana tena, awakipata anta nafasi
ya kurya. 21 Jamaa zake pawasikire, wakilawa kuka kunkola, kamana
wengine wakamba: "Ankili zimpoteya!" 22 Wanlimu wa shariya wa
Yerusalemu pawajire, wakamba: "Kanawo Belzebuli†. Awatuwisa mashet-
wani julu ya uwezo wa nkulu wa mashetwani.‡" 23 Sambi, Insa aki-
weta wanu, akikola kusowera nawo kwa vinyume, akiwadairi: "Shetwani
antuwisa shetwani mwenziwe mwaja? 24 Kila ufalume wakwawanyika
makundi akubishana watupu, auinshi. 25 Nyumba§ ikirawanya aiinshi.
26 Ona, inawa Ibilisi aritendera vita mwanyewe kurawanya, singari kainshi,
nanga uwa mwinsho wake. 27 Aapo munu akidiri kwingira nnyumba ya
munu wakurimba, kumwiwira vinu vyake sairi kwanza anfunga mwenyé
nguvu-yo. Ikisa amwiwire sana nnyumba mwake.* 28 Nukwambirani kuwa
piya viswamiiwa ka wanadamu, madambi anta na kufuru zawakufuru
wanu. 29 Fala akufurira Roho Takatifu, aashubutu kuswamiiwa, fala akuwa
na madambi a milele." 30 Insa kaamba javire kwa kuwa wakamba, "Kanawo
mashetwani."

Jamaa wakweli wa Insa

31 Kwa suku-yo, wakija mamaye na wanduze Insa wakimira panja, wakin-
tuma munu kumwita. 32 Neye kekala na wanu wengi wawenye wânzunguriza,
wakimwambira: "Ona! Mamayo, wanduzo, na walumbuzo wawa panja
pare, wankukusakula." 33 Iye akiwajibu: "Mama ndi wepi? Na wanduzangu
ndi wepi?" 34 Basi, iye akizungunuka akiwanang'aniza wekare wanzungur-
ize ware, akiwambira: "Wawoneni! Ewa-pa ndi mama na ndi wanduzangu.
35 Kamana ire aténda vyaasaka Mwenyezimungu, noyo ndi nduyangu na
nlumbwangu na mama."

4

Insa afunda kwa kinyume

Kinyume kuhusu nvyari*

1 Mara nyengine tena, Insa akanza kufunda nanyenje ya tanda.
Wanu wengi wawenye wajumana karibu yake. Kwa javyo, iye akingira

---

* **3:11** "Mwana wa Mwenyezimungu" ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. † **3:22** "Belzebuli" Ibilisi au Shetwani. ‡ **3:22** Wakati-wo kuwatuwisa mashetwani ndi kinu cikikuna mara nyingi zawenye. § **3:25** "Nyumba" mana ake ujamaa. * **3:27** Insa aarikwamba kuwa vyema kwiwa nyumba. * **4:** Au: "Nfano".

mungalawa, akikala mbahari. Piya wanu wákiwa nanyenje karibu ya
maji. 2 Iye akiwafunda wanu vinu vingi kwa mifano ya kinyume. Nkati
ya kuwafunda kwake, ákiwambira javi: 3 "Sikirizani! Mwananlume kalawa
koka kuvyala masamba. 4 Paakimwaya mbeyu ire, nyengine igwirira
munjira, zija nyuni zilokota. 5 Nyengine igwirira mmawe, mahala samuna
nsanga mwingi. Mpunde noure ilawa senge, kwa kuwa auwerepo nsanga.
6 Pariwarire juwa senge ire ilungula. Kwa kuwa mizipe aiwere yamana,
yumiliya. 7 Mbeyu nyengine igwirira kati ya miwa. Miwa ire ikula, ikinya
mbeyu ire. Ntamana aipere. 8 Nyengine igwirira munsanga warutuba.
Ikula, inuru na ípa visumo, muti mmoja talatini, mwengine sitini na
mwengine visumo miya." 9 Mwinsho kaamba: "Ári na masikiro a kusikira,
asikire!"

Anzima ya kinyume

10 Wanu wengi pawokire vyawo, wengine wakinzunguriza pamoja na
wanafunzi kumi na wawiri ware, wakindairi kinani cinsowerese kinyume
cire. 11 Insa akiwajibu: "Umwe mwijiwisiwa siiri ya ufalume wa Mwenyezimungu. Fala ka wanu wengine wa panja, vinu piya wafundiwa kwa
kinyume. 12 Ndi kamba vyaasema Mandiko, kuwa javi:

'Kunang'aniza wanang'aniza fala awawona
kusikira, wasikira fala awereriwa.
Wasije kongoka wakipata kuswamiiwa.' "

Insa afafanula kinyume kuhusu nvyari

13 Insa kawambira, kaamba: "Amwereriwa na mana a eci kinyume-ci?
Sambi vinyume piya, musaka kwereriwaja? 14 Nvyari ndi ire ereza Habari
Ngema. 15 Nanyenje ya njira mana ake ndi wanu wasikira usemi uvyariwe
ure, nakusikira mpunde-sinkulu akuja Ibilisi awalavya habari yawavyariwe
ire. 16 Na ewa ndi mbeyu ivyariwe mmawe, ndi wanu wasikíra usemi,
mpunde nowo wapokerera ka radi, 17 fala awana nzipe wawo wanyewe,
wainshi nawo suku aba. Ikija tafauti au kulumbatiwa kwa sababu ya usemi
wa Mwenyezimungu, mpunde nowo wabugudika. 18 Na wengine mbeyu
ivyariwe mmiwa, ewa ndi wasikira usemi, 19 fala kwa tafauti za enzi-zi
na wájibu wakupata mali na vinu vyengine, vikimwingira vikinya usemi
ure, aupa visumo. 20 Na ware wavyariwe munsanga warutuba, mana ake
ndi wasikíra usemi wa Mwenyezimungu, wapokerera na wakupa visumo
talatini, au sitini au miya."

Kinyume kuhusu kandiyeru

21 Ikisa Insa akiwadairi: "Kandiyeru ikikoreziwa itaiwa nkati ya tamboru
au ituriwa mwivungu? Níkamba ikwangikiwa paarami imwarike sana.
22 Kusema kweli, acipo kinu cakufisiwa sacifisuriwa. Aipo siiri sailawira
panja. 23 Ári na masikiro a kusikira, asikire!" 24 Akiwambira tena: "Tunzani camuri kusikira-ci. Kipimo camupimira nomwe mupimiriwa noco na
mukongeziwa. 25 Kamana ári nawo, azidi kupewa. Fala saana, anta aba caari
nawo noco, anyang'anyiwa."

Kinyume kuhusu mbeyu ya kukula

26 Insa akamba tena: "Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana na munu
vyaavyala mbeyu pansi. 27 Akilala usiku, nsana akilawa, kuno mbeyu
ire ikiwota na ikikula, iye sejiwa. 28 Ardhi iruwerya visumo wanyewe:
cakwanza ulawa nnyani, ikisa suke, mwinsho wa suke ulawa mpunga.

29 Mbeyu wakati waitokota, mpunde nowo munu akwanza kusinja kamana
mavuno afika."

Kinyume kuhusu mbeyu ya mostarda

30 Insa akiwambira: "Kinani canisaka kulandanisa ufalume wa Mwenyez-
imungu? Ulandana na nfanoni? 31 Ulandana na mbeyu ya mostarda†
paivyariwa pansi, ikuwa mbeyu noto javi. Ingawa mbeyu noto pakulu koliko
mbeyu piya, 32 fala ikivyariwa pansi, ulawirira nrayi, úkula upunda mirayi
piya. Ukuwa na vitambi vikulu, anta nviri wake nyuni zakwiruka julu
zijenga vitundu nomo."
33 Na kwa kinyume cingi kamba noco, iye ákiwasowerera usowezi vyakujuzi
ewo kupata kusikira. 34 Bila usowezi wa kinyume aakisowera nawo. Fala
paákiwa yeka ponse na wanafunzi wake, iye akiwereza mana awo kinyume
caasowere cire.

Insa anyamaza mepo

35 Noire suku ire jironi, Insa kawambira wanafunzi javi: "Tukeni tilokere
ng'ambu nyengine ire." 36 Bandi ya kulayana na wanu wengi, ewo wakingira
mungalawa mwákiwa mure, wakuka. Zikiwepo ngalawa nyengine nopo.
37 Rikija gaibu rikulu, mawimbi makulu-makulu akikola kupanja ngalawa
ire, anta maji akanza kwingira mungalawa mure. 38 Na kumbe Insa ákilala
pasitiri, kênyamira nsawo. Wanafunzi ware wakinlamusa, wakimwambira:
"Mwanlimu, tankufwa, mbana avikuyeri?" 39 Noparepare akilamuka, aka-
muru mepo na maluwimbi, akamba: "Kutengemane, mepo inyamare!"
Na mepo ire ikinyamala, kukitenda shuwari dembwe. 40 Iye akiwadairi:
"Mbana muwa wofi pakulu? Amunamba kwamini?" 41 Ewo wakopa pakulu
futi, wakambirana watupu: "Noyu mwananlume wakuwa anta mepo na
maluwimbi vinsikiriza-yu, nani?"

5

Insa amponesa munu wakumilikiwa na mashetwani

1 Insa na wanafunzi wake wakifika ng'ambu nyengine ya tanda, inti
yawákikalanga waGerasi. 2 Insa nakwisuka mungalawa mure, mpunde nowo
kasimanana na mwananlume wakumilikiwa na jini, ákilawa kumakaburi.
3 Noyo mwananlume-yo ákikalanga kumakaburi, ákiwa na nguvu, anta na
unyolo hapana akikidiri kunfunga. 4 Mara nyingi zawenye, wanu wakin-
funga na alucema pamoja na unyolo, fala iye akitupula alucema na uny-
olo akisayasayanga. Aawerepo munu wanguvu wakunzaidi iye. 5 Daima
usiku na nsana kumakaburi na kumyango, akinyangulanga kuno akirisinja
mwanyewe. 6 Kwa suku-yo, akimmona Insa kitambo, akintuwirira akisu-
judi. 7 Ikisa akikuwa pakulu akamba: "Insa, Mwana wa Mwenyezimungu
Nkulu, usaka unitende kinani? Nukulebela, kwa zina ra Mwenyezimungu,
usinopepese." 8 Konta kâmwambira javi: "Uwe jini, nlawe eyu munu-yu!"
9 Ikisa Insa akindairi jini ire: "Ukwitiwa mwaja?" Iye akijibu: "Nikwitiwa
'Junudi', konta tiwa wengi." 10 Iye akinlebela Insa pakulu kuwa asintuwise
ire inti ire. 11 Karibu nopare úkiwapo mwango na nkonjo wa nguluwe nyingi
zawenye zikirya nopare. 12 Mashetwani ware wakinlebela Insa: "Tipereke
kunguluwe kure tikawengire." 13 Iye akiwetikizira, mashetwani ware
wakinlawa mwananlume ire, wakuka wakingira nguluwe zire. Ikisa, piya
zire zikituwa zikicubukira ntanda, kiyasi ca nguluwe alufu mbiri zigwirira
ntanda.

† **4:31** Ona Matwaya 13:31-32.

14 Wasunga wakituwa wakuka ukaya wakereza habari zire. Nkaya mure
na mmamasamba wakilawa wanu wakuka kuwona vikunire vire. 15 Wakija
ka Insa, wammona mwananlume âpatiwe na mashetwani ire kekala, avarire
nguwo sana-sana, ári na ankili zake. Basi ewo ukiwapata wofi pakulu futi.
16 Wawonire vinkunire vire, wakikola kuwereza vinkunire mwananlume
wa mashetwani ire na nguluwe zire. 17 Wakanza kunlebela Insa alawe
nkaya mwawo mure. 18 Insa paakiripakira mungalawa, munu âpatiwe
na mashetwani ire akinlebela woke onse. 19 Fala Insa ampere rihusa,
akimwambira: "Uka kawári wanu wa kwenu, ukawereze mambo akuténdere
Mwenye na vyakuwonere utungu!" 20 Na kweli, iye akúka vyake, akanza
kwereza kaya ya Dekapoli* mambo makulu atendériwe na Insa. Basi, wanu
piya wakitajabu.

Insa awaponesa mwanamuka na mwana wa Yairu

21 Insa pengire tena mungalawa akuka upande mwengine wa tanda.
Nakufika nanyenje ya tanda rire, junudi ya wanu wakijumana karibu yake.
22 Akija munu mmoja nkati ya wakulungwa wa sinagoga wakitiwa Yairu.
Nakummona Insa, akisujudi, 23 akintafadali pakulu, akamba: "Mwanangu
kankufwa. Njo, unture makono ipate apone, ainshi!" 24 Insa akilawa naye.
Wanu wengi wawenye wakinfulata, wakinkinya kila upande.

25 Ákiwapo mwanamuka nlwere mbobo muda wa myaka kumi na miwiri.
26 Iye katabika pakulu kuritibisa mmatabibu wengi wawenye. Kapoteza
vyaákiwa nawo piya kuwaripa mafundi, fala aapatire fuweni, ulwere uk-
inzidi. 27 Nakuka, paasikire kuhusu Insa, akija nyuma ya wanu ware,
akinkumbula anzu yake. 28 Konta akamba kimoyomoyo javi: "Omi niki-
wayi kukumbula lupindo ra anzu yake, nípona." 29 Kwa mpunde noure,
kububuka ka damu kure kukinyamala, neye akifahamu mmwiri mwake
kuwa kaponesiwa ulwere ure. 30 Insa, mpunde noure, kafahamu neye
kuwa uwezo wakuponesa unlawa mmwiri mwake, akiwanang'aniza wanu
nyuma, akamba: "Akumbure anzu yangu nani?" 31 Wanafunzi wake
wakimwambira: "Kwankuwawona wanu-wa wakukinya! Udairija nani
akukumbure?" 32 Iye akinang'aniza kuno na kuno ammone nani ankum-
bure. 33 Kwa javyo, mwanamuka ire, akopa kuno akitetema, kejiwa cinku-
nire. Akimukira Insa, akingwirira mbere yake, akimwambira piya ukweli.
34 Basi, iye akimwambira: "Nunu, kwamini kwako kukuvusha. Uka kwa
salama. Uwe nkomu, usiwe nlwere tena."

Insa anziripusa ka wafwi mwana wa Yairu

35 Insa kuno akisowera, wakifika wanu kulawa kunyumba ya nkulungwa
wa sinagoga, wakimwambira: "Mwanawo kafwa. Unshumbuwirani mwan-
limu-yu?" 36 Fala Insa azimmwerire habari zire, akimwambira nkulungwa
wa sinagoga ire: "Usisusuke, nitumaini omi tu basi." 37 Fala iye aalavire
rihusa kunfulata munu mwengine ila Peduru, Yakobu na Yahaya nduye
Yakobu. 38 Wakuka wakifika kunyumba ya nkulungwa wa sinagoga ire.
Insa kawona geshi za wanu, wengine wankurira pakulu-pakulu, kuno
wengine wakirondongola. 39 Iye nakwingira, akiwambira javi: "Sababuni
kutenda geshi kuno mukirira? Mwari-yo aafwire, kankulala." 40 Wanu
ware wakinkejeli, fala iye akiwalavira panja piya ware. Ikisa, akintwala
wawaye pamoja na mamaye mwari ire, na wanafunzi wake waalongozane
nawo, wakingira mwaákiwa mwari ire. 41 Akinkola nkono mwari ire,
akimwambira: "Talita, kumi", mana ake "Mwari, nukwambira, lamuka!"

---

* **5:20** "Dekapoli" mana ake ndi "Makaya kumi". Ona 7:31.

42 Kwa mpunde noure, mwari ire akilamuka, akanza kwenenda! Ku! Iye
ákiwa na hirimu ya myaka kumi na miwiri. Basi, wanu ware wakitajabu
pakulu futi. 43 Insa akiwamuru akiwalaizira pakulu kuwa wasimwambire
munu vikunire vire. Novyo akiwambira wampe mwari ire cakurya arye.

6

Insa akatariwa Nazareti

1 Sambi Insa akilawa inti ire, akiludira kwawo Nazareti. Wanafunzi
wake ware wakinfulata. 2 Paifikire sabadu, akanza kufunda nsinagoga.
Wengi pawasikire, watajabu pakulu. Wakamba: "Vinu-vi vyankulawirira
ndepi? Ndi wijiwifuni wapewe-yu? Maajuza kamba-ya aténda na makono
ake-ya kankupata ndepi? 3 Sinoyu-yu karipinteru, mwana wa Mariyamu,
nduye Yakobu, Yose, Yuda pamoja na Ansumani? Walumbuze atiri kwikala
nawo nkaya nomu?" Ewo wakibugudika naye. 4 Basi Insa akiwambira:
"Nabii ainshimiwa kila upande, ila aainshimiwa kwawo na awamwishimu
wajamaa zake na wenziwe." 5 Kwa javyo, iye aakidiri kutenda anta maajuza
mamoja, sairi kuwatula makono walwere wamojawapo, kuwaponesa. 6 Iye
akiwatajabu pakulu kwa sababu ya kutowa kumwamini.

Ikisa, akilawa akipita akifunda mmakaya.

Insa awapereka mawalii kwereza Habari Ngema

7 Sambi Insa akiweta wanafunzi kumi na wawiri ware, akanza
kuwapereka wawiri-wawiri. Akiwapa mamulaka a kuwatuwisa
mashetwani. 8 Akiwamuru wasirisukuze kinu munjira ila ngombo tu
basi. Wasisukure cakurya, wala nrumba wala nzuruku, 9 wasirisukuze
nguwo mbiri ila wawe na viratu mmaulu tu basi. 10 Akiwambira novyo:
"Mukifika mahala, nyumba yamusaka kufikira noyo, ikalani nomo mpaka
suku yamusaka kulawa nopo mahala-po. 11 Ikiwa awakupokerereni na
awakusikirizeni, pakulawa pumunani matako enu*, iwe ushahidi kwawo."
12 Ewo nakulawa pare, wakipita wakereza kuwa wanu wajuzi watubiye.
13 Mashetwani wengi wakiwatuwisa, na walwere wengi wakiwamiminira
mafuta kuno wakiwaponesa.

Kuulaiwa ka Yahaya mwenyé Koza

14 Sambi, nfalume Herodi akisikira habari kuhusu Insa kwa kuwa
zina rake rikisifiwa pakulu. Wengine wakamba: "Yahaya mwenyé Koza
kaziribuka ka wafwi, ndimana kankukunisha mambo a maajuza." 15 Fala
wengine wakamba: "Eyo Aliyasi." Na wengine wakamba: "Eyo nabii
mwengine, kamba minabii wamojawapo wa mida." 16 Fala Herodi paasikire
akamba: "Wanintupure kiswa omi, Yahaya mwenyé Koza, kaziripusiwa!"
17 Kamana Herodi mwanyewe kâwatuma masurudadu wakankore Yahaya
wanfunge na wantaye nkalaboshu kwa sababu ya Herodiza, muka wa
Filipi nduye Herodi, kwa kuwa kânlomba. 18 Ndimana Yahaya kamwambira
Herodi javi: "Auna haki ya kunlomba nlamuwo." 19 Kwa javyo, Herodiza
akikimiyana na Yahaya, vikimwajibu amulaye. Fala aakidirire, 20 konta
Herodi akimopa Yahaya, akijiwa kuwa iye mwananlume mmoja wa shariya
na takatifu, ndimana akinkengera. Wakati waansikire Yahaya, Herodi
akifazaika, fala novyo-sivyo vikimwajibu kunsikira.

21 Kwa suku moja Herodiza akija akipata nafasi ya kumulaya, suku
Herodi yaakitenda mwaka. Kwa javyo, akitenda jambo, akiwarifu mawaziri
wake, wakulungwa wa masurudadu, na wanu wakuinshimiwa wa Galileya.

---

* **6:11** Kigeregu: "pumunani vunvu riri mmaulu mwenu".

22 Pengire kuvina mwana wa Herodiza, Herodi vimwajibu pakulu pamoja
na wawarífire. Ndimana nfalume ire akimwambira mwari ire javi: "Nilebele
causaka conse, omi nukupa." 23 Ikisa akilapira tena, akamba: "Causaka kule-
bela conse, anta paiwa nusu ya ufalume wangu-wu, nukupa!" 24 Nakulawa
iye akindairi mamaye: "Nilebele kinani?" Mamaye akamba: "Lebela kiswa
ca Yahaya mwenyé Koza." 25 Basi mwana ire akiludira upesi ka nfalume
nokure, akilebela akamba: "Nisaka munipe nfinga sambi nopapa, kiswa
ca Yahaya mwenyé Koza." 26 Nfalume ire akikafilika pakulu futi, fala kwa
kuwa kâlapira mbere ya wanu warifiwe ware, aankatarire. 27 Basi, kwa
mpunde noure, nfalume ire akintuma surudadu na akamuru cikaje kiswa
ca Yahaya. Surudadu ire akuka kukalaboshu, akitupula kiswa ca Yahaya,
28 akija naco nfinga, akimpa mwari ire. Iye akipokerera, akimpa mamaye.
29 Wanafunzi wa Yahaya ware, pawasikire vinkunire mwanlimu wawo,
wakuka wakitwala maiti a Yahaya, wakizika.

Insa awapa cakurya wanu alufu ntanu

30 Mawalii ware wakijumana mbere ya Insa, wakimwambira piya
vyawakitenda na vyawakifunda. 31 Iye akiwambira: "Njoni yeka yenu
pakiriziu, mupumuzike aba." Kamana wanu wákija na wákiludi wákiwa
wengi, ewo awákiwa nawo anta nafasi yakurya. 32 Wakisuka mungalawa
mure, wakuka mahala kiriziu wakipumuzika. 33 Fala wanu wengi wâwawona
pawakilawa na wawéjiwa. Basi, ewo wakilawa luwansi mmakaya mure,
wakiwatuwirira noko, wakifika kábula ewo sawanamba. 34 Basi, Insa
nakwisuka mungalawa mure, kawawona wanu wengi wajumana, akiwa-
wonera utungu pakulu konta wákiwa kamba makondoo sawana nsunga.
Akanza kuwafunda vinu vingi vyawenye. 35 Paripepire juwa, wanafunzi
ware wakuka ka Insa, wakimwambira javi: "Epa mahala-pa pakilanga-
langa, na juwa ripepa futi. 36 Wambire wanu-wa woke vyawo mmakwawo
au mmasamba ári karibu ipate wakauze cakurya." 37 Fala Insa akiwajibu,
akamba: "Wapeni umwe-po cakurya warye!" Ewo wakamba: "Basi, tuke
tikauze mikate ya jarajara miyateni tije tiwape watafune?" 38 Iye akiwadairi:
"Umwe mwanawo mikate myengapi? Ukani mukanang'anize." Nakuwona
wakija wakisema: "Mitanu, na inswi mbiri." 39 Basi, Insa akiwamuru wana-
funzi ware wawambire wanu ware wekare makundi-makundi mminyani
miwisi mure. 40 Piya ware wakikala makundi-makundi a wanu miya au
amusini. 41 Insa nakutwala mikate mitanu ire na inswi mbiri zire, aki-
nang'aniza julu, akishukuru, akimeya mikate, akiwapa wanafunzi wake
ware wawatongere wanu ware. Na inswi mbiri zire akiwatongera piya
ware. 42 Piya warya na wekuta. 43 Wakilokotera pamoja vipande vyakubaki
vya mikate na inswi, vikalala kumi na viwiri vyakwijala tapa-tapa. 44 Na
watafune mikate wákiwa wanawalume alufu ntanu!

Insa akwenenda julu ya maji

45 Kwa mpunde noure Insa, akiwalazimisha wanafunzi wake wengire
mungalawa, walongorere ng'ambu nyengine, Betisaida, mpaka iye ese ku-
layana nawo wanu ware. 46 Pawesire kulayana, Insa akuka pamwango
kulebela duwa. 47 Paripepire juwa, ngalawa ilongorere ire íkiwa kati-kati ya
tanda, na Insa ákiwa yeka yake kungulu. 48 Kwa kuwawona kuwa wankutaya
magasiya kwa tafauti kamana úkiwa mbisho, alufajiri galu ntanzi, iye aki-
wokira kuno akenenda julu ya maji. Akenenda kamba asaka kuwapunda,
49 fala ewo pawammonire akenenda julu ya maji, wakidaniza kuwa nsoka,
wakanza kufula uto. 50 Kweli, piya wammona na wasusuka pakulu futi.

Fala kwa mpunde noure, Insa akisowera nawo, akiwambira javi: “Rimbani
myoyo! Ndi nomi, musope kinu!” 51 Iye akingira mungalawa mure, na
mepo ire ikinyamala. Ewo wakitajabu pakulu futi! 52 Kusema kweli,
wákiwa sawanamba kwereriwa kuhusu mikate ire, kamana myoyo yawo
íkiwa migumu.

Insa awaponesa wanu Genezareti

53 Pawalokire wakifika kungulu ya ng'ambu nyengine, inti ya Genezareti,
wakitaya nanga. 54 Nakwisuka mungalawa mure, mpunde noure wanu
ware wammanyira. 55 Wakipita, wakituwa piya mmakaya mure. Walwere
wakiwasukula mmashila, wakuka nawo mahala pawasikire kuwa ndi paari
Insa. 56 Mwakipita Insa monse, mmakaya asaka kuwa onse na nvitongojo,
mmabazari wakiwatula walwere wawo, wakintafadali nanga anzu yake
wankumbure. Na piya wakinkumbula, wákipona.

7

Ámuri za Mwenyezimungu bora pakulu

1 Suku moja, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya wamojawapo
wâlawa Yerusalemu, wakijumana ka Insa. 2 Ewo wawawona wanafunzi
wamojawapo wa Insa wakirya sawatawade. 3 (Kamana Mafarizeu, na
Mayahudi piya, awarya sawatawade sana-sana, kwa kutumira tabiya ya
wazee wawo. 4 Nakuludi kubazari, ikiwa awatawade sana-sana, awakirya.
Ziwapo tabiya nyingi zawenye zawákifulata: kosa kopo, miringi na vyombo
vya shaba.) 5 Basi, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya wandairi javi:
“Wanafunzi wako awafulata tabiya za wazee, sababuni kurya sawatawade
mmakono sana-sana?” 6 Iye akiwajibu: “Nabii Izaya kasowera tangu-mida
kuhusu umwe manafiki kamba vyavyândikiwe javi:

‘Ewa wanu-wa wanitukuza nkanywa* tu basi,
fala myoyo yawo iwa baidi nami.
7 Akufãi kinu kunitukuza kwawo,
wafunda mafunzo na shuruti za wanadamu.’ ”

8 Ikisa Insa akiwambira: “Wakwasa ámuri za Mwenyezimungu, ila wafulata
shuruti za wanadamu.” 9 Akiwambira tena: “Mwanawo tabiya yakukatala
ámuri ya Mwenyezimungu ipate tabiya zenu zisise! 10 Kamana Musa kâsema:
‘Mwinshimu wawayo na mamayo’, na
‘Munu wakunsowerera caputu wawaye au mamaye,
ahukumiwe kifo.’
11 Fala umwe mukwamba kuwa munu akimwambira wawaye au mamaye:
‘Vinu vyanikijuzi kukupani umwe ndi Kurbani†’, 12 mwankukataza munu
kuwasaidiya wawaye na mamaye. 13 Kwa javyo, mwankufuja usemi wa
Mwenyezimungu kwa tabiya zenu zamufunda. Na mwankutenda vinu vingi
kamba novyo.”

Insa afunda kuhusu uswafi wa moyo

14 Mara nyengine Insa kaweta wanu wanfike karibu yake, akiwambira
javi: “Piya-mwe, nisikirizeni omi, ereriwani. 15 Hapana kinu cakuwa panja
ya mwanadamu cakuwa cikimwingira mmwiri cintaya haramu. Ila vinu
vinlawa ndi vintaya haramu.” 16 ‡ 17 Sambi, nakutanuka junudi ya wanu

* **7:6** Kigeregu: “mivumbu”. † **7:11** “Kurbani” mana ake “Nilapira kumpa Mwenyezimungu”. Ona Matwaya 15:5. Wakati wa Insa, íkiwapo tabiya yakuwa munu wakuriturira kinu mbere alavye nadiri ka Mwenyezimungu, munu-yo aajuzi kuwasaidiya wawaze. Kusema kweli, tabiya-yo ibishana na shariya ya Musa yakuwatukuza wawaze. ‡ **7:16** Mandiko mengine a mida aana aya-yi. [Ári na masikiro onse, asikire!]”

ire, Insa akingira nnyumba, na wanafunzi wake wakindairi: “Kinyume-ci
mana ake kinani?” 18 Insa akiwajibu: “Umwe novyo amwereriwe? Amwi-
jiwa kuwa vya panja vikimwingira munu avintaya haramu? 19 Kweli,
avimwingira mmoyo, ila vimwingira ntumbokulu ikisa vilawira nsintina.”
Kwa javyo, Insa kolota kuwa piya vyakurya halali kurya. 20 Insa akamba
tena: “Vinlawa munu, ndi vintaya haramu. 21 Konta, mmoyo mwa munu,
alawa mawazo akunyata: ceje, wivi, ukisomi, 22 uzinzi, wájibu wakupata
vinu piya, ubaya, ulongo, wájibu wa vitendo vya ucaputu, wiyana, kufuru,
kuridãi pamoja na urevi. 23 Vitendo vyakunyata-vi, piya vílawa mmoyo,
ndimana vintaya munu haramu.”

Mwanamuka mmoja Saari-Yahudi amwamini Insa

24 Nakulawa pare, akukirira makaya a Tiru na a Sidoni. Iye nakwingira
nnyumba, kasaka asijiwikane, falakini aakidirire kurifisa. 25 Mwanamuka
mmoja, akíwa na mwanawe kâpatiwa na jini, akisikira kuwa Insa kaja.
Nakunfika akinkokorera mmaulu mwake. 26 Mwanamuka ire aáwere
Yahudi, kwawo kúkiwa Sirufoinike. Akilebela atuwisiwe jini mwanawe ire.
27 Iye akamba javi: “Wase kwanza wasimana wekute. Kamana sivyema
kutwala mikate ya wasimana, kuwefyera wawumbwa§.” 28 Mwanamuka
ire akijibu akamba: “Aye, Mwenye, fala wawumbwa wakuryanga songolo
za pansi zakuwagwa wasimana pameza.” 29 Basi Insa akimwambira tena:
“Kwa sababu ya usowezi wako, mwanawo katuwisiwa jini-yo futi. Ludi,
uka ukaya.” 30 Mwanamuka ire nakuludira ukaya, kansingana kisimana ire
alarire pakinanda, jini ire anlawire.

Insa amponesa munu bubu saasikira

31 Insa akilawa tena makaya a Tiru akija Sidoni, kutanda ra Galileya, kati-
kati ya makaya a Dekapoli*. 32 Noparepare wakinjisira mwananlume mmoja
bubu, saasikira. Wakinlebela anture nkono†. 33 Insa akintanusa pawanu
pare, akuka naye kiriziu, akintaya vyala mmasikiro, akintaya mata ake julu
ya lulimi, 34 akimwinula uso julu binguni, akimpumuzikira, akimwambira
na luga ya kiyaramaiku‡: “Efata”, mana ake “Ziuka.” 35 Kwa mpunde noure,
masikiro akinziuka na nzipe wa lulimi ukinkunjuka, akanza kusowera sana-
sana. 36 Ikisa akiwamuru wanu ware kuwa wasimwambire munu. Fala
kila paákiwamuru kuwa wasiseme, ndi pawakizidi kwereza. 37 Kwa javyo,
wakitajabu pakulu, wakamba: “Vitendo vyake piya vyema! Sawasikira
awasikirisa, na mabubu awasoweresa!”

8

Insa awapa cakurya wanu alufu nne

1 Nozire suku zire, iwa tena wanu wengi awákiwa nawo cakurya, Insa aki-
weta wanafunzi wake, akiwambira javi: 2 “Wanu-wa niwawonera utungu
konta wawa nomi suku natu, awana kinu cakurya. 3 Nikilayana nawo
wakiludira mmamakwawo wafungire, awaja kuzirika munjira? Wengine
waja kulawa baidi.” 4 Fala wanafunzi ware wakinjibu: “Palanga kamba-pa,
munu akidirija cakurya cakuwekutisa ewa wanu-wa?” 5 Insa akiwadairi:
“Mwanawo mikate myengapi?” Ewo wakinjibu: “Saba.” 6 Basi akamba:
“Wanu piya wekare pansi.” Akitwala mikate saba ire, akinshukuru,

§ **7:27** Mayahudi wawatula wanu piya Sawari-Mayahudi kamba makafiri, na mbere yawo umbwa ndi alama ya ucafu. * **7:31** “Dekapoli” mana ake “Makaya kumi”. Ona 5:20. † **7:32** Kuntula nkono ndi alama ya kunlebelela Mwenyezimungu anjanliye na amponese. ‡ **7:34** “Kiyaramaiku” luga yakutumika Insa nowo wakati-wo.

akimeya, akiwapa wanafunzi ware, newo wakiwatongera wanu ware.
7 Wákiwa nawo novyo inswi aba. Noparepare Insa akintukuza Mwenyez-
imungu, akisema: “Nezo novyo watongereni piya-wo.” 8 Na wanu ware
wakirya wakikuta, mwinsho wakilokotera vipande, vikilawirira vikalala
saba vyakwijala vyawenye. 9 Wanu wákiwa kiyasi ca alufu nne. Ikisa,
akilayana nawo. 10 Kwa mpunde noure, iye akingira mungalawa pamoja na
wanafunzi wake ware, akuka upande wa Dalmanuta.

Mafarizeu wanlazimisha Insa alama ya maajuza

11 Wakilawa Mafarizeu, wakuka wakikaidiyana naye. Ewo wakisakula
alama ya binguni, wakimyerera. 12 Kwa javyo, Insa akipumuzika pakulu,
akamba: “Sababuni eci kizazi-ci kisákula alama? Nukwambirani kweli
kuwa kizazi-ci acoloteriwa alama.” 13 Basi, akiwasa, akiripakira tena, akuka
ng'ambu nyengine.

Furumento ya Mafarizeu na ya Herodi*

14 Na kumbe, wanafunzi ware wariwala kusukula cakurya. Mungalawa
mure wákiwa nawo nkate mmoja tu basi. 15 Insa akiwalaizira, akamba:
“More-moreni na furumento ya Mafarizeu pamoja na ya nfalume Herodi.”
16 Wakikola kukaidiyana watupu konta awâwere nawo mikate. 17 Insa,
pejiwe kuwa wankukaidiyana, akiwambira: “Mbana mukaidiyana kwa
kutowa kuwa nawo mikate? Amunamba kwijiwa mana wala amunereriwa?
Myoyo yenu migumu pakulu? 18 Umwe mwanawo maso, amuwona?
Mwanawo masikiro, amusikira? Amukumbukira? 19 Mikate mitanu yani-
watongere wanu alufu ntanu ire, vipande víbakire víjala vikalala vyengapi?”
Ewo wakijibu: “Kumi na viwiri.” 20 “Na mikate saba kwa wanu alufu nne,
vipande víbakire víjala vikalala vyengapi?” Ewo wakijibu: “Saba.” 21 Basi iye
akiwambira tena: “Mpaka sambi amunamba kwereriwa?”

Insa amponesa kipofu

22 Insa na wanafunzi wake wakifika Betisaida. Wakija nawo ka Insa munu
mmoja sawona, wakinlebela ankumbure. 23 Iye nakunkola nkono sawona
ire, akinlongoza nanyenje ya kaya ire. Nakunsunira mata mmaso, akintula
makono, akindairi: “Kwankuwona kinu kimojawapo?” 24 Mwananlume
ire akinang'aniza julu, akamba: “Nankuwawona wanu kamba miti íri
kwenenda!” 25 Ikisa tena, akintula makono julu ya maso ake. Munu ire
akinang'aniza rungu-rungu, akiponesiwa, akanza kuwona piya vinu sana-
sana. 26 Insa akimwambira: “Epa, uka nfululu kwenu, usipite nkaya tena.”

Peduru atangaza kuwa Insa Almasihi

27 Insa na wanafunzi wake wakuka mpaka makaya a Kaisariya-Filipi.
Munjira iye akiwadairi, akamba: “Wanu wakwamba kuwa omi niwa nani?”
28 Ewo wakinjibu: “Wengine wakwamba uwe kuwa Yahaya mwenyé Koza,
wengine wakwamba kuwa Aliyasi, na wengine wakwamba kuwa nabii
mwengine mmojawapo.” 29 Insa akiwadairi tena: “Sambi, umwe mudaniza
kuwa omi niwa nani?” Peduru akinjibu, akamba: “Uwe ndi Almasihi!”
30 Basi, Insa akiwalaizira kuwa wasimwambire munu kuhusu iye caari.

Insa asowera kuhusu kifo cake na kufufuka kwake

31 Sambi, Insa akanza kuwafunda kuwa Binadamu wa Binguni ajuzi
atabike pakulu, akatariwe na wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na
wanlimu wa shariya. Ikisa ajuzi aulaiwe, fala bandi ya suku natu afufuke.

---

* **8:13** “Furumento” ndi alama ya dambi yakuwa na nguvu zakukula.

32 Iye akisowera evi vinu-vi bila kuwafisa. Fala Peduru akimwita kunyenje,
akanza kunsutumu. 33 Insa akizungunuka, akiwanang'aniza wanafunzi
ware, akinsutumu Peduru, akamba: "Lawa-pa uka nyuma-ko, Shetwani!
Kamana auwaza mawazo a Mwenyezimungu ila a wanadamu!" 34 Ikisa
akiweta wanu ware pamoja na wanafunzi wake akiwambira javi: "Ikiwa
munu mmojawapo asaka kunifulata, arikane mwanyewe, asukure nsalaba
wake, na anifulate. 35 Kamana asáka kuvusha mainsha ake, apoteza. Fala
apotéza mainsha ake kwa sababu yangu omi na ya Habari Ngema, ávusha.
36 Munu kupata duniya nzima-yi, kupoteza mainsha ake, faidani? 37 Munu
cakakanya na mainsha ake kinani? 38 Munu akiriwónera haya nomi au
usowezi wangu kati ya eci kizazi ca uzinzi na dambi-ci, Binadamu wa
Binguni, pakuludi na utukufu wa Baba na malaika matakatifu, iye novyo
akuja kuriwonera haya naye."

9

1 Insa akiwambira, akamba: "Nukwambirani kweli kuwa wawapo
nopapa wamojawapo aciwapata kifo viwa vyonse sawawonire ufalume wa
Mwenyezimungu ukija na uwezo."

*Kutaduka ka Insa**

2 Bandi ya suku sita, Insa akiwatwala Peduru, Yakobu, pamoja na Yahaya,
akiwalongoza kumwango nrefu kiriziu, yeka yawo. Akitaduka mbere yawo,
3 mavazi ake akimensa, ákiwa melupa pakulu vú koliko kinu cisaka kuwa
conse duniya-yi. 4 Nopare, wakilawirira nabii Aliyasi pamoja na Musa,
wakanza kupakanira na Insa. 5 Sambi Peduru akamba: "Mwanlimu, vyema
tikare nopa! Tijenge vibanda vitatu: kimoja cako, cengine ca Musa, na
cengine ca Aliyasi." 6 Kusema kweli, Peduru aakijiwa caakisowera konta
wanafunzi ware piya uwapata wofi pakulu. 7 Rikija wingu rikiwafinika.
Nkati ya wingu ikisikirika shauti ikamba: "Eyu ndi Mwanangu wanimpenda. Nsikirizeni!" 8 Kwa mpunde noure, wanafunzi ware wakimangamanga kunang'aniza, wammona Insa tu basi ari pamoja newo.
9 Pawakisuka pamwango pare, Insa kawambira kuwa wasimwambire
munu vyawawonire vire, Binadamu wa Binguni saanamba kufufuka ka
wafwi. 10 Ure usowezi ure wakitula ila wakikola kukaidiyana watupu
mana a usowezi wa "kufufuka ka wafwi". 11 Ikisa wakuka wakindairi
Insa: "Sababuni wanlimu wa shariya za dini wakwamba kuwa kwanza
ajuzi aludi Aliyasi†?" 12 Insa akijibu: "Ndi kweli kuwa Aliyasi akijuzi anze
kuja, antengezere vinu piya Binadamu wa Binguni. Fala vyaândikiwa novyo
kuwa Binadamu akuja kutabika na kukejeliwa, sivyo? 13 Kusema kweli,
omi nukwambirani kuwa Aliyasi‡ kâja futi na wantenda piya vyawasakire
vyonse kamba vyavyândikiwe kuhusu iye."

Insa amponesa nnemba wakumilikiwa na jini

14 Paafikire karibu ya wanafunzi ware, wakija wanu wengi wakiwazunguriza, na wanlimu wa shariya wengine wakikaidiyana nawo. 15 Mpunde
noure, wanu ware, pawammonire Insa, wakitajabu pakulu, wakituwa
wakuka wakinkomaza. 16 Insa akiwadairi: "Umwe mwankukaidiyana
nawo kinani?" 17 Ákiwepo mwananlume mmoja kati ya wanu ware akijibu:
"Mwanlimu, nija nawo mwanangu-yu, iye kâpatiwa na jini bubu. 18 Daima
jini paampata ponse arefya pansi. Nnemba-yu akwanza kulawa makovu
kukanywa, kutafuna meno, na aawa na nguvu. Niwalebela wanafunzi

* **9:1** Ona Matwaya 17:1-11. † **9:11** Ona Malakiya 4:5. ‡ **9:13** Aliyasi epa mana ake ndi Yahaya mwenyé Koza.

wako-wa wantuwise jini-yu, awakidirire.” 19 Insa akiwajibu javi: “Ha!
Kizazi sacamini! Nukwikala namwe mpaka rini? Nukuhitamilini mpaka
rini? Njoni naye nnemba-yo kuno.” 20 Ewo wakuka naye. Jini ire nakum-
mona Insa, mpunde noure kangwisira pansi nnemba ire. Iye akinyongoloka
kuno akilawa makovu nkanywa. 21 Insa akindairi wawaye ire: “Nowu
ulwere-wu umwanza rini?”

Iye akijibu: “Umwanza tangu ári kisimana. 22 Mara nyingi zawenye, jini
angwisira pamoto na mmaji, kalangela amulaye. Basi, tiwonere utungu!
Ukikidiri, tisaidiye!” 23 Insa akinjibu, akamba javi: “Sababuni kwamba
‘ukikidiri’? Piya vikidirika ka mwenyé kwamini.” 24 Kwa mpunde noure,
wawaye ire akijibu: “Omi nukwamini, fala nisaidiye nisiwe na dana tena!”
25 Insa paawanang'anize wanu ware, kawawona kuzidi kwengezeka. Basi
akinsutumu jini ire, akamba: “Jini untenza bubu na kewewe nnemba-yu,
omi nukwamuru unlawe sambi nopapa. Usishubutu kumwingira tena!”
26 Jini ire akikuwa, akinsasanya kanguvu, akinlawa, akimwasa kamba
mufwi. Anta na wengi wakidaniza kafwa. 27 Fala Insa akinkola nkono,
akinlamusa, neye akimira.

28 Airini, Insa pengire nnyumba, wanafunzi wake wakindairi cembe:
“Ofwe atikidirire kuntuwisa jini âmpatire ire, sababuni?” 29 Insa akiwajibu:
“Ire jini ire atuwisiwa kwa duwa tu basi§.”

Insa asowera tena kuhusu kufwa na kufufuka kwake

30 Insa na wanafunzi wake, nakulawa pare, wakipita kati-kati ya Galileya.
Iye avikimwajibu kuwa munu ejiwe mahala pare, 31 kamana akiwafunda
wanafunzi ware, akiwambira javi: “Binadamu wa Binguni agabiziwa
mmakono mwa wanadamu, newo wamulaya. Fala bandi ya kuulaiwa, muda
wa suku natu, iye afufuka.” 32 Ewo awakereriwa caakamba, na wakopa
kundairi.

Mwaha kuhusu munu bora kati ya wanafunzi

33 Wakifika Kafarnaumu. Pawafikire ukaya, Insa akiwadairi wanafunzi
ware: “Munjira mure umwe mukikaidiyana kinani?” 34 Fala ewo wakinya-
mala, konta wakikaidiyana munjira kuwa nani ári bora. 35 Noparepare,
Insa akikala, akiweta wanafunzi kumi na wawiri ware, akiwambira: “Ikiwa
munu-yo asaka awe ntanzi, ajuzi ariture kuwa wa mwinsho, awatumike
wenziwe piya.” 36 Ikisa, Insa akinkola kisimana mmoja akimwimisa kati
yawo, akimpinga mmakono, akiwambira: 37 “Munu asaka kuwa onse
ampokérera kisimana kamba-yu, kwa zina rangu, kanipokerera omi. Na
anipokérera omi, kusema kweli aanipokerera omi fala ampokerera Baba
wangu ári mbinguni anipereke omi.”

Munu satilumbata ofwe kawa upande wetu

38 Yahaya kamwambira Insa: “Mwanlimu, timmona mwananlume mmoja
akiwatuwisa mashetwani kwa zina rako. Tinkataza konta aari munkonjo
mwetu.” 39 Insa akimwambira javi: “Musinkataze! Aapo munu aténda
maajuza kwa zina rangu ikisa kanisowerera vibaya. 40 Kamana munu
satilumbata ofwe, kawa upande wetu. 41 Munu akupani kopo ya maji kwa
kuwa kawa upande wa Almasihi, nukwambirani kweli aakosa futi kupata
thawabu yake.”

Usiwakorese wenziwo dambi

§ **9:29** Waraka nyengine zisema: “pamoja na kufunga”.

42 Akizidi kwamba: “Munu mmojawapo ankósesa ewa wasimana mmo-
jawapo wanámini-wa, ndi fadari afungiriwe riwe rakupalaza nsingo,
atosiwe kati-kati ya bahari. 43 Novyo, ikiwa ukukósesa ndi nkono wako,
tupula nowo. Fadari ubadilike wingire mainsha a milele, koliko kuwa na
makono mawiri kuka Jahanamu kauri moto sauzimika tena. 44 * 45 Ikiwa
ukukósesa ndi mulu wako, tupula nowo. Fadari uwe kitewe wingire mainsha
a milele koliko kuwa na maulu mawiri kwefiwa Jahanamu. 46 † 47 Ikiwa
riso rako rimojawapo ndi rukukósesa, kotopola noro. Fadari kwingira
muufalume wa Mwenyezimungu na riso rimoja basi, koliko kuwa na maso
mawiri kwefiwa Jahanamu. 48 Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika.
49 Kamana kila munu ataiwa munyu kwa moto.‡ 50 Munyu ufãi, ulunga
cakurya, fala ikiwa munyu ulamwa cilungiriwa kinani? Basi mujuzi muwe
kamba munyu§. Piya inshini kwa salama munu na mwenziwe.”

10

Kulombana na kwasana

1 Ikisa Insa akilawa mahala pare, akukirira makaya ya Yudeya na ng'ambu
ya muto wa Yordani. Akijumana nawo novyo tena wanu wengi, na kamba
vyazowerere, akikola kuwafunda. 2 Mafarizeu wakinfika karibu wakindairi
javi: “Iwapo haki nlume kumwasa nkawake?” Wandairi javyo konta wak-
isakula wankorese. 3 Insa akijibu, akamba: “Musa kakwamuruni mwaja?”
4 Ewo wakijibu: “Musa karuhusu nlume antaliki nkawake, ushahidi wa
kumwasa.” 5 Insa akiwambira: “Musa kândika eyi ámuri-yi kwa sababu ya
myoyo yenu kuwa migumu. 6 Fala tangu mwanzo wa kumba, Mwenyez-
imungu kamumba nlume na muka. 7 Ndimana, mwananlume awasa
wawaye na mamaye, alungana afulatana pamoja na nkawake, 8 wo-wawiri
wakuwa mwiri mmoja*, awawa futi wawiri tena, ila mwiri mmoja tu basi.
9 Kwa javyo, kinu caaluganise Mwenyezimungu, munu asasanise.” 10 Airini,
Insa paákiwa ukaya na wanafunzi wake, ewo waludira kundairi kuhusu
noure mwaha ure. 11 Iye kawambira: “Mwenye kumwasa nkawake akin-
lomba mwengine, kawakuzinga naye. 12 Na ikiwa mwanamuka kamwasa
nlumake, akilombiwa na nlume mwengine, neye novyo kawankuzinga.”

Insa awajanliya wasimana

13 Sambi wanu wengine waja nawo wana awakumbure, fala wanafunzi
ware wakiwasutumu wanu ware. 14 Iye paawawonire, akikimiwa na
wanafunzi wake pakulu futi, akiwambira javi: “Waseni wasimana-wo waje
kwangu omi kuno! Musiwakataze! Kamana ufalume wa Mwenyezimungu
wanu kamba ewa ndi wawo. 15 Nukwambirani kweli kuwa munu saapok-
erera ufalume wa Mwenyezimungu kamba kisimana, visaka kuwa vyonse
emo engira.” 16 Ikisa wasimana ware akiwakola makono, akiwajanliya kuno
akiwatula makono.

Matajiri na ufalume wa Mwenyezimungu

17 Insa, nakulongoza njira, mwananlume mmoja akintuwirira, akikokora
mbere yake, akindairi: “Mwanlimu mwema, kupata mainsha a milele, nijuzi

* **9:44** Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika.] † **9:46** Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika.] ‡ **9:49** Wanu wengi wadaniza kuwa mana ake javi: Wanu sawari wafulati wa Insa wahukumiwa na moto Jahanamu. Wafulati wa Insa watabika ipate waswafiwe. § **9:50** Munyu ndi alama ya miyadi ya kupatana na Mwenyezimungu. Ofwe, kwa sababu ya miyadi-yo, ikiwa tawanu wa Mwenyezimungu, tíjuzi titenda kamba wanu wake. Ona Kulawa 30:35. * **10:8** Ona Mwanzo 2:24.

kutenda kinani?" 18 Insa akinjibu: "Sababuni kunita mwema? Hapana mwema ila Mwenyezimungu tu basi. 19 Ukwijiwa ámuri zamba javi: usimulaye munu, usizinge, usiwe, usiseme ushahidi wa ulongo, usitende udanganyifu, na umwinshimu wawayo na mamayo." 20 Iye akinjibu: "Mwanlimu, ezo ámuri-zo ndi zanifulata tangu unemba wangu." 21 Insa akinang'aniza ka kumpenda pakulu, akimwambira javi: "Ciwapo kinu cukubakire. Uka, ukauzanye vyaúri navyo piya, uwape masikini. Kwa javyo, ukuwa nawo mali mbinguni. Njo, unifulate." 22 Nakusikira usowezi ure, akilawa auzunike pakulu futi, konta ákiwa tajiri pakulu.

23 Insa akinang'aniza nanyenje ire, akiwambira wanafunzi wake ware javi: "Virigariga pakulu matajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu!" 24 Wanafunzi, pawasikire usowezi ure, wakishanga. Fala Insa akisowera tena: "Wanangu, virigariga pakulu kwingira muufalume wa Mwenyezimungu! 25 Raisi pakulu ngamiya kupita kupenya pakipenyo ca singano koliko tajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu." 26 Wanafunzi ware watajabu pakulu, wakidairiyana watupu: "Kwa javyo, nani aja kuvushiwa?" 27 Insa akiwanang'aniza rungurungu, akiwambira: "Virigariga ka wanadamu. Fala ka Mwenyezimungu avirigariga, konta kwake iye, piya vikidirika."

28 Peduru akanza kumwambira Insa javi: "Ona, ofwe tasa piya vinu, tiwankukufulata." 29 Insa akijibu: "Nukwambirani kweli kuwa kila mwenyé kwasa nyumba, wanduze, walumbuze, mamaye, wawaye, wanawe, au inti yake, kwa sababu yangu omi na kwa sababu ya Habari Ngema, 30 apata mara miya sambi-pa nowu wakati-wu, manyumba, wanduze, walumbuze, mamaze, wanawe, na inti, pamoja na kulumbatiwa. Na ulumwengu uja-wo, apata mainsha a milele. 31 Na wengi wari watanzi sambi-pa wakuja kuwa wamwinsho, na wamwinsho wakuja kuwa watanzi."

Insa asowera tena kuhusu kufwa na kufufuka kwake

32 Sambi ewo wari munjira wakuka Yerusalemu, Insa kalongorera. Wakinfulata piya washanga na wanu wengine walongozane nawo wakiwa na wofi. Basi, Insa akiweta mara nyengine tena wanafunzi kumi na wawiri ware akanza kuwambira piya vyuka kunkuna Yerusalemu. 33 Akiwambira javi: "Sikirizani! Tankuka Yerusalemu, Binadamu wa Binguni agabiziwa walongozi wakulu wa dini na wanlimu wa shariya. Ewo wakuka kunlamula aulaiwe na wampereka ka Sawari-Mayahudi. 34 Ewo wakuka kunshupa, kunsunira mata, kumwibiya, na kumulaya. Fala muda wa suku natu, iye afufuka."

Insa afunda kuhusu kuudumiyana munu na mwenziwe

35 Ikisa, Yakobu pamoja na Yahaya, wana wawiri wa Zebedeyu, wakimukira Insa, wakimwambira: "Mwanlimu, tisaka catukulebela conse, utitendere noco." 36 Insa akijibu: "Musaka nukutendereni kinani?" 37 Ewo wakimwambira: "Pausaka kuwa muufalume wako wa utukufu, ofwe-pa mmoja akwikare upande wa nkono sonto na mwengine upande wa nkono nriro wako†." 38 Insa akijibu: "Umwe anta camulebela amwijiwa. Mukidiri kunywa kikombe ca ninywa omi au mukidiri koziwa kamba vyanoziwe omi‡?" 39 Ewo wakinjibu: "Aye, tikidiri!" Basi, Insa akiwambira: "Mukuja kunywa kikombe caninywa omi, na koziwa kanoziwe omi nomwe mukuja

† **10:37** Wakidanizira kuwa mikono miwiri ya Almasihi mbinguni ndi mahala pawekala wanu bora, wakupokerera cewo bora. ‡ **10:38** "Kunywa kikombe" mana ake kukubali kutabikira kinu caufulata na mana a "koziwa" ndi kukubali kufwira kinu caufulata.

koziwa. 40 Fala kwikala upande wa nkono-nriro au nkono-sonto wangu sumi
namuru kwikaza ila wakwikaziwa watengezeriwe kwikala.” 41 Wanafunzi
wengine kumi ware pawejiwe cawakilebela, wakiwakimwira Yakobu
na Yahaya. 42 Basi, Insa akiweta wanafunzi ware, akiwambira: “Umwe
mukwijiwa kuwa inti piya mafalume ndi wawatawala wanu kwanguvu, na
wakulungwa wawo ndi walavya ámuri zakuwatuma. 43 Falakini kati yenu
umwe, sivyaviri javyo. Kusema kweli, asakula awe nkulu, akuwa ntumisi
wenu. 44 Na kati yenu asaka kuwa awe wakwanza siti awe ntwana wa piya-
mwe. 45 Konta na Binadamu wa Binguni novyo, aajire kutumikiriwa ila kaja
kutumika na kupereka mainsha ake kuwa maripo, awavushe wanu wengi.”

Insa amponesa munu sawona

46 Basi, ewo wakifika Yeriko. Insa ákiwa na wanafunzi wake pamoja na
junudi ya wanu wengi wawenye. Pawalawire Yeriko, nzimola munu sawona
wakwitiwa Bartimeu (mana ake mwana wa Timeu), kekala nanyenje ya
njira. 47 Paasikire kuwa Insa nNazareti ndi ari kupita, iye akanza kukuwa:
“Insa mwana wa Daudi, niwonere utungu!” 48 Wengi wakimwambira
anyamare. Fala iye akizidi kukuwa pakulu-pakulu: “Mwana wa Daudi,
niwonere utungu!” 49 Insa paansikire, iye akimira, akamba: “Mwiteni
aje kuno.” Basi, ewo wakimwita kipofu ire, wakimwambira: “Iwa radi!
Lamuka, kwankwitiwa.” 50 Kipofu Bartimeu ire akivula vazi rake akefya
pansi, akilamuka akuka ka Insa. 51 Insa akindairi: “Uwe usaka nukutende
mwaja?” Iye akamba: “He, mwanlimu! Nisaka niludire kuwona!” 52 Insa
akimwambira: “Uka! Kwamini kwako kukuponesa!” Kwa mpunde noure,
akiludira kuwona tena, neye akikola kunfulata noire njira ire.

11

Insa akwingira kaya ulu ya Yerusalemu

1 Insa pamoja na wanafunzi wake wari karibu ya Yerusalemu, pepi ya
Betifage na Betaniya pamwango wa Mizaituni, iye akiwatuma wanafunzi
wawiri, 2 akiwambira javi: “Ukani mpaka kaya iri mbere ire. Mukifika,
munsingana buru afungiriwe pamuti, tangu saanapandiwa na munu. Mun-
fungure, muje nawo kuno. 3 Ikiwa munu kakudairini camutenda-ci kinani,
mwambireni kuwa Mwenye ndi ari kunsakula, anludisa sambi-pa.” 4 Ewo
wakuka, wakinsingana buru afungiriwe pamuti panja karibu ya nryango,
wakinfungula. 5 Wanu wengine wemire nopare wakiwadairi: “Mbana
mwankunfungula buru-yo?” 6 Ewo wakiwajibu kamba vyawatumiwe na
Insa, wakiwasa wakuka vyawo. 7 Ikisa, wanafunzi ware wakintwala buru
ire wakuka naye ka Insa, wakitandika makapa awo julu ya buru ire,
na iye akimpanda. 8 Wanu wengi wawenye wakitandika mavazi awo
munjira mure, na wengine wakitandika makuti a mitende awakisinja a
mmamasamba. 9 Walongorere mbere na wakiwafulata wakimba pakulu-
pakulu:
“Hozana!* Ajanliiwe ári kuja kwa zina ra Mola!
10 Ujanliiwe ufalume usaka kuja-wo,
ufalume wa babu yetu Daudi!
Hozana mbingu ya mwinsho!”
11 Neye akingira Yerusalemu, akuka nNyumba Takatifu. Bandi ya kutunza
sana-sana vinu vire piya, akilawa, na kwa kuwa juwa riswa futi, akuka
Betaniya na wanafunzi kumi na wawiri ware.

* **11:9** “Hozana” mana ake: “Tivushe!”

Insa alani nfigu saupa

12 Subuu yake, pawalawire Betaniya, Insa ikinkola njala. 13 Ari baidi
kawona nfigu, uri na masamba nyanyama. Akuka karibu awone kamba
viwapo visumo, fala aasingane kinu ila masamba tu basi, kamana wakati-wo
aikiwa mirongo ya figu. 14 Nakulawa iye akisowerera muti ure akamba:
"Mwanzo wa rero mpaka milele, asiwepo arya kisumo cako!" Na vyaa-
sowere vire, wanafunzi wake wakisikira.

Insa aswafisa nNyumba Takatifu

15 Pawafikire Yerusalemu, Insa akingira nNyumba Takatifu, akanza
kuwatuwisa wanu wacuruzi na wajire kuuza wakiwa nkati mure.
Akipindula-pindulanga meza za wanu wakikakanya mizuruku, na viti
vya wanu wacuruzi wa mapomba. 16 Amwasire anta munu mmoja kutwala
kinu ca biashara nNyumba Takatifu mure. 17 Ikisa Insa akanza kuwafunda,
akiwambira javi: "Vyandikiwa kuwa, 'Nyumba yangu ikuja kwitiwa
Nyumba ya duwa ka wanu wa mataifa piya', sinovyo? Falakini mupindula
mutenda kuwa jonga ra wevi!"
18 Na wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya wakinsikira,
wakimopa, wakanza kupanga namuna za kumulaya. Wakimopa konta
wanu vikiwajibu pakulu vyakiwafunda vire. 19 Paifikire jironi, Insa na
wanafunzi ware wakilawa kaya ulu ire.

Mana a nfigu sauna visumo

20 Ewo pawapitire subuu wawona nfigu ure umiliye mizipe na mizipe.
21 Peduru akikumbukira akimwambira Insa javi: "Mwanlimu! Ona, nfigu
waulanire ure umiliya nfululu!" 22 Basi, Insa akiwajibu, akamba: "Ntu-
mainini Mwenyezimungu! 23 Nukwambirani kweli asowerera onse ewu
mwango-wu kwamba, 'Siwuka, urefye mbahari!' bila kuwa na dana mmoyo,
fala akamini casowera-co cikuna, novyo na ápata. 24 Ndimana nukwambi-
rani kila camulebela kwa duwa conse, tumainini kuwa múpata, na cikuwa
cenu. 25 Na pamulebela duwa, mukiwa na ngorofi na munu, kwanza
nswamiini ipate na Baba wenu ari mbinguni novyo akuswamiini madambi
yenu". 26 †

Mamulaka a Insa atenderiwa ushinda

27 Sambi, wakija tena Yerusalemu. Insa paakenenda nNyumba Takatifu,
wakulungwa wa dini, na wanlimu wa shariya, pamoja na wazee wakinjira
kusowera naye. 28 Wakindairi: "Evi vyautenda-vi kwankutenda kwa mamu-
laka a nani? Au nani akupere mamulaka a kutenda evi vinu-vi?" 29 Insa
akiwambira: "Omi nukudairini kinu kimoja-ci. Mukinijibu, nukwambirani
anipere mamulaka a kutenda vyanitenda-vi. 30 Yahaya akoza na mamulaka
a nani? A binguni au a wanadamu? Aya nijibuni!" 31 Wakikaidiyana
watupu, wakamba: "Tikamba 'a binguni', iye akwamba: 'Sambi mbena
amumwaminire?' 32 Na tikamba 'alawa ka wanadamu' ", kusema kweli,
awamarize cawakiwaza kamana wakiwopa wanu konta piya wakintula
Yahaya kuwa nabii wakweli. 33 Wakinjibu Insa, wakamba: "Atijiwa." Basi
Insa akiwambira: "Wala omi sukwambirani anipa mamulaka a kutenda
vyanitenda-vi."

12

Kinyume ca warimi wabaya

† **11:26** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Fala ikiwa amuwaswamii wenzenu, Baba wenu mbinguni neye novyo aakuswamiini.]

1 Ikisa Insa akanza kuwambira nkinyume, akamba:
“Ákiwapo mwananlume mmoja kâvyala uva. Akijengera sereka akizun-
guriza, na akisimba mahala pakuminyira uva zire, na akijenga nnara.
Ikisa masamba are akiwemisira warimi wamojawapo, akilawa akuka
inti nyengine. 2 Paafikire mavuno, kantuma ntumisi wake ka warimi
kure akapewe visumo vyake. 3 Fala warimi ware wankola ntumisi ire,
wamwibiya, wakintuwisa akiludi makono-waka. 4 Na tena akimpereka
ntumisi mwengine, na iye wakimpanja nkiswa, wakintukana-tukananga.
5 Akimpereka mwengine, ewo wakimulaya. Na wengine tena wengi
wawenye wâtumiwe wakibiiwa au wakiulaiwa. 6 Akibaki munu mmoja
tu basi, mwanawe wakumpenda pakulu. Mwinshoni akimpereka noire,
akidaniza javi: ‘Nikimpereka mwanangu-yu wamwishimu.’ 7 Fala warimi
ware wakambirana watupu wakamba: ‘Eyu ndi mwana aja kuriti! Tukeni
timulaye, mali-ya tiriti ofwe.’ 8 Basi wakinkola, wakimulaya, wakimwefya
nyuma ya mpaka wa masamba are. 9 Sambi, mwenye masamba are atenda
mwaja? Iye akuja mwanyewe, awolaya piya warimi-wo, na masamba-wo
awemisira wanu wengine. 10 Amufyomire novi nkati ya Mandiko? Kuwa
javi:
‘Riwe rawakatare wajengi
rilawirira kuwa riwe maalumu pakulu.
11 Kinu-ci cilawa ka Mola,
matajabisa kwetu kuwona javi!’ ”
12 Wakulungwa wa Mayahudi wakisaka wanfunge Insa fala wakopa junudi
ya wanu; kweli, wereriwa kuwa ewo ndi warimi wabaya mana a ewu
usowezi wa kinyume-wu. Basi, wakimwasa, wakuka vyawo.

Mwaha kuhusu kuripa nsoko

13 Ikisa, wakulungwa wa Mayahudi wawatuma Mafarizeu wamojawapo
na wa kinya Herodi wakapate kunkoresa kwa usowezi. 14 Nakufika ka Insa,
wamwambira javi: “Mwanlimu, tikwijiwa kuwa kwa múkweli, aakuyeri
munu kamana aunang'aniza munu caari. Kusema kweli kwankufunda njira
ya Mwenyezimungu. Iwapo haki kunripa nsoko Kaisari[*] au aipo? Tijuzi au
atijuzi kunripa?” 15 Fala iye kwa kwijiwa unafiki wawo, kawambira javi:
“Mbana mwankuniyerera? Njoni nawo jarajara moja niwone.” 16 Wakija
nawo. Iye akiwambira: “Uso-wu na mandishi-ya vyanani?” Ewo wakijibu:
“Vya Kaisari.” 17 Na Insa akiwambira: “Basi, vya Kaisari, mpeni Kaisari, na
vya Mwenyezimungu, mpeni Mwenyezimungu!” Ewo wakintajabu pakulu
futi.

Mwaha kuhusu kufufuka

18 Ikisa, wakija Masaduseu, wenye kusema kuwa akupo kufufuka wafwi
suku ya kiyama. Wakindairi javi: 19 “Mwanlimu, Musa katandikira kuwa
ikiwa munu kafwa nduye, kamwasa nkawake sapongore naye, nduye ajuzi
anjemele nankweli-yo apongore naye alunge rikolo ra mufwi-yo. 20 Sambi,
wákiwapo wana saba. Mwana ntanzi kâlomba, kafwa aawasire wana.
21 Nduye anfulate akinlomba nankweli ire, na iye novyo kafwa aapongore
naye. Kinu kimoja noco cinkuna mwana watatu, 22 mpaka mwana wasaba.
Kusema kweli, wana wo-saba wafwa sawapongore naye. Mwinsho, na muka
ire neye akifwa. 23 Ona, suku ya kufufuka wafwi, wakija wakiinshi tena,
aja kuwa nlumake ndi wepi? Konta piya wo-saba wanlomba muka mmoja
noyo!”

---

[*] **12:14** Kaisari ákiwa nfalume nkulu wa Roma.

24 Insa akiwajibu: “Umwe mukosa kwa kutowa kwijiwa Mandiko wala
uwezo wa Mwenyezimungu, sikweli? 25 Kamana pawaja kufufuka wafwi,
awaja kulomba wala kulombiwa, fala wakuwa kamba malaika a binguni.
26 Fala kuhusu wafwi waja kufufuriwa, amufyomire nkitabu ca Musa†
kuhusu fukutu, namuna Mwenyezimungu vyaasowere naye akamba: ‘Omi
ndi Mwenyezimungu wa Iburahima, na wa Izaki, na wa Yankubu.’ 27 Basi,
iye ndi Nlungu wa wanu wari hai, siyo Nlungu wa wafwi. Ndimana, umwe
muteseka pakulu!”

Ámuri bora pakulu

28 Mwanlimu mmoja wa shariya, paasikire wakikaidiyana, kwa kuwona
kuwa kawajibu sana, akidairi javi: “Ámuri bora pakulu ndi yepi?” 29 Insa
akinjibu: “Ámuri bora pakulu ndiyi: ‘Sikirizani, wanu wa Iziraeli! Mola
Mwenyezimungu wetu ndi Mola mmoja tu basi. 30 Mpende Mola Nlungu
wako kwa myoyo wako piya, na roho yako piya, na ankili zako piya, na
nguvu zako piya.’ 31 Na yapiri bora pakulu ndiyi: ‘Mpende mwenziwo kamba
vyauripenda mwanyewe.’ Aipo tena ámuri bora pakulu ya kupunda ezi
mbiri-zi!” 32 Mwanlimu wa shariya akamba: “Vyema, mwanlimu! Kusowera
kweli pawambire kuwa Nlungu mmoja tu basi, aapo mwengine. 33 Na
tijuzi timpende kwa myoyo piya, kwa ankili piya, kwa nguvu piya, na tijuzi
tiwapende majirani kamba vyatiripenda ofwe wanyewe. Ndi bora pakulu
koliko kulavya kafara piya zamuriwe nkati ya shariya.” 34 Insa kejiwa kuwa
mwananlume ire kereriwa vyema, ndimana akimwambira: “Uwe auri baidi
ya ufalume wa Mwenyezimungu.” Mwanzo wa noparepare, aawerepo tena
wakushubutu kundairi kinu.

Mwaha kuhusu Almasihi mwana wa Daudi

35 Insa akiwambira kuno akiwafunda nNyumba Takatifu, kadairi javi:
“Wanlimu wa shariya wambaja kuwa Almasihi ujukulu wa Daudi? 36 Daudi
mwanyewe kwa uwezo wa Roho Takatifu kaamba: ‘Mola kamwambira
Mwenye wangu: “Ikala upande wangu wa nkono nriro mpaka niwature
maaduwi wako sini ya kumaulu kwako.” ’ 37 Ona, ikiwa Daudi kamwita
‘Mwenye’, sambi akuwa ujukulu wake mwaja?” Basi wanu wengi wakiwa
radi kunsikiriza Insa.

Insa awasutumu wanlimu wa shariya

38 Insa akizidi kuwafunda wanu, akamba: “More-moreni na wanlimu wa
shariya! Ewo kuwajibu kupita wakenenda wavarire anzu ulu-ulu‡, na kuko-
maziwa ka inshima pakulu mmaluwanja. 39 Watondola kwikala mahala
bora mmasinagoga na mmajambo. 40 Visitoshe, wakapira§ mmanyumba a
manankweli. Ikisa, wakenekeza kufisa ubaya wawo julu ya kutenda duwa
nrefu-nrefu. Ewo wakuja kuhukumiwa pakulu futi.”

Swadaka ya nankweli masikini

41 Wakati mwengine, Insa kekala Nnyumba Takatifu mbere ya uralu wa
kupereka swadaka. Iye akiwatunza wanu ware vyawapereka nzuruku
pauralu pare. Matajiri wengi wakipereka nzuruku mwingi-mwingi. 42 Ikisa,
akija nankweli mmoja masikini, akipereka jarajara mbiri, nzuruku aba javi.
43 Insa akiweta wanafunzi wake, akiwambira: “Nukwambirani kweli kuwa
nankweli masikini ire kapereka nzuruku mwingi koliko piya wanu wengine.

---

† **12:26** Wakati wa Musa, ipita myaka mingi yawenye tangu kufwa ka Iburahima na ka Izaki pamoja na ka Yankubu. ‡ **12:38** Tabiya ya noyo inti-yo kuvala anzu kupita pawanu íkiwa alama ya kuridãi pakulu. § **12:40** “Kukapira” ndi kurya kamba ndudu. Mana ake epa ndi kuwewira manankweli.

44 Konta ewo wapereka turuka yawabakire nawo. Fala iye, na usikini wake,
kapereka piya cawere nawo, ankiba yake yakurya.”

13

Utuba kuhusu Kiyama

Kubushuru ka kudanguka ka Nyumba Takatifu

1 Insa pakilawa nNyumba Takatifu, mwanafunzi wake mmoja
akimwambira: “Mwanlimu! Ngawona mawe-ya na manyumba-ya vyaari
makulu-makulu!” 2 Insa akimwambira: “Uwe uwona manyumba makulu-
makulu-ya? Kusema kweli, aribaki-pa anta riwe rimoja julu ya riwe
saribomoriwe.”

Kubushuru ka mwanzo wa tabu za Kiyama

3 Sambi Insa ekare pamwango wa Mizaituni mbere ya Nyumba Takatifu,
Peduru na Yakobu na Yahaya pamoja na Andere wakisowera naye kiriziu,
wakindairi: 4 “Tambire, evi vinu-vi vikuja kukuna rini? Pavisaka ku-
timiziwa, alama yake ndi yepi?” 5 Insa akanza kuwajibu: “Onani asukuteseni
munu! 6 Kwa zina rangu omi, wengi wakuja kwamba: ‘Omi ndi Almasihi’,
na wengi wakiwatesa. 7 Pamusaka kusikira vita na matisho a vita, musis-
usuke. Siti vikune novyo, fala siyo kuwa ifika suku ya Kiyama. 8 Kamana
kabila moja ikuja kutenda vita na kabila nyenziwe, na ufalume mmoja
ukuja kushambuliyana na ufalume mwengine. Cikuja kuwepo kitikansi
mahala mumojawapo, na njala. Evyo vinu-vyo ndi mwanzo wa malwazo
akupongola.[*]”

Kubushuru ka kulumbatiwa ka wanafunzi

9 “Kuhusu umwe, roperezeni wanyewe! Kamana wakuperekani mbere
ya tiribunali, na nkati ya masinagoga mukuja kwibiwa. Mukuja kulon-
goperiwa mbere ya maguvirinadoru na mafalume kwa sababu yakunifulata
omi, muwe mashahidi mbere yawo. 10 Savinakuna piya-vyo, ibidi kwanza
Habari Ngema wereziwe wanu wa mataifa piya. 11 Wakati wawasaka kuku-
perekani mmakono mwa mafalume, musishugulike na camusaka kwamba.
Kila usowezi usaka kukujirani nowo wakati-wo, sowerani nowo. Kamana
sumwe musowera, asowera ndi Roho Takatifu. 12 Nowo wakati-wo, munu
ampereka nduye akaulaiwe, wawa ampereka mwana, na wana wakuja
kuwazungunukira wawa zawo, kuwolaisa. 13 Na mukuja kukimisa mbere
ya wanu piya kwa sababu ya zina rangu. Fala mwenye kuhitamili mpaka
mwinsho akuja kuvushiwa.”

Kubushuru kuhusu kinu cakofya

14 “Mukiwona kinu cakofya mahala sapajuzi kuwa, (afyóma onse ereriwe
sana-sana), basi waYudeya wajuzi watuwirire kumyango, 15 na ári patarado
asisuke wala asingire nnyumba mwake kulavya kinu. 16 Na ári masamba,
asiludire ukaya kutwala anta zubãu yake. 17 Dambi nozo suku-zo ka
waka wamimba na wakujijisa. 18 Lebelani duwa ipate evi vinu-vi visikune
mirongo ya baridi[†], 19 konta nozo suku-zo zikuja kuwepo tabu zakofya
pakulu sazinalawirira tangu Mwenyezimungu pombire duniya-yi mpaka
sambi-pa, sazija kuwepo tena. 20 Kusema kweli, inawa Mola aapungure nozo
suku-zo, ásivushiwe munu anta mmoja. Fala, kwa sababu ya watomoriwe
waawatondore iye, Mwenyezimungu kapungula nozo suku-zo. 21 Ikisa,

---

[*] **13:8** Cipongóriwa-co ndi ufalume wa Mwenyezimungu ukwijala piya. [†] **13:18** Wakati-wo, mirongo ya baridi Iziraeli ndi wakati wa tafauti ngumu. Vitowa vyakurya, na kusafiri kurigariga kwa sababu ya nvula.

ikiwa munu kakwambirani: 'Mmoneni, Almasihi ndiyu-pa', au 'Almasihi
kawa pare', musikubali! 22 Konta wakuja kulawirira maAlmasihi sawari
wakweli na minabii walongo. Ewo wakidiri kutenda alama za maajuza aku-
tajabisa ipate wakenekeze kuwatesa, ikikidirika, anta na wanu watomoriwe
na Mwenyezimungu nnewo. 23 Kwa javyo, onani! Ndi canukulaizireni
savinamba kukuna piya vinu!"

Kubushuru kuhusu kuja ka Binadamu wa Binguni

24 Insa akizidi kusowera: "Fala bandi ya ezo suku za tabu-zo, juwa
rifungiwa kukwinukala na mwezi auwala. 25 Julu zikugwa nondwa, na
viyumbe vya nguvu vya mbinguni vikuja kutetema. 26 Ikisa, piya wanu
wammona Binadamu wa Binguni akisuka mmawingu na uwezo nkulu na
utukufu. 27 Na iye awapereka malaika wawajumanise wanu waawatondore
wa membe nne za ulumwengu nzima-wu‡."

Muwe tayari suku ya Kiyama

28 Insa akiwambira: "Rifundeni ngano ya nfano wa mmongo§. Vitambi
vikisipuka vikarika, mukwijiwa kuwa kinja ciwa karibu. 29 Nomwe ndi
novyo, mukiwona vikikuna novyo, ijiwani kuwa wakati wa kuludi Almasihi
uwa karibu. 30 Nukwambirani kweli kuwa visaka kuwa vyonse, acipita
eci kizazi-ci savikunire evyo vinu-vyo piya. 31 Bingu na ardhi vyanawo
mwinsho, fala usemi wangu auna mwinsho!"

Aapo munu ejiwa suku ya kuludi Almasihi

32 "Sambi, kuhusu suku-yo au ora-yo, aapo ejiwa; wala malaika wa
mbinguni wala Mwana awejiwa, ila Baba ndi ejiwa. 33 More-more, ri-
nang'anizireni kamana amwijiwa nowo wakati-wo! 34 Ndi kamba nlume
asafirire; sanamba kulawa ukaya, iye kawapa ámuri watumisi wake kazi
yaajuzi kukola kila munu. Kampa, novyo, ámuri nakola wa nryango, an-
nang'anizire kuludi kwake. 35 Basi, muwe tayari! Umwe amwijiwa suku
ya kuludi mwanyewe nyumba. Dalili aludi jironi au nsana au alufajiri
au subuu. 36 Musiriziuke kukusinganani mularire, pasaka kuja salaize.
37 Vyanukwambirani-vi, nankuwambira wanu piya: 'Rinang'anizireni!' "

14

Mpango wa kumulaya Insa

1 Zibaki suku mbiri kufika Suku ya Pashukwa na Jambo ra Mikate Saitaiwe
Furumento*. Walongozi wa dini pamoja na wandishi wakisakula namuna
ya kuntesa Insa ipate wankore wamulaye. 2 Fala wakambirana watupu:
"Wakati-wo aifãi kutenda javyo kwa sababu ya ngigiri wa wanu†."

Insa apakiwa mafuta akunuwira

3 Insa paákiwa Betaniya nnyumba mwa Ansumani camagundula, kekala
ákirya, akija mwanamuka mmoja, asukure numba ngema ya mafuta
akunuwira sana, akuuziwa beyi gali futi. Akifungula kiziwiro, akim-
miminira Insa nkiswa. 4 Noparepare wanu wengine wakimiwa pakulu
sana, wakamba: "Konta ya kinani mwanamuka-yu kwaribu sheru ya beyi
gali-yi? 5 Nanga iuzanyiwa jarajara‡ miya natu, nzuruku-wo wapewe

‡ **13:27** Kigeregu: "mwanzo wa duniya mpaka kaisirize bingu ya mwinsho". § **13:28** Kigeregu: "nfigu". * **14:1** Ákiwapo majambo mawiri anzire suku moja. Jambo ra piri rikitwala zaida ya sumana moja koliko ra kwanza. † **14:2** Wakati wa jambo rimojawapo, wákiwapo wanu wengi wawenye. Ndimana kuwatunza wanu vikirigariga. ‡ **14:5** Jarajara mmoja nshahara wa suku mmoja.

masikini." Wakinduguda pakulu futi mwanamuka ire.
6 Fala Insa, akiwambira: "Mwaseni mwanamuka-yu salama, musinkimwise. Iye katenda vyema kwangu omi.
7 Kamana masikini daima wawa pamoja namwe, pamusaka ponse muwasaidiya. Fala omi amuwa nami daima.
8 Iye katenda cawere nawo, kalongoza fúti kunipaka mwiri wangu mafuta akuniwira nikazikiwe.
9 Omi nukwambirani kweli, duniya-yi piya paisaka kwereziwa Habari Ngema ponse, vikuja kwereziwa vyaatendire mwanamuka-yu ipate akumbukiriwe."

Yuda alavya tamaa kumpereka Insa

10 Yuda Shikariyoti, mwanafunzi mmoja nkati ya kumi na wawiri, koka ka wakulungwa wa dini ampereke Insa.
11 Pawasikire, ewo wafurahi pakulu futi, wakimpa tamaa ya kumpa nzuruku. Basi, Yuda akanza kupanga namuna ngema ya kumpereka Insa.

Jambo ra Pashukwa na wanafunzi

12 Suku ya mwanzo wa Jambo ra Mikate Saitaiwe Furumento, (suku ya Mayahudi yawakilavyanga kafara), wanafunzi wake wandairi javi: "Ndepi pausaka tikakutengezere jambo ra Pashukwa urye?"
13 Basi, Insa akiwatuma wanafunzi wawiri, akiwalaizira javi: "Ukani kaya ire; munsingana mwananlume mmoja asukure nringi wa maji. Munfulate noyo,
14 na nyumba yasaka kwingira, mumwambire mwenye nyumba-yo javi: 'Mwanlimu katumiza kudairi kaamba: Nsana wa wayeni wanisaka kutendera Pashukwa na wanafunzi wangu ndi wepi?'
15 Iye akoloterani nsana nkulu pagorofa, na vinu piya visakikana. Basi, titengezereni nomo jambo ra Pashukwa."
16 Sambi, wanafunzi wakuka kukaya kure, wakisingana piya kamba Insa vyawambire, newo wakitengeza jambo ra Pashukwa nomure.
17 Paifikire jironi akija pamoja na ware kumi na wawiri.
18 Na pawarinamire pameza wakirya, Insa akiwambira: "Nukwambirani kweli, kati yenu umwe murya nami-pa-mwe, mmojawapo anitendera husuma."
19 Ewo wakiuzunika pakulu futi, mmoja-mmoja akanza kundairi: "Unamba omi? Sinovyo?"
20 Insa akiwajibu: "Kati ya kumi na wawiri-mwe, ari kutovyezera nkate nfinga nnomi mmojawapo.
21 Kamana, Binadamu wa Binguni akuka kamba vyaasema Mandiko kuhusu iye. Fala dambi munu wakuwa julu yake, Binadamu atenderiwa husuma! Vyema vyake, fadari anatowa kupongoriwa!"
22 Pawakirya, Insa akitwala nkate, akishukuru, akimeya, akiwapa, akamba: "Twalani, ewu ndi mwiri wangu."
23 Ikisa akitwala kikombe ca vinyu, akishukuru, akiwapa, piya wakinywa nocire.
24 Ikisa akiwambira: "Eyi ndi damu yangu alama ya miyadi ya kupatana, itawanyike ka wanu wengi.
25 Nukwambirani kweli kuwa vinyu sishubutu kunywa tena mpaka suku yanisaka kunywa nyipya muufalume wa Mwenyezimungu."
26 Ikisa ewo wakimba rimbo ra swifa, wakilawa, wakuka mpaka kumwango wa Mizaituni.

Insa anlaizira Peduru

27 Ikisa, akiwambira wanafunzi wake: "Piya-mwe mukuja kunitipuka. Kamana Mandiko akwamba:
'Omi nilumiza Nsunga, makondoo wakuja kwasikana!'
28 Falakini bandi ya kufufuriwa, nilongorera Galileya."
29 Ila Peduru akimwambira: "Anta piya wakutipuke fala omi sishubutu kukutipuka!"
30 Insa akimwambira: "Ona, Peduru! Nukwambira kweli kuwa usiku wa rero-wu, kábula kokoriko saanawika mara mbiri, unikana mara natu."

31 Fala Peduru akikenekezera akamba: “Anta painibidi kufwa pamoja nowe,
sishubutu kukukana.” Na piya wakamba novyo.

Insa alebela duwa Getisemani

32 Ikisa wakija mahala pakwitiwa Getisemani, akiwambira wanafunzi
wake javi: “Ikalani nopa, kuno nikilebela duwa.” 33 Akiwasukula Peduru,
Yakobu pamoja na Yahaya. Insa akanza kufazaika pakulu na umwijala
uzuni, 34 akiwambira: “Moyo wangu ukafilika pakulu karibu ya kufwa.
Ikalani nopa muninang'anizire.” 35 Iye akuka mbere aba, akigwira pansi,
akilebela duwa kuwa ikikidirika, tabu ire ilaviwe wakati noure. 36 Akamba
javi: “Baba wangu§, kwako uwe piya vikidirika. Tenda fadili, nilavye eci
kikombe ca tabu-ci. Visikune vyanisaka ila vyausaka uwe.” 37 Ikisa akiludira
ka wanafunzi wake, fala kawasingana wakilala. Basi akimwambira Ansumani Peduru: “Mwaja, Ansumani? Kwankulala? Aukidiri kunang'anizira
ora mmoja tu basi? 38 Rinang'anizireni na lebela duwa ipate musiyereriwe.
Moyo uwa tayari, ila mwiri ndi mwepepe.” 39 Ikisa Insa akitanuka tena,
akuka akilebela duwa, akiludira kwamba usemi mmoja nowo. 40 Ikisa
akiludi mara nyengine, akiwasingana wanafunzi wakilala, konta maso
awaremera usingizi, awakijiwa anta cakunjibu. 41 Insa akija mara yatatu,
akiwambira javi: “Mungari mukilala kupumula? Toshekani! Ufika wakati:
Binadamu wa Binguni aperekiwa mmakono mwa wamádambi. 42 Lamukani,
tuke vyetu. Onani, asaka kunitendera husuma kafika futi.”

Insa aperekiwa mmakono mwa maaduwi

43 Kwa mpunde noure, Insa kuno akisowera, akifika Yuda, mwanafunzi
mmoja nkati ya kumi na wawiri. Kalongozana na wanu wengi wasukula
maupanga na mipweke. Akilawa ka wakulungwa wa dini na wanlimu
wa shariya pamoja na wazee. 44 Na ire akintendera husuma kâsikizana
nawo eyi alama-yi: “Wanisaka kumpa beju onse, ndi noyo. Nkoreni,
muke naye munrimbise.” 45 Ewo nakufika kawenye, Yuda akimukira Insa,
akimwambira: “Mwanlimu!” Noparepare akimpa beju. 46 Ikisa, wengine
ware wakinkola makono, wakinfunga. 47 Fala munu mmoja kati ya noware
akisolola upanga, akinduru ntumisi mmoja wa nkulu wa wakulungwa
wa dini, akinsinja sikiro rake. 48 Insa akiwadairi wanu ware javi: “Omi
niwa kisomi? Sababuni kunijira na maupanga na mipweke kunifunga?
49 Daima-zi tíkiwa onse nNyumba Takatifu nikifunda, fala amunifungire.
Evi vyankukuna ipate vitimiziwe vyaandikiwe mMandiko.” 50 Noparepare
wanafunzi piya nakumwasa, wakintira.

51 Na nnemba mmoja* akinfulata Insa nyuma yake. Iye kavala ntunda
mwiri wanzu, wakinkola. 52 Iye akasa nguwo yaavarire, akituwa diki
rabana, akuka vyake. Ku!

Insa mbere ya Baraza ya Milandu

53 Ikisa wakintwala Insa wakuka naye ka nkulu wa wakulungwa wa dini;
na wakijumana wakulungwa wa dini, na wazee pamoja na wanlimu wa
shariya. 54 Peduru akinfulata Insa aba-aba mpaka pengire panryango wa
luwani ra nyumba ya nkulu wa wakulungwa wa dini. Iye kekala pamoja
na watumisi akota moto. 55 Walongozi wakulu wa dini na wanu wengine
wa Baraza ya Milandu, wákisakula ushahidi wakumpa makosa Insa ipate
wahukumu kifo, fala awapatire. 56 Kamana wengi wakereza ushahidi wa

§ **14:36** Kigeregu: “Abba, Baba” kwita kakolota ujamaa maalumu pakulu. * **14:51** Munu-yu dalili Maruku mwanyewe.

ulongo na ushahidi wawo auwaringanire. 57 Wengine wakilamuka, wak-
ilavya ushahidi wa ulongo, wakamba: 58 "Ofwe tinsikira akamba javi: 'Omi
nidangula Nyumba Takatifu ijengiwe na wanadamu-yi na kwa muda wa
suku natu, níjenga nyengine, saijengiwe na makono a wanadamu.' " 59 Wala
javyo, ushahidi wawo auwaringanire. 60 Ikisa nkulu wa wakulungwa wa
dini akimira kati-kati, akindairi Insa, akamba: "Vinu vyawakubunira-vi,
aujibu kinu kimojawapo? Wambani?" 61 Fala iye akinyamala, aajibire kinu.
Basi, nkulu wa wakulungwa wa dini akindairi tena: "Uwe ndi Almasihi,
Mwana wa Mwenyé kusifiwa?" 62 Insa akijibu: "Ndi nomi. Mukuja kum-
mona Binadamu wa Binguni ekare nkono nriro wa mwenye uwezo piya. Ik-
isa akija mmawingu a binguni." 63 Nkulu wa wakulungwa wa dini akipapula
anzu yake, akamba: "Ushahidini watisakula tena? 64 Musikira kukufuru
kwake! Epa muwazaja?" Basi piya wanu ware wakilamula ahukumiwe
kifo. 65 Noparepare, wengine wakanza kunsunira na wakinfinika kumaso,
wakimwibiya kuno wakimwambira: "Aya, bushuru!" na watumisi novyo
wampokerera na malatuma.

Peduru ankana Insa

66 Sambi, Peduru kékala pansi nluwani. Akija mwanamuka mukazi wa
nkulu wa wakulungwa wa dini, 67 akimmona Peduru akota moto, akim-
manyira akimwambira: "Uwe úkiwa pamoja na Insa nNazareti!" 68 Fala
iye akikana akamba: "Sijiwa wala sereriwa vyawamba-vyo." Akilawira
panja akingira nkitala. † 69 Mukazi ire nakummona, tena akiwambira
wakiwa nopare ware: "Eyu novyo nkonjo wawo mmoja." 70 Falakini iye
akinkana mara nyengine tena. Nakupita wakati aba, wákiwa nopare ware
wakimwambira Peduru javi: "Kweli-kwelini uwe nkonjo wenu mmoja, ka-
mana uwe novyo kuwa nGalileya." 71 Fala iye akanza kunlani kuno akilapira
akamba: "Simwijiwa-mi mwananlume wamumwamba-yo." 72 Mpunde
sinkulu, kokoriko akiwika mara ya piri. Kwa mpunde noure, Peduru
akikumbukira vyambiriwe na Insa javi: "Saanawika kokoriko mara mbiri,
uwe ukuja kunikana mara natu." Iye akikola kuwaza akanza kurira.

15

Insa mbere ya Pilatu

1 Pakucere subuu namapema, wajumana wakulungwa wa dini na wazee
na wanlimu wa shariya, pamoja na piya wanu wa Baraza ya Milandu
ipate wanuwiye vyawasaka kuntenda Insa. Ikisa wakinfunga, wakintwala,
wakuka wakimpereka ka Pilatu. 2 Pilatu akindairi Insa javi: "Uwe kuwa
nfalume wa Mayahudi?" Insa akijibu akamba: "Uwe-po kusema futi."
3 Ikisa, wakulungwa wa dini wambunira Insa vinu vingi vyawenye. 4 Pilatu
akindairi tena akamba: "Uwe aujibu kinu? Ona! Vyengapi vyawakubunira!"
5 Fala Insa aajibire kinu, mpaka Pilatu akitajabu.

6 Sambi, kila sherehe ya Pashukwa Pilatu akinfungula nfunga mmoja
wawakinlebela onse. 7 Ákiwepo nfungwa mmoja akitiwa Baraba. Iye
ákiwa nkati ya wafungwa wabishi wôlaye. 8 Ikifika junudi ya wanu ware,
wakinlebela Pilatu atende kamba vyaikiwa tabiya yake. 9 Basi, Pilatu
akiwadairi: "Musaka ninfungure nfalume wa Mayahudi?" 10 Kamana
akijiwa kuwa wakulungwa wa dini wampereka Insa konta ya kuntendera
wiyana. 11 Fala wakulungwa ware wawashongezera wanu wanlebele Pilatu

† **14:68** [Kwa mpunde noure, kokoriko ire akiwika.] Eya masemo a mwinsho-ya aandikiwe mMandiko mamojiwapo a mida.

kuwa anfungure Baraba. 12 Sambi, Pilatu akiwajibu tena akiwambira
javi: “Camusaka nukutendereni eyo wamumwita nfalume wa Mayahudi-yo
ndi cepi?” 13 Wanu wakikuwa tena: “Ngomezereni!” 14 Falakini Pilatu
akiwadairi: “Noyu catendire cakunyata ndi cepi?” Ewo wakikuwa tena:
“Ngomezereni!” 15 Basi, Pilatu kwa kusaka kutenda viwajibu wanu ware,
akiwafungurira Baraba. Ikisa akitumiza Insa acapiwe viboko, mwinsho
akiwagabizi masurudadu wakangomezere.

Masurudadu wanshupa Insa

16 Masurudadu ware wakintwala Insa mpaka nnyumba ya kifalume,
nyumba itendiwe kuwa ya kulamula milandu*, wakilarikana kipinga ca ma-
surudadu piya. 17 Wakinvaza Insa vazi ra rangi ya njambalãu, na wakitenda
ata ya muti wa miwa, wakinvaza nkiswa. 18 Ikisa, wakinkomaza kwa kunke-
jeli: “Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!” 19 Ewo wakimpanja na mpweke
nkiswa, wakinsunira mata, na wakikokora mbere yake wakimwabudu.
20 Pawesire kunshupa, wakinvula kapa ra rangi ya njambalãu rire, wakin-
vaza nguwo zake; ikisa wakintwala, wakúka naye wakagomezere.

Insa agomezeriwa pansalaba

21 Sambi, mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani wa Kireni, wawaye
Alishandere na Rufo, akipita akilawa masamba, wakinlazimisha asukure
nsalaba†. 22 Wakintwala Insa mpaka mahala pakwitiwa Gologota, mana
ake “Kongolo ra Kiswa”. 23 Wakimpa vinyu yakusanganyiwa na kinywaji
ca kusambala, fala iye aanyuwere. 24 Ikisa wakingomezera pansalaba,
na wakawanyirana nguwo zake. Wâtenda kura wejiwe kila munu baraka
yake casaka kutwala. 25 Wakati wawangomezere íkiwa novi ora ya subuu‡.
26 Na mandiko a vitendo vyaabuniriwe wakandika javi: “NFALUME WA
MAYAHUDI”. 27 Na pamoja naye wakigomezeriwa wevi wawiri, mmoja
nkono nriro na mwengine nkono sonto. 28 § 29 Wanu wákipita mahala pare
wákinsowerera masowezi akufuru, kuno wakintikinyira kiswa, wakamba:
“He, adangula Nyumba Takatifu na ajenga upya muda wa suku natu! 30 Basi,
rivushe, wisuke pansalaba-po!” 31 Walongozi wakulu wa dini pamoja na
wanlimu wa shariya newo novyo wakinshupa Insa, wakambirana watupu:
“Kawavusha wenziwe fala iye mwanyewe aakidiri kurivusha! 32 Almasihi,
nfalume wa Mayahudi, esuke sambi-pa pansalaba-po tiwone na tikubali.”
Anta na wagomezeriwe nawo ware, newo novyo wakintukana.

Kufwa ka Insa

33 Mwanzo wa aduhuri, kunja piya kwinukala pi, zipita ora natu.
34 Paifikire alhanswiri, Insa akikuwa, akamba: “Elohi, Elohi, lama sabak-
itani?”, mana ake “Nlungu wangu, Nlungu wangu, sababuni kunitipuka?”
35 Wanu wengine nopare, pawasikire, wakamba: “Mmoneni, kankumwita
Aliyasi.” 36 Munu mmoja akituwa, akilovya shiponja nvinagiri, akisomeka
mmuti, akimpa Insa afyonje. Ikisa akamba: “Mwaseni, timmone kamba
Aliyasi-yo akuja kunlavya!” 37 Fala Insa akirama, akisa roho. 38 Na pazira
ya Nyumba Takatifu ikipapuka kati-kati perr, kulawa julu mpaka pansi.
39 Nkulungwa wa kipinga ca masurudadu emire mbere yake, pawonire

* **15:16** Kigeregu: “Paitóriyu”. † **15:21** Îmbidi kusukula konta Insa aáwere na nguvu kwa sababu ya kucapiwa pakulu. ‡ **15:25** Kigeregu: “ora natu”. § **15:28** Aya-yi aipo mmandiko meema a mida. [Na akitimiziwa Mandiko amba: “Iye katuriwa nkonjo wa madainfu.”] Dalili wanlimu wa shariya wamojawapo wawona Luka 22:37, ndi mwawanukurire masemo-ya wakitaya epa.

namuna vyaafwire, akamba: “Kweli-kwelini eyu mwananlume-yu ákiwa
Mwana wa Mwenyezimungu!”
40 Wákiwapo novyo wanawaka wêkala baidi wakiwona. Kati yawo ákiwapo
Mariyamu Madalena, na Mariyamu (mamaye Yakobu ntoto na nyenyeye
wakwitiwa Yose), pamoja na Salome. 41 Ewa wákiwa waka wamoja Insa
pakenenda Galileya wakinfulatanga wakipita wakinsaidiya, na wengine
wengi wampereka mpaka Yerusalemu.

Kuzikiwa ka Insa

42 Paifikire jironi, kwa kuwa vitengeziwa ikirindiriwa suku ya sabadu,
43 akija Yusufu kwawo Arimataya. Iye ákiwa mwananlume wakwinshimika
pakulu, ákiwa mBaraza ya Milandu. Neye novyo akirindira ufalume wa
Mwenyezimungu. Akirimba moyo, akuka ka Pilatu, akinlebela mwiri wa
Insa ure. 44 Pilatu pasikire kuwa Insa kafwa, akitajabu pakulu. Ndimana
akitumiza kumwita nkulungwa wa kipinga ca masurudadu, akindairi kuwa
kafwa mida? 45 Pasoweriwa na nkulungwa wa kipinga ca masurudadu kuwa
Insa kafwa, Pilatu akimpa Yusufu rihusa maiti are agabiziwe. 46 Yusufu
akiuza kafani, akilavya maiti wa Insa akikafini. Ikisa akuka akizika nkaburi
risivu njonga. Akipiringisa riwe rikulu, akiziwa panryango wa kaburi rire.
47 Mariyamu Madalena pamoja na Mariyamu mamaye Yose, wakitunza
mahala pazikiwe Insa pare.

16

Kufufuka ka Insa

1 Paipitire suku ya sabadu, Mariyamu Madalena na Mariyamu mamaye
Yakobu, pamoja na Salome wakuka wakiuza mafuta akunuwira waka-
pake maiti a Insa. 2 Pakucere subuu namapema, juwa nero rikilawa,
suku yakwanza ya sumana*, ewo wakija kukaburi kure. 3 Munjira mure
wakambirana watupu javi: “Epa oka kutavya kupiringisa riwe rituriwe
panryango wa kaburi rire nani?” 4 Nakunang'aniza mbere, wawona riwe
rire ripiringisiwa, nero ríkiwa rikulu pakulu futi. 5 Basi, wakingira nkaburi
mure. Wammona nnemba mmoja ekare upande wa nkono nriro, kavala
mavazi melupa vú, wakisusuka pakulu futi. 6 Fala iye akiwambira javi:
“Musisusuke! Mwankunsakula Insa nNazareti agomezeriwe pansalaba ire.
Iye kafufuka ka wafwi, emu aapo! Nang'anizani mahala pawanturire-po.
7 Epa ukani, mukawambire wanafunzi wake pamoja na Peduru, kuwa iye
katangurira Galileya. Umwe mukuka kunsingana noko mummona, kamba
iye vyâkwambireni.” 8 Wanawaka ware walawa nkaburi mure, wakituwa,
kuno wakitetema. Washanga pakulu futi, wala awamwereze munu kinu
kamana wakopa.

Insa awalawirira wanafunzi bandi ya kufufuka†

9 [Insa kafufuka ka wafwi subuu namapema suku yakwanza ya sumana‡.
Iye kanza kunlawirira Mariyamu Madalena, âtuwisiwe mashetwani saba.
10 Ware wakiwanga pamoja na Insa, wari nkati ya uzuni wakirira, Mariyamu
akuka akiwambira. 11 Ewo, pawansikire kuwa Insa kawa hai na iye kam-
mona, awankubalire.
12 Airini vikuna tena, Insa karolota ka wanafunzi wawiri, ari na sura
nyengine. Ewo walongozana munjira wakuka nvitongojo. 13 Ewo nakulawa
wakuka wakiwambira wengine, anta newo novyo awakubalire.

* **16:2** “Suku yakwanza ya sumana” Jumapiri. † **16:8** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema.
‡ **16:9** “Suku yakwanza ya sumana” Jumapiri.

Insa awapa wanafunzi kazi maalumu

14 Mwinsho, Insa karolota ka wanafunzi kumi na mmoja warinamire
pameza wakirya. Akiwasutumu kutowa kwamini kwawo na ugumu wa
myoyo yawo kamana awawakubalire wanu wammonire bandi yakufufu-
riwa. 15 Ikisa akiwambira javi: "Enendani duniya nzima-yi, mupite muk-
ereza Habari Ngema-yi kwa kila munu mulumwengu-mu piya. 16 Mwenye
kwamini na akoziwa, avushiwa. Fala munu akatala kwamini, ahukumiwa.
17 Na wenye kwamini wakuwa nawo alama kamba ezi: kwa zina rangu
omi, wawatuwisa mashetwani, wasowera luga nyipya, 18 wankola nyoka,
na wakunywa kinywaji cisaka kuwa conse ca kusambala awawengiwa. Na
walwere wakiwatula makono, wapona."

19 Basi, Mwenye Insa pesire kusowera nawo, akitwariwa akipanda mbin-
guni, akikala nkono nriro wa Mwenyezimungu. 20 wo nakulawa pare
wakipita wakereza kila upande, na Mwenye Insa akiwasaidiya, kwa kwitik-
izira usowezi julu ya alama zikifulata.]

Habari Ngema yereze
Luka

Mwanzo

Eci kitabu-ci candikiwa na Luka, dotoru na mwenziwe Paulu. Luka kandika novyo kitabu ca Vitendo.

Luka kapita akidairisha pakulu pawenye hadisi ya Insa, mwanzo wa kupongoriwa kwake. Na piya kazi yatendire, kufwa kwake pamoja na kufufuka kwake. Iye kolota kuwa Insa akikola kazi yake kwa uwezo wa Roho Takatifu, na kuwa iye akiwawonera utungu masikini na sawana amiri. Insa katimiza kubushuru kuhusu iye, na katimiza anzima yake ya kuwavusha wenye kwasika.

1 Mwenshimiwa Tiyofilu, ndi kweli kuwa wanu wengi watenda kazi
yakutunga waraka kuhusu mwaha wa vire vitimiziwe kati yetu, 2 sawa-sawa
vyawatereze mashahidi na watumisi wa usemi wawawonire tangu
mwanzo. 3 Na kwa kuwa omi suku nyingi nikitunza mwaha-wu, niwona
kuwa vyema omi novyo nukwandikire kwa namuna ngema, 4 ipate kuhusu
vinu vyaufundiwe wijiwe ukweli.

Tangazo rakupongoriwa Yahaya mwenyé Koza

5 Herodi paákiwa nfalume wa Yudeya, ákiwapo nlongozi mmoja wa dini
wakwitiwa Zagariya, ákiwa nkundi ra Abiya. Nkawake akitiwa Zabeli,
njukuluwe Aruna. 6 Zagariya na Zabeli wo-wawiri wákiwa wenye shariya
mbere ya Mwenyezimungu, ewo wátimiza bila ukosa shuruti na ámuri piya
za Mola. 7 Falakini awapongore konta Zabeli ákiwa nata, na wo-wawiri
woluvala pakulu futi.
8 Suku moja, Zagariya ákiwa pakazi ya kulongoza dini mbere ya Mwenyez-
imungu*, ifika suku ya kutumika kundi rake. 9 Kwa kufulata tabiya ya
walongozi wa dini, ítendiwa kura akitondoriwa. Kwa javyo iye akingira
nNyumba Takatifu ya Mola, ataye lubani. 10 Sambi, wanu wengi piya
wakilebela duwa panja, wakati wakutaya lubani ure.
11 Kwa mpunde noure, Zagariya mbere kanlawirira laika wa Mola,
kamwimira upande wa nkono nriro wa kashoti maalumu parikifukiziwanga
lubani. 12 Zagariya nakummona, akisusuka, ukimwingira wofi pakulu
futi. 13 Fala laika ire akimwambira javi: "Usope kinu, Zagariya! Konta
Mwenyezimungu kasikira vyaunlebele. Nkawako Zabeli akupongorera
mwana nlume, ujuzi umwite zina ra Yahaya. 14 Na ukuja kuwa radi pakulu
na kuriwona, na wanu wengi novyo wakuja kuwa radi kwa kupongoriwa
kwake. 15 Kamana iye akuja kuwa nkulu mbere ya Mwenye Nvushi, aaja
kushubutu kunywa vinyu wala kirevi kikali. Akuja kumwijala Roho Takatifu
tangu mmatumbo mwa mamaye. 16 Iye waIziraeli wengi akuja kuwaludisira
ka Mwenye Nvushi, Nlungu wawo. 17 Iye akuja kulongorera mbere yake
na roho pamoja na uwezo wa Aliyasi, ipate myoyo ya kuuwáwa iwaludire
wana wawo, na wabishi awaludisire wijiwifu wa wenye shariya. Kwa javyo,
antengezere Mwenye Nvushi umati uwe tayari."
18 Basi Zagariya akindairi laika ire: "Nukwijiwa kuwa kweli mwaja? Omi
nuluvala na nkawangu novyo kapongoriwa mida na midada."
19 Laika ire kanjibu javi: "Omi niwa Jiburilu, nikwimira mbere ya
Mwenyezimungu. Nitumiwa nije nisowere nawe nukwambire evi vinu-vi.

* **1:8** NNyumba Takatifu.

20 Ona, kwa kuwa aukubali usowezi wangu uja kutimiziwa noyo suku-yo,
mwanzo wa rero-vi unyamala nduu, nukwambira kweli-kwelini ausowera
mpaka pavisaka kukuna.” 21 Wanu ware wakinrindira Zagariya, wakis-
hanga konta mahala bora nNyumba Takatifu mure kákawa. 22 Mwinsho
palawire mure, aakidirire kusowera tena na wanu ware. Akisowera nawo
kibubu, newo wereriwa kuwa îmwisukira ruhuya mmojawapo mahala bora
nNyumba Takatifu mwaakiwa mure. Na iye akizidi kuwa bubu.
23 Pazitimire suku za kazi zake, Zagariya akiludi akuka kwake. 24 Pazipitire
suku zire, nkawake Zabeli akimita, akikala nnyumba muda wa myezi mi-
tanu salawira panja. 25 Zabeli akisowera, akamba: “Mola kanitenda javi
suku yaanitendere fadili ipate alavye aibu yangu mbere ya wanu.”

Laika atangaza kupongoriwa ka Insa

26 Sambi, mimba ya Mariyamu paifikire myezi sita, Mwenyezimungu
akinpereka laika Jiburilu kaya ulu ya Nazareti, porovinsiya ya Galileya,
27 akasowere na mwari apofiwe na mwananlume wakwitiwa Yusufu,
ujukulu wa nfalume Daudi. Mwari-yo akitiwa Mariyamu. 28 Laika akinfika,
akimwambira javi: “Salama! Uwe kujanliiwa pakulu sana! Mola kawa
pamoja nawe!”
29 Nakusikira usowezi ure javire, iye imwingira wasi-wasi, akiridairi
kimoyomoyo, akamba: “Mámá! Kunidairi salama javi, mana ake kinani?”
30 Basi, laika ire akimwambira:

“Mariyamu, usope kinu, konta Mwenyezimungu kakutendera fadili!
31 Ona, ukwimita, umpongola mwana nlume, mwana-yo ujuzi umwite Insa.
32 Iye akuja kuwa munu bora pakulu,
na akuja kwitiwa Mwana wa Mwenye Nkulu.
Mwenyezimungu Mola wetu akuja kumpa kiti ca wawaye Daudi.
33 Na akuja kuwatawala ujukulu wa Yankubu† kwa milele,
na ufalume wake aauna mwinsho.”

34 Mariyamu akindairi laika ire: “Nipongolaja? Nomi sinamba kumwijiwa
nlume!”
35 Laika ire akinjibu, akamba:
“Roho Takatifu akwisukira,
na uwezo wa Mwenye Nkulu ukufinika na kinviri cake.
Ndimana, wauja kumpongola-yo takatifu,
akuja kwitiwa Mwana wa Mwenyezimungu‡.
36 Ona, jamaa yako Zabeli, iye novyo kamwimita mwana nlume ingawa
koluvala.
Akitíwa nata, ewu mwezi-wu wasita emíte.
37 Konta ka Mwenyezimungu, acipo kinu cakunzaidi.”
38 Basi, Mariyamu akamba: “Kweli-kwelini, omi niwa ntumisi wa Mola.
Vikune kamba vyaunambire-vyo.” Ikisa, laika ire akilawa akuka vyake.

Mariyamu akuka kummona Zabeli

39 Nozire suku zire, Mariyamu akilawa, akuka upesi-upesi, upande
mmoja uri myango kaya ya Yudeya, 40 akingira nnyumba ya Zagariya,
wakidairiyana habari na Zabeli. 41 Zabeli, nakusikira shauti ya Mariyamu

---

† **1:33** “Ujukulu wa Yankubu” mana ake “wanu wa Iziraeli”. ‡ **1:35** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho.

paandairire habari, mwanawe mmatumbo mure katupa, na Zabeli kamwi-
jala Roho Takatifu. 42 Akimwambira pakulu-pakulu, akamba:

“Uwe ndi ujanliiwe pakulu kuwapunda wanawaka piya!
Ajanliiwe ndi wauja kumpongola mmatumbo mwako-yo!
43 Vyakuja kwangu omi kuwoniwa na mama wa Mwenye wangu namunani?
44 Ona, panisikire shauti yako, kwa mpunde nowo,
mwanangu mmatumbo mwangu katikinyika kuwa radi!
45 Heri ire akubali kuwa vitimiziwe visemiwe kwake upande wa Mola!”

Rimbo ra Mariyamu

46 Sambi, Mariyamu akamba:
“Moyo wangu unkurisa Mola!
47 Roho yangu iwa radi
kwa Mwenyezimungu, Nvushi wangu.
48 Kamana kanang'aniza unyenyekevu wa ntumisi wake.
Kweli, mwanzo wa sambi-pa,
vizazi piya wanita wakujanliiwa,
49 kamana Mwenyé Uwezo kanitendera vinu vikulu pakulu!
Takatifu ndi zina rake!
50 Rehema yake izidi vizazi ka vizazi
ka wenye kumopa.
51 Kâtenda uwezo na nkono wake!
Kâwatawanya waridãi kati ya mawazo a myoyo yawo.
52 Kâwesusa wenye uwezo nviti vyawo,
kâwakweza wenye kurinyenyekeya.
53 Wenye njala kâwejaza vinu vyema-vyema,
matajiri kâwatuwisa makono waka.
54 Kânsaidiya Iziraeli ntumisi wake
julu ya kukumbukira huruma yake,
55 kamba tamaa yawapere wababu zetu,
Iburahima na ujukulu wake mpaka milele.”
56 Mariyamu akikala na Zabeli kiyasi ca myezi mitatu, ikisa akiludira
kwawo.

Kupongoriwa ka Yahaya mwenyé Koza

57 Sambi, Zabeli wakati wakupongola ufika, neye kampongola mwana
nlume. 58 Majirani na jamaa wasikira kuwa Mwenyezimungu kantendera
huruma pakulu Zabeli, wafurahi naye pakulu sana.
59 Paifikire suku yanane, ewo wakija wakintaya itani toto ire. Wasaka
kumwita zina ra wawaye, Zagariya, 60 fala mamaye akijibu, akamba: “Anta,
zina rake Yahaya.” 61 Ewo wakinjibu: “We! Aapo jamaa yako anta mmoja
wakwitiwa ero zina-ro!” 62 Newo wakindairi kibubu wawaye mwana
ire zina rakisaka etiwe. 63 Zagariya akilebela kipande ca kibawo kitoto,
akandika javi: “Zina rake Yahaya.” Piya ware wakibaki wakushanga
wawenye. 64 Kwa mpunde noure, kanywa yake ikifunguriwa, lulimi rake
rikisowera, akinsifu Mwenyezimungu. 65 Majirani wakisusuka na vyawa-
wonire vire. Kaya piya za upande wa kumyango ya Yudeya zikisoweriwa
habari za evi vinu vikunire-vi. 66 Na piya wanu wasikire wakitula mmyoyo
mwawo, wakamba: “Noyu mwana-yu akuja kuwa nani? Kamana nkono wa
Mola uwa pamoja neye.”

Kubushuru ka Zagariya

[67] Zagariya, wawaye toto ire, kamwijala Roho Takatifu, noparepare akanza kubushuru javi:
[68] "Atukuziwe Mola, Nlungu wa Iziraeli,
kamana kawawona na kawavusha wanu wake.
[69] Iye katilamusira Nvushi wa uwezo§, ujukulu wa ntumisi wake Daudi,
[70] kamba vyaasowere tangu mida
julu kanywa za minabii wake matakatifu.
[71] Katilamusira eyu Nvushi-yu
ativushe upande wa maaduwi wetu
na mmakono mwa piya wenye kutina.
[72] Javyo, kawolotera huruma wababu zetu,
na kukumbukira tamaa yake takatifu,
[73] kulapa kalapire ka babu yetu Iburahima.
[74] Akimpa tamaa yakutivusha mmakono mwa maaduwi
ipate tintumike bila wofi,
[75] kwa utakatifu na ukamilifu
mbere yake suku zetu piya.
[76] Uwe, mwanangu, ukwitiwa nabii wa Mwenye Nkulu,
kamana ulongorera mbere ya Mwenye
untengezere njira yake,
[77] wanu wake uwafahamu kuhusu kuvushiwa,
julu ya kuswamiiwa dambi zawo.
[78] Nlungu wetu atenda javyo
kwa sababu ya wema wa huruma yake.
Ndimana, nuru ya binguni itisukira ofwe,
[79] tiwamwarikire wari pakisi,
wekala kinviri ca kifo,
ilongoze maulu etu njira ya usalama."
[80] Kisimana Yahaya ire akikula na akongezeka nguvu ya kiroho. Kekala nlanga mpaka suku ya kurolota kwake mbere ya waIziraeli.

2

Kupongoriwa ka Insa Almasihi

[1] Nozire suku zire, ílawa ámuri ya Kaisari* Agustu wakambiriwa wanu
piya kila upande wandikiwe mazina awo wawalangiwe. [2] (Eyi ndi íwere
mara yakwanza kuwalangiwa wanu, wakati Kirinu waákiwa guvinadoru wa
Siriya.) [3] Wanu piya kila mmoja ákuka kuryandikisa kaya yawo yapongoriwe.
[4] Sambi, Yusufu neye akilawa Galileya, kaya ya Nazareti, akuka Yudeya kaya
ya nfalume Daudi yakwitiwa Betlehemu, kwa kuwa ndi rikiwa rikolo rake,
[5] ipate akandikiwe pamoja na Mariyamu, muka wampofire ncumba wake,
wakati-wo ari na mimba.
[6] Pawakiwa Betlehemu kure, ukifika wakati wakupongola Mariyamu.
[7] Basi, akimpongola toto nlume, mwanawe ntanzi. Akinzingiriza munguwo,
akintandikira ngamela konta nnyumba ya wayeni aawerepo mamburo
akufikira.

Malaika na wasunga

[8] Noure upande ure, wakiwapo wasunga, wakiinshi nlanga† wakiwasunga
makondoo awo usiku. [9] Noparepare, akiwesukira laika wa Mola, basi nuru

§ **1:69** Kigeregu: "lunyanga ra kuvusha". * **2:1** "Kaisari" mana ake ndi nfalume nkulu wa Roma na inti piya zitawariwe na Roma. † **2:8** Nlanga ndi mahala mwa kurisa mifuwo kamba ng'ombe, makondoo, au mifuwo myengine-po.

ya utukufu wa Mola ikiwazunguriza, wakopa pakulu futi. 10 Laika ire
akiwambira javi: “Musope! Omi nukwerezani Habari Ngema yakukutayani
radi pakulu, pamoja na wanu piya. 11 Rero, kaya ulu ya Daudi, mupon-
goreriwa Nvushi, iye ndi Almasihi, Mwenye wenu. 12 Eyi ndi alama yenu:
munsingana toto kazingiriziwa munguwo, katandikiriwa ngamela.”

13 Kwa mpunde noure, ulawirira pamoja na laika ire nkonjo‡ wa malaika
wengi wakulawa binguni. Piya wakintukuza Mwenyezimungu, wakamba
javi:

14 “Atukuziwe Mwenyezimungu ari julu bingu ya mwinsho!
Mulumwengu-mu wanu wakufadiliwa wawe na salama!”

15 Malaika ware pawalawire wakúka mbinguni, ikisa wasunga ware
wakambirana watupu: “Tukeni Betlehemu, tikawone mambo ákunire, aari
kutijiwisa Mola.”

16 Basi, wakipita wakangupa mpaka ukaya, wakinsingana Mariyamu na
Yusufu pamoja na toto ire atandikiriwe ngamela. 17 Bandi ya kummona,
wasunga ware wakikola kuwambira wanu usemi wawâmbiriwe kuhusu
toto ire. 18 Wanu piya wasikire watajabu vyawakambiriwa na wasunga
ware. 19 Mariyamu vyaakisikira vire piya akitaya nkiswa, na kila mara
akikumbukira mmoyo mwake. 20 Wasunga ware wakiludi, wakintukuza
na wakinsifu Mwenyezimungu kwa piya vyawasikire vire na vyawawonire,
vikuna sawa-sawa kamba vyawereziwe.

21 Toto ire patimire suku nane, wantaya itani, wamwita zina ra Insa, zina
raâsemire laika kábula sanamba kwimitiwa.

Insa aturiwa mbere ya Mola

22 Ikisa, wakati wazitimiziwe suku za kuswafiwa kwawo kamba vyairi
shariya ya Musa, Yusufu na Mariyamu wakwera naye Yerusalemu, wakan-
ture mbere ya Mola, 23 kamba vyailazimu shariya ya Mola javi: “Kila mwana
nlume ntanzi kupongoriwa ajuzi awe takatifu ka Mola!” 24 Na wakilavya
kafara kamba vyailazimu shariya ya Mola: “Wanjiwa wawiri muka na
nlume, au wana wawiri wakadiri wa mapomba.”

25 Ona, nowo wakati-wo kaya ya Yerusalemu akikalanga mwananlume
mmoja wakwitiwa Simiyoni. Noyu mwananlume-yu ákiwa kamilifu na
akimwabudu Mwenyezimungu. Iye akirindira kunyamaziwa Iziraeli, na
kamwijala Roho Takatifu. 26 Na Roho Takatifu kâmwambira kuwa iye aafwa
sammonire Almasihi aperekiwe na Mola. 27 Kwa kulongoziwa na Roho
Takatifu, Simiyoni akuka mpaka kuNyumba Takatifu. Wawaye na mamaye
Insa, pawakingira na mwana ire wakatende vyaisaka tabiya ya shariya
yawo vyaapongoriwe mwana ire, 28 Simiyoni akinsukula toto ire mmakono,
akintukuza Mwenyezimungu, akamba:

29 “Mwenye Mola, kamba vyaunipere tamaa,
epa sambi layana nami nuke vyangu kwa salama!
30 Konta maso angu awona kuvusha kwako,
31 kauwatengezere mbere ya wanu piya.
32 Iye ndi nuru yakufafanuriwa wanu Sawari-Mayahudi,
na ndi utukufu wa wanu wako, waIziraeli.”

33 Wawaze Insa ware washanga pakulu vyaakisowera Simiyoni kuhusu
Insa. 34 Ikisa, Simiyoni akiwajanliya, akimwambira Mariyamu, mamaye
Insa javi:

‡ **2:13** Kigeregu: “toropa”.

“Kweli, eyu mwana-yu katondoriwa kuwagwisa na kuwalamusa wanu wengi Iziraeli.
Na iwe alama ya kukaidi wanu,
35 ipate afafanuriwe mawazo a myoyo mingi.
Na upanga upita ukwingira mmoyo mwako novyo.”

36 Ákiwapo nopo nabii mmoja muka wakwitiwa Ana, mwana wa Fanuweli
wa rikolo ra Aseri. Iye kôluvala pakulu. Tangu harusi yake, kainshi myaka
saba, nlumake akifwa. 37 Kekala ari nankweli mpaka myaka tamanini na
mine. Iye aakilawa Nnyumba Takatifu, akambudu julu ya kufunga na
kulebela duwa usiku na nsana. 38 Ana kalawirira noure wakati Simiy-
oni waakisowera na wawaze Insa ure. Neye novyo akanza kuntukuza
Mwenyezimungu, na akisowera kuhusu toto ire ka wanu piya wakirindira
kuvushiwa ka Yerusalemu.
39 Pawesire shuguli zire piya kamba vyaisema shariya ya Mola, ewo
wakiludira kwawo Galileya mpaka Nazareti kawakikala. 40 Kisimana ire
akikula na akikomala, na umwijala wijiwifu. Na fadili ya Mwenyezimungu
ikiwa pamoja naye.

Nnemba Insa Nnyumba Takatifu

41 Piya myaka-yi, wawaze Insa wâkukanga Yerusalemu kujambo ra
Pashukwa. 42 Insa paafikire myaka kumi na miwiri, ewo wakuka noko
kamba vyaikiwa tabiya yawo. 43 Pawatimize jambo-ro, Yusufu na Mariyamu
wakitwala njira wakiludira ukaya. Nnemba Insa akibaki Yerusalemu
nokure, fala wawaze sawejiwe. 44 Ewo wakidaniza kuwa kalongozana na
nkonjo wa wenziwe. Watenda safari kutwa nzima, wakipita wakinsakula
mwa wajamaa zawo na wanu wakuwejiwa. 45 Pawatowire kunsingana,
wakiludi wakuka Yerusalemu, kupita wakinsakula. 46 Bandi ya suku natu
wansingana nNyumba Takatifu, kekala pamoja na wanlimu, akiwasikiriza
vyawakamba na vyengine akiwadairi. 47 Piya wanu wakinsikira wakinta-
jabu werevu na majibu ake. 48 Wawaze ware pawammonire, wabaki wan-
shangire, sambi mamaye akimwambira javi: “Mwanangu, mbana kutitenda
javi? Mmone, wawayo-yu nomi novyo tifazaika pakulu tankukusakula
nowe.”
49 Insa akiwajibu: “Munisakurirani? Amwijiwa kuwa nijuzi nishugulukire
mwaha wa Baba?” 50 Fala ewo awereriwe vyaambire vire. 51 Iye pamoja
na wawaze wakiteremuka, wakiludira Nazareti, na iye akizidi kuwasikiriza.
Na mamaye piya vire akitula sana-sana mmoyo mwake. 52 Basi, Insa
akizidi kukula na wijiwifu, akikula ujunda, na akizidi kuwa na fadili za
Mwenyezimungu pamoja na wanu.

3

Kazi ya Yahaya mwenyé Koza
Matwaya 3:1-12; Maruku 1:1; Yahaya 1:19-28

1 Mwaka wa kumi na ntanu wa kutawala ka Kaisari Tiberiya, ndi wakati
Pontiyu Pilatu wákiwa guvinadoru wa Yudeya, Herodi ari nfalume wa
Galileya, Filipi nduye Herodi ari nfalume wa inti za Itureya na Tarakoniti,
Lisaniya ari nfalume wa Abileni, 2 na Anasi na Kayafa wari wakulu
wa wakulungwa wa dini. Nowo wakati-wo, usemi wa Mwenyezimungu
ukimwisukira Yahaya mwana wa Zagariya ari nlanga. 3 Iye kapita inti
piya zíkiwa nanyenje ya muto wa Yordani, akiwereza wanu, akamba javi:

“Tubiyani, moziwe ipate Mwenyezimungu akuswamiini madambi enu.”
4 Evi ndi kamba vyavyandikiwe nkitabu ca nabii Izaya javi:
“Munu mmojawapo kawankukuwa nlanga, kankwamba:
‘Tengezani njira mumpokerere Mwenye Nvushi*,
olosani barabara yake.
5 Mirati piya ikwijala,
myango na makinga piya vyandaziwe,
mwa kupombonyoka molosiwe,
muri mawe mubambadiwe.
6 Na wanu piya wakuja kuwona kuvusha ka Mwenyezimungu.’ ”
7 Wanu wákuka kwake wakóziwe, Yahaya akiwambira javi:
“Kabila ya mirába sumwe!
Nani akukumbuseni kutira hukumu ya Mwenyezimungu suku zambere?
8 Lavyani visumo vyema vyakolóta kutubiya kwenu.†
Wala musambe mmyoyo yenu: ‘Tiwa nawo wawa yetu, ndi Iburahima.’
Kamana nukwambirani kuwa anta na eya mawe-ya,
Mwenyezimungu akidiri kutadula kuwa ujukulu wa nabii Iburahima!
9 Epa sambi-pa, soka riwa panzipe wa muti, tayari kutupula.
Kwa javyo, kila muti saupa visumo vyema usinjiwa,
ukwefiwa pamoto.”
10 Wanu ware wakindairi, wakamba: “Sambi, catijuzi kutenda kinani?”
11 Yahaya akiwajibu, akisema javi: “Ári na zubãu mbiri alavye mmoja, ampe
mwenziwe saana. Ári nawo cakurya, kwa namuna moja, alavye ammere
mwenziwe.”
12 Na waja novyo warípisi nsoko wamojawapo kusakula koziwa. Ewo
wakindairi Yahaya: “Mwanlimu, ofwe tijuzi titende kinani?”
13 Iye akiwajibu: “Musiripise kinu tena kupundisa vyamwamuriwe.”
14 Masurudadu newo novyo wakindairi javi: “Sambi ofwe, tíjuzi titende
kinani?”
Yahaya akiwajibu, akamba: “Musinyang'anye munu nzuruku, wala
musinlongopere kinu. Muwe radi na nshahara wenu.”
15 Wanu piya wakinrindira kuja Almasihi, wakiwaza mmyoyo yawo kuwa
dalili Yahaya, wakamba: “Fala iye si Almasihi?” 16 Novyo-sivyo, Yahaya
akiwambira wanu ware piya: “Kusema kweli, omi nukozani na maji, fala
akuja mwengine wanguvu pakulu koliko omi. Kusema kweli, omi siri bora
anta wa kunvula tamango zake. Iye akozani‡ na Roho Takatifu pamoja na
moto. 17 Iye paa iwa mmakono mwake, apate kuwandala masansi na tirigu
ature kwake-kwake. Ikisa tirigu-yo ature nkikuti mwake, ila masansi ataya
moto sauzimika.§”
18 Basi javyo, na masowezi mengine tena, Yahaya ndi vyakiwarimbisa
wanu myoyo, kuno akiwereza Habari Ngema. 19 Fala nfalume Herodi,
kâsutumiwa na Yahaya kwa sababu ya vitendo vyake na Herodiza muka wa
nduye, pamoja na vitendo vyakunyata piya vyaatendire, 20 iye akamuru
Yahaya afungiwe. Kwa javyo, Herodi akipambanya akizidisa makosa ake.
21 Sambi, suku moja pawesire koziwa wanu ware piya, Insa neye
novyo akoziwa. Paakitenda duwa, bingu zikifunguka 22 na Roho Takatifu
akimwisukira kwa nfano wakuwoneka kamba pomba. Na ikisikirikana

* **3:4** Yahaya mwenyé Koza ndi akipita akikuwa nlanga, neye akitengeza njira ya Mwenye Insa.
† **3:8** Mana ake: Olotani kwa vitendo vyenu kuwa kweli-kwelini mutubiya. ‡ **3:16** Nkigeregu mana ake ndi kumpa kwa wingi. § **3:17** Mana ake: “Tirigu” ndi wanu wasikiriza utuba, wakifulata. “Masansi” ndi wanu sawasikiriza.

shauti ya kulawa mbinguni ikamba: “Uwe ndi mwanangu wanukupenda, kwako uwe niwa nawo radi pakulu!”

Wababuze Insa
Matwaya 3:16-17

23 Insa paanzire kazi zake ákiwa na kiyasi ca myaka talatini. Akijiwikana kamba mwana wa Yusufu.
Yusufu ákiwa mwana wa Heli,
24 Heli mwana wa Matati,
Matati mwana wa Lawi,
Lawi mwana wa Melki,
Melki mwana wa Yana,
Yana mwana wa Yusufu,
25 Yusufu mwana wa Matatia,
Matatia mwana wa Amosi,
Amosi mwana wa Nahumu,
Nahumu mwana wa Eshili,
Eshili mwana wa Nagayi,
26 Nagayi mwana wa Mahati,
Mahati mwana wa Matatia,
Matatia mwana wa Simeyi,
Simeyi mwana wa Yoseku,
Yoseku mwana wa Yoda,
27 Yoda mwana wa Yowana,
Yowana mwana wa Resa,
Resa mwana wa Zorobabeli,
Zorobabeli mwana wa Salatiyeli,
Salatiyeli mwana wa Neri,
28 Neri mwana wa Meliki,
Meliki mwana wa Adi,
Adi mwana wa Kosamu,
Kosamu mwana wa Elimadamu,
Elimadamu mwana wa Eru,
29 Eru mwana wa Yoshwa,
Yoshwa mwana wa Elizeli,
Elizeli mwana wa Yorimu,
Yorimu mwana wa Matati,
Matati mwana wa Lawi,
30 Lawi mwana wa Ansumani,
Ansumani mwana wa Yuda,
Yuda mwana wa Yusufu,
Yusufu mwana wa Yonamu,
Yonamu mwana wa Eliyakimu,
31 Eliyakimu mwana wa Meleya,
Meleya mwana wa Mena,
Mena mwana wa Matata,
Matata mwana wa Natani,
Natani mwana wa Daudi,
32 Daudi mwana wa Yese,
Yese mwana wa Obedi,
Obedi mwana wa Bowazi,
Bowazi mwana wa Salmoni,
Salmoni mwana wa Nashoni,
33 Nashoni mwana wa Aminadabu,
Aminadabu mwana wa Adimini,
Adimini mwana wa Arni,

Arni mwana wa Hesironi,
Hesironi mwana wa Paresi,
Paresi mwana wa Yuda,
34 Yuda mwana wa Yankubu,
Yankubu mwana wa Izaki,
Izaki mwana wa Iburahima,
Iburahima mwana wa Tera,
Tera mwana wa Nahori,
35 Nahori mwana wa Serugi,
Serugi mwana wa Rehu,
Rehu mwana wa Pelegi,
Pelegi mwana wa Eberi,
Eberi mwana wa Sala,
36 Sala mwana wa Kenani,
Kenani mwana wa Aripakisadi,
Aripakisadi mwana wa Shemu,
Shemu mwana wa Nnu,
Nnu mwana wa Lameki,
37 Lameki mwana wa Metusela,
Metusela mwana wa Henoki,
Henoki mwana wa Yaredi,
Yaredi mwana wa Mahalaleli,
Mahalaleli mwana wa Kenani,
Kenani mwana wa Enoshi,
38 Enoshi ákiwa mwana wa Seti,
Seti ákiwa mwana wa Adamu,
na Adamu wa Mwenyezimungu.

4

Ibilisi amyerera Insa
Matwaya 4:1-11; Maruku 1:12-13

1 Insa kamwijala Roho Takatifu, akilawa muto wa Yordani. Roho Takat-
ifu akinlongoza kulanga, 2 mahala kayereriwe na Ibilisi muda wa suku
arubaini. Kwa nowo wakati-wo, iye aarire kinu, ndimana mwinsho ikinkola
njala. 3 Ibilisi kamwambira javi: “Ikiwa kuwa Mwana wa Mwenyezimungu,
amuru riwe-ri ritaduke nkate.” 4 Insa akinjibu: “Mandiko Matakatifu
akwamba: ‘Wanu awainshi kwa nkate basi.’ ”
5 Ikisa Ibilisi akintwala, akuka naye mahala parefu. Kwa muda aba javi,
akimolotera piya ufalume wa mulumwengu. 6 Ibilisi akimwambira: “Omi
nukupa utukufu wa inti-zi piya pamoja na mamulaka julu yawo kamana
ewo ndi wanipereke omi, ningabizi waninsaka. 7 Kwa javyo, piya vikuwa
vyako ukinabudu.” 8 Insa akinjibu javi: “Mandiko Matakatifu akwamba:
‘Ntukuze Mola Nlungu wako, untumikire noyo tu basi.’ ”
9 Ikisa, Ibilisi akimpereka Insa Yerusalemu, akinkweza mahala parefu
pakulu paNyumba Takatifu, akimwambira javi: “Ikiwa kuwa Mwana wa
Mwenyezimungu, refyere pansi pare. 10 Kamana Mandiko akwamba:
‘Mwenyezimungu awapereka malaika wake wakukengere’, 11 na ‘ewo
wakusukula mmakono, ipate maulu ako asilumizike na mawe.’ ” 12 Insa
akinjibu, akamba: “Yambiwa novyo: ‘Usimyerere Mola Nlungu wako.’ ”
13 Basi, Ibilisi paatumire namuna-zi piya za kunyerera Insa, akintanuka Insa
mpaka apate atuwa nyengine.

Mwanzo wa kazi za Insa
Matwaya 4:12-17,13:53-54; Maruku 1:14-15, 6:1-6

14 Insa, umwijare uwezo wa Roho Takatifu, akiludira Galileya. Wanu
nkaya mure piya wakisowera kuhusu iye. 15 Iye akipita akifunda nmasin-
agoga mwawo, piya wakinsifu.

Insa akatariwa na wanu wa kwawo

16 Insa kafika Nazareti, inti yâreriwe. Suku takatifu, kamba vyaikiwa
tabiya yake, iye koka nsinagoga. Akilamuka kufyoma Mandiko Takatifu.
17 Wâmpa kitabu ca nabii Izaya. Iye nakufungula kitabu cire, kasingana
mahala pakwandikiwa javi:

18 "Roho wa Mola kawa julu yangu,
kwa kuwa kanitawaza nikawereze Habari Ngema masikini.
Kanipereka niwereze wafungiwe komboriwa kwawo,
vipofu wawone tena,
wenye kutabishiwa niwereze komboriwa kwawo,
19 na niwereze kuwa ufika wakati Mola watenda fadili."

20 Ikisa, Insa akifunga kitabu cire, akimpa amiri, akikala. Wanu piya
nsinagoga mure wakinang'aniza rungu-rungu. 21 Ikisa akanza kuwambira
javi: "Epa rero pamusikire-pa, ewu usemi wandikiwe-wu utimiziwa mbere
yenu umwe!" 22 Piya ware wakanza kusowera vyema kuhusu Insa, wak-
ishanga pakulu futi kwa usemi wa neema ulawirire nkanywa mwake ure.
Ewo wamba: "Eyu mwananlume-yu, simwana wa Yusufu-yu?" 23 Insa
akiwambira: "Bila shaka mukuja kusowera kinyume mukwamba javi:
'Ntibabu, riponese mwanyewe.' Kamba vyatisikire vyautendire Kafar-
naumu, tenda novyo emu muinti mwaupongoriwe-mu!" 24 Na akizidi
kusema: "Nukwambirani kweli kuwa aapo nabii anta mmoja wakupok-
ereriwa sana muinti mwaapongoriwe.
25 Kweli-kwelini, wakati wa Aliyasi, paitowire nvula muda wa myaka
mitatu na nusu, wákiwapo mananknweli wengi Iziraeli. Ipita njala ulu futi
inti nzima. 26 Fala Aliyasi aaperekiwe ka mananknweli-wo anta mmoja, ila
ka nankweli wa inti nyengine, akikalanga Sarepta ya Sidoni*. 27 Novyo
Iziraeli neko, wakati wa nabii Elisha, wákiwapo wanu wengi wawenye
wamagundula. Fala hapana munu anta mmoja nkati yawo aponesiwe sairi
Naamani wa Siriya†." 28 Pawansikire vinu-vi, wanu piya nsinagoga mure
wakimiwa pakulu futi. 29 Basi, wakilamuka, wakinlavira panja ya kaya
ire. Wakinlongoza mpaka pamwango paijengiwe kaya ire, wakinsukumira
pansi. 30 Fala Insa akiwapita kati-kati, akuka vyake.

Munu wa mashetwani

31 Insa akilawa akúka Kafarnaumu, kaya moja ulu ya Galileya, nokurekure
akifundanga suku takatifu za sabadu‡. 32 Wanu wakisikira vyaakifunda Insa
vire wakishanga, kamana akisowera na mamulaka.
33 Suku moja nsinagoga, ákiwapo munu mmoja wa mashetwani. Iye akanza
kukuwa na shauti ulu, akamba: 34 "Ari! Uwe Insa nNazareti, utandibirani?
Sambi, kuja epa utipoteze? Omi núkwijiwa uwe, kuwa Ntakatifu uperekiwe
na Mwenyezimungu!" 35 Fala Insa akinsutumu shetwani ire, akamba: "Nya-
mala nduu! Nlawe munu-yu!" Shetwani ire akingwisa munu ire, akinlawa
bila kuntenda kinu kibaya. 36 Wanu piya wakishanga pakulu, wakambirana
watupu: "Mashala! Usowezini-wu? Awamuru mashetwani ka mamulaka na

* **4:26** Aliyasi kaperekiwa panja ya Iziraeli akansaidiye nankweli. Ewu ndi nfano vyaasemire Insa aya 24. † **4:27** Siriya ndi inti moja iri panja ya Iziraeli. ‡ **4:31** "Suku takatifu za sabadu" Jumamosi.

uwezo, newo walawa!” 37 Na habari kuhusu Insa zikenera kaya jirani piya
za inti ire.

Insa awaponesa walwere wengi

38 Insa palawire nsinagoga, kengira nyumba ya Ansumani. Nkwewe
Ansumani ari nlwere homa pakulu futi. Wanu wakinlebela Insa amponese.
39 Basi, Insa akimwinamira karibu yake, akamuru homa ire inlawe, neyo
ikinlawa. Kwa mpunde noure, iye akilamuka, akanza kuwaudumu.

40 Parititire juwa, piya wanu wákiwa na walwere wa ulwere jisijisi onse
wakiwatwala wakija nawo ka Insa. Iye akintula makono pakiswa kila
mmoja, akiwaponesa. 41 Novyo mashetwani wakiwalawa wanu wengi,
kuno wakikuwa, wakamba: “Uwe Mwana wa Mwenyezimungu!” Fala Insa
kawasutumu, aawasire kusowera, konta ewo wakijiwa kuwa iye Almasihi.

Insa akwereza Habari Ngema mmasinagoga

42 Pakucere subuu namapema, Insa akilawa nkaya mure, akúka akikala
mahala kiriziu. Junudi ya wanu ire ikanza kupita ikinsakula. Mwinshoni
wakimmona, wakintafadali asiwase. 43 Fala Insa akiwajibu: “Omi nijuzi
nuke makaya mengine novyo, nikereze habari ngema kuhusu ufalume wa
Mwenyezimungu, kamana ndi canitumiwe kuja kutenda.” 44 Na iye akereza
mmasinagoga a Yudeya.

5

Wanafunzi wakwanza wa Insa

1 Suku moja, Insa akereza nanyenje ya tanda ra Galileya. Wanu wengi
wâkinyana wansikire usemi wa Mwenyezimungu. 2 Insa kawona ngalawa
mbiri nlufuko mure. Wavuvi wêsuka, wakosa nyavu zawo. 3 Mwenyé
ngalawa mmoja ákitiwa Ansumani. Insa akingira, ikisa akinlebela tena
avutire aba ngalawa ire kubahari. Basi, Insa akikala nomure mungalawa
mure, akanza kuwafunda wanu ware.

4 Pesire kusowera na wanu ware, kamwambira Ansumani javi: “Sambi,
twala ngalawa-yi, uke nayo parindo pare, ukataye nyavu-zi mmaji, uvuwe
inswi.” 5 Ansumani akinjibu: “Mwanlimu, ofwe tivuwa usiku nzima, ati-
patire kinu! Fala kwa kuwa uwe kwankwamba javyo, nitaya tena nyavu-zi.”
6 Nakutaya nyavu zire mmaji, wavuwa inswi nyingi zawenye, mpaka nyavu
zawo zíre zikanza kurundumuka! 7 Wakiwapa alama wenziwawo wákiwa
mungalawa nyengine woke wakawavye. Kweli, ewo wakuka wakiwavya.
Wejaza inswi ngalawa zombiri mpaka ngalawa zire zíbaki aba javi kutota!

8 Ansumani Peduru pawonire inswi zire, akitenga malundi mbere ya Insa,
akamba: “Ha! Mwenye, nitanuke konta omi niwa mmadambi pakulu.”
9 Kamana iye kâshanga pakulu, pamoja na wenziwe ware piya, konta inswi
zawápatire zíkiwa nyingi. 10 Wenziwe Ansumani wakwitiwa Yakobu na
Yahaya, wana wa Zebedeyu, newo novyo washanga pakulu futi.

Insa akimwambira Ansumani, akamba: “Usope! Mwanzo wa sambi-pa
mpaka mbere, uwakoresa* wanu!” 11 Pawafikire kulufuko, wakikweza
ngalawa zawo zire. Mpunde noure, wakasa vinu piya, wakinfulata Insa.

Kuponesiwa ka camagundula

* **5:10** “Uwakoresa” mana ake epa “uwapata wawe muufalume wa Mwenyezimungu”.

12 Safari moja, Insa ákiwa kaya moja, noyo kaya-yo ákiwapo munu
anyakatuka magundula, we! Munu ire nakummona Insa, akisujudi, ak-
intafadali Insa, akamba: “Mwenye, ukisaka, kwanawo uwezo wa ku-
niswafi.”
13 Insa akolosa nkono, akinkumbula, akamba: “Nisaka, uwe swafi!”
Mpunde noure, magundula are akimpakatika. 14 Insa akinlaizira, akamba:
“Usangupe kumwambira munu, ila uka ukarolote ka nlongozi wa dini.
Tenda nadiri kamba vyaalaizire Musa kwa uswafi wako, iwe ushahidi ka
wanu.” 15 Fala habari kuhusu Insa kila mara ikizidi kwenera. Ndimana
wanu wengi wakija kusikiriza usowezi wake, na wapate kuponesiwa ulwere
wawo. 16 Fala Insa akilawa akisakula mahala kiriziu, akitenda duwa.

Kuponesiwa ka kitewe

17 Suku moja, Insa pakiwafunda wanu, Mafarizeu wamojawapo na
wanlimu wa shariya wekala karibu yake. Ewo wakilawirira mmakaya
piya a Galileya na Yudeya pamoja na Yerusalemu. Uwezo wa Mwenyez-
imungu wakuponesa úkiwa na Insa. 18 Noparepare, wakija wanu na kitewe
wansukure mmashila. Wakisakula wapite wafike paakiwa Insa, 19 fala
awakidirire kwa sababu ya wanu kuwa wengi. Basi wakikwera papala,
wakibomola tijolu, wakinteremusa nlwere ire mmashila, mpaka kati-kati ya
wanu mbere ya Insa. 20 Insa, paawonire kwamini kwawo, akamba: “Rafiki
yangu, madambi ako aswamiiwa!”
21 Nakusikira javire, wanlimu wa shariya na Mafarizeu ware walalamika:
“Noyu mwananlumeni noyu akufuru javi-yu? Nani ajuzi kuswamii sairi
Mwenyezimungu tu basi?”
22 Insa, pejiwe mawazo awo, akiwadairi: “Mbena mwankulalamika mmy-
oyo mwenu? 23 Cirimba kusema ndi cepi? Kwamba, ‘Madambi ako aswami-
iwa’ au kwamba, ‘Lamuka, enenda’? 24 Fala ipate mwijiwe kuwa Binadamu
wa Binguni kanawo mamulaka mulumwengu-mu kuswamii madambi,
nukoloterani.” Basi, Insa akimwambira kitewe ire: “Uwe nankukwambira,
lamuka, usukure mashila ako-ya, uke vyako kwenu.”
25 Kwa mpunde noure, mbere ya wanu ware piya, iye akilamuka,
akisukula caatandikiriwe cire, akuka kwawo, kuno akinsifu Mwenyez-
imungu. 26 Wanu piya watajabu, wantukuza Mwenyezimungu, uwapata
wofi, wakamba: “Rero tiwona mambo a matajabisa!”

Lawi akwitiwa anfulate Insa

27 Pavisire vire, Insa nakulawa kammona mwananlume mmoja akirip-
isanga nsoko. Iye akitiwa Lawi, kekala mahala pake paakiripisanga nsoko.
Insa akimwambira: “Nifulate!” 28 Lawi akasa vinu piya, akilawa, akinfulata
Insa.
29 Ikisa Lawi akintendera Insa jambo rikulu pakaya pake. Nopo wákiwapo
wanu wengi wakuripisa nsoko pamoja na wanu wengine pawakirya.
30 Mafarizeu na wanlimu wawo wa shariya wakiwaduguda wanafunzi wa
Insa ware, wakamba: “Ewa warípisi nsoko na wamadambi-wa, mbena
mwankurya na mwankunywa nawo?”
31 Insa akiwajibu, akamba: “Wakomu awansakula dotoru, ila walwere.
32 Omi sijire kuweta wenye shariya ila wamádambi watubiye.”

Kuhusu kufunga
Matwaya 9:14-17; Maruku 2:18-22

33 Wanu ware wamwambira Insa: “Wanafunzi wa Yahaya wafunganga
na walebelanga duwa. Wanafunzi wa Mafarizeu watenda novyo, fala
wanafunzi wako wakuryanga na wakunywanga.”

34 Insa akiwajibu: "Warifiwe paharusi, filihali wari pamoja na mwenyé
harusi, umwe muwafungisa? 35 Ukuja kufika wakati wa kuwa mwenyé
harusi alaviwa kati yawo, basi nowo wakati-wo ndi wawaja kufunga."
36 Ikisa, Insa kawasowerera novyo kinyume, akamba: "Hapana munu
apapula nguwo nyipya, kutaya kiwamba nguwo ya mida. Akitenda javyo,
akwaribu nguwo nyipya, na kiwamba-co acifãi kutaya munguwo ya mida.
37 Novyo, aapo munu ataya vinyu nyipya nnumba za mida, konta vinyu-yo
ipanja numba-zo. Kwa javyo, vinyu ítawanyika na numba-zo zíkwaribika.
38 Fala vinyu nyipya ijuzi itayiwe nnumba nyipya. 39 Hapana munu, bandi
ya kuyeza vinyu ya mida, asaka kunywa vinyu nyipya, kamana akwamba
kuwa ya mida-yi ndi ngema pakulu."

6

Kuhusu suku ya sabadu
Matwaya 12:1-8; Maruku 2:23-28

1 Suku mmoja sabadu*, Insa na wanafunzi wake wakipita mmasamba
a mafuluwela. Wanafunzi ware wákipita wakivunja mafuluwela are,
wakikukurula na makono, wakitafuna. 2 Fala Mafarizeu wamojawapo
wawadairi javi: "Mutenda vitendo savina shariya suku ya sabadu-yi
sababuni?"
3 Insa akiwajibu, akamba: "Tangu amunamba kufyoma Mandiko vyaamba
caatendire Daudi na wanu wake paîwakorire njala? 4 Iye kengira nnyumba
ya Mwenyezimungu, katwala mikate ituriwe kuwa takatifu, katafuna, na
myengine kawapa wenziwe. Iye aâwere na shariya ya kutafuna, ila walon-
gozi wa dini basi." 5 Na Insa akamba: "Binadamu wa Binguni ndi Mwenyé
wa sabadu."

Munu aponesiwa suku ya sabadu
Matwaya 12:9-14; Maruku 3:1-6

6 Vikuna suku nyengine ya sabadu, Insa kengira nsinagoga, akanza
kuwafunda wanu. Nomo ákiwapo mwananlume mmoja wakumufwa nkono
nriro. 7 Wanlimu wa shariya na Mafarizeu wákinnang'anizira Insa sana-
sana wammone kamba amponesa suku ya sabadu, wammonerere kitendo
kimojawapo ca kukosa. 8 Fala Insa akijiwa vyawakiwaza, akimwambira
munu wakumufwa nkono ire javi: "Lamuka, wimire kati-kati-po." Munu ire
akilamuka, akimira. 9 Insa akiwambira: "Nukudairini, suku ya sabadu halali
kutenda kinu cema au kibaya? Eyi suku-yi halali kunvusha munu mainsha
ake, au kupoteza?" 10 Bandi ya kuzungunuka kuwanang'aniza sana wanu
ware piya, iye akimwambira mwananlume ire: "Olosa nkono." Iye akolosa,
nkono ure ukipona! We! 11 Fala ewo wakikimiwa naye pakulu, wakanza
kuwazisana watupu kuhusu vyakuntenda Insa.

Kutondoriwa ka mawalii kumi na wawiri
Matwaya 10:1-4; Maruku 3:13-19

12 Nozire suku zire, Insa akilawa, akuka kumwango kulebela duwa. Aki-
tenda duwa kunlebela Mwenyezimungu usiku nzima. 13 Pakucere subuu,
akiweta wanafunzi wake. Kati yawo akiwatondola kumi na wawiri, waawe-
tire mawalii. Mazina awo wakitiwa javi: 14 Ansumani Insa wampere
zina rengine ra Peduru, Andere (nduye Peduru), Yakobu, Yahaya, Filipi,
Bartolomeu, 15 Matwaya, Tamimu, Yakobu mwana wa Alufeu, Ansumani
wakwitiwa Zeloti†, 16 Yuda mwana wa Yakobu, pamoja na Yuda Shikariyoti,

* **6:1** Sabadu íkiwa suku takatifu ya kupumula Mayahudi. † **6:15** Wazeloti wakiwa kipinga ca siyasa cakubishana na ufalume wa Roma.

airini ajire akinzungunuka Insa, akimpereka ka maaduwi wake.

Wanu wengi wakuponesiwa
Matwaya 4:23-25

17 Insa kesuka nawo pamoja pamwango, akifika mahala pakuritandika
sana-sana, akimira nopo azunguriziwe na wanafunzi wake wengi. Íkiwepo
novyo junudi ya wanu wengi wawenye wakulawa mmakaya piya a Yudeya
na a Yerusalemu, na makaya a Tiru na a Sidoni upande wa mwani. 18 Wája
kunsikira Insa na wapate kuponesiwa malwazo awo. Ware wakopepesiwa
na mashetwani wáponesiwa. 19 Wanu piya wakisakula wankumbure Insa,
konta uwezo ukinlawa, ukiwaponesa piya!

Furaha ya kweli
Matwaya 5:1-12

20 Ikisa, Insa kawanang'aniza wanafunzi wake, akiwambira:

“Heri umwe muri masikini konta ufalume wa
Mwenyezimungu ndi wenu.
21 Heri umwe muri nawo njala sambi-pa
kamana mukuja kwikuta.
Heri umwe muríra sambi-pa kamana mukuja kuseka.
22 Heri umwe wakati wanu wawakwinani,
au wawakukatalani, au wawakutukanani,
au vyawefya panja zina renu kamba kinu kibaya,
kwa sababu ya kunfulata Binadamu wa Binguni.
23 Muwe radi suku-yo, tupani kwa kuwa radi!
Kamana thawabu yenu mbinguni ulu.
Wababu zawo wawatenda minabii namuna moja novyo.”

Tabu isaka kuja

24 “Mulaniwe umwe matajiri,
kamana furaha yenu mwisa kupokerera.
25 Mulaniwe umwe muri kwikuta sambi-pa,
kamana ikuja kukukolani njala.
Mulaniwe umwe museka sambi-pa
kamana mukuja kurira na kurishuku.
26 Mulaniwe umwe wakati wamusifiwa na wanu piya,
kamana ndi kamba wababu zawo vyawakiwatenda
novyo minabii walongo!”

Kuwapenda maaduwi
Matwaya 5:38-48

27 “Falakini umwe muri kunisikiriza, nikwambirani javi: wapendeni
maaduwi wenu, watafitini sana wenye kukuwindani. 28 Wajanliyeni wenye
kukulanini, walebeleleni duwa wari kukutabishani. 29 Ikiwa munu kak-
wibiya langu rimoja, mwasire novyo rengine akwibiye. Ikiwa munu kat-
wala anzu yako, na galasau yako neyo usiziwiye. 30 Wakulebela onse,
wamere; na ikiwa munu katwala kinu cako, usindãi kuwa akuludisire.
31 Kamba vyavikwajibuni kukukutenderani wenzenu, nomwe watendereni
novyo.

32 Mukiwapenda wenye kukupendani, faidani yamurindira? Anta na
wamádambi novyo wawapenda ware wawapénda ewo. 33 Mukiwatafiti
vyema wenye kukutafitini vyema, faidani yamurindira? Anta wamádambi

watenda novyo. 34 Mukinkopesha munu mukirindira kukuludisirani,
faidani yamurindira? Anta wamádambi wawakopesha wamádambi wengine
ipate waludisiriwe cawakopeshe. 35 Ila wapendeni maaduwi wenu, wa-
tendeni vyema, wakopesheni bila tamaa yakukuludisirani. Kwa javyo,
mupokerera thawabu ulu, mukuwa wana wa Mwenye Nkulu, kamana iye
atenda meema anta ka wanu sawashukuru na wabaya. 36 Muwe na huruma
kamba Baba wenu vyaari na huruma."

Musiwalaumu wenzenu
Matwaya 5:7,48

37 "Musilaumu, nomwe amushubutu kulaumiwa. Musihukumu, nomwe
amushubutu kuhukumiwa. Waswamiini wenzenu, nomwe muswamiiwa.
38 Merani, nomwe novyo mumeriwa, kipimo cema cakusindiririwa, caku-
tikinyiriwa, cakupakatika, mupewa pakulu pawenye. Kamana kipimo
camupimira ndi kipimo camuludisiriwa noco."
39 Insa kawasowerera novyo kinyume cengine: "Sawawona watupu
wakorerana nkongojo? Wo-wawiri awagwirira mpondo? 40 Aapo anta
mwanafunzi mmojawapo wakumpunda mwanlimu wake, fala mwanafunzi
wakufyoma sana anlanda mwanlimu wake.
41 Sababuni kushugulika na kizolo ciri mmaso mwa nduyo, kwasa
kushugulikira kibawo ciri mmaso mwako‡? 42 Umwambira nduyo:
'Nduyangu njo kuno, inga nukusaidiye nukulavye kizolo mmaso
mwako-mo.' Mwaja? Iri kuwa uwe auri kuwona kibawo ciri mmaso
mwako? Uwe nafiki, lavya kwanza kibawo ciri mmaso mwako, ikisa uwone
sana-sana kizolo ciri mmaso mwa nduyo ulavye."

Muti na visumo vyawo
Matwaya 7:4-5, 12:33-35

43 "Aupo muti mwema wakupa visumo vyakunyata. Muti wakunyata
newo novyo aupa visumo vyema. 44 Kamana kila muti ukwijiwikana kwa
visumo vyake. Figu azisumiwa mmuti wa miwa, wala uva azisumiwa
mumbiriwiri. 45 Munu mwema akuwa na meema mengi mmoyo mwake,
ndimana alavya meema mmoyo. Munu mbaya, wa moyo mbaya, alavya
mabaya. Konta kanywa ya munu isowera cijáre mmoyo.§"

Muwe wanu wakufulata usemi wa Mwenyezimungu
Matwaya 7:24-27

46 "Munita: 'Mwenye! Mwenye!' fala amutenda canamba omi, sababuni?
47 Kila ája kwangu omi, ásikiriza usemi wangu, áfulata vyanamba novyo,
nukoloterani anlandire. 48 Kanlanda munu ajengire nyumba, akisimba
pansi pakwica, akipanga mawe a aluserusu. Uja mpupu wa maji mengi a
muto, wibiya na nguvu nyumba ire, fala aitikinyike, konta ijengiwa sana.
49 Fala ire asikire usemi wangu akitowa kufulata, kalandana na munu
ajengire nyumba munsanga, bila kupanga mawe a aluserusu. Pauja mpupu
wa maji a muto, akwibiya nyumba-yo. Kwa mpunde nowo ikugwa, na
ipondomoka nfululu!"

7

Munu mmoja Saari-Yahudi akolota kuwa antumaini Insa

1 Insa pesire kuwambira wanu vinu vire piya, akingira Kafarnaumu.
2 Noko ákiwapo nkulungwa mmoja wa masurudadu, ákiwa nawo ntumisi

‡ **6:41** Mana ake ndi javi: uwe kukola dambi ulu fala kushugulikira dambi noto yakorire mwenziwo!

§ **6:45** Ona Matwaya 12:35.

mmoja waakimpenda pakulu futi. Ntumisi ire ákiwona kulwaza, nusura
kufwa. 3 Surudadu ire pasikire vikisoweriwa kuhusu Insa, kawatuma waku-
lungwa wamojawapo wa Mayahudi wakanlebele Insa oke akamponese
ntumisi wake. 4 Wajire ka Insa ware wakintafadali pakulu, wakamba:
"Eyo mwananlume-yo ájuzi kusaidiiwa, 5 kamana awapenda wanu wetu
Mayahudi, ndi kweli iye katijengera sinagoga yetu!"

6 Insa akilongozana nawo wakuka. Nakufika karibu ya nyumba ire,
surudadu ire akiwatuma marafiki zake wamojawapo wapite wakimmwinza
Insa, wamwambire: "Mwenye, usiwone kukushumbuwa, omi siri bora uwe
kuja kwinama lupenu rangu kwingira. 7 Kwa javyo, omi sikidaniza kuwa
nijuzi kuja kusowera nowe. Lavya ámuri tu basi, ntumisi wangu-yu ápona.
8 Kamana omi nanawo wakulungwa wangu wanijuzi kuwasikiriza. Nanawo
novyo masurudadu waniwapanga ámuri. Nimwambira mmoja 'uka', neye
alawa akuka. Nimwambira mwengine 'njo kuno', iye akuja. Na nimwambira
ntumisi wangu 'tenda-ci', iye atenda."

9 Insa nakusikira javire, kanshanga, akiwazungunukira wakinfulata ware,
akiwambira: "Nukwambirani kuwa tangu sinansingana anta mmoja kati
ya wanu waIziraeli wa kwamini pakulu kamba eyu!" 10 Nakufika ukaya,
watumiwe ware wansingana ntumisi ire aponire.

Insa anlamusa mwana wa nankweli

11 Subuu yake, Insa akilawa, akuka mpaka kaya yakwitiwa Naimu.
Kalongozana na wanafunzi wake na wanu wengi wawenye. 12 Insa
paafikire karibu ya kaya ire, ona, asukuriwa maiti. Maiti are ákiwa mwana
mmoja noyo tu basi wa mamaye, na iye ákiwa nankweli. Wanu wengi
wawenye wakimpereka kuka kuzika. 13 Mwenye pammonire nankweli
ire, kantendera huruma pakulu, akimwambira javi: "Usirire." 14 Ikisa aki-
wandika janeza ire, akikumbula, na wanu wasukure janeza ware wakimira.
Insa akamba: "Nnemba, nankukwambira, lamuka!" 15 Neye âfwire ire
akikala, akanza kusowera. Insa nopare akingabizi mmakono mwa ma-
maye. 16 Piya ware ukiwapata wofi, wakinsifu Mwenyezimungu, wakamba:
"Kati yetu kalawirira nabii nkulu!" Ikisa wakamba: "Mwenyezimungu
kawanang'aniza wanu wake!" 17 Habari kuhusu vyaâtendire Insa zikenera
piya porovinsiya ya Yudeya na makaya jirani piya.

Insa na wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza
Matwaya 11:2-6

18 Wanafunzi wa Yahaya wakuka wakimwereza mwanlimu wawo kuhusu
piya vinu vikunire. Yahaya akiweta wanafunzi wake wawiri, 19 akiwatuma
kuka kusowera na Mwenye, wandairi javi: "Uwe ndi ire akirindiriwa kuja*,
au titumaini kunrindira mwengine?"

20 Wakija ka Insa, wanu ware wakimwambira: "Yahaya mwenyé Koza
katituma kuno tije tukudairi: 'Uwe ndi ire akirindiwa kuja, au titumaini
kunrindira mwengine?' "

21 Wakati noure, Insa kawaponesa wanu wengi wawenye wakulwaziwa
na ulwere jisijisi na wakupatiwa na mashetwani, na kawaponesa novyo
vipofu wengi wawenye, ewo wakanza kuwona. 22 Ndimana, Insa akiwajibu
wanafunzi wa Yahaya ware, akamba: "Ukani mukamwambire Yahaya
vyamuwonire na vyamusikire-vi, kuwa vipofu wankuwona, wanu
wakubadilika maulu wankwenenda, wamagundula wankuswafiwa,

---

* **7:19** Almasihi. Ona sura ya 3:15-17.

sawasikira wankusikira, wafwi wankuziripusiwa, na wamasikini†
wankwereziwa Habari Ngema. 23 Heri munu wakuwa kwangu omi aawona
sababu ya kunziwiya kuzidi kunamini.”

Insa kasowera kuhusu Yahaya mwenyé Koza

24 Wanafunzi wa Yahaya pawokire vyawo, Insa kengira kuwambira wanu
ware kuhusu Yahaya, akamba: “Mwananlume wamukire kummona ku-
langa-yo nani? Wamummonire kuwa mwepepe kamba bambati, raku-
tikinyika na mepo-yo? 25 Noko muka kuwona kinani? Muka kummona
mwananlume wakuvala sana-sana? Onani, wanu wa mavazi meema wak-
wikala mmanyumba makulu a kifalume, awekala nlanga. 26 Sambi, muka
kuwona kinani? Muka kummona nabii? Ndi kweli, na iye kampunda nabii.
27 Yahaya ndi noyo asemiwa mMandiko‡ kuwa:

‘Ona, omi nimpereka ntumwa wangu wakukulongorera,
iye akutengezera njira mbere yako.’

28 Omi nukwambirani kuwa kati ya wanu wapongoriwe na wanawaka,
aapo nkulu wakumpunda Yahaya. Novyo-sivyo, munu saari kinu onse
muufalume wa Mwenyezimungu, noyo ndi nkulu wakumpunda iye!”
29 Warípisi nsoko wamojawapo, pamoja na piya wanu wengine wasikire,
kwa kuwa wôziwa na Yahaya, wakikisha kuwa Mwenyezimungu mwenyé
haki. 30 Ila Mafarizeu na wenye kupendeleya shariya awoziwe na Yahaya,
kwa javyo wakatala vyaasaka Mwenyezimungu wawo.
31 Insa akamba tena: “Wana wa nozi enzi-zi niwalandanise na nani?
Wanlanda nani? 32 Wawa kamba wasimana wekare pabazari wakambirana
javi:

‘Tibiya ngoma ya sherehe fala amuvinire,
timba nyimbo za uzuni, fala amuririre!’

33 Kamana, kaja Yahaya mwenyé Koza aatafuna mikate wala aanywa vinyu,
umwe mukwamba: ‘Iye kanawo jini.’ 34 Sambi, kaja Binadamu wa Bin-
guni, akuryanga na akunywanga, umwe mukwamba: ‘Mmoneni, nryaji na
nnywaji-yu, rafiki wa warípisi nsoko na wamádambi-yu.’ 35 Wijiwifu wa
Mwenyezimungu wakikishiwa kuwa shariya na piya wenye kufulata nowo
wijiwifu-wo.§”

Insa answamii mwanamuka madambi ake

36 Suku moja, Nfarizeu mmoja kamwarifu Insa akarye kwake. Ndimana
Insa akuka kunyumba ya Nfarizeu ire, nakufika akikala kurya. 37 Ona,
ákiwapo nkaya-mo mwanamuka mmadambi. Iye, paasikire kuwa Insa
kekala kurya kunyumba ya Nfarizeu kure, akilawa akuka noko. Akisukula
numba ngema sana yaâtayire mafuta akunuwira. 38 Nakufika, akikokora
nyuma ya maulu a Insa, akirira akimugwa masozi. Kuno akinlovya na
masozi ake Insa mmaulu, ikisa akinfuta na nywiri zake. Na kila mara,
akimpa beju, kuno akintawanyira mafuta akunuwira are.
39 Nfarizeu ámwarifire ire, nakuwona vyaakitenda mwanamuka ire, ak-
isowera kimoyomoyo akamba: “Eyu mwananlume-yu anáwa nabii, iye

† **7:22** “Wamasikini” mana ake wanu wejiwa kuwa awana kinu cengine au munu mwengine wakuwa wantumaini. ‡ **7:27** Ona Malakiya 3:1. § **7:35** Kigeregu: “Wijiwifu wakikishiwa kuwa shariya na wanawo piya.”

nanga kamwijiwa mwanamukani ári kunkumbula mmaulu-yu. Eyu mwanamuka-yu mmadambi!"

40 Insa akinjibu Nfarizeu ire, akamba: "Ansumani, ciwapo kinu canisaka kukwambira."

Iye akijibu: "Sema, Mwanlimu."

41 Insa akintambira javi: "Wákiwapo wanawalume wawiri wakiwiriwa na munu mmoja. Mmoja akiwiriwa jarajara* miya ntanu za parata, na mwengine amusini.
42 Wo-wawiri anta mmoja aawerepo wakuwa na uwezo wa kuripa deni yake, ndimana mwanyewe akiwaswamii nfululu piya ware. Munu asaka kumpenda pakulu aswamiire ire ndi wepi?"

43 Ansumani akijibu, akamba: "Niwona kuwa ire aswamiiwe pakulu ire."
Insa akamba: "Kweli, kuwaza sana."
44 Ikisa Insa akimolota mwanamuka ire, akimwambira Ansumani: "Mmone mwanamuka-yu? Ningira nnyumba mwako-mu, aunipere maji nikitawada mmaulu-mu, fala iye kanosa maulu angu-ya na masozi ake, kanifuta na nywiri zake.
45 Aunipokerere kwa beju, fala iye tangu nikingira-mu, aasire kunipa pakulu beju mmaulu.
46 Aunipakire mafuta nkiswa-mu, fala iye kanipaka mafuta akunuyira mmaulu.
47 Kwa javyo, nukwambira kuwa madambi ake, newo mengi, aswamiiwa kamana kanolotera pendo pakulu. Fala mwenyé kuswamiiwa aba, akolota kupenda aba."
48 Ikisa Insa akimwambira mwanamuka ire: "Madambi ako aswamiiwa."

49 Kwa javyo, wanu wengine wekare nawo ware wakanza kwambirana watupu: "Eyu mwananlume-yu, wakuwa anta madambi aswamii, nani?"

50 Insa akimwambira mwanamuka ire: "Kwamini kwako kukuvusha. Uka vyako kwa salama!"

8

Wanawaka wakinsaidiyanga Insa

1 Bandi ya javire, Insa akipita mmakaya makulu na matoto, akereza Habari Ngema kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu. Iye kalongozana na wanafunzi kumi na wawiri ware.
2 Wakinfulata novyo wanawaka wengine wawaponese ulwere wa mashetwani na malwere mengine. Nkati ya ewo wákiwa Mariyamu Madalena âtuwisiwe mashetwani saba.
3 Zuwana muka wa Kuza, amiri nkulu wa Herodi; Suzana; na wengine tena wengi wawenye. Ewa wanawaka-wa wakilavyanga vinu vyawo wanyewe, wakinsaidiya Insa pamoja na wanafunzi wake.

Kinyume ca nvyari
Matwaya 13:1-9; Maruku 4:1-9

4 Suku moja, wajumana wanu wengi, wakilawa kaya nyingi wakija ka Insa. Iye akiwasowerera kwa kinyume, akiwambira javi:
5 "Safari mmoja kalawa nvyari mmoja kuka kuvyala mbeyu yake. Paakivyala, mbeyu nyengine igwirira munjira, iluwatiwa, na nyuni zidodola piya.
6 Nyengine ikigwirira mmawe, nakukula yumiliya kwa kutowa kanawo napanapa ya maji.
7 Nyengine igwirira mmiwa, ikula pamoja na minyani ya miwa, fala miwa ire ikinya.
8 Na mbeyu nyengine igwirira munsanga warutuba. Mbeyu ire ikula, ipa visumo miya kwa mbeyu moja." Mwinsho kaamba kwa shauti ulu: "Basi, ári na masikiro a kusikira, asikire!"

Sababu ya kusowera kinyume
Matwaya 13:10-17; Maruku 4:10-12

---

* **7:41** Jarajara moja kadiri yake ndi nshahara wa kutwa moja.

9 Wanafunzi ware wandairi Insa kuhusu kinyume cire mana ake. 10 Iye
akiwajibu: “Umwe mweleweshiwa siiri ya ufalume wa Mwenyezimungu.
Fala wanu wengine niwasowerera nkinyume ipate anta wanang'anize wasi-
wone, anta wasikire wasereriwe.
11 Eci kinyume-ci mana ake ndi javi: Mbeyu ikolota usemi wa Mwenyez-
imungu. 12 Mbeyu igwirire munjira ikolota wanu wasikíra usemi wa
Mwenyezimungu. Ikisa akuja Shetwani, awalavya usemi ure mmoyo
mwawo ipate wasikubali, wasivushiwe. 13 Mbeyu igwirire mmawe ikolota
wanu wakuwa pawasikira usemi wa Mwenyezimungu, wapokerera kwa
radi sana. Fala awana mizipe mirefu. Kwa muda aba wakubali, fala wakati
wakuwayerera, watipuka kunifulata. 14 Mbeyu igwirire mmiwa ikolota
wanu wasikíra usemi wa Mwenyezimungu, fala pawenenda, mashuguli
a mainsha na utajiri na starehe za mainsha awapota wanu ware. Kwa
javyo, awapa visumo vyakutokota. 15 Mbeyu igwirire munsanga warutuba
ikolota kuwa ndi wanu wasikira habari, watula habari-yo mmoyo mwema
na kamilifu. Mwinsho wakupa visumo kwa sababu ya imani yawo.”

Sikirani sana-sana
Maruku 4:21-25

16 “Aapo munu akoreza kandiyeru ikisa kataya ntamboru au katula
mwivungu. Ila atula mahala pakuwa engira nnyumba onse, áwona nlangaza
sana-sana. 17 Kamana acipo kinu cakufisiwa sacifisuriwa, wala ca siiri airini
sacijiwikana na kusikirika panja. 18 Basi, tunzani namuna vyamusikira.
Kamana mwenyé kuwa nawo, akuja kupewa. Saana, mpaka na aba caari
nawo, akuja kupokeriwa.”

Insa na jamaa zake
Matwaya 12:46-50; Maruku 3:31-35

19 Ikisa mamaye Insa na wanduze woka kummona Insa, fala awakikidiri
kunfika karibu konta wanu wákiwa wengi. 20 Akambiriwa Insa: “Ona,
mamayo na wanduzo wemira panja pare, wasaka wasowere nawe.” 21 Fala
iye akiwajibu, akamba: “Mama na wanduzangu ndi wasikira habari ya
Mwenyezimungu na kufulata.”

Insa anyamaza mepo
Matwaya 8:23-27; Maruku 4:35-41

22 Suku moja, Insa kengira mungalawa na wanafunzi wake, akiwambira:
“Tukeni ng'ambu nyengine ya tanda.” Basi ewo, wakilawa pare.
23 Pawakiloka, Insa akiritandikira, akilala. Ikanza kuvuma mepo pakulu ya
gaibu ntanda mure, mungalawa mukijala maji, nusura kuzama. 24 Ewo
wakinfika karibu, wakinlamusa, wakamba: “Mwanlimu, mwanlimu,
tankuzama!”
Iye kâlamusiwa, akamuru mepo inyamare, na maluwimbi makulu anya-
mare. Kwa mpunde noure, mepo na maluwimbi vikinyamala, mmaji mure
mukitenda shuwari dembwe. 25 Ikisa Insa akiwadairi: “Kwamini kwenu ndi
kwepi?”
Ewo wakopa pakulu, wakitajabu, wakidairiyana watupu: “Noyu mwanan-
lume-yu nani, wakuwa akwamuru mepo na maji, na piya vinsikiriza iye?”

Insa amponesa mwananlume wakumilikiwa na mashetwani
Matwaya 8:28-34; Maruku 5:1-20

26 Nakisa woka na ngalawa, wakifika upande wa inti ya waGerasi*,
ng'ambu nyengine ya tanda ra Galileya. 27 Insa pesuke mungalawa mure,

---
* **8:26** Noyo inti-yo wákiwa wanu Sawari-Mayahudi.

akifika mwananlume mmoja wa nkaya mure. Mwananlume ire akimilikiwa
na mashetwani. Suku nyingi zawenye akenenda diki, aakilalanga nnyumba,
akikalanga kumakaburi. 28 Nakummona Insa ire, akikuwa pakulu, akigwa
mbere yake, na shauti ulu akamba: "Mbana kwankunandibu, Insa, Mwana
wa Mwenyezimungu Nkulu? Nukulebela usinopepese!" 29 Kamana Insa
kâmwamuru jini ire alawe mmwiri mwa mwananlume ire. (Kweli, jini ire
kâmmiliki munu ire suku nyingi. Wanu wakinfunga na alucema na unyolo,
wakinnang'anizira, fala iye akivunja-vunjanga piya vyuma vyakifungiriwa
vyonse, jini akintuwisira kulanga.)
30 Basi, Insa kandairi: "Zina rako nani?" Iye akijibu: "Junudi" konta
mashetwani wengi wâmwingira mmwiri mwake. 31 Mashetwani ware wak-
izidi kunlebela Insa asiwamuru ewo kulawa kwingira Mpondo sarina mwin-
sho. 32 Noparepare zikiwapo nguluwe nyingi zawenye zikirisiwa mmwango.
Mashetwani ware wakinlebela Insa awase wakawengire nguluwe zire. Ndi-
mana Insa akiwetikizira. 33 Mashetwani ware wakinlawa mwananlume ire,
wakiwengira nguluwe zire. Na piya nguluwe zire zikituwa, zikicubukira
ntanda, zikizama nomo.
34 Wasunga wa nguluwe zire, pawawonire javire, wakitira, wakuka kaya
íkiwa karibu ya mmamasamba, wakereza vikunire vire. 35 Wanu woka
kaakiwa Insa kure kuwona vikunire vire. Munu âmilikiwe na mashetwani
ire, ewo wammona ekare karibu ya maulu a Insa, kavala nguwo zake, na
ankili zintengemana. Nakuwona javire, wakibaki na wofi. 36 Ware wanu
wawonire vikunire vire, wawambira wenziwawo namuna vyaaponesiwe
munu âkiwa na mashetwani ire.
37 Ikisa, wanu piya inti ya waGerasi ire wanlebela Insa kuwa alawe
kwawo oke vyake, kamana piya wákiwa na wofi pakulu. Basi, Insa akingira
mungalawa mure, akiludi. 38 Mwananlume wawânlawire mashetwani ire
kantafadali Insa ekare naye. Fala Insa akinludisa, akamba: 39 "Ludira
kwenu, ukereze vinu vyakutendere Mwenyezimungu." Basi, iye akilawa,
akipita nkaya mure piya, akereza vinu vyaatenderiwe na Insa.

Mwanamuka mmoja aponesiwa
Matwaya 9:18-26; Maruku 5:21-43

40 Insa paaludire, wanu wengi wampokerera na radi kamana piya wakin-
rindira. 41 Sambi, akija mwananlume wakwitiwa Yairu, ákiwa nkulungwa wa
sinagoga. Yairu nakufika, akinsujudira Insa mmaulu, akintafadali pakulu
oke kwake, 42 kamana ákiwa nawo mwana muka mmoja tu basi wa hirimu
ya myaka kumi na miwiri, ákiwa nlwere pakulu, karibu kufwa.
Insa paakuka, wanu wengi wakinkinya kila upande.
43 Munkonjo mure, ákiwapo mwanamuka ákiwa na ulwere wa mbobo
muda wa myaka kumi na miwiri†, fala iye ákiwa saanaponesiwa na munu
mmojawapo. 44 Iye akinfika karibu Insa kumiyongo kwake, akinkumbula
lupindo ra anzu yake. Kwa mpunde noure, damu ikinlawa ire ikinyamala.
45 Insa akidairi: "Anikumbure nani?" Pawakanire wanu ware piya, Peduru
akamba: "Mwanlimu, piya wanu wakukinya, wankukusukuma kuno-na-
kuno!" 46 Fala Insa akamba: "Anta, kawapo mmojawapo anikumbure kasidi,
kamana nifahamu uwezo ukinilawa." 47 Mwanamuka ire, kwa kuwona
kuwa aifãi kurifisa, akija akitetema akirefya pansi mbere yake, akisema
mbere ya wanu piya sababu yankumburire, na namuna vyaaponesiwe kwa
noure mpunde ure. 48 Basi, Insa akimwambira: "Nunu, kwamini kwako
kukuvusha, uka salama."

† **8:43** Mandiko mengine anukuriwe wongeza javi: "vinu vyake piya késa kupóteza kuwapa watabibu".

Insa anzilibusa mwari wakufwa

49 Insa paakisowera, akija munu kulawa kunyumba ya nkulungwa wa
sinagoga, akamba: “Mwanenu kafwa. Musimwandibu mwanlimu-yu bure-
bureni!” 50 Fala Insa nakunsikira javire, kamwambira Yairu: “Usope kinu!
Ila tumaini tu basi, mwanawo avuka!” 51 Insa paafikire kunyumba ya Yairu,
nnyumba mure aamwasire munu kwingira ila Peduru, Yakobu, Yahaya,
pamoja na wawaze mwari ire. 52 Piya wanu wakirira na wakirishuku
kuhusu mwari ire, fala Insa akiwambira: “Musirire! Aafwire, ila kankulala!”
53 Wanu wankejeli konta wakijiwa kuwa kafwa. 54 Basi, Insa akinkola
nkono wake, akimwita akamba: “Mwari, lamuka!” 55 Kweli, ukinludira uhai
wake. Kwa mpunde noure akilamuka, na iye akiwamuru wampe cakurya.
56 Wawaze mwari ire wabaki wakutajabu wawenye, fala Insa akiwamuru
wasimwambire munu vikunire vire.

9

Insa awatuma mawalii kwereza Habari Ngema
Matwaya 10:5-15; Maruku 6:7-13

1 Insa, paawajumanise mawalii kumi na wawiri ware, akiwapa uwezo na
mamulaka julu ya mashetwani piya na ulwere waponese. 2 Na akiwatuma
walawe wapite wakereza ufalume wa Mwenyezimungu na wakiwaponesa
walwere. 3 Iye kawambira: “Musirisukuze anta kinu munjira: wala
nkongojo wala nrumba wala nkate wala nzuruku wala nguwo nyengine
zakwaluriza. 4 Nyumba yamusaka kwingira, ikalani nomo mpaka kulawa
kwenu. 5 Piya sawakupokererani umwe, mukilawa kaya-yo, ripumuneni
vunvu mmaulu mwenu, iwe ushahidi kubishana nawo.” 6 Basi, ewo waki-
lawa wakipita kaya anta kaya, wakereza Habari Ngema na wakiponesa kila
upande.

Kukafilika ka Herodi
Matwaya 14:1-12; Maruku 6:14-29

7 Sambi, nfalume Herodi akisikira piya vikikuna vire, akikafilika pakulu
kwa kwambiriwa na wamojawapo kuwa Yahaya kafufuriwa ka wafwi.
8 Wengine wakwamba kuwa Aliyasi kalawirira upya. Na wengine wak-
wamba kuwa nabii mwengine wa mida kafufuriwa ka wafwi. 9 Herodi
akamba: “Yahaya nintupula kiswa. Sambi, munu wanisikira akunisha
vinu-yo, nani?” Kwa piya vire, akisakula ammone Insa.

Insa awapa cakurya junudi ya wanu
Matwaya 14:13-21; Maruku 6:30-44; Yahaya 6:1-14

10 Mawalii ware pawaludire, wamwambira Insa piya vyawatendire. Ikisa
iye akiwatwala, wakilawa yeka yawo mpaka kaya yakwitiwa Betisaida.
11 Junudi ya wanu pawejiwe kokire Insa kure, wakinfulata. Iye nakuwapok-
erera, akisowera kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, na ware wakisakula
kupona, kawaponesa. 12 Parikitita juwa, kumi na wawiri ware wakuka,
wakimwambira: “Layana nawo wanu-wa walawe, woke mmakaya na
mmamasamba ankaribu-mu, wakafikire na wapate cakurya. Epa mahala
patiri-pa panundu!”

13 Fala iye akiwambira javi: “Wapeni umwe-po warye!”

Ewo wakamba: “Atina kinu tena ila tanawo mikate mitanu na inswi mbiri,
sairi tuke tikauze cakurya ca ewa wanu-wa piya.” 14 Kamana wákiwapo kiyasi
ca wanawalume alufu ntanu.

Insa akiwambira wanafunzi ware: “Wanu-wo wambireni wekare
amusini-amusini.” 15 Wakitenda novire, wakiwekaza ware piya bunga-
bunga. 16 Insa, nakutwala mikate mitanu ire na inswi mbiri zire,
akinang'aniza julu, akinshukuru Mwenyezimungu cakurya cire. Ikisa
akimeya, akiwapa wanafunzi ware wawatongere wanu ware. 17 Newo piya
wakirya, wakikuta. Mwinsho, ewo wakilokotera pamoja vipande vibakire
vire, vikijala vikapu kumi na viwiri!

Peduru atangaza kuwa Insa Almasihi
Matwaya 16:13-19; Maruku 8:27-29

18 Suku moja, Insa akilebela duwa yeka yake. Upande wákiwapo wana-
funzi ware. Iye akiwadairi, akamba: “Wanu wakwamba kuwa omi niwa
nani?” 19 Ewo wakijibu, wakamba: “Wamojawapo wakwamba kuwa Yahaya
mwenyé Koza. Fala wengine wakwamba kuwa Aliyasi, na wengine tena
wakwamba kuwa nabii wa mida kufufuriwa.”
20 Iye akiwadairi tena: “Sambi umwe, mukwamba kuwa omi niwa nani?”
Peduru akijibu, akamba: “Uwe kuwa Almasihi wa Mwenyezimungu!”
21 Insa kwa kuwalaizira akamuru kuwa wasimwambire munu iye caari.

Insa asowera kuhusu kifo cake na kufufuka
Matwaya 16:20-28; Maruku 8:30-9:1

22 Ikisa Insa akamba: “Isakikana Binadamu wa Binguni atabike pakulu,
akatariwe na wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya,
aulaiwe, na suku ya tatu afufuriwe ka wafwi.” 23 Ikisa kawambira wanu
piya: “Munu mmojawapo asaka kunifulata omi onse, arikatare mwanyewe,
asukure nsalaba wake suku daima-zi, anifulate. 24 Kamana ásaka kuvusha
mainsha ake, apoteza. Fala ápoteza mainsha ake kwa sababu yangu omi,
avusha. 25 Munu kupata duniya nzima-yi, kuripoteza au kwaribu mainsha
ake, faidani? 26 Kamana munu akiriwonera haya nomi au usowezi wangu,
Binadamu wa Binguni, akiludi na utukufu wake na wa Baba na wa malaika
matakatifu, iye novyo akuja kuriwonera haya naye. 27 Fala nukwambirani
kweli kuwa, epa wawapo wanu wamojawapo awafwa sawanamba kuwona
ufalume wa Mwenyezimungu.”

Insa awoniwa umwijare utukufu

28 Zipita suku nane bandi ya kusowera javire, Insa akilawa na Pe-
duru, Yahaya, pamoja na Yakobu, akikwera pamwango kulebela duwa.
29 Paakilebela duwa pare, uso wake ure utaduka, nguwo zíkiwa nyelupa-vu
ziking'anira ng'ani-ng'ani-ng'ani. 30 Ona, wákilawirira wanawalume wawiri
wakanza kupakanira naye. Ewo wákiwa Musa na Aliyasi, 31 wazunguriziwa
na nuru ya utukufu, wakisowera kuhusu namuna za kifo cake vyaakuka
kutimiza Yerusalemu.
32 Peduru na wenziwe wâlala usingizi pakulu futi. Nakusisimuka, wawona
utukufu wa Insa pamoja na wanawalume wawiri waâkiwa nawo ware
wemire. 33 Musa na Aliyasi, nakulawa pare, Peduru akimwambira Insa:
“Mwanlimu, vyema tiwe nopa! Tíjenga vitala vitatu: kimoja cako, cengine ca
Musa, na cengine ca Aliyasi.” Iye aakijiwa anta caamba! 34 Kuno akisowera,
rikisuka wingu, rikiwafinika. Ewo paringire wingu rire ukiwapata wofi
pakulu. 35 Muwingu mure ikisikirikana shauti ikamba: “Eyu ndi mwanangu
wanintondore, nsikirizeni iye!” 36 Nakusowera shauti ire, Insa kawoniwa
yeka yake. Wanafunzi ware wakinyamala. Nozire suku zire awamwambire
anta munu vyawawonire vire.

Insa amponesa munu âpatiwe na shetwani
Matwaya 17:14-18; Maruku 9:14-27

37 Subuu yake, pawakisuka pamwango ure, wakisimanana na wanu wengi
wawenye. 38 Ona, mwananlume mmoja munkonjo mure akikuwa kuno
akamba: "Mwanlimu, tenda fadili ummone utungu mwanangu-yu konta
nanawo mmoja noyu tu basi! 39 Kawapo jini ári kunkola, mpunde nowo an-
nyangurisa. Ampata mwanajulu mpaka anlawa makovu nkanywa. Amwasa
na vilaso, arigariga kunlawa! 40 Niwatafadali pakulu futi wanafunzi wako
wantuwise jini-yu, fala awakidirire!"
41 Insa akijibu, akamba: "Ha, kizazi sacamini na cakusiyanika! Nikwikala
namwe nukukuhitamilini mpaka rini? Njo nawo kuno mwanawo-yo."
42 Nnemba ire nakufika karibu yake, jini ire akimwefya pansi, akimpata
mwanajulu. Fala Insa akinsutumu jini ire, akimponesa nnemba ire, ikisa
akingabizi wawaye. 43 Na wanu piya wakishanga dwaraa uwezo nkulu wa
Mwenyezimungu ure.

Insa asowera tena kuhusu kifo cake
Matwaya 17:22-23; Maruku 9:30-32

Pawakishanga wanu piya kwa vitendo piya vyaatendire Insa, iye aki-
wambira wanafunzi wake javi: 44 "Sikirizani sana-sana canamba omi: Bi-
nadamu wa Binguni wakati karibu aperikiwa mmakono mwa wanadamu."
45 Fala ewo awejiwe ewu usemi-wu, mana ake wafisiwa, ipate wasereriwe.
Na kuhusu usowezi ure, ewo wakopa kundairi.

Munu bora
Matwaya 18:1-5; Maruku 9:33-37

46 Suku moja wanafunzi ware wakikaidiyana watupu kuhusu nani ari
bora. 47 Insa kwa kwijiwa ciri mmyoyo mwawo, akintwala kisimana
mmoja, akimira naye, 48 akiwambira javi: "Munu asaka kuwa onse am-
pokérera kisimana-yu kwa zina rangu, kanipokerera omi. Na anipokérera
omi, kankumpokerera anipereke omi. Kamana kati yenu umwe, mwenyé
kurinyenyekeya pakulu, noyo ndi bora!"

Munu saatilumbata ofwe kawa pamoja nafwe
Maruku 9:38-40

49 Yahaya kaamba: "Mwanlimu, timmona mwananlume mmoja aki-
watuwisa mashetwani kwa zina rako. Tikinkataza, konta iye aafulatana
nafwe!"
50 Fala Insa akimwambira javi: "Musinkataze! Munu saabishana nomwe
kawa upande wenu."

Insa apokereriwa caputu kaya moja ya Samariya

51 Paifikire karibu suku ya kukweziwa Insa, iye akitwakali kuloza uso
kuka Yerusalemu. 52 Akiwatuma mashikarakanzi wamojawapo walon-
gorere. Ewo wakingira kaya ya waSamariya wantengezere. 53 Fala wenye
kaya awasakire kumpokerera, konta Insa katwakali kuka Yerusalemu*.
54 Wanafunzi wawiri Yakobu na Yahaya, nakuwona javire, wamwambira:
"Mwenye, usaka titise moto kulawa mbinguni tiwapoteze wanu-wa?"
55 Fala Insa akizungunuka, akiwasutumu. 56 Basi, wakilawa wakuka kaya
nyengine.

Citibidire kutenda kwa kunfulata Insa

* **9:53** Yerusalemu ndi kaya saikiwa takatifu kwawo ewo.

57 Ewo wari munjira wakuka, mmojawapo akimwambira Insa: "Omi
nukufulata kauka konse." 58 Insa akinjibu: "Marikule wanawo mapondo,
nyuni zanawo vitundu, fala Binadamu wa Binguni aana anta pakwinyamira
kupumula."
59 Ikisa, akimwambira munu mwengine: "Uwe nifulate!"
Fala iye akamba: "Mwenye, nase kwanza nuke nikanzike wawa." 60 Insa
akinjibu: "Wase wafwi wawazike wafwi wawo. Ila uwe lawa, pita ukereza
ufalume wa Mwenyezimungu."
61 Akilawa munu mwengine akamba: "Mwenye, omi nisaka nukufulate.
Ila kwanza nase nuke, nikawalaye wajamaa zangu." 62 Insa akinjibu: "Munu
anza kutenda matuto, akinang'aniza nyuma, aajuzi kwingira muufalume wa
Mwenyezimungu."

10

Insa awatuma wanafunzi wengine kwereza Habari Ngema

1 Bandi ya vire, Mwenye Insa akiwatondola wanafunzi wengine sabini
na wawiri, akiwapereka wawiri-wawiri walongorere piya kaya na upande
mwalangele kupita mure. 2 Akiwambira javi: "Kuvuna kukulu fala wavuni
wawa aba.* Kwa javyo, ntafadalini Mwenyé mavuno awatume wakazi pa
mavuno ake.† 3 Ukani! Onani, nankukutumani kamba makondoo kati-
kati ya miwinzi. 4 Musirisukuze poci wala nkoba wala tamango. Na
munjira musidairiyane nawo wanu habari. 5 Nyumba yamusaka kwingira
yonse, kinu cakwanza ambani javi: 'Salama iwe julu ya eyi nyumba-yi!'
6 Akiwapo nnyumba-mo munu wa salama, salama yenu íbaki neye. Ak-
itowa kuwepo, ikuludirani wanyewe. 7 Noyo nyumba-yo ikalani murye
na munywe cawakumerani conse. Kamana múkazi kanawo haki ya nsha-
hara wake. Musisamesame nyumba anta nyumba. 8 Kaya yamwingira
yonse wakukupokererani, iryani vyawakumerani vyonse. 9 Noko walwere
waponeseni, wambireni: 'Ukufikani karibu ufalume wa Mwenyezimungu!'
10 Fala mukingira nkaya mojawapo, ikiwa wanu awakupokerereni, muk-
ilawira mbarabara za kaya-yo, ambani javi: 11 'Anta vunvu ra nkaya
mwenu-mu aritingire mmaulu tankukupumunirani. Novyo-sivyo, mwijiwe
kuwa ukufikani karibu ufalume wa Mwenyezimungu.‡' 12 Nukwambirani
kuwa suku ya Kiyama, eyo kaya-yo ípata adhabu ulu koliko Sodoma!"

Makaya a wanu wabishi
Matwaya 11:20-24

13 "Uwe Korazini, ulaniwe! Uwe Betisaida, ulaniwe! Kamana mambo a
uwezo atendíwe kwenu umwe anatendiwa kaya za Tiru na Sidoni, wenye
kaya-zo nanga watubiya madambi awo mida na midada, nanga wekala
pansi wavala nguwo nzito na kuripaka rivu nkiswa. 14 Suku ya Kiyama,
umwe múpata adhabu pakulu koliko Tiru na Sidoni. 15 Na uwe Kafarnaumu,
udaniza kuwa kulamusiwa kuperekiwa binguni? Anta, uwe ukwisusiwa,
úperekiwa Kuzimu!"
16 Ikisa Insa akiwambira wanafunzi wake ware: "Munu akusikirizani
umwe anisikiriza omi. Munu akukatalani umwe, anikatala omi, na munu
anikatala omi, ankatala anipereke omi."

---

* **10:2** Mana ake: Wawapo wanu wengi wawenye wari tayari kumpokerera Insa, fala wanu wakúka kwereza Habari Ngema ndi aba futi. † **10:2** Mana ake: Nlebeleni Mwenyezimungu awapereke wanu wengine wakwereza Habari Ngema. ‡ **10:11** Wakitenda javi kamba alama ya kuwa wanu wa kaya ire wakúka kuhukumiwa.

Kuludi ka wanafunzi sabini na wawiri

17 Wanafunzi sabini na wawiri ware wakiludi wari radi, wakimwambira
Insa javi: "Mwenye, anta na mashetwani watisikiriza kwa zina rako!" 18 Insa
akiwajibu: "Aye, omi nimmona Ibilisi akisomoka kulawa binguni, akigwa
kamba kumensa. 19 Onani, omi núkupangani mamulaka a kuwaluwata
manyoka na viluma-ombo, na mamulaka a kushinda nguvu piya za aduwi.
Acipo kinu kwa namuna isaka kuwa yonse cakukuduruni. 20 Fala novyo-
sivyo, musifurahi kwa kuwa mashetwani wakusikirizani. Ila furahini kwa
kuwa mazina enu andikiwa binguni."

Insa afurahi kwa kutimiza vyaasaka Wawaye
Matwaya 11:25-27; 13:16-17

21 Noure wakati ure, Insa ákiwa radi pakulu kwa uwezo wa Roho Takatifu,
akamba: "Ha, Baba, Mola wa binguni na wa duniya, nukutukuza konta
kuwafisa evi vinu-vi wejiwifu na werevu, kuwolotera watoto§. Aye, Baba,
nukutukuza kwa kuwa evi ndi vyausaka kutenda kwa rehema yako. 22 Piya
vinu nigabiziwa na Baba wangu. Aapo amwijiwa Mwana sairi Baba, na
aapo amwijiwa Baba sairi Mwana na ware wakuwa Mwana asaka kuwafafa-
nurira."
23 Ikisa, akiwazungunukira wanafunzi wake cembe, akiwambira javi:
"Heri maso awóna vinu vyamuri kuwona umwe! 24 Kamana nukwambi-
rani kuwa minabii na mafalume wengi vikiwajibu wawone vyamuri ku-
wona umwe, fala awawonire. Vikiwajibu wasikire vyamuri kusikira, fala
awasikire."

Ámuri bora

25 Ona, suku moja mwanlimu mmoja wa shariya wa Mayahudi akilamuka
kumyerera Insa, akamba: "Mwanlimu, nikisakula niriti mainsha a milele,
nijuzi nitende kinani?" 26 Iye akinjibu: "Nkati ya Taureti yandikiwa mwaja?
Wereriwaja?" 27 Iye akinjibu, akamba: "Mpende Mola, Nlungu wako na
moyo wako piya, na roho yako piya, na nguvu zako piya, na ankili zako
piya. Na mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwanyewe." 28 Insa
akamba: "Kujibu sana. Tenda novyo, úinshi."

Kinyume ca nSamariya mwema

29 Mwanlimu wa shariya ire akisaka olote kuwa kamilifu, ndimana
akindairi Insa: "Mwenzangu ndi wepi?" 30 Insa akinjibu, akamba javi:
"Mwananlume mmoja akilawa Yerusalemu, akiteremukira Yeriko.
Munjira mure wakinlawirira wevi, wakimwiwira nguwo, wakimwibiya,
wakuka vyawo, wakimwasa karibu ya kufwa. 31 Vikuna noire njira
ire ákipita nlongozi mmoja wa dini. Pammonire, akinnyemera upande
mwengine. 32 Akija novyo nopare mwananlume akikolanga kazi nNyumba
Takatifu*. Pammonire, neye novyo akinnyemera upande mwengine.
33 Ikisa akija nSamariya† mmoja, akipita na safari yake, akinsingana. Iye
nakummona munu ire, kantendera huruma pakulu. 34 Akinfika karibu,
akintafiti vijaraa vyake vire, akintaya mafuta na vinyu. Ikisa, akimpakira
mburu mwake mwanyewe, akuka nawo mpaka kunyumba ya wayeni,
akinsunga nomure. 35 Subuu yake, akitwala jarajara mbiri za parata,
akimpa mwanyewe nyumba ire, akimwambira javi: 'Nsunge-yu. Na vinu
vyausaka kumwaribira tena, omi nikiludi, nukuripa.' 36 Sambi, uwonaja?

---

§ **10:21** "Watoto" mana ake epa ndi "wanu wakurinyenyekeya". * **10:32** Kigeregu: "nLawi".
† **10:33** WaSamariya wakiwa rikolo rakufezeyiwa pakulu na Mayahudi.

Kati ya wanu watatu ware, mwenziwe mwananlume alawiriwe na wevi ire
ndi wepi?" 37 Iye akijibu: "Ántendere huruma ire."

Na Insa akimwambira: "Basi katende sawa-sawa novyo."

Insa kunyumba ya Marta na Mariyamu

38 Insa na wanafunzi wake wakendeleya na safari yawo. Insa paafikire
kaya moja, mwanamuka mmoja wakwitiwa Marta akimpokerera nnyumba
mwake. 39 Marta ákiwa nawo nduye wakwitiwa Mariyamu kamwikala
Mwenye Insa kumaulu, ansikire vyaafunda. 40 Fala Marta akishugulika
pakulu konta ákiwa nawo vinu vingi vyawenye vyakuwahudumu. Iye
akinfika karibu, akindairi: "Mwenye, avikuyeri nduyangu kunasa nikikola
kazi yeka? Basi, mwambire aje anisaidiye." 41 Fala Mwenye akinjibu: "Ha,
nunu Marta, ukwangaika na vinu vingi vyawenye, autengemana. 42 Fala
cisakikana pakulu kinu kimoja tu basi. Mariyamu katondola fungu rimoja
rema, nero fungu-ro aalaviwa."

11

Insa afunda kulebela duwa
Matwaya 6:9-13; 7:7-11

1 Safari moja, Insa ákiwa mahala pamojawapo, akilebela duwa. Pesire,
mwanafunzi wake mmoja akimwambira: "Mwenye, tifunde kulebela duwa,
kamba Yahaya vyaawafundire wanafunzi wake."

2 Insa akiwambira: "Mukilebela duwa, ambani javi:

Baba, ritukuziwe zina rako!
Utaware ufalume wako.
3 Tipe luziki rero ratisakula kila suku.
4 Tiswamii madambi etu,
kamana ofwe novyo tiwaswamiingi watikosa.
Usitase kutingira ushetwani."

5 Ikisa akiwambira:

"Tulani kuwa, kati yenu, mmoja akuwa na rafiki yake, kamukira usiku
kati-kati, kamwambira: 'Tafadali, rafiki yangu, nikopeshe mikate mitatu.
6 Rafiki yangu kaja kanifikira nkati ya safari yake, omi sina cakurya
cakumpa.' 7 Na iye nyumba-nyumba nomo akijibu, akamba: 'Usinandibu!
Nryango ufungiwa. Omi na wanangu tapakinanda tankulala. Silamuka
kuja kukupa.' 8 Kusema kweli, ikiwa aalamuka ampe kwa kuwa rafiki yake,
fala ammwandibu kunlebela, alamuka akumpa piya vyaasakula. 9 Na omi
nukwambirani javi:

Lebelani, mupewa;
sakulani, mupata;
lombani hodi, mufunguririwa.
10 Kamana álebela onse, apewa;
ásakula apata;
na álomba hodi afunguririwa.

11 Nani kati ya umwe wawawa, alebeliwa na mwanawe inswi, kasa kumpa
inswi kampa nyoka? 12 Au alebeliwa rĩ, kampa kilumaombo? 13 Onani,
umwe wabaya mukwijiwa kuwapa wanenu vinu vyema-vyema, futi Baba
wetu mbinguni siazidire pakulu, awapa Roho Takatifu wenye kunlebela!"

Uwezo wa Insa na uwezo wa Belzebuli
Matwaya 12:22-30; Maruku 3:20-27

14 Suku moja, Insa akintuwisa jini mwananlume mmoja bubu. Jini
ire nakunlawa, bubu ire akanza kusowera, na wanu wakitajabu pakulu

futi. 15 Fala wamojawapo wakamba: “Iye awatuwisa mashetwani julu ya
Belzebuli, nfalume wa mashetwani.” 16 Wengine wakisakula wamyerere
Insa, ndimana wakinlebela atende alama mmojawapo ya binguni. 17 Fala
Insa akijiwa mawazo awo, basi akiwambira: “Piya ufalume wakwawanyika
wanyewe-ka-wanyewe ufujika, na ujamaa wa nyumba saupatana wanyewe-
ka-wanyewe, ufujika. 18 Na ikiwa novyo Ibilisi akirawanya mwanyewe,
ufalume wake-wo ukwikala mwaja? Kamana mukwamba kuwa, julu ya
Belzebuli, omi niwatuwisa mashetwani. 19 Ikiwa niwatuwisa mashetwani
julu ya Belzebuli, wanenu wawatuwisa julu ya nani? Kwa javyo, ewo
ndi waja kukulamulani. 20 Fala ikiwa niwatuwisa mashetwani na cala ca
Mwenyezimungu, basi julu yenu ukufikani ufalume wa Mwenyezimungu.
21 Munu wanguvu, wakuwa na sulaha zake sana-sana, paasunga nyumba
yake, vyombo vyake visalimika. 22 Fala akilawirira mwengine wakunzaidi
nguvu koliko iye, anshambuliya, ankidiri, sulaha zake zatumainire ak-
wawanya, vinu vyaanyanganye-vyo.* 23 Munu saari pamoja nomi, abishana
nami. Na saakusanya pamoja nnomi, atawanya.”

Kuludi ka jini
Matwaya 12:43-45

24 Insa akizidi kusowera, akamba: “Jini, paanlawa munu, apita mahala
mwakumiliya, kusakula pumuzi. Akitowa kupata, akwamba: ‘Niludira
nyumba† yangu yanilawire’. 25 Paaludi, asingana nyumba ifyairiwa,
itengiwa sana-sana. 26 Basi, awokira mashetwani saba wabaya pakulu
koliko iye, ware wamwingira, wamwikala iye. Na munu ire hali yake ya
mwinsho ikuwa mbaya ipunda yakwanza.”

Furaha kamili

27 Insa paasowera vinu-vi, mwanamuka mmoja kati ya junudi akamba
na shauti ulu: “Heri mwanamuka akwimite, na mawere aujijire!” 28 Fala
iye akinjibu: “Heri pakulu wenye kusikira usemi wa Mwenyezimungu na
kufulata.”

Insa alama ya Mwenyezimungu
Matwaya 12:38-42; Maruku 8:12

29 Wanu piya pawankinyire Insa, iye akanza kuwambira javi: “Ha! Eci
kizazi-ci, kizazi kimoja kibaya. Cisakula alama, fala acipewa alama sairi
alama ya Inusu. 30 Kamana, kamba Inusu vyawere alama ka waNenive,
ndi novyo Binadamu wa Binguni akuwa alama ka wanu wa eci kizazi-ci.
31 Suku ya Kiyama, rainya wa suheli akuja kulamuka na wanu wa eci
kizazi-ci, awalamula hukumu yawo‡, kamana kasafiri kulawa inti ya baidi,
asikire wijiwifu wa Selemani. Onani, epa kawapo munu bora pakulu koliko
Selemani! 32 Na suku ya Kiyama waNenive wakuja kulamuka pamoja
na wanu wa eci kizazi-ci, awalamula hukumu, konta waNenive watubiya
pâwasikire utuba wa Inusu. Na onani, epa kawapo munu bora pakulu koliko
Inusu!”

Nuru ya mwiri
Matwaya 5:15; 6:22-23

33 Insa kawambira: “Aapo munu akoreza kandiyeru ikisa kufisa au
kufinika na tamboru. Ila atula mahala iwamwarikira wanu wéngira, ipate

---

* **11:22** Mana ake: Ibilisi ndi munu wanguvu, fala Insa ndi munu wanguvu pakulu kumpunda Ibilisi, ndimana kanawo haki yakuwamuru mashetwani (watumisi wa Ibilisi) walawe mmwiri mwa wanu.
† **11:24** Epa, “nyumba” mana ake “munu”. ‡ **11:31** Kigeregu: “Rainya wa suheli akuja kulavya ushahidi. Kwa javyo, awalaumu eci kizazi-ci.”

wawone nlangaza. 34 Kandiyeru ya mwiri ndi riso rako. Ikiwa maso ako
meema, mwiri wako piya ukuwa nuru. Fala ikiwa riso rako ribaya, mwiri
wako piya ukuwa nkisi.§ 35 Ndimana, rikengere ipate nuru yauri nawo-yo
isiwe kisi.* 36 Kwa javyo, ikiwa mwiri wako piya wanawo nuru, bila mahala
pamojawapo kuwa pakisi, únuru nfululu, kamba mwenge vyaukumwarikira
na nlangaza wake.†"

Insa awasutumu Mafarizeu na wanlimu wa shariya
Matwaya 23:1-36; Maruku 12:38-40

37 Insa paasowera, Nfarizeu mmoja akimwarifu kwake wakarye. Basi, iye
akingira nnyumba mure, akikala akirya. 38 Nfarizeu ire, nakummona Insa
akirya sanamba kunawa‡, katajabu pakulu. 39 Mwenye Insa akiwambira:
"Umwe Mafarizeu mushugulikira pakulu kosa panja ya kikombe na finga,
fala mmyoyo mwenu cukwijalani coyo na ubaya. 40 Wanu wajinga sumwe!
Atendire vya panja siatendire noyo vya nkati? 41 Basi, vinu vya nfinga,
perekani viwe zaka, na piya vinu vikuwa swafi kwenu umwe.
42 Fala umwe Mafarizeu, mulaniwe! Mulavya fungu rakumi kwa ku-
minyu, alvadosi, na kila nnyani mojawapo wakuriwa§, fala umwe mufezeyi
shariya na kumpenda Mwenyezimungu. Evi ndi vikulazimuni kutenda bila
kwasa vyengine-vyo. 43 Umwe Mafarizeu, mulaniwe! Kukwajibuni kwikala
mahala mwa swifa nsinagoga, na kukomaziwa na inshima pamupita muke-
nenda mmanjira. 44 Umwe, mulaniwe! Muwa kamba makaburi akusira
sawoneka. Wanu wakwenenda julu yawo sawejiwa!*"
45 Basi, mwanlimu mmoja wa shariya akinjibu Insa, akamba: "Mwanlimu,
pawambire javyo-po, kutitukana!" 46 Insa akijibu: "Umwe, wanlimu wa
shariya, mulaniwe novyo! Muwatika wanu mizigo sawakidiri kusukula,
fala umwe amukumbula mizigo-yo na cala cenu anta kimoja! 47 Umwe,
mulaniwe! Mujengera makaburi a minabii wolaiwe na wababu zenu. 48 Kwa
javyo, muwa mashahidi, mwankwitikizira vitendo vyawatendire wababu
zenu! Kamana ewo wawolaya minabii, sambi umwe mwankujengera mak-
aburi awo! 49 Ndimana, wijiwifu wa Mwenyezimungu† ukwamba javi:

'Niwapereka minabii na mawalii,
fala wamojawapo wawolaya na wawalumbata!'

50 Kwa javyo, isakikana eci kizazi-ci cijibu damu itawanyike ya piya minabii
waulaiwe tangu kumbiwa ka ulumwengu. 51 Isakikana cijibu mwanzo wa
damu yolaiwe Abeli mpaka damu yolaiwe Zagariya, aulaiwe kati ya uralu wa
kafara na Mahala Patakatifu. Nukwambirani kuwa isakikana eci kizazi-ci
cijibu.
52 Umwe, wanlimu wa shariya, mulaniwe! Mutwala nfungulo wa wijiwifu.
Umwe wanyewe amwingire‡, na wári kusaka kwingira, mwankuwaziwiya."
53 Insa paakilawa mahala pare, wanlimu wa shariya na Mafarizeu
wakimiwa naye pakulu futi, wakanza kumwandibu ka kundairi-dairingi

§ **11:34** Ukweli ikwingira mmwiri julu ya roho. Ikiwa ukwamini ukweli vyaasema Insa, mainsha ako piya awa nawo tamaa. Ikiwa aumwamini Insa, kwanawo tafauti. * **11:35** Mana ake: More-more kuwa kweli-kwelini wijiwe ukweli waasema Insa. † **11:36** Kweli-kwelini munu asakúla kwijiwa ukweli, aakatala anta upande mmoja wa ukweli wolota Insa, Mwenyezimungu akuja kumolotera ukweli piya. ‡ **11:38** Kunawa mmakono kábula ya kurya ndi tabiya ya Mayahudi. § **11:42** Mana ake: "vinu vitoto vyenu". * **11:44** Ewo wawa kamba vinu vyakunyauka vyawawandika wanu bila kwijiwa kuwa wankukola vinu vya ucafu. † **11:49** Au: "ire etiwa 'Wijiwifu wa Mwenyezimungu' ". ‡ **11:52** Mana ake: "amwingire ufalume wa Mwenyezimungu".

vinu vingi vyawenye. 54 Ewo wakinang'anizira asowere kinu kimojawapo
wankorese.

12

Kumbuso kuhusu unafiki
Matwaya 10:26-27

1 Basi sambi, wanu alufu ka maalufu wajumana mpaka wengine wak-
iluwatana watupu. Insa cakwanza akiwambira wanafunzi wake javi:
“More-moreni na furumento ya Mafarizeu-yo, mana ake unafiki wawo-wo.
2 Hapana cakufinikiwa sacifafanuriwa, na cakufisiwa sacijiwikana. 3 Kwa
javyo, vinu vyamwambire pakisi, visikirikana juwa rikiwala. Na vya-
muteterana mmasikiro kukati, vikwibiiriwa umambi.”

Nani watijuzi kumopa?
Matwaya 10:8-31

4 Insa akizidi kusowera: “Nukwambirani umwe, marafiki zangu: musi-
wope wanu wakuulaya mwiri, bandi ya eco awakidiri kutenda kinu cengine
tena. 5 Fala nankukukumbusani wamujuzi kumopa: mopeni ire ári na
mamulaka bandi ya kuulaya, kumpereka munu Jahanamu! Nukwambirani
kweli, eyu mopeni!”
6 Na akamba tena: “Nyuni ntanu azuzanyiwa jarajara mbiri? Novyo-sivyo,
aariwariwa anta mmoja mbere ya Mwenyezimungu. 7 Fala mpaka na nywiri
zenu nkiswa, piya ziwalangiwa. Basi musope kinu, umwe ndi bora pakulu
koliko nyuni nyingi!”

Kumwakikisha Insa mbere ya wanu
Matwaya 10:32-33; 12:32; 10:19-20

8 “Nukwambirani tena kuwa kila mwenyé kwakikisha mbere ya wanu
kuwa anifulata omi, na Binadamu wa Binguni amwakikisha novyo mbere ya
malaika wa Mwenyezimungu. 9 Fala ire anikana omi mbere ya wanu akuja
kukaniwa novyo mbere ya malaika wa Mwenyezimungu. 10 Kila ansowerera
caputu Binadamu, aswamiiwa. Fala mwenyé kukufurira Roho Takatifu*
ashubutu kuswamiiwa.
11 Pamukoriwa mukukisiwa nsinagoga, mbere ya wakulungwa na wenye
mamulaka, musishugulike kwa kuwaza masemo enu namuna vyamusaka
kujibu au kusema. 12 Kamana Roho Takatifu, kwa nowo wakati-wo, akufun-
dani usowezi vyamujuzi kwamba.”

Ajali ya kuwa tajiri

13 Ikisa mmojawapo pawanu pare, akamba: “Mwanlimu, mwambire
nduyangu awanye irati yetu anipe fungu rangu.” 14 Fala Insa akinjibu: “Uwe
mwanadamu, nani aniturire kuwa nlamuri au mwawanyi kati yenu umwe?”
15 Ikisa Insa akiwambira wanu ware: “Rinang'anizireni, rikengereni na
ucoyo piya, kamana mainsha a munu aapimiwa julu ya kuwa nawo vinu
vingi.” 16 Na iye akiwambira nkinyume, akamba javi: “Ákiwapo mwanan-
lume mmoja tajiri, mmasamba mwake karuwerya pakulu futi. 17 Tajiri
ire akanza kuwaza javi: ‘Epa nitendaja? Kamana sina mahala pakutula
vyakurya vyangu-vi!’ 18 Basi akamba javi: ‘Nitenda javi! Nukuka kudangula
vikuti vyangu vire, nijenge vyengine vikulu-vikulu. Nomo nitula tirugu
yangu piya na vinu vyengine. 19 Ikisa, nirambira kimoyomoyo: “Uwe,
kwanawo vyakurya vingi komakoma vyauturire myaka mingi yawenye.

* **12:10** Kwa nfano, akamba mambo atendiwe na Roho Takatifu kuwa atendiwa na mashetwani.

Sambi, pumula, irya, inywa, na tenda radi!” ’ 20 Fala Mwenyezimungu
kamwambira javi: ‘Kubanga! Usiku wa rero-wu Nzulairi asakula moyo
wako. Basi, vinu vyautengeza-vyo, vikuwa vya nani?’ ” 21 Insa akimariza:
“Ndi vyaviri novyo, munu arikusanyira mwanyewe siyo tajiri ka Mwenyezimungu.”

Mwenyezimungu awasunga wanawe
Matwaya 6:25-34

22 Insa kawambira wanafunzi wake: “Kwa javyo nukwambirani, musishugulike na mainsha enu, camusaka kurya, wala mwiri wenu camusaka
kuvala. 23 Kamana mainsha bora zaida ya cakurya, na mwiri bora zaida
ya mavazi. 24 Wanang'anizeni mabaruku: sawavyala wala sawavuna,
wala sawariturira nyumba wala nkikuti. Novyo-sivyo, Mwenyezimungu
awarisa cakurya. Futi umwe muri bora pakulu koliko nyuni! 25 Nani
kati yenu akidiri, julu ya kushugulika, kongeza ora moja ya uhai wake?†
26 Basi sambi, ikiwa aakidiri kutenda vinu vitoto kamba evyo, faidani
kushugulikira kuhusu vikulu-vikulu? 27 Nanang'anizani maluwa namuna
vyaakula: aakola kazi wala aapakasa, fala nukwambirani kuwa anta Selemani na ubora wa wema wake piya aavarire kamba luwa rimojawapo!
28 Basi, ikiwa Mwenyezimungu avaza minyani ya nnundu iripo rero, yakuwa
makeshamungu ilungula moto, futi aazidi kukuvazani umwe, muri na
kumwamini aba! 29 Musisakure vyakurya wala vyakunywa, na musiwe na
wasi-wasi. 30 Makafiri piya mulumwengu-mu wasakula evi vinu-vi, fala
Baba wenu akwijiwa kuwa musakula. 31 Kwasa javyo, sakulani ufalume
wake, ikisa na piya vyamusakula mupewa.

32 Umwe muri kamba nkonjo ntoto wa makondoo, musope! Baba wenu
kawa radi pakulu kukupani ufalume wake.‡ 33 Uzanyani vyamuri nawo,
nzuruku-wo muwape masikini. Ritendereni poci sazuluvala, mali mbinguni
aana mwinsho. Eko aapo mwivi wakwiwa, wala uswa wakwaribu. 34 Konta
paari mali enu, na moyo wenu ndi pauri nopo!”

Muwe tayari paasaka kuludi Insa

35 Insa akamba tena: “Ritengezeni, muvare muririmbise na ukanda
wakurimba, na kandiyeru zenu zikorere. 36 Muwe kamba watumisi vyawanrinda mwenye wawo kuludi kusherehe ya harusi, ipate akija akibiya
nryango, kwa mpunde noure, wanfungurire. 37 Heri watumisi wakuwa
mwenye nakuja, awasingana tayari wakinang'anizira. Nukwambirani
kweli, aritengeza, amwikaza na ahundumu cakurya. 38 Ikiwa kaja zamu
yapiri au yatatu akiwasingana wakinang'anizira, heri watumisi wakutenda
javyo!

39 Ijiwani eci kinu-ci javi: inawa mwanyewe nyumba akwijiwa wakati
wakuja mwivi, singari kamwasa akipapatula nyumba yake. 40 Basi, muwe
tayari novyo kamana wakati samudanizira ndi paaja Binadamu wa Binguni.”

41 Peduru akinjibu Insa: “Mwenye, eci kinyume-ci kwankusowera kwetu
ofwe basi, au ka wanu piya?” 42 Mwenye akijibu: “Amiri mwaminifu, ári na
ankili, wakuwa mwenye wake amwamini kumwasira watumisi wake piya,
awape poso na wakati wake, nani? 43 Heri noyo ntumisi-yo wakuwa akiludi
mwenye wake, ansingana akitenda javyo. 44 Nukwambirani kweli kuwa

---

† **12:25** Kigeregu dalili mana ake ndi javi: “Nani akidiri kongeza canga cake sentimeturu moja?”
‡ **12:32** Mana ake: Mwenyezimungu kawa radi pakulu kukupani piya vyawatuririwe wenye kuntumika iye kamba nfalume wawo.

antula ntumisi-yo kuwa amiri wa vinu vyake piya. 45 Fala dalili ntumisi-yo
awaza mmoyo mwake javi: 'Mwenye wangu kankukawa kuja', ndimana
akanza kuwatabisha wenziwe waka na walume, akurya na akunywa mpaka
kurewa. 46 Ikiwa ntumisi atenda javyo, mwenye wake akija suku saakin-
rindira na wakati sejiwa, basi amwawanya vipande-vipande, antula nkonjo
wa wanu sawamini. 47 Kweli, ntumisi wakwijiwa nafsi ya mwenye wake
ila akasa kutengeza na kutenda nafsi-yo, akuja kwibiiwa pakulu. 48 Fala
ire sejiwa nafsi ya mwenye wake, na akitenda kinu cakujuzi kuhukumiwa,
akuja kwibiwa aba. Basi, mwenyé kupewa vingi, alazimishiwa vingi. Ázidi
kupewa vingi, iye azidi kulazimishiwa vingi."

Kwawanyana ka wanu
Matwaya 10:34-36

49 Insa akiwambira: "Omi nija kutaya moto duniya, vinajibu kuwa ukorere
futi. 50 Nijuzi noziwe§, niuzunika pakulu mpaka vitimiziwe. 51 Mudaniza
kuwa nija niwape wanu salama duniya-yi? Nukwambirani, sivyo javyo,
ila nija niwatenze kwawanyana. 52 Kamana mwanzo wa sambi-pa, wanu
watanu nnyumba wakwawanyana, watatu wabishana na wawiri, na wawiri
wabishana na watatu. 53 Wakwawanyana: wawa abishana na mwana,
mwana abishana na wawa; mama abishana na mwana muka, mwana muka
abishana na mama; mukwe abishana na alombíwe, alombíwe abishana na
nkwewe."

Ijiwirirani mana a nowo wakati-wo
Matwaya 16:2-3; 5:25-26

54 Insa akiwambira umati ure tena: "Mukiwona mawingu akilamuka
upande wa magaribi, mpunde nowo mukwamba: 'Ikunya nvula.' Na vikuna
novyo. 55 Mukiwona ikivuma mepo ya kashikazi*, mukwamba: 'Kukuja
kuvujusa.' Na vikuna novyo. 56 Manafiki sumwe! Mukwijiwa kwereza
mana a alama za ardhi na za bingu. Basi, mana a ewu wakati-wu mutowaja
kutambula?"

Salama kati ya wanu wakukosana

57 Insa akizidi kusowera, akamba: "Sababuni umwe kutowa kulamula
viri na shariya? 58 Ukilongozana na aduwi wako, mukuka kumilandu,
tenda jitiyadi mwaha wenu wise salama muri munjira. Tenda javyo, asije
kukufikisa ka nlamuri, na iye akupereke ka mwandishi akutware akutaye
nkalaboshu. 59 Nukwambira kuwa aulawa-mo sauripire nzuruku piya!"

13

Munu ajúzi kutubiya

1 Nowo wakati-wo, wákiwapo noko wanu wamojawapo wamwambira Insa
kuwa Pilatu katwala damu ya waGalileya wamojawapo, kasanganya na ka-
fara yawo ewo. 2 Insa akiwadairi: "Muwaza kuwa waGalileya waulaiwe-wo
wákiwa wamádambi pakulu kuwapunda waGalileya wengine, ndimana
watabika javyo? 3 Nukwambirani awawere! Fala mukikatala kutubiya,
nomwe novyo mukufwa piya. 4 Au ware kumi na wanane uwagwirire nnara
wa Siloamu, ukiwolaya, mudaniza kuwa ewo wákiwa wamádambi pakulu
kuwapunda wanu wengine wekala Yerusalemu? 5 Nukwambirani awawere!
Fala mukikatala kutubiya, nomwe novyo mukufwa piya."

---

§ **12:50** Insa kamba javi konta akinang'anizira kukatariwa, kulumbatiwa na kuulaiwa atimize vyalamure Mwenyezimungu. * **12:55** Kigeregu: "mepo wa upande wa suheli".

Nfigu saupa visumo

[6] Ikisa Insa akisowera eci kinyume-ci, akamba: “Ákiwapo mwananlume
mmoja âvyarire nfigu mmasamba mwake a uva. Suku-yo akija kunang'aniza
visumo, fala aasingane anta kisumo kimoja. [7] Akimwambira ntumisi wake
javi: ‘Sikiriza! Muda wa myaka mitatu ninang'aniza muti-wu kamba ukupa
visumo, fala sisingane anta kimoja. Basi, sinja muti-wu! Waribirani rutuba
pansi-pa?’ [8] Ntumisi ire akijibu, akamba: ‘Mwenye, asani muti-wu nowu
mwaka-wu, mpaka nisimbe nanyenje yawo-yi, nitayirire tiba ya rutuba.
[9] Mwaka usaka kuja-wo, ukipa visumo, mukwasa. Fala ikiwa aupere,
músinja.’ ”

Insa amponesa nlwere suku ya sabadu

[10] Suku moja sabadu*, Insa akiwafunda wanu nsinagoga moja. [11] Ákiwepo
nomo mwanamuka mmoja ákiwa nlwere, akimilikiwa na jini antenzire
kuveya, kalwala muda wa myaka kumi na minane. Întumba minyongo,
aakikidiri kwinuka. [12] Insa pammonire, kamwita, akimwambira javi:
“Mama, kufunguriwa ulwere wako-wo!” [13] Iye akintula makono, na mpunde
noure, mwanamuka ire akoloka, akanza kuntukuza Mwenyezimungu!
[14] Fala nkulungwa wa sinagoga akikimiwa pakulu futi kwa sababu Insa
kâmponesa mwanamuka ire suku takatifu. Kawambira wanu ware javi:
“Sumana iwa nawo suku sita zakukoriwa kazi. Basi, njoni muponesiwe nozi
suku-zi, fala musije suku ya sabadu.” [15] Ikisa Mwenye akinjibu akamba:
“Manafiki! Umwe kila mmoja aanfungula ng'ombe au buru wake pafukutu,
kuka kunnywesa maji, ingawa suku takatifu? [16] Sambi eyu mwana muka
wa Iburahima-yu kâfungíwa na Ibilisi myaka kumi na minane, aajuzi kufun-
guriwa alucema-zi suku ya sabadu?” [17] Nakusowera vinu-vi, piya wakin-
sutumu ware wakiriwonera haya. Na piya wanu wákiwa radi na mambo
matukufu aâkitenda Insa.

Kinyume kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 13:31-33; Maruku 4:30-32

[18] Ikisa Insa akiwadairi: “Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana na
kinani? Kinani canisaka kulandanisa? [19] Ulandana na mbeyu ya mostarda†
yaavyala munu mmasamba mwake. Ikula, ulawirira muti nkulu wawenye,
na nyuni wajenga vitundu nvitambi mwawo-mo.”
[20] Ikisa akiwadairi mara nyengine tena javi: “Ufalume wa Mwenyez-
imungu ulandana na kinani? [21] Uwa kamba furumento yaatwala mwana-
muka, akisanganya na vipimo vitatu vya ufu mpaka newo ukilovodari piya.”

Njira yakuka kumainsha a milele
Matwaya 7:13-14; 21-23

[22] Insa akizidi kuka na safari yake yakuka Yerusalemu, mmakaya makulu
na matoto ákipita akiwafunda wanu. [23] Munu mmoja akindairi: “Mwenye,
wanu wavushiwa ndi aba?”
Iye akiwajibu: [24] “Tendani jitiyadi mwingire nryango mpusu. Kamana
nukwambirani kuwa wengi wakuja kusakula kwingira fala awaja kukidiri.
[25] Mwanyewe nyumba paasaka kulamuka, akifunga nryango-wo, muk-
ibaki mwimire panja mukibisha nryango-wo kuno mukamba: ‘Mwenye,
tifungurire’, iye akukujibuni akwambirani javi: ‘Sukwijiwani kamulawa.’
[26] Ikisa, mukwanza kwamba: ‘Ofwe tikiryanga na tikinywanga nawe
pamoja, na ukitifundanga mmaluwanja mwetu.’ [27] Fala iye akuja kwamba:

* **13:10** Sabadu ndi suku takatifu ya Mayahudi; ewo awajuzi kukola kazi anta aba. † **13:19** Mbeyu ya mostarda noto pakulu.

'Nukwambirani, sukwijiwani kamulawa. Nitanukeni-pa, umwe wanu wa
vitendo vibaya-mwe!' 28 Epo ndi pacija kuwepo kiriro na kutafuna meno,
pamummona Iburahima na Izaki na Yankubu pamoja na minabii piya
muufalume wa Mwenyezimungu fala umwe mukwefyeriwa panja. 29 Basi,
wanu wakuja kulawa malawira-juwa, maswera-juwa, kibula, pamoja na
suheli, mukwikala kurya muufalume wa Mwenyezimungu‡. 30 Ndi kweli,
wawapo wanu wari mwinsho§ waja kuwa watanzi*, na wawapo watanzi
waja kuwa wa mwinsho†."

Insa awonera utungu Yerusalemu
Matwaya 23:37-39

31 Nowo wakati-wo, wakija Mafarizeu wamojawapo ka Insa,
wakimwambira javi: "Lawa-pa uke vyako, konta Herodi asaka akuulaye!"
32 Insa akiwajibu: "Mukuka kamwambireni noyo rikule-yo, kuwa
ningari kuwatuwisa mashetwani na nankuwaponesa wanu rero na
makeshamungu, mpaka suku yatatu kazi zangu nifikisa mwinsho. 33 Novyo-
sivyo, isakikana nizidi kusafiri rero, makeshamungu, na ntondo, kamana
nabii aajuzi kufwira kaya nyengine sairi Yerusalemu. 34 Yerusalemu,
Yerusalemu! Uwe uwolaya minabii, na uwefya mawe watumiwe kwako!
Mara nyingi zawenye nikisaka kuwakusanya wanu wako, kamba uku
vyawakusanya wanawe mumbawa, fala amusakire! 35 Sambi, ona! Isamiwa
nyumba yenu. Nukwambirani kweli kuwa amuniwona tena mpaka
pamusaka kwamba: 'Ajanliiwe ája kwa zina ra Mola!' "

14

Insa amponesa nlwere suku takatifu

1 Suku moja, sabadu, Insa paakingira nyumba ya nkulungwa mmoja wa
Mafarizeu kurya, ewo wakintunza sana-sana. 2 Ona, na mbere yake ákiwepo
mwananlume mmoja akíwa na matende mmaulu na mmakono. 3 Insa
akiwadairi wanlimu wa shariya na Mafarizeu javi: "Halali kumponesa
munu suku ya sabadu* au siyo halali?" 4 Ewo wakinyamala. Basi, Insa
akintwala nlwere ire, akimponesa, akimwambira alawe oke vyake. 5 Ikisa
akiwambira: "Pamuri-pa, nani wakuwa mwanawe au ng'ombe wake kag-
wirira munrimbu, oka kunlavya kwa mpunde nowo, anta paiwa suku ya
sabadu?" 6 Na kuhusu vyawadairire vire aalawirire wakukidiri kunjibu
kinu.

Thawabu ya wanu wakurinyenyekeya

7 Insa, paawawonire wanu warifiwe ware namuna vyawakitondola viti
bora, kawambira nkinyume akamba: 8 "Ikiwa kwarifiwa na munu mo-
jawapo kusherehe ya harusi, usikare kiti bora asije kuja munu arifiwe bora
zaida ya uwe, 9 na mwenyé jambo akwarifireni wo-wawiri-mwe, akwambira
javi: 'Mpitise-po mwenye-yu ekare!' Basi ukuja kuwona haya kwikala
nyuma ya wanu. 10 Fala ukarifiwa kujambo, ukuka, ikala nyuma. Kwa javyo,
akija akwarífire onse, akwambira: 'Rafiki yangu, njo wikare mbere kuno.'
Basi, ndi pausaka kupata swifa mbere ya wanu piya waurinamire nawo-wo.
11 Konta kila mwenyé kurisifu mwanyewe akuja kukejeliwa, na munu wa
kurinyenyekeya, asifiwa."

‡ **13:29** "Ufalume wa Mwenyezimungu" mana ake ndi wakati Mwenyezimungu wasaka kutawala kuwa nfalume. § **13:30** "Wanu wári mwinsho" mana ake "wanu wafezeyiwa". * **13:30** "Watanzi" mana ake "wanu kusifiwa". † **13:30** "Kuwa wa mwinsho" mana ake "wakukejeliwa". * **14:3** Suku ya sabadu ikiwa suku takatifu kwa Mayahudi; ewo awakijuzi kutenda kazi anta kumponesa munu.

Mera saurindira kumeriwa

12 Ikisa Insa akimwambira amwaríﬁre ire: "Ukiwarifu wanu kuka kurya
nawo au kutenda nawo sherehe, usiwarifu marafiki zako wala wanduzo,
wala wajamaa zako wala majirani wako matajiri, wasije newo kukwarifu,
wariripire vyautendire uwe. 13 Ila, ukitenda jambo, warifu masikini, wanu
wakubadilika, wakutumbela, na vipofu. 14 Ujanliiwa kamana ewo awana
cakukuripa. Ila maripo ako uwe awa suku ya kufufuka wenye ukamilifu."

15 Kati ya wanu wename kurya ware, munu mmoja paasikire javire,
kamwambira Insa javi: "Heri ája kurya mikate muufalume wa Mwenyez-
imungu!" 16 Fala iye akinjibu javi: "Ákiwepo mwananlume mmoja kâtengeza
jambo rikulu futi, akiwarifu wanu wengi wawenye. 17 Paufikire wakati
wakurya, akintuma ntumisi wake awambire warifíwe ware javi: 'Njoni,
vinu piya viwa tayari.' 18 Fala piya ware kwa ankili moja, wakanza kule-
bela nswamaa. Wakwanza akimwambira: 'Omi niuza uweru, nijuzi nika-
wone, nukulebela uniswamii.' 19 Mwengine akamba: 'Omi niuza ng'ombe
mbiri-mbiri joshi ntanu, inibidi nikawayerere, nukulebela uniswamii.'
20 Mwengine ire akamba: 'Nilomba sambi, ndimana sija!' 21 Ntumisi ire
akiludi, akija akimwambira mwenye wake vyaambiriwe vire. Mwenye
wake ire akikimiwa pakulu futi, akimwambira ntumisi ire javi: 'Lawa upesi-
upesi, uke mmabarabara na mmanjira a kaya. Ukawarifu wamasikini, wanu
wakubadilika, vipofu, pamoja na wakutumbela waje wengire-mu.'

22 Ikisa ntumisi ire akimwambira mwanyewe javi: 'Mwenye, nitenda
piya kamba vyamunitumire, na mpaka-pa maburu awapo.' 23 Basi,
mwanyewe ire akimwambira ntumisi wake: 'Lawa uke mmabarabara na
mmipaka, uwashurutise wanu waje wengire ipate nyumba yangu ijare.
24 Nukwambirani kweli kuwa ware warifíwe ware, anta mojawapo aaja
kuyeza aba cakurya cangu!' "

Cimbídi mwanafunzi
Matwaya 10:37-38, 5:13; Maruku 9:50

25 Junudi ya wanu wengi wajumana na Insa. Iye akizungunuka, aki-
wambira: 26 "Munu ája kwangu, ikiwa aanipenda pakulu† koliko wawaye,
mamaye, nkawake, wanawe, wanduze, walumbuze, anta na mainsha ake
mwanyewe, munu-yo siyo mwanafunzi wangu. 27 Saasukula nsalaba wake
mwanyewe akinifulata omi, iye aawa mwanafunzi wangu.

28 Nkati yenu, munu akisaka kujenga nyumba, akwanza kwikala, atenda
isabu awone kamba kanawo nzuruku wakutosha kujengera nyumba-yo,
sinovyo? 29 Akasa kutenda javyo, bandi ya kujenga aluserusu, ásokerera ku-
mariza, wanu wawóna, piya wanseka. 30 Wakwamba javi: 'Mwananlume-yu
kanza kujenga-pa fala kasokerera kumariza!'

31 Na novyo, nfalume mmoja akisaka kuka kutenda vita na nfalume
mwenziwe, kwanza akwikala kuwaza kamba masurudadu wake alufu kumi
wanawo uwezo wakuwashinda masurudadu alufu shirini wari kuja ku-
tenda naye vita. Sikweli? 32 Ikiwa aana uwezo, iye anta ekare baidi, atumiza
kulebela watende miyadi ya kupatana kwa usalama. 33 Kati yenu umwe
piya, saasa vinu vyake piya, aawa mwanafunzi wangu."

Wanafunzi sawaudumu nfululu

† **14:26** Kigeregu watumira "amwinda" fala ndi namuna ya kolota kuwa ájuzi kumpenda Insa pakulu koliko wawaye.

34 “Munyu kinu cema, fala ikiwa munyu ure ulamwa, cilungiriwa kinani?
35 Aufãi kinu muardhi wala kutenda tiba ya rutuba, ila ukwefiwa kunundu.‡
Ári na masikiro a kusikira, asikire!”

15

Radi ya kondoo asíke akilokotiwa
Matwaya 18:12-14

1 Sambi, warípisi nsoko na wamádambi piya wakinfika karibu wansikire
vyaasowera. 2 Kwa javyo, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya
wakiduguda pakulu, wakamba: “Eyu awapokerera wanu wamádambi na
akurya nawo!”

3 Basi, Insa akiwasowerera eci kinyume-ci, akamba: 4 “Tulani kuwa munu
mmoja kati ya umwe akuwa na makondoo miya, mmoja akwasika. Sikweli
kuwa iye awasa tuswini na kenda ware kunundu noko, apita akinsakula
mpaka ammone asíke ire? 5 Akimmona, ansukula mmaweya, kuno akitenda
radi. 6 Nakufika ukaya, aweta majirani wake pamoja na marafiki zake,
awambira: ‘Tendani radi pamoja nomi, konta kondoo wangu ásike ire,
nimmona.’ 7 Nukwambirani kuwa ndi novyo-novyoni, ikuwepo radi bin-
guni kwa sababu ya mmadambi mmoja wakutubiya koliko wenye kutenda
shariya tuswini na kenda sawana haja ya kutubiya.”

Radi ya jarajara yasíke ikilokotiwa

8 Insa kawasowerera kinyume cengine: “Tulani kuwa mwanamuka
mmoja akuwa nawo jarajara* kumi za parata, imwasika mmoja. Asaka
kutendaja? Aakoreza kandiyeru, aafyãira nnyumba, kuno akisakula more-
more mpaka awone? 9 Akiwona, akuka kuweta marafiki zake pamoja na
majirani wake, awambira javi: ‘Tendani radi pamoja nomi konta ire jarajara
inasike ire, niwona.’ 10 Nukwambirani kuwa ndi novyo-novyoni, iwapo radi
pakulu sana mbere ya malaika wa Mwenyezimungu kwa mmadambi mmoja
wakutubiya.”

Radi ya kuludi ka mwana asíke

11 Ikisa Insa akamba:

“Ákiwapo mwananlume mmoja akíwa na wana wawiri. 12 Kifindi† ire
akinlebelela wawaye: ‘Baba, fungu rangu ra irati yangu, niritiseni.’ Basi
wawaye ire akawanya vinu vire mafungu mawiri, kila mwana akimpa mali
ake. 13 Azipitire suku nyingi, kifindi ire akikusanya vinu vyake vire piya,
akisafiri akuka kaya ya baidi futi. Paafikire kure, akaribu piya nzuruku
ure julu ya kuinshi visaka kuwa vyonse. 14 Paamarize kutumira nzuruku
ure piya, noire inti ire ikija njala nyingi futi, akanza kusakula cakurya.
15 Ndimana, akuka akipata kazi ka mwananlume mmoja wa noire kaya ire.
Iye akimpereka masamba kwake kurisa nguluwe. 16 Basi mwana ire akihi-
tari kulokota songolo zawakasa wanguluwe zire akirya. Fala aalawirire anta
munu wakumpa kinu.

17 Mwinshoni, iye pavimwanuke, akamba kimoyomoyo: ‘Nyumba ya
baba, wakazi wengapi waripo, ewo wakurya wakwikuta waremeza, fala
omi kuno nankutabika na njala! 18 Nilawa nukuka ka baba. Nikifika
nimwambira javi: “Baba, nikosera binguni na nikosa mbere yenu. 19 Wala

‡ **14:35** Mana ake: Umwe íkiwa aamunitumika nfululu, amufãi kinu. * **15:8** Jarajara moja kadiri yake ndi nshahara wa kutwa moja. † **15:12** “Kifindi” mana ake “mwana wakwisiriza”.

sijuzi tena kwitiwa mwanenu, fala tendani fadili, munipokerere kamba mukazi wenu mmojawapo!” ’

20 Basi, akilawa, akuka ka wawaye. Wawaye ire kammona akija ári baidi.
Kwa kuwa wawaye ire akimonera utungu mwanawe ire, akintuwirira.
Nakufika pare, akimpatika na akimpa beju. 21 Mwana ire akimwambira:
‘Baba, nikosera binguni na nikosa mbere yenu. Wala sijuzi tena kwitiwa
mwanenu.’ 22 Fala wawaye ire akiwambira watumisi wake: ‘Angupani!
Njoni nawo mavazi meema noyo, munvaze. Nvazeni novyo mete mmakono
mwake na tamango mmaulu. 23 Na njoni nawo ng'ombe wakunenepa noyo,
munsinje. Timurye, kuno tikitenda sherehe ulu! 24 Kamana mwanangu-yu
kâfwa futi, epa kavuka. Kâsika, epa sambi kawoneka!’ Newo wakanza
kutenda sherehe ire.

25 Ona, mwana ntanzi nowo wakati-wo ákitenda kazi masamba. Pakuludi
ári karibu na ukaya, kasikira ngoma ikiviniwa. 26 Nakufika, akimwita
ntumisi mmoja, akindairi: ‘Cikunire kinani?’ 27 Ntumisi ire akimwambira
javi: ‘Nduyo kaludi, sambi wawayo kansinja ng'ombe wakunenepa ire,
konta kampokerera mwanawe ári nkomu.’ 28 Paasikire javire, mwana ntanzi
ire akikimiwa pakulu futi, aakisaka kwingira nnyumba mure. Ndimana,
wawaye ire akilawira panja pare, akintafadali engire. 29 Fala iye akinjibu
wawaye, akamba: ‘Onani, myaka mingi yawenye nukutumikirani, tangu
sinamba kukatala ámuri zenu! Fala umwe amunamba kunipa nanga mbuzi
moja, nikitenda sherehe na marafiki zangu! 30 Fala sambi kafika mwanenu
aribire nzuruku wenu na mareba-yu, munsinjira ng'ombe wakunenepa
pakulu noyo!’ 31 Wawa ire akamba: ‘Mwanangu, uwe daima kuwa nnomi,
na paapitire mali-zi pakaya-pa zako. 32 Ila ibidi titende sherehe, tiwe radi,
konta nduyo kâfwa, kaludira kuinshi! Iye kâsika, epa sambi kawoneka!’ ”

16

Kinyume ca amiri njanja

1 Na tena, Insa kawambira wanafunzi wake javi: “Ákiwapo mwananlume
mmoja tajiri, ákiwa nawo amiri wa mali zake. Tajiri ire akambiriwa: ‘Amiri
wako-yo mali ako atumiranga caputu.’ 2 Basi, tajiri ire akimwita, akindairi:
‘Caniri kusikira-ci kuhusu uwe-po ndi kinani? Ereza vyautumire mali-yo
kwa sababu aujuzi kuwa amiri wangu tena.’ 3 Amiri ire akiriwazira iye
mwanyewe: ‘Epa sambi, nisaka kutendaja? Mwenye wangu kankunilavya
kazi. Omi kurima sikidiri, na kulebela zimola niwona haya. 4 Sambi, nijiwa
vyanisaka kutenda ipate nikilaviwa kazi, wanu wanipokerere mmanyumba
mwawo.’

5 Basi, iye akanza kuweta mmoja-mmoja wari na deni ka mwenye wake.
Wakwanza akimwambira javi: ‘Mwenye wangu akuwira kadirini?’ 6 Iye
akijibu: ‘Vipimiro miya vya mafuta.’ Iye akimwambira: ‘Twala waraka
yako-yi, wikare upesi-upesi, wandike amusini.’ 7 Ikisa, akindairi mwengine
ire: ‘Uwe, uwiriwa kadirini?’ Iye akijibu: ‘Maguniya miya a tirigu.’ Amiri ire
akimwambira: ‘Twala waraka yako-yi, wandike tamanini.’

8 Mwenye tajiri ire akinsifu amiri saari kamilifu ire kwa kuwa katenda
ankili ya maarifa. Kamana wana wa ewu ulumwengu-wu wajanja pakulu
kuhusu vinu vya mulumwengu-mu koliko wana wa nuru* wajanja kuhusu
vinu vya ulumwengu usaka kuja. 9 Na nukwambirani javi: Tumirani mali a

* **16:8** “Wana wa nuru” mana ake ndi wanu wa kushugulika kumwabudu Mwenyezimungu.

mulumwengu-mu† muwapate marafiki, ipate pavija kutowa vinu vya mali wakukaribisheni mamburo a milele.
10 Mwaminífu wa vinu vitoto, na vinu vikulu novyo akuwa mwaminifu.
Nkósi shariya wa vinu vitoto, na vikulu nevyo novyo akosa shariya. 11 Ikiwa
amuri waminifu wa mali a mulumwengu-mu, nani asaka kukwaminini mali
a kweli? 12 Na ikiwa amwaminika na mali za munu mwengine, nani asaka
kukupani vyenu umwe wanyewe?
13 Aapo ntumisi anta mmoja akidiri kuwatumika mamwenye wawiri. Siti mwenye mmoja amwina, mwenye mwengine ampenda, au mmoja ampendeleya, mwengine ankejeli. Basi, avikidirika kuntumika Mwenyezimungu na mali.‡"

Shariya na ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 11:12-13, 5:31-32; Maruku 10:11-12

14 Mafarizeu wakisikira piya-vi na, kwa kuwa nzuruku ukiwajibu pakulu,
wakinkejeli Insa. 15 Insa akiwambira: "Umwe muritula kamba wanu wakukamilika mbere ya wanu, fala Mwenyezimungu akwijiwa myoyo yenu. Kamana vinu vyawakurisa wanadamu, ndi haramu mbere ya Mwenyezimungu.
16 Taureti ya Musa na kufunda ka minabii vyereziwa mpaka wakati wa Yahaya. Mwanzo wa nopo yankwereziwa Habari Ngema kuhusu ufalume
wa Mwenyezimungu, na piya wakikukulula kwingira§. 17 Fala raisi bingu
na ardhi kwisa, koliko kufujika kipande kimoja kitoto ca Taureti.
18 Kila mwenyé kumwasa nkawake akinlomba muka mwengine kankuzinga. Na kila mwenyé kunlomba muka wakwasiwa, neye novyo kankuzinga."

Hukumu yakutowa kutumira sana nzuruku

19 Insa akamba: "Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, ákivalanga nguwo za rangi ya njambalãu na za linyu nyepepe. Daima-zi ákitendanga jambo
rikulu ra sherehe. 20 Ákiwapo novyo masikini mmoja wakwitiwa Lazaru,
kâturiwa panryango wa tajiri ire. Mwiri wake piya úkiwa na buba. 21 Iye
kukimwajibungi kulokota songolo zakugwa sini ya meza paakirya tajiri ire.
Anta umbwa zíkijanga zikinlamba-lamba buba ire. 22 Mwinshoni, masikini
ire akifwa, akitwariwa na malaika akawe pamoja na Iburahima. Tajiri
ire neye novyo akifwa, akizikiwa, 23 akiperekiwa Kuzimu, noko akitabika pakulu futi. Nakulamusa uso, kawawona Iburahima pamoja na Lazaru
wari baidi futi. 24 Basi, tajiri ire akinkuwira Iburahima, akamba: 'Baba Iburahima, niwonere utungu! Ntume Lazaru-yo aje kuno, mwinsho ya cala cake-co acoveke mmaji, aje anidonosere palulimi-pa. Nankutabika pakulu na malulimi a moto!' 25 Fala Iburahima akimwambira: 'Mwanangu, kumbukira kuwa kupokerera vinu vyako vyema kati ya mainsha ako, na Lazaru novyo kapokerera vinu vibaya. Fala sambi nopa, iye kankunyamaziwa,
uwe kwankutabika. 26 Visitoshe, riwapo pondo rikulu rititanusa umwe nofwe ipate asakúla kukiruka kulawa kuno kuja eko asikidiri, wala kulawa
kwenu-ko kuja kwetu kuno!' 27 Tajiri ire akamba: 'Basi, nukulebelani baba,
ntumeni Lazaru kunyumba ya wawa. 28 Nanawo wanduzangu watanu
ukaya-ko, oke akawambire wasije kufika epa mahala patabu-pa.' 29 Fala Iburahima akinjibu: 'Ewo wanawo vyawafundiwe na Musa na vyawalaiziriwe
na minabii wengine. Wawasikirize nowo.' 30 Tajiri ire akamba: 'Ha, baba

---

† 16:9 Kigeregu: "mali bila shariya". ‡ 16:13 Avikidirika kutumaini nzuruku na, wakati moja nowo, kuntumaini Mwenyezimungu. § 16:16 Au: "piya wasáka kwingira wajuzi wengire ka nguvu".

Iburahima. Fala mmojawapo kati ya wafwi inawa akuka mpaka noko, ewo
nanga watubiya.' 31 Iburahima akijibu: 'Ikiwa ewo awasaka kunsikiriza
Musa pamoja na minabii, anta munu alawe ka wafwi, neyo novyo aazun-
gunusa mawazo awo.' "

17

Dambi na nswamaa
Matwaya 18:6-7; Maruku 9:42

1 Insa kawambira wanafunzi wake javi: "Daima munu vinkuna vinu vya
kunkosesa, fala alaniwe ire akosésa! 2 Ndi fadari kwake iye afungiriwe
nsingo riwe rikulu rakuremera, efyeriwe mbahari, koliko kunkosesa ewa
watoto-wa mmojawapo. 3 More-moreni umwe wanyewe! Ikiwa nduyo
kakukosa, nsutumu. Akitubiya, nswamii. 4 Anta iye paakukosa mara saba
kutwa moja noyo, na kila mara akija akitubiya kulebela nswamaa, ujuzi
unswamii."

Rifundeni kumwamini Mwenyezimungu

5 Mawalii wamwambira Mwenye Insa, wamba: "Tongeze kwamini
kwetu!" 6 Mwenye akamba: "Munawa nawo kwamini aba kamba utoto
wa mbeyu ya mostarda, nanga musowerera muti nkulu-wu: 'Siuka, ukari-
someke mbahari!', newo nanga ukusikirizani!"

Shuruti za ntumisi wa Mwenyezimungu

7 "Tulani kwa nfano, umwe mmojawapo akuwa na ntumisi wa masamba
au wakusunga mifuwo. Iye akiludi, utakumwambira kuwa njo kuno upesi
pameza-pa, wikare urye? Aumwambira javyo futi! 8 Ila umwambira:
'Tengeza cakurya nirye. Vala mavazi-yo, uniudumu nirye, ninywere maji.
Ikisa, nowe urye, unywe maji.' Sinovyo? 9 Atakunshukuru ntumisi-yo
kwa kuwa katenda vyaatumiwe? 10 Nomwe novyo, mukisa kutenda piya
vyamutumiwe, mwambe: 'Ofwe tiwa watumisi satijuzi kusifiwa. Titimiza
kutenda vitibidire tu basi.' "

Insa awaponesa wacamagundula kumi

11 Insa, paakuka Yerusalemu, akipita kati-kati ya Samariya na Galileya.
12 Pengire kaya mója, wanu kumi walwere magundula wakimukira,
wámwimira, baidi aba. Wakikuwa wakamba: 13 "Insa, mwanlimu, tiwonere
utungu!" 14 Insa akiwanang'aniza, akamba: "Ukani, mukarolote ka walon-
gozi wa dini." Ewo nakulawa wakuka, wakiponesiwa. We!
15 Mmoja kati ya noware, paawonire kuwa kaponesiwa, akiludira ka Insa
nokure, kuno akinsifu Mwenyezimungu na shauti ulu-ulu. 16 Akingwirira
Insa mmaulu, akinshukuru. Ona, noyo ákiwa nSamariya. 17 Basi Insa
akinjibu: "Omi siwaswafire wanu kumi? Sambi, kenda wandepi? 18 Mbena
awawoneka-pa wakiludi waje wampe Mwenyezimungu utukufu wake? Ila
awoneka noyu myeni-yu tu basi!" 19 Na Insa akimwambira mwananlume
ire: "Lamuka, uke vyako. Kwamini kwako kukuvusha."

Kuja ka ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 24:23-28, 37-41

20 Mafarizeu wamojawapo wandairi Insa: "Ufalume wa Mwenyezimungu
ukuja kufika rini?"
Insa akiwajibu: "Ufalume wa Mwenyezimungu auja na alama yaku-
woneka. 21 Wala amwamba: 'Ndiwu-pa' wala 'Ndi ure pare' kamana
ufalume wa Mwenyezimungu uwa kati yenu."

22 Ikisa, akiwambira wanafunzi wake javi: “Ukuja kufika wakati wamuja
kusakula kuwona suku mojawapo ya Binadamu wa Binguni, fala amuwona.
23 Wakuja kukwambirani javi: ‘Mmone-yu-pa!’ au ‘Mmone ire pare!’ Fala
musilawire panja wala musiwafulate. 24 Konta kamba kumensa vyakume-
sanga julu, kukimwarika upande moja mpaka mwengine, ndi vyaari Bi-
nadamu kwa suku yake. 25 Fala kwanza, ilazimu iye atabike vinu vingi,
na akatariwe na wanu wa eci kizazi-ci. 26 Kamba vyavikunire suku za
Nnu ndi vyavija kuwa novyo suku za Binadamu wa Binguni. 27 Wanu
wakirya, wakinywa, wakilomba na wakilombiwa, mpaka suku yengire Nnu
nsafina, akija mwanalukaya akiwapoteza piya.* 28 Kwa namuna mmoja
novyo kamba vyavikunire suku za Loti: wakirya na wakinywa, wakiuza na
wakiuzanya, wakivyala na wakijenga, 29 fala suku yaalawire Loti Sodoma,
moto na unga vikisuka julu kamba nvula, vikiwapoteza wanu piya. 30 Kwa
namuna mmoja noyo ndi vyavija kuwa suku Binadamu wa Binguni yaaja ku-
fafanuriwa.† 31 Noyo suku-yo, ája kuwa papala, asisuke kwingira nnyumba
mwake kulavya vinu vyake. Na ája kuwa masamba, aaja kuwayi kuludira
ukaya. 32 Kumbukirani cinkunire muka wa Loti‡. 33 Munu asaka kusunga
mainsha ake, mwinsho apoteza. Fala munu apoteza mainsha ake§, ásunga
ukomu wake-wo. 34 Nukwambirani kuwa noyo suku-yo usiku, wakuwapo
wawiri wakulala kinanda kimoja, mmoja atwariwa, mwengine akwasiwa.
35 Wakuwapo wanawaka wawiri wakusaya pamoja ufu, mmoja atwariwa
mwengine akwasiwa.” 36 * 37 Basi wanafunzi ware wakindairi: “Mwenye,
víkuna ndepi?”
Iye akiwajibu: “Mahala pauwa mwiri wakufwa, nopo ndi pawajumana
marembo.†”

18

Faida ya kutenda duwa daima

1 Suku moja Insa kawambira wanafunzi wake kinyume kimoja cakuwa
daima wájuzi watende duwa daima, wasisokeziwe. 2 Iye akamba: “Kaya
mmoja ákiwapo mwenyé kulamula. Iye aakopesiwa na Mwenyezimungu
wala aakimwinshimu munu asaka kuwa onse. 3 Noyo kaya-yo,
ákikalanga mwanamuka nankweli. Iye ákukanga ka mwenyé kulamula ire,
akimwambira: ‘Nipe shariya yakunisaidiya na aduwi wangu.’ 4 Upita muda,
mwenyé kulamula ire akikatala. Fala mwinshoni, akisowera kimoyomoyo,
akamba: ‘Ingawa simopa Mwenyezimungu wala simwinshimu munu,
5 fala, kwa kuwa nankweli-yu asinipe kazi daima-zi, basi nukumpa shariya
yake ipate asije kunisokeza.’ ” 6 Mwenye akamba: “Sikirizani vyaasemire
ire mwenyé kulamula saari kamilifu ire. 7 Novyo, Mwenyezimungu
aawalamula kwa shariya wawatondore iye, wenye kunlalamikira iye usiku
na nsana? Atakukawa kuwasaidiya? 8 Nukwambirani kuwa iye awapatisa
shariya yawo upesi-upesi! Novyo-sivyo, paasaka kuludi Binadamu wa

* **17:27** Paasaka kuja Binadamu, Insa, wanu-wo novyo wakuja kufazaikira mainsha awo a daima, bila kummwaza Mwenyezimungu. Newo novyo wakuja kupoteziwa, sairi nkati ya mwanalukaya fala nkati ya hukumu ya Mwenyezimungu. † **17:30** Wanu awaja kuwa tayari paaja kuludi Binadamu. Ewo wazidi kutenda vitendo vyawo vya kila suku, bila kummwaza iye, mpaka wafafanuririwe caari iye. ‡ **17:32** Iye nakusaka kuludi, nakunang'aniza nyuma, kataduka kuwa ribwi ra munyu! Ona Mwanzo 19:26. § **17:33** “Apoteza mainsha ake” kwa kufulata nafsi ya Mwenyezimungu. * **17:36** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Wakiwapo wanawalume wawiri mmasamba, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.] † **17:37** Mana ake: Pakuludi Binadamu, piya wanu wámmona na wakwijiwa.

Binguni, itakuwa awasingana mulumwengu-mu wanu wakumwamini iye?”

Faida ya kulebela duwa ukirinyenyekeya

[9] Ikisa tena Insa akiwasowerera kwa kinyume, akiwambira wamo-
jawapo wakiritula kuwa wanu wa shariya, wakiwakejeli wenziwawo. Iye
akamba javi: [10] “Wanawalume wawiri woka nNyumba Takatifu kunlebela
Mwenyezimungu. Mmoja ákiwa Nfarizeu, mwengine ákiripisanga nsoko.
[11] Nfarizeu ire emire yeka, akilebela, akaamba javi: ‘Yarabi Mwenyez-
imungu! Nukushukuru kuwa omi siri mmadambi kamba vyawari wanu
wengine: wanyang'anyi, wakosi shariya na wazinzi, wala kamba cakúripisa
nsoko ire. [12] Nifunga mara mbiri kila sumana, na nilavya fungu rakumi
kwa piya faida zangu.’ [13] Fala cakúripisa nsoko ire kemira baidi, anta maso
aakikidiri kufungula kunang'aniza julu. Ila ákiribiya pakifuwa kuno akamba:
‘Yarabi Mwenyezimungu, niwonere utungu, omi niwa mmadambi!’ ”
[14] Insa akimariza akamba: “Nukwambirani kuwa eyu mwananlume-yu
kaludira kwake kakikishiwa mbere ya Mwenyezimungu, mwengine ire
aakikishiwe. Kamana kila mwenyé kurikweza mwanyewe akwisusiwa, ila
arisúsa mwanyewe akweziwa.”

Insa awapokerera wenye kurinyenyekeya
Matwaya 19:13-15; Maruku 10:13-16

[15] Bandi ya vire, wanu wamojawapo wakija nawo wana watoto ka Insa
ipate awakumbure na nkono wake awajanliye. Wanafunzi wake pawawa-
wonire, wakikola kuwasutumu. [16] Fala Insa akiweta kuno akiwambira:
“Waseni wasimana-wo waje kwangu omi! Musiwakataze! Ufalume wa
Mwenyezimungu, wanu kamba ewo ndi wawo. [17] Nukwambirani kweli
kuwa saapokerera ufalume wa Mwenyezimungu kwa namuna ya kisimana
visaka kuwa vyonse aashubutu kwingira.”

Insa aawapokerera wanu wakupenda mali pakulu koliko iye
Matwaya 19:16-30; Maruku 10:17-31

[18] Nkulungwa mmoja akindairi Insa javi: “Mwanlimu mwema, nitende
kinani ipate niriti mainsha a milele?” [19] Insa akimwambira: “Kunita
mwema sababuni? Aapo mwema, ila Mwenyezimungu tu basi! [20] Uwe
ukwijiwa ámuri-zi: ‘Usizinge, usiulaye, usiwe, usiseme ushahidi wa ulongo,
uwenshimu wawayo na mamayo.’ ” [21] Iye akamba: “Ezi ámuri-zi piya ndi
zanifulata tangu niri nnemba.” [22] Nakusikira javire, Insa akimwambira: “Ila
cukubakira kinu kimoja tu basi. Kauzanye piya vyauri nawo, nzuruku-wo
uwatongere masikini. Kwa javyo, uriturira mali mbinguni. Ikisa uje
unifulate.” [23] Fala mwananlume ire paasikire vyaajibiwe vire, akiwuzunika
pakulu konta ákiwa tajiri nkulu.
[24] Noparepare Insa, nakummona mwananlume ire javire, akamba: “Viri-
gariga wenye mali kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. [25] Ndi kweli,
raisi ngamiya kupenya kipenyo ca singano koliko tajiri kwingira muufalume
wa Mwenyezimungu.” [26] Wanu wakisikira ware, wakindairi Insa: “Kwa
javyo, avushiwa ndi wepi?*” [27] Fala iye akijibu: “Vinu savikidirika na wanu,
akidiri ndi Mwenyezimungu.”
[28] Peduru akimwambira Insa: “Ona, ofwe tasa nyumba zetu tukufulata
uwe.” [29] Iye akiwambira: “Nukwambirani kweli, hapana munu wakwasa

* **18:26** Ewo wakiwaza javire konta Mayahudi wakidaniza kuwa matajiri ndi wanu wenye kujanli-iwa na Mwenyezimungu. Basi, ikiwa ewo awakidiri kuvushiwa, wengine-wo wapata mwaja nafasi ya kuvushiwa?

nyumba yake, nkawake, wanduze, wawaze, au wanawe kwa ajili ya ufalume
wa Mwenyezimungu, 30 saapokerera maripo mara nyingi zawenye mu-
lumwengu nomu. Novyo, bandi yakufwa, apata mainsha a milele.”

Insa asowera tena kuhusu kufwa kwake na kufufuka kwake
Matwaya 20:17-19; Maruku 10:32-34

31 Insa akiwatwala wanafunzi kumi na wawiri ware, akiwambira javi:
“Sikirizani! Tankuka Yerusalemu, koóka kutimiziwa piya mambo awandike
minabii kuhusu Binadamu wa Binguni. 32 Kamana iye akuka kuperekiwa
mmakono mwa Sawari-Mayahudi†, ashupiwa, atukaniwa, na asuniriwa
mata. 33 Nakwisa kuncapa, wamulaya, fala suku ya tatu, iye afufuka.” 34 Evi
vinu-vi ewo awereriwe anta aba. Vyaawambire vire wafisiwa, awakerериwa
vyaakisowera vire.

Insa amponesa munu mmoja kipofu wakurinyenyekeya
Matwaya 20:29-34; Maruku 10:46-52

35 Insa, paákifika karibu ya Yeriko, ákiwapo munu mmoja kipofu kekala
nanyenje ya njira, akilebela zimola. 36 Kipofu ire, paawasikire wanu wengi
wakipita, akiwadairi: “Kinu-ci kinani?” 37 Wakimwambira: “Insa wa
Nazareti ndi ári kupita.” 38 Ndimana kipofu ire akanza kukuwa: “Insa,
ujukulu wa Daudi, nitendere huruma!” 39 Walongorere ware wakinsutumu,
wakimwambira anyamare. Fala iye kila mara akizidi kukuwa: “Mwana wa
Daudi, nitendere huruma!” 40 Insa akimira, akitumiza waje nawo munu ire.
Paajire karibu, Insa akindairi: 41 “Usaka nukutende mwaja?”
Iye akijibu: “Mwenye, nisaka niludire kuwona.” 42 Insa akamba: “Ludira
kuwona! Kwamini kwako kukuvusha.” 43 Kwa mpunde noure, iye akanza
kuwona, akinfulata Insa kuno akintukuza Mwenyezimungu. Na piya wanu
pawammonire, wakinsifu Mwenyezimungu.

19

Insa ampokerera mmadambi wakwitiwa Zakeu

1 Insa kengira Yeriko, akipita akenenda. 2 Ákiwapo mwananlume mmoja
wakwitiwa Zakeu, ákiwa nkulungwa wa warípisi nsoko, iye ákiwa tajiri. 3 Iye
ákisakula ammone Insa na amwijiwe namuna zake. Fala aakikidiri konta
wanu wákiwa wengi, na iye ákiwa mwipi pakulu. 4 Kwa javyo, akituwa mbere,
akikwera mmuti ammone sana, kamana Insa ákiwa tayari kupita noire njira
ire.
5 Insa, paafikire nopare mahala pare, akinang'aniza julu, akimwambira
javi: “Zakeu, isuka upesi! Rero nijuzi nifikire nnyumba mwako.” 6 Ndimana
akisuka upesi-upesi, akimpokerera Insa nnyumba mwake kwa sherehe
pakulu sana. 7 Junudi ya wanu ware pawawonire javire, piya wakiduguda,
wakamba: “Iye kengira mwa mmadambi mure ndi mwafikire!” 8 Zakeu
akimira, akimwambira Mwenye: “Ona, Mwenye, nilavya nusu ya mali
angu, niwapa masikini. Ikiwa kawapo waninnyáng'anye kinu, ninludisira
mara nne.” 9 Insa akimwambira javi: “Rero eyi nyumba-yi kufika kuvuka
kwa sababu eyu novyo ujukulu wa Iburahima*. 10 Kamana Binadamu wa
Binguni kaja kunsakula na kunvusha ire asíke.”

Mukipewa kinu tumirani sana-sana
Matwaya 25:14-30

---

† **18:32** Kigeregu: “mataifa”. * **19:9** Konta ankubali Mwenyezimungu kamba vyaankubarire Iburahima.

11 Junudi ya wanu ware pawasikire evi, Insa akizidi kuwambira kinyume
cengine konta ákiwa karibu kufika Yerusalemu, na kwa kuwa wakidaniza
kuwa ufalume wa Mwenyezimungu ulawirira kwa mpunde noure. 12 Basi,
iye akamba: "Ákiwapo mwananlume mmoja bora pakulu. Iye kasafiri
akuka inti nyengine ya baidi. Koka akatawaziwe kuwa nfalume wa inti
yake, ikisa aludi. 13 Kábula ya kulawa, kaweta wakazi wake kumi, kila
mmoja akingabizi jarajara moja ya faida pakulu†, akiwambira: 'Curuzirani
nzuruku-wu mpaka omi niludi.' 14 Fala wanu wa muinti mwake wakimwina.
Ndimana, wakiwatuma wanu nyuma yake wakaseme javi: 'Eyo mwanan-
lume-yo atinsaka kutitawala.' 15 Pesire kutawaziwa kuwa nfalume wa
inti ire, akiludi. Akitumiza kuweta wákazi noware waâwasire nzuruku
ware, ipate ejiwe faida yaapatire kila mmoja, kwa biyashara yawakitenda.
16 Akifika mukazi wakwanza ire, akamba: 'Mwenye, omi nipatira faida mara
kumi kwa nzuruku wamunipere.' 17 Nfalume ire akamba: 'Vyema pakulu
sana! Kuwa amiri mwaminifu! Tangu pauwere mwaminifu wa kinu kitoto,
ukuja kupata mamulaka julu ya makaya kumi.' 18 Ikisa akija amiri wapiri ire,
akamba: 'Mwenye, kwa nzuruku wenu ure, omi nipatira faida mara ntanu.'
19 Nfalume ire akimwambira novyo: 'Uwe ukuja kupata mamulaka julu ya
makaya matanu.' 20 Akija novyo mwengine, akamba: 'Mwenye, nzuruku
wenu ndiwu, nifindika munguwo nikitula, 21 konta nikopa. Uwe kuwa munu
mmoja ngumu, ulavya faida ya kazi sautendire, uvuna vinu saurimire.'
22 Nfalume ire akijibu: 'Uwe kuwa mukazi mbaya! Nukulamula julu ya
usowezi wako mwanyewe. Uwe ukwijiwa kuwa omi niwa ngumu, nilavya
faida ya kazi sanitendire, nivuna vinu sanirimire? 23 Sambi mbena nzuruku
wangu-wo auturire mbanku mojawapo? Omi pakuludi nanga nisingana
nzuruku wangu pamoja na faida yake.' 24 Ikisa nfalume ire akiwambira
wenziwe wákiwa karibu ware, akamba: 'Mpokereni nzuruku eyu mukazi-yu,
mumpe apatíre faida mara kumi ire.' 25 Ewo wakimwambira: 'Mwenye,
iye kanawo futi jarajara kumi!' 26 Nfalume ire akiwajibu: 'Nukwambirani
kuwa mwenyé kuwa nawo apewa pakulu, fala saana, caari nawo noco
anyang'anyiwa. 27 Sambi, maaduwi sawakisaka kuwa omi nitawaziwe
nfalume ware, njoni nawo kuno, muwolaye mbere yangu!' "

Insa akwingira Yerusalemu
Matwaya 21:1-11; Maruku 11:1-11; Yahaya 12:12-19

28 Insa pesire kwamba evi vinu-vi, akilongorera akuka Yerusalemu.
29 Paafikire karibu ya makaya a Betifage na Betaniya, karibu ya mwango wa
Mizaituni, Insa akiwatuma wanafunzi wawiri, 30 akiwambira javi: "Ukani
kaya íri mbere ire. Mukifika, munsingana buru kafungiriwa, iye tangu
aanamba kupandiwa na munu mmojawapo. Nfungureni, muje naye kuno.
31 Ikiwa munu kakudairini kuwa: 'Munfungurirani?', mwambireni javi:
'Mwenye ndi ári kunsakula.' " 32 Basi, watumíwe ware nakuka, wasingana
kamba vyaâwambire novire. 33 Nakunfungula buru ire, wanyewe waki-
wadairi: "Mbena mankunfungula buru-yo?" 34 Ewo wakijibu: "Mwenye
Insa ndi ári kunsakula." 35 Ikisa, wakinlongoza mpaka ka Insa, waki-
tandika nguwo zawo julu ya buru ire wakimpandisa Insa. 36 Ikisa munjira
mwakipita Insa, wanu ware wakitandika nguwo zawo.‡ 37 Pawafikire
karibu ya Yerusalemu, mahala pakwisukira Mwango wa Mizaituni, wanu
piya wa kundi ra wanafunzi watenda radi, wakintukuza Mwenyezimungu

† **19:13** Kadiri ya jarajara moja íkiwa nshahara wa mwezi mitatu. ‡ **19:36** Eyi ndi namuna yakumpokerera nfalume.

kwa shauti ulu-ulu kwa piya vitendo vya uwezo vyawakiwona.§ 38 Ewo
wakamba:

“Heri nfalume ári kuja kwa zina ra Mola!
Mbinguni iwepo salama,
na julu pakulu uwe-po utukufu!”

39 Mafarizeu wamojawapo wákiwa kati ya junudi ya wanu ware,
wamwambira javi: “Mwanlimu, wadume wanafunzi wako-wo!” 40 Iye
akijibu: “Onani, ewa wakinyamala, mawe akwanza kutamba!”
41 Pawakiwa karibu yakufika, nakuwona kaya ya Yerusalemu, Insa akanza
kurira, 42 akamba: “Ha! Yerusalemu! Vikinajibu rero wijiwe vinu vija
na usalama! Ila sambi-pa kufisiwa mmaso mwako usiwone! 43 Kamana
zikuja kukufikira suku maaduwi wako wakujengera ngulu zakukushambu-
liya, wakuzunguriza, wakukinya kila upande, 44 wapita wakugwisira pansi
pamoja na wanawo wari nkati yako. Ewo awasa riwe anta rimoja kubaki
julu ya riwe renziwe, konta aumanyire wakati wajire Mwenyezimungu
kukuvusha.*”

Insa aswafi Nyumba Takatifu
Matwaya 21:12-17; Maruku 11:15-19

45 Insa kengira Nyumba Takatifu, akanza kuwatuwisa wacuruzi,
46 akiwambira javi: “Yandikiwa javi: ‘Nyumba yangu-yo ikuja kuwa nyumba
ya duwa.’ Fala umwe nyumba-yi mutenda kuwa jonga ra wevi†.”
47 Insa daima-zi akifundanga nNyumba Takatifu mure. Wakulungwa
wa dini, wanlimu wa shariya, pamoja na wakulungwa wa nkaya mure,
wakisakula namuna yakumpoteza Insa. 48 Fala awakiwonerera namuna,
konta wanu piya watengemana pakulu kunsikiriza.

20

Mamulaka a Insa adairiwa
Matwaya 21:23-27; Maruku 11:27-33

1 Suku moja, Insa paakiwafunda wanu na paakereza Habari Ngema
nNyumba Takatifu, wakilawirira nomo wakulungwa wa dini, wanlimu wa
shariya, pamoja na walongozi, 2 wakimwambira, wakamba: “Tambire,
uwe evi vinu-vi kwankutenda na mamulaka a nani? Eya mamulaka-ya
akupere nani?” 3 Insa akiwajibu, akamba: “Sambi, nomi novyo nukudairini
kinu. Nambireni: 4 Yahaya paakiwoza wanu, akitenda javyo kwa mamu-
laka a Mwenyezimungu au a wanadamu?” 5 Ewo wakingira kukaidiyana,
wakamba: “Tikinjibu kuwa ‘a Mwenyezimungu’, iye atidairi: ‘Umwe kutowa
kunkubali Yahaya sababuni?’ 6 Fala, tikamba kuwa ‘a wanadamu’, wanu
piya watipanja na mawe, konta wakikubali kuwa Yahaya nabii wakweli.”
7 Basi, mwinshoni wakinjibu javi: “Atijiwa.” 8 Insa akijibu: “Basi, nomi
novyo sukwambirani mwanyewe mamulaka anitendesa evi vinu-vi.”

Kinyume ca warimi wabaya
Matwaya 21:33-46; Maruku 12:1-12

---

§ **19:37** Ewo wakidiri kuwona kaya ya Yerusalemu, na wakiwaza kuwa Insa pengire Yerusalemu, ukwanza ufalume wake. Ndi ntamana wakitenda sherehe pakulu. * **19:44** Mana ake: Ewo awampokerere Almasihi aperekiwe na Mwenyezimungu kuja kuwavusha. † **19:46** Ona Izaya 56:7; Yeremiya 7:11. Ndi kweli kuwa Mwenyezimungu akisaka Nyumba Takatifu pawe mahala pakutenda duwa kabila piya.

[9] Sambi, Insa akanza kuwasowerera wanu eci kinyume-ci javi: "Mwanan-
lume mmoja kavyala muti wake wakupa uva, akitula rani na warimi wamo-
jawapo, ikisa akisafiri suku nyingi zawenye. [10] Paufikire wakati wa kutokota
uva, iye kantuma ntumisi ka warimi kure ipate wakampe fungu ra mwenye
wake ire. Fala warimi ware wakimwibiya, wakinludisa makono-waka.
[11] Ikisa, mwanyewe masamba ire akintuma ntumisi mwengine, neye novyo
wakimwibiya, wakimwanziri, wakinludisa makono-waka. [12] Mwanyewe
masamba ire akintuma ntumisi watatu, fala warimi ware neyo novyo
wakinlumiza, wakintuwisa.
[13] Basi, mwanyewe masamba ire akisowera kimoyomoyo akamba: 'Sambi,
nisaka kutendaja? Hã, nijiwa! Nimpereka mwanangu wanimpenda pakulu.
Dalili wakuka kumwinshimu!' [14] Fala warimi ware pawammonire mwana
ire, wakisowera watupu-watupu: 'Epa kankuja mwenyé haki yakuriti
masamba-ya! Tukeni timulaye, irati-yo iwe yetu ofwe!' [15] Basi, wakinlavira
panja ya masamba are, wakimulaya."

Ikisa Insa akiwadairi: "Mwenyé masamba ire warimi ware awaten-
daja? [16] Iye akuja, awapoteza warimi-wo, na masamba-yo awemisira wanu
wengine."

Wanu ware pawasikire javire, wamba: "Visikune javyo!*" [17] Fala iye
kawanang'aniza wanu ware rungu-rungu, ikisa kawadairi javi: "Sambi eya
Mandiko-ya javi:

'Riwe rawakatare wajengi ndi rilawirire kuwa riwe maalumu', mana ake
kinani?†"
[18] Insa akizidi kusowera:

"Agwiríra onse eri riwe-ri
akuwa kipande-kipande.
Warisaka kungwirira eri riwe-ri,
asaika-saikanga atenda ufu.‡"

Insa awajibu na wijiwifu maaduwi wake
Matwaya 22:15-22; Maruku 12:13-17

[19] Wanlimu wa shariya na wakulungwa wa dini pawasikire kinyume
cire, wakisaka wanfunge Insa kwa mpunde noure, konta wejiwa kuwa Insa
kankuwasutumu ewo-po§, fala wakiwopa wanu ware.
[20] Kwa javyo, wanlimu wa shariya na wakulungwa wa dini wakintunza
Insa sana-sana. Ewo wawapereka wapererezi wamojawapo wakiritula
kuwa wanu wakweli. Wakisakula wammonerere kamba iye asowera kinu
cakunkoresa ipate wampereke ka guvinadoru, mwenyé uwezo na mamu-
laka. [21] Ndimana wakindairi, wakamba: "Mwanlimu, tukwijiwa kuwa
piya vyausowera na vyaufunda vyakweli, wala aulamula kwa kunang'aniza
munu caari, ila kwankufunda kamili njira ya Mwenyezimungu. [22] Sambi,
tambire kinu kimoja: Ofwe tijuzi au atijuzi kunripa nsoko Kaisari*?" [23] Fala

* **20:16** Wanu wakereriwa mana ake kinyume cire: kuwa Mwenyezimungu awapokera Mayahudi ufalume wawo, na kuwapa wanu Sawari Mayahudi. Newo novyo awakubarire kuwa wakintenda caputu Mwana wampereke Mwenyezimungu. † **20:17** Riwe-ro rikolota kuwa ndi Insa. ‡ **20:18** Mana ake: Riwe-ro rikolota kuwa ndi Insa. Wanu wankatala Insa wapoteya. § **20:19** Nkati ya usowezi wa kinyume ure ikuwa ewo ndi warimi. * **20:22** Ware Mayahudi avikiwajibu kunripa nsoko nfalume nkulu wa waRoma. Iye akitukuziwa kamba nlungu na waRoma, kinu-ci ka Mayahudi kufuru.

Insa nakwijiwa ujanja wawo ure, akiwambira: 24 "Nolotereni jarajara moja. Ewu uso-wu na eya mandiko-ya vyanani?"

Ewo wakijibu: "Vya Kaisari." 25 Iye akiwambira: "Basi, vinu vya Kaisari, mpeni Kaisari. Vinu vya Mwenyezimungu, mpeni Mwenyezimungu."
26 Kweli, awapatire mbere ya wanu kunkoresa Insa na majibu ake. Kwasa javyo, washanga na majibu ake are, wakinyamala vii.

Kulomba bandi ya wafwi kufufuka
Matwaya 22:23-33; Maruku 12:18-27

27 Ikisa, wakinfika karibu Masaduseu wamojawapo, ware wakatála kuwa kuwapo kufufuka ka wafwi. 28 Ewo wakindairi Insa javi: "Mwanlimu, Musa katandikira eya mandiko-ya javi: ikiwa munu kafwa, kamwasa nkawake saapongore naye wana, nduye marehemu ajuzi amwingire manyumba nankweli ire, filihali apongola naye rilunga rikolo. 29 Sambi, wákiwapo wana saba wawa mmoja na mama mmoja. Ntanzi kalomba, kafwa saapongore naye mwana. 30 Nduye wapiri, 31 na watatu, neyo novyo wantwala muka ire, wanlomba awapongore naye mwana. Wo-saba ware piya wanlomba awapongore naye wana, wafwa. 32 Mwinshoni, mwanamuka ire neye novyo akifwa. 33 Basi, suku ya kufufuka, mwanamuka ire akuja kuwa muka wa nani? Kamana wo-saba ware wanlomba muka mmoja noire!"

34 Insa akiwajibu: "Duniya-yi wanu walomba na walombiwa. 35 Fala wa-turiwe ubora kupata enzi zisaka kuja pawaja kufufuka ka wafwi, ewo awaja kulomba wala kulombiwa. 36 Kweli, awaja kufwa tena, konta wakuja kuwa kamba malaika. Ewo wana wa Mwenyezimungu kamana wafufuriwa ka wafwi. 37 Kuhusu mwaha wa kuwa wafwi wakuja kufufuriwa, anta na Musa†
wawenye kakikisha novyo paasowere kuhusu muti ukikorera. Iye kamwita Mola zina ra 'Nlungu wa Iburahima, wa Izaki, na wa Yankubu.'‡ 38 Basi, iye siyo Nlungu wa wafwi, ila Nlungu wa wanu wari hai. Kwake iye, wanu piya wawa hai." 39 Ikisa wanlimu wengine wa shariya wakimwambira Insa: "Mwanlimu, kusowera sana!" 40 Bandi ya evi, awerepo munu wakurimba moyo kundairi Insa kinu.

Almasihi ndi bora pakulu
Matwaya 22:41-46; Maruku 12:35-37

41 Ikisa Insa akiwadairi: "Wanu wakwamba mwaja kuwa Almasihi ujukulu wa Daudi? 42 Kamana Daudi mwanyewe ndi ambire nkitabu ca Zaburi§:

'Mola kamwambira Mwenye wangu*:
Ikala nkono nriro wangu†
43 mpaka niwature maaduwi wako
wawe sini kamba gogo rakwirika maulu ako.'

44 Ona, ikiwa Daudi Almasihi kamwita 'Mwenye', namunani vyaawa upande wa ujukulu wake?‡"

---

† **20:37** Kati ya Masaduseu, Musa ákiwa nabii bora pakulu. ‡ **20:37** Mbere ya Mwenyezimungu, Iburahima, na Izaki pamoja na Yankubu wangari hai, konta roho zawo hai. Na suku ya Kiyama, Mwenyezimungu akuka kujumulanisa roho na mwiri mupya. § **20:42** Ona Zaburi 110:1. * **20:42** "Mwenye wangu" Almasihi. † **20:42** "Nkono nriro" mahala paswifa. ‡ **20:44** Insa akamba kuwa Almasihi ákiwa ujukulu wa Daudi, fala sijavyo basi. Nfalume Daudi mwanyewe Almasihi kamwita 'Mwenye', ndimana Almasihi ndi bora pakulu koliko nfalume mmojawapo wa duniya-yi. Kusema kweli, Almasihi ndi Mwenyezimungu wawenye.

Insa akumbusa kuhusu wanlimu wa shariya
Matwaya 23:1-36; Maruku 12:38-40

45 Wanu piya pawakinsikiriza, Insa akisowera na wanafunzi wake, aki-
wambira javi: 46 "More-more na wanlimu wa shariya! Kuwajibu kupita
wakenenda wavarire sana-sana na kukomaziwa kwa inshima mmaluwanja.
Watondola kwikala mahala mwa swifa nsinagoga na mmajambo. 47 Fala
wawewiranga manankweli vinu vyawo, na watendanga siyasa yakulebela
duwa zakurepa. Basi, ewo wakuja kuhukumiwa pakulu futi!"

21

Insa asowera kuhusu kulavya swadaka
Maruku 12:41-44

1 Insa paakiwa nNyumba Takatifu, akiwatunza matajiri wakasa nzuruku
nkashoti ya swadaka. 2 Ikisa akimmona nankweli mmoja masikini pakulu,
akitaya jarajara mbiri za nzuruku aba. 3 Basi, Insa akamba: "Nukwambirani
kweli kuwa eyu nankweli masikini-yu kataya nzuruku mwingi koliko piya
wanu wengine-wo. 4 Konta ewo na utajiri wawo mwingi wataya cawaremire
nawo, fala iye na usikini wake kataya piya caawere nawo kati ya mainsha
ake."

Insa asowera kuhusu suku zambere

Insa asowera kuhusu kudanguriwa Nyumba Takatifu
Matwaya 24:1-14; Maruku 13:1-13

5 Wanu wengine, pawakisifu Nyumba Takatifu kuhusu namuna vyaisitaw-
iziwe na mawe meema-meema pamoja na mapambo a kutuziriwa, Insa
akamba javi: 6 "Evi vinu-vi vyamuwona-vi, ikuja kufika suku yakudan-
guriwa nfululu. Arija kubaki anta riwe rimoja julu ya riwe renziwe." 7 Ewo
wakindairi Insa javi: "Mwanlimu, vinu-vyo vikuja kukuna rini? Alamani
isaka kuwoneka kábula ya kukuna novyo vinu-vyo?" 8 Iye akijibu: "More-
more, asukuteseni munu! Kamana wakuja kulawirira wengi wawenye,
waja kwa zina rangu, wakamba: 'Omi ndi Almasihi' na 'Wakati ufíka!'
Musiwafulate! 9 Na pamusikira kuhusu vita na mapinduzi, musope! Evyo
siti vyanze kukuna, fala Kiyama acifika kwa mpunde nowo."

Insa asowera kuhusu tabu isaka kuja

10 Ikisa akiwambira: "Taifa itenda vita na taifa nyenziwe na ufalume
utenderana vita na ufalume mwenziwe. 11 Vikuja kulawirira vitikansi
vikulu muardhi, na balayi na njala mahala mumojiwapo. Mukuja kuwona
vinu vyakofya, na julu-ko alama ulu-ulu za matajabisa. 12 Fala kábula ya
piya-vi, mukuja kufungiwa na kulumbatiwa. Mukuja kuperekiwa mmasin-
agoga kulamuriwa, na kwefyeriwa nkalaboshu. Mukuja kuvutiwa mbere ya
mafalume na maguvirinadoru, kwa sababu ya zina rangu. 13 Eyo ndi isaka
kuwa nafasi yenu yakulavya ushahidi kuhusu omi. 14 Basi, musifazaike na
namuna vyamusaka kurikotola, 15 kamana omi mwanyewe nukuja kuku-
pani usemi wa wijiwifu, wakuwa anta aduwi wenu mmoja aaja kukidiri
kukukayidini. 16 Umwe mukuja kupoteziwa anta julu ya wawa zenu, wan-
duzenu, jamaa wengine-po, na marafiki zenu. Na wanu wamojawapo kati
yenu, ewo wakuja kuwolaya. 17 Wanu piya wakuja kukwinani kwa sababu
ya zina rangu. 18 Fala anta nywiri mmoja nviswa vyenu aipoteya. 19 Basi,
kwa sababu ya kuvumirira kwenu, roho zenu zívushiwa."

Insa asowera kuhusu kulamuriwa ka Yerusalemu
Matwaya 24:15-21; Maruku 13:14-19

20 “Fala pamusaka kuwona Yerusalemu izunguriziwe na masurudadu,
mwijiwe kuwa ufika wakati wakudanguriwa kaya-yo. 21 Wakati-wo, wanu
waja kuwa Yudeya watuwirire mmyango. waja kuwa Yerusalemu walawe,
waja kuwa mmamasamba wasingire nkaya. 22 Kamana nozo suku-zo zikuja
kuwa suku za hukumu, pavisaka kutimiziwa piya vibushuriwe mMandiko
Matakatifu. 23 Dambi wanawaka suku-zo wája kuwa na mimba, na wakujíjisa
wana wawo! Kamana zikuja kwingira balayi nyingi zawenye muinti-mo.
Wanu wa Iziraeli wakuja kuhukumiwa pakulu. 24 Wengi wakuja kuulaiwa
na upanga, na wengine wakuja kutwariwa kukisiwa kamba wafungwa inti
piya. Na Yerusalemu ikuja kutawariwa na wanu Sawari-Mayahudi*, mpaka
wakati wa Sawari-Mayahudi pausaka kutimiziwa.”

Insa asowera kuhusu kuja kwake
Matwaya 24:29-35; Maruku 13:24-31

25 Insa kaamba novyo: “Zikuja kuwapo alama ya juwa, ya mwezi, pamoja
na za nondwa. Mulumwengu-mu, piya mataifa akuja kuuzunika, kukafilika
na shauti ya kitukulu na maluwimbi akofya. 26 Wanu ukuja kuwengira wofi
pakulu kwa kinu cisaka kuja mulumwengu-mu, mpaka nguvu zawo ziwesa.
Kamana wenye nguvu mbingu watikinyika. 27 Ikisa, ewo wakuja kummona
Binadamu wa Binguni akija na wingu, na uwezo na utukufu pakulu. 28 Basi,
wakati wazisaka kukuna ezo alama-zo, inukani, lamusani viswa vyenu,
konta kuvuka kwenu kukuwa karibu!”

29 Ikisa, Insa akiwambira usowezi mmoja nkinyume akamba: “Tunzani
mimongo† na miti myengine. 30 Payanza kusipuka miti mukwijiwa sana-
sana kuwa mirongo ya kinja iwa karibu-karibu. 31 Kwa namuna mmoja
noyo, pamuja kuwona ezi alama-zi, mwijiwe kuwa ufalume wa Mwenyez-
imungu uwa karibu. 32 Nukwambirani kweli kuwa eci kizazi-ci acipita evi
vinu-vi savikunire piya. 33 Bingu na ardhi vilainika, fala usemi wangu
aushubutu kulainika.”

34 Insa akizidi kusowera: “More-moreni ipate myoyo yenu isifazaike na
cakurya wala cakunywa pakulu anta kushugulika na mambo a mainsha a
rero-ya. Ritengezeni sana-sana ipate noyo suku-yo isukulawirireni gáfula
kamba nambo. 35 Kamana noyo suku-yo iwajira wanu piya duniya-yi.
36 Ikalani mukirinang'anizira daima. Lebelani ipate muwe nawo uwezo wa
kunusurika piya vinu vija kukuna-vyo, mwimire mbere ya Binadamu wa
Binguni.”

37 Suku daima-zi, Insa ákukanga kuNyumba Takatifu ákiwafunda wanu, fala
rikiswa juwa, ákilawanga akuka kulala kuMwango ya Mizaituni. 38 Na kila
subuu namapema, wanu piya wákijumulana nNyumba Takatifu wansikirize.

22

Mipango wa kusakula kumulaya Insa
Matwaya 26:1-5, 14-16; Maruku 14:1-2, 10-11; Yahaya 11:45-53

1 Sambi, ríkiwa karibu-karibu jambo rakutafuniwa mikate saitayiwe fu-
rumento, jambo rakwitiwa Pashukwa*. 2 Wakulungwa wa dini pamoja
na wanlimu wa shariya wakisakula namuna za kumulaya Insa kisiiri-siiri
konta wakiwopa wanu.

3 Wakati-wo, Ibilisi kamwingira Yuda Shikariyoti, iye ákiwa mmojawapo
kati ya mawalii kumi na wawiri wa Insa. 4 Yuda akilawa akuka akiwonana
nawo wakulungwa wa dini na minduna wa Nyumba Takatifu, akisikizana

---

* **21:24** Kigeregu: “mataifa”. † **21:29** Kigeregu: “nfigu”. * **22:1** Ona Kulawa 12:1-20;
Kumbukumbu 16:1-8.

nawo namuna ya kumpereka mmakono mwawo. 5 Ewo wakitenda radi
pakulu, wakisikizana naye wampe nzuruku. 6 Basi, Yuda akikubali, akanza
kusakula wakati mwema wakumpereka Insa sawapo wanu wengi.

Jambo ra Pashukwa
Matwaya 26:17-25; Maruku 14:12-21; Yahaya 13:21-30

7 Ikifika suku ya jambo ra mikate saitayiwe furumento, ikibidi asinjiwe
kondoo wa Pashukwa awe kafara. 8 Kwa javyo, Insa akintuma Peduru na Ya-
haya, akamba: "Ukani mukatengeze piya visakikana kujambo ra Pashukwa,
tirye pamoja." 9 Ewo wakindairi: "Usaka tikakutengezere nyumbani?"
10 Iye akiwajibu: "Onani, pamusaka kwingira Yerusalemu, munsingana
mwananlume asukure ndoo ya maji. Munfulate noyo nyumba yaasaka
kwingira-yo. 11 Mwanyewe nyumba-yo, mumwambire javi: 'Mwanlimu
katumiza kukudairi javi: "Nsana wa wayeni uwa ndepi? Nisaka nitumire,
nirye Jambo ra Pashukwa na wanafunzi wangu." ' 12 Iye akoloterani nsana
nkulu sana kugorofa-ko, na piya visakikana. Mukatengeze noko jambo
retu-ro." 13 Ewo nakuka, wasingana kamba vyaawambire, wakitengeza
jambo ra Pashukwa nomure.

Insa akwanza Jambo ra Kumbukumbu

14 Paufikire wakati wa kurya kujambo rire, Insa akikala pameza na
mawalii wake. 15 Iye akiwambira: "Vinajibu pakulu futi kurya namwe
eri jambo ra Pashukwa-ri, saninatabika. 16 Konta nukwambirani kweli
kuwa sirya namwe tena pajambo ra Pashukwa mpaka mana a Pashukwa
akuja kutimiziwa, muufalume wa Mwenyezimungu." 17 Ikisa Insa akit-
wala kikombe kimoja ca vinyu, akishukuru, akamba: "Twalani, mumerane
watupu. 18 Kamana nukwambirani kweli kuwa omi sinywa vinyu tena
mpaka ufike ufalume wa Mwenyezimungu." 19 Ikisa akitwala nkate mmoja,
akishukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware, akamba: "Ewu nkate-wu
ndi mwiri wangu wanipereka kwa kukupendeleyani. Tendani novi kwa
kunikumbukira omi." 20 Pesire kurya, akitwala kikombe ca vinyu, akamba:
"Eyi vinyu-yi ndi alama ya miyadi mipya ya Mwenyezimungu, ikwakik-
ishiwa julu ya damu yangu, itawanyike kwa faida yenu umwe." 21 Na
akamba tena: "Onani, pameza-pa kawapo munu mmoja asaka kunizun-
gunuka, kunipereka ka maaduwi wangu. 22 Ndi kweli kuwa Binadamu wa
Binguni ajuzi afwe konta ewo mpango wa Mwenyezimungu. Fala alaniwe
mwananlume asaka kunizungunuka!" 23 Basi, wanafunzi ware wakanza
kudairiyana watupu: "Patiri-pa nani ája kutenda kinu kamba-co?"

Munu bora pakulu muufalume wa Mwenyezimungu

24 Kukiwapo novyo kukaidiyana nkati ya wanafunzi ware kuhusu munu
ári bora pakulu nkati yawo. 25 Kwa javyo, Insa akiwambira: "Mafalume
wa mataifa wawatawala wanu watende vyawasaka. Wari na mamulaka
julu yawo viwajibu kwitiwa javi: 'wenye fadili'. 26 Fala kati yenu, sijavyo.
Ila munu nkulu kati yenu awe kamba munu ntoto, alongóza awe kamba
awudúmu. 27 Sambi ári bora pakulu ndi wepi? Árya pameza, au awaúdumu
wenziwe? Siire árya pameza? Fala omi epa kati yenu niwa maúdumu.

28 Umwe ndi muwanga pamoja nomi kwa piya kuyereriwa kukinipatanga.
29 Ndi ntamana, nukugabizini ufalume kamba Baba wangu vyaanigabizi
ufalume, 30 ipate murye na munywe pameza yangu muufalume wangu. Na
umwe mukuja kwikala viti vya ufalume, mukuja kumiliki marikolo kumi na
mawiri a Iziraeli."

Insa ankumbusa Peduru
Matwaya 26:31-35; Maruku 14:27-31; Yahaya 13:36-38

31 Mwenye Insa akizidi kusowera, akamba: "Ansumani! Ansumani!
Wona, Shetwani kalebela pakulu ipate akuyerereni piya-mwe, kamba tirigu
yakupepetiwa. 32 Fala omi nukulebelela duwa kuhusu uwe ipate usase
kunitumaini omi. Na uwe, pausaka kuludira kwangu omi, warimbise myoyo
wanduzo." 33 Peduru akinjibu: "Mwenye, omi niwa tayari kuka nkalaboshu
au anta paiwa kufwa nawe." 34 Insa kamwambira: "Ona Peduru, rero
kokoriko aawika saunikanire mara natu kuwa aunijiwa."

Mandiko atimiziwa julu ya Insa

35 Ikisa, Insa akiwadairi wanafunzi ware javi: "Panukutumireni kupita
mukitangaza Habari Ngema bila poci wala nrumba wala tamango, ciwapo
cukutowireni?"
Ewo wakijibu: "Acipo!" 36 Ikisa akiwambira: "Fala sambi, ári na poci,
arisukuze, na ári na nrumba, ndi novyo. Na saána upanga, auzanye anzu
yake auze. 37 Kamana ibidi vitimiziwe vibushuriwe kuhusu omi:
'Wantenda kamba dainfu.'
Kusema kweli, piya vyaandikiwe na minabii kuhusu omi vyankutimiziwa."
38 Ewo wakimwambira: "Ona Mwenye, epa tanawo maupanga mawiri."
Neye akiwambira: "Atosha."

Insa alebela duwa paMwango wa Mizaituni
Matwaya 26:36-46; Maruku 14:32-42

39 Sambi, Insa akilawa, akuka kuMwango wa Mizaituni kamba vyaíkiwa
tabiya yake. Wanafunzi wake, newo novyo wakinfulata. 40 Nakufika kure,
Insa akiwambira: "Lebelani duwa musije kushetwaniwa." 41 Ikisa Insa
akiwatanuka wanafunzi wake ware kitambo ca mima talatini, akikokora
malundi, akilebela duwa, akamba: 42 "Baba, ikiwa usaka, kaneka ya
tabu-yi† initanuke. Novyo-sivyo, isiwe kamba vyanisaka omi, ila vyausaka
uwe." 43 Kwa javire, akisuka laika mmoja kulawa mbinguni kumwengeza
nguvu. 44 Kwa kuwa kakafilika pakulu, iye akilebela duwa pakulu-
pakulu, mpaka luvuju rake ríkiwa kamba damu rikisulurira pansi. 45 Pesire
duwa, akilamuka akuka ka wanafunzi wake. Kawasingana wakilala, kwa
kuwa wáuzunika. 46 Basi, akiwambira javi: "Mbena mwankulala usingizi?
Lamukani, mulebele duwa ipate musije kushetwaniwa."

Insa afungiwa
Matwaya 26:47-56; Maruku 14:43-50; Yahaya 18:3-11

47 Insa paakisowera, ikifika junudi ya wanu yakulongoziwa na ire wak-
witiwa Yuda ire, ákiwa mwanafunzi mmoja kati ya kumi na wawiri ware.
Yuda akimukira Insa ankomaze kwa namuna yawatendana munu na rafiki
yake. 48 Fala Insa akimwambira: "Yuda, utumira alama ya urafiki kun-
zungunuka Binadamu wa Binguni?" 49 Wanafunzi wengine wanzungurize
ware, pawawonire vikisaka kunkuna vire, wakimwambira Insa: "Mwenye,
tiwashambuliye na upanga?" 50 Kweli, mmoja wawo akinduru ntumisi
mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini, akinsinja sikiro ra nkono nriro.
51 Fala Insa nakuwajibu kaamba: "Hee, musitende javyo!" Iye akinkum-
bula mmasikiro mwananlume ire, akimponesa. 52 Ikisa, Insa akiwambira
wakulungwa wa dini, na wakulungwa wa mapulisiya wa Nyumba Takatifu,
pamoja na walongozi wokire kunfunga ware, akamba: "Mwaja? Omi
niwa kisomi wakunijirira na mapanga na mipweke kunifunga sababuni?

---

† **22:42** Kaneka ya nyongo ya Mwenyezimungu ndi alama ya hukumu yake. Ona Zaburi 75:8.

53 Daima-zi nukuwanga namwe nNyumba Takatifu fala amunifungire. Fala ewu ndi wakati wenu wamupewe, wanu wa nkisi pawári nawo mamulaka!”

Peduru ankana Insa
Matwaya 26:57-58, 69-75; Maruku 14:53-54, 66-72; Yahaya 18:12-18, 25-27

54 Ikisa, ewo wakinfunga Insa, wakintwala, wakuka naye kunyumba ya nkulu wa wakulungwa wa dini. Peduru akipita, akinfulata kitambo aba.
55 Wakikoreza moto nluwani, wakikala kota. Na Peduru neye akikala na
wanu ware. 56 Njakazi mmoja kammona Peduru ekare pakilanga-langa pamoto pare, akinnang'aniza sana-sana, akamba: “Eyu mwananlume-yu
ákiwa pamoja naye!” 57 Fala iye akikana, akamba: “Nunu, omi iye simwi-
jiwa!” 58 Aupitire muda, ikisa ntumisi mwengine kammona, akamba: “Nnowe novyo ndi mmoja wawo!”

Fala Peduru akijibu: “Mwenye, omi siri!” 59 Ipita ora mmoja, ikisa akilawirira munu mwengine, akinkenekezera: “Siyo dana kuwa eyu mwananlume-yu ákiwa pamoja naye, kamana neyu novyo nGalileya!” 60 Fala Peduru akijibu: “Uwe mwananlume-we, causowera-co, omi sijiwa anta aba javi!” Kuno akisowera, kwa mpunde noure, kokoriko akiwika. 61 Mwenye Insa akizungunuka, akinnang'aniza Peduru. Na Peduru akikumbukira vyaâmbire Mwenye vire kuwa: “Saanawika kokoriko rero, ukuja kunikana mara natu.”
62 Basi Peduru akilawa nluwani mure, akanza kwibiya lukuto.

Minduna wanshupa Insa

63 Sambi, minduna wamwikarire Insa ware wakanza kunshupa kuno
wakimwibiya. 64 Wakinfinika kumaso kuno wakindairi: “Kubushuru!
Nseme munu ári kukwibiya!” 65 Na wakinsowera caputu vinu vingi vyawenye, vyakunkufurira.

Insa mbere ya Baraza ya Milandu
Matwaya 26:59-66; Maruku 14:55-64; Yahaya 18:19-24

66 Subuu namapema, kundi ra walongozi wa Mayahudi wakijumulana pamoja. Wákiwepo wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya. Insa
akijisiwa mbere yawo, wakamba: 67 “Tambire, uwe ndi Almasihi?”

Fala iye akiwajibu: “Ikiwa omi nukwambirani, umwe amunamini. 68 Na
ikiwa nukudairini kinu, umwe amunijibu! 69 Fala mwanzo wa sambi-pa, Binadamu wa Binguni akuja kwikala upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, Mwenyé Uwezo.”

70 Kwa javyo, ewo wakisowera kapamoja: “Sambi, uwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu?”

Iye akiwajibu: “Umwe ndi musema kuwa omi niwa Mwana wa Mwenyezimungu.”

71 Ikisa wakamba: “Sababuni tena kusakula ushahidi mwengine? Ofwe wanyewe tinsikira na kanywa yake!”

23

Insa mbere ya Pilatu
Matwaya 27:1-2, 11-14; Maruku 15:1-5; Yahaya 18:18, 28-38

1 Ikisa, piya wanu wakilamuka, wakimpereka Insa ka Pilatu. 2 Wakanza kunlongopera, wakamba: “Eyu mwananlume-yu tankummona kuwa kankuwazungunusa wanu wetu, na kankuwakataza wanu wasinripe nsoko Kaisari. Kaamba novyo kuwa iye Almasihi, Nfalume.” 3 Pilatu akindairi:
“Uwe ndi nfalume wa Mayahudi?”

Insa akinjibu, akamba: “Uwe ndi uri kwamba.” 4 Ikisa Pilatu akiwambira
wakulungwa wa dini na junudi ya wanu, akamba: “Siwona kosa rimo-
jawapo ra mwananlume-yu.” 5 Fala ewo wakikenekezera, kwamba: “Iye
kankuwashonga wanu, apite akifunda Yudeya-yi piya, mwanzo wa Galileya
mpaka epa!”

Insa mbere ya Herodi

6 Paasikire javyo, Pilatu akiwadairi: “Ha! Noyo mwananlume-yo
nGalileya?” 7 Ewo wakijibu: “Aye!” Pilatu, pejíwe kuwa mwenyé mamu-
laka ndi Herodi, akimpereka ka Herodi. Kweli, nozire suku zire, Herodi
ákiwa Yerusalemu nokure. 8 Herodi nakummona Insa kawa radi pakulu
futi, kamana zipita suku nyingi zawenye akinsakula ammone, kwa kuwa
ákisikira habari zake. Iye akirindira kuwa akuja kuwona alama yake mo-
jawapo yaatendire. 9 Kwa javyo, kandairi Insa vinu vingi vyawenye, fala
iye aanjibire anta kinu kimoja. 10 Wákiwapo noparepare wakulungwa wa
dini na wanlimu wa shariya wakinlongopera Insa pakulu. 11 Na Herodi
novyo ákiwepo nopo na masurudadu wake wakanza kunkejeli Insa kuno
wakinshupa. Wakinvaza anzu kamba ya kifalume, ikisa wakimpereka tena
ka Pilatu. 12 Noire suku ire, Herodi na Pilatu wakanza kuwa munu na rafiki
yake. Pakwanza wákiwa munu na aduwi wake.

Insa alamuriwa kuulaiwa
Matwaya 27:15-26; Maruku 15:6-15; Yahaya 18:39,19:16

13 Ikisa, Pilatu akiwajumanisa wakulungwa wa dini na wakulungwa
wengine pamoja na wanu wa nkaya mure, 14 akiwambira javi: “Umwe muja
naye mwananlume-yu kwangu omi, mwankwamba kuwa kankuwashonga
wanu kutenda ubishi. Omi nopapa vyamuri kunlongopera mwananlume-yu
nankutunza sana-sana mbere ya wanu-mwe piya, fala onani, siri kuwoner-
era kosa rimojawapo. 15 Anta na Herodi, neye novyo, kamana katiludisira
nokuno tena. Onani, eyu mwananlume-yu aakosire kinu cakujuzi kuhuku-
miwa kifo. 16 Basi nikwamuru acapiwe viboko, ikisa asiwe oke vyake.” 17 *
18 Junudi ya wanu ware piya wakanza kukuwa pakulu-pakulu kapamoja,
wakamba: “Eyo mwaseni novyo, tifungurireni Baraba!” 19 Baraba-yu
kafungíwa kwa sababu ya vurumãi yaalavire nkaya mure, na kwa sababu
ya kumulaya munu. 20 Pilatu akisaka kunfungula Insa, ndimana akikola
kusowera tena na wanu ware. 21 Fala ewo wákizidi kukuwa, wakamba:
“Ngomezereni! Ngomezereni!” 22 Mara ya tatu Pilatu akiwadairi, akamba:
“Noyu katenda kinani cakunyata? Omi simmonerere anta kosa rimojawapo
rakujuzi kuhukumiwa kifo. Ndimana, nikwamuru acapiwe viboko, ikisa
asiwe oke vyake.” 23 Fala ewo wakikenekezera, wakikuwa na shauti ulu-ulu,
wakilebela kuwa Insa agomezeriwe. Na shauti zawo zikishinda. 24 Ndimana,
Pilatu akamuru vitendiwe kamba vyawari kunlebela novire. 25 Basi, kamba
ewo vyawanlebele, ire ataíwe nkalaboshu kwa sababu ya vurumãi na kuu-
laya ire, iye akinfungula. Akintwala Insa, akiwagabizi wanu ware watende
viwajibu.

Insa agomezeriwa pansalaba
Matwaya 27:32-44; Maruku 15:21-32; Yahaya 19:17-27

26 Sambi, pawanlongoze Insa, munjira wakinkola mwananlume wak-
witiwa Ansumani, ákiwa nKireni†, akiláwa masamba. Ewo wakinsukuza
nsalaba wa Insa mmaweya, akinfulata Insa. 27 Wákiwapo novyo wanu wengi

---

* **23:17** Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi. [Sambi, Pilatu ikimbidi anfungure nfungwa mmoja wakati wa sherehe ya Pashukwa.] † **23:26** Kireni iwa upande wa mwani wa Afirika.

wawenye wakinfulata Insa, na wanawaka wakinririra na úwengira úzuni.
28 Insa akizungunuka, akiwambira: “Umwe wanawaka wa Yerusalemu,
musiniririre omi basi. Ila riririreni umwe wanyewe pamoja na wanenu.
29 Konta onani, zikuja kufika suku ewo zakuja kwamba javi:
‘Heri wanawaka sawana wana,
matumbo saanamba kwimita,
mawere tangu saanamba kujijisa!’
30 Ikisa, wanu wakuja kulebela myango wakamba: ‘Mwango, tigwirire!’
na walebela mwala: ‘Mwala, tifise!‡’ 31 Kamana ikiwa watenda vinu-vi uni
ziri mbisi, futi zikumiliya watendaja?§”
32 Wâtwariwa novyo visomi wawiri wakaulaiwe pamoja na Insa.
33 Pawafikire mahala pakwitiwa “Kongolo ra kiswa”, noparepare
wakingomezera iye pamoja na visomi wawiri, mmoja upande wa nkono
sonto, mwengine upande wa nkono nriro. 34 Insa akamba: “Baba, waswamii
kamana awejiwa cawatenda!” Na masurudadu ware wakitenda kura kwa
ajili ya kwawanyirana nguwo zake.
35 Junudi ya wanu ware wemira nopare wakinang'aniza. Fala waku-
lungwa wakanza kunshupa Insa, wakamba: “Iye kawavusha wenziwe.
Basi, arivushe mwanyewe, ikiwa kweli-kwelini iye Almasihi, Atondoriwe
na Mwenyezimungu!” 36 Masurudadu ware newo novyo wakinshupa,
wakimukira karibu, wakintula vinagiri* kukanywa, 37 wakimwambira javi:
“Ikiwa uwe kuwa nfalume wa Mayahudi, rivushe mwanyewe!” 38 Julu
ya nsalaba cíkiwapo kibawo cakwandikiwa javi: “EYU NDI NFALUME WA
MAYAHUDI.”†
39 Kisomi mmoja agomezériwe upande mmoja wa Insa akikufuru, akamba:
“Uwe auri Almasihi? Rivushe uwe mwanyewe, nofwe utivushe!” 40 Fala
kisomi mwengine ire akinjibu, akamba javi: “Uwe aumopa Mwenyez-
imungu, kwa kuwa kuhukumiwa kwenu kumoja? 41 Upande wetu, iwapo
haki yakuhukumiwa konta titendiwa hukumu itijuzire, kwa sababu ya
vitendo vyatitendire. Fala eyu mwananlume-yu aatendire anta kinu kimoja
cakunyata!” 42 Ikisa akamba tena: “Insa, nikumbukire pausaka kwingira
muufalume wako.” 43 Insa akinjibu: “Nukwambira kweli kuwa rero-vi
ukuwa nomi mpeponi.”

Kufwa ka Insa
Matwaya 27:45-56; Maruku 15:33-41; Yahaya 19:28-30

44 Wakati síwo íkiwa aduhuri. Kunja piya inti kutenda kisi mpaka wakati wa
lulemba. 45 Pakwinukare kunja, pazira ya Nyumba Takatifu ikipapuka kati-
kati perr. 46 Ikisa Insa akikuwa na shauti ulu, akamba: “Baba, roho yangu
nankukugabizi mmakono mwako.” Pesire kusowera javire, akifwa.
47 Nkulungwa wa masurudadu nakuwona vikunire vire, akintukuza
Mwenyezimungu, akamba: “Kweli-kwelini, eyu mwananlume-yu ákiwa

‡ **23:30** Ona Hozeya 10:8. § **23:31** Kwa nfano: Insa karitula kuwa kamba uni mbisi, munu saana kosa. Ware waári kuwamba (wamádambi) ndi wawalandanise uni zakumiliya. Wakati wa nozo tabu-zo zikuwa kamba moto. Uni mbisi azikorera sana, ila uni zakumiliya ndi zikorera sana. Kwa javyo, ezo tabu-zo, zitakuwapata wanu wantendire Insa vibaya, futi waja kutendiwaja ware waári kuwamba. * **23:36** Vinagiri ndi íkiwa vinyu ya wanu masikini, acíkiwa kinu ca kupewa nfalume. Dalili, newo awawere na niya yakunnywesa Insa, ila wakinshupa kwa kuntula kinywaji cire kukanywa. † **23:38** Vikitendiwanga daima kuwa munu akigomezeriwa pansalaba atuririwe waraka yakwandikiwa kosa raakosire ipate wanu wawone. Kuhusu Insa, ewo awawere nawo cakwandika konta aawere na kosa risaka kuwa ronse, ndi ntamana wandika javyo. Fala Mayahudi aviwajibire javyo.

mwenyé shariya!” 48 Na piya wanu wajumane kuwona mambo are, pawa-
wonire vikunire vire, wákiribiya pakifuwa kuno wakiludira mmakwawo.
49 Na wanu piya wakimwijiwa Insa, pamoja na wanawaka wâmpereke paak-
ilawa Galileya, ewo wemira kitambo aba, wakiwona vikikuna vire.

Kuzikiwa ka Insa
Matwaya 27:57-61; Maruku 15:42-47; Yahaya 19:38-42

50 Ona, ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Yusufu, munu mwema
na kamilifu kati ya Baraza ya Milandu. 51 Kwawo kukiwa Arimataya, kaya
moja ya Mayahudi. Iye aakubalire vyawalamure na vyawakunishe waku-
lungwa wengine vire. Akirindira ufalume wa Mwenyezimungu. 52 Iye naku-
fika karibu ya Pilatu, akinlebela maiti a Insa.‡ 53 Nakulavya maiti are, akizin-
giriza kafani, akuka akizika njonga rikoporiwe, ríkiwa saarinamba kuzikiwa
munu§. 54 Noyo suku-yo ikiwa jumaa jironi, suku yakutengezera wanu suku
takatifu. Na sabadu, suku takatifu-yo, yânza futi. 55 Wanawaka wâjire pamoja
neye kulawa Galileya, wafulata, wawona kaburi rire na namuna maiti
ake vyaazikiwe. 56 Ikisa, wanawaka ware wakiludira ukaya, wakitengeza
sheru pamoja na balsamu. Na suku takatifu ya sabadu wakipumula, kamba
vyaisaka shariya.

24

Kufufuka ka Insa

1 Fala pakucere subuu namapema, suku yakwanza ya sumana*,
wanawaka ware watwala sheru yawatengeze ire, wakuka nawo kukaburi.
2 Nakufika kure, riwe rituriwe pakaburi rire wasingana ripiringisiwe.
3 Basi, wengira njonga mure, fala mwiri wa Mwenye Insa awasingane.
4 Ewo, pawashangire kuhusu vikunire vire, simpunde nkulu wanawalume
wawiri wawemira karibu yawo, wâvala nguwo nyelupa vú! 5 Wanawaka
ware wakisusuka, wakinamira pansi, fala wanawalume ware wakiwadairi
javi: “Mbana munsakula ka wafwi munu hai? 6 Iye aapo-mu, kafufuka!
Amukumbukira vyaâkwambireni Galileya? 7 Amukumbukira kuwa
iye kâsema kuwa Binadamu wa Binguni ajuzi aperekiwe mmakono
mwa wamádambi wangomezere, na suku ya tatu afufuke?” 8 Newo
wakikumbukira usemi wake ure. 9 Basi, wakilawa nkaburi mure,
wakiludira kawákiwa mawalii kumi na mmoja kure pamoja na wenziwawo,
wakiwambira piya vikunire. 10 Kweli, wanawaka ware wákiwa Mariyamu
Madalena, Zuwana, Mariyamu mamaye Yakobu, na wengine tena. Ewo
wakiwambira mawalii ware vikunire vire, 11 fala mawalii ware awaminire.
Wawona kuwa vyawereze wanawaka vire vyauzozo. 12 †

Vikunire munjira yakuka Emau
Matwaya 16:12-13

13 Noyo suku-yo, wanu wawiri wafulati wa Insa wakuka kaya moja
yakwitiwa Emau, kiyasi ca kilometuru kumi na mmoja na Yerusalemu.

‡ **23:52** Nkati ya shariya, aakisakisiwa rafiki au jamaa asaka kuwa onse kulavya pansalaba maiti a nfungwa mmojawapo, fala kwa kuwa Yusufu ákiwa munu bora, iye kasakisiwa. § **23:53** Eri ríkiwa kaburi ra Yusufu raaritengezere iye mwanyewe. Noro kaburi-ro, arikisakisiwa kuzikiwa jamaa wa munu mwengine, ndi ntamana akilavya rihusa kaburi rake rire azikiwe Insa, mana ake ndi kuwa iye mwanyewe aakijuzi kutumira. * **24:1** “Suku yakwanza ya sumana” ndi Jumapiri. † **24:12** Mandiko mengine a mida aana eyi haya-yi. [Novyo-sivyo, Peduru akilamuka, akituwa mpaka kukaburi nokure. Nakufika akinama, akisungurira, kawona kafani tu basi yakafiniriwe Insa ire. Ikisa akiludira ukaya, wakushanga wawenye kwa vinu vikunire vire.]

14 Munjira, wakipita wakipakanira kuhusu vikunire vire piya. 15 Wakati
wawakipakanira kuno wakikaidiyana, Insa mwanyewe akilawirira munjira
mure, akifunga nawo nkonjo. 16 Fala ewo wafungiwa maso, awakimmanyira
kuwa ndiye. 17 Insa akiwadairi: “Mwankupita, mukipakanira kinani?”

Ewo wakimira, wakibaki wakuzizimiriwa wawenye. 18 Ikisa mmoja
wakwitiwa Keleopa akimwambira: “Nowe-we tu basi ndi myeni ubakire
sawijiwa cikunire Yerusalemu suku za mwinsho-zi?”

19 Iye akiwadairi: “Cikuna kinani?”

Ewo wakinjibu: “Vinkunire Insa wa Nazareti. Iye ákiwa nabii, akiten-
danga maajuza a kutajabisa na akisowera kwa uwezo mbere ya Mwenyez-
imungu na wanu piya. 20 Fala wakulungwa wetu wa dini pamoja na waku-
lungwa wengine wampereka kuhukumiwa kifo, iye kagomezeriwa pansal-
aba. 21 Ofwe tikirindira kuwa iye ndi ire akija kombola Iziraeli! Fala kwa
piya-vyo, epa rero zipita suku natu tangu vikikuna. 22 Visitoshe, wanawaka
wamojawapo wa kipinga cetu watisususa. Subuu namapema pawokire
kukaburi, 23 awasingane maiti ake! Pawaludire, wasema kuwa wawawona
malaika wawereza kuwa Insa kawapo hai! 24 Wengine wákiwa pamoja
nofwe, wakuka kukaburi noko, wakisingana piya sawa-sawa kamba vyaw-
ereze wanawaka novire. Fala iye awammonire.” 25 Insa akiwambira javi:
“Umwe mubanga, murimba kukubali mmyoyo mwenu piya vyawambire
minabii! 26 Aikisakikana kuwa Almasihi vinu-vi atabike ikisa engire nkati
ya utukufu wake?” 27 Ikisa Insa, mwanzo wa vitabu vya Musa mpaka vitabu
vya minabii wengine, akiwafafanurira Mandiko piya ákisowera kuhusu iye.

28 Kwa javyo, wari karibu na kaya yawakuka, Insa karitenza kupunda,
29 fala ewo wakintafadali, wakamba: “Ikala nofwe konta juwa riswa fúti.”
Basi, akingira akikala nawo. 30 Pawekare pameza kurya, Insa akitwala
nkate, akishukuru, akimeya, akiwawanyira. 31 Mpunde sinkulu, wanu ware
maso awo akiwafunguka ngwê, wakimmanyira. Neye akilainika!

32 Wakambirana watupu: “Iye paakisowera nofwe munjira mure
kuno akitifafanurira Mandiko, myoyo yetu ikitibiya shindo pakifuwa,
sinovyo?” 33 Kwa mpunde noure wakilamuka, wakiludira Yerusalemu,
wakiwasingana mawalii kumi na mmoja na wengine-po wajumane pamoja.
34 Pawafikire, wo-wawiri wakamba: “Ndi kweli Mwenye kafufuka! Iye
kânlawirira Peduru‡!” 35 Ikisa ewo wakiwereza viwakunire munjira mure.
Wakamba: “Insa timmanyira wakati wameyire nkate.”

Insa awalawirira wanafunzi wake
Matwaya 28:16-20; Maruku 16:14-18; Yahaya 20:19-23; Vitendo 1:6-8

36 Evi vinu-vi pawakereza, Insa akiritula kati-kati yawo, akiwambira:
“Salama iwe namwe!” 37 Fala ewo wasususka, wakibaki wakushanga
wawenye, wakidaniza kuwa nsoka. 38 Iye akiwambira: “Mbana musususka?
Sababuni kuwa na dana mmoyo mwenu? 39 Ninang'anizeni mmakono
mwangu-mu na mmaulu mwangu-mu. Ndi nomi-nomini. Nipameni muni-
wona, kamana nsoka auna nyama wala makongolo, kamba vyamuniwona
vyaniri nawo omi-vi.” 40 Nakusowera javire, kawolotera mmakono na
mmaulu. 41 Ingawa awakikubali sana, fala iwejala radi na kutajabu! Basi
Insa akiwadairi: “Epa mwanawo cakurya kimojawapo?” 42 Ewo wakimpa
kipande kimoja ca inswi wakumanikiwa. 43 Insa akitwala, akitafuna mbere
yawo.

‡ **24:34** Nkigeregu Peduru akwitiwa “Ansumani”.

44 Ikisa akiwambira: “Mida patíkiwa onse, nukwambirani kuwa piya
vyaandikiwe kuhusu omi nTaureti na nvitabu vya minabii na nZaburi víjuzi
vitimiziwe.” 45 Ikisa akiwafungula viswa awerere Mandiko Matakatifu, 46 na
akiwambira: “Yandikiwa javi, Almasihi akijuzi atabike, na suku ya tatu afu-
fuke kati ya wafwi, 47 na kwa zina rake itangaziwe kwa piya kabila, mwanzo
wa Yerusalemu, habari yake kuhusu kutubiya ipate wanu waswamiiwe
madambi awo. 48 Umwe muwa mashahidi wa eya mambo-ya. 49 Visitoshe,
omi mwanyewe nukuperekerani caalavire tamaa Baba. Fala rindirani
Yerusalemu nopa, mpaka mupokerere uwezo usaka kukwisukirani kulawa
mbinguni.”

Insa akweziwa mbinguni
Maruku 16:19-20; Vitendo 1:9-11

50 Ikisa Insa akiwalongoza wanafunzi wake upande wa Betaniya. Nokure
akilamusa makono, akiwajanliya. 51 Bandi ya kuwajanliya, akiwanyema,
ikisa akikweziwa mbinguni. 52 Na ewo wakimwabudu, nakwisa wakiludira
Yerusalemu wári radi pakulu. 53 Mara kwa mara wákilawanga nNyumba
Takatifu, wakinsifu Mwenyezimungu.

Habari Ngema yereze Yahaya

Mwanzo

Yahaya ákiwa walii wa Mwenye Insa Almasihi. Iye kenenda naye myaka mitatu. Iye kandika eci kitabu-ci ipate atolótere kuwa Insa kawa kamba Mwenyezimungu, iye ndi Usemi wa Mwenyezimungu, mwenyé kutipa mainsha meema, mwenyé kutaya nlangaza njira yetu, na iye Mwana wa Mwenyezimungu. Epa, usowezi wa kwamba “Mwana”, mana ake siyo kuwa iye mwana upande wa mwiri, ila Mwenyezimungu na Insa kinu kimoja kamba munu na mwanawe upande wa kiroho.

Yahaya kandika eci kitabu-ci ipate wanu wakubali kuwa Insa Mwana wa Mwenyezimungu, na ikiwa wakubali javyo, wápata mainsha a milele. Basi patifyoma eci kitabu-ci, tukeni tinlebele Mwenyezimungu afungure myoyo yetu ipate tereriwe sana-sana ukweli, tipate novyo mainsha a milele.

Mwenyezimungu amolota Insa kuwa Usemi wake

1 Tangu mwanzo ákiwapo ire etiwa Usemi. Usemi-yo ákiwa pamoja na
Mwenyezimungu, na Usemi noyo ákiwa Mwenyezimungu. 2 Iye tangu
mwanzo ákiwa pamoja na Mwenyezimungu. 3 Julu ya noyo Usemi-yo, vinu
piya vyumbiwa. Acipo kinu anta kimoja cumbiwe bila Usemi. 4 Usemi noyo
ndi nviriro wa mainsha, na mainsha-yo ndi nuru ya wanadamu. 5 Nuru
ilangaza pakisi, ila kisi acikidiri kwinukaza panuru.
6 Sambi, akiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Yahaya kâperekiwa
na Mwenyezimungu. 7 Iye kâja kulavya ushahidi na kwakikisha kuhusu
noyo nuru-yo ipate wanu piya wakubali julu yake iye. 8 Yahaya siyo nuru
yambiwa-yo, ila iye kâja kulavya ushahidi wa noyo nuru-yo. 9 Nuru yakweli
yakuwamwarikira wanu piya ikingira mulumwengu-mu. 10 Kweli, iye
ákiwapo mulumwengu-mu, na ulumwengu-wu umbiwa kwa ajili yake, fala
wanu mulumwengu-mu awamwijiwe. 11 Iye kâjira cake, fala wanu wake iye
mwanyewe awampokerere. 12 Fala kwa piya wampokerere iye, waminire
zina rake, iye kawapa haki ya kuwa wana wa Mwenyezimungu. 13 Ewo
awawere wana wa Mwenyezimungu kwa kupongoriwa kibinadamu wala
wájibu wa ceje wala nafsi ya nlume, ila Mwenyezimungu mwanyewe ndi
awaturire kuwa wanawe.

Usemi wa Mwenyezimungu utaduka binadamu

14 Usemi* utaduka kawa mwanadamu, kainshi kati yetu ofwe. Tiwona
utukufu wake, utukufu wa mwana mmoja tu basi wa Baba, wakumwijala
rehema na ukweli. 15 Yahaya kalavya ushahidi kuhusu noyo, ákilalamikanga
akamba: “Eyu ndi noire wanikimwamba ire kuwa: ‘ Ire ája bandi ya omi ndi
bora pakulu koliko omi konta iye ákiwapo tangu saninamba kupongoriwa
omi.’ ” 16 Ofwe piya tankupokerera utajiri wake nkulu, tankupokerera
neema julu ya neema. 17 Konta Taureti isusiwa julu ya mmakono mwa Musa,
fala rehema na ukweli visuka julu ya Insa Almasihi. 18 Tangu aapo munu
ammonire Mwenyezimungu, ila Mwenyezimungu Mwana mmoja noyo tu
basi, ári pamoja na Baba wake, iye ndi atifafanurire.

Ushahidi wa Yahaya mwenyé Koza

* **1:14** “Usemi” mana ake ndi Insa Almasihi.

19 Ewu ndi ushahidi wa Yahaya wakati Mayahudi wa Yerusalemu
wawaperekiwe kwake iye walongozi wa dini na waLawi† kuka kundairi:
“Uwe kuwa nani?” 20 Iye akitikiza aakanire, akitikiza javi: “Omi siri Al-
masihi‡.” 21 Ewo wakindairi: “Sambi, uwe kuwa nani? Uwe kuwa Aliyasi§?”
Yahaya akijibu: “Iii, sumi.”
Wakindairi tena: “Uwe kuwa nabii maalumu*?”
Iye akijibu: “Iii, siri.” 22 Mwinsho wakamba: “Sambi, uwe kuwa nani?
Tambire ipate tikawajibu watitumire ofwe. Wambani kuhusu uwe?” 23 Iye
akisema: “Omi ndi shauti íri kukuwa nlanga ikamba:
‘Olosani njira ya Mwenye† apite’ kamba vyaâmbire nabii Izaya.”
24 (Kusema kweli, wanu ware wâtumiwa na Mafarizeu.) 25 Ewo wandairi
tena, wamba: “Uwe auri Almasihi wala Aliyasi wala nabii maalumu. Sambi
ukóza sababuni?” 26 Yahaya akiwajibu, akamba: “Omi niwoza wanu na
mmaji, fala kati yenu umwe kawapo munu samumwijiwa iye caari. 27 Noyo-
noyoni ndi ája bandi ya omi. Kweli, mizizi ya tamango zake, sijuzi anta
kufungula‡.” 28 Evi piya-vi vikuna Betaniya, ng'ambu nyengine ya muto wa
Yordani, Yahaya kaakozanga wanu.

Yahaya akwakikisha kuwa Insa ndi Mwana wa Mwenyezimungu

29 Subuu yake, Yahaya kammona Insa akija kwake, akamba: “Mmo-
neni ire ndi Kakondoo kalume§ ka Mwenyezimungu, kaperekiwe kuja
mulumwengu-mu kuwalavya wanu madambi! 30 Eyu ndi wanikimwamba
panikisowera pare nikamba: ‘Bandi ya omi akuja munu bora pakulu koliko
omi, konta saninamba kuwapo, iye ákiwapo!’ 31 Nomimi sikimwijiwa iye, ila
omi nija, nikozanga na maji, ipate iye afafanuriwe ka wanu wa Iziraeli.”
32 Na Yahaya kalavya ushahidi, kaamba: “Omi nimmona Roho akilawa
binguni akimwisukira iye kamba pomba vyesuka, na Roho ire akimmotera
emire novirevire. 33 Omi-pa sikimwijiwa caari. Fala ire anipereke kuwoza
wanu mmaji* kanambira javi: ‘Wausaka kummona akimwisukira Roho
akimmotera-yo, noyo ndi aja kukozani na Roho Takatifu†.’ 34 Omi niwona
na niwa shahidi kuwa eyu Mwana wa Mwenyezimungu‡.”

Mwanafunzi mmoja wa Insa asema kuwa Insa ndi Almasihi

35 Subuu yake, Yahaya akikala tena nopare na wanafunzi wake wawiri.
36 Pammonire Insa akipita, iye akamba: “Mmoneni! Ire ndi Kondoo wa
Mwenyezimungu!” 37 Wanafunzi wawiri ware wansikira akisowera, newo
wakinfulata Insa. 38 Insa akizungunuka, kawawona wakinfulata, iye aki-
wadairi: “Umwe musakulani?”
Ewo wakimwambira: “Rabi” (mana ake Mwanlimu), “kufikira ndepi?”
39 Iye akiwajibu: “Tukeni mukejiwe.” Basi wakilawa wakuka, wakiwona
paafikire pare, wakikala naye noire suku ire. Úkiwa wakati wa ruremba.

---

† **1:19** WaLawi wákiwa rikolo rimoja ra Mayahudi wakitumika nNyumba Takatifu. ‡ **1:20** Nvushi Mwenyezimungu waalaizire kumpereka. § **1:21** Ona Malakiya 4:5. * **1:21** Ona Kumbukumbu 18:15. † **1:23** “Mwenye” emu mana ake ndi Mwenye Insa. ‡ **1:27** Kufungula mizizi ya tamango íkiwa kazi ya kitwana. Anta mwanafunzi wa mwanlimu aakifungula mizizi ya tamango za mwanlimu wake. § **1:29** Ona Mwanzo 22:7-10; Kulawa 12:3-8. “Kakondoo kalume” ndi alama maalumu nkati ya Taureti na Injili. Akolota kafara ngema pakulu bila baka. * **1:33** “Kuwoza wanu mmaji” mana ake kuwatiwiza mmaji. † **1:33** “Kukoza na Roho Takatifu” mana ake Roho-yo kumwijala nfululu. ‡ **1:34** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho.

40 Mmoja nkati ya wawiri ware ânsikire Yahaya akisowera ikisa akinfu-
lata Insa, ákiwa Andere, nduye Ansumani Peduru. 41 Kwa noure mpunde
ure, kansakula Ansumani nyenyeye, akimwambira: “Timmona Almasihi!”
(“Almasihi” mana ake “ire atawaziwe na Mwenyezimungu kwa namuna
maalumu”.) 42 Akintwala Ansumani akuka naye ka Insa. Insa akin-
nang'aniza, akamba: “Uwe ukwitiwa Ansumani, mwana wa Yahaya. Fala
mwanzo wa rero, uwe zina rako Sefa” (kufasuli isema Peduru§).

Insa ndi Mwana wa Mwenyezimungu

43 Subuu yake Insa akiwaza kulawa kuka Galileya. Iye akimmona Filipi,
akimwambira: “Nifulate!” 44 Filipi kâpongoriwa kaya ya Betisaida, kwawo
novyo Andere na Peduru. 45 Filipi akinsakula Nataniyeli. Nakummona,
akimwambira javi: “Timmona noire wansemire Musa nTaureti, kamba
vyawandike novyo minabii wengine. Tinsingana Insa nNazareti, mwana wa
Yusufu.” 46 Akilawa Nataniyeli akamba: “Nazareti? Udaniza kuwa Nazareti
cilawirira kinu cema?”

Filipi akamba: “Njo ummone!” 47 Insa paammonire Nataniyeli akija,
akamba, akimwamba iye: “Eyo ája-yo ndi muIziraeli wakweli, saari njanja!”
48 Nataniyeli akindairi: “Kunijiwa ndepi?”

Insa akinjibu, akamba: “Filipi saanamba kukwita, omi nukuwona panviri
wa nfigu.” 49 Basi Nataniyeli akimwambira: “Mwanlimu*, uwe kuwa Mwana
wa Mwenyezimungu! Uwe ndi Nfalume wawenye wa Iziraeli!” 50 Insa
akindairi, akamba: “Kukubali kwa kuwa omi namba nukuwona tangu uri
panviri wa nfigu? Basi, ukuja kuwona vinu vikulu-vikulu vyakupunda evi!”
51 Insa akizidi kusema tena: “Nukwambirani kweli kuwa mukuja kuwona
bingu íri wanzu, na malaika wa Mwenyezimungu wakikwera, wengine
wakisuka†, wakintumika Binadamu wa Binguni.”

2

Alama yakwanza yolota vyaári Insa: maji atadusa vinyu

1 Suku yatatu, kaya ya Kanaa porovinsiya ya Galileya, ikitendiwa sherehe
ya harusi. Na ákiwapo nopo mamaye Insa. 2 Insa neye kârifiwa pamoja na
wanafunzi wake. 3 Paisire vinyu, mamaye kamwambira mwanawe javi:
“Epa, vinyu aipo, isa!” 4 Iye akinjibu: “Mama, mbana munambira javyo?
Wakati wangu wakutenda vinu-vyo aunafika!” 5 Noparepare, mamaye
ire akiweta wamaudumu, akiwambira: “Iye caasaka kukwambirani noco,
tendani noco.”

6 Sambi, íturiwa karibu nopare mivulo sita ya mawe, kila nvulo ukingira
maji kiyasi ca lituru miya. Mivulo-yo wakitúmira Mayahudi wakati wa
kutawada wawe swafi. 7 Insa akiwambira maudumu ware javi: “Eyi
mivulo-yi ijazani maji.” Newo wakijaza mpaka pakanywa. 8 Ikisa aki-
wambira: “Sambi, tekani aba, mukampe amiri wa jambo-ri.” Ewo wakiteka,
wakuka wakimpa.

9 Amiri wa jambo ire akiyeza maji âtadusiwe vinyu are, fala ejiwe
kawatekire maji are. (Ila maudumu ware wakijiwa konta ndi watekire.)
Noparepare, amiri wa jambo ire akitumiza kumwita mwenye harusi,
10 akimwambira: “Wanu piya wazowerera kwanza kuudumu vinyu ngema,
ikisa wakinywa pakulu ndi paiudumiwa vinyu sairevya-yi. Fala umwe
mutula vinyu ngema mpaka sambi-pa!”

§ **1:42** Mana a “Peduru” ndi “riwe”. * **1:49** Kigeregu: “Rabi”. † **1:51** Ona Mwanzo 28:12. Kamba Mwenyezimungu asowera javi ka javi na Yankubu julu ya malaika, novyo-novyoni Mwenyezimungu asowera javi-ka-javi na Insa.

11 Insa katenda eyi alama ya maajuza akwanza-ya kaya ya Kanaa porovin-
siya ya Galileya. Kwa javyo ndi vyolote utukufu wake, ndimana wanafunzi
wake wakinkubali. 12 Bandi ya evi, Insa akilongozana na mamaye, wan-
duze, pamoja na wanafunzi wake, wakiteremukira kaya ya Kafarnaumu,
wakikala noko fala awekare suku nyingi.

Insa aswafi Nyumba Takatifu

13 Suku ya Pashukwa íkiwa karibu-karibu, suku ya sherehe ya Mayahudi,
ndimana Insa kâkwera Yerusalemu. 14 Akiwasingana wanu nluwani
nNyumba Takatifu* wakiúzanya ng'ombe, makondoo, na mapomba, na
wengine wekáre mmameza wakikakanya mizuruku†. 15 Iye akitwala nz-
izi akipikisa nkwaju, akiwatuwisa wanu piya nluwani mure, pamoja na
makondoo na ng'ombe. Mizuruku ya wanu wakikakanya ware akefya coro-
coro-coro, na meza zawo akipindula pindu-pindu-pindu. 16 Akiwambira
wanu wakiuzanya mapomba ware javi: “Umwe, evi vinu-vi aya lavyani-pa!
Nyumba ya Baba-yi mutwakalija kutenda bazari‡?”
17 Wanafunzi wake ware wakumbukira vyaandikiwe Mandiko Matakat-
ifu§ kuwa javi: “Wivu wautendera Nyumba yako uwa kamba moto
vyaunoca.” 18 Sambi, Mayahudi wandairi, wamba: “Uwe uri na mamulaka
yakutenda evi vinu-vi, ukolota alamani?” 19 Insa akiwajibu, akamba: “Dan-
gulani Nyumba Takatifu-yi, kwa muda wa suku natu nilamusa!” 20 Kwa
javyo Mayahudi wakinjibu: “Eyi Nyumba-yi ijengiwa myaka arubaini na
sita. Uwe kwa muda wa suku natu basi ulamusaja?” 21 Fala iye akamba
mwiri wake mwanyewe.* 22 Ndimana, paafufuke ka wafwi, wanafunzi wake
wakumbukira kuwa iye kâsema novi, basi wakikubali Mandiko Matakatifu†
pamoja na usemi waasowere Insa.

Insa akwijiwa mawazo a wanu piya

23 Insa paakiwa Yerusalemu kusherehe ya Pashukwa, wanu wengi
wankubali iye‡, kwa kuwona alama za maajuza zaakitendanga iye.
24 Fala Insa mwanyewe ewo aawakubalire, konta piya wanu akiwejiwa.
25 Aakinsakula munu wakumwámbira ewo cawawaza, konta iye akijiwa
sana-sana mawazo a mwanadamu.

3

Insa asowera na Nikodemu kuhusu mainsha mapya

1 Ákiwapo mwananlume mmoja Nfarizeu ákitiwa Nikodemu, iye ndi ákiwa
nlongozi mmoja wa Mayahudi*. 2 Kwa suku moja usiku, koka ka Insa,
akimwambira: “Mwanlimu, tikwijiwa kuwa uwe kuwa mwanlimu ku-
perekiwa na Mwenyezimungu. Kamana aapo akidiri kutenda alama za
maajuza zautenda-zi ikiwa munu-yo aári upande wa Mwenyezimungu.”
3 Insa akinjibu akimwambira javi: “Nukwambira kweli-kwelini kuwa ikiwa
munu aapongoriwe mara yapiri†, aawona futi ufalume wa Mwenyez-
imungu.” 4 Nikodemu akindairi: “Munu ari nkulu, aludira kupongoriwa

---

* **2:14** Evi vikuna nluwani mwa wanu Sawari-Mayahudi nNyumba Takatifu. † **2:14** Ikisakikana kukakanya nzuruku nNyumba Takatifu konta wanu wakisakula kutumira nzuruku kuwauza manyama ipate wawatendere kafara. ‡ **2:16** Mana ake: Insa epa akisowera kuhusu mahala pâturiwe kuntukuza Mwenyezimungu wanu Sawari-Mayahudi. Ona Zagariya 14:21. § **2:17** Ona Zaburi 69:9. * **2:21** Mana ake ndi kuwa wamulaya, fala suku ya tatu afufuka. Kwa javyo ndi kulamusa upya nyumba ya mwiri wake. † **2:22** Zaburi 69:9 kambiriwa aya 2:17 julu. ‡ **2:23** Kigeregu: “Wanu wengi wakubali zina rake.” * **3:1** Nikodemu ákiwa nlongozi, nkati ya Baraza ya Milandu. † **3:3** Kigeregu: au “aapongoriwe binguni”.

mwaja? Vikidirika kuludira mmatumbo mwa mamaye apongoriwe tena?”
5 Insa akinjibu: “Nukwambira kweli kuwa munu sáapongoriwe kwa maji
na kwa Roho wa Mwenyezimungu, iye engira muufalume wa Mwenyez-
imungu. 6 Apongóriwe na mwiri ndi mwiri, na apongóriwe na Roho wa
Mwenyezimungu ndi roho. 7 Uwe usishange vyanukwambire kuwa ibidi
mupongoriwe mara yapiri. 8 Mepo ivungira kaisaka konse, na shauti
yake usikira, fala awijiwa ndeyi kailawirira wala kayukirira. Ndi namuna
moja noyo munu wakupongóriwa julu ya Roho wa Mwenyezimungu‡.”
9 Nikodemu akindairi, akamba: “Vinu kamba-vyo viwaja?” 10 Insa ak-
injibu akimwambira javi: “Uwe kuwa mwanlimu nkulu wa waIziraeli.
Evi vinu-vi aavikwerera sababuni? 11 Nukwambira kweli kuwa vyatijiwa
tikwereza, na vyatiwonire tankulavya ushahidi, fala ushahidi wetu umwe
amukubali. 12 Ikiwa nukwambirani vinu vikuna mulumwengu-mu amu-
nikubali, futi nukukwambirani vya binguni mukubalija? 13 Aapo akw-
erírе kuka binguni sairi Binadamu wa Binguni§ esúke kulawa binguni.
14 Kamba Musa vyanlamuse nyoka nlanga*, na visakikana novyo kula-
musiwa Binadamu, 15 ipate kila mwenyé kumwamini onse apate mainsha a
milele.† 16 Kamana Mwenyezimungu kawapenda wanu mulumwengu javi:
kawagabizi Mwanawe mmoja noyo tu basi, ipate kila mwenyé kumwamini
asipoteye nfululu fala awe na mainsha a milele. 17 Konta Mwenyezimungu
aampereke Mwanawe mulumwengu-mu kuwalamula hukumu wanu, ila
kampereka ipate wanu wapate kuvuka julu yake iye. 18 Amwámini aalu-
muriwa hukumu, ila saamwámini kesa kulamuriwa hukumu futi, konta
aamini caari Mwana mmoja tu basi wa Mwenyezimungu‡. 19 Na javi
ndi namuna vyakujire kulamuriwa hukumu, kwa kuwa ija nuru mu-
lumwengu-mu, fala wanu wapenda pakulu kisi koliko nuru konta vitendo
vyawo vya ubaya. 20 Kamana kila munu aténda vitendo vya ubaya inkima
nuru, na aaja pairi nuru, ipate visiwoneke vitendo vyake. 21 Fala ire aténda
vitendo vyakweli akuja pairi nuru, ipate wanu wawone kuwa vitendo vyake
kankutenda julu ya Mwenyezimungu.”

Yahaya mwenyé Koza akwamba kuwa Insa ndi bora

22 Bandi ya evi, Insa pamoja na wanafunzi wake wakija inti ya Yudeya.
Akikala nawo nokure, akozanga wanu. 23 Yahaya novyo akozanga wanu
Ainoni karibu ya Salemu, konta noko ákiwapo maji mengi. Wákijanga wanu,
wakoziwa. 24 Epo Yahaya saanamba kufungiwa nkalaboshu.

25 Sambi, wanafunzi wa Yahaya na Yahudi mmoja wakanza kukaidiyana
kuhusu kutawada. 26 Ewo wakija ka Yahaya, wakimwambira: “Mwanlimu,
ire waúkiwa nawo ng'ambu nyengine ya muto wa Yordani, noire waukílavya
ushahidi wake ire, iye kankoza wanu, na piya wanu wankuka kwake iye!”
27 Yahaya akijibu, akamba: “Hapana munu apáta kinu sesusiriwe kulawa
binguni. 28 Anta nomwe-mwe muwa mashahidi wangu vyanambire omi:
‘Omi siri Almasihi, ila ndi niperekiwe kábula ya kuja iye.’ 29 Ári na mwari-
harusi ndi mwenye-harusi, fala rafiki wa mwenye-harusi ndi arípo epa, na
ansikíra akuwa radi pakulu kwa sababu ya shauti ya mwenye-harusi. Kwa

‡ **3:8** Ona novyo Yahaya 1:13. § **3:13** Insa epa akiramba iye mwanyewe. * **3:14** Ona Isabu 21:9.
† **3:15** Mana ake: Insa epa akiramba iye mwanyewe paasaka kuja kulamusiwa pansalaba. ‡ **3:18**
Kigeregu: “aaminire zina ra Mwana mmoja tu basi wa Mwenyezimungu”.

javyo, radi yangu itímu.§ 30 Lazima iye awe bora pakulu, ubora wangu
upunguke.”

Alawíre binguni atipa mainsha meema

31 Yahaya akizidi kusema, akamba: “Alawíre julu binguni ndi bora koliko
piya. Munu wa mulumwengu-mu wa mulumwengu nomu, na asowera kiu-
lumwengu. Alawíre binguni ndi bora koliko piya. 32 Asikíre na awoníre evyo
kankulavya ushahidi, fala hapana akubali ushahidi wake. 33 Novyo-sivyo,
mwenyé kukubali ushahidi wake akwakikisha kuwa Mwenyezimungu ndi
mwenyé ukweli. 34 Konta aperékiwe na Mwenyezimungu asowera usemi wa
Mwenyezimungu, kamana iye akumpa Roho bila kipimo. 35 Baba ampenda
Mwanawe na piya vinu kangabizi mmakono mwake. 36 Ankubali Mwanawe
onse kanawo mainsha a milele. Fala saansikiriza Mwanawe onse aapata
mainsha, ila nyongo ya Mwenyezimungu ikuwa julu yake iye.”

4

Insa asowera na mwanamuka wa Samariya

1 Mwenye Insa, pejiwe kuwa Mafarizeu wâsikira kuwa iye kankoza wanu
wengi na ákiwa nawo wanafunzi zaida ya Yahaya, 2 (ingawa Insa mwanyewe
siakoza, ila wakoza ndi wanafunzi wake), 3 iye akilawa Yudeya, akiludira
tena Galileya. 4 Ikimbidi apite Samariya. 5 Basi, akija ire mpaka kaya moja ya
Samariya yakwitiwa Sikari, karibu na uweru Yankubu wampere mwanawe
Yusufu. 6 Noparepare úkiwepo nrimbu waasimbire Yankubu. Ndimana,
Insa kwa kuwa kasokera na safari yake, akikala panrimbu nopare. Nowo
wakati-wo íkiwa karibu ya aduhuri.

7 Noparepare, akija mwanamuka mmoja nSamariya kuteka maji. Insa
akimwambira: “Nunu, nimereni maji ninywe.” 8 (Epo iri wanafunzi wake
woka kaya ulu kuuza cakurya.) 9 Mwanamuka nSamariya ire akinjibu:
“Umwe muwa Yahudi, omi niwa nSamariya. Munilebelaja maji a kunywa?”
(Akisema javyo kamana Mayahudi na waSamariya awakipatana.) 10 Insa ak-
injibu, akimwambira javi: “Kamba ukijiwa uwezo wa Mwenyezimungu, na
ari kukulebela maji a kunywa-yo, uwe ndi ukisaka kunlebela, na iye nanga
kakupa maji a mainsha ako.” 11 Iye akimwambira: “Mwenye, umwe amuna
ndoo, na nrimbu-wu wica pakulu. Sambi maji akunipa mainsha-yo, musaka
kupata ndepi? 12 Ewu nrimbu-wu katipa babu yetu Yankubu. Wákinywanga
iye na wanawe pamoja na mifuwo yake. Sambi, uwe kunzaidi iye?” 13 Insa
akinjibu, akamba: “Eya maji-ya anywa onse iludira kunkola nyotwa tena.
14 Fala munu akinywa maji animpa omi, ainludira futi kunkola nyotwa
kwa milele. Kwasa javyo, maji animpa omi, kwake iye antadukira kuwa
nviriro wakububuka mainsha a milele.” 15 Mwanamuka ire akimwambira:
“Mwenye, nimere noyo maji-yo ipate isinikore nyotwa tena, wala nisije epa
tena kuteka maji!” 16 Insa akimwambira: “Uka ukamwite nlumako, muje
onse.” 17 Mwanamuka ire akinjibu, akamba: “Omi sina nlume.”

Insa akimwitikizira: “Kusowera sana kwamba: ‘Omi sina nlume’. 18 Kwa
kuwa úkiwa nawo walume watanu. Na nlume waúri nawo sambi-yo siyo
nlumako. Epo kusowera kweli yako!” 19 Mwanamuka ire akimwambira
Insa: “Mwenye, omi niwona kuwa uwe kuwa nabii! 20 WaSamariya
wababu zetu, pawakabudu ndi nowu mwango-wu. Fala umwe Mayahudi
mukwamba kuwa mahala wanu pawajuzi kwabudu ndi Yerusalemu.”
21 Insa akimwambira: “Nunu, namini omi vyanukwambira-vi: ukuja kufika

§ **3:29** Mana ake: Insa ndi mwenye harusi, mwari harusi ndi wenye kumwamini Insa, na rafiki wa mwenye harusi ndi Yahaya mwenyé Koza.

wakati wakuwa ewu mwango-wu wala Yerusalemu amuja kumwabudu
Baba. 22 Umwe waSamariya mumwabudu nlungu samumwijiwa. Ila
ofwe Mayahudi Nlungu watimwábudu timwijiwa, konta kuvushiwa kulawa
ka Mayahudi. 23 Fala wakati wankufika, na kweli epa ufika futi, ware
wamwábudu ka ukweli wamwabudu Baba kwa roho, wakifulata ukweli.
Kamana Baba nowo ndi wawasakula wamwabúdu iye. 24 Mwenyezimungu
ndi roho. Basi wenye kuntukuza iye wajuzi wantukuze kwa roho, wakifu-
lata ukweli." 25 Mwanamuka ire akilawa akamba: "Omi nukwijiwa kuwa
Almasihi akuja. Na akija, atambira vinu piya." 26 Basi Insa akisema: "Omi-pa
ndi noyo-noyoni, omi niri kusowera nawe-mi."

27 Kwa noure wakati ure, wanafunzi wa Insa wakiludi, washanga kunsin-
gana Insa akipakanira na mwanamuka ire. Falakini anta mmoja andairire:
"Usakulani-pa?" wala "Mbana kwankusowera naye?" 28 Ikisa, mwanamuka
ire akasa nkanfu wake ure nopare, akiludira ukaya, akuka akiwereza wanu:
29 "Tukeni mukammone munu anifafanurire piya vyanitendire. Fala noire
si Almasihi?" 30 Basi wanu ware wakilawa nkaya mure, wakuka mpaka
kaakiwa Insa kure.

31 Paalawire mwanamuka ire, wanafunzi ware wakinlebela Insa: "Mwan-
limu, iryani ciwa conse-ci." 32 Fala iye kawambira: "Omi nirya cakurya
umwe samwijiwa." 33 Kwa javyo, wanafunzi ware wanza kudairiyana
watupu: "Fala aapo ajire nawo cakurya akimpa?" 34 Insa akiwambira:
"Cakurya cangu omi ndi kutenda vyaasaka Mwenyezimungu anipereke, na
kutimiza canitumiwe kutenda. 35 Umwe musoweranga javi: 'Ibaki tena
myezi mine kufika wakati wa mavuno', sinovyo? Fala omi nukwambirani:
fungulani maso, munang'anize mmamasamba-mo konta mbeyu piya zi-
tokota, zisaka kuvuniwa.* 36 Mwenyé kuvuna kapata nshahara wake futi, na
akusánya visumo apata mainsha a milele. Kwa namuna-yi, nvyari pamoja na
nrimi piya watenderana radi. 37 Konta ewu usowezi-wu wakweli: 'Mmoja
ndi avyála na mwengine ndi avúna.' 38 Omi nukuperekani umwe muvune
camutowire kukola kazi. Wengine wanza eyi kazi-yi, umwe mwankufaika
ewo cawanzire kutenda."

39 WaSamariya wengi wakikálanga kaya ulu ire wankubali Insa julu ya
ushahidi wereze mwanamuka ure akamba javi: "Iye kanifafanurira omi
piya vyanitendire!" 40 WaSamariya pawajire, wakintafadali kuwa wekare
nawo. Basi Insa akikala nawo suku mbiri. 41 Na wengi wawenye tena
wankubali Insa julu ya usemi wake iye mwanyewe. 42 Ewo mwanamuka ire
wakimwambira javi: "Ataminire kwa sababu vyausowere uwe basi, kamana
nofwe wanyewe tinsikira. Epa tijiwa kuwa eyu kweli-kwelini ndi Nvushi wa
mulumwengu-mu."

43 Bandi ya suku mbiri zekare zire, Insa akilawa akiludira Galileya.
44 (Kusema kweli, Insa mwanyewe kâlavya ushahidi wakuwa aapo nabii
anta mmoja wakwinshimiwa kwawo.) 45 Paafikire Galileya, waGalileya
wampokerera sana-sana, kamana wâwona piya vyaatendire Yerusalemu
pasherehe ya Pashukwa. Kamana ewo novyo woka noko.

Alama yapiri yolota vyaári Insa: amponesa mwana wa nkolakazi maalumu

46 Sambi, Insa akiludira tena Kanaa porovinsiya ya Galileya, kaya
yaâtaduse maji akitenda vinyu. Kaya nyengine, Kafarnaumu, ákiwapo nko-
lakazi maalumu wa nfalume, mwanawe ákiwa nlwere. 47 Nkolakazi ire,
paasikire kuwa Insa kalawa Yudeya kafika Galileya, akipita akinsakula.

* **4:35** Akiwamba wanu wákiwa tayari kwingira mainsha mapya kunfulata iye.

Nakummona akintafadali pakulu pawenye akamba: “Tuke ukamponese
mwanangu, iye kawa karibu kufwa!” 48 Insa akimwambira javi: “Ikiwa amu-
wonire alama na maajuza, amushubutu futi kukubali.” 49 Nkolakazi ire aki-
jibu: “Mwenye, tuke onse sambi-pa, mwanangu saanamba kufwa.” 50 Insa
akimwambira: “Uka, mwanawo-yo apona!” Mwananlume ire akikubali
usowezi wa Insa ure, akiludira kwawo. 51 Munjira paakiteremukira kwawo,
akisimanana na watumisi wake wakimwinza, wakimwambira wakamba:
“Mwanenu kapona, kawa hai!” 52 Iye kawadairi: “Mwanangu kapona
wakatini?”
Ewo wakinjibu: “Ijana, ‘uma ora’, homa ndi paimpitire.” 53 Wawa ire
kejiwa kuwa kweli-kwelini mwanawe kapona noure wakati wambiriwe na
Insa ure akamba javi: “Mwanawo kapona!” Kwa javyo, iye pamoja na
wajamaa zake piya wakimwamini Insa. 54 Na eyi iwa ndi mara yapiri Insa
yaatendire alama ya matajabisa paalawire Yudeya akija Galileya.

5

Alama yatatu yolota vyaári Insa: amponesa kitewe

1 Bandi ya evi, rikiwapo jambo ra Mayahudi, Insa akikwera akuka
Yerusalemu. 2 Sambi, Yerusalemu nokurekure, karibu ya nryango wak-
witiwa “Nryango wa Makondoo”, íkiwapo tanki nkiebraniya wakita “Beti-
zata”, noyo íkiwa na vitololo vitanu. 3 Nkati ya evyo vitololo-vyo, wákiwapo
wanu wengi walwere: wanu sawawona na wakuremala na vitewe. 4 *
5 Nopo ákiwapo mwananlume mmoja kálwala myaka talatini na minane.
6 Insa paammonire aritandikire pansi, na kwa kwijiwa kuwa ákiwapo kure
myaka mingi yawenye, kandairi: “Usaka upone?” 7 Nlwere ire akinjibu:
“Mwenye, maji-ya paaguburiwa, sina anta munu wakunauni kuningiza
ntanki-mu. Panikenekeza kwingira ponse, mwengine arefya omi sani-
namba.” 8 Insa akimwambira: “Lamuka! Sukula nanga yako-yo, wenende!”
9 Kwa mpunde noure, mwananlume ire akipona, akitwala nanga yake ire,
akenenda mwanyewe gidi-gidi-gidi.
Suku yaakunire eya maajuza-ya íkiwa sabadu†. 10 Ndimana walongozi wa
Mayahudi wakimwambira mwananlume aponesiwe ire: “Uwe, rero suku
ya sabadu! Siyo shariya kusukula nanga yako-yo.” 11 Fala iye akiwajibu:
“Mwananlume aniponese omi ndi vyaanambire, iye kanambira: ‘Sukula
nanga yako-yo, wenende.’ ” 12 Ewo wakindairi: “Noyo akwambire: ‘Sukula
nanga yako wenende-yo’, nani?” 13 Mwananlume aponesiwe ire aamwijiwe
mununi, kamana Insa kalainika, kamana noparepare wákiwapo wanu wengi
wawenye. 14 Airini Insa akisimanana naye tena noire munu ire kuluwani ra
Nyumba Takatifu, akimwambira: “Wona, uwe kupona! Usikore tena dambi
ipate cisukukune kinu cakofya pakulu!” 15 Ikisa akilawa mwananlume
ire, akanza kuwambira walongozi wa Mayahudi: “Insa ndi aniponese.”
16 Ndimana Mayahudi wakanza kunlumbata Insa kwa kuwa kâtenda evi
vinu-vi suku ya sabadu. 17 Fala Insa akiwajibu, akamba: “Mpaka rero Baba
wangu daima-zi kankukola kazi, nnomi novyo nankukola kazi‡.”
18 Insa, kwa sababu ya kwamba javire, walongozi wa Mayahudi warimbisa
mpango wakunsakula wamulaye. Aiwere kwa sababu ya kutupa shariya
ya suku ya sabadu noyo tu basi. Ciwakimire pakulu ndi kwa iye kâmba

* **5:4** Eyi aya-yi aipo nkati ya mandiko andikiwe sana-sana. † **5:9** Sabadu íkiwa suku takatifu ya Mayahudi wanu awakijuzi kukola kazi. ‡ **5:17** Kwa namuna-yo, Insa aritula kuwa iye ákiwa Mwenyezimungu mwanyewe, ákiwa nawo haki ya Mwenyezimungu kutenda kazi daima.

Mwenyezimungu ndi wawaye-wawayeni. Kwa namuna-yi, akiritula kuwa
sawa-sawa na Mwenyezimungu.

Mwenyezimungu mamulaka ake akumpa mwanawe Insa

19 Insa akikola kuwajibu akamba: “Omi nukwambirani kweli kuwa
Mwana aatenda kinu cakuwaza mwanyewe ila atenda caammonire wawaye
akitenda. Kamana Baba caatenda conse, Mwana neye atenda noco. 20 Kweli,
Baba ampenda Mwanawe na piya vinu vyaatenda, amolotera. Visitoshe,
vinu vikulu-vikulu vya matajabisa vyakupunda evi akuja kumolotera ipate
piya-mwe mutajabu. 21 Kamba Baba vyawalámusa wafwi kuwapa mainsha,
Mwanawe novyo akumpa mainsha waansaka onse. 22 Kusema kweli, Baba
aanlamula munu, ila kulamula piya kangabizi Mwanawe, 23 ipate wanu piya
wansifu Mwanawe kamba vyawansifu Baba. Ire akatála kunsifu Mwanawe,
novyo kankukatala kunsifu Baba ampereke iye.
24 Omi nukwambirani kweli: asikíriza usemi wangu onse na amwámini
anipereke omi, kanawo mainsha a milele. Iye oka kulamuriwa, ila katupa
kifo, kengira futi mmainsha a milele.
25 Omi nukwambirani kweli kuwa ukuja kufika wakati, na ufika futi,
wafwi wakuja kusikira shauti ya Mwana wa Mwenyezimungu, na wája
kusikira-wo wainshi. 26 Kamana, kamba Baba vyaári nawo mainsha
iye mwanyewe, iye novyo kampa mainsha Mwanawe awe nawo iye
mwanyewe. 27 Na kampa Mwanawe mamulaka a kulamula konta iye ndi
Binadamu wa Binguni.
28 Musitajabu kukuna kinu kamba-ci, kamana ufika wakati wakuwa piya
wari mmakaburi wasikira shauti yake, 29 na wakuja kulawa. Watendire
meema wafufuriwa wawe na mainsha, na watendire mabaya wafufuriwa
wakahukumiwe.”

Ushahidi kuhusu Insa

30 “Omi sitenda kinu mwanyewe. Nilamula kamba vyanisikira. Kulamula
kwangu ndi ka shariya, konta sitenda vyanisaka omi, ila vyaasaka ire
anipereke omi. 31 Nikilavya ushahidi kuhusu omi mwanyewe, ushahidi
wangu auna faida. 32 Fala kawapo mwengine alávya ushahidi kuhusu
caniri omi. Nukwijiwa kuwa ushahidi walavya kuhusu omi-wo ndi kweli.
33 Umwe muwapereka wanu ka Yahaya kukudairirani, na iye kalavya
ushahidi kuhusu ukweli. 34 Kweli, omi sipokerera ushahidi wa wanadamu,
ila evi vinu-vi nukwambirani ipate muvushiwe. 35 Yahaya-yo ákiwaka kamba
mwenge vyauwaka ukimwarika. Umwe nlangaza wake mutendera radi
muda aba tu basi. 36 Fala ushahidi wangu nkulu koliko wa Yahaya, ka-
mana vinu Baba vyanamurire kutenda, novyo-novyoni ndi vyanitenda,
vikolota ushahidi kuwa niperekiwa na Baba. 37 Baba anipereke omi, neye-
neyeni alavyanga ushahidi kuhusu omi. Shauti yake tangu amunamba
kunsikira, wala umbo wake amunammona. 38 Usemi wake auri pamoja
nomwe kamana amunkubali wampereke iye. 39 Mandiko Matakatifu mu-
tunza sana-sana konta mudaniza kuwa nkati yawo mupata mainsha a
milele. Noyo Mandiko-yo alavya ushahidi kuhusu omi! 40 Fala narero,
amusaka kuja kwangu omi kupata mainsha. 41 Sipokerera kutukuziwa ka
wanadamu. 42 Fala nukwijiwa namuna yenu, kuwa nkati yenu amuna
pendo ra Mwenyezimungu. 43 Omi nija mulumwengu-mu kwa zina ra Baba
wangu, fala amunipokerere. Ila akija mwengine wakulavya ushahidi wake
mwanyewe, iye mumpokerera. 44 Umwe íri mupokerera kusifiyana watupu,
amuyerera kupata kusifiwa na Nlungu mmoja tu basi, mukubalija?

45 Musidanizire kuwa nukuka kukwerezani ka Baba. Kawapo
wakuka kukwerezani umwe ka Baba, ndi Musa, wamuntumaini umwe.
46 Munankubali Musa, nnomi nanga munikubali, kamana kandika
kuhusu omi. 47 Fala ikiwa vyaandike Musa amukubali, futi usemi wangu
mukubalija?"

6

Alama yaane yolota vyaári Insa: akuvwisa cakurya ciwatosha wanu

1 Bandi ya evi, Insa kalawa, kaloka ng'ambu nyengine ya Tanda ra
Galileya, zina rengine ra tanda-ro Tiberiya. 2 Wanu wengi wakinfulata
konta wâwona alama zake za maajuza zakuwaponesa walwere. 3 Insa
akikwera pamwango, akikala nopo na wanafunzi wake. 4 Pashukwa, suku
ya sherehe ya Mayahudi, íkiwa karibu. 5 Insa kwefya maso, kawona kundi
ra wanu wengi wakija karibu yake, ndimana akindairi Filipi: "Cakurya
cakuwatosha ewa wanu-wa tisaka kuuza ndepi?" 6 Kandairi javyo kwa
kunyerera tu basi, kamana caakisaka kutenda, akijiwa mwanyewe. 7 Filipi
akinjibu: "Jarajara miyateni za parata aziuza mikate yakuwatosha, anta
kila munu apate kipande kimoja-kimoja." 8 Mwanafunzi wake mmoja wak-
witiwa Andere, nyenyeye Ansumani Peduru, akamba: 9 "Ona, kawapo-pa
nnemba mmoja ári nawo mikate mitanu ya tirigu na inswi mbiri. Fala
viwatosha wanu wengi kamba-wa?" 10 Insa akiwambira wanafunzi wake
ware javi: "Wambireni wanu-wo wekare." Nopare mahala pare íkiwapo
minyani mingi, basi piya ware wakikala bunga-bunga-bunga. Jumula ya
wanu ware kuwawalanga wanawalume tu basi wákiwa alufu ntanu. 11 Basi
Insa akitwala mikate ire, akinshukuru Mwenyezimungu, ikisa akanza kuwa-
tongera wanu wekare ware. Inswi zire novyo akiwatongera, wakipata
kamba vyawakisaka. 12 Bandi ya kwikuta piya wanu ware, Insa aki-
wambira wanafunzi wake ware, akamba: "Vipande vibakire-vyo, lokoterani
pamoja tuke, anta kipande kimoja cisipoteye." 13 Basi ewo wakilokotera
vipande vya mikate mitanu vyawâtafune wanu vikibaki vire, vikijala vikalala
kumi na viwiri. 14 Wanu ware, pawawonire alama yaatendire Insa ire,
wakamba: "Kweli-kwelini, nabii akirindiriwa kuja mulumwengu-mu ndi
noyu!" 15 Insa kejiwa kuwa wákiwa tayari kuja kunkola makunje, wantawaze
kuwa nfalume. Ndimana akilawa tena yeka yake, akiludira kumwango.

Alama yatanu yolota vyaári Insa: akwenenda julu ya maji

16 Paifikire jironi, wanafunzi wa Insa wakiteremukira kutanda.
17 Wakingira mungalawa, wakilokera Kafarnaumu. Juwa riswa kunja
kwinukala pi, na Insa akiwa saanamba kuja pawákiwa pare. 18 Ntanda mure
mutimbuka kwa kuwa ikivunga mepo nyingi ti-ti-ti. 19 Wanafunzi ware,
pawakivuta magasiya kitambo ca kilometuru ntanu au sita, noparepare
wammona Insa akija akenenda julu ya maji, akifika karibu ya ngalawa ire!
Ewo wakisusuka! 20 Fala Insa akiwambira: "Ndumi! Musope kinu!" 21 Basi,
wakisaka kumpokerera mungalawa mure. Kwa mpunde noure, wawona
wári nlufuko kaya yawakuka ire.

Insa ndi nkate wa mainsha

22 Subuu yake, wanu wabakire ng'ambu nyengine ya tanda ire, wawona
kuwa ibaki ngalawa moja tu basi. Ewo wejiwa kuwa mungalawa mure Insa
eengire nawo pamoja na wanafunzi ware engire nawo, walawa yeka yawo.
23 Mahala pawâtafune wanu mikate bandi ya Insa kushukuru pare, karibu
pake zikija ngalawa nyengine za Tiberiya. 24 Wanu ware, pawejiwe kuwa

Insa na wanafunzi wake awapo pare, wakingira mmangalawa mwawo,
wakuka Kafarnaumu kunsakula Insa.
25 Pawansingane ng'ambu nyengine ya ntanda ire, wakindairi: “Mwan-
limu, epa kufika rini?” 26 Insa akiwajibu, akamba: “Omi nukwambirani
kweli kuwa munisakula siyo kwa kuwa muwona alama mojawapo, ila
kwa kuwa mutafuna mikate mwikuta. 27 Musikore kazi kwa anzima ya
cakurya camwéfya kunundu, ila shugulikirani cakurya cukupani mainsha
a milele, caakupani Binadamu wa Binguni. Kamana ndi noyo-noyoni
apewe na Mwenyezimungu Baba alama yakwakikisha.” 28 Ikisa wanu
ware wakindairi: “Tikitenda kazi za Mwenyezimungu, tíjuzi titende ki-
nani?” 29 Insa akiwajibu, akamba: “Kazi za Mwenyezimungu ndi javi:
munkubali waampereke iye.” 30 Kwa javyo, wandairi: “Alama yautenda
tiwone tukukubali, kinani? Kwankutenda kinani? 31 Babu zetu wârya nlanga
mikate yakwitiwa manã. Kamba vyavyândikiwe mMandiko*: ‘Iye mikate
ya mbinguni kawapa warye.’ ” 32 Insa akiwambira tena: “Nukwambirani
kweli kuwa akupereni mikate ya mbinguni siyo Musa. Ila Baba wangu ndi
akupani mikate yakweli ya mbinguni. 33 Kamana cakurya ca Mwenyez-
imungu ndi ire esuke binguni, awápa mainsha wanu wa mulumwengu.”
34 Wamwambira: “Mwenye, noyo mikate-yo, tipe daima!” 35 Insa aki-
wambira: “Omi ndi cakurya ca mainsha. Ája kwangu omi, ainkola njala
tena. Munu anikúbali, ainkola nyotwa tena. 36 Fala omi nukwambirani kuwa
muniwona, novyo-sivyo amukubali. 37 Piya wanigabizire Baba wakuja
kunifulata, na ája kwangu onse, simwefya panja. 38 Kamana nisuka kulawa
binguni sijire kutenda vyanisaka omi mwanyewe ila vyaasaka anipereke
omi. 39 Vyaasaka ire anipereke omi ndi javi: kuwa piya waanipere iye,
wasipoteye anta mmoja, suku ya mwinsho niwafufure. 40 Kamana vyaasaka
Baba wangu ndi kuwa ammóna Mwana, akinkubali iye, akuwa na mainsha
a milele. Suku ya mwinsho nomi ninfufula awe hai kwa milele.”
41 Ndimana Mayahudi wamojawapo† wakanza kunduguda konta kâsema
javi: “Omi ndi nkate wisuke binguni.” 42 Ewo wakamba: “Eyu sinoyu
Insa, mwana wa Yusufu, wawaye na mamaye nikamba timwijiwa? Sambi
akwamba, ‘Nisuka kulawa binguni’, namunani?” 43 Insa akiwajibu: “Asani
kuduguda watupu! 44 Aapo munu ája kwangu omi bila kuvutiwa na Baba
anipereke omi. Noyo munu-yo ninfufula suku ya mwinsho. 45 Nabii mmoja‡
kândika javi: ‘Piya wakuja kufundiwa na Mwenyezimungu.’ Ndi kweli
kuwa piya wenye kunsikiriza Baba na warifunda kwake, wakuja kwangu
omi. 46 Kusema kweli, aapo munu ammonire Baba sairi ire alawire ka
Mwenyezimungu, ndi ammonire Baba. 47 Omi nukwambirani kweli kuwa
mwenyé kwamini kanawo mainsha a milele. 48 Omi ndi nkate wa mainsha.
49 Wababu zenu wârya manã nlanga, wafwa nfululu. 50 Eyi ndi mikate isuke
mbinguni ipate munu asaka kuwa onse akirya, asifwe. 51 Nomi-nomini
ndi mikate ya mainsha isuke mbinguni. Munu mmojawapo akirya noyi
mikate-yi, ainshi milele. Mikate yanukupani wanu wa mulumwengu kuwa
mupate mainsha ndi mwiri wangu-wu.”
52 Ndimana Mayahudi wakanza kukaidiyana watupu, wakamba: “Eyu
munu-yu vyaatipa mwiri wake tikirya, namunani?” 53 Kwa javyo, Insa aki-
wambira: “Omi nukwambirani kweli: ikiwa amurire mwiri wa Binadamu
wa Binguni wala amunywere damu yake§, amuwa na mainsha nkati yenu.

* **6:31** Ona Zaburi 78:24, 105:40. † **6:41** “Mayahudi wamojawapo” mana ake epa ndi ware wabishána na Insa. ‡ **6:45** Ona Izaya 54:13. § **6:53** Mana ake: ikiwa amumpokerere Insa na kazi yake.

54 Mwenyé kurya mwiri wangu na kunywa damu yangu kanawo mainsha
a milele, omi ninfufula suku ya mwinsho. 55 Kamana mwiri wangu ndi
mikate yakweli, damu yangu ndi kinywaji cakweli. 56 Mwenyé kurya mwiri
wangu na kunywa damu yangu, iye alungana nami, nnomi nilungana naye.
57 Kamba Baba vyaári hai anipereke omi, nomi niwa hai kwa ajili ya Baba,
ndi novyo anírya omi, akuwa na uhai julu yangu omi. 58 Sambi, eyi ndi mikate
isuke mbinguni. Siyo kamba mikate yawarire wababu zenu ikisa wakifwa.
Ila ire árya eyi mikate-yi onse akuwa na mainsha a milele."

59 Vinu-vi ndi vyaasowere paakiwafunda wanu nsinagoga* ya Kafar-
naumu.

Wanafunzi wajibu usemi wa Insa

60 Wanafunzi wake wengi, pawasikire usemi ure, wakamba: "Kusikira
ewu usemi-wu urigariga. Epa, asikíre vyaambire-vi, nani?" 61 Insa
kejiwa mwanyewe kuwa wanafunzi wake wankuduguda kuhusu vyaa-
sowere vire, ndimana akiwambira javi: "Usemi wangu-wu ukutipusani?
62 Ndimana, futi ikiwa mummona Binadamu akikwera kuludira kaákiwa
mida? 63 Ampa munu mainsha ndi Roho, mwiri aufãi kinu. Usemi wanuk-
wambireni umwe ndi roho na ndi mainsha. 64 Fala kati yenu wawapo
wamojawapo sawakubali." (Insa kasowera javyo kamana kawejiwa tangu
mida sawakubali, na kamwijiwa nani ája kunzungunuka kumpereka ka
maaduwi.) 65 Iye akizidi kuwambira akamba: "Ndimana, nukwambirani
kuwa aapo munu ája kwangu omi iye saamuriwe na Baba." 66 Kwa sababu ya
kusowera javyo, wanafunzi wake wengi wakiludira nyuma, awanfulate iye
tena. 67 Ndimana Insa akiwadairi mawalii kumi na wawiri ware: "Nomwe
novyo, musaka muke vyenu?" 68 Ansumani Peduru akinjibu: "Mwenye,
tikuka ka nani? Uwe ndi úri nawo masemo wakuwapa wanu mainsha
a milele. 69 Ofwe sambi tukwamini, tikwijiwa kuwa uwe ndi Ntakatifu
wa Mwenyezimungu." 70 Insa akiwajibu: "Umwe kumi na wawiri-mwe,
nikamba omi ndi nukutondoreni? Fala kati yenu alawirira mmoja akuwa
shetwani!" 71 Iye akimwamba Yuda, mwana wa Ansumani Shikariyoti.
Kamana Yuda, ingawa ákiwa munkonjo wa ware kumi na wawiri ware, fala
kanzungunuka.

7

Insa paSherehe ya Vitala

1 Bandi ya vire, Insa akenenda Galileya. Aasakire tena kwenenda makaya
a Yudeya konta wakulungwa wa Mayahudi wakinsakula wamulaye. 2 Ífika
karibu suku ya jambo ra Mayahudi rakwitiwa Sherehe ya Vitala. 3 Ndimana
wanduze Insa ware wamwambira: "Lawa-pa, uka Yudeya, ipate wanafunzi
wako newo novyo wakawone maajuza a utendanga-yo. 4 Kamana munu
akisaka kwijiwikana, aajuzi kufisa vitendo vyake vyaatenda. Ukitenda
vinu-vi, rolote baina." 5 Wasema javi konta wanduze Insa awakinkubali.
6 Insa akiwambira: "Wakati wangu aunafika, ila wakati wenu umwe-po
daima uwa tayari. 7 Wanu wa mulumwengu-mu umwe awakwinani, ila
omi wanina, kwa sababu nilavya ushahidi kuwa vitendo vyawo vya ubaya.
8 Umwe kwerani muke kusherehe. Omi suka kusherehe-ko konta wakati
wangu aunafika nfululu." 9 Nakuwambira javire, iye akibaki Galileya
nokure.
10 Bandi ya wanduze ware kukwera kuka kusherehe kure, neye novyo
akikwera akuka. Ila okire baina, kóka kwa kurifisafisa. 11 Ndimana

* **6:59** "Sinagoga" mana ake ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

Mayahudi wakinsakula pasherehe pare, wakamba: “Ari, iye noyo kawa
ndepi?” 12 Noparepare wanu wengi wateta kuhusu Insa. Wengine
wakamba: “Iye munu mwema” fala wengine wakamba: “Siyo munu
mwema, kankuwatesa wanu.” 13 Fala awerepo munu wakusowera baina
kuhusu iye konta wakiwopa wakulungwa wa Mayahudi.

Kufunda ka Insa kulawa ka Mwenyezimungu

14 Kati-kati ya suku za sherehe ire, Insa akikwera kuNyumba Takatifu,
akanza kuwafunda wanu. 15 Kwa javyo, Mayahudi wakitajabu wakamba:
“Eyu mwananlume-yu kwijiwa evi vinu-vi piya saafundiwe namunani?”
16 Insa akiwajibu, akamba: “Kufunda kanifunda siko kwangu omi, ila ndi ku-
funda ka ire anipereke omi. 17 Munu mmojawapo akisaka atende vyaasaka
Mwenyezimungu, basi akwijiwa kuwa eku kufunda-ku ka Mwenyezimungu
au nankusowera kwa mamulaka angu mwanyewe. 18 Asowéra kwa mamu-
laka ake mwanyewe asakula kurisifu mwanyewe. Fala ire asakúla kuwa
wanu wansifu ampereke iye onse, akupo kukosa kweli kwake, iye ndi
mwenyé ukweli.

19 Musa kakupani Taureti yakufulata, sinovyo? Fala piya-mwe aapo
aténda vyaisaka Taureti. Musakula kunulaya sababuni?” 20 Junudi ya wanu
ire ikijibu: “Uwe kuwa na shetwani! Asakula kukuulaya nani?” 21 Insa
akiwajibu, akamba: “Omi nitenda maajuza mamoja na piya-mwe mushanga
vyanitendire. 22 Novyo-sivyo, Musa kakupani tabiya ya itani. (Kusema kweli,
eyi tabiya-yi sianzire, wanza wababu zenu.) Umwe mwana nlume muntaya
itani anta iwe suku ya sabadu.* 23 Onani, dalili ndi suku ya sabadu mwanan-
lume yaataiwa itani isifujike shuruti ya Musa. Ndimana, munikimwira kwa
kumponesa munu mwiri nfululu suku ya sabadu sababuni? 24 Musilamure
kwa kunang'anizana kumaso, ila lamulani kwa shariya.”

Wanu wakaidiyana kuwa Insa Almasihi

25 Kwa javyo, wanu wamojawapo wa Yerusalemu wakamba: “Mwanan-
lume wawári kunsakula kumulaya-yu, sinoyu-yu? 26 Mmoneni, iye kanku-
sowera baina wala awamwambira kinu! Itakuwa wakulungwa wamwi-
jiwa ka ukweli kuwa iye Almasihi? 27 Fala ofwe eyu tikwijiwa kwawo.
Paasaka kuja Almasihi, aapo ája kumwijiwa kwawo!” 28 Kwa javyo Insa,
paakiwafunda wanu nNyumba Takatifu, kasowera na shauti ulu, akamba:
“Umwe munijiwa? Anta kwetu mukwijiwa? Fala omi sijire epa kwa
kusaka omi mwanyewe. Ila anipereke omi ndi mwenyé ukweli, iye umwe
amumwijiwa. 29 Fala omi nimwijiwa konta nilawa upande wake, iye ndi
anipereke.” 30 Basi ewo wayerera kunfunga, fala aapo ankorire nkono, konta
wakati wake úkiwa saunafika. 31 Novyo-sivyo, wanu wengi ware wankubali,
wakamba: “Akija Almasihi, atakutenda alama ulu-ulu zakupunda zaatenda
eyu mwananlume-yu?”

Insa akwamba kuwa akuka vyake

32 Mafarizeu wawasikira wanu wakiteta nowu mwaha-wu kuhusu Insa.
Ndimana, ewo pamoja na wakulungwa wa dini wawapereka minduna
wakanfunge. 33 Noparepare Insa akamba: “Nanawo suku aba futi namwe,
ikisa nukuka ka ire anipereke. 34 Mukuja kunisakula fala amuja kunipata.
Mahala kanisaka kuwa omi, umwe amukidiri kuja.” 35 Wakulungwa wa
Mayahudi wakanza kudairiyana watupu: “Noyu mwananlume-yu, ndepi
kaasaka kuka ofwe tikisokerera kummona? Apunda makaya etu akuka inti

* **7:22** Shariya isema kuwa kisimana ajuzi engiziwe itani suku ya nane bandi yakupongoriwa.

za Sawari-Mayahudi, akawafunde wanu Sawari-Mayahudi? 36 Paasowera,
'Mukuja kunisakula fala amuja kunipata', mana ake kinani? Na 'Mahala
kaniri omi, umwe amukidiri kuja', manani?"

Insa awapa wanu maji a mainsha

37 Suku ya mwinsho ya sherehe, suku iwere ulu, Insa kémira, akisowera na
shauti ulu-ulu, akamba: "Ikiwa kawapo wakunkóla nyotwa, aje kwangu omi,
anywe. 38 Mwenyé kunikubali omi, kamba vyaasema Mandiko Matakatifu,
'Nroho yake ibubuka miviriro ya maji a mainsha.' " 39 Iye akamba javi
kuhusu Roho wa Mwenyezimungu, kwa ware wenye kunkubali iye waja
kumpokerera. Kamana nowo wakati-wo, Roho Takatifu ákiwa saanamba
kuwesukira, konta Insa ákiwa saanamba kutukuziwa.

Wanu wawanyika kwa sababu ya usemi wa Insa

40 Wanu wengine pajunudi ya wanu pare, pawasikire ewu usemi-wu,
wakamba: "Kweli-kwelini, eyu mwananlume-yu ndi nabii watikinrindira!"
41 Wengine wakamba: "Eyu ndi Almasihi." Fala wengine wadairi: "Almasihi
atakulawirira Galileya? 42 Mandiko Matakatifu† akwamba kuwa Almasihi
ujukulu wa Daudi, sinovyo? Akwamba kuwa akuja kupongoriwa inti Betle-
hemu kwawo Daudi, sikweli?" 43 Kwa javyo, kukilawirira kwawanyikana
wanu ware kwa sababu ya Insa. 44 Noparepare wengine wakisakula wan-
funge, fala aawerepo wakolosa nkono wake kunkola.

45 Ikisa minduna waludira ka wakulungwa wa dini pamoja na Mafarizeu.
Wakulungwa wawadairi minduna ware: "Umwe amujire nawo mwanan-
lume ire sababuni?" 46 Ware minduna ware wakamba: "Vyaasowere iye
tangu anamba kusowera munu javire!" 47 Basi, Mafarizeu ware wakiwajibu:
"Mwaja? Nomwe novyo mutesiwa? 48 Anta mmoja nkati ya wakulungwa
ankubalire? Nfarizeu mmoja ankubalire? 49 Ewu umati-wu awijiwa shariya
za Musa! Ewo walaniwa!" 50 Nfarizeu mmoja nopare wakwitiwa Nikodemu,
âsimanane na Insa kwa suku zipitire, iye akiwambira javi: 51 "Shariya
yetu isema kuwa atijuzi kunlamula munu satinamba kunsikira ushahidi
wake, tikijiwa caakosire." 52 Ewo wakijibu: "Epa sambi, nowe novyo
kuwa nGalileya? Unafyoma nanga kuwonerera kuwa nabii mmojawapo
wakulawa Galileya aukijuzi kunrindira." 53 ‡[Basi wakitawanyikana, kila
mmoja akuka kwake.

8

1 Fala Insa akuka kuMwango wa Mizaituni.

Mwanamuka mmoja afungiwa kwa sababu ya uzinzi

2 Alufajiri, Insa akiludira nNyumba Takatifu. Wanu piya wákija naye,
iye akikala nawo, akikola kuwafunda. 3 Wanlimu wa shariya pamoja
na Mafarizeu waja nawo mwanamuka ásinganiwe akizinga. Nakufika,
wakimwimisa mbere ya wanu, 4 wakindairi Insa: "Mwanlimu, eyu mwana-
muka-yu kakoriwa akizinga. 5 Kwa shariya yetu ofwe, Musa kâtamuru
wanu kamba ewa tiwapanje na mawe. Sambi uwe, ukwamba mwaja?"
6 Wakindairi javi wamyerere ipate wammonerere ukosa mmojawapo. Insa
akinama, akanza kuremba pansi na cala. 7 Ikisa, kwa kuwa wakizidi
kundairi-dairi, iye akilamuka, akiwambira: "Pamuri-pa, munu saanakola
dambi tangu, noyo anze kulokota riwe ampanje." 8 Mara tena akinama,
akizidi kuremba pansi pare. 9 Fala ware pawasikire javire, wakilawa

† **7:42** Ona Mika 5:2. ‡ **7:53** Mandiko a mida azipo ezi aya-zi 7:53 mpaka 8:11.

mmoja-mmoja, ino-ino-ino-ino bila ncocoro. Wanzire kulawa ndi wazee.
Insa wakimwasa nopare, na mwanamuka ire emire novire mbere yake.
10 Iye akilamuka, akindairi: “Nunu, ewo wandepi? Aabakire-pa anta mmoja
wakusaka kukulaumu?” 11 Akinjibu: “Mwenye, aapo-pa munu anta mmoja.”
Na Insa akimwambira: “Nomi novyo sukulamula hukumu. Uka vyako,
usikore dambi tena.”]

Mamulaka apewe Insa na Mwenyezimungu

12 Sambi, Insa akikola kusowera mara nyengine tena na wanu, aki-
wambira: “Omi ndi nuru ya mulumwengu-mu. Mwenyé kunifulata omi
aashubutu kwenenda nkisi, ila apata nuru yakumpa mainsha.” 13 Kwa javyo,
Mafarizeu wakimwambira: “Epa sambi, uwe kwankulavya ushahidi wako
uwe mwanyewe, fala ushahidi wako-wo siwo bora wakutumainiwa!” 14 Insa
akiwajibu, akamba: “Ingawa nilavya ushahidi wangu omi mwanyewe, fala
ushahidi wangu wakweli. Kamana mahala kanilawire na mahala kanuka
nukwijiwa. 15 Umwe mulamula namuna ya kibinadamu. Omi sinlamula
munu. 16 Anta panilamula, kulamula kwangu ka shariya kamana omi
silamula yeka yangu, nilamula pamoja na Baba anipereke omi. 17 Anta
nkati ya shariya yenu* yandikiwa kuwa, ikiwa mashahidi wawiri wasema
kinu kimoja noco, cawamba-co cakweli. 18 Omi nilavya ushahidi wangu omi
mwanyewe. Baba anipereke-yo alavya novyo ushahidi wangu omi.” 19 Kwa
javyo, wakindairi: “Wawayo uwe kawa ndepi?”

Insa akijibu: “Umwe amunijiwa omi caniri na amumwijiwa Baba wangu.
Munanijiwa, nanga mumwijiwa novyo Baba wangu.” 20 Insa kasowera evi
piya-vi ári nNyumba Takatifu akifunda. Iye ákiwa pansana paikikalanga
kashoti ya swadaka ya Mwenyezimungu. Fala aapo anfungire, konta úkiwa
saunafika wakati wake.

Insa ndi Mwenye alawire mbinguni

21 Kwa mara nyengine tena, Insa akiwambira: “Omi nukuka vyangu,
umwe mukuja kunisakula, fala mukufwa na dambi zenu†. Umwe amufika
kanuka omi.” 22 Ndimana Mayahudi wakambirana: “Iye akwamba kuwa
ofwe atifika kooka iye-po. Iye vyamba-vi asaka kurulaya?” 23 Insa aki-
wambira, akamba: “Umwe mulawa pansi-pa fala omi nilawa julu mbinguni.
Umwe muwa wanu wa mulumwengu nomu, omi siri wa mulumwengu-mu.
24 Omi nukukwambirani kuwa mukufwa na dambi zenu, konta ikiwa
amukubali kuwa omi ndi noyo-noyoni‡, mukuja kufwa na dambi zenu.”
25 Kwa javyo, ewo wakindairi: “Uwe kuwa nani?”

Insa akiwajibu: “Omi ndi noyo wanukwambireni tangu mwanzo.
26 Viwapo vinu vingi vyawenye vyaníri nawo vyakukuhusuni umwe
kukwambirani, na kukulamulani. Fala anipéreke omi ndi mwenyé
ukweli. Vyaninsikire iye ndi vyanukwambirani mulumwengu-mu.”
27 Ewo awereriwe kuwa Insa akisowera kuhusu Baba. 28 Kwa javyo,
Insa akiwambira: “Umwe pamusaka kumwimisa pansalaba Binadamu
wa Binguni, basi ndi pamusaka kwijiwa omi caniri. Mukwijiwa kuwa
omi Binadamu, na sitenda kinu kwa mamulaka yangu, ila nisowera
vyaanifundire Baba tu basi. 29 Anipéreke-yo kawa pamoja nomi. Iye aanasire
yeka, kamana omi daima nitendanga vyakumwajibu iye.” 30 Wanu wengi
pawansikire Insa akisowera javyo, wakinkubali.

Mwana wa Iburahima na mwana wa Ibilisi

* **8:17** “Shariya yenu” ndi Taureti. † **8:21** Mana ake: amuswamiiwe kwa kutowa kutubiya. ‡ **8:24** Epa Insa katumira zina ra Mwenyezimungu, “Omi niwa.” Ona Kulawa 3:14.

31 Kwa javyo, Insa akiwambira Mayahudi wankubalire ware: “Umwe,
ikiwa mutenda vyanukwambireni, kweli-kwelini mukuwa wanafunzi
wangu. 32 Umwe mukuja kwijiwa ukweli, na ukweli-wo nowo umwe
ukunusuruni.” 33 Ewo wakinjibu: “Ofwe tiwa ujukulu wa Iburahima,
tangu atinamba kuwa watwana wa munu. Kutisowerera kuwa tisakula
kunusuriwa sababuni?” 34 Insa akiwajibu: “Nukwambirani kweli kuwa
piya wenye kukola dambi wakuwa watwana wa dambi noyo. 35 Ntwana
aana pake kwa milele, fala mwana wa pakaya kanawo pake kwa milele.
36 Ndimana ikiwa Mwana akukunusuruni, kweli-kwelini munusurika.
37 Omi nukwijiwa kuwa muwa ujukulu wa Iburahima. Novyo-sivyo, musaka
munulaye, konta usemi wangu amutula mmyoyo mwenu.

38 Omi nisowera vyanimmonire Baba wangu, umwe mutenda vyamun-
sikire wawa yenu.” 39 Ewo wakinjibu, wakamba: “Ofwe wawa yetu Ibu-
rahima.”

Insa akiwambira: “Umwe, munawa wana wa Iburahima, nanga mufu-
lata vyaákitendanga Iburahima. 40 Fala umwe musaka munulaye, omi níri
kukwambirani ukweli waninsikire Mwenyezimungu. Iburahima aatendire
javyo. 41 Umwe mwankutenda vitendo vya wawa yenu.”

Ewo wakimwambira: “Ofwe atiri wana wa zinaa, tanawo wawa mmoja tu
basi, Mwenyezimungu!” 42 Insa akiwambira: “Inawa Mwenyezimungu Baba
wenu, umwe nanga munipenda omi, konta omi nilawa ka Mwenyezimungu,
niwa epa. Sirijisire omi mwanyewe, ila iye ndi anipereke. 43 Umwe amw-
ereriwa vyanukwambirani-vi, sababuni? Ndi kwa kuwa avikwajibuni ku-
fulata usemi wangu. 44 Umwe wawa yenu ndi Ibilisi, na umwe vikwajibuni
kutenda vimwajibu wawa yenu. Iye tangu mwanzo kisomi, enendera njira
ya ukweli, konta ukweli wawenye aana. Ibilisi paalongopa, atenda vitendo
vya tabiya yake, kamana iye nlongo, ndi wawa wa walongo. 45 Fala omi,
kwa kuwa nukwambirani kweli, umwe amunikubali. 46 Pamuri-po, nani
akidiri kwakikisha kuwa nanawo dambi? Ikiwa nankukwambirani ukweli,
umwe amunikubali sababuni? 47 Ári ka Mwenyezimungu onse, asikiriza
caasema Mwenyezimungu. Sababu umwe amusikiriza ndi kwa kuwa ámuri
ka Mwenyezimungu.”

Insa ndi mwenyé kuwepo tangu mwanzo

48 Mayahudi wakinjibu, wakamba: “Atina haki yakukwambira kuwa uwe
kuwa nSamariya, na kwanawo shetwani?” 49 Insa akijibu: “Omi sina
shetwani ila ninsifu Baba wangu, umwe amunisifu. 50 Wala omi sisakula ku-
ritukuza omi mwanyewe. Kawapo mwengine asakula kutukuziwa kwangu
omi, iye ndi mwenyé kulámula. 51 Omi nukwambirani kweli: munu akifulata
usemi wangu, kwa milele aayeza kifo.” 52 Mayahudi wakimwambira javi:
“Sambi tikwijiwa kuwa uwe kwanawo shetwani! Iburahima kafwa na
minabii wafwa, fala uwe ukwamba, ‘Munu akifulata usemi wangu, kwa
milele aayeza kifo.’ 53 Uwe auri bora wakunzaidi baba wetu Iburahima
afwire? Minabii novyo wafwa. Sambi uwe uritula kuwa nani?” 54 Insa
akijibu: “Ikiwa omi niritukuza mwanyewe, utukufu wangu aufãi kinu.
Anitúkuza omi ndi Baba, noyo wamwámba kuwa ndi Mwenyezimungu
wenu-yo. 55 Fala umwe iye amumwijiwa, ila omi nimwijiwa. Omi nikamba
simwijiwa, nukuwa nlongo kamba umwe. Falakini omi kweli-kwelini
nimwijiwa, na usemi wake nifulata. 56 Baba wenu Iburahima kafurahi
konta kejiwa kuwa nukuja. Iye kawona na kawa radi.” 57 Kwa kusema
javyo, Mayahudi ware wakimwambira javi: “Uwe aunatimu myaka amusini.
Iburahima-yo kûmmona?” 58 Insa akiwajibu: “Omi nukwambirani kweli:

kábula yakupongoriwa Iburahima, omi niwapo.” 59 Basi wakilokota mawe
kusaka kumpanja, fala Insa akirifisa, akilawa nNyumba Takatifu mure.

9

Alama yasita yolote vyaári Insa: amponesa munu sawona

1 Insa paakipita, kammona munu sawona tangu kupongoriwa kwake.
2 Wanafunzi wake wakindairi: “Mwanlimu, mwananlume-yu kapongoriwa
sawona kwa sababu ya dambi zake au za wawaze?” 3 Insa akiwajibu: “Eyu
kutowa kuwona kuno siyo kwa sababu ya dambi zake wala za wawaze,
ila ipate julu yake viwoneke vyaatenda Mwenyezimungu. 4 Ofwe tijuzi
tikore kazi za ire anitumire nsana nowu. Ukuja usiku saukidirika kukoriwa
kazi. 5 Paniri-po mulumwengu-pa, omi ndi nuru ya mulumwengu-mu.”
6 Nakwisa kusema javire, akisunira pansi, akivulula nsanga ure na mata,
akimpaka* mwananlume ire mmaso, 7 akimwambira javi: “Uka, ukataye
kumaso tanki ulu ya Siloamu.” (Zina ra Siloamu mana ake “kaperekiwa”.)
Basi, mwananlume ire akuka, akitaya kumaso, akiludira ukaya wakuwona
wawenye ngwee.

8 Kwa javyo, majirani wake wákimmonanga vyaákiwa, pamoja na wanu
wákimmonanga akipita akilebela zimola, wakamba: “Eyu sinoyu-yu
mwananlume ákikalanga akilebela zimola-yu?” 9 Wanu wengine wakamba:
“Aye, ndi noyu.” Fala wengine wakamba: “Siye! Eyu kalandana naye tu
basi.” Iye akizidi kwamba: “Ndi nomi.” 10 Kwa javyo, ewo wakindairi:
“Sambi, maso ako-yo afunguka mwaja? Uwonaja?” 11 Iye akijibu:
“Mwananlume wakwitiwa Insa ndi avulure nsanga na mata akinipaka
mmaso-mu, akinambira javi: ‘Uka ukataye kumaso Siloamu.’ Nomi nukuka,
nikowa, nikanza kuwona!” 12 Ewo wakindairi: “Noyo mwananlume-yo
kawa ndepi?”

Iye akijibu: “Sijiwa.”

13 Ikisa ewo wakintwala mwananlume saâkiwona ire, wakuka naye ka Ma-
farizeu. 14 Kusema kweli, suku Insa yaâvulure nsanga na mata, akimponesa
mwananlume saakiwona ire, íkiwa suku ya sabadu. 15 Kwa javyo, Mafarizeu
ware newo novyo wakindairi tena namuna vyaaponesiwe awone. Iye
akiwambira: “Iye kavulula nsanga na mata, akinipaka mmaso-mu, ikisa
nikitaya kumaso, nikanza kuwona ngwee.” 16 Mafarizeu wamojawapo
wakamba: “Eyu munu-yu aaperekiwe na Mwenyezimungu, kamana aafu-
lata shariya ya sabadu.” Fala wengine wadairi: “Munu mmadambi atendaja
maajuza kamba-ya?” Noparepare wakawanyana. 17 Ndimana Mafarizeu
ware wakindairi saakiwona ire mara nyengine tena: “Kwa kuwa kakufun-
gula maso ako, kuhusu iye waambani?”

Iye akijibu: “Iye nabii.”

18 Wakulungwa wa Mayahudi ware awakinkubali kuwa aakiwona
tangu kupongoriwa kwake, akiludira kuwona, mpaka wakiwetisa wawaze
mwananlume aponesiwe ire. 19 Nakufika wawaze, ewo wakiwadairi: “Eyu
mwanenu wamwamba kapongoriwa sawona-yu? Epa sambi kanza kuwona
mwaja?” 20 Wawaze ware wakijibu, wakamba: “Tikwijiwa kuwa eyu
mwanetu, na kâpongoriwa sawona. 21 Fala vyenende akanza kuwona atijiwa,
wala atimwijiwa munu mmojawapo amponese. Iye munu nzima wawenye,
ndairini mwanyewe, akisaka akujibuni!” 22 (Wawaze ware wasowera javire
kwa sababu yakuwopa wakulungwa wa Mayahudi, kamana wakulungwa
ware wâsikizana kuwa wantuwise ndaraja ya nsinagoga munu mmojawapo

* **9:6** Kigeregu: “akintawaza”.

asáka kuwambira wenziwe kuwa Insa Almasihi.) 23 Ndimana wawaze ware
wajibu javi: “Iye munu nzima, ndairini mwanyewe!”
24 Kwa javyo, mara yapiri ewo wakimwita mwananlume saakiwona ire,
wakimwambira: “Kwa kutukuziwa Mwenyezimungu, sema kweli yako!
Ofwe tikwijiwa kuwa eyo munu-yo mmadambi.” 25 Akijibu: “Kamba
iye mmadambi omi sijiwa. Canijiwe omi kinu kimoja: ingawa síkiwona,
fala sambi nankuwona!” 26 Ewo wakindairi: “Iye kakutenda kinani?
Kakuponesa mwaja?” 27 Iye akiwajibu: “Omi nûkwambirani futi, fala umwe
amusikire. Musaka kusikira tena sababuni? Nomwe novyo musaka muwe
wanafunzi wake?” 28 Ewo wakintukana cwaa, wakamba: “Epa, uwe kuwa
mwanafunzi wake, fala ofwe tiwa wanafunzi wa Musa! 29 Ofwe catijiwe ndi
kuwa Mwenyezimungu kasowera julu ya Musa, fala kuhusu eyu, atimwijiwa
anta upande waalawirire!” 30 Mwananlume ire akiwajibu, akamba: “Mama!
Mbana vishangisa! Umwe amwijiwa kalawirira, fala iye omi kaniponesa.
31 Tikwijiwa kuwa Mwenyezimungu aawasikiriza wamádambi, fala awasik-
iriza wenye kumwishimu, watimiza vyaasaka iye. 32 Tangu mwanzo wa
ulumwengu, hapana manziro kasikirikana kuwa munu mmojawapo kam-
ponesa munu waâkupongoriwa sawona. 33 Inawa eyu munu-yu aajire kulawa
ka Mwenyezimungu, aangari kutenda kinu kamba-ci.” 34 Ewo wakinjibu:
“Uwe kuwa mmadambi nfululu! Sambi, uyerera kutifunda ofwe mwaja?”
Noparepare wakintuwisa wakinlavira panja ya sinagoga ire.
35 Insa paasikire kuwa wantuwisira panja, akinsingana mwananlume ire,
akindairi: “Uwe, unkubali Binadamu wa Binguni?” 36 Mwananlume ire
akijibu, akamba: “Noyo nani, Mwenye? Nambire, ipate ninkubali!” 37 Insa
akimwambira: “Uwe kummona, ndi noyu-noyuni wauri kusowera naye
sambi-pa-yu!” 38 †[Iye akamba: “Mwenye, nukwamini!” Naye akimwabudu.
39 Insa akimwambira:] “Omi nija mulumwengu-mu niwalamure wanu. Nija
ipate vipofu wawone, na wawona wawe vipofu.” 40 Mafarizeu wengine
waákiwa nawo karibu iye wansikire akisowera javire, wakindairi: “Epa,
ikuwa ofwe novyo tiwa vipofu, nikamba?” 41 Insa akiwajibu: “Inawa umwe
muwa vipofu, amungari kuwa na wamádambi! Fala kwa kuwa mukwamba
‘Tiwona’, salani na madambi yenu.”

10

Insa ndi Nryango na Nsunga mwema

1 Insa kazidi kusowera, akamba: “Omi nukwambirani kweli. Akwéra
sereka ya makondoo onse, kwasa kupita panryango, noyo-noyoni mwivi
na nnyang'anyi. 2 Fala apíta panryango onse, ndi nsunga wa makondoo.
3 Kwake iye nakola wa panryango wa sereka ndi afungúla nryango. Makon-
doo wamanyira shauti yake. Aweta makondoo mazina awo, newo awasun-
gira panja. 4 Bandi yakuwalavira piya panja, iye alongorera. Makondoo
wanfulata konta wamanyira shauti yake. 5 Munu sawamwijiwa awanfu-
lata ila wantira, konta awamanyira shauti za wanu sawawejiwa.” 6 Insa
wanu ware kawasowerera eci kinyume-ci, fala ewo awereriwe mana ake
vyawambiriwe vire.
7 Kwa javyo, Insa akiwambira tena: “Nukwambirani kweli. Omi
ndi nryango ka makondoo. 8 Piya walongorere kábula ya omi wevi na
wanyang'anyi, na makondoo awawasikirize. 9 Omi ndi nryango. Anipíta
akingira julu yangu omi onse, avushiwa. Kanawo mahala pakutumaini.*

† 9:38 Atina uhakika aya 38 na 39 kuwa ziwapo mmandiko matanzi. * 10:9 Kigeregu: “Akwingira, alawa, na apata cakurya.”

10 Mwivi aaja sairi kuja kwiwa, kuulaya na kudangula. Omi nija ipate wawe
na mainsha, wawe nawo pakulu pawenye."
11 Insa akizidi kusowera, akamba: "Omi niwa Nsunga mwema. Nsunga
mwema apereka mainsha ake afwe kwa ajili ya makondoo wake. 12 Nsunga
wakupokeresiwa, nsunga-yo makondoo siwakewakeni. Iye siyo nsunga
wa kweli. Ndimana, akimmona mmwinzi akija, atuwa, awasa makondoo.
Basi mmwinzi anduru kondoo mmoja, wengine watawanyikana. 13 Kwa
kuwa nsunga wakupokeresiwa aawashugulikira makondoo. 14 Omi niwa
Nsunga mwema. Niwejiwa makondoo wangu, newo omi wanijiwa, 15 kamba
Baba vyanijiwa, nomi nimwijiwa Baba. Omi nipereka mainsha angu nifwe
kwa ajili ya makondoo wangu. 16 Nanawo makondoo wengine sawapo eci
kitundu-ci, newo novyo nijuzi niwalongoze. Ewo wakuja kusikira shauti
yangu. Kwa javyo, uwapo nfuwo moja na nsunga mmoja. 17 Baba anipenda
kwa kuwa nipereka mainsha angu nifwe, niludire kutwala tena. 18 Hapana
alávya mainsha angu, ila omi niripereka mwanyewe nifwe. Nanawo ma-
mulaka a kupereka, na nanawo mamulaka a kupewa kupokerera tena. Ndi
vyanilaiziwe na Baba wangu."
19 Kwa mara nyengine tena, kukilawirira kwawanyana nkati ya Mayahudi
kwa sababu ya nowu usemi-wu. 20 Wengi wakamba: "Iye kapatiwa na
shetwani, kangamiya! Noyu munsikiriza sababuni?" 21 Wengine wakamba:
"Usemi-wu siwo wa munu wakumilikiwa na shetwani. Shetwani amponesa
munu sawona?"

Insa na Baba kinu kimoja

22 Nowo wakati-wo, Yerusalemu ritendiwa Jambo ra Nyumba Takatifu†.
Úkiwa wakati wa baridi. 23 Insa akipita akenenda nlupenu ra Nyumba
Takatifu, lupenu-ro rikitiwa "Lupenu ra Selemani". 24 Mayahudi wakiju-
mana wakinzunguriza wakindairi: "Uwe kwankutangaisha mpaka rini?
Tambire kweli kamba uwe kuwa Almasihi, au auri?" 25 Insa akiwajibu:
"Omi nûkwambirani futi fala amusaka kukubali. Kazi zanitenda omi kwa
zina ra Baba zikolota ushahidi caniri omi. 26 Fala umwe amukubali konta
ámuri makondoo wangu. 27 Makondoo wangu wasikira shauti yangu. Omi
niwejiwa, newo wanifulata. 28 Omi niwapa mainsha a milele, awapoteya
tena. Hapana akidíri kunipokonyola mmakono mwangu. 29 Baba wangu
anipére ewo ndi bora pakulu kupunda piya. Hapana akidíri kumpokonyola
Baba mmakono mwake." 30 Omi na Baba tiwa kinu kimoja.
31 Mayahudi mara nyengine tena wakilokota mawe wampanje. 32 Insa aki-
wambira: "Omi nukoloterani kazi nyingi ngema za Baba. Kazi mojawapo ya-
musaka kunipanjira ndi yepi?" 33 Mayahudi wakinjibu: "Atisaka kukupanja
kwa sababu ya meema yautendire, ila kwa namuna zako zakukufuru! Konta
uwe kuwa mwanadamu, fala uritula kuwa Mwenyezimungu!" 34 Insa akiwa-
jibu: "Yandikiwa nkati ya shariya yenu‡ kuwa Mwenyezimungu kâmba javi:
'Umwe muwa milungu.' Sikweli? 35 Iye kaweta 'milungu' ware wapokerere
habari za Mwenyezimungu, (na Mandiko aapinduka). 36 Kwa javyo, ire
atawáziwe na Baba, akiperekiwa mulumwengu-mu, mwamba kuwa iye
kankukufuru kwa sababu nukwamba: 'Niwa Mwana wa Mwenyezimungu'.
Mwaja? 37 Ikiwa sitenda kazi za Baba, musinikubali. 38 Fala ikiwa nanku-
tenda kazi za Baba, anta musinikubali omi-pa, kubalini kwa kazi zanitenda,
ipate mwijiwe na mwereriwe sana-sana kuwa nilungana na Baba na Baba
kalungana nami."

† **10:22** Jambo-ri anzima yake íkiwa kukumbukira suku yakunshukuru ka Mwenyezimungu kuhusu Nyumba Takatifu nyipya. ‡ **10:34** Ona Zaburi 82:6.

39 Kwa mara nyengine tena wayerera kunfunga, fala iye akiwapolonyoka
mmakono mwawo. 40 Iye akuka vyake tena, akiloka muto wa Yordani,
akuka mpaka mahala paânzire Yahaya koza, akikala nopare. 41 Wanu
wengi wawenye wakija kwake iye, wakamba: “Yahaya aatendire alama
anta mamoja, fala piya vyaambire kuhusu eyu mwananlume-yu vyakweli!”
42 Basi nokurekure, wanu wengi wawenye wankubali Insa.

11

Alama yasaba yolota vyaári Insa: anfufula Lazaru ka wafwi

1 Ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Lazaru ákiwa nlwere. Iye
kwawo kúkiwa Betaniya, kaya yawákikalanga Mariyamu na Marta nduye.
2 Mariyamu noire âmmiminire sheru Mwenye, ânfutire mmaulu na nywiri
zake ire, nlumbuwe wakwitiwa Lazaru ndi ákiwa nlwere. 3 Basi walumbuze
ware watumiza kumwambira Insa: “Mwenye, waumpenda uwe-yo kuno
umpata ulwere.” 4 Fala Insa paasikire javire, akamba: “Ewo ulwere-wo
mwinsho wake siyo kufwa ila wolote utukufu wa Mwenyezimungu. Julu ya
ulwere-wo atukuziwe Mwana wa Mwenyezimungu.”

5 Sambi, Insa akiwapenda pakulu sana Marta na nduye pamoja na nlumb-
wawo Lazaru. 6 Kwa javyo, paasikire habari yakuwa Lazaru nlwere, Insa
akikala tena suku mbiri kaákiwa nokure. 7 Ikisa akiwambira wanafunzi
wake: “Tukeni tiludire tena Yudeya.” 8 Wanafunzi ware wakimwambira:
“We! Mwanlimu! Mayahudi suku mbiri-nozizi noko wákisaka kukupanja na
mawe, sambi uludira kuka tena noko mwaja?” 9 Insa akiwajibu: “Kutwa iwa
nawo ora kumi na mbiri, sikweli? Mwenyé kwenenda nsana aakwakula,
konta awona nuru íri kumwarika mulumwengu-mu. 10 Fala mwenyé kwe-
nenda usiku akwakula konta aana nuru.” 11 Bandi yakusowera evyo vinu-
vyo, akiwambira: “Rafiki yetu Lazaru kalala, fala omi nukuka nikanlamuse.”
12 Wanafunzi wake wakinjibu: “Mwenye, ikiwa kankulala basi, anusurika.”
13 Kusema kweli, usowezi wa Insa ure ukisema kuwa Lazaru kafwa, fala
wanafunzi wake ware wakidaniza kuwa asowera kuhusu kulala usingizi
tu basi. 14 Ndimana, Insa akiwambira baina, akamba: “Lazaru kafwa.
15 Fala kwa ajili yenu umwe, niwa radi kuwa eko kaári-ko atiri pamoja, ipate
mwamini. Ila epa, tukeni tikammone.” 16 Basi Tamimu (atapiriwe zina
ra “Masa”) akiwambira wanafunzi wenziwe: “Tukeni novyo, tikafwe naye
pamoja.”

17 Insa paafikire, kasingana maiti a Lazaru azikiwe njonga, zipitire suku
nne tangu kuzikiwa kwake. 18 Betaniya kúkiwa karibu ya Yerusalemu, kita-
mbo ca kilometuru natu. 19 Mayahudi wengi waja ka Mariyamu na Marta
kuwani matanga a nlumbwawo. 20 Kwa javyo Marta, paasikire kuwa Insa
kankuja, akilawa kuka kummwinza, fala Mariyamu kabaki ukaya. 21 Marta,
paasimanane na Insa, kamwambira: “Mwenye, unawepo, nlumbwangu
angari kufwa. 22 Fala omi nukwijiwa kuwa caulebela conse ka Mwenyez-
imungu, iye akupa.” 23 Insa akimwambira: “Nlumbuwo-yo afufuka hai.”
24 Marta akinjibu: “Omi nukwijiwa kuwa iye afufuka hai pawaja kufufuka
wanu suku ya mwinsho wa ulumwengu.” 25 Insa akimwambira: “Omi
ndi kufufuka kawenye na mainsha. Anta munu-yo afwe, akinikubali omi,
ainshi. 26 Wenye piya kuinshi kuno wakinikubali omi, kweli-kwelini awafwa
tena. Uwe ukubali javyo?” 27 Iye akinjibu: “Aye Mwenye, omi nikubali kuwa
uwe ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu, ire ája mulumwengu-mu.”

28 Marta, bandi ya kwamba javire, akuka akintetera nduye Mariyamu.
Akimwambira kiriziu: “Mwanlimu ire kawapo, kankukwita!” 29 Mariyamu
nakusikira javire, akilamuka upesi-upesi, akuka wakawonane na Insa.
30 Epo Insa ákiwa saanamba kufika nkaya mure, ákiwa nopare pawasi-
manane na Marta pare. 31 Kwa javyo, Mayahudi wakinyamaza Mariyamu
nnyumba mure ware, pawammonire iye akilamuka, akilawa upesi-upesi,
wakinfulata. Ewo wakidaniza kuwa kankuka kukaburi kurira. 32 Mariyamu
nakufika paákiwa Insa pare, nakummona, akingwirira mmaulu akamba:
“Mwenye, unawepo nlumbwangu angari kufwa.” 33 Insa nakummona
Mariyamu akirira, na Mayahudi wákimpereka ware newo novyo wakirira*,
iye akikafilika pakulu nkati ya roho yake, akiwawonera utungu, 34 akamba:
“Maiti-yo mutula ndepi?”
Ewo wakimwambira: “Mwenye, tuke ukawone.” 35 Insa akimpakatika
masozi pakata-pakata-pakata. 36 Kwa javyo, Mayahudi wakanza kwambi-
rana watupu: “Mmoneni namuna vyaakimpenda!” 37 Fala wengine wakam-
birana watupu: “Níkamba noyu-yu ndi amponese munu sawona ire. Epa
itakuwa angari kutenda kinu kimojawapo Lazaru asifwe?”
38 Ikisa Insa kwa mara nyengine tena akiuzunika, akuka mpaka kukaburi.
Noro kaburi-ro ríkiwapo jonga, na ríkiwapo riwe rikulu riziwiriwa panryango.
39 Insa akiwatuma wanu wamojawapo nopare: “Lavyani riwe-ri.”
Marta, nunuye marehemu ire, akimwambira: “Mwenye, iye anuha kituti
pé, konta tangu akizikiwa rero suku nne.” 40 Insa akimwambira: “Omi suk-
wambire kuwa ukinamini, ukuja kuwona utukufu wa Mwenyezimungu?”
41 Basi, wakipiringisira panja riwe rire. Insa akinang'aniza julu binguni,
akamba: “Baba, nukushukuru konta kunisikira. 42 Omi nukwijiwa kuwa
daima unisikira, fala kwa sababu ya wanu wengi wári epa-wa nisowera,
ipate wakubali kuwa uwe ndi unipereke.” 43 Bandi yakusowera javire, Insa
akikuwa pakulu, akita: “Lazaru! Lawira panja-pa!” 44 Âfwire ire akilawira
panja, akafiniwe na vipande vya kafani mmaulu na mmakono, pamoja na
kafani yaavaziwe kumaso. Insa akiwambira: “Mpambureni, mumwase
oke!”

Mpango wa kumulaya Insa

45 Ndimana, Mayahudi wengi wâjire ka Mariyamu, wawona vinu vyaa-
tendire Insa vire, newo wakinkubali. 46 Fala wengine ware woka ka Ma-
farizeu, wawereza vyaakunishe Insa vire. 47 Kwa javyo wakulungwa wa
dini na Mafarizeu ware wakijumana Baraza ya Milandu†, wakidairi: “Epa ti-
tende mwaja? Kamana mwananlume-yu kankutenda alama nyingi za maa-
juza! 48 Tikimwasa akizidi kutenda javi, piya wanu wankubali. Mwinsho,
waRoma wadangula Nyumba yetu Takatifu na watifuja inti yetu-yi!” 49 Fala
mmoja wawo wakwitiwa Kayafa, nowo mwaka-wo ndi ákiwa nkulu wa
wakulungwa wa dini, akiwambira: “Umwe amweririwa kinu cisaka kuwa
conse! 50 Amuwona kuwa ndi vyema kwenu umwe kufwa munu mmoja kwa
faida ya wanu, koliko kudanguka inti nzima?” 51 Kayafa vyaasowere vire
aákidanizira, fala kwa kuwa noure mwaka ure ákiwa nkulu wa wakulungwa
wa dini, iye kabushuru kuwa Insa akufwa kwa faida ya kabila ya Mayahudi.
52 Visitoshe, aafwa kwa faida ya Mayahudi tu basi fala ipate awajumulanise
piya wana wa Mwenyezimungu watawanyikane, wawe kinu kimoja. 53 Basi,
mwanzo wa noire suku ire, wakulungwa wa Mayahudi watenda mpango

* **11:33** Kwa tabiya yawo, wákiwa na utungu wakirira mbere ya wanu. † **11:47** “Baraza” mana ake kipinga maalumu ca wakulungwa wa Mayahudi.

wakumulaya Insa. 54 Ndimana Insa aákenenda akiriwonesa na Mayahudi, ila
kalawa akukirira upande mmoja karibu ya langa, kaya yakwitiwa Efraimu.
Akikala noko pamoja na wanafunzi wake.
55 Sambi, suku ya Pashukwa ya Mayahudi íkiwa karibu. Wanu wengi
walawa nozire inti zire, wakikwera wakuka Yerusalemu ipate wakaswafiwe
kábula ya Pashukwa. 56 Ewo wakinsakula Insa, wakidairiyana watupu
wákiwepo nNyumba Takatifu mure: “Muwonaja? Iye aaja kusherehe kuno?”
57 Kusema kweli, wakulungwa wa dini pamoja na Mafarizeu wâwatuma
wanu, wakiwambira javi: “Munu mmojawapo akijíwa paari Insa, aje atam-
bire tikanfunge.”

12

Mariyamu kolota pendo rake ka Insa

1 Suku sita kábula ya sherehe yakwitiwa Pashukwa, Insa akija Betaniya
kaákikalanga Lazaru, noire mwananlume afufuriwe na Insa ka wafwi ire.
2 Kwa javyo wantengezera Insa cakurya maalumu. Marta akiwaudumu,
Lazaru neye ákiwa pamoja na wanu wekare warinamire pansi nawo Insa
wakirya ware. 3 Basi, Mariyamu akitwala numba ya nusu lituru ya sheru
mmoja gali sana ya maluwa maalumu a kunuwira. Sheru ire akimmiminira
Insa mmaulu na akinfuta mmaulu na nywiri zake. Nnyumba mure piya
mukinuwira sheru dindeee. 4 Fala Yuda Shikariyoti, ákiwa mmoja wawo
nkati ya wanafunzi wa Insa, (mwinshoni ajire akinzungunuka, akimpereka
ka maaduwi), iye akamba: 5 “Eyi sheru-yi caitowire kuzanyiwa, isabu ya
jarajara miya natu* wakipewa masikini. Sababuni?” 6 Iye cimwambise
javyo, aiwere sababu ya kuwashugulikira masikini, ila kwa kuwa ákiwa
mwivi. Iye ndi ákiwa amiri wakusunga nzuruku wa wanafunzi wenziwe,
na wakati mwengine ákiwanga akitendera mashuguli ake. 7 Insa akijibu:
“Mwaseni, caatendire-co ndi kutengeza ka mazishi angu. 8 Daima-zi
masikini muwa pamoja nawo, falakini omi amuwa nami daima.”

Mpango wa kumulaya Lazaru

9 Mayahudi wengi pawejiwe kuwa Insa kawa kure, wakilawa wakuka
noko. Ewo awokire kummona Insa basi, fala woka kummona novyo Lazaru,
ire âfufuriwe na Insa ka wafwi. 10 Kwa javyo, wakulungwa wa dini wakitenda
mpango na Lazaru ire novyo wamulaye, 11 konta kwa sababu ya maajuza
ankunire Lazaru, Mayahudi wengi wakilawa ndaraja mwawo wakinkubali
Insa.

Wanu wantukuza Insa pengira Yerusalemu

12 Subuu yake, wanu wengi wâjire kusherehe ya Pashukwa, wasikira kuwa
Insa kankuja Yerusalemu. 13 Kwa javyo, wakisinja makuti a mitende, wak-
isukula, wakilawa, wakipita wakimmwinza, kuno wakibiya kilulu lu-lu-lu
wakamba:
“Hozana! Heri ári kuja kwa zina ra Mola,
nfalume wa Iziraeli!”
14 Insa akinsingana kaburu katoto, akimpanda. Evi vikuna kamba
vyayândikiwe:

15 “Usope, mwana wa Ziyoni†.
Onani, nfalume wenu kankuja,
ampandire kaburu katoto!”

* 12:5 Jarajara miya natu ukiwa nshahara wakupokera munu mwaka nzima. † 12:15 “Mwana wa Ziyoni” mana ake wanu wa Yerusalemu.

16 Pavikunire evi vinu-vi, wanafunzi ware awereriwe mana ake. Fala
bandi ya Insa kutwariwa kukisiwa binguni, ewo wakumbukira kuwa evi
vinu-vi vyaândikiwa kuhusu iye, na novyo-novyoni ndi vyaawankunishe
iye. 17 Wanu wâkiwa pamoja na Insa pawakimwita Lazaru kukaburi, ak-
infufula ka wafwi, ewo wakizidi kulavya ushahidi kuhusu iye. 18 Wanu
wengi wasikira kuwa iye ndi âtendire ire alama ire, ndimana walawa kuka
kummona Insa. 19 Kwa javyo, Mafarizeu wakambirana watupu: "Epa, atiri
kukidiri kutenda kinu tena. Onani ulumwengu nzima-wu wankufulata
neye!"

Wanu Sawari-Mayahudi wamojawapo wansakula Insa

20 Sambi, nkati ya ware wanu wokire kutukuza sherehe ya Pashukwa,
wákiwapo Sawari-Mayahudi wamojawapo. 21 Ewo wakimukira Filipi wa
Betisaida ya Galileya, wakinlebela javi: "Mwenye, tisakula tiwonane naye
Insa." 22 Filipi akuka akimwambira Andere vyawalebele vire, wo-wawiri
wakuka wakimwambira Insa. 23 Insa akiwajibu, akamba: "Epa ufika wakati
wakutukuziwa‡ Binadamu wa Binguni. 24 Nukwambirani kweli, mbeyu
ikitowa kufifiriwa pansi ikifwa, ikuwa mbeyu mmoja noyo. Fala ikififiriwa
ikifwa, ikupa visumo vingi vyawenye. 25 Mwenyé kupenda mainsha ake,
apoteza mainsha-yo. Munu saapenda mainsha ake mulumwengu-mu, main-
sha-yo ariturira milele. 26 Ikiwa munu mmojawapo asaka kunitumika, ájuzi
anifulate omi. Mahala paniwa omi, ntumisi wangu akuwa nopo. Mwenyé
kunitumika onse, na Baba wangu neye ansifu."

Insa kereza kuhusu kufwa kwake

27 Insa akizidi kuwambira: "Epa sambi roho yangu iuzunika, nambe
mwaja? Nambe: 'Baba, ninusuru ewu wakati-wu'? Noci ndi canijirire ewu
wakati-wu. 28 Baba, olota utukufu wa zina rako!"

Noparepare isikirikana shauti mbinguni ikamba javi: "Omi nîtukuza, na
nizidi kutukuza tena." 29 Wanu wákiwapo nopare ware, pawasikire noire
shauti ire, wengine wakamba: "Eko kudidima!" Wengine wakamba: "Eyo
laika kasowera naye." 30 Insa akiwambira: "Eyi shauti-yi aisikirikane
kwa faida yangu, ila kwa faida yenu. 31 Epa sambi ufika wakati waku-
lamuriwa ulumwengu-wu. Nfalume wa mulumwengu-mu§ akwefyeriwa
panja sambi-pa. 32 Omi, panisaka kulamusiwa* pansalaba julu ya ardhi,
niwavuta wanu piya waje kwangu." 33 Iye kasowera javyo kolota namuna
ya kifo cikija kunsingana.

34 Wanu ware wakinjibu: "Shariya zetu zisema kuwa Almasihi ainshi
milele. Uwe ukwamba kuwa Binadamu ibidi alamusiwe pansalaba. Mwaja?
Noyo Binadamu-yo nani?" 35 Insa akiwajibu: "Kwa wakati ntoto, iwapo
nuru kati yenu. Enendani pamuri na nuru nopa, ipate kisi cisukutawareni.
Ire enénda pakisi onse ejiwa koka. 36 Pamuri na nuru-pa, aminini nuru-yo
nopa, ipate mulawirire kuwa wana wa nuru." Insa pesire kusowera javire,
akilawa akuka akirifisa.

Mayahudi wengi awankubali Insa

37 Ingawa akitenda alama nyingi mbere yawo, fala ewo wankuzidi kutowa
kunkubali. 38 Vikuna ipate vitimiziwe vyaasemire nabii Izaya† akamba javi:

"Mola, akubalire habari zetu nani?

‡ **12:23** Akuja kutukuziwa julu ya kufwa kwake. § **12:31** "Nfalume wa mulumwengu-mu" ndi Ibilisi. * **12:32** "Kulamusiwa" julu ya kugomezeriwa. † **12:38** Ona Izaya 53:1.

Uwezo wa Mola‡ kafafanuririwa nani?”

39 Kwa javyo, ewo awakidiri kukubali, kamana Izaya kereza mahala pengine§:

40 “Ewo wafungiwa maso awo ipate wasiwone,
watenziwa myoyo yawo kuwa migumu ipate wasereriwe.
Siwere javyo,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa” amba ndi Mola.

41 Izaya* kasowera javyo konta kawona utukufu wa Insa na kasowera
kuhusu iye. 42 Novyo-sivyo, ingawa walawirira wakulungwa wa Mayahudi
wengi wakunkubali Insa. Fala awakisema baina kwa kuwa wakiwopa Ma-
farizeu wasiwatuwise ndaraja ra sinagoga. 43 Kusema kweli, wakipendeleya
kusifiwa na wanadamu koliko kusifiwa na Mwenyezimungu.

Insa kaja kuwavusha wanu

44 Ikisa Insa akisowera pakulu-pakulu, akamba: “Anikúbali omi onse,
asinikubali omi basi, na ankubali novyo anipereke omi-yo. 45 Aniwóna
omi onse, ammona novyo anipereke omi. 46 Omi nija kuwa nuru ya
mulumwengu-mu ipate piya anikúbali onse asikare nkisi. 47 Ikiwa munu
mmojawapo kasikira habari zangu, akitowa kufulata, omi sinlamula. Ka-
mana omi sijire mulumwengu-mu kuwalamula wanu, ila nija kuwavusha.
48 Anikátala onse akitowa kupokerera usemi wangu, kawapo mwenyé
kunlamula iye. Usemi wanisowere, nowo ndi usaka kunlamula suku ya
Kiyama. 49 Kamana omi sisowere kwa mamulaka angu mwanyewe, ila Baba
anipereke ndi anamúru canamba na canereza. 50 Na omi nukwijiwa kuwa
ámuri yake ndi itipa mainsha a milele. Basi, Baba canambira omi, noco ndi
canisowera.”

13

Insa awosa maulu wanafunzi wake

1 Kábula kufika suku ya sherehe ya Pashukwa, Insa ákijiwa kuwa uwa
karibu wakati wakwasa ulumwengu-wu kuka ka Baba wake. Iye kâwapenda
wanafunzi mulumwengu-mu, na kawapenda mpaka mwinsho. 2 Usiku
paakirya, Ibilisi kâgilibu futi moyo wa Yuda, mwana wa Ansumani Shikariy-
oti, kummwazira Insa kunzungunuka. 3 Insa ákijiwa kuwa Baba wake vinu
piya kangabizi mmakono mwake. Ákijiwa kuwa kalawa ka Mwenyezimungu,
na aludira ka Mwenyezimungu noko. 4 Ndimana pawakirya pare akilamuka,
akivula anzu yake, akitwala nkumi, akirizingiriza nkiuno*, 5 akimiminira
maji mbasiya, akanza kuwosa maulu wanafunzi wake, akiwafuta na nkumi
warizingirize ure.
6 Kwa javyo, akinfika Ansumani Peduru, akindairi: “Mwenye, maulu angu
munosa?” 7 Insa akinjibu, akamba: “Uwe eci canukutenda-ci awereriwa
sambi-pa, ila airini ukuja kwereriwa.” 8 Peduru akinjibu: “Iii! Anta suku
moja umwe amunosa omi maulu!”
Insa akinjibu: “Kamba sukosire, basi aúri mwanafunzi wangu.†”
9 Ndimana, Ansumani Peduru akinlebela akamba: “Kwa javyo, Mwenye,

‡ **12:38** Kigeregu: “makono a Mola”. § **12:39** Ona Izaya 6:10. * **12:41** Ona Izaya 6:1-3.
* **13:4** “Nkiuno” ndi nfano wa ntwana. † **13:8** Itibidi tikubali cire caatitendere Insa (kufwa kwake pansalaba) ikiwa tisaka tiwe wanafunzi wake.

musinose maulu basi, nose novyo mmakono na nkiswa.” 10 Insa akinjibu:
“Owire onse acibakire kinu cengine awe swafi ila ose maulu tu basi. Umwe
piya muwa swafi, ila mmoja aari swafi.” 11 Kamana akimwijiwa munu asaka
kunzungunuka, ndimana akamba: “Amuri swafi piya.”

12 Pesire kuwosa maulu awo, akitwala anzu yake akivala, akikala,
akiwadairi: “Umwe canukutendireni sambi-pa-ci, mwijiwa mana ake?
13 Umwe munita ‘Mwanlimu’ na ‘Mwenye’. Muwa nawo shariya konta ndi
caniri. 14 Basi, ikiwa omi niwa Mwanlimu na Mwenye wenu, nukoseni
maulu, na umwe noyo mujuzi mosane maulu watupu.‡ 15 Kamana omi
nukoloterani nfano. Kamba vyanitendire omi, na umwe mutende novyo.
16 Omi nukwambirani kweli. Hapana ntumisi anta mmoja wakumpunda
ubora mwenye wake, wala hapana ntume wakumpunda antumire iye.
17 Ikiwa mukwijiwa kuwa ndi javyo, na mukifulata novyo-novyoni, heri
kwenu umwe!

18 Vyanisema-vi sukwambani piya-mwe. Omi niwejiwa sana-sana wani-
watondore. Fala Mandiko§ ajuzi kutimiziwa vyaamba: ‘Munu atafune nkate
wangu kanipindukira*.’ 19 Evi nukwambirani sambi-pa savinamba kukuna,
ipate pavija kukuna, mukubali kuwa omi nanawo zina ra Mwenyezimungu†.
20 Nukwambirani kweli kuwa ampokérera wanimpereka onse, kanipokerera
omi, na novyo anipokérera omi onse kampokerera anipereke omi.”

Insa akwijiwa savinakuna kuwa aperekiwa ka maaduwi

21 Bandi ya kwisa kusowera javire, Insa ikikafilika pakulu roho yake,
akitangaza baina, akamba: “Omi nukwambirani kweli kuwa umwe mmo-
jawapo anizungunuka.” 22 Wanafunzi wake ware wanza kunang'anizana
watupu, awakereriwa munu waári kumwamba. 23 Upande wa Insa
kamwikala mwanafunzi wake mmoja waakimpenda pakulu, kenamira
upande wa Insa. 24 Kwa javyo, Ansumani Peduru akintendera alama andairi
Insa mununi waari kumwamba. 25 Basi mwanafunzi ire akimwinamira
pakifuwa Insa, akindairi: “Mwenye, ndi wepi-pa?” 26 Insa akijibu: “Ndi
noyo wanisaka kutwala nkate nikitoweza munsuzi nikimpa.” Basi akimeya
nkate, akitoweza munsuzi, akimpa Yuda, mwana wa Ansumani Shikariy-
oti. 27 Bandi yakupokerera nkate ure, Shetwani akimwingira. Sambi
Insa akimwambira: “Causaka kutenda conse, tenda upesi.” 28 Fala wen-
ziwe wékare nawo pameza ware anta mmoja ereriwe caamwambire javire.
29 Kwa kuwa Yuda ndi ákiwa amiri wa nzuruku wa wanafunzi, wengine waki-
daniza kuwa Insa kantuma Yuda kuka kuuza vinu visakikana pasherehe, au
kantuma akawape masikini kinu kimojawapo. 30 Yuda nakupokerera nkate
ure, kwa mpunde noure akilawa. Nepo úkiwa usiku.

Insa awapa wanafunzi wake ámuri nyipya

31 Bandi yakulawa Yuda, Insa akamba: “Epa sambi katukuziwa Binadamu
wa Binguni. Na julu yake, Mwenyezimungu apata kutukuziwa. 32 Ikiwa
Mwenyezimungu katukuziwa julu yake, Mwenyezimungu novyo antukuza‡,
na antukuza kwa mpunde noure. 33 Wanangu, omi niwa pamoja namwe
suku aba futi. Umwe mukuja kunisakula, fala nukwambirani kamba
vyaniwambire Mayahudi: ‘Kanuka omi, umwe amufika.§’ 34 Nankukupani

‡ **13:14** Insa akwamba kuwa ewo wajuzi wahudumiyane munu na mwenziwe kwa kurinyenyekeya, na kila mmoja ajuzi novyo awe tayari kufwa kwa ajili ya mwenziwe. Ona 15:13. § **13:18** Ona Zaburi 41:9. * **13:18** Kigeregu: “kalamusa kinyung'unyu cake”, mana ake “nténda meema maripo ake moto”. † **13:19** Kigeregu: “mukubali kuwa ‘Omi ndiye’. Eri ndi zina ra Mwenyezimungu.” ‡ **13:32** “Antukuza” mana ake epa akolota utukufu wake. § **13:33** Ona 7:33-34.

ámuri nyipya: pendanani, munu na mwenziwe. Kwa namuna kamba omi
vyanukupendireni, nomwe novyo mupendane, munu na mwenziwe. 35 Basi
umwe, mukipendana, kweli ikuwa muwa wanafunzi wangu wakwijiwikana
na wanu piya." 36 Ansumani Peduru kandairi Insa: "Mwenye, ukuka ndepi?"
Insa akinjibu: "Kanuka-ko, umwe-po amunifulata sambi-pa, fala airini
munifulata." 37 Peduru akindairi: "Mwenye, canitowa kukufulata sambi-pa
kinani? Omi niwa tayari kupereka mainsha angu kwa sababu yako!" 38 Insa
akinjibu: "Mainsha ako upereka kwa sababu yangu omi? Nukwambira
kweli kuwa aawika kokoriko saunikanire mara natu."

14

Insa ndi njira, ukweli, na mainsha

1 Insa kawambira wanafunzi wake: "Musiuzunike mmyoyo yenu!
Mwaminini Mwenyezimungu na munamini nomi novyo. 2 Ka Baba awápo
mamburo mengi awenye. Singari, nukwambirani kuwa nukuka kukutafi-
tirani mamburo. 3 Ikiwa nuka nukukutafitirani mamburo, niludi, nukuja
kukutwalani ipate panuka kwikala omi, nomwe mukekare nopo. 4 Umwe
mukwijiwa njira ya mahala kanuka-ko." 5 Tamimu kandairi: "Mwenye, ofwe
atijiwa kauka. Sambi, tikwijiwa njira ya mahala kauka-ko mwaja?" 6 Insa
akinjibu javi: "Omi ndi njira, ukweli, na mainsha. Aapo aja ka Baba sairi julu
yangu omi. 7 Ikiwa munijiwa omi, mukuja kumwijiwa novyo Baba. Mwanzo
wa sambi-pa, mumwijiwa na mummona."

8 Filipi akimwambira Insa: "Mwenye, tolotere Baba wawenye-yo tu, vi-
titosha." 9 Insa akiwajibu: "Filipi, omi niwa pamoja namwe suku nyingi
zawenye. Aunijiwa? Aniwónire onse kammona Baba. Sambi mwambaja:
'Tolotere Baba'? 10 Amwamini kuwa nilungana na Baba, na Baba kalun-
gana nami? Usemi wanukwambirani-wu, sisowera kwa mamulaka angu
mwanyewe. Ila Baba ari nkati ya omi, ndi anitendesa kazi zake. 11 Kubalini
kuwa omi nilungana na Baba, na Baba kalungana nami. Kwasa javyo,
kubalini kwa sababu ya kazi zanitenda zawenye. 12 Nukwambirani kweli
kuwa mwenyé kunikubali omi onse, atenda novyo piya vyanitenda omi.
Kusema kweli, atenda vyakupunda evi, konta omi nankuka ka Baba.
13 Camulebela kwa zina rangu conse, nukutenderani noco ipate Baba
atukuziwe julu ya Mwana. 14 Mukinilebela* kinu kimojawapo kwa zina
rangu, omi nukutenderani."

Tamaa ya Roho Takatifu

15 Insa akizidi kusowera: "Mukinipenda, mufulata ámuri zangu. 16 Nomi
nukuja kunlebela Baba, na iye akwisusirani Mmashauri mwengine, muwe
naye daima milele. 17 Iye ndi Roho ya ukweli. Roho-yo wanu wa mu-
lumwengu-mu awakidiri kumpokerera, konta awammona wala awamwi-
jiwa. Umwe mumwijiwa konta kawa pamoja nomwe na akuwa nnomwe.

18 Omi sukwasani kamba wana wa yatima, nukuja kwenu umwe. 19 Ubaki
wakati aba, wanu wa mulumwengu-mu awaniwona tena, ila umwe omi
muniwona. Kwa kuwa omi nankuinshi, nomwe novyo mukuja kuinshi.
20 Noyo suku-yo ndi yamusaka kwijiwa kuwa omi nilungana na Baba, umwe
mulungana nomi, na omi nilungana nomwe. 21 Ejíwa ámuri zangu kuno
akifulata ndi anipenda omi. Anipénda omi apendiwa na Baba wangu,
nomi novyo nimpenda, nirifafanula mbere yake." 22 Yuda (sairi ire Yuda
Shikariyoti ire) akidairi akamba: "Mwenye, utifafanurira ofwe tu basi,

---

* **14:14** Au: "Mukilebela".

uwasa wanu wa mulumwengu, mwaja?" 23 Insa akinjibu akamba: "Anipénda
onse afulata usemi wangu. Noyo munu-yo Baba wangu ampenda. Nomi
na Baba timwisukira, tiinshi naye pamoja. 24 Sanipenda omi onse aafulata
usemi wangu. Usemi wamunisikira siwo wangu omi, ila wa Baba anipereke
omi.
25 Vyanisowera-vi nukwambirani patiwanga onse omi nnomwe. 26 Fala
Mmashauri, Roho Takatifu, asaka kuperekiwa na Baba kwa zina rangu,
iye akuja kukufundani vinu piya, akukumbusirani vinu piya vyanuk-
wambireni. 27 Nukwasirani salama. Salama yangu nukupani umwe.
Sukupani kamba ulumwengu vyaumpa munu salama. Musifazaike mmy-
oyo mwenu wala musope kinu. 28 Umwe musikira vyanukwambireni
kuwa nukuka, ikisa nukuja kwenu umwe. Munanipenda, nanga muwa
radi pakulu, konta nankuka ka Baba, kamana iye bora pakulu kanizaidi
omi. 29 Epa sambi, nukwambirani evi savinamba kukuna, ipate vikija
vikikuna, muje mukubali. 30 Wala sisowere namwe tena vinu vingi, konta
mwenyé kutawala ulumwengu-wu† kankuja. Iye aana uwezo mmojawapo
julu yangu, 31 fala nitenda kamba vyanamurire Baba, ipate wanu wa mu-
lumwengu-mu wejiwe kuwa omi nimpenda Baba. Basi epa lamukani, tuke
vyetu."

15

Insa ndi nzabibu wakweli

1 Insa kaamba: "Omi niwa nzabibu wakweli, na Baba wangu ndi nrimi.
2 Piya vitambi vyangu savípa, iye alavya. Piya vitambi vyakupa, iye asinja
vyakumiliya ipate vizidi kuupa sana. 3 Epa sambi, umwe muwa swafi, kwa
sababu ya usemi wanukwambireni. 4 Lunganani nami, na omi nilungane
namwe. Kamba kitambi vyacitowa kupa wanyewe sacilungane na muti,
na umwe ndi novyo. Ikiwa amulungane nomi, amupa. 5 Omi ndi nzabibu,
umwe muwa vitambi. Ire alungána nami na omi nilungana naye, munu-yo
akupa visumo vingi, kamana bila omi amukidiri kutenda kinu. 6 Ikiwa
munu aalungane nami, iye akwefiwa kunundu kamba kitambi, akumiliya.
Ikisa vitambi vikusanyiwa, vikwefiwa pamoto, vilungula. 7 Umwe mukikala
nkati yangu na mukitula usemi wangu, mulebela camusaka conse, cikukuna
noco. 8 Kwa namuna-yi Baba wangu atukuziwa, julu ya umwe visumo vingi
vipa. Kwa javyo, mukwakikisha kuwa mukuwa wanafunzi wangu. 9 Kamba
vyaanitendire Baba wangu, na omi ndi vyanukupendireni novyo. Ikalani
na pendo rangu. 10 Mukifulata ámuri zangu, mukwikala nkati ya pendo
rangu, kamba omi vyanifulata ámuri za Baba wangu, nikikala nkati ya pendo
rake. 11 Evi vinu-vi nukwambirani ipate radi yangu iwe nkati yenu, na radi
yenu-yo itimu nfululu.
12 Eyi ndi ámuri yangu: mupendane munu na mwenziwe kamba vyanuku-
pendireni. 13 Aapo munu wakuwa nawo pendo pakulu koliko wakupereka
mainsha ake kwa ajili ya marafiki zake. 14 Umwe mukitenda vyanukwa-
muruni omi, mukuwa marafiki zangu. 15 Sukwitani tena watumisi, konta
ntumisi ejiwa caatenda mwenye wake. Ila, nukwitani marafiki zangu,
kamana piya vyaanambira Baba wangu, nomwe nukwambirani. 16 Umwe
amunitondore omi, ila omi ndi nukutondoreni umwe. Nukuperekani muke
muwe kamba vitambi vyakupa visumo, na visumo vyenu vikare daima,
ipate camunlebela Baba conse, kwa zina rangu, iye akupeni. 17 Eci ndi
canukwamuruni: mupendane munu na mwenziwe."

† **14:30** "Mwenyé kutawala ulumwengu-wu" ndi Ibilisi.

Kwina ka wanu wa mulumwengu

18 "Wanu wa mulumwengu wakukwinani, ijiwani kuwa wanza kun-
ina omi. 19 Munawa wa mulumwengu-mu, wanu wa mulumwengu-mu
nanga wakupendani kamba wenziwawo. Fala kwa kuwa amuri wa
mulumwengu-mu ila nukutondolani mulumwengu, ndimana wakwinani.
20 Kumbukirani vyanukwambireni: aapo ntumisi anta mmoja bora ko-
liko mwenye wake. Ikiwa wankunilumbata omi, nomwe novyo waku-
lumbatani. Ikiwa wafulata vyanifunda omi, wafulata novyo vyamufunda
umwe. 21 Evyo vitendo-vyo ewo wakutendani kwa ajili ya zina rangu, konta
awamwijiwa anipereke omi. 22 Inawa sijire nikiwambira, awangari kuwa
na dambi. Fala sambi ewo awana namuna yakujibu kuhusu dambi zawo.
23 Anína omi onse, na Baba wangu amwina novyo. 24 Ikiwa mbere yawo
sitendire vinu vyakutajabisa vyakuwa tangu anátenda munu mwengine,
ewo awangari kuwa na dambi. Fala sambi-pa ewo wawona vyanitendire,
novyo-sivyo wanina omi pamoja na Baba wangu. 25 Falakini evi vikijuzi
vikune ipate vitimiziwe vyaândikiwe nkati ya shariya* yawo javi:
'Waniwinda bila sababu.'
26 Fala paasaka kuja kwenu Mmashauri, wanisaka kukuperekerani ku-
lawa ka Baba, Roho ya ukweli† kulawa ka Baba, iye akuja kulavya ushahidi
kuhusu caniri omi. 27 Nomwe novyo, lavyani ushahidi konta múkiwa nomi
tangu mwanzo."

16

1 "Omi piya-vi nukwambirani ipate musije kunitipuka. 2 Umwe mukuja
kutuwisiwa mmasinagoga. Kwa ukweli, ukuja kufika wakati wakuwa
mwenyé kukuulayani adanizira kuwa kankuntumika Mwenyezimungu.
3 Wakuja kutenda javyo konta awamwijiwe Baba wala omi awanijiwa. 4 Fala
omi nukwambirani piya-vi ipate wakanza kulawirira, mukumbukire kuwa
ndi noci cákitambiranga."

Kazi ya Roho Takatifu

Insa akizidi kusema, akamba: "Umwe pamwanzire kunifulata, vinu-vi
sukwambireni konta omi níkiwa nomwe. 5 Fala epa sambi nankuka ka ire
anipéreke omi. Kati yenu aapo anta mmoja-pa wakunidairi: 'Kwankuka
ndepi?' 6 Fala kwa kuwa nukwambirani javi, myoyo yenu ijala uzuni.
7 Novyo-sivyo nukwambirani kweli, vyema kwenu umwe nilawe. Kamana,
ikiwa sukire, Wakukusaidiyani aakwisukirani. Ila omi nukuka vyangu,
iye nukuperekerani. 8 Iye paasaka kwisuka, akuja kuwakubalisa wanu
wa mulumwengu kuhusu ukweli wa mambo a dambi, na a shariya, na a
hukumu: 9 kuhusu dambi konta awanikubali omi; 10 kuhusu shariya konta
omi nukuka ka Baba*, umwe amuniwona tena; 11 na kuhusu kuhukumu
konta ataware mulumwengu-mu, iye kesa kuhukumiwa futi.
12 Nanawo tena vingi vyakukwambirani, fala kwa sambi-pa amuhitamili
kusikiriza. 13 Ila Roho wa ukweli paasaka kwisuka, iye akuja kukulongozani
mwereriwe ukweli piya. Iye aaja kusowera kwa mamulaka ake mwanyewe,
ila vyaaja kusikira, akuja kusowera, na kukwerezani vinu víja kukuna. 14 Iye
omi akuja kunitukuza, kamana akuja kupokerera cangu omi, akukwerezani
umwe. 15 Piya vyaári nawo Baba, vyangu omi. Ndimana namba kuwa Roho
Takatifu akuja kupokerera cangu omi, akukwerezani umwe."

* **15:25** Ona Zaburi 35:19, 69:4. † **15:26** Ona 14:17. * **16:10** Kwa kuwa Insa akuka ka Baba wake binguni, ikolota kuwa wanu wa mulumwengu awanlamure kwa shariya.

Uzuni wa wanafunzi utaduka sherehe

16 Ikisa Insa akamba: “Kwa muda ntoto javi, amuniwona tena. Ikisa
kwa muda ntoto†, muniwona tena.” 17 Wanafunzi wake wengine wakanza
kudairiyana watupu: “Noci catambira-ci kinani? ‘Kwa muda ntoto amu-
niwona, ikisa kwa muda ntoto, muniwona tena’ na ‘Kwa kuwa nankuka
ka Baba’, mana ake kinani?” 18 Kwa javyo, wakamba: “Pambire ‘muda
ntoto’ mana ake kinani? Atijiwa caamba!” 19 Insa kejiwa kuwa ewo wasaka
wandairi, ndimana akiwambira: “Umwe mwankudairiyana watupu konta
namba: ‘Kwa muda ntoto amuniwona, ikisa kwa muda ntoto muniwona
tena.’ Sinovyo? 20 Nukwambirani kweli, mukuja kurira na kurishuku, fala
wanu mulumwengu-mu wakuwa radi. Umwe muuzunika, fala kuuzunika
kwenu kukuja kuwa radi yenu. 21 Mwanamuka akiwa kulupenu auzu-
nika konta ufíka wakati wake wakutabika. Fala akimpongola mwanawe,
aakumbukira tena tabu zakunire zire. Akuwa radi, kwa sababu kampongola
mwana mulumwengu-mu. 22 Ndi kamba umwe novyo: epa sambi muwa
nawo uzuni, fala nukuja kukuwonani tena, na mukuja kuwa radi pakulu
mmyoyo mwenu. Noyo radi-yo, aakidiri munu kukulavyani. 23 Noyo
suku-yo, aisakikana kunidairi kinu. Omi nukwambirani kweli kuwa piya
vyamunlebela Baba kwa zina rangu, iye akupani. 24 Mpaka sambi-pa,
amunamba kunlebela anta kinu kwa zina rangu. Lebelani mupata, ipate
radi yenu itimu nfululu.

25 Omi evi vinu-vi nukwambirani kwa mifano. Kwa suku karibu, nukwasa
kukwambirani namuna-yo, ila nukwambirani baina kuhusu Baba. 26 Noyo
suku-yo, mukuja kunlebela kwa zina rangu. Sukwambirani kuwa nisaka
kukulebelelani ka Baba kwa fadili yenu, 27 kamana Baba mwanyewe aku-
pendani, kwa kuwa munipenda na mukubali kuwa omi nilawa ka Mwenyez-
imungu. 28 Omi nilawa ka Baba, nija mulumwengu-mu. Sambi-pa, nukwasa
ulumwengu-wu, niludira ka Baba.”

29 Wanafunzi wake wakimwambira: “Epa sambi kwankutambira baina,
aúri kutambira kwa mifano. 30 Sambi tukwijiwa kuwa vinu piya uk-
wijiwa, aunsakula munu kukudairi kinu. Kwa javyo, ofwe tukwamini
kuwa uwe kulawa ka Mwenyezimungu.” 31 Insa akiwajibu: “Epa sambi
mwankwamini? 32 Sikirizani! Ikuja kufika suku, na epa ifika futi, piya-mwe
mukuja kutawanyiwa, kila mmoja kwake-kwake, munasa yeka yangu. Fala
omi siri yeka, konta Baba kawa pamoja nami. 33 Evi vinu-vi nukwambirani
ipate, kwa kuwa mulungana nomi, muwe na salama. Mulumwengu-mu
muwa nawo mashaka, fala rimbisani myoyo yenu. Omi nishinda mu-
lumwengu-mu!”

17

Insa atenda duwa

Insa aritendera duwa

1 Insa, pesire kusowera javire, akinang'aniza julu, akamba:

“Baba, ufika wakati. Olota utukufu wa Mwanawo ipate Mwanawo aku-
tukuze uwe, 2 kwa kuwa kungabizi iye mamulaka julu ya wanu piya, awape
mainsha a milele kwa ware piya waungabizire. 3 Mainsha a milele ndi-ya
javi: wakwijiwe uwe, Nlungu mmoja tu basi wa ukweli, na wamwijiwe ire
waumpéreke, Insa Almasihi. 4 Omi nukutukuza mulumwengu-mu, nitimiza

† **16:16** Mana ake: (1) bandi ya suku natu bandi ya Insa kufufuriwa ka wafwi, (2) suku ya Pentekoshiti (bandi ya suku 53), au (3) suku ya kuludi Insa.

kazi zaunamurire kutenda. 5 Basi Baba, pauri nopo, nitukuze na utukufu
wanîwere nawo pamoja nawe kábula ya kumba duniya."

Insa awatendera duwa wanafunzi wake

6 Insa kazidi kutenda duwa, akamba:
"Wanu wa mulumwengu-mu waunigabizire omi, niwolotera kweli-
kwelini uwe cauri. Ewo wákiwa wako, ukinigabizi omi, na ewo wankufulata
usemi wako. 7 Epa sambi ewo wakwijiwa kuwa piya vyaunipere vilawa
mmakono mwako. 8 Kamana habari zaunambire omi, niwambira, newo
wapokerera. Ewo walawirira kwijiwa kwa ukweli kuwa nilawa kwako,
wakubali kuwa uwe ndi unipereke omi. 9 Omi niwalebelela duwa ewo. Si-
walebelela wanu wengine mulumwengu-mu, ila ware waunigabizire konta
ewo ndi wako. 10 Vyangu omi piya, vyako uwe, na vyako, vyangu omi.
Ndimana nitukuziwa julu yawo. 11 Omi siri wa mulumwengu ila ewo wawa
mulumwengu-mu, omi nankuja kwako uwe. Baba ntakatifu, wasunge kwa
zina rako waunipere omi-wa, ipate wawe na niya mmoja, kamba ofwe
vyatíri na niya mmoja. 12 Paníkiwa pamoja newo, omi ewo nikiwasunga kwa
zina rako raunipere omi. Omi niwasunga, na anta mmoja aapoteye saíri
ire* ândikiriwe kupoteya. Evi vikuna ipate vitimu vyaândikiwe mMandiko
Matakatifu†. 13 Fala sambi, nankuja kwako uwe. Paniri mulumwengu-mu,
niwambira javi ipate radi ya níri nawo ewo itimu nfululu. 14 Omi niwereza
wanafunzi wangu usemi wako. Wanu wa mulumwengu wawena, konta
wanafunzi-wo siwo wa mulumwengu-mu kamba omi novyo vyanitowire
kuwa wa mulumwengu-mu. 15 Omi sukulebela kuwa ewo uwalavye mu-
lumwengu-mu, fala nukulebela uwakengere mmakono mwa Mbaya‡.
16 Ewo siwo wa mulumwengu, kamba omi novyo vyanitowire kuwa wa
mulumwengu-mu. 17 Julu ya ukweli wa usemi wako, uwatenze utakatifu
kukutumika. 18 Kamba uwe vyaunipereke omi mulumwengu, nomi ndi
vyaniwapereke mulumwengu. 19 Kwa faida yawo, omi nirigabizi mmakono
mwako kukutumika, ipate newo novyo warigabizi mmakono mwako kuku-
tumika, julu ya ukweli."

Insa awatendera duwa piya wenye kunfulata

20 Insa akizidi kutenda duwa, akamba:
"Omi siwalebelela duwa ewo-po tu basi, fala niwalebelela novyo ware
wája kunamini kwa sababu ya usemi wawo. 21 Niwalebelela ipate piya wawe
nawo umoja, kamba uwe Baba vyaulungane nomi, na omi vyanilungane
nawe, newo novyo walungane nofwe ipate wanu wa mulumwengu-mu
wakubali kuwa uwe ndi unipereke. 22 Utukufu waunipere omi ndi utukufu
waniwapere ewo, ipate wawe na umoja kamba ofwe vyatíri na umoja, 23 omi
nilungana nawo na uwe kulungana nami. Niwalebelela javyo ipate ewo
wawe na umoja nfululu munu na mwenziwe, wanu wa mulumwengu-mu
wejiwe kuwa uwe ndi unipereke, na wejiwe kuwa uwapenda wafulati
wangu kamba vyaunipenda omi. 24 Baba, ware waunigabizire omi, nisaka
mahala paniwa omi, newo wawe nopo pamoja nomi, wawone utukufu
wangu waunigabizire, konta uwe kunipenda saunomba duniya. 25 Baba
mwenyé shariya, ingawa wanu mulumwengu-mu awakwijiwa, fala omi
nukwijiwa, na ewo wakwijiwa kuwa uwe ndi unipereke. 26 Omi nîwejiwisa
zina rako na nizidi kuwejiwisa, ipate pendo raunipendire omi riwe nkati
yawo, na omi niwe nkati yawo."

---

* **17:12** "Ire" mana ake epa ndi Yuda Ishikariyoti. † **17:12** Ona Zaburi 41:9. ‡ **17:15** "Mbaya" ndi Ibilisi.

18

Kufungiwa ka Insa

1 Bandi yakusowera javire, Insa akilawa pamoja na wanafunzi wake,
akiloka nrati wa Kedorini, akuka ng'ambu nyengine kaíkiwapo bushtani.
Insa na wanafunzi wake wakingira nomure. 2 Sambi Yuda, airini ajire
akinzungunuka akimpereka Insa, akijiwa mahala pare, konta Insa na wana-
funzi wake wákijumananga nopare. 3 Kwa javyo, Yuda akilongoza kipinga
kimoja ca masurudadu pamoja na minduna waperékiwe na wakulungwa
wa dini na Mafarizeu, akuka pabushtani nopare. Ewo wakisukula myenge
na kandiyeru pamoja na sulaha. 4 Insa, kwa kuwa akijiwa piya visaka
kukuna, wanjirire ware akilawa akiwadairi: "Mwankusakula nani?" 5 Ewo
wakinjibu: "Insa nNazareti."

Insa akiwambira: "Ndumi." Sambi Yuda, airini ajire akinzungunuka
Insa, ákiwapo nopare. 6 Paawámbire "Ndumi", ewo waludira kinyumanyuma,
wakigwa pansi pi-pi-pi. 7 Kwa javyo, Insa akiwadairi tena upya: "Mwankun-
sakula nani?"

Ewo wakamba: "Insa nNazareti." 8 Insa akijibu: "Omi nukwambirani
kuwa ndumi. Ikiwa mwankunisakula omi, ewa waseni woke vyawo." 9 Insa
kasowera javire ipate utimiziwe usemi wasowere iye akamba: "Wanu wau-
nipere kuwasunga-wa awanamba kunipoteya anta mmoja." 10 Ansumani
Peduru ákiwa nawo upanga, akisolola, akinduru ntumisi wa nkulu wa
wakulungwa wa dini, kansinja sikiro ra nkono nriro. (Noyo ntumisi-yo
zina rake akitiwa Malukuzi.) 11 Basi Insa akimwambira Peduru: "Upanga
wako-wo tula paúkiwa! Udaniza kuwa omi síri tayari kutabika nipate ku-
timiza vyaasaka Baba wangu?*"

12 Ikisa masurudadu na nkulungwa wawo pamoja na minduna
waperékiwe na Mayahudi ware wakinkola Insa, wakinfunga. 13 Kwanza
wakinlongoza mpaka ka Anasi nkwewe Kayafa. Nowo mwaka-wo
Kayafa ndi awere nkulu wa wakulungwa wa dini. 14 Kayafa-yo ndi ânzire
kuwambira wakulungwa wa Mayahudi kuwa: "Vyema kufwa munu mmoja
kwa faida ya wanu wengi."

Kukana ka Peduru

15 Ansumani Peduru akinfulata Insa. Mwanafunzi mwengine akinfulata
novyo. Kwa kuwa mwanafunzi ire akijiwiwa na nkulu wa wakulungwa
wa dini, iye akingira pamoja na Insa mpaka paluwanja ra nyumba ya
nkulu wa wakulungwa wa dini ire. 16 Fala Peduru kabaki panja, karibu
ya nryango. Kwa javyo, mwanafunzi mwengine akijiwiwa na nkulu wa
wakulungwa wa dini ire akuka akisowera na mwari amiri wa panryango,
akimpitisa Peduru. 17 Mwari ire panryango pare akindairi Peduru: "Uwe
novyo aúri mwanafunzi wa eyu mwananlume-yu?" Iye akamba: "Iii, siíri!"
18 Wakati-wo ikizizima baridi pakulu futi, ndimana watumisi ware pamoja
na minduna wâwesa moto wakizunguriza kota wemire. Basi, Peduru neye
novyo ákiwapo nopare kemira pamoja newo akota moto.

Nkulu wa wakulungwa wa dini andairi Insa

19 Wakati mmoja nowo, nkulu wa wakulungwa wa dini akindairi Insa
kuhusu wanafunzi wake na kuhusu kufunda kwake. 20 Insa akinjibu:
"Omi níkiwambiranga bila kuwafisa wanu wa ulumwengu-wu. Daima-zi

* **18:11** Kigeregu: "Sinywa kikombe canimpa Baba?"

níkiwafundanga mmasinagoga pamoja na nNyumba Takatifu mwawakiju-
mana Mayahudi piya. Anta suku moja sisowere kinu ca siiri. 21 Basi, mu-
nidairi sababuni? Wadairini wanu wânisikire, ewo ndi wejiwa canambire."
22 Insa pesire kwamba javire, nduna ákiwa karibu naye akimwibiya kuno
akamba: "Arri! Uwe unjibu javyo nkulu wa wakulungwa wa dini?" 23 Insa
akinjibu: "Ikiwa nisowera caputu, lavya ushahidi wa kinu canisowere
caputu. Fala ikiwa nisowera sana, kunibiya sababuni?" 24 Basi, Anasi
akamuru kuwa Insa afungiwe makono novire, aperekiwe ka Kayafa nkulu
wa wakulungwa wa dini ire.

Peduru ankana Insa tena

25 Basi sambi, Ansumani Peduru pakota moto pare, wanu wengine
wakindairi: "Uwe kuwa kundi ra wanafunzi wake, aúri?"

Iye akikana, akamba: "Omi siíri!" 26 Ntumisi mmoja wa nkulu wa walon-
gozi wa dini ákiwa nopare. Iye ákiwa jamaa wa mwananlume âsinjiwe sikiro
na Peduru ire. Iye akimwambira Peduru, akamba: "Omi nukuwona úri na
Insa kubushtani, sinowe?" 27 Basi, mara nyengine tena, Peduru akikana.
Kwa mpunde noure, galu akiwika.

Insa mbere ya Pilatu

28 Pakucere subuu namapema, wakintwala Insa nnyumba mwa Kayafa,
wakuka naye kunyumba ya kifalume yaákikalanga guvinadoru. Fala awen-
gire nnyumba mure konta awakisaka kuringiza haramu, kwa kuwa wak-
isaka kurya cakurya ca sherehe ya Pashukwa. 29 Ndimana, Pilatu akilawira
panja, akamba: "Kinu kibaya camummwene akitenda eyu mwananlume-yu
ndi cepi?" 30 Ewo wakinjibu, wakimwambira javi: "Inawa eyu aatendire
kitendo kibaya, ofwe atingari kuja naye kwako." 31 Pilatu akiwajibu: "Basi,
ntwareni umwe-po, munlamure kamba vyaisaka shariya yenu."

Mayahudi wakinjibu: "Ofwe atina mamulaka a kumulaya munu." 32 Evi
vikuna ipate vitimiziwe vyaasemire Insa kuhusu namuna vyaaja kufwa.

Insa aritula kuwa nfalume

33 Sambi, Pilatu akingira tena nnyumba ya kifalume ire, akimwita
Insa, akindairi: "Uwe kuwa nfalume wa Mayahudi?" 34 Insa akijibu:
"Vyaunidairi-vi uwe ndi úri kuwaza, au wawapo wakwambire kinu ki-
mojawapo kuhusu omi?" 35 Pilatu akijibu: "Udaniza kuwa omi niwa
Yahudi? Wanigabízire mmakono mwangu uwe-po ndi wanu wako nowo
pamoja na wakulungwa wa dini. Uwe kukosa kinani?" 36 Insa akamba:
"Ufalume wangu siwo wa ewu ulumwengu-wu. Inawa ufalume wangu wa
ewu ulumwengu-wu, watumisi wangu nanga watenda vita, wasinipereke
mmakono mwa Mayahudi. Fala ufalume wangu siwo wa ulumwengu-
wu-pa." 37 Ikisa Pilatu akindairi: "Sambi, epa kuwa nfalume?"

Insa akijibu: "Uwe ndi úri kwamba kuwa niwa nfalume. Omi nipongoriwa
na nija mulumwengu-mu ipate nilavye ushahidi kuhusu ukweli. Piya wenye
ukweli wasikiriza canamba omi." 38 Pilatu akindairi: "Ukweli kinani?"

Pilatu, nakwisa kwamba javire, akilawira panja tena upya, akuka
ka Mayahudi, akiwambira: "Eyu simonerera anta kosa rimojawapo.
39 Fala kwa tabiya yenu ndi kuwa, wakati wa Pashukwa, ninfungulanga
nfungwa mmoja. Sambi, musaka nukufungurireni nfalume wa Mayahudi?"
40 Wakikola kunyangula tena, wakamba: "Iii, usitifungurire iye! Nfungure
Baraba!" Ona, Baraba-yo ákiwa kisomi.

19

Insa agomezeriwa

1 Ikisa Pilatu akintwala Insa, akamuru acapiwe viboko. 2 Masurudadu
wakitwala mpombwe, wakitenda kamba lemba, wakinvaza nkiswa. Wak-
invaza novyo kapa ra rangi ra njambalãu. 3 Wakinjira wakunshupa javi:
“Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!” Wakikola kumwefya malatuma.
4 Mara nyengine tena, Pilatu akilawira panja, akiwambira Mayahudi: “Sik-
irizani, omi nukuja naye epa mbere yenu, ipate mwijiwe kuwa simmonire
kuwa na kosa rimojawapo.” 5 Kwa javyo, Insa wakija naye panja pare,
avaziwe lemba ra miwa na kapa ra rangi ya njambalãu rire. Pilatu aki-
wambira: “Mwananlume-yo ndiyu!”
6 Wakulungwa wa dini pamoja na minduna nakummona, wakanza kun-
tambira kuno wakamba: “Ngomezereni! Ngomezereni!”
Pilatu akiwajibu: “Ntwareni umwe-po, mungomezere. Simmonire kuwa
na kosa rimojawapo.” 7 Mayahudi wakinjibu wakamba: “Tanawo shariya,
na noyo shariya-yo isema kuwa iye ajuzi aulaiwe, konta aritula kuwa
Mwana wa Mwenyezimungu.” 8 Pilatu nakusikira usowezi ure, ukimwingira
wofi pakulu. 9 Iye akingira tena nnyumba ya kifalume, akindairi Insa: “Uwe
kwenu ndepi?” Fala Insa aanjibire kinu. 10 Ndimana Pilatu akimwambira:
“Ukatala kusowera nami? Awijiwa kuwa omi nanawo mamulaka a kuku-
fungula, na nanawo mamulaka a kukugomezera pansalaba?” 11 Insa ak-
ijibu: “Uwe aungari kuwa nawo mamulaka julu yangu omi sawisusiriwe
na Mwenyezimungu. Ndimana anigabizire mmakono mwako ndi akorire
dambi pakulu.”
12 Mwanzo wa noure wakati ure, Pilatu akisakula namuna yakunfun-
gula, fala Mayahudi wakizidi kuntambira: “Uwe ukinfungula eyo mwanan-
lume-yo, auwa rafiki wa Kaisari. Kila munu aritula kuwa nfalume abis-
hana na Kaisari.” 13 Kwa javyo, Pilatu paasikire javire, akinlavira panja
Insa ire, akikala kiti ca nfalume wakulamula shariya, mahala pakujengiwa
sana-sana na mawe pakwitiwa “Pansi pajengiwe na Mawe”. (Kwa luga
ya kiebraniya, mahala pare pakwitiwa “Gabata”.) 14 Ikituwirira kiyasi
ca aduhuri, suku wanu yawakiritengeza subuu yake wapitise Pashukwa*.
Pilatu akiwambira Mayahudi: “Mmoneni nfalume wenu-yu!” 15 Ewo
wakikuwa: “Nlavyeni-po! Nlavyeni-po! Ngomezereni!”
Pilatu akiwadairi: “Musaka ningomezere nfalume wenu-yu?”
Wakulungwa wa dini wakijibu: “Atina nfalume mwengine tena, nfalume
wetu Kaisari tu basi!” 16 Basi, Pilatu akiwagabizi Insa mmakono mwawo
wakangomezere wanyewe. Kwa javyo, ewo wakintwala Insa ire.
17 Iye asukure mwanyewe nsalaba wake, akilawa akuka mahala pak-
witiwa “Kongolo ra kiswa” (kwa luga ya kiebraniya pakwitiwa “Golo-
gota”.) 18 Ndi mahala pawangomezere nopo. Wawagomezera novyo wanu
wawiri: mmoja kuno, mmoja kuno, Insa wakintula kati. 19 Pilatu akitumiza
kutengeziwa kibawo cakwandikiwa cikigomezeriwa pansalaba pare julu,
kibawo-co candikiwa javi: “INSA NNAZARETI, NFALUME WA MAYAHUDI.”
20 Mayahudi wengi wawenye wafyoma kibawo caandikiwe-co, kamana
paagomezeriwe Insa pákiwa karibu ya kaya. Noco kibawo-co caandikiwa
luga za kiaramaiku, kiroma, pamoja na kigeregu. 21 Wakulungwa wa dini
wa Mayahudi wakimwambira Pilatu: “Usandike ‘Nfalume wa Mayahudi’,

* **19:14** Eyo ikiwa suku na wakati maalumu yawasinjiwe makondoo nluwani ra Nyumba Takatifu. Ikolota kuwa Insa akiwa Kondoo wa Mwenyezimungu.

ila andika kuwa mwananlume-yu akisema javi: 'Omi niwa nfalume wa
Mayahudi'. " 22 Pilatu akijibu: "Canandike noco, nandika."
23 Masurudadu ware, pawangomezere Insa pansalaba, wakitwala nguwo
zake, wakawanyirana mafungu mane, fungu rimoja kila surudadu. Na anzu
yake wakitongana novyo. Fala kwa kuwa anzu-yo íkiwa nkuto wawenye
saisoniwe, 24 ewo wakambirana watupu: "Tisipapure. Tukeni titende kura,
tiwone waisaka kungwirira." Evi vikuna ipate atimu Mandiko† asema javi:
"Nguwo yangu wawanyirana watuputupu, anzu yangu watendera kura."
Javyo, masurudadu ware ndi vyawakunishe.
25 Karibu ya nsalaba paagomezeriwe Insa pare, ákiwapo mamaye Insa,
nduye mamaye, Mariyamu muka wa Keleopa, pamoja na Mariyamu wa
Magadala. 26 Insa, paawawónire mamaye na mwanafunzi waakimpenda
pakulu wari karibu naye, akimwambira mamaye ire javi: "Mama, sambi
mwanawo ndiyo." 27 Ikisa akimwambira mwanafunzi ire: "Ona, sambi ma-
mayo ndiyo." Mwanzo wa noure wakati ure, mwanafunzi ire akimpokerera
kunyumba yake.

Kufwa ka Insa

28 Bandi ya evyo, Insa, kwa kwijiwa kuwa piya vyaakijuzi kutenda
vitimiziwa, akamba javi: "Inikola nyotwa!" (Piya vikuna ipate atimiziwe
Mandiko Matakatifu‡.) 29 Noparepare íturiwa numba yakwijala ya vinyu
yakusanganyiwa na maji. Basi wakitwala shiponja, wakilovya nvinyu
mure, wakisomeka mmuti wakwitiwa isopo§, wakintula kukanywa. 30 Basi,
paapokerere vinagiri ire, Insa akamba: "Piya nitimiza!" Ikisa akinamisa
kiswa, akipereka roho yake.

Insa asomiwa na nkuki

31 Noyo suku-yo íkiwa suku yakuritengeza kwa suku takatifu ya sabadu.
Wakulungwa wa Mayahudi avikiwajibu maiti are kwikala pansalaba nopare
mpaka sabadu, kwa kuwa sabadu-yo íkiwa suku ulu. Ndimana, wakinlebela
Pilatu awamuru wawavunje maulu wanu wâgomezeriwe pansalaba ware,
wawalavye pare. 32 Basi, masurudadu wakuka wakinvunja maulu munu
wakwanza ire, ikisa wakintenda novire mwengine ire, ware wâgomezeriwe
na Insa ware. 33 Fala pawanfikire Insa, wammona kuwa iye kafwa futi,
ndimana awanvunjire maulu. 34 Kwasa javire, surudadu mmoja na nkuki
wake, akinsoma Insa mumbavu. Kwa mpunde noure, akanza kulawa
damu na maji. 35 Áwonire onse kâlavya ushahidi, na ushahidi waâlavire uwa
wakweli. Iye akwijiwa kuwa kankusema kweli, ipate umwe mukubali.
36 Kamana evi vinu-vi vikuna ipate atimu Mandiko Matakatifu* vyaasema
kuwa:
"Kongolo rake anta rimoja arija kuvunjiwa."
37 Na uwapo nsitari mwengine wa Mandiko Matakatifu ukwamba:
"Wanu wakuja kunnang'aniza wawansomire-yo."

Kuzikiwa ka Insa

38 Bandi ya evi, Yusufu wa kaya ya Arimataya, kanlebela Pilatu alavye
maiti a Insa. Yusufu ákinfulata Insa fala kisiiri-siiri, konta ákiwopa waku-
lungwa wa Mayahudi. Pilatu akimpa rihusa, ndimana Yusufu akija akilavya
maiti a Insa are. 39 Sambi Nikodemu, ôkire mida kummona Insa usiku ire,
neye novyo akija. Kasukula mafuta akunuwira a miti yakusanganyiwa,

† **19:24** Ona Zaburi 22:18. ‡ **19:28** "Mandiko Matakatifu" epa ndi Zaburi 22:15 au Zaburi 69:21.
§ **19:29** Wakati wa Nyumba Takatifu Yerusalemu, "isopo" ikiwa alama ya uvushi. * **19:36** Kulawa
12:46; Isabu 9:12. Ona novyo Zaburi 34:20.

kiyasi ca kilu talatini. 40 Basi, ewa wanawalume wawiri-wa watwala maiti
a Insa are, wakikafini munkuto wa kafani ya linyu, wakisasanyira mafuta
ya kunuwira are. Eyi ndi íkiwa tabiya ya Mayahudi yakutafiti maiti kábula ya
kuzika. 41 Sambi, mahala paagomezeriwe Insa pare íkiwepo karibu bushtani.
Mbushtani-mo ríkiwapo kaburi ripya, ríkiwa saanazikiwa munu. 42 Basi, kwa
kuwa íkiwa suku yakuritengeza Mayahudi kwa suku takatifu ya sabadu, na
kwa kuwa kaburi rire ríkiwa karibu, maiti a Insa are wakitula nomure.

20

Insa afufuka ka wafwi

1 Suku ya mwanzo wa sumana, Jumapiri, Mariyamu wa Magadala akip-
wesera namapema kukaburi, kunja kwinukare pi. Nakufika, kasingana
riwe ripiringisiriwa panja ya kaburi. 2 Kwa javyo, akipita akituwa mpaka
ka Ansumani Peduru na mwanafunzi mwengine, ire ákipendiwanga pakulu
na Insa ire, akiwambira: "Watwala maiti a Mwenye nkaburi mure, atijiwa
pawaturire!" 3 Ndimana Peduru pamoja na mwanafunzi mwengine ire wak-
ilawa, wakuka kukaburi nokure. 4 Wo-wawiri wakipita wakituwa pamoja,
fala mwenziwe ire akituwa pakulu, akimpunda Peduru, ákiwa iye ntanzi
kufika. 5 Nakufika kenama, kawona kafani nkati mure, wala engire. 6 Ikisa
Ansumani Peduru akinfulata nyuma yake ire. Nakufika akingira nkaburi
mure, akiwona kafani ire pansi nopare, 7 pamoja na lemba raâkongiwe Insa
nkiswa. Lemba rire ariwere pamoja na kafani yaâkafiniwe ire, ríkiwa upande
mwengine rakushokotiwa novire. 8 Ikisa mwanafunzi mwengine ânzire
kufika ire, neye novyo akingira nomure. Iye nakuwona, akamini. 9 Kwa
nowo wakati-wo, ewo wákiwa sawanamba kwereriwa Mandiko* vyaamba
kuwa iye ibidi afufuriwe ka wafwi.
10 Ikisa, wanafunzi ware wakiludira ukaya.

Insa anlawirira Mariyamu wa Magadala

11 Fala Mariyamu kemira panja ya kaburi, akirira. Kuno akirira, kazun-
gunuka kanang'aniza nkaburi mure, 12 kawawona malaika wawiri wekare.
Ewo wavala mavazi melupa, wekala paâturiwe maiti pawenye nopo, mmoja
kekala kukiswa, wapiri kumaulu. 13 Ewo wakindairi: "Nunu, urirani?"
Iye akijibu: "Watwala maiti a Mwenye wangu, sijiwa kawaturire." 14 Bandi
yakusowera javire, iye akizungunuka, kammona Insa emire, fala iye aam-
manyire. 15 Insa akindairi: "Nunu, urirani? Kwankunsakula nani?"
Mariyamu akidaniza kuwa munu ire akikaza bushtani, ndimana akamba:
"Mwenye, ikiwa ndi mutwarire maiti-ya-mu, nambireni pamuturire, omi
nikatware." 16 Insa akimwambira: "Mariyamu!" Mwanamuka ire akizun-
gunuka, akimwambira nkiebraniya: "Raboni!" (Mana ake: "Mwanlimu".)
17 Insa akimwambira: "Usinikumbure, kamana sinamba kukwera kuka ka
Baba. Ila uka mpaka ka wanduzangu†, ukawambire kuwa nikwera kuka ka
Baba wangu, nomwe novyo Baba wenu, ka Nlungu wangu, nomwe novyo
Nlungu wenu." 18 Basi, Mariyamu wa Magadala akuka akiwereza wanafunzi
ware akamba: "Umwe, nimmona Mwenye!" Na akiwereza vyaambiriwe
vire.

Insa awalawirira wanafunzi wake Yerusalemu

19 Kwa noire suku ya Jumapiri‡ ire lulemba, wanafunzi wajumulana.
Warifungira miryango ti kamana wawopa wakulungwa wa Mayahudi.

* **20:9** Kufafanula ka Insa ndi kusoweriwe nZaburi 16:10 na nIzaya 53:10-12. Ona novyo Inusu 1:17.
† **20:17** Mana ake ndi wanafunzi. ‡ **20:19** Kigeregu: "suku yakwanza ya sumana".

Kwa mpunde noure, Insa akingira akimira kati-kati yawo, akiwambira:
“Salama iwe namwe!” [20] Bandi yakwamba javire, kawolotera mmakono
na mumbavu. Ikisa wanafunzi ware wákiwa radi pakulu sana kwa kum-
mona Mwenye. [21] Insa akiwambira tena: “Salama iwe namwe! Namuna
mmoja noyo kamba Baba vyaanipereke, omi novyo nukuperekani umwe.”
[22] Nakwisa kwamba javire, akiwawesezera akiwambira: “Mpokerereni
Roho Takatifu. [23] Mukiwaswamii wanu dambi zawo, newo waswamiiwa.
Mukitowa kuwaswamii, newo awaswamiiwa.”

Insa na Tamimu

[24] Tamimu (zina rake rengine wakwitiwa “Masa”) mwanafunzi mmoja
nkati ya kumi na wawiri ware, iye âwerepo paâjire Insa. [25] Kwa javyo,
wanafunzi wengine ware ndi wakimwambira: “Ofwe timmona Mwenye!”
Fala iye akiwambira: “Kamba siwonire vilaso vya misumari mmakono
mwake, na kamba sinkumbure javi na cala cangu mwâkigomezeriwa, na
kamba simpamire mumbavu na makono angu, sishubutu kukubali.”

[26] Airini bandi ya suku nane, wanafunzi wakijumulana tena nnyumba,
na Tamimu ire ákiwapo munkonjo nomo. Miryango wâfungiriwa ti-ti-ti,
fala Insa kengira, akimira kati-kati yawo, akamba: “Salama iwe namwe!”
[27] Ikisa akimwambira Tamimu: “Njo naco kuno cala cako-co, uwone
canja cangu. Nipame mumbavu-mu na nkono wako. Asa kudanizira-ko,
kubali!” [28] Tamimu akinjibu: “Mwenye wangu, Nlungu wangu!” [29] Insa
akimwambira: “Uwe ukubali kwa kuwa kuniwona? Heri ka ware sawani-
wona fala wangari kukubali.”

[30] Kusema kweli, Insa akitendanga alama nyengine mbere ya wanafunzi
sazandikiwe nkitabu-mu, [31] fala evi vyandikiwa ipate mukubali kuwa Insa
ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu. Na kwa kunkubali iye, mupata
mainsha julu ya mamulaka a zina rake.

21

Insa awalawirira wanafunzi wake Galileya

[1] Bandi ya evi vinu-vi, Insa kawalawirira tena upya wanafunzi wake
lufuko ra Tanda ra Tiberiya. Vikuna javi: [2] Wekala pamoja Ansumani
Peduru, Tamimu (wakwitiwa “Masa”), Nataniyeli wa Kanaa ya Galileya,
wana wa Zebedeyu, pamoja na wanafunzi wengine wawiri. [3] Ansumani
Peduru akiwambira wenziwe ware: “Nankuka kuvuwa.”

Ewo wakamba: “Ofwe tukufulata tikakwavye.” Wakilawa wakiripakira
mungalawa wakuka. Wavuwa usiku nzima, awapatire kinu.

[4] Pakucere subuu, Insa ákiwa nlufuko, fala wanafunzi ware awakim-
manyira. [5] Insa akiwadairi: “Wanangu, amumpatire inswi anta mmoja?”

Ewo wakijibu: “Iii, atipatire kinu.” [6] Iye akiwambira: “Tayani nyavu-zo
upande wa nkono nriro-wo, mupata.” Basi, wakitenda novire, awakidirire
kuvuta nyavu zire, konta zikoreka inswi nyingi futi. [7] Kwa javyo, mwana-
funzi ákipendiwa pakulu na Insa ire akimwambira Peduru: “Ire Mwenye!”
Ansumani Peduru paasikire kuwa ákiwa Mwenye, akivala nguwo zake sana-
sana (konta kâvala nguwo za mwani), akirefya mbahari. [8] Wanafunzi
wengine ware wakinfulata na ngalawa ire, wakipita wakivuta nyavu zire
na inswi tapa-tapa, kamana awawere baidi na lufuko, wákiwa kiyasi ca pima
miya.

[9] Nakwisuka mungalawa mure, wasingana makala a moto na inswi pajulu.
Íkiwapo novyo mikate. [10] Insa akiwambira: “Njoni nazo inswi aba zamu-
vuwire sambi-pa-zo.” [11] Kwa javyo, Ansumani Peduru akingira mungalawa

mure, akivutira nyavu zire kungulu. Zikoreka inswi ulu-ulu, kwisabu piya
zíkiwa inswi miya na amusini na natu. Ingawa zikoreka inswi nyingi, fala
nyavu zire azipapuke. 12 Insa akiwambira: "Njoni murye." Aalawirire anta
mwanafunzi mmojawapo wakutwakali kundairi: "Uwe nani?" Wakijiwa
kuwa ndi Mwenye wawenye. 13 Insa akija akitwala nkate ure, akiwapa.
Na inswi zire novyo akiwapa. 14 Bandi ya kufufuriwa ka wafwi, Insa
akiwalawirira mara ka mara wanafunzi wake, eyi ndi íwere mara yatatu.

Insa na Peduru

15 Nakwisa kurya, Insa akindairi Ansumani Peduru: "Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda pakulu kuwapunda ewa piya-wa?"

Iye akijibu: "Aye, Mwenye, ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Warise makondoo wangu watoto-wa." 16 Mara yapiri
Insa akindairi: "Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda?"

Iye akijibu: "Aye, Mwenye, ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Wasunge makondoo wangu." 17 Mara yatatu Insa
akindairi: "Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda?"

Peduru akikimiwa konta kândairi mara ya natu, "Unipenda?" Basi akinjibu: "Mwenye, uwe ukwijiwa piya vinu. Ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda."

Insa akimwambira: "Warise makondoo wangu. 18 Nukwambira kweli:
paukiwa nnemba, ukivala nguwo zako, ukuka kaukisaka konse. Fala
pausaka kuluvala, ukolosa makono ako, munu mwengine akuvaza nguwo,
akukisa kautowa kusaka." 19 (Insa kasowera javire ipate amwambire
Peduru namuna vyaaja kufwa kuno akinsifu Mwenyezimungu.) Bandi
yakusowera javire, iye akimwambira: "Nifulate!"

Insa na mwanafunzi waakimpenda pakulu

20 Peduru kazungunuka, kammona nyuma kure mwanafunzi mmoja
akipendiwa pakulu na Insa. Eyu ndi ire mwanafunzi ârinamire upande
wa mumbavu wa Insa pawekare piya wakirya, ádairire javi: "Mwenye,
asaka kukuzungunuka ndi wepi?" 21 Peduru pammonire mwanafunzi ire,
akindairi Insa: "Mwenye, sambi eyu mwananlume-yu, cisaka kunkuna
kinani?" 22 Insa akijibu: "Nikisaka kuwa ainshi mpaka niludi, uwe cukuyeri kinani? Uwe nifulate tu basi!" 23 Eya masowerero-ya enera kati ya
wanafunzi, ewo wereriwa kuwa mwanafunzi ire aafwa. Fala Insa aambire
kuwa aafwa, ila kaamba: "Nikisaka iye ainshi mpaka niludi, uwe cukuyeri
kinani?"

24 Eyu ndi mwanafunzi alavya ushahidi wa vinu-vi, na ndi noyu andike evi vinu-vi. Tukwijiwa kuwa ushahidi wake-wo wakweli.

25 Na viwapo vinu vingi vyengine tena vyaatendire Insa. Inawa vinuvyo vyandikiwa kimoja-kimoja, niwona kuwa duniya isiwepo ando yakutula vitabu vikisaka kwandikiwa-vyo.

Vitendo
vya Roho Takatifu

Mwanzo

Eci kitabu-ci cílunga hadisi ya wafulati wa Insa, mwanzo wa wakati waludire kuka mbinguni. Julu ya Roho Ntakatifu, wanafunzi wakidiri kwereza Habari Ngema mwanzo wa Yerusalemu mpaka Yudeya, Samariya na piya ulumwengu. Pakwanza, Peduru akiwerezanga Injili Mayahudi. Ikisa wanu sawari Mayahudi wakisakula kunfulata Insa, na Paulu akiwerezanga Injili ewo julu ya safari nyingi zawenye inti baidi-baidi.

Kitabu ca “Vitendo” cukolota namuna mawalii vyawokise mbere kazi ya Insa Almasihi. Cilunga na vitabu vyengine vya Injili. Kitabu ca “Vitendo” candikiwa na Luka, na kandika novyo hadisi kuhusu mainsha a Insa. Candikiwa kiyasi myaka 62 mpaka 64 bandi ya Almasihi.

Tamaa ya kuja Roho Takatifu

1 Mwenye Teyofilu, kwa kitabu cangu cakwanza canandike kuhusu Insa
piya vyaanzire kutenda na kufunda, 2 mpaka suku yaakweziwe mbinguni
bandi ya kuwamuru mawalii wake wâwatondore, julu ya Roho Takatifu.
3 Bandi ya tabu zake, Insa ákirolotanga mbere yawo, julu ya kutenda vinu
vingi vyawenye vyakuwakikisha kuwa iye kawa hai. Kawalawirira muda
wa suku arubaini, na akisowera nawo kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu.
4 Paajumane nawo, kawalaizira javi: “Musilawe Yerusalemu,
murindire tamaa ya Baba yamunisikire omi. 5 Kwa kuwa kweli Yahaya koza*
na maji, fala umwe suku karibu mukuja koziwa na Roho Takatifu†.”
6 Sambi, ewo pawajumulane, wanza kundairi, wakamba: “Mwenye, nowo
wakati-wo ndi pausaka kuludisiriwa ufalume Iziraeli?” 7 Iye akiwajibu:
“Visukuyerini kwijiwa suku wala wakati waaturire Baba nkati ya mamulaka
ake mwanyewe. 8 Fala paasaka kukwingirani Roho Takatifu, mupewa uwezo
na mukuwa mashahidi wangu, mwanzo wa Yerusalemu na Yudeya piya
pamoja na Samariya na mpaka kaisirize duniya.”
9 Pesire kwamba javire, akikweziwa wakinang'aniza javi, na wingu rikinfinika.
10 Pawakinang'aniza julu rungu-rungu novire wakimmona iye
akikweziwa, mpunde noure walawirira wanu wawiri na mavazi melupa
vú, 11 wakiwadairi: “Umwe, wanu waGalileya, mbana munang'aniza julu
rungu-rungu? Noyu Insa wamumonire akikweziwa mbere yenu akuka
binguni, iye aludi kamba vyamummwene akuka binguni novyo.”
12 Ikisa wanafunzi ware wakilawa pamwango pare, wakiludira
Yerusalemu. Mwango-wo ukitiwa Mizaituni, uwa karibu na Yerusalemu,
kitambo ca kilometuru moja. 13 Pawafikire Yerusalemu kure, wakikwera
mpaka julu pansana nyumba yawarindire: Peduru, Yahaya, Yakobu,
Andere, Filipi, Tamimu, Bartolomeu, Matwaya, Yakobu mwana wa Alufeu,
Ansumani Zeloti‡ pamoja na Yuda mwana wa Yakobu§. 14 Piya ware
wákijumananga wakitenda duwa pamoja na wanawaka, Mariyamu mamaye
Insa, na wanduze Insa.

Munu mwengine atondoriwa awe walii

---

* **1:5** Wakati-wo wakoza kwa munu kutiwira mmaji. † **1:5** “Koziwa” mana ake ndi kwijaziwa nfululu Roho Takatifu kati ya mainsha. ‡ **1:13** Wazeloti cíkiwa kipinga ca siyasa ca Mayahudi wakusudiye kuwashinda waRoma. § **1:13** “Mwana wa Yakobu” au “nduye Yakobu”.

15 Nozire suku zire, Peduru akimira kati ya wenziwe ware, jumula ya wanu
wákiwa kiyasi ca miya na shirini, 16 akisema: “Jamaa zangu, ajuzi atimiziwe
Mandiko vyaâsowera Roho Takatifu mbere julu ya Daudi kuhusu Yuda, noyu
awalongoze wanadamu wanfunge Insa.
17 Yuda ákiwa nkati ya kipinga cetu, ákipata fungu ra eyi kazi-yi.” 18 (Na
maripo apatire bila shariya, nzuruku wake uziwa uweru. Noparepare
akisomoka akigwirira pansi, mwiri wake ukilumuka kati-kati, utumbo uk-
isolololokera panja. 19 Vikunire vire, wanu wa Yerusalemu piya wakipata
kwijiwa, kwa javyo, kwa luga yawo uweru ure ukitiwa “Akeldama”, mana
ake “uweru wa damu”.)
20 Peduru akizidi kusowera, akamba javi: “Kamana kitabu ca Zaburi*
caândikiwa javi:
‘Nyumba yake isamiwe, asiwepo wakwikala.’
Ikisa tena cikwamba:
‘Munu mwengine ekare kiti cake.’
21 Kwa javyo, tíjuzi tintondore mwananlume mmojawapo âwere nafwe
wakati piya watiinshire na Mwenye Insa, 22 tangu paanzire koza Yahaya
mpaka suku yaatwariwe Insa binguni, ipate awe shahidi pamoja nofwe wa
kufufuka kwake.”
23 Basi, wakiwatondola wanu wawiri: Matiya, na Yusufu akitiwa Barisaba
akijiwikana kwa zina ra Zushutu†. 24 Ikisa wakilebela duwa, wakamba:
“Mwenye, uwe ndi wijiwa myoyo ya piya-wa. Basi, kati ya ewa wawiri-wa,
tolotere wauntondore mmojawapo, 25 ipate tikore naye kazi za uwalii,
zaasire Yuda akuka mahala pake paanjuzire iye mwanyewe.” 26 Basi waki-
tenda kura, ikingwirira Matiya. Javyo iye akisanganyiwa na mawalii kumi
na mmoja ware.

2

Kwisuka ka Roho Takatifu

1 Paifikire suku ya sherehe ya Pentekoshiti, piya wakijumulana. 2 Kwa
mpunde noure, ikisikirikana shauti kulawa binguni, kamba vyaivuma mepo
nyingi kanguvu. We! Mepo ijala nnyumba mwawekare mure fo! 3 Na viki-
lawirira vinu vyakulanda malulimi a moto akawanyika, akiwesukira kila
mmoja. 4 Piya ikiwejala Roho Takatifu, wakanza kusowera luga nyengine,
kwa uwezo wa Roho Takatifu.

Kushanga ka wanu

5 Yerusalemu wákiwapo Mayahudi, wakuwajibu mambo a Mwenyez-
imungu, wakilawirira kila inti za ulumwengu. 6 Paasikirikane namalove wa
shauti za wanu, wanu wajire ware wakijumulana nopare. Wakifazaika kwa
kuwa kila mmoja akisikira kwa luga yake yaapongoreriwe.
7 Ewo washanga na watajabu, wakamba: “Paa, namunani? Wanu-wa
piya waGalileya, sinovyo? 8 Sambi, iwa mwaja? Ofwe kwa kila mmoja
asikiraja kwa luga yake yaapongoreriwe? 9 Ofwe tiwa wanu wa inti za Pariti,
Medi, Elamu, Mezopotamiya, Yudeya, Kapadokiya, Pontu, Aziya, 10 Furujiya,
Panfiliya, Miswiri, upande wa Libiya karibu ya kaya ya Kireni, pamoja
na wayeni wakulawa Roma. 11 Mayahudi na wengine wakubali dini ya
kiyahudi, wengine walawa Kereta, na wengine walawa Arabiya. Piya-fwe
tisikira kwa kila moja luga yake, ewo wakisowera vinu vikulu vyaajabu
vyaakunishe Mwenyezimungu. Mwaja?” 12 Piya washanga na watajabu,

* **1:20** Ona Zaburi 69:25; 109:8. † **1:23** “Zushutu” mana ake “shariya”.

wakidairiyana watupu: “Noci kinu-ci, mana ake kinani?” 13 Fala wengine
wakiwakejeli, wakamba: “Ware warewa!”

Utuba wa Peduru suku ya Pentekoshiti

14 Peduru akilamuka pamoja na mawalii kumi na moja ware, na kwa
shauti ulu akamba: “Umwe Mayahudi na piya muri kwikala Yerusalemu,
vijiwikane kwenu. Tengani masikiro-yo musikire canisowera. 15 Ewa
wanu-wa awarewire, kamba umwe vyamuri kudanizira kamana eyi novi
ora, ingari namapema! 16 Kwasa javyo, evi ndi vire visemiwe julu ya nabii
Yoweli:
17 ‘Mwenyezimungu kasema javi*:
Vikuja kukuna suku za mwinsho,
Roho yangu niwatawanyira wanu piya nroho zawo.
Wanenu, waka na walume, wakuja kubushuru,
wanemba wakuja kuwa na ruhuya ya mawoni,
na wakulungwa wakuja kulota.
18 Kweli-kwelini, watwana wangu, waka na walume,
nozo suku-zo Roho yangu niwatawanyira,
newo wakuja kubushuru.
19 Nikolota mambo a matajabisa julu binguni,
na pansi muardhi nikolota alama: ya damu, ya moto,
na ya mawingu a rosi ra kwinukala pi!
20 Juwa rikwinukala pi na mwezi ukuwa mweundu pyũ kamba damu,
kábula sainafika suku ulu yakutukuziwa Mwenye.
21 Na itakuwa kila mwenyé kutaja zina ra Mwenye Insa, avushiwa.’ ”
22 Peduru akizidi kusowera, akamba: “Umwe waIziraeli, sikirizani ewu
usowezi-wu: Insa nNazareti ákiwa mwananlume akikishiwe na Mwenyez-
imungu mbere yenu, kwa maajuza, matajabisa, na alama zaakunishe
Mwenyezimungu julu yake kati yenu umwe, kamba vyamwijiwe. 23 Eyu
munu-yu, kwa sababu ya mpango kamili wakusudiye Mwenyezimungu
na wijiwifu wake tangu mida, kaperekiwa mmakono mwa wanu sawana
shariya wangomezera pansalaba. Iye mumulaya. 24 Fala Mwenyezimungu
kansisimusa na kanlavya malwazo a kifo, konta eco acikidiri kunfunga iye.
25 Kamana Daudi† kâsema kuhusu iye:
‘Daima nimmona Mola mbere yangu.
Kawa upande wa nkono nriro wangu,
ndimana sitikinyika.
26 Kwa javyo, moyo wangu uwa radi
lulimi rangu rifurahi,
visitoshe mwiri wangu untumaini,
27 kamana awasa roho yangu kuka Kuzimu,
aumwasa Ntakatifu wako kuvunda nkaburi.
28 Unolotera njira za mainsha.
Utakunijaza radi kwa kuwa pamoja nami.’
29 Jamaa zangu, vyema nukwambireni bila kukufisani kuhusu wawa yetu
nkulu Daudi. Kweli, iye kafwa, kazikiwa, na kaburi rake riwa pamoja
nafwe mpaka rero-vi. 30 Iye ákiwa nabii. Iye ákijiwa kuwa Mwenyezimungu
kânlapira‡ kuwa, nkati ya ujukulu wake, mmojawapo akuja kwikala kiti
cake ca ufalume. 31 Ndimana Daudi kâsowera kuhusu kufufuka ka Almasihi,

* 2:17 Ona Yoweli 2:28-32. † 2:25 Ona Zaburi 16:8-11. ‡ 2:30 Ona 2 Samuweli 7:12-13; Zaburi 132:11.

sakunamba kukuna.§ Iye kaamba kuwa aasiwe Kuzimu wala mwiri wake auvundire.
32 Insa ambiwa-yu Mwenyezimungu kanfufula. Ofwe piya tiwa mashahidi
kuwa kweli. 33 Kwa kuwa iye kâkweziwa, kekaziwa upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, na kâpokerera tamaa ya Roho Takatifu ka Baba, iye katimiminira evi vyamuri kuwona-vi na vyamuri kusikira-vi. 34 Kamana
Daudi aapandire binguni, fala iye kâsema* javi:
'Mola kamwambira Mwenye wangu:
Ikala nkono nriro wangu,
35 mpaka niwatende maaduwi wako
wawe sini, kamba gogo rakwirika maulu ako.'
36 Ndimana waIziraeli piya wejiwe sana-sana kuwa noyu Insa wamûgomezere pansalaba-yu, Mwenyezimungu kantula kuwa Mwenye
na kantula kuwa Almasihi." 37 Wanu ware pawasikire javire, vikiwalwaza mmyoyo mwawo, wakindairi Peduru pamoja na mawalii wengine ware: "Jamaa zangu, epa titende mwaja?"
38 Peduru akiwajibu: "Tubiyani, na kila mmoja oziwe kwa zina ra Insa Almasihi, ipate dambi zenu ziswamiiwe. Na umwe mupokerera tamaa ya
Roho Takatifu. 39 Kamana eyi tamaa-yi yenu umwe, pamoja na wanenu, na piya wari baidi naye†, kwa piya wenye kwitiwa na Mola, Nlungu wetu."
40 Kwasa javyo, iye ákilavyanga ushahidi na usowezi mwingi wawenye na akiwarimbisa myoyo, akamba: "Muvushiwe nkati ya eci kizazi kibaya-ci."
41 Basi, wakubalire usowezi wake, woziwa noparepare. Na kwa noire suku ire, isabu ya wenye kunfulata Insa yongezeka kiyasi ca wanu alufu natu.

Umoja wa wenye kwamini

42 Ewo watengemana kufulata kufunda ka mawalii ware, kuno wakiinshi na umoja wakupendana, wakitenda Jambo ra Kumbukumbu, na wakilebela
duwa pamoja. 43 Mawalii ware wákitenda mambo a matajabisa na alama
nyingi, ndimana wanu piya uwengira wofi. 44 Piya wamwaminire Insa
wákiwa pamoja na vinu vyawo wakitumira ka upamoja. 45 Wákiuzanya ankiba za mali awo na vinu vyawákiwa nawo, wakawanyirana kwa kila munu na aja
yake. 46 Suku daima wákitengemana kwa moyo mmoja paluwanja ra Nyumba Takatifu. Na nyumba anta nyumba wakitongerana Jambo ra Kumbukumbu
na furaha, ka moyo radi. 47 Wakintukuza Mwenyezimungu, na wakisifiwa na wanu piya. Basi, kila suku Mwenye akongeza isabu ya ware wakija kuvushiwa.

3

Kuponesiwa ka munu wakuremala

1 Nakisa, wakati wa kutenda duwa, Peduru na Yahaya wakikwera
nNyumba Takatifu. 2 Na ákiwapo mwananlume mmoja wakuremala kipongorero. Ákisukuriwanga, ákituriwa panryango wa Nyumba Takatifu pakitiwa "Nryango Mwema" akiwalebela zimola wanu wakingira nluwani ra
Nyumba Takatifu mure. 3 Nakuwawona Peduru na Yahaya wari karibu yakwingira nNyumba Takatifu mure, iye akiwalebela wammere zimola.
4 Peduru akinang'aniza rungu-rungu, pamoja na Yahaya, ikisa akamba:
"Tinang'anize!" 5 Basi, iye akiwanang'aniza sana-sana, ákiwa na tamaa
yakupokerera kinu kwawo. 6 Fala Peduru akamba: "Omi sina parata wala oru, fala caniri naco, nukupa. Kwa zina ra Insa nNazareti, lamuka

§ **2:31** Ona Zaburi 16:10. * **2:34** Ona Zaburi 110:1. † **2:39** "Piya wari baidi naye" ndi Sawari-Mayahudi.

enenda!” 7 Nakunkola nkono nriro, akinlamusa. Kwa mpunde noure, maulu
ake mmaluwata, akipata nguvu. 8 Upesi-upesi akimira, akanza kwenenda.
Akingira nawo nNyumba Takatifu mure, akenenda, akidaruka, akintukuza
Mwenyezimungu.
9 Basi wanu piya wammona akenenda akintukuza Mwenyezimungu, 10 na
wamanyira kuwa ndi noire ákikalanga paNryango Mwema wa Nyumba
Takatifu, ákilebelanga zimola ire. Ndimana washanga na viwatikinisa vinku-
nire iye vire, manshala!

Utuba wa Peduru nNyumba Takatifu

11 Mwananlume aponesiwe ire, paankorire Peduru na Yahaya, wanu
piya wakiwatuwirira ewo kapamoja mahala pakwitiwa “Lupenu ra Sele-
mani”, wakitajabu pakulu futi. 12 Peduru nakuwona javire, akiwambira
wanu ware: “WaIziraeli wenzangu, mbena vyukushangishani kuwona evi?
Mbana mutilavira maso ofwe kamba ndi timwenendese iye kwa uwezo
wetu au ibada yetu? 13 Nlungu wa Iburahima na wa Izaki na wa Yankubu,
Nlungu wa babu zetu, kantukuza ntumisi wake, Insa. Noyo-noyoni umwe
wamumpereke aulaiwe na wamunkatare mbere ya Pilatu, ingawa kalangela
kunfungula. 14 Fala umwe munkatala Ntakatifu, Mwenyé shariya, munle-
bela akufungurireni kisomi, 15 na mumulaya mwenyé kuwa nviriro wa uhai.
Ila Mwenyezimungu kanfufula ka wafwi, na kwa eco, ofwe tiwa mashahidi.
16 Kweli, kwa kutumaini zina rake, eyu mwananlume wamummona na
wamumwijiwa-yu, iwa kwa noro zina-ro ndi rimpatise nguvu. Kwamini
kwake kuja julu ya Insa ndi cimponese nfululu mbere yenu.
17 Basi sambi, jamaa zangu, omi nukwijiwa kuwa mûtenda kwa kutikina,
kamba vyawâtenda novyo mafalume wenu. 18 Fala iwa novyo-novyoni
Mwenyezimungu vyaâsowere tangu mida julu ya minabii piya, kuwa Al-
masihi wake ajuzi atabike, ndi vyaatimize namuna-yo. 19 Basi, tubiyani mu-
ludi, ipate madambi enu aswamiiwe, 20 na mupate wakati wakupumuzika
kwa kuwa muwa pamoja na Mola, na iye akugabizini Almasihi Insa wamu-
tuririwe tangu mida. 21 Iye ibidi ekare binguni mpaka wakati wakuludira
vinu piya upya, kamba vyaasowere Mwenyezimungu tangu mida julu ya
minabii watakatifu. 22 Kusema kweli, Musa kâsema javi:
‘Mola Mwenyezimungu akuzushirani kati ya rikolo renu,
nabii mmoja kamba omi.
Iye nsikirizeni piya caasaka kukwambirani conse.
23 Na munu saansikiriza onse noyo nabii-yo,
apoteziwa ndaraja ra umati.’
24 Minabii wengine piya novyo, tangu Samuweli mpaka ware wajire
nyuma yake, wereza viri kukuna ezi suku-zi. 25 Umwe ndi ujukulu wa
minabii na wa miyadi yakupatana yaturire Mwenyezimungu na wababu
zenu, kâmwambira Iburahima javi: ‘Julu ya ujukulu wako, zijanliiwa piya
kabila ziri mulumwengu-mu.’ 26 Ndimana Mwenyezimungu, paanfufure
ntumisi wake Insa, kakuperekerani kwanza ipate akujanliyeni ajili ya kuku-
tanusani, kila mmoja ase kukola dambi.”

4

Peduru na Yahaya mbere ya Baraza ya Milandu

1 Peduru na Yahaya, pawakisowera na wanu ware, wakiwalawirira wa-
longozi wengine wa dini, nkulungwa wa minduna wa Nyumba Takatifu,
pamoja na Masaduseu wengine. 2 Ewa wakifazaika pakulu futi konta
mawalii ware wakiwafunda wanu na wakiwereza kuwa kuwapo kufufuka

ka kifo, julu ya Insa. 3 Ndimana wawakola wakiwafunga, wakiwataya nkal-
aboshu mpaka subuu, konta juwa riswa. 4 Fala wengi wâsikire usowezi-wo
wakubali. Isabu ya wanawalume wankubalire wakifika kiyasi ca alufu
ntanu.

5 Iwa pakucere subuu, mafalume wawo, pamoja na wazee na wanlimu wa
shariya wakijumana Yerusalemu. 6 Ákiwapo novyo Anasi, nkulu wa waku-
lungwa wa dini, Kayafa, Yahaya, Alishandere, na piya wengine wawere
jamaa za nkulu wa wakulungwa wa dini.* 7 Wakitumiza kuweta Peduru na
Yahaya, wakiwemisa kati yawo, wakanza kuwadairi: "Mupata uwezoni au
kwa zina ra nani vyamutendire-vi?"

8 Basi, Peduru wakumwijala Roho Takatifu, akiwajibu: "Umwe mafalume
wenye inti pamoja na wazee, 9 ikiwa rero mwankutidairi kuhusu meema
atendiwe kitewe-yu na musakula mwijiwe nani amponese, 10 bakini muk-
ijiwa umwe pamoja na piya wanu wa Iziraeli, kuwa eyu mwananlume
ári mbere yenu-yu kapona nfululu kwa zina ra Insa nNazareti, Almasihi.
Noire wamûngomezere pansalaba ire, Mwenyezimungu akinfufula ka wafwi.
11 Insa ndi ire asemiwe mMandiko Matakatifu paamba javi:
'Riwe ramukatare umwe wajengi,
mwinsho ndi riwe rikulu rifaire kujengera pamembe.'
12 Kweli, hapana kuvuka julu ya mwengine tena, kamana aripo zina rengine
sini ya binguni, rapewe mwanadamu, wakuwa ibidi ativushe ofwe."

13 Sambi, wakulungwa ware, pawawawonire kurimba moyo Peduru na
Yahaya, na pawejiwe kuwa wákiwa wanu sawafyomire na sawasilimuke,
ewo washanga na wawamanyira kuwa wakenendanga na Insa. 14 Fala
pawammonire mwananlume aponesiwe ire ari pamoja nawo, awakidirire
kufungula kanywa julu yawo. 15 Basi sambi, wakiwamuru walawe
nnyumba ya Baraza ya Milandu ire, ewo wakibaki wakikaidiyana watupu,
16 wakamba: "Tiwatende mwaja nowa wanu-wa? Kamana wanu piya wa
Yerusalemu wakwijiwa kuwa eya maajuza-ya ewo ndi watendire, na ofwe
atina vyakukaniza. 17 Epa, kwa kusakula habari-zi zisisikirikane ka wanu
piya, tíjuzi tiwatishe wasisowere na munu asáka kuwa onse tena kuhusu noro
zina-ro." 18 Basi, wakitumiza kuweta tena, wakiwamuru kuwa wasisowere
na wasifunde tena kwa zina ra Insa.

19 Falakini Peduru pamoja na Yahaya wakijibu, wakiwambira javi: "Lamu-
lani umwe wanyewe. Cakweli ndi cepi mbere ya Mwenyezimungu? Tikusik-
irizeni umwe au Mwenyezimungu? 20 Konta ofwe aitibidi kunyamala, tíjuzi
pakulu tisowere baina catiwonire na catisikire." 21 Basi, wakulungwa ware
wakingira kuwopepesa tena, mwinsho wakiwafungula wakiwasa. Awa-
wonire shariya ya kuwahukumu, konta piya wanu wakintukuza Mwenyez-
imungu kwa vinu vîkunire vire. 22 Kamana, ire mwananlume ankunire
maajuza akuponesiwa ire, ákiwa na umuri wa kupunda myaka arubaini.

Peduru na Yahaya na wenye kwamini wajumana kulebela duwa

23 Peduru na Yahaya pawafunguriwe, wakiludira ka wenziwawo ware,
wakiwereza piya vyawâmbiriwe na wakulungwa wa dini pamoja na wazee.
24 Ewo nakusikira, wakilebela duwa pamoja ka Mwenyezimungu, wakamba:
"Mola Nkulu, uwe ndi umbire bingu, ardhi, bahari, pamoja na viyumbe
piya viri nkati yake. 25 Uwe kusowera kwa Roho Takatifu julu ya babu yetu
Daudi†, ntumisi wako, ukamba:

---

* **4:6** Anasi, nkwewe Kayafa ákiwa na mamulaka pakulu koliko Kayafa. Kayafa wakati-wo ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini. Anasi ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini suku za nyuma. † **4:25** Ona Zaburi 2:1-2.

‘Mbana Sawari-Mayahudi wankubishana na Mola?
Mbana wanu wankupanga vinu savina kazi?
26 Mafalume wa mulumwengu wankuritengeza,
wenye mamulaka wajumana,
wabishane na Mola pamoja na Waantawaze‡ iye.’
27 Kweli, eyi kaya ulu-yi, Herodi na Pontiyu Pilatu wajumana na Sawari-
Mayahudi pamoja na wanu wa Iziraeli, kubishana na Insa, ntumisi wako
takatifu wauntawaze. 28 Ewo wajumana watende piya vyaupangire tangu
mida kuwa vijuzi vikune. Kupanga javyo kwa sababu ya uwezo wako na
kamba vyausakire. 29 Basi sambi, Mola, ona kutisha kwawo, walavye wofi
nfululu watumisi wako wereze habari zako. 30 Tenda javyo kuno ukolosa
nkono wako ipate uponese, na tenda alama na matajabisa kwa zina ra Insa,
ntumisi wako takatifu.”
31 Pawesire kulebela duwa, mahala pawajumane pare patenda kitikansi.
Piya akiwengira Roho Takatifu, wakanza kwereza habari za Mwenyez-
imungu bila wofi.
32 Kwa nkonjo wa ware waminire ware, piya wákiwa na mawazo mamoja
na nafsi moja. Áwerepo anta munu mmoja wakwamba kuwa evi vinu-vi
vyangu omi, ila piya vinu vyawákiwa nawo, víkiwa vyawo. 33 Kwa uwezo
nkulu, mawalii wákilavya ushahidi wa kufufuka ka Mwenye Insa. Na
rehema nyingi íkiwesukira wanu ware piya. 34 Kamana noure nkonjo wa
wenye kwamini ure, áwerepo wakusakula kinu, kutowa kupata. Wákiwa
na masamba au manyumba onse wakiuzanya, nzuruku ure wákijanga,
35 wákiwagabizi mawalii mmakono mwawo, newo wákiwatongeranga wanu,
kwa kila mmoja ákipata caasakula.
36 Ákiwapo mwananlume akitiwa Yusufu, wa rikolo ra kinya Lawi,
kâpongoriwa kisirwa ca Kiporo. Mawalii wántapira zina ra Barinaba, mana
ake “mwenyé kutaya niya”. 37 Kwa kuwa Yusufu ire ákiwa nawo ngwamba,
iye kauzanya, ikisa nzuruku akija nawo, akiwagabizi mawalii mmakono
mwawo.

5

Ulongo wa Ananiya na nkawake Safira

1 Ákiwapo mwananlume mmoja akitiwa Ananiya. Iye na nkawake Safira
wôzanya amana yawo, 2 fala Ananiya, kasikizana na nkawake, nzuruku
ure fungu rimoja akiriturira pambari, mwengine akiwagabizi mmakono
mawalii.
3 Sambi, Peduru akindairi: “Ananiya, sababuni kumwasa Ibilisi kukidiri
moyo wako kuntesa Roho Takatifu, kulavya nzuruku mwengine kuriturira
pambari? 4 Kábula saunauzanya, kanzi-yo aiwere yako? Na bandi ya
kuzanya, nzuruku-wo auwere wako? Sambi, kinani cukuwazise mmoyo
mwako kutenda javyo? Uwe aulongope ka wanadamu, kulongopa ka
Mwenyezimungu!”
5 Ananiya, paasikire ewu usowezi-wu, akigwa rã, wakufwa wawenye. Na
piya wasikire vîkunire vire uwapata wofi pakulu futi. 6 Noparepare, wakija
wanemba wakintwala, wakinkafini, wakinsukula wakuka wakinzika.
7 Bandi ya ora natu, akilawirira nkawake. Iye aákijiwa cinkunire nlumake.
8 Peduru akindairi: “Nganambire, ewu ndi nzuruku wamuzanye amana
yenu?” Iye akijibu: “Aye, ndi nowu.” 9 Peduru akimwambira: “Sababuni
uwe na nlumako kusikizana kuntenvya Roho wa Mwenyezimungu? Basi,

‡ **4:26** “Waantawaze” ndi Almasihi.

wanemba wanzikire nlumako ndi ware panryango pare. Nowe novyo
wákusukula.” 10 Kwa mpunde noure, akingwira Peduru mmaulu rã, wakufwa
wawenye. Wanemba ware pawengire wansingana wakufwa. Noparepare
wakinsukula, wakuka wakinzika upande wa nlumake. 11 Basi, wanu wa
jamati*, na ware wasikire eyi habari-yi ware, piya uwapata wofi pakulu
pawenye.

Alama na matajabisa a mawalii

12 Alama na matajabisa mengi akikuna kati ya wanu, julu ya makono a
mawalii. Newo piya wákiwa Lupenu ra Selemani na niya mmoja. 13 Wanu
wengine awakitwakali kuringiza nowo nkonjo wawo-wo, fala wakiwasifu.
14 Kwa kila mara, nkonjo wa ware wákimwamini Mwenye ukizidi kongezeka,
waka na walume wengi. 15 Kwa javyo, wanu wakija nawo walwere nvinanda
na mmashila panja pare, ipate akipita Peduru, nanga kinviri cake ciwafinike
walwere wamojawapo. 16 Wanu wengine tena wa kaya jirani za Yerusalemu
wakija nawo walwere na wamízuka. Na piya ware wakiponesiwa.

Kulumbatiwa ka mawalii

17 Basi, nkulu wa wakulungwa wa dini, na piya wawawere nawo pamoja
kati ya nkonjo wa Masaduseu, ukiwengira wiyana. 18 Ndimana wakiwa-
funga mawalii ware, wakiwataya nkalaboshu ya wafungwa piya. 19 Fala
usiku, laika wa Mola kafungula miryango ya kalaboshu ire, akiwalavira
panja, akiwambira: 20 “Ukani kuNyumba Takatifu, mukawereze wanu
habari piya kuhusu eya mainsha-ya.” 21 Ewo nakusikira javire, pakucere
wakuka wakingira nNyumba Takatifu, wakanza kuwafunda wanu.

Sambi, nkulu wa wakulungwa wa dini akifika pamoja na ware waákiwa nawo. Ewo wakiwarifu wanu wa Baraza ya Milandu pamoja na wazee piya wa wana wa Iziraeli. Ikisa wakiwatuma minduna kukalaboshu kure ipate wakaje nawo mawalii ware. 22 Fala minduna ware, pawafikire kukala-
boshu kure, awawasingane. Basi wakiludi, wakija, wakijibu: 23 “Katukire
kure tisingana miryango ya kalaboshu ifungiwe ti, na maamiri wekare panryango nopo. Fala patifungure, nkati atinsingane anta munu mmoja.”

24 Nkulungwa wa minduna wa Nyumba Takatifu na wakulungwa wa dini,
pawasikire javire, wafazaika mama! Vikuna-vi ndi vyepi? 25 Kwa mpunde
noure, akifika munu mmoja akiwambira: “Onani! Wanawalume wa-
muwataire nkalaboshu mure ware, wemira nNyumba Takatifu, wankuwa-
funda wanu!” 26 Basi, nkulungwa wa minduna wa Nyumba Takatifu,
akuka pamoja na minduna kuwatwala mawalii ware. Fala wawatwala bila kuwatendera nguvu, konta wakiwopa wanu kuwapanja na mawe.

27 Pawawafikise kuBaraza ya Milandu, wakimisiwa mbere. Nkulu wa
wakulungwa wa dini akiwadairi, 28 akamba: “Ofwe atukukatazeni kufunda
kuhusu eri zina-ri, fala kweli-kwelini umwe mwankwijaza kila upande wa Yerusalemu kufunda kwenu, na musaka mutipatise lawama na damu ya
noyu munu-yu!” 29 Peduru na mawalii wenziwe wakijibu: “Tíjuzi tinsikirize
Mwenyezimungu koliko wanadamu. 30 Nlungu wa babu zetu kanfufula Insa
wamûmulaye mukingomezera pansalaba. 31 Fala noyu, Mwenyezimungu
kanlamusa upande wake wa nkono nriro awe Nlongozi na Nvushi, ipate iye
Mwenyezimungu waIziraeli awatubise na awaswamii dambi zawo. 32 Ofwe
tiwa mashahidi wa evi vinu-vi, na shahidi mwengine ndi Roho Takatifu. Iye ndi Roho Mwenyezimungu wawapa piya wenye kunsikiriza iye.”

* **5:11** “Jamati” mana ake ndi nkonjo wa wenye kunfulata Insa.

33 Wanu ware, pawasikire javire, wakimiwa pakulu futi, wakisaka wa-
wolaye. 34 Falakini munkonjo wa Baraza ya Milandu mure, mwanlimu
mmoja wa Taureti, Nfarizeu wakwitiwa Gamaliyeli, wakwinshimiwa na
wanu piya, akamuru kuwa wanawalume ware walaviriwe panja wakati
aba. Ikisa, akiwambira, 35 akamba: "Wenzangu waIziraeli, more-moreni
na ewa wanu-wa. Wazani sana-sana vyamuka kuwatenda-vyo. 36 Suku za
nyuma, kâlawirira mwananlume mmoja wakwitiwa Tehuda, akiritula kuwa
munu bora. Iye kâwapata wanu kiyasi ca miya nne. Fala mwinsho kâulaiwa,
na wanu wakinfulata ware wakitawanyikana piya, nkonjo ure ukifujika.
37 Airini, suku zakwandikiwa marikolo, akija akilawirira Yuda, nGalileya.
Iye novyo kâkidiri kuwapata wanu wengi wawenye wakunfulata, fala neye
novyo kôlaiwa, na wakinfúlata piya wâtawanyikana. 38 Basi, nukulebelani javi:
ritanuseni na ewa wanu-wa, waseni woke kwa salama, konta ikiwa ewu
mpango-wu ulawa ka munu, ufujika. 39 Falakini ikiwa ulawa ka Mwenyez-
imungu, umwe amukidiri kufuja, musije kuwoniwa kamba mubishana na
Mwenyezimungu."
Na ewo wakikubali vyaambire Gamaliyeli vire. 40 Sambi wakiweta
mawalii, wakiwacapisa, wakiwakataza kuwa wasisowere tena zina ra Insa
rire, na wakiwafungula. 41 Kwa javyo, mawalii ware nnyumba ya Baraza
ya Milandu mure walawa na moyo radi, konta Mwenyezimungu kawatula
ubora wakejeliwe kwa sababu ya zina ra Insa.
42 Na daima-zi, nNyumba Takatifu na mwawákipita mmamanyumba,
awakasa kufunda na kwereza kuwa Insa Almasihi.

6

Watondoriwa wanu saba wakuwavya mawalii

1 Kwa nozire suku zire, pawazidire kongezeka wanafunzi wa Insa, íkiwapo
dugudugu nkati ya Mayahudi wakusowera kigeregu na ware wakusowera
kiebraniya. Ware wakisowera kigeregu wakiduguda kuwa manankweli
wawo awanang'aniziwa sana pacitongiwa cakurya kila suku. 2 Ndimana
mawalii kumi na wawiri wawajumanisa piya wanafunzi wa Insa, waki-
wambira: "Sivyo vyema ofwe kwasa kufunda usemi wa Mwenyezimungu,
kupita tikihudumu mmameza. 3 Kwa javyo, kati ya wanduzetu-wa, waton-
doreni wanu saba wakuwa nawo ushahidi wakuwejala Roho Takatifu na
fahamu ipate tiwagabizi eyi kazi-yi. 4 Ila ofwe tishugulikire kulebela duwa
na kufunda usemi wa Mwenyezimungu."
5 Piya ware uwajibu usowezi ure. Wakintondola Shitefanu, wakolota
kwamini pakulu na wakumwijala Roho Takatifu. Wakiwatondola tena
Filipi, Porokoro, Nikanori, Timoni, Parmena, pamoja na Nikolayu wa An-
tiyokiya, akubalire dini ya kiyahudi. 6 Wanu ware wakolotiwa mbere ya
mawalii, wakilebeleliwa duwa, na wakituriwa makono.
7 Basi sambi usemi wa Mwenyezimungu ukenera. Isabu ya wanafunzi
Yerusalemu ikongezeka pakulu, na walongozi wa dini wengi wakisikiriza ka
kwamini.

Kufungiwa ka Shitefanu

8 Shitefanu, kwa kumwijala rehema na uwezo, ákitendanga matajabisa
makulu-makulu na alama mbere ya wanu. 9 Fala wakizuka wanu wamo-
jawapo wa sinagoga ikitiwa "Ya wenye uhuru". Wákiwa Mayahudi wa
Kireni na Aleshandriya, na wengine wa Kilikiya na Aziya. Ewo wakanza
kukaidiyana na Shitefanu. 10 Falakini ewo awakikidiri kunshinda wijiwifu
tele-tele pamoja na Roho vikinsoweresa.

[11] Ikisa wawaripa wanu wengine wambe javi: “Tinsikira akikufuru ka
Musa pamoja na Mwenyezimungu.” [12] Wakiwashongezera wanu ware,
wazee, na wanlimu wa shariya. Nakunfika karibu Shitefanu, wakinkola,
wakinlongoza kuBaraza ya Milandu ya Mayahudi. [13] Noparepare, waki-
wemisa mashahidi walongo wakisema: “Eyu mwananlume-yu aasa kukufu-
rira mahala takatifu-pa pamoja na Taureti. [14] Konta tinsikira akisema kuwa
Insa nNazareti-yo adangula mahala-pa na apindula tabiya zaatasire Musa.”
[15] Na piya wanu wekare paBaraza ya Milandu ire, nakunang'aniza rungu-
rungu, wammona uso wake ure kuwa kamba wa laika.

7

Kurikotola ka Shitefanu pamilandu

[1] Sambi, nkulu wa wakulungwa wa dini kandairi Shitefanu: “Uwe, kweli-
kwelini ndi novyo?” [2] Iye akijibu: “Jamaa zangu, wanduzangu pamoja na
wawawa, sikirizani! Mwenyezimungu ntukufu kâmwisukira wawa yetu Ibu-
rahima paákiwa Mezopotamiya, saanasamira kwikala Harani, [3] kâmwambira
javi: ‘Lawa inti yako, wase jamaa zako, uke inti yanisaka kukolotera
yonse.’ [4] Ikisa, Iburahima akilawa inti ya waKaldayo, akuka akiinshi Ha-
rani. Nokurekure, bandi ya kufwa wawaye, Mwenyezimungu kansamisira
Iburahima eyi inti yamuri kwikala umwe sambi-yi. [5] Mwenyezimungu
ampere Iburahima kuriti, anta mahala pakutula mulu. Novyo-sivyo, iye
kâmpa tamaa ya kumpa inti-yi iye iwe yake-yakeni pamoja na ujukulu wake,
ingawa âwere nawo mwana. [6] Mwenyezimungu akamba kuwa ujukulu
wake wakuja kuwa wamalamboni wakwikala inti ya wanu wengine, wawe
watwana, watabishiwe kwa muda wa myaka miya nne. [7] Tena Mwenyez-
imungu akamba: ‘Inti yawasaka kutendiwa utwana-yo, niwahukumu. Ikisa,
bandi ya evyo, wasama, wakuja kunitukuza omi epa mahala-pa.’ [8] Mwinsho
akimpa miyadi ya kupatana julu ya itani. Kwa javyo, paampongore Izaki,
akintaya itani suku yanane yawenye. Izaki akimpongola Yankubu, na
Yankubu akiwapongola wanawe kumi na wawiri, wababu zetu wakulu.
[9] Wababu zetu wakulu ware wantendera fitina nduyawo Yusufu, wa-
muzanya akuka inti ya Miswiri. Fala Mwenyezimungu ákiwa pamoja neye.
[10] Iye akinlavya tafauti zake piya, akimpa fadili na wijiwifu mbere ya
Firyauna, nfalume wa Miswiri. Ndimana Firyauna akintawaza kuwa waziri
wake Miswiri, na akingabizi nyumba yake ya kifalume.
[11] Ikisa ikija njala inti ya Miswiri na Kanaa piya, ikiwataya wanu mashaka
makulu futi. Anta babu zetu awakipata cakurya. [12] Fala Yakobu, paasikire
kuwa Miswiri iwapo tirigu, kawatuma wanawe, wababu zetu, safari yak-
wanza. [13] Pawokire safari yapiri, Yusufu karijiwisa mbere ya wanyenyeze,
na Firyauna akipata kuwejiwa jamaa zake Yusufu. [14] Yusufu akitumiza
kumwita Yakobu wawaye na jamaa zake piya, isabu ya wanu sabini na
watanu. [15] Basi Yakobu akiteremukira Miswiri, nokurekure akifwa pamoja
na wababu zetu. [16] Airini, maiti awo aperékiwa Sikemi, kawazikiwe kaburi
râuzire Iburahima kwa isabu ya parata na wakinya Emori Sikemi kure.
[17] Wakati paufikire karibu, Mwenyezimungu katimiza tamaa yaâmpere
Iburahima, kabila yetu Miswiri ikizidi kongezeka pakulu. [18] Sambi Miswiri
kure katawala nfalume mwengine sakimwijiwa Yusufu. [19] Eyu kawatenvya
jamaa zetu, kawatabisha babu zetu julu ya kuwalazimisha wawase panja
wasimana watoto wasiinshi.
[20] Kwa nowo wakati-wo ndi waapongoriwe Musa. Iye ákiwa mwema sana.
Kareriwa myezi mitatu nnyumba ya wawaze, [21] na paasiwe toto ire, mwana

wa Firyauna akinlokota, akinrera kamba mwanawe. 22 Musa kafundiwa
wijiwifu piya wa Miswiri, na kawa mwenyé nguvu wa masemo na vitendo.
23 Musa, paafikire hirimu ya myaka arubaini, akiwaza kuka kuwawona
jamaa zake, waIziraeli. 24 Paammonire muIziraeli mmoja akitabishiwa, iye
akimwingirira, akiriripira kwa ire akitabishiwa ire, akinduru mMiswiri ire.
25 Musa akiwaza kuwa wanduze waIziraeli wakwereriwa kuwa Mwenyez-
imungu awanusuru julu yake iye, fala awereriwe. 26 Subuu yake aki-
walawirira waIziraeli wamojawapo wakumana. Akiyerera kuwapatanisa,
akiwambira: ‘He! Umwe muwa munu na nduye, mbena musausana
watupu?’ 27 Fala munu akintabisha mwenziwe ire, akintanuka Musa,
akimwambira: ‘Uwe, akutawaze kuwa nkulungwa wetu waakutilamula
nani? 28 Usaka unulaye novyo kamba vyaumulaye ijana mMiswiri ire?’
29 Nakusikira javire, Musa akitira, akuka inti ya Midiyani kamba mmalam-
boni. Nokurekure akiwapongola wana wawiri.
30 Ipita myaka arubaini, ari nlanga ra mwango wa Sinayi, kamwisukira
laika na malulimi a moto, akikorera pafukutu. 31 Musa akishanga kwa
ruhuya imwisukire ire, nakusengereza karibu awone sana, ikinjira shauti ya
Mola, ikamba: 32 ‘Omi ndi Nlungu wa kinya babuzo: Nlungu wa Iburahima,
wa Izaki, na wa Yankubu.’ Musa akanza kutetema, anta kunang'aniza
aakishubutu. 33 Mola akimwambira: ‘Vula viratu vya mmaulu mwako-
vyo, konta mahala pauri-po patakatifu. 34 Niwonanga mashaka makulu
awatabishiwa wanu wangu wari Miswiri, nisikiranga kiriro cawo. Ndimana
nisuka niwafungure. Sikiriza sana-sana! Nankukutuma uludire Miswiri.’
35 Noyo Musa wawânkatare-yo, ewo pawandairire javi: ‘Nani akutawaze
kuwa nkulungwa na mwenyé kulamula?’, noyo noyoni, Mwenyezimungu
kampereka kuwa nkulungwa na nvushi, julu ya laika âmwisukire pafukutu
ire. 36 Na noyo noyoni ndi awalavire wanu Miswiri, pesire kutenda mata-
jabisa na alama inti ya Miswiri, Bahari Nyeundu, na nlanga, muda wa myaka
arubaini. 37 Noyo noyoni ndi Musa awambire waIziraeli javi: ‘Mwenyez-
imungu anzusha nkati ya wanu wake nabii wenu kamba vyanizushire omi.’
38 Noyu ndi ire ákiwa pamoja nawo waIziraeli wajumane nlanga. Iye ndi
awere shikarakanzi kati ya laika na kinya babu zetu kumwango wa Sinayi
kure. Iye ndi apokerere usemi hai, akitipa ofwe.
39 Fala wababu zetu awasakire kunsikiriza Musa, wankatala. Mmyoyo
yawo, wakisaka kuludira Miswiri, 40 wakimwambira Aruna*: ‘Titendere
maswanamu wakutilongoza. Kamana Musa atilavire Miswiri-yo, atijiwa
cinkunire.’ 41 Newo wakintenda swanamu, nfano wa ng'ombe ntoto. Ik-
isa, wakintendera kafara swanamu ire, na wakinsheherekera pakulu kinu
cawantendire na makono awo. 42 Basi, Mwenyezimungu akiwatanuka,
akiwasa wakambudu vyumbiwe binguni kamba vyavyândikiwe nkitabu ca
minabii†, cisema javi:
‘Onani, waIziraeli! Nlanga, muda wa myaka arubaini, munilavira omi
kafara yenu na swadaka? 43 He! Kwasa kutenda javyo, musukula ema ya
Moleki‡, na nondwa ya swanamu Rafani, mifano yamutendire wanyewe
mupate kwambudu. Sikweli?
Ndimana nukutuwisirani baidi kupunda Babiloniya.’
44 Wababu zetu wákiwa nawo nlanga Ema ya Ushahidi, íjengiwa kamba
Mwenyezimungu vyamwamurire Musa kujenga, kwa kufulata nfano waa-
wonire. 45 Wababu zetu wapokerera noire Ema ire, na wasukula pawalawire

* 7:40 Aruna ákiwa nduye Musa. † 7:42 Ona Amosi 5:25-27. ‡ 7:43 Moleki ákiwa nlungu saári wakweli wa waKanaa.

na Yoshwa kuriti inti-yi. Mwenyezimungu yaawatuwisire mataifa mengine
mbere ya wababu zetu. Na Ema ire ikibaki nokure mpaka wakati wa Daudi.
46 Iye karehemiwa na Mwenyezimungu, kanlebela nafasi ya kuwatafitira
waIziraeli mamburo awo§. 47 Falakini, ajire akijenga nyumba-yo ndi Sele-
mani. 48 Ka ukweli, Mwenye Nkulu ekala nyumba zakujenga wanadamu.
Kamba vyêreze nabii mmoja*, akamba javi: 49 'Binguni ndi kiti cangu, ardhi
ndi yanirika maulu angu.
Ndi nyumbani yamusaka kunijengela? (amba ndi Mola).
Au mahalani panisaka kupumula?
50 Sumi na nkono wangu mwanyewe nitendire piya vinu-vi?' "
51 Shitefanu mwinsho akamba javi: "Umwe muwa wabishi, amukeketiwe
myoyo yenu na murimba masikiro†. Daima munkatala Roho Takatifu,
kamba vyawákinkatalanga wababu zenu. 52 Nabiini salumbatiwe na babu
zenu? Ewo wawolaya mitume wákerezanga mida habari ya kwisuka ka
Mwenyé shariya‡. Sambi, na umwe ndi novyo: munzungunuka, mumulaya
iye. 53 Nomwe-nomweni ndi mupokerere shariya ilawire ijire na malaika.
Novyo-sivyo, umwe amutumire noyo shariya-yo."

Vyaafwire Shitefanu

54 Wakulungwa ware, pawasikire usowezi-wu, ukiwasoma mmyoyo
mwawo, wakintafunira meno. 55 Fala iye kamwijala Roho Takatifu,
kanang'aniza binguni, kawona nuru ya utukufu wa Mwenyezimungu, na
kammona Insa emire upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu. 56 Neye
akisema: "Onani! Nankuwona binguni wanzu, na Binadamu wa Binguni
kemira upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu!"
57 Fala nakukuwa pakulu, wakiziwa masikiro, wakimwirukira piya kwa
niya mmoja. 58 Wakintuwisira panja ya kaya ulu ire, kuno wakinpanja na
mawe. Mashahidi wakinvula nguwo zake zaâvarire wakingabizi mmakono
nnemba wakwitiwa Saulu.
59 Ewo wakizidi kumwefya mawe, kuno Shitefanu akilebela duwa,
akamba: "Mwenye Insa, pokerera roho yangu." 60 Ikisa akikokora, akifula
uto, akamba: "Mola, usiwahukumu kwa eyi dambi-yi!" Pesire kusema
javire, akifwa.

8

1 Na Saulu kakubali kuulaiwa ka Shitefanu.

Saulu akwanza kuwalumbata wenye kwamini

Noire suku ire, jamati* Yerusalemu akanza kuwapata mashaka a kulum-
batiwa pakulu. Piya wakitawanyikana inti za Yudeya na Samariya, ila
mawalii awatirire Yerusalemu kure. 2 Wanu mamuminu wanzika Shitefanu
na wanririra pakulu futi. 3 Fala Saulu akifuja jamati ire, akingira nyumba
anta nyumba, akiwasukuma waka na walume, akiwatayisa nkalaboshu.

Filipi akwereza Habari Ngema Samariya

4 Sambi, watawanyikane ware wapita wakereza Habari Ngema. 5 Filipi
neye akiteremukira kaya moja ya Samariya, nokurekure akiwereza wanu
kuhusu Almasihi. 6 Wanu wengi wakinsikiriza sana-sana Filipi vyaakisow-
era, wakinsikiriza kwa niya mmoja kuno wakiwona alama zaakitenda.
7 Kamana wanu wengi wakupatiwa na mashetwani, wakisomoka kuno

§ **7:46** Kigeregu: "nyumba ya Yakobu". * **7:48** Ona Izaya 66:1-2. † **7:51** Kigeregu: "Amutaiwe itani myoyo yenu na masikiro enu", mana ake awasaka kusikiriza habari za Mwenyezimungu. ‡ **7:52** "Mwenyé shariya" mana ake Insa Almasihi. * **8:1** "Jamati" mana ake kundi ra wanu wakunfulata Insa Almasihi.

wakituwisiwa mashetwani ware. Na vitewe pamoja na wakútumbela wengi
wakiponesiwa. 8 Kwa javyo, nkaya mure íkiwapo radi pakulu futi.
9 Nokure, akiinshi mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani, mida
âkitenda vitendo vya usawi, ákiwatajabisanga waSamariya. Iye akiritula ubora.
10 Piya wenye kaya ire kwanza ntoto mpaka nkulu wakinsikiriza, wakamba:
“Eyu munu-yu kanawo uwezo wa Mwenyezimungu, kanawo uwezo Nkulu.”
11 Ewo wakinsikiriza konta suku nyingi zawenye ákiwatajabisa na vitendo
vya usawi. 12 Fala pawankubalire Filipi vyaakereza kuhusu ufalume wa
Mwenyezimungu na zina ra Insa Almasihi, wakanza koziwa, waka kamba
walume. 13 Anta na Ansumani novyo iye mwanyewe kakubali. Bandi ya
koziwa, ákenendanga na Filipi. Iye, kwa kuwona alama na matajabisa makulu
ákitendanga are, akitajabu.
14 Mawalii Yerusalemu, pawasikire kuwa waSamariya wakubali usemi wa
Mwenyezimungu, wakiwapereka noko Peduru na Yahaya. 15 Pawafikire,
wawalebelela duwa ipate wampokerere Roho Takatifu. 16 Konta noure
wakati ure, ákiwa saanamwisukira munu anta mmoja. Ila ewo woziwa
kwa zina ra Mwenye Insa tu basi. 17 Basi, wakiwatula makono, newo
wakimpokerera Roho Takatifu.
18 Ansumani, paawonire kuwa wankupewa Roho Takatifu julu ya ku-
turiwa makono na mawalii ware, neye akiwamera nzuruku, akamba:
19 “Nnomi novyo nipeni noyo mamulaka-yo, ipate wanintula makono onse,
ampokerere Roho Takatifu.” 20 Fala Peduru akimwambira: “Upoteya
uwe pamoja na nzuruku wako-wo mwanyewe! Kuwaza kuwa ruhuya ya
Mwenyezimungu ipatikana kwa nzuruku? 21 Uwe auna fungu wala upande
kati ya eyi kazi-yi kamana moyo wako auri sana mbere ya Mwenyezimungu!
22 Basi, tubiya mabaya ako-yo, unlebele Mola, dalili akuswamii caulangele
mmoyo mwako-co. 23 Kamana niwona kuwa kwanawo nyongo ya wiyana
pakulu, na kuwa nkati ya kifungo ca ubaya.” 24 Ansumani akiwajibu,
akamba: “Umwe-po nilebeleleni ka Mola ipate cisinikune kimojawapo
vyamusowere-vyo.”
25 Peduru na Yahaya, pawesire kulavya ushahidi na kwereza usemi
wa Mola, wakiludira Yerusalemu. Pawakiludi, wakereza Habari Ngema
makaya mengi a waSamariya.
26 Ikisa, laika wa Mola akisowera na Filipi, akamba: “Lawa uke upande
wa suheli, utware njira ya kuteremukira Yerusalemu ukukirira Gaza.” Noyo
njira-yo yalanga. 27 Basi Filipi akilawa akuka. Paakuka akisimanana naye
mwananlume cande wa Etiyopiya, ákiwa ntumisi nkulu wa Kandasi†, Rainya
wa Etiyopiya. Noyo mwananlume-yo ndi agabiziwe piya kazi za mizuruku.
Iye kôka Yerusalemu kuntukuza Mwenyezimungu. 28 Paásimanane nawo-po
ákiludira kwawo. Kekala munkukuta mwake, akifyoma kitabu ca nabii
Izaya. 29 Roho Takatifu kamwambira Filipi: “Sengereza karibu ya nkukuta
ure pare, ukasikire nowe.” 30 Filipi akituwa akisengereza pankukuta pare,
akinsikira nTiyopiya ire akifyoma kitabu ca nabii Izaya. Filipi akindairi:
“Mwaja? Camufyoma-ci, mwankwereriwa?” 31 Amiri ire akinjibu: “Nereri-
waja saneleweshiwe?” Kwa javire, iye akimwambira Filipi, akamba: “Kwera
munkukuta-mu, tikare onse.”
32 Usowezi takatifu‡ wawenye waákifyoma ndiwu, ukwamba javi:
“Iye ákiwa kamba kondoo wakuka kusinjiwa,
kamba mwana wa kondoo vyanyamala ndu,
ka mwenye kunsinja mabururu ake,

† **8:27** “Kandasi” mana ake “Rainya”. ‡ **8:32** Ona Izaya 53:7-8.

novyo-novyoni neye aambure kanywa yake.
33 Kwa kurinyenyekeya kwake, wantuwa shariya.
Hapana asaka kusowera kuhusu kizazi cake
konta uhai wake ulaviwa mulumwengu-mu."
34 Amiri ire akindairi Filipi: "Nukulebela, evi vyaamba nabii-vi
kankumwamba nani? Kankuramba mwanyewe au munu mwengine
mmojawapo?" 35 Basi Filipi akanza kusowera, na mwanzo wa noya Mandiko
Takatifu-ya, akimwereza habari ya Insa.
36 Pawakuka munjira, wakisingana maji. Amiri ire akamba: "Are pare
maji! Cikataza omi koziwa kinani?" 37 § 38 Basi, amiri ire akimisisa nkukuta
ure, wakisuka wo-wawiri, wakingira mmaji, Filipi ire akimoza noparepare.
39 Pawalawire mmaji mure, Roho wa Mola akinlainisa Filipi, na amiri ire
awere wakummona tena. Basi, akitwala njira akuka vyake ka moyo radi!
40 Filipi akiwoniwa Azoto, akipita akereza Habari Ngema kaya ulu-ulu zire
piya mpaka akifika Kaisariya.

9

Insa amwita Saulu anfulate

1 Saulu akizidi kutisha na mawazo a kuwolaya wanafunzi wa Mwenye
Insa. Akimukira nkulu wa wakulungwa wa dini, 2 kunlebela waraka ya
kuka Damashiku akolote mmasinagoga, ipate akiwasingana walume au
waka wenye kufulata Njira ya Insa, awafunge, oke nawo Yerusalemu.
3 Fala iye paakuka vikinkuna ari karibu ya Damashiku, kwa gafula ikinzun-
guriza nuru ya kulawa binguni. 4 Noparepare akigwa, akisikira shauti
ikimwambira: "Saulu, Saulu, mbana unilumbata?" 5 Iye akidairi: "Uwe nani,
Mwenye?"
Shauti ire ikinjibu: "Omi Insa waunlumbatanga-yo. 6 Fala lamuka, uke ire
kaya ire, eko ukwambiriwa caukujuzi kutenda."
7 Wanawalume walongozane naye Saulu ware, wakimira wakinyamala,
wakisikira shauti fala awakimmona munu wawenye. Mashala! 8 Saulu
akilamuka pansi pare, na ingawa maso ake kafungula, fala aákiwona kinu.
Ndimana, ewo wakinkola nkono, wakimukisa Damashiku. 9 Iye kekala suku
natu saawona. Nozo suku-zo, aataire pakanywa cakurya wala maji.
10 Damashiku kure ákiwapo mwanafunzi mmoja wakwitiwa Ananiya,
imwisukira ruhuya ya Mwenye Insa, shauti ikimwita: "Ananiya!" Iye
akijibu: "Labeka, Mwenye." 11 Mwenye Insa akimwambira: "Ritengeze,
uke barabara yakwitiwa Koloka. Ukafike nyumba ya Yuda, ukandairishe
mwananlume wa Tarusu wakwitiwa Saulu. Ka ukweli, iye kankule-
bela duwa. 12 Imwisukira ruhuya, neye kammona mwananlume wak-
witiwa Ananiya akingira akintula makono, akinlebelela aludire kuwona."
13 Ananiya akijibu: "Mwenye, niwasikiranga wanu wengi wawenye wak-
isowera kuhusu noyo mwananlume-yo na ubaya mwingi iye awatendanga
wanu wako watakatifu Yerusalemu-ko. 14 Na epa iye kanawo mamulaka
a wakulungwa wa dini a kuwafunga piya wenye kwambudu zina rako."
15 Fala Mwenye kamwambira: "Uka, konta noyo mwananlume-yo ninton-
dola nintumire awereze zina rangu Sawari-Mayahudi, mafalume, pamoja
na waIziraeli. 16 Omi mwanyewe nimolotera Saulu mashaka akija kunkuna
kwa ajili yangu."

§ **8:37** Mandiko mengine a mida eyi aya-yi aipo. [Filipi akinjibu: "Ukamini ka moyo wako piya, acipo cikataza." Na iye akinjibu: "Nukwamini kuwa Insa Almasihi Mwana wa Mwenyezimungu."]

17 Basi Ananiya akuka, akingira nyumba ire, akintula makono, akamba:
"Nduyangu Saulu, Mwenye kanituma kwako, Insa mwanyewe akulawírire
munjira-yo, ipate uludire kuwona na akwijare Roho Takatifu." 18 Kwa
mpunde noure, vigwa vinu mmaso mwa Saulu vyakulanda mamba a inswi.
Kweli, iye akiludira kuwona. Basi, akilamuka akuka akoziwa. 19 Pesire
kurya, akipata nguvu.

Saulu Damashiku

Saulu akikala Damashiku nokure pamoja na wanafunzi wa Insa kwa
muda wa suku aba. 20 Kwa wakati noure, akuka mmasinagoga a Mayahudi,
akanza kwereza kuhusu Insa, kuwa iye ndi Mwana wa Mwenyezimungu.
21 Piya wakinsikira, wakitajabu, wakamba: "Sinoyu mwananlume aki-
walumbata wambudu zina ra Insa Yerusalemu kure-yu? Sicinjisire epa
noco, awafunge, awapereke ka walongozi wa dini?" 22 Fala Saulu kila mara
akizidi kwijaziwa uwezo. Iye akiwatikinisa Mayahudi wakikala Damashiku
kwa kuwejiwisa kuwa Insa ndi Almasihi.
23 Zipita suku nyingi zawenye, 24 Mayahudi wakisikizana kumulaya, fala
iye kawejiwirira mipango yawo. Ikisa tena, Mayahudi wakisonderanga
mmiryango ya kaya, usiku na nsana, ipate wammone Saulu wamulaye.
25 Ndimana, wanafunzi wake wakintwala usiku, wakimpenyeza pakitololo
ca kipama, wakinteremusa.*
26 Saulu paafikire Yerusalemu, kayerera kusanganyika na wanafunzi wa
Insa. Fala piya ware wakimopa, awakamini kuwa iye kweli-kwelini mwana-
funzi. 27 Fala Barinaba akintwala, akimpereka ka mawalii. Akiwereza
namuna Saulu vyaâmonire Mwenye Insa munjira, âkisowera naye. Na kaw-
ereza novyo namuna vyêreze kuhusu Mwenye Insa bila wofi Damashiku.
28 Kwa javyo, Saulu akenenda nawo pamoja Yerusalemu, ákiwa na uhuru
wa kwingira na kulawa kati yawo, ákiwereza kuhusu Insa bila wofi. 29 Iye
ákisoweranga na ákikaidiyana nawo Mayahudi wakusowera kigeregu, fala
ewo wakisakula namuna ya kumulaya. 30 Pawasikire, wanduze wenye
kwamini wakintwala Saulu, wakuka naye Kaisariya, nokurekure wakim-
pereka Tarusu.
31 Kwa javyo, jamati inti za Yudeya, Galileya, na Samariya zíkiwa nawo
usalama na zikirimba. Zíkirijenga na inshima za Mola na kwa nguvu za Roho
Takatifu, zikizidi kongezeka.

Kuponesiwa ka Aineya

32 Peduru ákenendanga kila upande, koka novyo kuwawona watakatifu
wakikala Lida. 33 Noko akisimanana na mwananlume mmoja wakwitiwa
Aineya, ákiwa kitewe, mainsha ake ákiwa a pakinanda muda wa myaka mi-
nane. 34 Peduru akimwambira: "Aineya, Insa Almasihi akuponesa! Lamuka,
tandika kinanda cako." Neye, kwa mpunde noure, akilamuka. 35 Wanu
piya wa makaya a Lida pamoja na a Saroni wammona, newo wamwamini
Mwenye Insa.

Kuziribusiwa ka Tabita

36 Kaya ulu ya Yafa ákiwapo mwanafunzi mmoja wakimwita Tabita. (Zina
nkigeregu akitiwa Dorka.) Noyo mwanamuka-yo ákitendanga vitendo vyema
na ákilavyanga zaka. 37 Kwa nozire suku zire, kalwala, ikisa akifwa. Bandi ya
kumosa, maiti wakitula kukisusi kugorofa. 38 Kwa kuwa Yafa kúkiwa karibu
na Lida, wanafunzi pawasikire kuwa Peduru kawa Lida, wamperekera
wanawalume wawiri kuntafadali javi: "Njo kwetu kuno, usikawe."

* **9:25** Ona 2 waKorintiyu 11:33.

[39] Kwa javyo, Peduru akilawa, akilongozana nawo. Nakufika, wakimpereka kugorofa nkisusi. Piya manankweli wakimira karibu ya Peduru, kuno wakirira na wakimolotera anzu na nguwo zaákisonanga Dorka ári hai.
[40] Peduru wanu ware piya akiwalavira panja, akikokora, akilebela duwa. Ikisa akizungunuka, akinnang'aniza maiti ire, akamba: “Tabita, lamuka!” Iye akifungula maso ake, nakummona Peduru, akikala. Mama! [41] Peduru akinkola nkono, akinlamusa, akimwimisa. Ikisa akiweta wenye kwamini ware pamoja na manankweli, akiwolotera nkomu wawenye dodola.

[42] Wanu piya wa kaya ulu ya Yafa ire wakisikira habari zikunire zire, na wengi wakinkubali Mwenye Insa. [43] Na Peduru kainshi suku nyingi zawenye Yafa kure nnyumba ya mwenye Ansumani. Ansumani-yo kazi yake íkiwa nsuwa-sambala.

10

Habari Ngema iwafika wanu Sawari-Mayahudi

Koroneliyu amwisukira laika

[1] Ákiwapo Kaisariya mwananlume mmoja ákitiwa Koroneliyu, ákiwa nfalume wa kundi ra masurudadu rikitiwa “Kundi ra Italiya”. [2] Iye akimwajibu mambo a Mwenyezimungu, na akimopa Mwenyezimungu, iye pamoja na jamaa zake piya. Iye ákilavyanga zaka pakulu, na daima ákilebelanga duwa ka Mwenyezimungu. [3] Kwa suku moja, wakati wa alhanswiri, imwisukira ruhuya, kammona sana-sana laika wa Mwenyezimungu akinjira akimwita: “Koroneliyu!” [4] We! Akibaki akinnang'aniza laika ire rungu-rungu, wakushanga wawenye, akindairi: “Kinani mwenye?”

Laika ire akinjibu: “Duwa yako pamoja na zaka yaulavyanga ifika ka Mwenyezimungu akumbukire tamaa zake. [5] Epa sambi, wapereke wanawalume woke mpaka Yafa, wakantware mwananlume wakwitiwa Ansumani, atapiriwe zina ra Peduru. [6] Eyu munu-yu kafikira ka mwananlume wakwitiwa Ansumani, nsuwa-sambala. Nyumba yake iwa nanyenje ya mwani.”
[7] Nakulainika laika waakisowera naye ire, iye akiweta watumisi wake wawiri na surudadu mmoja muminu kati ya ware wákiwa pakazi yake.
[8] Akikola kuwereza piya, akiwatuma kuka Yafa.

Peduru imwisukira ruhuya

[9] Subuu yake, ewo pawakenenda munjira karibu ya Yafa, Peduru akikwera pajulu ya nyumba kulebela duwa. Íkiwa kiyasi ca aduhuri. [10] Ikinkola njala, akisakula kurya. Pawakipika cakurya, ikimwisukira ruhuya. [11] Kawona bingu iri wanzu, cikija kinu cakulanda nguwo ulu ifungiwe malunsa ómane, ikiteremusiriwa pansi. [12] Nkati-mo wákiwapo kila namuna ya manyama wa maulu mane na wadudu wakurikweta pansi pamoja na nyuni za julu.
[13] Basi iye akisikira shauti, ikamba: “Lamuka Peduru, sinja, urye.” [14] Peduru akamba: “Sishubutu, Mwenye! Kamana tangu sinarya kinyafu wala caharamu.” [15] Kwa mara nyengine tena, shauti ire ikimwambira javi: “Usite haramu kinu caahalalishe Mwenyezimungu.” [16] Evi vikuna mara natu. Kwa mpunde noure, nguwo ire ikiludisiriwa binguni.

[17] Peduru, paakishanga kuhusu mana a ruhuya imwisukire ire, wanu watumiwe na Koroneliyu ware wêmira panryango, wakidairi nyumba ya Ansumani. [18] Wakita, wakidairi: “Mwananlume wakwitiwa Ansumani Peduru kafikira nomu?” [19] Peduru paakiwaza mana a ruhuya ire, Roho

Takatifu akimwambira javi: “Ona, wanu watatu wajire-wo wakusakula.
20 Basi, lamuka wisuke, ulongozane nawo, usiwe na dana, konta omi ndi
niwatumire.” 21 Kwa javyo, Peduru akisuka, akiwambira wanu ware: “Omi
ndi munu wawenye wamúri kunsakula-yo, epa cikujisireni kinani?” 22 Ewo
wakinjibu: “Ofwe katituma Koroneliyu, nfalume wa kundi ra masurudadu.
Iye mwenyé shariya, amopa Mwenyezimungu, na Mayahudi piya wansifu
pakulu sana. Iye kamuriwa na laika takatifu atumize kukwita uke kwake,
ipate akakusikire usowezi wako.” 23 Basi Peduru akiwakaribisha wakingira,
wakifikira nopare. Subuu yake iye akilawa, akilongozana nawo, pamoja na
wenziwe wamojawapo wa Yafa wakimpereka.
24 Subuu yake, akifika Kaisariya, na Koroneliyu neye kekala ákiwarindira.
Iye kâwalarika jamaa zake na marafiki zake wa pamoyo. 25 Sambi, Peduru
pengire, Koroneliyu nakummona, akingwirira mmaulu kuntukuza. 26 Fala
Peduru akinlamusa, akimwambira: “Imira! Omi novyo niwa mwanadamu!”
27 Peduru nakusowera naye, kengira pansana, kawasingana wanu wengi
wajumana, 28 akikola kuwambira: “Umwe mukwijiwa kuwa Yahudi aajuzi
kusanganyika au kuwandikana naye munu Saari-Yahudi. Fala Mwenyez-
imungu kanifahamisha munu nisimwite nnyafu wala haramu. 29 Ndimana
panitiwe, nija epa ka moyo radi. Kwa javyo, munitira kinani?”
30 Koroneliyu akinjibu: “Bandi ya suku nne, nowu wakati wa alhan-
swiri-wu, nikilebela duwa nnyumba mwangu-mu. Kwa mpunde nim-
mona munu kemira mbere yangu, kavala mavazi melupa akumensa-
mensa, 31 akinambira: ‘Koroneliyu, isikiriwa duwa yako-yo pamoja na zaka
yaulavyanga-yo vyankukumbukiriwa mbere ya Mwenyezimungu. 32 Kwa
javyo, ntume munu Yafa akantware Ansumani atapiriwe zina ra Peduru.
Iye kafikira nyumba ya Ansumani, nsuwaji sambala, akwikala nanyenje ya
mwani.’ 33 Ndimana, nitumiza kukwita upesi-upesi, na uwe kutenda sana
kuja. Epa sambi piya tijumana nopa mbere ya Mwenyezimungu kusikira
piya vyaakwamurire Mola.”

Peduru awereza Habari Ngema Sawari-Mayahudi

34 Basi, Peduru akanza kusowera, akamba: “Ka ukweli, nereriwa kuwa
Mwenyezimungu wanu piya awatafiti sawa-sawa. 35 Wanu wa kabila mo-
jawapo wakumópa na wakuténda shariya, iye awapokerera. 36 Mukwijiwa
habari Mwenyezimungu zawaperekere waIziraeli, kupata kuwereza us-
alama julu ya Insa Almasihi. Iye ndi Mwenye wa wanu piya. 37 Umwe
mukwijiwa vinu vikunire inti ya Yudeya piya, mwanzo wa Galileya, bandi
ya koza kakerezanga Yahaya. 38 Mukwijiwa kuhusu Insa nNazareti namuna
Mwenyezimungu vyaantawaze kwa Roho Takatifu na vyaampere uwezo.
Mukwijiwa kuwa iye kenenda kila upande, akiwatenda wanu vyema, na aki-
waponesa piya wenye kutabishiwa na mashetwani konta Mwenyezimungu
ákiwa pamoja naye.
39 Ofwe tiwa mashahidi wa piya vyaatendire Insa, inti za Mayahudi na
Yerusalemu. Ikisa tena ewo wamûlaya, wangomezera pamuti. 40 Fala suka
ya tatu, Mwenyezimungu munu-yu kanfufula na kamolota baina awoniwe,
41 siyo kuwa wammona wanu piya, ila kawoniwa na mashahidi waton-
doriwe mida na Mwenyezimungu, ofwe tirire na tinywere naye, bandi ya
iye kufufuka ka wafwi. 42 Iye katilaizira tiwereze wanu, tilavye ushahidi
kuwa iye ndi ire atomoriwe na Mwenyezimungu awe mwenyé kuwalamula
wari hai na wafwire. 43 Piya minabii walavya ushahidi kuhusu noyu, wamba
kuwa piya wenye kumwamini onse wapata kuswamiiwa madambi, kwa
zina rake.”

Sawari-Mayahudi awesukira Roho Takatifu

44 Peduru kuno akisowera novire, Roho Takatifu akiwesukira piya wanu
wakisikira usowezi ware. 45 Mayahudi makamilifu wampereke Peduru
ware, watajabu pakulu sana konta Roho Takatifu kawamiminira* novyo
wanu Sawari-Mayahudi. 46 Kamana wawasikira wakisowera luga saziji-
wikana, kuno wakinsifu Mwenyezimungu. Ikisa Peduru akijibu, 47 akamba:
"Ewa wanu-wa wampokerera Roho Takatifu kamba ofwe. Akataza maji
koziwa ewo nani?" 48 Ikisa Peduru akamuru wakoziwe kwa zina ra Insa
Almasihi. Mwinsho, wakinlebela Peduru wekare naye muda wa suku aba.

11

Peduru akwereza jamati ya Yerusalemu habari zikunire

1 Sambi, mawalii na wenye kwamini inti ya Yudeya piya wasikira kuwa
wanu Sawari-Mayahudi wakubali usemi wa Mwenyezimungu. 2 Peduru,
paafikire Yerusalemu, akisutumiwa na wenziwe ware wataiwe itani ware.
3 Ewo wakamba: "Uwe kwingira nyumba ya wanu sawatayiwe itani, ikisa
tena kurya nawo pamoja!" 4 Fala Peduru akanza kuwambira vyavifulatane,
akamba: 5 "Omi níkiwa kaya ulu ya Yafa níkilebela duwa. Noparepare,
inisukira ruhuya. Niwona kinu karibu yangu cakulanda nguwo ulu iki-
lawa binguni, yakuwa na malunsa mane ikinitelemukira panikiwa pare.
6 Panikinang'aniza sana, nkati mwake niwawona nyama wa maulu
mane, nyama za nundu, wadudu wakurikweta pansi, pamoja na nyuni za
julu. 7 Ikisa nisikira novyo shauti ikinambira: 'Lamuka Peduru, usinje, urye!'
8 Nikilawa omi nikijibu: 'Sishubutu, Mwenye! Sinarya kinu kinyafu wala ca
haramu.' 9 Shauti ya mbinguni ire ikinambira tena javi: 'Usite haramu kinu
caahalalishe Mwenyezimungu.' 10 Evi vinikuna mara natu, ikisa nguwo ire
ikiludisiriwa binguni.
11 Kwa mpunde noure, wanawalume watatu wakija mpaka nyumba
yanifikire ire. Ewo wakilawa Kaisariya wâtumiwa kwangu omi. 12 Roho
wa Mwenyezimungu kanambira nilawe nuke na wanu ware, nisiwe na
wasi-wasi nawo ingawa siwo Mayahudi. Tikilongozana na wanduzangu
sita ware. Nakufika tikingira nyumba ya ire atumire ire. 13 Basi iye
akanza kutereza namuna vyaammonire laika pakaya pake, emire akamba:
'Watume wanu Yafa wakantware Ansumani Peduru. 14 Iye akwambira
usowezi wakukuvusha uwe pamoja na jamaa zako.' 15 Pananzire kusowera
nawo, akiwesukira Roho Takatifu, kamba vyaanzire kutisukira ofwe. 16 Na
nikumbukira vyaasemire Mwenye Insa kuwa: 'Ndi kweli kuwa Yahaya koza
na maji, fala umwe mukuja koziwa na Roho Takatifu*.' 17 Sambi, ikiwa
Mwenyezimungu kawapa wanu ware uwezo mmoja kamba vyatipere ofwe
novyo, patimwaminire Mwenye Insa Almasihi, omi ndi nani wakubishana
na Mwenyezimungu?"
18 Ewo pawasikire usowezi-wu wakitengemana, wakintukuza Mwenyez-
imungu, wakamba: "Wanu Sawari-Mayahudi newo novyo Mwenyezimungu
kawapa kutubiya†, wapate mainsha a milele."

Jamati ya Antiyokiya

19 Wenye kwamini watawanyikana kwa sababu ya kulumbatiwa ku-
lawirire bandi ya kufwa Shitefanu. Wengine wakuka inti ya Foinikiya,
wengine Kiporo, na wengine Antiyokiya. Wakipita wakereza habari ya Insa,

---

* **10:45** Mana ake: Roho Takatifu kawejala wanu ware, kawapa uwezo upya. * **11:16** "Koziwa na Roho Takatifu" mana ake ndi kwijaziwa na Roho Takatifu. † **11:18** "Kutubiya" epa mana ake ndi "nafasi ya kutubiya".

ila wakiwereza Mayahudi tu basi. 20 Fala wengine wa Kiporo na wa Kireni
woka mpaka Antiyokiya, nokurekure wakisowera novyo na wanu Sawari-
Mayahudi, wakiwereza kuhusu Mwenye Insa. 21 Na uwezo wa Mola‡ úkiwa
pamoja newo. Wanu wengi wakinkubali Mwenye Insa.
22 Habari-zi zisikirikana jamati ya Yerusalemu, newo wakintuma Barin-
aba oke Antiyokiya. 23 Barinaba paafikire nakuwona neema ya Mwenyez-
imungu kawa radi, na kawarimbisa myoyo piya ware walungane na
Mwenye wawe na niya ya mmoyo. 24 Kamana Barinaba ákiwa munu mwema,
wakumwijala Roho Takatifu na waminifu. Na wakongezeka wanu wengi
wawenye upande wa Mwenye Insa.
25 Ikisa Barinaba akilawa akuka Tarusu kupita akinsakula Saulu.
26 Nakunsingana, akinsukula mpaka Antiyokiya. Wakijumana nokurekure
mwaka nzima pamoja na jamati ya Antiyokiya, mwawákiwafunda wanu
wengi wawenye. Na Antiyokiya kure, wanafunzi ndi kawanzire kwitiwa
"wafulati wa Insa".
27 Kwa nozire suku zire, minabii wengine wâlawa Yerusalemu wakuka
Antiyokiya. 28 Katika kundi rawo, munu mmoja wakwitiwa Agabu akila-
muka, na kwa uwezo wa Roho Takatifu akiwambira: "Ikuja njala ulu futi
ulumwengu nzima-wu." (Eyo njala-yo kweli-kwelini ikija ikilawirira wakati
wa Klaudiyu§.) 29 Basi wanafunzi wakinuwiya kuwasaidiya wenziwawo
wakiinshingi Yudeya, kila mmoja kacanga cawere nawo. 30 Newo waki-
tenda novire, wakipereka ka walongozi wa jamati mmakono mwa Barinaba
pamoja na Saulu.

12

Wenye kwamini walumbatiwa

1 Kwa nowo wakati-wo, nfalume Herodi akitumiza kuwatabisha wanu
wamojawapo wa jamati kwa kutumira makono awo. 2 Iye kamulaya na up-
anga Yakobu nduye Yahaya. 3 Pawonire kuwa Mayahudi viwajibu, Peduru
novyo akinfunga. (Evyo vikuna wakati wa jambo ra Mayahudi ra "Mikate
saina furumento"). 4 Nakunkola akintaya nkalaboshu, akingabizi mmakono
mwa vipinga vine vya masurudadu wane-wane wakipitisana. Mpango wake
úkiwa olotiwe mbere ya wanu bandi ya suku ya Pashukwa. 5 Kwa javyo,
Peduru akifungiwa nkalaboshu, kuno jamati ikinlebelela duwa mpunde-
mpunde ka Mwenyezimungu.

Kufunguriwa ka Peduru

6 Ifikire karibu Herodi kumolota Peduru mbere ya wanu, noire suku ire
usiku wake Peduru kâlala kati-kati ya masurudadu wawiri, afungiwe na
alucema kuno na kuno. Wákiwepo masurudadu wengine wêkala panryango
wa kalaboshu ire. 7 Mpunde noure akimwisukira laika wa Mola, nkala-
boshu mure ikijala nuru mukilangala vu! Laika akintikinya weya Peduru
akinlamusa, akimwambira javi: "Lamuka upesi!" Unyolo ure ukinvurika
makono mure ukigwa, iyaii! 8 Laika ire akimwambira javi: "Vala ukanda
na viratu vyako." Peduru akitenda novire. Laika ire akamba tena: "Vala
koti rako mmaweya-mo, unifulate." 9 Iye akilawa akinfulata, sejiwa kuwa
vyakweli vyaakikunisha laika ire, akitula kamba ári kulota. 10 Ewo, bandi
yakumpunda surudadu wakwanza na wapiri, wakifika panryango wa cuma
wakulawira nkaya. Ukifunguka wanyewe, newo wakilawa, wakidanira
mbarabara. Kwa mpunde noure, laika ire akilainika.

‡ **11:21** Kigeregu: "nkono wa Mola," mana ake "uwezo wa Mola". § **11:28** Kalaudiyu ákiwa nfalume wa waRoma.

11 Noure wakati ure, Peduru akifahamu vikunire vire, akamba: “Sambi
ndi panijiwe kweli-kwelini kuwa Mola kampereka laika wake, kaninusuru
mmakono mwa Herodi na piya vyawalangele kunitenda Mayahudi.”

Peduru akwereza kufunguriwa kwake

12 Paakiwaza javire, Peduru akifika kwawo Mariyamu, mamaye Yahaya
ákitiwanga kwa zina rengine Maruku. Noko ndi kawajumane wanu wengi
wakinlebelela duwa. 13 Peduru nakufika, akibiya nryango wa kubalakãu.
Ntumisi wakwitiwa Roza akilamuka akuka kwitika hodi ikilombiwa ire.
14 Paamanyire kuwa shauti ya Peduru, akitenda radi pakulu sana, akasa
kufungula nryango, akituwirira pansana, akereza akamba: “Umwe! Peduru
ndi ari kulomba hodi.” 15 Fala ewo wamwambira, wamba: “Uwe kunamava.”
Fala iye akakikisha kanguvu: “Kweli!” Sambi ewo wakinjibu: “Siyo iye, laika
wake.” 16 Basi sambi, Peduru akizidi kwibiya nryango ure kim-kim-kim!
Mwinsho, pawafungure wammona Peduru, mama! Wakitajabu pakulu futi!
17 Iye akiwatendera alama na makono ipate wanyamare. Sambi, akikola
kuwereza namuna Mola vyaanlavire nkalaboshu. Ikisa akiwambira: “Ezi
habari-zi mwerezeni Yakobu na wajamaa wengine.” Nakulawa, akuka
upande mwengine.

18 Pakucere subuu, masurudadu wanza kufazaika pakulu sana. Awaki-
jiwa cinkunire Peduru. 19 Herodi akitumiza asakuriwe Peduru. Paatowire
kuwoneka, akiwadairi masurudadu ware, na akamuru wolaiwe. Mwinsho,
Herodi akilawa Yudeya, akuka akikala Kaisariya suku aba.

Kifo ca nfalume Herodi

20 Sambi, Herodi kakimiyana nawo pakulu wanu wa Tiru na wa Sidoni.
Basi ewo wakijumana wakuka wakisowera naye. Ewo wanza kunfika
Balashitu, nkolakazi maalumu wa nyumba ya nfalume awasaidiye. Ikisa
wakinlebela Herodi wapatane naye kwa usalama konta ewo inti ya Herodi
nokure ndi kawakukanga wakipata vyakurya. 21 Suku Herodi yaâturire
kusowera na wanu ware, iye kavala mavazi a kifalume, akikala pakiti cake,
akanza kuwapa habari mbere yawo. 22 Basi wanu wakibiya kilulu. Lu-lu-lu!
Wakamba: “Eyo asowera-yo nlungu, siyo mwanadamu!” 23 Kwa noure
mpunde ure, laika wa Mola akimwibiya Herodi, konta aampere utukufu
Mwenyezimungu! Ndimana, Herodi akifwa, akiriwa na nvunyo.

24 Sambi, usemi wa Mwenye ukereziwa, na inti ire piya ukizidi kwenera.
25 Barinaba na Saulu, pawatimize kazi zawo, wakiludira Yerusalemu kure,
wânsukula Yahaya wakwitiwa Maruku.

13

Roho Takatifu awatondola Barinaba na Saulu

1 Nkati ya jamati ya Antiyokiya, wákiwapo minabii na wanlimu*. Kati
ya ewo, wákiwapo Barinaba, Ansumani (zina rengine akitiwa “Mwerufi”),
Lukiyu nKireni, Manaheni (rafiki yake nfalume Herodi tangu usimana
wawo) pamoja na Saulu. 2 Suku moja, pawákitenda ibada ya Mwenye pamoja
na kufunga, Roho Takatifu kawambira javi: “Walavyeni sambi-pa Barinaba
na Saulu wawe wangu omi, watende kazi maalumu yaniwetire.” 3 Basi,
pawesire kufunga na kutenda duwa, wawatula makono ikisa wakilayana
nawo wakuka.

Safari yakwanza ya Saulu kwereza Habari Ngema

* **13:1** Minabii wakereza Habari Ngema na wanlimu wakiwafunda wanu kuhusu Mandiko.

Barinaba na Saulu kisirwa ca Kiporo

4 Kwa javyo, Barinaba na Saulu, kwa kuperekiwa na Roho Takatifu, wak-
ilawa wakukirira Selukiya. Nokurekure wakiripakira, wakuka na batela
mpaka Kiporo. 5 Nakufika Salamina, wakanza kwereza usemi wa Mwenyez-
imungu mmasinagoga a Mayahudi. Wákiwa pamoja na Yahaya akiwasaidiya.
6 Wenenda kisirwa ca Kiporo piya mpaka wafika Pafu. Nokurekure
wansingana Yahudi mmoja wakwitiwa Bar-Insa. Iye ákiwa nabii nlongo
na nsawi. 7 Iye ákiwa pamoja na nfalume wa kisirwa cire wakwitiwa
Seruju Paulu, mwananlume mwerevu. Eyu akiwarifu Barinaba na Saulu
konta akisaka kusikira usemi wa Mwenyezimungu. 8 Falakini Elima (ndi
vyaakitiwa nkigeregu) noire nsawi ire, akibishana nawo Barinaba na Saulu.
Akinkenekeza nfalume anzungunuse kwamini.
9 Fala Saulu, kwa zina rengine wawakimwita Paulu, kamwijala Roho
Takatifu, akinnang'aniza nsawi ire rungu-rungu, akimwambira javi: 10 "Uwe
kuwa mwana wa Ibilisi! Ukwijala ulongo na vitendo vya ubaya. Kuwa
aduwi wa shariya piya. Ukwasa rini kuzungunusa njira za kweli za Mwenye
Insa? 11 Epa sambi, nkono wa Mwenye ubishana nowe. Ukuwa kipofu, kwa
muda mojawapo auja kuwona juwa." Kwa mpunde noure, Elima kumaso
kukimwinukala pi. Akizungunuka-zungunuka kunsakula munu ankore
nkono, ankongoje. 12 Basi nfalume ire nakuwona vikunire vire, kamini, na
katajabu mafundiro a Mwenye.

Paulu na Barinaba wakwereza Habari Ngema inti ya Pisidiya

13 Paulu na wenziwe wakilawa Pafu, wakiloka, wakuka Perga ya Panfil-
iya. Nokurekure, Yahaya akiwasa, akiludira Yerusalemu. 14 Ewo wakizidi
kusafiri, wakilawa Perga, wakuka mpaka Antiyokiya, inti ya Pisidiya. Suku
ya sabadu wakingira nsinagoga, wakikala. 15 Ikisa zikifyomiwa shariya za
Musa na mandiko a minabii wengine-po. Nakisa wakulungwa wa sina-
goga wakiwakaribisha Paulu na Barinaba, wakiwambira: "Wanduzangu,
ári na usowezi wakuwahurumiya wanu-wa onse, ereze." 16 Sambi, Paulu
akilamuka, akolosa nkono, akisema: "Wenzangu waIziraeli na umwe muri
kumopa Mwenyezimungu: sikirizani sana-sana. 17 Nlungu wa umati
waIziraeli-wu kawatondola babu zetu na kawatula ubora pawákikalanga
kiyeni inti ya Miswiri. Kwa nkono wake wa uwezo, kawalamusa kawalavya
noyo inti-yo. 18 Iye pawákiwa nlanga kawavumirira kiyasi ca myaka
arubaini. 19 Na bandi ya kupoteza kabila saba inti ya Kanaa, iye kawapa
wanu wake kuriti inti yawo, 20 kiyasi ca myaka miya nne na amusini†. Ikisa
akiwagabizi mafalume wanguvu mpaka paataware nabii Samuweli. 21 Basi
sambi, wanu ware wâlebela wapewe nfalume, na Mwenyezimungu akiwapa
Saulu, mwana wa Kishi, mwananlume mmoja wa rikolo ra Benjami. Iye
kamiliki myaka arubaini. 22 Nakunlavya Saulu, akintawaza Daudi kuwa
nfalume wawo. Kuhusu Daudi, Mwenyezimungu kalavya ushahidi, kaamba
javi:
'Nimmonerera Daudi, mwana wa Yese.
Iye nomi moyo wetu mmoja,
iye ndi ája kutimiza nafsi yangu piya.'
23 Kati ya ujukulu wa noyu Daudi-yu, Mwenyezimungu kawaperekera
waIziraeli Nvushi, Insa, kamba iye vyaâwapere tamaa‡. 24 Kábula ya kuja
Insa, Yahaya kâwereza futi wanu piya wa Iziraeli kuwa watubiye dambi zawo,

---

† **13:20** Myaka miya nne pawákiwa Miswiri (ona Mwanzo 15:13), na myaka arubaini pawákiwa nlanga, pamoja na myaka kumi tangu kwingira Kanaa mpaka inti-yo payawanyiriwe marikolo (ona Yoshwa 14). ‡ **13:23** Ona Izaya 9:2-7, 12:2-6, 53.

woziwe. 25 Karibu ya kumariza kazi zake, Yahaya kawambira wanu javi:
‘Umwe mudaniza kuwa omi niwa nani? Omi siri Almasihi, ila iye akuja
bandi ya omi, na noyo-yo anta omi siri bora kufungula mizizi ya viratu
vyake.’ ”
26 Paulu akizidi kusowera: “Jamaa zangu, ujukulu wa Iburahima na
umwe muri kumopa Mwenyezimungu, ijiwani kuwa usemi wakutivusha
tiperekeriwa nófwe. 27 Kamana wanu wa Yerusalemu pamoja na wenye ma-
mulaka awamwijiwe Insa wala awejiwe vyawákifundanga minabii vyawak-
ifyomanga kila sabadu. Pawanhukumire kifo, watimiza novyo-novyoni.
28 Ingawa awapatire sababu mmojawapo ya kunhukumu Insa kifo, fala
wanlebela Pilatu kuwa aulaiwe. 29 Na pawesire kutimiza piya vyavyândikiwe
kuhusu iye, wanlavya pansalaba§, wanzika nkaburi. 30 Falakini Mwenyez-
imungu kanfufula ka wafwi. 31 Suku nyingi zawenye, kawalawirira ware
wampereke kulawa Galileya kuja Yerusalemu. Na nowo sambi-pa ndi
mashahidi wake mbere ya wanu wa Iziraeli.
32 Nofwe tankukwerezani Habari Ngema kuwa tamaa yawâpewe wababu
zetu, 33 noyo tamaa-yo Mwenyezimungu katimiza kwetu ofwe, ujukulu
wawo, kwa kunfufula Insa. Kamba vyavyandikiwe nZaburi yapiri*:

‘Uwe kuwa mwanangu,
mwanzo wa rero omi niwa wawayo.’
34 Ndi ntamana kuhusu habari ya kufufuka ka Insa, Mwenyezimungu kakik-
isha kuwa mwiri wake aushubutu kuvunda. Iye kasema javi†:

‘Nukutenderani mambo takatifu kwa tamaa kamili zanîmpere Daudi.’

35 Ndimana mahala pengine‡ iye kaamba javi:

‘Uwe Ntakatifu wako aumwasa kuvunda nkaburi.’ ”

36 Paulu kasema tena: “Kusema kweli, Daudi kafwa§ bandi ya kutumika
vyanuwiye Mwenyezimungu kati ya kizazi cake. Nakisa iye kazikiwa
pawazikiwe wababuze, na kavunda. 37 Fala mwiri wa ire* afufuriwe na
Mwenyezimungu, aavundire. 38 Kwa javyo, jamaa zangu, ijiwani kuwa
julu ya noyu-yu, mwankwereziwa habari ya kuswamiiwa madambi enu.
Julu yake iye, piya wenye kumwamini wavushiwa. 39 Kusema kweli, ewo
awavushiwa julu ya shariya ya Musa. 40 Basi, more-moreni visukukuneni
kamba vyawandike minabii†, wakamba:

41 ‘Onani umwe, wenye kukejeli!
Mususuka, na mupoteya,
konta suku ndi suku nukutenderani kinu,
umwe amushubutu kukubali,
anta pawepo munu wakukwerezani.’ ”

42 Pawalawire Paulu na Barinaba, wanu ware wakiwatafadali, wakamba:
“Sabadu ija-yo, musikose kutereza tena nowu usowezi-wu.” 43 Pawesire
kutawanyikana pasinagoga pare, Mayahudi wengi pamoja na wanu
wengine waminire dini ya kiyahudi, wanfulata Paulu na Barinaba. Ewo

§ **13:29** Kigeregu: “muti”. * **13:33** Ona Zaburi 2:7. † **13:34** Ona Izaya 55:3. ‡ **13:35** Ona Zaburi 16:10. § **13:36** Kiebraniya: “kalala”. * **13:37** “Ire” epa ndi Insa. † **13:40** Ona Habakuki 1:5.

wakisowera nawo, wakiwataya niya iwazidise kuwa nkati ya rehema ya Mwenyezimungu.

Paulu awereza habari wanu Sawari-Mayahudi

44 Paifikire sabadu nyengine ire, aâbakire munu, wanu wengi nkaya mure
wajumana kusikira habari za Mwenyezimungu. 45 Mayahudi, pawawa-
wonire wanu kuwa wengi, wanza kuwatendera wiyana, wakinkaidi Paulu
kuno wakikufuru. 46 Fala Paulu na Barinaba, kwanguvu wakiwambira: "Iwa
lazima usemi wa Mwenyezimungu kwanza mwambiriwe umwe. Falakini
kwa kuwa mukatala na mukolota kuwa amujuzi kuwa na mainsha a milele‡,
basi, tilawa tuka kuwereza wanu Sawari-Mayahudi. 47 Kamana Mola ndi
vyaatamurire javyo§:

'Omi nukutula kuwa nlangaza wa Sawari-Mayahudi,
ipate wanu ulumwengu nzima-wu wavushiwe.' "

48 Sawari-Mayahudi, pawasikire habari zire, watenda radi na watukuza
usemi wa Mwenyezimungu. Basi wakubalire ndi ware watondoriwe wawe
na mainsha a milele. 49 Na usemi wa Mola ukereziwa inti ire piya.

50 Fala Mayahudi wakiwashongezera wanawaka mamuminu wa vyewo
vikulu-vikulu pamoja na walume wakwinshimika wa nkaya mure, wakanza
kuwabugudi Paulu na Barinaba, wakiwatuwisira panja ya mipaka yawo.
51 Basi, mawalii ware wakiripumuna vunvu mmaulu mwawo*, wakuka
Ikoniyu. 52 Na wanafunzi ikiwejala radi pakulu futi pamoja na Roho Takat-
ifu.

14

Paulu na Barinaba wereza Habari Ngema Ikoniyu

1 Kaya ya Ikoniyu, Paulu pamoja na Barinaba woka wengira nsinagoga ya
Mayahudi, wasowera kwa namuna yakuwa wanu wengi Mayahudi na ware
Sawari-Mayahudi wakamini. 2 Fala Mayahudi sawakamini ware wawashon-
gezera na wakimwisa roho za ware Sawari-Mayahudi ipate wakimiyane
nawo wanduzawo waminire ware. 3 Kwa javyo, Paulu na Barinaba wekala
nokure suku nyingi zawenye. Ewo wákisoweranga habari ya Mwenye Insa
bila kuropereza, na wakilavya ushahidi kuhusu usemi wa neema yake.
Na Insa akwakikisha usemi-wo, kwa kuwajanliya alama na matajabisa
awakitenda julu ya makono awo. 4 Wanu nkaya mure wakawanyika bandi
mbiri: wengine wakiwapendeleya Mayahudi, wengine wakiwapendeleya
mawalii. 5 Basi, Sawari-Mayahudi wamojawapo na Mayahudi pamoja
na wakulungwa wawo, wakanza kuwatabisha na kuwapanja na mawe.
6 Ndimana, Paulu na Barinaba pawejiwe, wakitirira Lishitera na Deribi,
makaya a inti za Likawoniya, na inti nyengine jirani. 7 Nokurekure wak-
erezanga Habari Ngema.

Mawalii wereza Habari Ngema Lishitera na Deribi

8 Lishitera ákiwapo munu mmoja kitewe wa kipongorero, tangu ákiwa
saanamba kwenenda. 9 Noire kitewe ire kansikira Paulu akisowera.

‡ **13:46** Au: "kwa kuwa mukatala na murilamula kuwa amuna haki yakupokerera mainsha a milele". Paulu epa kasowera kinyume. Kusema kweli, Mayahudi ware wakiwaza kuwa ewo tu basi ndi wákiwa na haki yapokerera mainsha a milele. Visitoshe, Sawari-Mayahudi awákiwa na eyo haki-yo. Novyo-sivyo Paulu kasowera kuwa siyo ukweli. Wari na haki yakupokera mainsha a milele ndi ware wamwamini Insa. § **13:47** Ona Izaya 49:6. * **13:51** Kupumuna vunvu ndi alama ya kuwasutumu.

Paulu akinang'aniza rungu-rungu, akiwona kuwa akwamini kuponesiwa,
10 ndimana akimwambira na shauti ulu-ulu: “Lamuka, wimire sana-sana!”
Kitewe ire akitupa, akanza kwenenda-nenda.
11 Wanu pawawonire vyaatendire Paulu vire, wakanza kutamba kwa
luga ya Likawoniya, wakipaza wakamba: “Milungu itisukira, nfano wa
wanadamu!” 12 Barinaba wakimwita nlungu Zeyu, na Paulu wakimwita
nlungu Herimeyu, konta Paulu ndi akisowera. 13 Nlongozi wa dini ya Zeyu
ákiwa karibu ya kaya ire, kwa javyo akija mpaka panryango pare, kaja nawo
ng'ombe na maluwa. Iye na junudi ya wanu ware wakisaka kutenda kafara
ya manyama.
14 Fala mawalii Barinaba na Paulu, pawasikire, wapapula mavazi awo*,
wawatuwirira wanu ware, wakiwambira na shauti ulu-ulu, wakamba:
15 “Wanduzangu! Eci camutenda-ci kinani? Ofwe tiwa wanadamu kamba
nomwe! Tiwa epa tukwerezeni ipate mwase evi vinu savina mana-vi,
muludire upande wa Nlungu hai ombire bingu, ardhi, bahari, pamoja na
piya viripo nkati yake. 16 Vizazi vipitire, Mwenyezimungu kâsa mataifa piya
wafulate njira zawo wanyewe. 17 Fala aasire kolota ushahidi wake kuhusu
vitendo vyake vyema vyaatendanga. Iye apereka nvula kulawa binguni
na mavuno a kila mbeyu na mirongo yake, akupani cakurya camusaka, na
akwijaza radi myoyo yenu.” 18 Ingawa mawalii ware wasema javire, fala
wákiwa nawo tafauti yakuwakataza kutenda kafara yawo.
19 Ikisa, wakija Mayahudi wamojawapo kulawa Antiyokiya na Ikoniyu.
Wakiwashetwani wanu ware, wakikola kumpanja Paulu na mawe, na
wakinkwekwetera panja ya kaya ire, wakidaniza kuwa kafwa. 20 Fala wana-
funzi pawanzungurize Paulu, iye kalamuka, kengira tena nkaya nomure.
Subuu yake, Paulu na Barinaba woka Deribi.

Paulu na Barinaba waludira Antiyokiya inti ya Siriya

21 Paulu na Barinaba wereza Habari Ngema Deribi, na bandi ya kuwa-
pata wanafunzi wengi, waludira tena Lishitera, Ikoniyu, na Antiyokiya.
22 Wakipita wakiwarimbisa myoyo wanafunzi, na wakiwataya nguvu
wabaki wakamini. Wakiwahurumiya javi: “Piya tíri kuwamini tíjuzi tikune
mashaka mengi tingire muufalume wa Mwenyezimungu.” 23 Mawalii ware
wakipita kila jamati, wakiwatondola wakulungwa wa jamati zire. Bandi
yakulebela duwa na kufunga, ewo wakingabizi Mola wawamwaminire.
24 Ikisa wapita inti ya Pisidiya, mpaka wakifika inti ya Panfiliya. 25 Bandi
yakuwereza wanu wa Perga usemi wa Mwenyezimungu, wakuka Ataliya.
26 Ikisa wakiripakira mbatela wakuka Antiyokiya. Noko ndi kawâlebeleliwe
duwa wapate rehema ya Mwenyezimungu watende kazi yawatimize.
27 Pawafikire Antiyokiya kure, wakiwajumanisa wenye jamati, wakanza
kuwambira piya vyaakunishe Mwenyezimungu julu yawo, na wakiwambira
Mwenyezimungu vyawafungurire miryango wanu Sawari-Mayahudi newo
wamini. 28 Basi, wekala noko na wanafunzi ware suku nyingi zawenye.

15

Mwaha wa itani

1 Sambi, wamojawapo wakilawa Yudeya wakuka Antiyokiya, wakiwa-
funda wenye kwamini javi: “Umwe, ikiwa amutaiwe itani kamba vyaisema
tabiya ya Musa, amuvushiwa.” 2 Paulu na Barinaba wakanza kubis-
hana na kukaidiyana nawo wanu ware pakulu. Basi, vikilamuriwa kuwa
wo-wawiri walawe na wanu wamojawapo woke Yerusalemu, ukasoweriwe

* 14:14 Kupapula mavazi íkiwa alama ya kukimiwa.

ewu mwaha-wu na mawalii pamoja na wakulungwa wa jamati. 3 Kwa
javyo, wakisafiriziwa na jamati, wakipita Foinikiya na Samariya, wakereza
sana piya viwakunire wanu Sawari-Mayahudi vyawamwaminire Mwenyez-
imungu. Habari zire ziwafuraisha pakulu sana piya wenye kwamini
ware. 4 Pawafikire Yerusalemu, ewo wapokereriwa sana-sana na jamati
na mawalii pamoja na wakulungwa. Ewo wakiwambira vyaakunishe
Mwenyezimungu julu yawo.

5 Fala Mayahudi wengine, wenye kwamini wákiwa nkonjo wa Mafarizeu,
walamuka, wakamba: “Lazima wataiwe itani na walazimishiwe kufulata
shariya za Taureti.”

6 Mawalii na wakulungwa ware wakijumana kushauriyana noure mwaha
ure. 7 Pawesire kukaidiyana pakulu, Peduru akilamuka akiwambira javi:
“Jamaa! Umwe mukwijiwa kuwa tangu mida, Mwenyezimungu kanitondola
kati yenu ipate Sawari-Mayahudi wasikire julu yangu Habari Ngema na
wakubali. 8 Mwenyezimungu, Mwenyé kwijiwa myoyo piya, kakikisha
kuwa awakubali Sawari-Mayahudi julu ya kuwapa newo novyo Roho Takat-
ifu, kamba vyatipere ofwe. 9 Iye asiyanise kinu kati yetu ofwe newo,
kawaswafi myoyo yawo julu ya kwamini. 10 Kwa javyo, mbena mumy-
erera Mwenyezimungu? Wanafunzi muwatika mizigo yakuwa wababu
zetu awakidirire wala ofwe atikidiri, sababuni? 11 Kwasa javyo, ofwe-pa
tukwamini kuwa tivushiwa julu ya rehema ya Mwenye Insa, kamba
vyawavushiwe ewo novyo.”

12 Kundi ra wanu ware piya wanyamala vii. Wakiwasikiriza Barinaba
na Paulu wakereza kuhusu alama na matajabisa atendire Mwenyezimungu
julu yawo kati ya ware Sawari-Mayahudi. 13 Pawesire kusowera, Yakobu ak-
ijibu, akamba: “Jamaa, nisikirizeni omi. 14 Ansumani* kankutereza namuna
Mwenyezimungu vyaanzire kutunza mataifa ipate kati yawo awatondore
wanu wawe upande wa zina rake. 15 Evi ndi sawa-sawa kamba masemo a
minabii, vyaamba javi:
16 ‘Bandi ya evyo, omi niludi.
Nyumba† ya Daudi igwire-yo nijenga tena upya.
Vipama vibomoke-vyo nilamusa, nijenga tena upya,
17 ipate wanu wabakire wansakure Mola,
na Sawari-Mayahudi piya
wakuwa zina rangu ritajiwa julu yawo,
newo novyo wansakure.
Javi ndi vyaasowere Mola aténda vinu-vi
18 vinu vijiwikane tangu mida.’ ”

19 Yakobu akizidi kusowera, akamba: “Ndimana omi niwona kuwa tisi-
watabishe Sawari-Mayahudi wari kuja ka Mwenyezimungu-wa. 20 Vitosha
kuwandikira kuwambira wakatare vyakutenderiwa kafara maswanamu,
pamoja na nyama zakupotiwa, wasinywe damu, na wasiwe na lukware.
21 Kamana tangu-tangu vizazi vya mida, kila kaya wawapo ware wereza
shariya za Musa, zifyomiwanga mmasinagoga kila sabadu.”

Kuhusu kulangiwa ka wenye kwamini Sawari-Mayahudi

22 Ikisa, mawalii, wakulungwa, pamoja na wanu piya wa jamati wa-
wona kuwa vyema wawatondore wanawalume wamojawapo kati yawo

---

* **15:14** Ansumani ndi zina rengine ra Peduru. † **15:16** Kigeregu: “ema”.

wawapereke Antiyokiya, woke na Paulu pamoja na Barinaba. Na waki-
tondoriwa Yuda (atapiriwe zina rengine Barisaba) na Sila, wawere waku-
lungwa wa jamati ire. 23 Ewo wakandika waraka na makono awo wakamba
javi:

“Ofwe mawalii na wakulungwa, pamoja na wanduzenu, tukuperek-
erani salamu wenye kwamini Samuri-Mayahudi, muri kuinshi Antiyokiya,
Siriya na Kilikiya. 24 Kwa kuwa tisikira kuwa wanawalume wamojawapo
munkonjo mwetu-mu, wataya tafauti myoyo yenu, (ingawa atiwapere ma-
mulaka akutenda javyo), 25 tiwona kuwa vyema (kwa kuwa tisikizana
kwa niya moja) tiwatondore maámiri, tiwatume kwenu umwe. Ewo
tankuwapereka pamoja na wapendani wetu Barinaba na Paulu, 26 wanu
watula hatari mbere ya mainsha awo, kwa ajili ya zina ra Mwenye wetu,
Insa Almasihi. 27 Kwa javyo, tiwapereka Yuda na Sila, ewo wanyewe wak-
wambirani novyo novyoni. 28 Kamana tiwaza kuwa vyema upande wa Roho
Takatifu pamoja nofwe kuwa hapana tena nzigo nkulu wakukulazimishani,
saviri novi visakikana-vi: 29 Mukatare vyakutenderiwa kafara maswanamu,
pamoja na nyama zakupotiwa, musinywe damu na musiwe na lukware.
Mukinarira piya-vi, mutenda vyema. Salamu zenu nyingi sana.”

30 Sambi, watondoriwe ware wakilaya, wakisukira Antiyokiya. Nakufika
kure, wakiwajumanisa wenye kwamini ware, wakiwagabizi waraka ire.
31 Ewo pawesire kufyoma waraka ire, masemo are awataya radi pakulu
sana. 32 Yuda na Sila, kwa kuwa wákiwa minabii, wakereza masemo mengi
a kuwahurumiya wenye kwamini, kuwataya nguvu roho zawo. 33 Bandi
yakwikala nokure suku aba, wakilayana nawo wenye kwamini kwa salama,
wakiwapereka kawatumiwe kure. 34 ‡ 35 Ila Paulu na Barinaba wakibaki
Antiyokiya. Ewo, pamoja na wanu wengine wengi wawenye, wakifunda na
wakereza usemi wa Mwenye Insa.

Paulu na Barinaba watipukana

36 Bandi ya kupita muda wa suku aba, Paulu kamwambira Barinaba:
“Tuke tiludire tena tipite tikiwawona jamaa zetu piya wa makaya atipitire
tikereza Habari Ngema za Mwenye. Tikawawone vyawari kwenenda.”
37 Barinaba vikimwajibu amwarifu Yahaya ákitiwa kwa zina rengine Maruku
woke onse. 38 Fala Paulu kawona kuwa ewo-po awajuzi kunsukula, konta
kâwatira pawakiwa Panfiliya, kazi sainesa. 39 Basi, wakikola kubishana
watupu pakulu futi mpaka wakisapukana kila mmoja. Barinaba akintwala
Maruku, wakilokera Kiporo. 40 Paulu akintondola Sila, akilawa naye wakuka
vyawo, bandi ya wenye kwamini kuwalebelela duwa wapate rehema za
Mola. 41 Iye akipita Siriya na Kilikiya, akiwataya nguvu jamaa wa jamati.

16

Safari yapiri ya Paulu

Timotiyu alungana nawo Paulu na Sila

1 Paulu kafika makaya a Deribi na Lishitera. Noko ákiwapo mwana-
funzi mmoja akitiwa Timotiyu, mwana wa mwanamuka Yahudi mwenyé
kwamini, ila wawaye ákiwa nGeregu. 2 Wenye kwamini wa Lishitera na
Ikoniyu wakilavyanga ushahidi wakunsifu Timotiyu. 3 Paulu akisaka an-
sukure Timotiyu-yu ndimana akintaisa itani konta Mayahudi wákikalanga
upande wa kaya ire wakijiwa kuwa wawaye aawere Yahudi. 4 Pawákipitanga

‡ **15:34** Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Fala Sila kawona kuwa vyema kwikala nokure.]

mmakaya makulu mure, wakereza shuruti zawanuwiye mawalii pamoja na
wakulungwa wa Yerusalemu ipate watimize. 5 Kwa javyo, jamati zikitaiwa
nguvu nkati ya kwamini, na zíkongezeka kila suku.

Paulu akwitiwa kuka Makedoniya

6 Paulu na Sila wakipita makaya a Furujiya na Galata. Roho Takatifu
aâwasire kwereza habari za Mwenyezimungu Aziya. 7 Pawafikire mpaka wa
Misiya, wakenekeza kwingira Bitaniya fala Roho ya Insa aiwamurire kuka.
8 Basi, wakitambala Misiya, wakuka Torowa. 9 Usiku, Paulu ikimwisukira
ruhuya, kammona munu wa Makedoniya emire, akintafadali akamba: "Uje
Makedoniya, utavye!" 10 Bandi ya Paulu kuwona javire, kwa mpunde noure,
tishugulika kulawa kuka Makedoniya. Tiwona kuwa Mwenyezimungu ndi
atitire kuka noko, tikawereze Habari Ngema.
11 Basi, tikivuta nanga tikiripakira Torowa, tikuka tanga rimoja mpaka
Samotaraki. Subuu yake tikingiza Neyapoli. 12 Ikisa tikuka mpaka Filipi,
kaya ulu ya porovinsiya ya Makedoniya, tikala suku aba. Noyo kaya-yo
itawariwa na waRoma. 13 Sabadu tikipita panryango wa kaya ire tikilawira
panja, tikuka nanyenje ya muto, patikidanizira kuwa mahala pawatendanga
ibada. Tikikala, tikanza kupakanira na wanawaka wajumane nopare. 14 Kati
yawo, ákiwapo mwanamuka mmoja wakuntukuza Mwenyezimungu, wak-
witiwa Lidiya, kwawo Tiyatira. Iye ákiuzanyanga nguwo maalumu za rangi
ya njambalãu. Iye akitisikira, na Mola kanfungula moyo wake kutumaini
vyaakamba Paulu vire. 15 Nakwisa koziwa iye pamoja na jamaa zake,
katitafadali, akamba javi: "Ikiwa mwankuniwona kuwa kamilifu mbere ya
Mola, tukeni kwangu, mukekare." Akanza kutikenekezera.

Paulu na Sila wafungiwa

16 Sambi, patikuka mahala pakulebela duwa, noparepare katilawirira
mwari mmoja wakumilikiwa na jini* akilauzanga sengere. Ákipatanga faida
ya nzuruku mwingi akiwapa watwa wake. 17 Mwari ire akinfulata Paulu
pamoja nofwe kuno akikuwa, akamba: "Ewa wanawalume-wa watumwa
wa Mwenyezimungu Nkulu! Ewo wankukwerezani njira ya kuvushiwa!"
18 Ákikuwanga suku nyingi zawenye. Basi Paulu akikimiwa, akinzun-
gunukira, akinsowerera na jini ire, akamba: "Uwe jini, nukwamuru kwa
zina ra Insa Almasihi, nlawe munu-yu!" Mpunde noure, jini ire akinlawa.
19 Watwawe ware, pawawonire kuwa iwesira tamaa ya faida yawo
ire, wakinkola Paulu na Sila, wakiwavuta mpaka paluwanja, mbere
ya mafalume. 20 Pawakiwapereka ka wenye kulamula, wakamba:
"Ewa wanu-wa Mayahudi, wankuwadanganya wanu wa nkaya-mu!
21 Wankwereza tabiya saziri halali kwetu ofwe kupokerera wala kufulata,
kwa kuwa tiwa waRoma." 22 Basi wanu wakilamuka kaupamoja
wakiwokira, na wenye kulamula wakiwavula nguwo zawo kanguvu,
wakamuru wacapiwe na bakora. 23 Pewesire kuwacapa pakulu pawenye,
ewo wakiwataya nkalaboshu na wakinlaizira amiri wa nkalaboshu
awasunge sana. 24 Iye, nakupokerera eyi ámuri-yi, akiwataya nkisusi,
akiwafunga maulu na unyolo akiwafungira pagogo.
25 Usiku kati-kati, Paulu na Sila wakilebela duwa, kuno wakimba ny-
imbo za kunsifu Mwenyezimungu. Wafungwa wenziwawo wakiwasikiriza.
26 Kwa mpunde noure, ardhi yanza kutetema pakulu, aluserusu ya kala-
boshu ikibomoka, miryango piya ikifunguka, na unyolo piya ukiwavurika.

* **16:16** Kigeregu: "shetwani wa nyonga".

27 Amiri wa nkalaboshu paalamuke na paawonire miryango ya kalaboshu
ire iri wanzu, akivuta upanga kusaka kurulaya, konta akidaniza kuwa
wafungwa ware watira. 28 Fala Paulu akinkuwira, akamba: "Usirulaye!
Ofwe piya tiwapo nomu!" 29 Basi amiri ire akitisa kandiyeru, akituwa
akingira nkalaboshu mure kuno akitetema, akigwa mbere ya Paulu na Sila.
30 Ikisa akiwalavira panja, akiwadairi: "Mamwenye, kupata kuvushiwa, ni-
juzi nitende kinani?" 31 Ewo wakinjibu: "Mwamini Mwenye Insa, uvuka uwe
pamoja na jamaa zako." 32 Basi wakimwereza usemi wa Mwenyezimungu
amiri ire pamoja na piya wakiinshi nawo pakaya pake. 33 Iye usiku-usiku
noure, akiwatwala Paulu na Sila, akiwosa vijaraa vyawo. Ikisa, kwa mpunde
noure, akoziwa iye pamoja na jamaa zake piya. 34 Ikisa, akiwatwala akuka
nawo kwake, akiwapa cakurya. Iye pamoja na jamaa zake piya watenda radi
pakulu sana, kwa kuwa wamwamini Mwenyezimungu.
35 Pakucere subuu, wenye kulamula wawatuma masupai wawambira
javi: "Kawafungureni wanawalume ware." 36 Basi amiri wa kalaboshu
ire akimwambira Paulu ewu usemi-wu javi: "Wenye kulamula watumiza
nukufungureni, basi lawani, muke kwa salama." 37 Fala Paulu akiwajibu:
"Ofwe waticapa mbere ya wanu, sawatilamure vijuzi, ingawa nofwe tiwa
waRoma! Ikisa watitaya nkalaboshu, sambi wasaka watituwise kisiiri-siiri?
Javyo sivyo! Basi, waje kuno mafalume-wo wanyewe, watifungure-mu!"
38 Masupai ware wakuka wakiwambira habari zire wenye kulamula. Pawe-
jiwe kuwa ewa waRoma, wasusuka. 39 Ewo wakija, wakiwatafadali, ikisa
wakiwafungula, wakiwalebela walawe nkaya mure. 40 Pawalawire nkala-
boshu mure, ewo woka mpaka nyumba ya Lidiya. Nokurekure wakiwonana
na wenye kwamini. Bandi ya kuwataya niya, wakilawa wakuka vyawo.

17

Paulu na wenziwe walumbatiwa Tesalonika

1 Paulu na Sila, bandi ya kupita Anfipoli na Ampoloniya, wafika Tesa-
lonika. Noko íkiwapo sinagoga ya Mayahudi. 2 Paulu sabadu natu akuka
kusinagoga noko, kamba vyaiwere tabiya yake. Iye akanza kowolotera
uhakika wa Mandiko Matakatifu. 3 Iye akifunula akiwelewesha sana kuwa
Almasihi akijuzi atabike, ikisa afufuke ka wafwi. Tena akiwambira: "Eyu
Insa wanukwambirani umwe-yu ndi Almasihi." 4 Basi Mayahudi wengine
wakiwakubalisa, wakingira nkonjo wa Paulu na Sila. Novyo, Sawari-
Mayahudi wengi wawenye wakuwajibu mambo a Mwenyezimungu pamoja
na wanawaka wengi mabora wakisanganyika nawo.
5 Fala Mayahudi wakiwatendera wiyana, wawajumanisa wanawalume
wabaya sawana rai, wakiwomanisa nkaya mure. Ikisa wakibisha nyumba
ya Yasoni, wakiwasakula Paulu na Sila ipate wawapereke mbere ya
wanu ware. 6 Fala kwa kuwa awawasingane, ewo wakinvuta Yasoni na
wenye kwamini wengine, wakiwapereka ka mafalume wa kaya ire, kuno
wakikuwa javi: "Wapindulanga ulumwengu ware ndiwa-pa. 7 Yasoni
kawapa malazi kwake. Ewa piya-wa vyawatenda-vi wankutupa shariya za
Kaisari, konta wankwamba kuwa kawapo nfalume mwengine wakwitiwa
Insa." 8 Wanu ware pamoja na mafalume wa nkaya mure, pawasikire
vinu-vi, wakifazaika. 9 Nakupokerera ushuru wa Yasoni pamoja na wen-
ziwe, mafalume ware wakiwafungula.

Wanu wengi wawenye Bereya wâkubali utuba wa Paulu

10 Kwa mpunde noure usiku ure, wenye kwamini ware wawatwala
wo-wawiri Paulu na Sila wawapereka Bereya. Nakufika kure, wakuka

sinagoga ya Mayahudi. 11 Mayahudi wa Bereya werevuka koliko wanu wa
Tesalonika, kwa kuwa wapokerera habari zire ka moyo radi pakulu. Daima
wákifyoma sana Mandiko Matakatifu ipate wawone kuwa vyawakambiriwa
na Paulu vire vyakweli. 12 Kwa javyo, wengi kati yawo wakamini. Wákiwa
wanawaka mabora wa Sawari-Mayahudi pamoja na wanawalume wengi
wawenye.
13 Fala Mayahudi wa Tesalonika, pawejiwe kuwa Paulu kankwereza novyo
habari za Mwenyezimungu Bereya, newo novyo wakuka noko, wakiwataya
wanu shonge, wakiwafazaisa. 14 Ndimana kwa mpunde noure, wenye
kwamini ware wampereka Paulu mwani kukisiko, fala Sila na Timotiyu
wakibaki Bereya nokure. 15 Wampéreke Paulu ware wanfikisa mpaka Atena.
Bandi ya kulaiziwa habari na Paulu zakuka kumwambira Sila na Timotiyu
kuwa woke upesi-upesi noko, ewo wakilawa.

Paulu asowera na wanu wa Atena

16 Paulu, paakiwarinda Sila na Timotiyu Atena kure, kakafilika kwa
kuwona nkaya mure kwijala maswanamu. 17 Ndimana nsinagoga aki-
wolotera uhakika Mayahudi pamoja na Sawari-Mayahudi wakuwajibu
mambo a Mwenyezimungu. Na suku daima ákisoweranga na wanu mbazari.
18 Wanlimu wengine wakwijiwikana kuwa wataalamu Waepikureyu na
Washitoyiku wakikaidiyana naye novyo. Wengine wakamba: "Munu
njinga-yu kankusaka kwamba kinani?" Wengine wakamba: "Kawa kamba
munu wakupita akereza milungu ya inti za wamalamboni." Wakamba
javire konta iye akiwereza habari kuhusu Insa na kufufuka kwake.
19 Basi, wakinkola, wakimpereka kukundi rakwitiwa Aeropagu,
wakindairi: "Habari nyipya zaufunda-zi zakinani? 20 Kamana vinu vyauri
kutambira-vi vyankutishangisa. Ofwe tisaka tijiwe, mana ake kinani?"
21 Kusema kweli, piya wanu wa Atena na wanu wa inti nyengine wákikalanga
nokure, awakishugulika na kinu cengine, sairi kupakanira habari za sambi.
22 Basi, Paulu akimira kati-kati ya Aeropagu, akamba: "Umwe wanu wa
Atena, niwona kuwa, kwa namuna piya, muwa wenye dini. 23 Kamana
panikipita nizungunuka niwawona maswanamu milungu yenu yamu-
tukuzanga. Ninsingana novyo swanamu mmoja wakwandikiwa javi: 'Ka
nlungu sejiwikana.' Basi sambi, nlungu wamumwabudu-yu bila kumwi-
jiwa, ndi noyo-noyoni waniri kukwerezani omi.
24 Nlungu ombire ulumwengu-wu na piya viripo nkati yake, eyu ndi
Mwenye wa bingu na ardhi. Iye ekala nyumba takatifu zakujengiwa na
makono a wanu. 25 Iye aasakula kuudumiwa na makono a wanadamu, konta
iye acipo casakula. Kweli, iye ndi awapa uhai piya wanu na kupumuzika
na vinu piya. 26 Iye komba, kwa kiyumbe mmoja, kila kabila ya wanu
wekare piya duniya-yi. Na iye katula wakati na mpaka wakwikala, 27 ipate
wansakure Mwenyezimungu, ikiwa dalili wengine kwa kumpamapama
wansingane. Kusema kweli, iye aari baidi nofwe kila mmoja. 28 Kamba
vyaasemire munu mmoja, akamba:
'Iye ndi atitenza tikiinshi, tikenenda na tikiwepo.'
Wenye mashairi wenu novyo wamojawapo wamba:
'Ofwe piya tiwa viyumbe vyake.'
29 Kwa kuwa ofwe tiwa viyumbe vya Mwenyezimungu, avitifãi tisiwaze
kuwa Nlungu alandanisiwa na oru wala parata wala riwe, nfano wakuwa-
jiwa na kutendiwa na fundi mwanadamu mmojawapo. 30 Wakati wanu
wawakintikina, Mwenyezimungu avikimmweri. Fala epa sambi, kankuwa-
tuma wanu piya kila mahala watubiye. 31 Konta katula suku yakuwalamula

wanu ulumwengu piya na shariya, julu ya Munu wantondore. Na iye
kawakikisha wanu piya kinu-ci julu ya kunfufula iye ka wafwi."
32 Sambi, pawasikire kuhusu kufufuka ka wafwi, wanu wengine wakin-
shupa, wengine wamba: "Kuhusu ewu mwaha-wu, tisaka tukusikire uwe
novyo tena." 33 Basi, Paulu akilawa kati yawo, akuka vyake. 34 Fala
wanu wengine wanlunga nkono Paulu, wakubali. Kati yawo ákiwapo Diy-
oniziyu wa kundi ra Aeropagu, mwanamuka mmoja wakwitiwa Damari, na
wengine-po tena.

18

Paulu afika Korintiyu

1 Bandi ya piya vire, Paulu akilawa Atena, akuka Korintiyu. 2 Paafikire
Korintiyu kure, kansingana Yahudi mmoja wakwitiwa Akila, kâpongoriwa
Pontu. Akila na nkawake Pirisila wâja kulawa Italiya kwa suku aba, konta
nfalume Kalaudiyu kâmuru kuwa Mayahudi piya walawe Roma kure. Paulu
koka kwawo kuwawona, 3 na kwa kuwa kazi yawo íkiwa mmoja, iye akiinshi
nopare wakikola kazi pamoja, kazi ya kusona ema. 4 Kila sabadu, iye
akiwolotera ukweli kusinagoga, akiyerera kuwavuta Mayahudi na Sawari-
Mayahudi.
5 Sila na Timotiyu, pawateremuke kulawa Makedoniya, Paulu kashugulika
na Habari Ngema, akilavya ushahidi mbere ya Mayahudi kuwa Insa ndi
Almasihi. 6 Fala pawakintukana na wakinsowerera kufuru, iye akisasanya
nguwo zake*, akiwambira: "Damu yenu iwe julu yenu. Omi sina lawama
nkati yenu. Mwanzo wa sambi-pa, nukuka ka wanu Sawari-Mayahudi."
7 Nakulawa pare, akuka akingira nyumba ya mwananlume mmoja wak-
witiwa Titu Zushutu, munu mmoja ákintukuzanga Mwenyezimungu. Nyumba
yake ilungana na sinagoga. 8 Kirispu, amiri wa sinagoga ire, pamoja na
jamaa zake piya, wâmwamini Mwenye Insa. Na wanu wengi waKorintiyu
pawasikire, newo novyo wakamini na wakoziwa.
9 Suku moja usiku, Paulu imwisukira ruhuya. Mwenye akimwambira,
akamba javi: "Usope! Zidi kwereza, usinyamare, 10 kwa kuwa omi niwa
pamoja nawe. Aapo atenda vita nnowe kukutenda kinu kibaya, konta
nanawo wanu wengi wawenye eyi kaya-yi." 11 Basi, iye kekala mwaka
mmoja na nusu, akiwafunda usemi wa Mwenyezimungu.
12 Fala Galiyu paákiwa nfalume wa Akaya, wakilawa Mayahudi kwa niya
mmoja wakikola kubishana na Paulu, ewo wampereka kuNyumba ya Mi-
landu, 13 wakamba: "Eyu mwananlume-yu kankuwahimu wanu wantukuze
Mwenyezimungu kwa namuna sairi ya shariya." 14 Paulu ári tayari kusow-
era, Galiyu kawambira Mayahudi ware kamba: "Inawa mwanawo makosa
mamojiwapo au anakunisha vinu vyakofya, nanga inilazimu nukusikirizeni
vyamunereza-vi. 15 Fala, kwa kuwa ndi mwaha wa kukaidiyana kuhusu
masemo na mazina na vinu vya shariya zenu, lamulanani watupu. Omi
sisaka kuwa mwenyé kulamula vinu kamba-vyo." 16 Na akiwatuwisa
nNyumba ya Milandu mure. 17 Ikisa, wanu ware piya wakinkola Soshiteni,
amiri wa sinagoga ire, newo wakanza kumwibiya nopare mbere ya Nyumba
ya Milandu ire. Fala Galiyu avikimmweri kinu.

Paulu aludira Antiyokiya

18 Paulu kekala suku nyingi zawenye Korintiyu. Ikisa akilayana na wan-
duze wa jamati, akingira mbatela, akiloka akuka Siriya, koka pamoja na

* **18:6** Kusasanya nguwo íkiwa alama yakuwakatarira wanu ware.

Pirisila na Akila. Kaya ya Kenkereya, kâmyola nywiri zake ipate atimize
nadiri yake. 19 Paulu akifika Efezu, akiwasa Pirisila na Akila. Iye mwanyewe
akuka akingira nsinagoga, akanza kuwolotera uhakika Mayahudi nomure.
20 Ewo wanlebela ekare nawo tena muda aba, fala Paulu akamba anta.
21 Novyo-sivyo, paawalaire akiwambira: "Mwenyezimungu akinijanliya,
nukuja tena kwenu umwe." Akilawa Efezu, akilokera ng'ambu nyengine.

22 Pesuke Kaisariya, akikwera Yerusalemu, akidairiyana nawo habari
wenye jamati. Ikisa, akiteremukira Antiyokiya. 23 Bandi ya kwikala nokure
suku aba, akilawa akuka vyake. Akipita makaya a Galata na Furujiya, kupita
akiwahurumiya wanafunzi piya.

Safari yatatu ya Paulu

Kusaidiya ka Apolu

24 Sambi, ákiwapo Yahudi mmoja wa Aleshandriya wakwitiwa Apolu, aki-
fika Efezu. Iye akereza sana-sana, akijiwa pakulu Mandiko Matakatifu. 25 Iye
kâfundiwa sana njira ya Mwenye. Akisowera na juhudi kuno akifunda na
ukweli habari ya Insa, ingawa akijiwa koza kaakifundanga Yahaya tu basi.
26 Iye akanza kusowera nsinagoga bila wofi. Pawasikire, Pirisila na Akila
wakintwala, wakanfunde pakulu sana njira ya Mwenyezimungu.

27 Na Apolu, paakiwaza kulokera Akaya, wenye kwamini wakimuhuru-
miya, wakiwandikira wanafunzi wa noko kuwalebela wampokerere sana.
Apolu paafikire Akaya, kawasaidiya pakulu sana ware waminire julu ya
rehema. 28 Iye akiwakidiri baina Mayahudi kwa uwezo, na kwakikisha julu
ya Mandiko kuwa Almasihi ndi Insa.

19

Paulu afika Efezu

1 Apolu paakiwa Korintiyu, Paulu akipita makaya a nrima, akifika mpaka
Efezu. Nokurekure, akiwasingana wamojawapo wenye kumwamini Insa,
2 akiwadairi: "Umwe pamukubalire, kakwisukirani Roho Takatifu?" Ewo
wakinjibu: "Ofwe wala atijiwa kuwa kawapo Roho Takatifu!" 3 Paulu
akiwadairi tena: "Sambi, umwe moziwa kinamunani?"

Ewo wakinjibu: "Kwa namuna ya koza Yahaya." 4 Basi Paulu akiwambira:
"Koza kakoza Yahaya kukiwa ka kutubiya wanu. Iye kâwambira wanu kuwa
wajuzi wamwamini eyo asaka kuja nyuma yake, akimwamba Insa." 5 Bandi
yakusikira javire, ewo wakoziwa kwa zina ra Mwenye Insa. 6 Na Paulu,
paawaturire makono, kawesukira Roho Takatifu, wakanza kusowera luga
sazijiwikana na kubushuru. 7 Ewo piya wákiwa kiyasi ca wanawalume kumi
na wawiri.

Paulu awafunda wanu myaka miwiri

8 Paulu akukanga nsinagoga, akisowera bila wofi muda wa myezi mitatu.
Ákisoweranga nawo, kusakula kuwahimu kuhusu ufalume wa Mwenyez-
imungu. 9 Fala wengine wákiwa wabishi, awakikubali, na wakisowera
caputu mbere ya wanu kuhusu Njira ya Insa*, ndimana Paulu akiwatanuka.
Kwasa javyo, suku daima-zi, iye ákijumananga na wanafunzi pansana nkulu,
mahala paakifundanga mwananlume wakwitiwa Turanu. Iye akisow-
eranga nawo, akiwolotera uhakika. 10 Eci cikikuna muda wa myaka miwiri
mpaka wanu piya wa Aziya, Mayahudi na Sawari-Mayahudi ware, wasikira
habari kuhusu Mwenye Insa.

* **19:9** "Njira ya Insa" isowera namuna nyipya ya kuinshi, kwa kufulata usemi wa Insa na nfano wake.

Efezu Mwenyezimungu atenda maajuza julu ya Paulu

11 Mwenyezimungu, julu ya mmakono mwa Paulu, akitenda maajuza
akupunda kiyasi. 12 Ifika mpaka kutwariwa lemba na anzu yake wakipone-
seriwa walwere julu ya kukumbula, kweli newo wakipona na mashetwani
wakiwalawa.
13 Sambi, Mayahudi wasawi wamojawapo wákipitanga kaya anta kaya,
wákiyerera kulebela kwa zina ra Mwenye Insa wawatuwise mashetwani
walwere. Ewo wákiwambira mashetwani javi: "Nukutuwisa kwa zina ra
Insa, noyo waari kuntangaza Paulu-yo." 14 Wamojawapo wákitendanga
javyo-wo wákiwa wana saba wa Yahudi mmoja wakwitiwa Sikeva. Iye
ákiwa nkulungwa wa dini. 15 Shetwani kawajibu javi: "Insa nimwijiwa,
Paulu ninfahamu. Fala umwe wanani?" 16 Ikisa, mwananlume ákiwa na
mashetwani ire ákiwerukira wanu ware, akiwakidiri mpaka akiwashinda.
Basi, piya wakilawa nnyumba mure, wakipita wakituwa diki na vijaraa.
17 Vikunire-vi wejiwa piya wakikala Efezu, Mayahudi na Sawari-
Mayahudi. Piya ware wakanza kopa pakulu, na zina ra Mwenye Insa
rikitukuziwa pakulu. 18 Wengi wâmwaminire wakija, wakereza baina vitendo
vyawo vibaya vyawatendanga. 19 Wengi wákitendanga vitendo vya usawi
ware, wakikusanya mabuku awo wakoca pamoto mbere ya piya wanu.
Wesabu kadiri yawo jumula ya mabuku awocire, akifika alufu amusini za
jarajara za parata. 20 Kwa javyo, usemi wa Mwenye ukizidi kwenera na
úkiwa na nguvu.

Vurumãi ulu Efezu

21 Bandi ya vire vikunire vire, Paulu, kwa kulongoziwa na Roho Takat-
ifu, kanuwiya apite Makedoniya na Akaya, oke mpaka Yerusalemu. Iye
akamba: "Bandi yakuka Yerusalemu, inilazimu nuke novyo Roma." 22 Basi,
akiwatuma Makedoniya wasimana wake wawiri, Timotiyu na Erashitu. Iye
akibaki kwa muda wa suku aba Aziya nokure.
23 Noure wakati ure, ikilawirira vurumãi ulu futi, kwa sababu ya Njira
ya Insa. 24 Ákiwapo urivi mmoja akitiwa Demetiriyu, ákitendanga vifure
vitoto vya parata vya nfano wa nyumba ya Aritema†. Kwa eyi kazi-yi,
wákipatiranga faida ya nzuruku mwingi wawenye. 25 Iye akiwajumanisa
mafundi wákitendanga noire kazi ire, akiwambira:
"Wenzangu, umwe mukwijiwa kuwa ofwe tankutajiri kwa noyi kazi-yi.
26 Mwankusikira na mwankuwona vyaatenda Paulu-vi, aari kutenda Efezu
nopa basi, kankutenda kiyasi ca Aziya piya. Iye kankuwakubalisa wanu
wengi wawenye, akiwazungunusa, kwa kuwambira kuwa maswanamu
wakuwajiwa na binadamu siyo milungu ya kweli. 27 Kwa javyo, kazi yetu
aija kuwa nawo faida tena. Vikopesa wanu awaja kutukuza tena nyumba ya
nlungu nkulu Aritema, na ulaviwa utukufu wake, waari kutukuziwa na piya
wanu wa Aziya na duniya nzima."
28 Pawasikire, ewo wakimiwa pakulu futi, wakanza kukuwa wakamba:
"Asifiwe Aritema, nkulu wa waEfezu!" 29 Umani ure wenera kaya ire piya.
Wanu nkonjo nzima wakituwirira nteni mwawajumane wanu wa kaya ire.
Wankola Gayu na Arishitariku, waMakedoniya, wenziwe Paulu. 30 Paulu,
paakisaka engire nkati ya kundi ra wanu ware, wanafunzi awamwasire.
31 Na mafalume wamojawapo wa Aziya kure, wawere marafiki wa Paulu,
wamperekera novyo habari yakunlebela asishubutu kuka kuteni kawaju-
mane wanu kure.

† **19:24** Wanu wa Efezu wakimwabudu Aritema. Aritema akiwa swanamu muka.

32 Wajumane ware, wengine wakamba eci, wengine wakamba cengine.
Pabanja pare pákiwa ngorofi, wengi awakijiwa sababu iwajumanise pare.
33 Wamojawapo kati ya wanu ware wakimolota Alishandere kuwa ndi ari
na cakusowera. Ndimana Mayahudi wakinsukumira mbere ya wanu ware.
Basi, Alishandere akiwatendera alama‡ na nkono kuwapoza, konta akisaka
awambire wanu ware kuwa ewa awana makosa. 34 Fala wanu pawejiwe
kuwa Alishandere ire Yahudi, piya wakikuwa kapamoja, wakamba kinu
kimoja noco kiyasi ca ora mbiri: "Asifiwe Aritema wa waEfezu!"
35 Mwandiki wa kaya ire, nakwisa kuwanyamaza wanu ware, akiwambira
javi: "Wanu wa Efezu, nani atikina kuwa Efezu ndi kaya amiri yakwikaza
nyumba ya nlungu nkulu Aritema, pamoja na riwe takatifu rigwire binguni?
36 Aapo akaidi kinu-ci, basi epa nyamalani, musitende kinu samuwazire
sana-sana! 37 Kamana ewa wanu wamujire nawo-wa awavunjire nyumba
ya nlungu wala awansowerere kufuru nlungu wetu. 38 Kwa javyo, ikiwa
Demetiriyu na wakolakazi wenziwe wasaka kusema makosa a munu mmo-
jawapo, iwapo nafasi yakupereka ka wenye kulamula. Nyumba za kulamula
ziwa wanzu, wakereze noko. 39 Ikiwa wasakula kinu cengine, cakujuzi
kulamuriwa kunyumba ya milandu yawasimananganga suku maalumu.
40 Kamana vititisira ajali rero kwa kulongoperiwa kulavya vurumãi-yi.
Kweli, aipo shariya mmojawapo ya ewu umani-wu, ofwe atina namuna
yakujibu." 41 Nakuwambira evi vinu-vi akifunga banja ire.

20

Paulu akuka tena kuwona Makedoniya na Geresiya

1 Paisire vurumãi ire, Paulu akitumiza kuweta wanafunzi. Bandi ya
kuwataya niya, iye akilayana nawo, akilawa akuka Makedoniya. 2 Bandi
yakupita mahala mwaapitire, ákiwataya niya wenye kwamini, mwinsho
akuka porovinsiya ya Geresiya. 3 Kainshi nokure myezi mitatu. Ikisa,
bandi ya kuwa tayari kulokera Siriya, kejiwa kuwa Mayahudi wankun-
tendera mpango wakumulaya. Ndimana akinuwiya kuludira Makedoniya.
4 Wâmpereke Paulu wákiwa Sapaturu mwana wa Piru, kwawo Bereya, Arishi-
tariku na Sekundu wo-wawiri-wa waTesalonika, Gayu nDeribi, Timotiyu,
pamoja na Tikiku na Torofimu, ewa wawiri-wa wa Aziya. 5 Ewa wanu-wa
wálongorera, wakitirindira Torowa. 6 Bandi yakwisa sherehe ya Pashukwa,
tikiripakira kisiko ca Filipi, tenenda safari ya muda wa suku ntanu, tikifika
Torowa kawákiwa kure. Tikala sumana nzima nokure.

Paulu anziripusa nnemba

7 Suku ya mwanzo wa sumana, tikare tijumane pajambo ra Kumbukumbu
tikirya mikate. Paulu akikola kusowera nawo wenye kwamini. Kwa kuwa
ákiwa na mpango wakulawa subuu yake, iye akizidi kuwereza mpaka usiku
kati-kati. 8 Sambi, zíkiwapo kandiyeru nyingi zikikorera pansana pajulu
ya gorofa patijumane pare. 9 Nnemba mmoja wakwitiwa Eutiku kékala
pajanela. Noparepare akisokera pakulu, ukimpata usingizi mwingi vutu,
kwa kuwa Paulu akisowera pakulu. Usingizi ukinkidiri, akisomoka akigwa
rã mahala baidi, gorofa ya tatu. Akitekiwa wakufwa wawenye. 10 Basi
Paulu neye akisuka, akimwinyamira patumbo, akimpatika, akamba: "Mu-
siuzunike, eyu angari nawo uhai!" 11 Ikisa Paulu akiludira tena pansana
kugorofa nokure, akimeya nkate, akitafuna pamoja na wenye kwamini
ware. Bandi ya kupakanira nawo mpaka alufajiri, Paulu akilawa, akuka

‡ **19:33** "Alama" epa ndi alama ya kuwalebela wanyamare.

vyake. 12 Noparepare nnemba ire wakimpereka kwawo ári nkomu dodola.
Ewo wakiludi wari radi pakulu sana.

Paulu alawa Torowa akuka Miletu

13 Sambi ofwe tikilongorera mbatela, tikisafiri mpaka pafungu kaya ya
Asu, konta noko iwa tikampokerere Paulu. Ndi vyatísikizane javyo kamana
niya yake íkiwa kupita ya nrima. 14 Paulu patisimanane kaya ya Asu,
tikimpokerera akingira mbatela, tikisafiri mpaka Mituleni. 15 Basi tikilawa
pare, mpaka subuu yake tikifika sawa-sawa na Kiyu. Tenenda kutwa
nzima tikifika Samu, na mpaka subuu yake tena tikifika Miletu. 16 Paulu
kânuwiya asipite Efezu kwa kuwa asipoteze wakati Aziya, konta ákiwa na
upesi ikimbidi afike Yerusalemu sainafika suku ulu ya Pentekoshiti.

Paulu awalaya wakulungwa wa jamati ya Efezu

17 Sambi Miletu kure, Paulu akintuma munu Efezu kuwarifu waku-
lungwa wa jamati waje wawonane naye. 18 Pawajire, Paulu kawambira
javi: "Umwe mukwijiwa vyaviwere tangu mwanzo panifikire Aziya kuwa
suku daima tíkiwa onse. 19 Daima nintumika Mwenye na unyenyekevu
na masozi, pamoja na kuyereriwa na tabu zawanikunishe Mayahudi
vyawakinitabisha. 20 Panukukwerezangani Habari Ngema, kukufundani
wanzu-wanzu nikipita nyumba anta nyumba, omi hapana canasire kuk-
wambirani upande wa vinu vya faida. 21 Nikilavya ushahidi kuwereza
Mayahudi na Sawari-Mayahudi, kuwa wajuzi watubiye na wamwamini
Insa, Mwenye wetu.

22 Epa sambi, kamba nfungwa wa Roho Takatifu, ndi vyaniri kuka
Yerusalemu, sijiwa cuka kunikuna. 23 Ila Roho Takatifu caanijiwise ndi
kuwa kaya ulu-ulu piya kalaboshu na kulumbatiwa piya vinirindira omi.
24 Falakini omi mainsha angu siyo faida kwangu omi. Kikulu kwangu omi
nitimize kazi yanipere Mwenye Insa, ipate nilavye ushahidi kuhusu rehema
ya Mwenyezimungu nkati ya Habari Ngema.

25 Epa sambi, omi nukwijiwa kuwa umwe piya wanipitire nukukwerezani
ufalume wa Mwenyezimungu-mwe, amuwona tena uso wangu. 26 Ndimana,
kwa suku ya rero-yi, nilavya ushahidi kuwa sina kosa ka wenye kwasika kati
yenu umwe piya, 27 kamana omi saasire kukwerezani ngano piya za upande
wa Mwenyezimungu.

28 Kwa javyo, ritunzeni umwe wanyewe pamoja na piya wenye kwamini,
kwa kuwa Roho Takatifu ndi ikuturireni umwe kuwa maamiri. Muwe
wasunga wa jamati ya Mwenyezimungu, jamati yaapatire julu ya damu ya
Mwanawe. 29 Nukwijiwa kuwa nikilawa-pa, wakwingira wanu kusakula
kudangula jamati-yi. Ewo wakuja kulanda miwinzi yakutonya vyaiwaduru
makondoo. 30 Na nkati yenu nomwe-mwe, walawirira wamojawapo waku-
funda ngano za ulongo, kusakula kuwatesa wanafunzi wawafulate ewo.
31 Kwa javyo, rinang'anizireni. Daima mukumbukire kuwa, muda wa myaka
mitatu usiku na nsana, omi sasire kunkumbusa kila mmoja, kuno nikirira.

32 Sambi, nukugabizini mmakono mwa Mwenyezimungu na kwa usemi
wa rehema zake, zíri na uwezo wakurimbisa roho zenu, mwinsho mupewa
irati yawatuririwe watakatifu piya.

33 Sajibiwe na kinu ca munu: wala parata wala oru wala nguwo.
34 Anta umwe wanyewe mukwijiwa kuwa nikola kazi na makono angu
mwanyewe ipate omi na wenzangu tipate catisakula. 35 Kwa namuna-zi
piya, nukoloterani kuwa julu ya kukola kazi nyingi javi, itibidi kuwavya
wenye tafauti zawo. Kumbukirani usowezi wa Mwenye Insa paasemire javi:
'Vyema pakulu kumera zaida kumeriwa.' "

Paulu alayana na marafiki zake

36 Pesire kwamba javire, Paulu akikokora pamoja na wenye kwamini
ware piya, wakilebela duwa. 37 Piya akiwetika masozi bu-bu-bu-bu,
wakimwirukira Paulu pasingo, wakimpa beju*. 38 Ewo wauzunika pakulu
futi, kwa kuwa kâwambira javi: "Amuwona uso wangu tena." Ikisa wakinsafiriza mpaka kubatela.

21

Paulu akuka Yerusalemu

1 Patisire kulayana nawo wenye kwamini ware, tikisafiri na batela
moja ka moja mpaka tikifika Kosi. Subuu yake tikitaya nanga kisiko ca
Rodi. Nakupunda pare, tikuka mpaka Patara. 2 Patisingane batela rakuka
Foinikiya, tikiripakira tikuka mbere ya safari yetu. 3 Tipita karibu ya
Kiporo, tasa upande wa nkono sonto, tikuka mpaka Siriya. Tisoza kisiko
ca Tiru, tikisuka konta batela rire rikipakula vinu nopare. 4 Noyo kaya-yo,
tiwasingana wenye kwamini wamojawapo, tikikala nawo sumana mmoja.
Ewo, wakamuriwa kwa uwezo wa Roho Takatifu, wakimwambira Paulu
kuwa asuke Yerusalemu. 5 Wakati watimarize suku zetu, tikilawa tikuka
na safari yetu. Wenye kwamini piya pamoja na waka wawo na wana
wawo, wakitisafiriza mpaka mwinsho ya kaya ire. Basi, nakufika mwani
tikikokora, tikinlebela Mwenyezimungu. 6 Noparepare tikilayana, ikisa
tikingira mbatela, ewo wakiludira kukaya.

7 Mwinsho ya safari yetu ya Tiru, tikifika Tolemayi. Noparepare
tikidairiyana nawo habari wenye kwamini, tikikala nawo kutwa nzima.
8 Subuu yake, tikilawa tikifika Kaisariya, tikuka kunyumba ya Filipi,
mwenyé kwereza Habari Ngema za Insa, tikikala naye. Iye ákiwa nkati
ya nkonjo wa wanu saba wâtondoriwe Yerusalemu watumike shuguli za
nzuruku wa jamati.* 9 Iye ákiwa na wana wane wári sawalombiwe, newo
wákiwa minabii.

10 Kwa kuwa tikawa Kaisariya kure suku nyingi zawenye, akija nabii
mmoja kulawa Yudeya, zina rake Agabu. 11 Akifika karibu yetu, akitwala
sinturãu† ya Paulu, akirifunga mmakono na mmaulu, akamba: "Roho Takatifu ikwamba kuwa mwanyewe ukanda-wu akifika Yerusalemu, Mayahudi
wanfunga novi-vi javi, ikisa wampereka mmakono mwa wanu Sawari-Mayahudi." 12 Patisikire javire, ofwe na wenye kwamini wengine wa
nokure, tintafadali Paulu kuwa asikwere kuka Yerusalemu. 13 Paulu akijibu: "Umwe camurira kinani? Mbana mwankunivunja nguvu mmoyo
mwangu sababuni? Kamana omi sikufungiwa basi, anta paiwa nukuka
kufwa Yerusalemu, omi niwa tayari novyo kwa sababu ya Mwenye Insa."
14 Kwa kuwa atinkidirire kunkubalisa kuwa asuke, tikimwasa ikisa tikamba:
"Vikune vyaisaka nafsi ya Mwenyezimungu."

15 Bandi ya suku aba javi-pa na bandi yakuritengeza, tikikwera tikuka
Yerusalemu. 16 Wanafunzi wamojawapo wa Kaisariya watipereka, wakija nawo mpaka nnyumba ya mwananlume wakwitiwa Mnasoni kwawo
Kiporo, mwanafunzi wa mida watifikire kwake. 17 Patifikire Yerusalemu,
wenye kwamini watipokerera ka moyo radi pakulu futi.

Safari ya ane ya Paulu

---

* **20:37** Nkati ya kabila ire, kupana beju íkiwa namuna ya kulayana munu na rafiki yake, alama ya kupendana. * **21:8** Ona 6:1-8. † **21:11** "Sinturãu" mana ake "ukanda".

18 Subuu yake, Paulu akilawa pamoja nofwe, tikuka mpaka ka Yakobu
kummona. Piya wakulungwa wa jamati wajumana noko. 19 Paulu, bandi
yakudairiyana nawo habari, akiwereza kimoja-kimoja Mwenyezimungu
vyaawakunishe wanu Sawari-Mayahudi julu yake iye. 20 Wasikire ware
wakintukuza Mwenyezimungu, ikisa wakimwambira Paulu wakamba:
“Epa nduyetu ngatunza, Mayahudi alufu ka maalufu wankwamini, fala
novyo-sivyo wangari wakifulata nfululu Taureti. 21 Ewo wambiriwa kuhusu
uwe-po, kuwa kwankupita ukiwafunda Mayahudi wekala mmakaya mwa
wanu Sawari-Mayahudi wasifulate Taureti, wasiwataye itani wana wawo
wala wasenendere tabiya zetu.

22 Sambi titende mwaja? Epa, ewo kweli-kwelini watakusikira kuwa uwe
kuja. 23 Fadari tenda vyatisaka kukwambira-vi: nkati ya ofwe-pa, wawapo
wanawalume wane wasaka walavye nadiri yawo yawaturire ka Mwenyez-
imungu. 24 Watware wikare nawo pajambo rawo ra ibada ya kuswafiwa, na
uwaripire wamyoriwe nywiri. Javyo wanu-wa-pa piya watakwijiwa kuwa
ulongo vyawari kukusowerera-vyo, wakwamba kwankufulata na kwanku-
timiza Taureti.

25 Kuhusu Sawari-Mayahudi wamwaminire Insa ware, ofwe tiwandikira
futi waraka tiwamuru javi: ‘Musirye vyakutenderiwa kafara milungu ya
maswanamu, wala musinywe damu, wala vyakupotiwa, wala musiwe na
lukware.’ ”

Paulu afungiwa nNyumba Takatifu

26 Kwa javyo, Paulu akiwatwala wanawalume ware, na subuu yake, bandi
ya kuswafiwa pamoja newo, iye akingira nawo nNyumba Takatifu. Iye
koka kuwambira baina kutimiziwa ka suku zakuswafiwa zire, na kafara
inlazimire kulavya kila mmoja.

27 Karibu ya kutimu zire suku saba, Mayahudi wamojawapo wa Aziya
nakummona Paulu nNyumba Takatifu mure, wakiwashongezera wanu
piya, wakinkola. 28 Ewo wakikuwa wakamba: “WaIziraeli, tangupireni!
Eyu ndi mwananlume abishana na wanu wetu, na shariya yetu, pamoja
na mahala-pa‡. Kankupita akiwafunda wanu kila upande. Kwasa javyo,
kawengiza Nnyumba-mu wanu Sawari Mayahudi, kataya haramu mahala
patakatifu-pa.” 29 (Ewo ciwambise javyo ndi kuwa wammona nkaya mure
ári na Torofimu, muEfezu. Basi wakidaniza kuwa Paulu ndi amwingize
nNyumba Takatifu.)

30 Kaya ire piya ikijala girita, wanu piya wakija wakituwa wengi-wengi.
Wakinkola Paulu, wakinsukumira panja ya Nyumba Takatifu. Kwa mpunde
noure, wakifunga miryango yawo ti! 31 Pawakiwazisana namuna zaku-
muulaya Paulu, nkulungwa wa masurudadu wa waRoma akipata habari
kuwa Yerusalemu piya ilawa girita. 32 Kwa mpunde noure, iye akiwatwala
masurudadu pamoja na wakulungwa wawo, akisika akituwirira nokure.
Ewo, pawammonire nkulungwa ire akija pamoja na masurudadu, wakasa
kumwibiya Paulu. 33 Nkulungwa ire na kufika karibu, akinkola Paulu,
akitumiza afungiwe na unyolo miwiri, ikisa akindairi: “Eyu munu-yu nani?
Na kakosa kinani?” 34 Wanu ware wakanza kunyangula, wengine wakamba
eci, wengine wakamba cengine. Nkulungwa ire aapatire kwijiwa sana
cikunire kwa sababu ya ngigiri ure kuwa mwingi. Basi akiwamuru ma-
surudadu wantware Paulu wakantaye nfurtaleza. 35 Pawafikire pashikada
ya kwingirira nkati, masurudadu iwabidi wankore mmaweya wankweze,

‡ **21:28** “Mahala-pa” ndi Nyumba Takatifu.

konta wanu wakitenda ngigiri pakulu. 36 Kusema kweli, wanu wengi wakija
nyuma wakikuwa wakamba: “Mulayeni, mulayeni!”

Utuba wa Paulu

37 Masurudadu wari tayari kuntaya Paulu mufurtaleza, iye kandairi nku-
lungwa ire: “Iwapo nafasi ya kukwambira kinu?”

Nkulungwa ire akinjibu: “Uwe usowera kigeregu? 38 Uwe sinowe-we
mMiswiri sukumbiri nozi-zi usalamure mageshi ukiwatwala visomi alufu
nne ukiwalongoza kulanga-we?” 39 Paulu akinjibu: “Omi ndi kweli niwa
Yahudi, nipongoriwa Tarusu iri Kilikiya, niwa munu wa inti bora. Tafadali
nipe riusa nisowere na wanu-wa.” 40 Kwa kuwa nkulungwa ire kampa riusa,
Paulu akimira pashikada na akilamusa nkono, alama ya kuwanyamaza
wanu ware. Pawanyamare, akanza kusowera kiebraniya, akamba javi:

22

1 “Umwe jamaa zangu, wanduzangu pamoja na wawáwa! Sambi
kwa kurikengera kwangu, nisikirizeni canisaka kukwambirani-ci.”
2 Pawansikire akisowera kiebraniya, wakizidi kutegemana wansikire.
Basi Paulu akikola kuwambira javi: 3 “Omi niwa Yahudi, nipongoriwa
Tarusu ya Kilikiya, fala nireriwa nkaya nomu, mmakono mwa Gamaliyeli.
Nireriwa vyakurigariga futi kamba shariya yawákifulatanga wababu zetu.
Daima nisakula namuna yakuntumika Mwenyezimungu ka moyo wangu
piya, kamba vyamuri kutenda piya-mwe rero. 4 Omi nikiwalumbatanga
wanu wákifulatanga noyi Njira ya Insa-yi mpaka kuwolaya. Niwafunga
na niwataya nkalaboshu, walume pamoja na waka, 5 kamba novyo
nkulu wa wakulungwa wa dini, na piya Baraza ya Milandu vyawalavya
ushahidi kuhusu omi. Visitoshe nipokerera waraka zawo zawawaperekere
Mayahudi wakikalanga Damashiku. Eko nuka nikiwakola wafulati wa Insa,
nikiwafunga, nikija nawo Yerusalemu kuno wahukumiwe.”

6 Vinikuna javi: “Nukuka na safari yangu karibu ya Damashiku, kiyasi ca
aduhuri, gafula niwona kinu cakulangala vú, cikilawa binguni cikinizungur-
iza piya-mi. 7 Noparepare nikigwirira pansi, nikisikira shauti ikinambira:
‘Saulu, Saulu, mbana unilumbata?’ 8 Omi nikidairi: ‘Uwe nani, Mwenye?’

Shauti ire ikinambira: ‘Omi Insa nNazareti wauri kunlumbata-yo.’
9 Wenzangu wanilongozane nawo wákiwa upande mwengine, wawona sana-
sana nlangaza ure, fala shauti ikinisoweza ire awereriwe. 10 Basi omi
nikidairi: ‘Mwenye! Nitende mwaja?’

Mwenye Insa akijibu: ‘Lamuka, uke Damashiku. Noko ukuka kwambiriwa
piya vinu vyawamuriwe kutenda.’ 11 Kwa kuwa sikiwona kwa sababu ya
nlangaza ure kuniseka-seka mmaso, nikikoriwa nkono mpaka Damashiku.

12 Noko ákiwapo mwananlume wakwitiwa Ananiya, iye ákiwa munu
wakumwajibu vinu vya Mwenyezimungu, ákifulatanga Taureti pakulu sana,
na piya Mayahudi wa Damashiku wakinsifu. 13 Iye akija akinifika karibu,
akinambira akamba: ‘Nduyangu Saulu, ludira kuwona tena.’ Kweli na omi,
kwa mpunde noure nakwinusa uso, nanza kuwona tena. 14 Basi Ananiya
akinambira: ‘Nlungu wa wababu zetu kakutondola uwe wijiwe nafsi yake,
ummone Mwenyé shariya, na unsikire mwanyewe akisowera na kanywa
yake. 15 Konta uwe ukuwa shahidi wake mbere ya wanu piya, kuwereza
vyausikire na vyauwonire. 16 Epa sambi mbana kwankukawa? Lamuka
ukoziwe, uswafiwe dambi zako, ukitaja zina rake.’ ”

17 Paulu akisema tena javi: “Wakati waniludire Yerusalemu, panikilebela
duwa nNyumba Takatifu, inisukira ruhuya. 18 Nimmona Mwenye Insa, iye

akinambira javi: ‘Lawa upesi Yerusalemu konta ewa wanu-wa awakubali
causema kuhusu omi.’ 19 Nikijibu: ‘Mwenye, ewo wakwijiwa sana-sana
kuwa omi níkipitanga mmasinagoga níkiwafunga na níkiwebiya wanu wakuk-
wamini. 20 Na wanu pawâkimulaya Shitefanu akerezánga habari zako, nomi
novyo níkiwapo nopo, nilunga nkono mwana kitendo-co. Wanu wakimu-
laya-wo omi ndi nisukure nguwo zawo.’ 21 Fala Mwenye akinambira: ‘Lawa
uke, konta omi nukutuma baidi, ka wanu Sawari-Mayahudi.’ ”

22 Wanu ware wakinsikiriza Paulu mpaka usowezi wake wa mwin-
sho. Noparepare ewo wakanza kukuwa kwa shauti ulu: “Eyu aulaiwe!
Asiinshi tena-pa!” 23 Wakikuwa, wakipapula nguwo zawo kuno wak-
ilavya vunvu, 24 ndimana nkulungwa wa masurudadu akiwamuru wan-
taye Paulu nfurtaleza. Ikisa akiwambira wamwibiye mpaka aseme
wanu ware cawakinkuwira javire. 25 Wakati wawakinfunga Paulu, iye
kandairi nfalume wa kundi ra masurudadu ákiwa karibu yake javi: “Iwapo
shariya yakumwibiya munu wakuwa na haki ya muRoma sanalamuriwa?”
26 Nfalume wa kundi ra masurudadu, paasikire javire, akuka akimwambira
nkulungwa wa masurudadu: “Epa usaka kutendaja? Eyu mwananlume-yu
muRoma!” 27 Nkulungwa wa masurudadu ire akinfika karibu Paulu,
akindairi: “Kweli uwe kuwa muRoma?” Paulu akinjibu: “Aye, niwa
muRoma.” 28 Nkulungwa wa masurudadu ire akamba: “Nomi nipoteza
nzuruku mwingi futi niwe muRoma.” Paulu akinjibu: “Basi, omi niwa
muRoma wakupongoreriwa.” 29 Kwa mpunde noure, wanu wawere tayari
kumwibiya ware wakintanuka. Nkulungwa wa masurudadu ire, pejiwe
kuwa Paulu muRoma, umwingira wofi konta kâmuru afungiwe na unyolo.

Paulu arikengera mbere ya wakulungwa wa Mayahudi

30 Subuu yake, nkulungwa wa masurudadu, kwa kusakula kwijiwa kweli-
kwelini Paulu caawakosere Mayahudi, akinfungula unyolo ure. Ikisa aka-
muru wajumane wakulungwa wa dini na Baraza ya Milandu, akitumiza
kutwariwa Paulu, akimolota mbere yawo.

23

1 Paulu, nakunang'aniza rungu-rungu mbere ya Baraza ya Milandu ire,
akamba: “Jamaa zangu, nankuinshi saunisusuka moyo mbere ya Mwenyez-
imungu mpaka rero.” 2 Ananiya, nkulu wa wakulungwa wa dini, akiwa-
muru wakíwa karibu na Paulu ire wamwibiye kukanywa. 3 Kwa javyo,
Paulu akimwambira Ananiya: “Mwenyezimungu akuja kukuhukumu, eko
kusitawi ka panja basi! Kwikala-po unilamure vyaisaka shariya, sambi
uwambiraja wanu kunibiya bila shariya?” 4 Wakíwa karibu na Paulu ire,
wakimwambira: “Uwe! Nkulu wa wakulungwa wa dini ya Mwenyezimungu
kwankuntukana?” 5 Paulu akijibu: “Jamaa zangu, sikijiwa kuwa iye nkulu
wa wakulungwa wa dini. Kamana yandikiwa: ‘Nfalume wa inti yenu
usintukane.’ ”

6 Paulu, kwa kuwa kêjiwa kuwa Baraza ya Milandu ire iwa cama ca
Mafarizeu na wengine ca Masaduseu, akiwambira pakulu-pakulu mBaraza
mure: “Jamaa zangu, omi níwa Nfarizeu, ujukulu wa Mafarizeu. Kwa
kuwa nanawo tamaa ya kuwa wafwi wakuja kufufuka, nankurindira kula-
muriwa.”

7 Iye nakwisa kwamba javire, Mafarizeu na Masaduseu wakanza
kukaidiyana, wenye kulamula wakawanyana makundi mawiri. 8 (Kamana
Masaduseu awákikubali kuwa wafwi wafufuka, wala kuwa malaika wawapo,

wala awakikubali kuwa roho ziwapo. Falakini Mafarizeu piya vyo vitatu-
vyo wákikubali.) 9 Ikisa, ikilawirira girita ulu futi. Wandiki wa kundi ra
Mafarizeu wakilamuka, wakikaidi kanguvu, wakamba: "Atimmonerera
kosa rimojawapo munu-yu. Itakuwa kasowera na roho mojawapo au
laika, nani ejiwa?" 10 Kukaidiyana kure kukizidi kofya mpaka nkulungwa
wa masurudadu kengira kumopereza Paulu asije kupanguriwa kipande-
kipande. Ndimana akiwatuma masurudadu wanlavye pare kanguvu,
wanludisire kufurtaleza.
11 Suku yapiri usiku, Mwenye Insa akimwisukira Paulu, akimwambira:
"Usiwe na wofi! Kulavya ushahidi wangu epa Yerusalemu, na ibidi uke Roma
ukalavye ushahidi novyo."

Mpango wa kumulaya Paulu

12 Subuu yake, Mayahudi wamojawapo wakijumana, wakiwaza mpango
wakunlumbata Paulu. Walapira kuwa awarya wala awanywa sawamulaye
Paulu. 13 Wákiwa zaida ya wanu arubaini wawazire nowo mpango-wo.
14 Ewo wakiwafika karibu wakulungwa wa dini pamoja na wazee, waki-
wambira: "Ofwe tilapira kuwa atirya kinu mpaka timulaye Paulu. 15 Epa
sambi, umwe pamoja na Baraza ya Milandu, mwambireni nkulungwa wa
masurudadu atumize waje naye kwenu umwe, kamba musaka kundairi
sana-sana mwaha wake. Na ofwe, saanafika karibu, tikuwa tayari kumu-
laya."
16 Fala mwana wa nlumbuwe Paulu, nakusikira mpango mbaya ure,
akinyemerera akingira nfurtaleza mure, akintetera Paulu. 17 Paulu
akimwita nfalume mmoja wa kundi ra masurudadu, akimwambira: "Nt-
ware nnemba-yu umpereke ka nkulungwa wa masurudadu, ciwapo casaka
kuka kumwambira." 18 Kwa javyo iye akimpereka nnemba ire ka nku-
lungwa wawo masurudadu, akamba: "Nfungwa Paulu kanita, akinilebela
nimpereke nnemba-yu kwako kuno. Kanambira kuwa kanawo kinu kimo-
jawapo caasaka kukwambira."
19 Nkulungwa wa masurudadu ire akinkola nkono nnemba ire, akuka
naye kunyenje, akindairi: "Kinani causaka kunambira?" 20 Iye ak-
ijibu: "Mafalume wa Mayahudi wasikizana makeshamungu wakule-
bele umpereke Paulu kuBaraza ya Milandu, watende kamba wasaka
kundairidairi kuhusu mwaha wake. 21 Uwe wasukukidiri, konta ewo, wawa
zaida ya wanu arubaini, wasaka kurifisa wanrindire Paulu wamuulaye.
Piya walapa kuwa awarya wala awanywa mpaka wamulaye. Ewo wawa
tayari kutenda javyo wakirindira uwape majibu." 22 Basi nkulungwa ire
akinlaizira javi: "Usimwambire munu mwengine vyaunambire-vi." Ikisa
akimwambira nnemba ire: "Uka vyako."

Paulu aperekiwa ka guvinadoru Felishi

23 Nkulungwa wa masurudadu ire akiweta mafalume wawiri wa kundi
ra masurudadu, akiwambira: "Watengezeni masurudadu miyateni, waca-
makavalu sabini, na wamikuki miyateni, woke Kaisariya. Muwe tayari,
mulawe rero-vi, novi ora ya usiku. 24 Ntengezeni novyo kavalu ampande
Paulu na munsunge sana-sana munfikise ka guvinadoru Felishi." 25 Na
kamperekera waraka yakusema javi:
26 "Omi Kalaudiyu Luziya, nukwandikira mwinshimiwa, guvinadoru
Felishi. Nukuperekera salamu. 27 Mayahudi kuno wanfunga mwanan-
lume-yu, wasaka kumulaya, fala nuka noko na masurudadu wangu kun-
vusha, panijiwe kuwa muRoma. 28 Omi nikisakula nijiwe sana-sana sababu
yakosire, ndimana nikimpereka ka wakulungwa wa Mayahudi, Baraza ya

Milandu. 29 Epa nijiwa kuwa ewo wanlongopera kuwa aakifulata shariya
zawo. Aakosire kinu cakuwa afungiwa au kuulaiwa. 30 Panambiriwe
kuwa Mayahudi wamojawapo wampangira mabaya akusaka kumulaya, ndi
paniwazire kukuperekera kwa mpunde nowu. Na ware wammonerere
ukosa, niwambira waje noko wereze mbere yako.”

31 Kwa javyo masurudadu, kwa ámuri yawapewe na nkulungwa wawo,
wakintwala Paulu usiku-usiku mpaka Antipatiriya. 32 Subuu yake, waca-
makavalu wakizidi na safari yawo pamoja na Paulu, kuno masurudadu wak-
iludira kufurtaleza. 33 Nakufika Kaisariya, waraka ire wakimpa guvinadoru,
na wakimolota Paulu ire. 34 Nakufyoma waraka ire, ikisa akindairi Paulu:
“Kwenu ndepi?” Paajibiwe kuwa kwawo Kilikiya, 35 akimwambira: “Nakisa
nukusikira, nukuja kulamula pawasaka kuja wakulongopere-wo.” Basi no-
parepare akamuru akafungiriwe kunyumba ya kifalume yaâjengire Herodi.

24

Paulu mbere ya guvinadoru Felishi

1 Bandi ya suku ntanu, Ananiya nkulu wa wakulungwa wa dini, na
wazee wamojawapo, pamoja na mwenyé kupendeleya shariya wakwitiwa
Teratulu. Ewa wamwereze guvinadoru makosa a Paulu. 2 Wakati wetiwe
Paulu akifika, Teratulu akanza kwereza makosa a Paulu, akamba javi:

“Mwenshimiwa Felishi! Kwa sababu yako uwe, tankuinshi kwa salama na
mainsha meema julu ya wijiwifu wa ulongozi wako, na vinu vingi vyawenye
viri kulamusiwa wafarijike wenye inti-yi. 3 Tukwakikisha na tishukuru
pakulu pawenye kwa piya vyautendanga kila wakati na kila mahala. 4 Basi
tenda fadili kwa wema wako, usikirize sana-sana vyatisaka kukwereza-vi
bila kupoteza wakati mwingi. 5 Eyu munu-yu timmonerera kuwa ndangany-
ifu na nsabwanyizi nkati ya Mayahudi piya mulumwengu-mu. Visitoshe, iye
ndi nkulungwa wa kundi ra waNazareti. 6 Mpaka kafika kuyerera kufezeyi
Nyumba Takatifu, fala tikinkola tikinfunga. 7 * 8 Uwe mwanyewe ukindairi
ukwijiwa kutunza ukweli kwa makosa atimmonerere.” 9 Mayahudi newo
wajumana kwakikisha vyakilongoperiwa vire kuwa vyakweli.

10 Guvinadoru Felishi ire kantendera alama Paulu anze kusowera, basi
Paulu akamba:

“Omi nukwijiwa kuwa myaka mingi yawenye utilamulanga shariya noyi
inti-yi. Ndimana nirikotola mbere yako kwa kutumaini. 11 Kamba vyawi-
jiwe mwanyewe, ukisaka ndairi asaka kuwa onse, epa rero suku ya kumi
na mbiri tangu nikikwera Yerusalemu kuka kuntukuza Mwenyezimungu.
12 Mayahudi awanisingane nikikaidiyana naye munu nNyumba Takatifu,
wala awanisingane nikiwomanisa wanu nsinagoga wala mahala paasaka
kuwa ponse nkaya mure. 13 Ikisa tena, ewo awakikisha kuwa vyakweli
vyawasema kuwa nikosa-vi.

14 Ila canitikiza kutenda kinu kimoja. Nifulata kundi ra Njira ya Insa, fala
ewo wakwamba kuwa kundi ra walongo. Omi nintumika Mwenyezimungu
wawantukuze wababu zetu. Nukwamini piya vyaandikiwe nTaureti na
vyawandike minabii. 15 Omi nirindira na nitumaini ka Mwenyezimungu
kamba vyawantumaini ewo novyo, kuwa wenye shariya na ware sawana
shariya wakuja kufufuka. 16 Ndimana daima vinajibu moyo wangu usis-
usuke mbere ya Mwenyezimungu pamoja na wanu piya.

---

* **24:7** Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Fala paajire Luziya, nkulungwa wa masurudadu,
katipokera mmakono mwetu kwa nguvu zake.]

17 Bandi ya myaka mingi yawenye, niludira inti yangu nilavye zaka na
nitende kafara. 18 Panikitenda javyo, nakwisa jambo ra kuswafi, waniwona
nNyumba Takatifu, nemo siwere kaumu ya wanu, wala siwadimbwanye.
19 Falakini nomo, wakiwapo Mayahudi wamojawapo wa Aziya. Ewo ndi
wajuzi kuja mbere yako, wereze makosa angu ikiwa wawonerera kinu
kimojawapo julu yangu omi. 20 Kuwasa ewo, ewa wari epa-wa, wereze
kamba waniwonerera kosa panimisiwe mbere ya Baraza ya kulamula. 21 Ila
canifahamu omi, panikiwa kati yawo nitenda kinu kimoja. Omi nisema na
shauti ulu-ulu, namba: 'Umwe rero munilamula, kwa sababu nukwamini
kuwa wafwi wafufuka.' "

22 Felishi, kwa kuwa iye mwanyewe akijiwa sana-sana Njira ya Insa ire, ak-
ifuja kulamula kure akamba: "Epa, silamula. Mpaka aje Lisiya ndi panisaka
kulamula." 23 Noparepare akimwambira nfalume wa masurudadu, akamba:
"Kanture Paulu nkalaboshu, ila umpe nafasi aba, asikazike na marafiki zake
wakija kunsaidiya, usiwakataze."

Felishi na nkawake wansikiriza Paulu

24 Bandi yakupita suku nyingi zawenye, Felishi pamoja na nkawake
Durusira, Yahudi, watumiza kumwita Paulu. Iye akiwereza kuhusu
kumwamini Insa Almasihi, ewo wakisikira. 25 Paulu paakolota uhakika
kuhusu mambo a shariya, vyaakidiri munu kukaidi moyo wake, na kuhusu
suku ya Kiyama cisaka kuja, Felishi akisusuka, akijibu akamba: "Epa
lawa kwanza. Nikipata nafasi suku nyengine, nukwitisa!" 26 Felishi
akirindira kuwa Paulu akumpa ciwa conse†, ndimana akimwita akisowera
naye mpunde-mpunde. 27 Paitimire myaka miwiri, Poritiyu Feshitu ak-
itawaziwa kuwa guvinadoru kiti ca Felishi. Kwa kuwa Felishi akiwapende-
leya Mayahudi, Felishi paalawire kamwasa Paulu nkalaboshu nomure.

25

Paulu alebela akalamuriwe na Kaisari

1 Feshitu, paafikire porovinsiya ire, bandi ya suku natu akilawa Kaisariya
kure, akikwera akuka Yerusalemu. 2 Nakufika, wakulungwa wa dini pamoja
na wakulungwa wa Mayahudi wakimpatisa habari kuhusu makosa a Paulu.
Wakinlebela, 3 awatendere fadili amwitise Paulu aje Yerusalemu kure, ewo
wakiritengeza wamwikarire munjira wamulaye. 4 Fala Feshitu akiwajibu
javi: "Paulu ajuzi arinde kwanza Kaisariya, anta omi mwanyewe nukuka
noko suku karibu. 5 Basi, ikiwa iye katenda kinu kimojawapo cakunyata,
wakulungwa wenu wanifulate wakaseme caakosire."

6 Feshitu kekala nawo Yerusalemu kure kiyasi ca suku nane wala
azipundire suku kumi, ikisa akisuka akuka Kaisariya. Subuu yake
pekare kiti cake kati ya wenye kulamula, akitumiza kumwita Paulu.
7 Paafikire Paulu, Mayahudi wajire kulawa Yerusalemu ware wakinzungur-
iza, wakanza kumbunira vitendo vingi vyawenye vyakofya, fala vitendo-
vyo awakikidiri kwakikisha. 8 Sambi, Paulu kwa kurikotola, akamba: "Omi
sikosere shariya ya Mayahudi wala shariya ya Nyumba Takatifu, wala
shariya ya Kaisari." 9 Basi Feshitu, kwa kuwapendeleya Mayahudi, kandairi
Paulu: "Usaka uke Yerusalemu mwaha-wu nikakulamure noko?" 10 Fala
Paulu akijibu, akamba: "Epa nimira mbere ya wenye kulamula wa Kaisari,
mahala panijuzi kulamuriwa. Mayahudi siwatendire kinu ca ubaya anta
kimoja, kamba vyawijiwe. 11 Ikiwa kweli-kwelini nitupa shariya mojawapo
yakujuzi kuhukumiwa kifo, sikatala kufwa. Fala ikiwa vyawanisowerera-vi

† **24:26** Kigeregu: "nzuruku".

sivyo vyakweli, aapo wakujuzi kunipereka mmakono mwawo. Basi, nilebela ka Kaisari* akanilamure!”
12 Basi, Feshitu akisowera na wamashauri wake, ikisa akinjibu Paulu: “Kulebela ka Kaisari, epa ukuka ka Kaisari noko!”

Feshitu asowera na nfalume Agiripa kuhusu Paulu

13 Basi, bandi ya wingi wa suku, wakija Kaisariya kuwonana na Feshitu
nfalume wakwitiwa Agiripa na nlumbuwe Berenika. 14 Kwa kuwa wékala
noparepare suku aba, Feshitu akimwereza nfalume ire habari za Paulu, akamba: “Kawapo-pa mwananlume mmoja kasiwa na Felishi, kawa nkal-
aboshu kafungiwa. 15 Panukire Yerusalemu, wakulungwa wa dini pamoja
na wazee wa Mayahudi wanereza makosa ake na wanilebela nimhukumu
noyo mwananlume-yo. 16 Omi niwambira kuwa siyo tabiya ya waRoma
kumhukumu mwenyé ukosa saari mbere ya wenye kukosiwa, ipate apewe nafasi ya kujibu vyaalongoperiwe.
17 Ndimana wakati wawajire kuno, sisakire kupoteza wakati. Pakucere subuu, nikala kiti cangu cakulamula shariya, na nikitumiza kutwariwa
mwananlume-yo. 18 Kuhusu iye, pawalamuke wenye kunlongopera ware,
acipo cawasemire vyanikidanizira omi kuwa katenda kinu kibaya. 19 Ila
wâmmonerera tafauti mmojawapo kuhusu dini yawo, na kuhusu munu
mmoja wakwitiwa Insa, afwire fala Paulu akwamba kawapo hai. 20 Kwa
kuwa omi sereriwa kukaidiyana kwawo kuhusu mwaha-wu, ndimana nindairi kamba asaka kuka Yerusalemu akalamuriwe noko mwaha-wu.
21 Fala Paulu, kwa kuwa kalebela ekare akisungiwa novire ipate alamuriwe kwa shariya na nfalume nkulu wa Roma, namuru namba: ‘Nsungeni, mpaka panisaka kumpereka ka Kaisari.’ ”
22 Ikisa nfalume Agiripa ire akimwambira Feshitu: “Omi vikinajibu nin-sikire mwanyewe noyo mwananlume-yo.”

Feshitu akinjibu: “Unsikira makeshamungu.”

Paulu mbere ya nfalume Agiripa na nlumbuwe Berenika

23 Kwa javyo, subuu yake Agiripa na Berenika wakifika na fahari zawo, wakingira pansana nkulu pamoja na wakulungwa wakulu wa masurudadu na wanu wengine mabora wa noire kaya ire. Ikisa Feshitu akitumiza, wakija
nawo Paulu. 24 Feshitu akamba: “Nfalume Agiripa na piya mamwenye muripo epa pamoja nofwe, mwankumona eyu mwananlume-yu wawari kunilebela Mayahudi piya wankaya-mu, na wa Yerusalemu, kuno waki-
lalamika kuwa iye asiinshi tena-yu. 25 Fala omi simmonerere kinu camana caatendire cakujuzi iye kuulaiwa. Na kwa kuwa kalebela akalamuriwe
na nfalume nkulu wa Roma, namuru kumpereka. 26 Fala omi sina kinu
maalumu cakumwandikira nfalume nkulu-yo kuhusu iye. Ndimana nija naye epa mbere yenu, pakulu-pakulu mbere yako uwe, nfalume Agiripa,
ipate ikiwa mwaha wake wikaririwa, nipate cakwandika. 27 Kamana aviswii
kumpereka nfungwa bila kwereza sana-sana makosa ake.”

26

1 Agiripa kamwambira Paulu: “Aya, nukupa riusa ya kusowera kwa ajili yako.”

Paulu akolosa nkono, akanza kurikotola, akamba:
2 “Nfalume Agiripa, kuhusu piya vinu vyanilongoperiwa na Mayahudi,
niwa radi kuwa mbere yako rero kurikotola. 3 Visitoshe, niwa radi kwa kuwa

* **25:11** Kaisari ákiwa nfalume nkulu wa waRoma.

ukwijiwa piya kuhusu tabiya na tafauti za Mayahudi. Ndimana nukulebela uhitamili kunisikiriza canisaka kusowera-ci.

4 Mainsha angu tangu mwanzo wa unemba wangu, kati ya kabila yangu
na Yerusalemu, wakwijiwa sana-sana piya Mayahudi. 5 Ewo wanijiwa tangu
mida, wakisaka kwakikisha kuwa, kwa kufulata shuruti za kaumu ya dini
yetu, niinshi kamba Nfarizeu. 6 Epa sambi, kwa kuwa nirindira tamaa
ya Mwenyezimungu yaawapere wababu zetu, niwa epa nankulamuriwa.
7 Neyo ndi tamaa moja noyo irindiriwa na marikolo etu kumi na mawiri,
kuntumika na niya Mwenyezimungu usiku na nsana. Ndi kuhusu noyo
tamaa-yo, nfalume wangu, kuwa nankulongoperiwa na Mayahudi. 8 Umwe
muwaza kuwa virigariga Mwenyezimungu kuwafufula wafwi, sababuni?

9 Anta na nomimi novyo, nîwona kuwa inibidi kutenda vinu vingi vyaku-
bishana na zina ra Insa nNazareti. 10 Ndi vyanikunishe novyo Yerusalemu.
Panikipewa mamulaka na wakulungwa wa dini, wengi kati ya watakatifu,
nikiwataya nkalaboshu nikiwafunga. Na pawakiulaiwa, omi nikipendeleya.
11 Masinagoga mengi, mara nyingi zawenye, niwatubisa, niwashurutisa
kukufuru. Niwashupa na niwalumbata anta na inti nyengine za baidi."

12 Kwa kuwa wanipa mamulaka na uwezo wa wakulungwa wa dini,
noyi niya-yi ndi initenzire kuka Damashiku. 13 Nfalume wangu, úkiwa
wakati wa aduri, munjira niwona nuru binguni. Nuru-yo yakuzaidi juwa,
ikinuru nanyenje yangu na piya wanisafirire nawo. 14 Noparepare piya-
fwe nakugwira pansi, nisikira shauti ikisowera kiebraniya, ikamba: "Saulu,
Saulu! Sababuni kunilumbata? Wase kubishana na wema wako!" 15 Nomi
nikidairi: "Uwe nani, Mwenye?"

Mwenye akinijibu: "Omi Insa, noyo wauri kunlumbata-yo! 16 Lamuka,
wimire na maulu ako. Kamana noci ndi canukulawirire ipate nuku-
ture kuwa ntumisi na ushahidi wangu, wa evi vinu vyanukolotere-vi na
vyanisaka kukolotera mbere. 17 Nukuvusha kati ya Mayahudi na Sawari-
Mayahudi, ka wanu waniri kukutuma, 18 ipate uwafungure maso awo,
waludi kukisi waje kunlangaza, na uwavushe kati ya uwezo wa Ibilisi waje
ka Mwenyezimungu. Kwa javyo, waswamiiwa dambi zawo na wapokerera
irati yawo kati ya wanu watakatifiwe julu ya kunamini omi.

19 Kwa javyo, nfalume wangu Agiripa, aabishire ruhuya ya binguni.
20 Nanza kuwereza wanu wa Damashiku, waYerusalemu, inti za Yudeya,
pamoja na Sawari-Mayahudi. Piya-wo niwereza watubiye, waludire upande
wa Mwenyezimungu, watende vitendo vyakolota kutubiya kwawo. 21 Kwa
sababu ya novi vinu-vi, Mayahudi wakinikola niri nNyumba Takatifu, wak-
isakula kunulaya. 22 Basi, kwa kuwa nipata kunusuriwa na Mwenyez-
imungu, niwapo mpaka rero nankulavya ushahidi ka ntoto na nkulu, bila
kongeza vinu, vyawasemire minabii pamoja na Musa kuwa vikuja kukuna.
23 Nankulavya ushahidi kuwa ikibidi Almasihi atabike, awe ntanzi kufufuka
kati ya wafwi, ipate habari ya nuru yereziwe ka Mayahudi na wanu Sawari-
Mayahudi."

24 Paulu, paakisowera javi akirikotola, Feshitu akikuwa na shauti ulu-ulu:
"Uwe Paulu kubanga! Kufyoma pakulu kukubangisa na kukubadili!" 25 Fala
Paulu akijibu: "Mwenshimiwa Feshitu, omi sibangire, ila nankusema usemi
wa kweli na wa ankili kamili. 26 Kamana nfalume wangu akwijiwa sana-
sana vinu-vi piya. Ndimana nikidiri kusowera mbere ya nfalume wangu
bila wofi. Nanawo uhakika kuwa hapana kinu cakunfisa iye. Kusema
kweli, avikunire mahala pakufisika. 27 Nfalume wangu Agiripa, uwakubali
minabii? Nukwijiwa kuwa uwakubali!" 28 Basi Agiripa kamwambira Paulu:

“Kwa wakati ntoto javi, unitenza kuwa nfulati wa Insa?” 29 Paulu akijibu
akamba: “Ninlebela Mwenyezimungu kwa wakati ntoto au nkulu, suwe basi
fala na piya wari kunisikira rero wawe novyo caniri-ci, ila sawafungiwe nevi
vyuma-vi!”
30 Ikisa wakilamuka nfalume Agiripa, guvinadoru, Berenika, na piya ware
wákiwa pamoja nawo. 31 Pawalawire, wakambirana watupu, wakamba:
“Eyu mwananlume-yu aatendire kinu cakujuzi kuulaiwa wala cakujuzi ku-
fungiwa.” 32 Basi, Agiripa akimwambira Feshitu: “Mwananlume-yu nanga
kafunguriwa sambi-pa paiwa âlebele kulamuriwa na Kaisari!”

27

Paulu asafiri na tafauti kuka Roma

1 Payamuriwe kuwa tíjuzi tisafiri tuke Italiya, Paulu na wafungwa wengine
akigabiziwa Juliyu, nkulungwa wa masurudadu maalumu wa Kaisari.
2 Tikingira mbatela ra mwananlume wakwitiwa Adiramitu, batela síro
rikuka visiko vya Aziya. Kwa javyo tikilawa, tikisafiri na mwenye wak-
witiwa Arishitariku, mMakedoniya kwawo Tesalonika.
3 Subuu yake, tikifika Sidoni. Juliyu kantafiti Paulu sana, kampa riusa kuka
ka marafiki zake ipate apewe vyaakisakula. 4 Noparepare tikuka mbere
na safari yetu mpaka sini ya kisirwa ca Kiporo, kwa kuwa úkiwa mbisho.
5 Nakutupula bahari ya Kilikiya na Panfiliya, tikifika Mira, kaya ya Lisiya.
6 Pakisiko pare, nfalume wa kundi ra masurudadu kasingana batela ra
Aleshandriya, rikuka Italiya. Akitipakirisa nomo. 7 Tenenda more-more
suku nyingi zawenye, na kwa tafauti nyingi, tikifika karibu ya Nidu. Na,
kwa kuwa úkiwa mbisho, tikisafiri mpaka sini ya Kereta, tikipunda ransi ya
Salamona. 8 Na tafauti nyingi zawenye, nanyenje-nanyenje tikifika mahala
pamoja pakwitiwa “Kisiko Cema”, karibu na nopo íkiwepo kaya yakwitiwa
Laseya.
9 Kwa kuwa zîpita suku nyingi zawenye (kusema kweli, ûpita wakati
wakufunga Mayahudi*), ndimana zíkiwapo tafauti zakofya kati ya safari.
Kwa javyo, Paulu akiwakumbusa, akiwambira javi: 10 “Jamaa, nankuwona
kuwa iwapo hasara na kupoteyiwa kwingi, aipoteya mizigo na batela-ri
basi, na mainsha etu novyo.” 11 Fala nfalume wa kundi ra masurudadu ire
kasikiriza vyaambiriwe na nawoda pamoja na mwanyewe batela ire, koliko
kunsikiriza Paulu vyaasowere. 12 Pakisiko pare apawerepo mahala pema
pakwikala wakati wa baridi. Ndimana wanu wengi wâwaza kuwa tíkijuzi
titweke tuke na safari yetu, tiyerere kufika kaya ya Foinikiya, ipate tikekare
noko wakati wa baridi. Foinikiya kisiko ca Kereta, cikala sana, cíkiwa na
upande wakukashikazi na wakukusi.

Mepo nyingi ivuma mbahari

13 Kanza kuvuma kusi aba-aba, wanawalume ware wakidaniza kuwa
haja yawo watimiza, wakivuta nanga wakilawa, wakitambala na lufuko ra
Kereta. 14 Falakini, kwa mpunde sinkulu, akanza kuvuma ulani mwingi,
akilawirira na kisirwa. 15 Ulani ire kavuma batela rikanza kubengwa. Kwa
kuwa akukikidirika kubisha, tikasa batela rire, rikiveverusiwa na mepo.
16 Tikisafiri kuno tikiribanza na kisirwa kitoto cakwitiwa Kauda. Ingawa
na mashaka, fala tikidiri kukweza kiboti ca batela rire. 17 Nakukweza
wakifungira mbatela na mizizi yakurimba. Ikisa wakopereza kupwerera

* 27:9 Wâfunga kukumbukira suku ya kuswamiiwa madambi.

mmavula a lufuko ra Libiya. Basi wakitula matanga, wakasa batela rire
rikiveveruka na mepo.
18 Kwa kuwa maluwimbi akitibiya pakulu-pakulu, subuu yake wakanza
kwefya mizigo mbahari. 19 Suku yatatu, na makono awo wanyewe, vyombo
vya mbatela mure wakanza kwefya mmaji. 20 Anta juwa wala nondwa
avikiwoneka suku nyingi zawenye, na rikitisalamukira gaibu, mwinsho
ikitilawa tamaa piya ya kuvuka.
21 Kwa kuwa wanu wekala wakati mwingi sawarya, ndimana Paulu
kemira kati-kati, akiwambira: “Ikibidi, jamaa zangu, munisikirize omi
noparepare, musilawe Kereta kure, kukengera eyi hasara-yi na kupoteyiwa
kuno. 22 Fala sambi, nukupani ankili musiuzunike, kamana aakupoteyani
munu, ila rukupoteyani batela-ri basi. 23 Kamana ijana usiku kanisukira
laika wa Mwenyezimungu, Nlungu wangu wanimwabudu omi. 24 Laika-yo
kanambira: ‘Paulu, usope! Ikukubidi wimisiwe mbere ya Kaisari. Ona,
Mwenyezimungu kakugabizi mainsha a piya wauri kusafiri nawo-wa, ewo
wanusurika.’ 25 Ndimana jamaa zangu, muwe radi. Kamana nintumaini
Mwenyezimungu kuwa vikuwa novyo kamba vyanambiriwe. 26 Fala itibidi
tikapwerere kisirwa kimojawapo.”
27 Paufikire usiku suku yakumi na nne, paakitipata makucukucu kuno
na kuno bahari ya Mediteraneya, kiyasi ca usiku kati-kati, mabahariya wa
fahamu kuwa tiwa karibu na nrima. 28 Sambi, wakefya kipimo ca maji,
wakiwona kuwa awa meturu shirini. Wakisengereza mbere, wakefya tena
kipimo cire, wawona awa meturu kumi na ntanu. 29 Ewo wakopereza
batela rire kuveverusiriwa pamwamba. Ndimana wakitaya nanga nne, ikisa
wakilebela duwa kuce. 30 Mabahariya wakisakula kutira mbatela mure.
Ndimana wêsusira kiboti mmaji, wakiritenza kamba woka kutaya nanga
ya mbere mbatela mure. 31 Kwa javyo, Paulu akimwambira nkulungwa
na masurudadu wake: “Ikiwa mabahariya-wa awekala mbatela-mu, basi
amuvuka.” 32 Ikisa, masurudadu wakitupula mizizi yawafungire kiboti ire,
wakasa cikigwirira mmaji cubuu.
33 Pakucere, Paulu akiwatafadali piya warye cakurya, akiwambira javi:
“Epa zankutimu sumana mbiri mukirindira kuno mufungire samunaluma
luziki. 34 Ndimana nankukwambirani iryani cakurya, kamana mukirya
ndi salama yenu. Konta anta nywiri mmoja nkiswa mwake aapo waisaka
kumpoteya.” 35 Nakwamba javire, akitwala nkate, akishukuru ka Mwenyez-
imungu mbere ya wanu piya, ikisa akimeya nkate, akanza kutafuna. 36 Piya
ware ikiwengira niya, newo novyo piya wakanza kurya. 37 Jumula ya wanu
mbatela mure piya tíkiwa miyateni na sabini na sita. 38 Pawarire wakikuta,
wakiveusa batela rire kwa kutwala saku za tirigu wakipakurira mbahari.

Batela ripwerera pavula

39 Pakucere, awamanyire nrima. Fala wawona muto wakwingira nkati na
lufuko. Basi wakiwaza kuka kupwereza batela rire nopare. 40 Mabahariya
ware wakifungula mizizi ya nanga, wakasa mmaji, kuno wakifungula mizizi
ya shukani ya batela rire. Ikisa wakitweka tanga rikingira mepo, wakilo-
ngoza kulufuko. 41 Fala batela rire rikuka rikipwerera pavula. Ripwerera
mbere arikenenda, nyuma rikibiiwa na maluwimbi. 42 Mpango wa masu-
rudadu ware wâwaza wawolaye wafungwa ipate wasije kowera kuwatira.
43 Fala nfalume wa kundi ra masurudadu akisaka kunvusha Paulu, ndimana
akiwakataza cawalangele cire. Akiwamuru javi: “Wejiwa kowera onse,
wanze kurefya mbahari, woke kungulu.” 44 Wengine woke na mbawo au

kinu kimojawapo ca mbatela mure. Javi ndi vyaviwere piya tikivuka salama kungulu.

28

Vinkunire Paulu Melita

1 Patisire kuvuka salama, tijiwa kuwa kisirwa cire cikwitiwa Melita.
2 Wenye kaya wa kisirwa cire watitafiti vyema pakulu futi. Watiwesera moto
mwingi wakitikaribisha kota kwa kuwa ikinya nvula na ikizizima baridi.
3 Paulu akilokota viwanzu, akitaya pamoto. Mpunde noure, kwa
ntukuta wa moto ure, akilawa nyoka nviwanzu mure, akiluma cala Paulu.
4 Wenye kaya ware, pawammonire nyoka ire angamire ncala cake, wakanza
kwambirana watupu: "Kweli-kwelini eyu mwananlume-yu kisomi. Ingawa
kakidiri kuvuka mbahari fala shariya aimwasa kuinshi tena." 5 Fala nyoka
ire akinsasanyira pamoto, iye aalumire anta mahala. 6 Wanu ware waki-
danizira kuwa avimba au akufwa gafula mpunde noure. Fala upita wakati
mwingi wawenye, wammona kuwa acinkunire kinu, wapindula mawazo,
wamba: "Eyu nlungu!"
7 Karibu noparepare, ákiwapo masamba a nkulungwa wa kisirwa cire,
mwenye mmoja wakwitiwa Pubiliyu. Iye katipokerera sana-sana, tíkiwa
wayeni wake muda wa suku natu. 8 Wawaye Pubiliyu ákiwa na homa na akip-
ulugari damu, ákilala pakinanda. Paulu akuka akimmona, akintula nkono,
nakunlebelela duwa, nlwere ire akipona. 9 Bandi yakukuna javire, piya
wakiwóna kulwaza nkisirwa mure wakija ka Paulu akiwaponesa. 10 Nowo
watinshimu pakulu futi, na wakati watikilawa kuka, wenye kaya watipa
piya catikisakula.

Safari yakulawa Melita kuka Roma

11 Bandi ya myezi mitatu, tikiripakira mbatela rengine rakulawa Aleshan-
driya. Batela-ro ríkiwa Melita wakati wa kinja, mbere ricapariwa alama
"Milungu ya masa". 12 Tikenenda, tikifika Sirakusa, tikisuka tikikala noko
suku natu. 13 Ndi katilawire, tikuka tikifika kaya ya Reziyu. Subuu yake
akanza kuvuma kusi, basi tenenda suku mbiri, tikifika kisiko ca Potiyoli.
14 Pakisiko pare, tiwasingana wanduzetu wakitilebela tikare nawo sumana
mmoja. Javi ndi vyatenende, tikifika mpaka Roma.
15 Wanduzetu wa Roma, pawejiwe kuwa tankuka kwawo, wakija kuti-
winza. Wengine tisimanana "Kumangisha a Apiyu" na wengine mahala
pakwitiwa "Manyumba matatu a wayeni". Paulu, pawawonire wanu ware,
akinshukuru Mwenyezimungu, akizidi kuwa na nguvu.

Paulu asimanana na Mayahudi wa Roma

16 Patifikire Roma, Paulu kapewa riusa kufikira nyumba yake yeka na
surudadu mmoja basi wakunsunga.
17 Iwa zipita suku natu, Paulu akitumiza kuwarifu wakulungwa wa
Mayahudi wa Roma akanza kujumana nawo. Pawajumane, akiwambira:
"Wanduzangu, omi sitendire kinu cakuwakosera wanu wetu, wala situpire
tabiya ya wababu zetu. Fala Yerusalemu niperekiwa mmakono mwa
waRoma kamba nfungwa. 18 Ewo wanidairi na wakisaka kunifungula,
kwa kuwa kosa rimojawapo rakujuzi kunihukumu kifo awaniwonerere.
19 Fala Mayahudi kwa kuwa wakinikaidi, ndimana inibidi kulebela nuke ka
Kaisari, ingawa sina kinu kimojawapo cakuwasema cakubishana na wanu
wa kwetu. 20 Ndimana nukwitani munang'anize muwone na tipakanire.
Kwa sababu ya tamaa ya waIziraeli, epa nifungiwa na unyolo wa cuma-wu."

21 Basi ewo wakimwambira javi: "Ofwe kuhusu uwe atipokerere waraka
anta moja yakulawa Yudeya, wala aajire nduyetu mmojawapo na habari
kuhusu ewu mwaha-wu, wakukusowerera kinu kibaya. 22 Fala ofwe viki-
tajibu tukusikire na kanywa yako cauwaza, konta tukwijiwa kuwa kipinga
cauri-ci kila mahala cikaidiwa."
23 Basi, wakisikizana wakitula suku. Noyo suku-yo, wanu wengi wawenye
waja ka Paulu. Mwanzo wa subuu mpaka jironi, iye akiwambira ushahidi
kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, akiyerera kuwakubalisa kuhusu
Insa, kwa kutumira Taureti na mandiko a minabii wengine. 24 Wengine
wakikubalisiwa kwa vyawakereziwa vire, fala wengine awakikubali.
25 Wakikaidiyana watupu. Sawanamba kulawa, Paulu akiwambira kinu
cengine, akamba: "Roho Takatifu ákiwa na shariya yakusowera na babu zenu
julu ya nabii Izaya*, paambire javi:
26 'Uka ka ewa wanu-wa, ukawambire javi:
Musikira na masikiro fala amwereriwa anta aba,
nakunang'aniza munang'aniza fala amuwona anta aba.
27 Konta myoyo ya wanu-wa migumu.
Masikiro awo aasikira sana,
maso awo afunga.
Siwere javyo,
maso awo nanga awona,
masikiro awo nanga asikira,
myoyo yawo nanga wereriwa,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa' " amba ndi Mola.
28 Paulu akizidi kusowera akamba: "Basi, ijiwani kuwa eku ndi kuvuka
Mwenyezimungu kawaperekere Sawari-Mayahudi; na ewo wakuja kusiki-
riza." 29 †
30 Paulu kekala myaka miwiri noire nyumba yake yaâlugariwe ire. Nomo,
akiwapokerera piya wanu wakija kummona. 31 Iye akereza habari ya
ufalume wa Mwenyezimungu, na akifunda kuhusu Mwenye Insa Almasihi,
akisowera bila wofi wala aakikataziwa na munu.

* **28:25** Ona Izaya 6:9,10. † **28:29** Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Paulu pesire kusowera javi, Mayahudi wakilamuka wakuka vyawo, wakipita wakikaidiyana watupu pakulu pawenye.]

Waraka ya Paulu ka waRoma

Mwanzo

Eci kitabu-ci ndi kikulu pakulu na ndi kitabu maalumu pakulu nkati ya waraka za Paulu. Kusudi yake ndi javi: kwereza Injili namuna vyairi nawo uwezo wa Mwenyezimungu wa kuwavusha piya Mayahudi na Sawari Mayahudi. Injili itolotera kuwa haki yetu yakuwa na Mwenyezimungu ilawa ka Mwenyezimungu. Paulu akolota kwanza kuwa piya-fwe tiwa wamádambi na tisakula kuvushiwa. Fala aikidirika kurivusha ofwe wanyewe. Tisakula kutejemera cire Insa caatitendere ofwe.

Ikisa Paulu arishuku kuwa wengi nkati ya rikolo rake, Mayahudi, wakiwa sawanamba kwamini Injili, ndimana walaviwa ndaraja ra mainsha a milele. Mwinsho, iye akwereza namuna Injili vyaijuzi kumiliki mainsha etu.

Iye kawandikira eyi waraka-yi wanu wa jamati ya Roma kiyasi ca mwaka wa 57 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Paulu, ntumisi wa Almasihi Insa, etiwe awe walii, wapambari wa
kwereza Habari Ngema ya Mwenyezimungu. 2 Eyi habari-yi Mwenyez-
imungu kâlavya tamaa mida julu ya minabii wake mMandiko Matakatifu.
3 Habari-yi íkiwa kuhusu Mwanawe. Upande wa kibinadamu, iye kapon-
goriwa nkati ya rikolo ra Daudi. 4 Upande wa roho yake, ákiwa takatifu,
iye aturíwe na uwezo kuwa Mwana wa Mwenyezimungu kwa kufufuka ka
wafwi. Iye ndi Insa Almasihi, Mwenye wetu. 5 Julu yake iye ndi patipokerere
rehema na uwalii ipate tiwete wanu wa mataifa piya wamwamini iye,
wanfulate, kwa faida ya zina rake. 6 Umwe novyo muwa kati ya wanu
mwitiwe kuwa wa Insa Almasihi.
7 Kwa piya umwe muri Roma, wenye kupendiwa na Mwenyezimungu,
mwitiwe muwe watakatifu, rehema na usalama viwe namwe kulawa ka
Mwenyezimungu Baba wetu na ka Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Paulu kumwajibu kuka kuwawona waRoma

8 Cakwanza, ninshukuru Nlungu wangu, julu ya Insa Almasihi, kwa
umwe piya, konta kwamini kwenu kwankwereziwa ulumwengu-wu piya.
9 Shahidi wangu ndi Mwenyezimungu, waniri kuntumika na roho yangu
julu ya kwereza Habari Ngema ya Mwanawe, kuwa panilebelanga duwa,
nukukutajani nfululu moja. 10 Nilebela kuwa, kwa kufulata vyaasaka
Mwenyezimungu, nipate nafasi ya kuja kwenu umwe. 11 Konta vinajibu
pakulu futi nije nukuwoneni, ipate nukugabizini uwezo maalumu mmo-
jawapo wakwisusiriwa na Roho, ipate murimbisiwe. 12 Caniri kwamba
ndi-ci: tirimbisane myoyo nkati ya kwamini kwetu kumoja, kwenu umwe na
kwangu omi. 13 Wanduzangu, vinajibu mwijiwe kuwa nipanga mara nyingi
zawenye kuja kukuwonani, fala mpaka sambi-pa sinapata nafasi. Vinajibu
niwatenze wanu wamojawapo wamwamini na wanfulate Insa, kati yenu
umwe na novyo kati ya wanu wengine Sawari-Mayahudi. 14 Kusema kweli,
vinilazimu kuwasaidiya wanu wa tabiya yetu na wanu wa tabiya nyengine,
wanu wakusilimuka na wanu sawasilimuke. 15 Ntamana, niwa radi kuja
kwenu mwikala Roma-mwe kukwerezani Habari Ngema.
16 Kusema kweli, siwona haya kwa eyi Habari Ngema-yi konta ndi uwezo
wa Mwenyezimungu kuwavusha piya wenye kumwamini, mwanzo wa

Yahudi mpaka Saari-Yahudi. [17] Kamana ukamilifu wa Mwenyezimungu*
ufafanuriwa nkati ya Habari Ngema, namuna za kwamini mwanzo mpaka
mwinsho. Kamba vyavyandikiwe: "Kamilifu áinshi julu ya kwamini."

Wabaya walamuriwa hukumu

[18] Ifafanuriwa nyongo ya Mwenyezimungu binguni julu ya piya kutowa
kuwepo ka dini na kukosa ukamilifu ka wanu, julu ya kutowa ukamilifu-ko,
ndi kuwatenza wanu kufuja ukweli. [19] Kamana ukweli kuhusu Mwenyez-
imungu ufafanuriwa kati yawo, kwa kuwa Mwenyezimungu kawafafa-
nurira. [20] Tangu kumbiwa ulumwengu, namuna zake saziwoneka, kwa
nfano uwezo wake sauna mwinsho na unlungu wake, vyeleweka na vi-
jiwikana sana-sana julu ya vinu vyaatenda Mwenyezimungu. Basi ewo
awana shariya yakolota. [21] Kamana ingawa wamwijiwa Mwenyezimungu,
fala awantukuze kamba Nlungu wawo wala awanshukurire. Kwasa javyo,
wanza kufikiri mawazo saana mana, na myoyo yawo iwazizima, ikingíziwa
nkisi. [22] Waritula kuwa wejiwifu kumbe mazozo. [23] Wasa kumwambudu
Mwenyezimungu saabadilika, wapindula wambudu maswanamu a wanu
wakubadilika, a nyuni, a wadudu pamoja na a manyoka.

[24] Ntamana, Mwenyezimungu kawasa watende viwájibu myoyo yawo,
vitendo vya ucafu, watebeni miri yawo wanyewe. [25] Iye awatenda javyo
konta wapindula ukweli wa Mwenyezimungu wafulata ulongo. Novyo,
wamwabudu na wantumika kiyumbe, wasa kumwambudu Mwenyé kumba
wawenye. Iye ájuzi asifiwe milele! Aamina.

[26] Ntamana, Mwenyezimungu kâwasa watende vitendo vyawo vyakuwa-
jibu vyakuwatenza aibu. Anta na wanawaka wapindula namuna yawajuzi
kuloriwa na walume wawo, wanza kulolana wanawaka watupu. [27] Namuna
mmoja noyo, walume wasa kuwalola sana waka wawo, yanza kuwalunguza
myoyo kwajibiwa pakulu na walume wenziwawo. Walume watupu wa-
tenda vitendo vya aibu, ntamana nkati yawo hukumu iwajuzire kwa makosa
awo waritabisha wanyewe.

[28] Kwa kuwa awolote kumwijiwa Mwenyezimungu, iye kawasa na ankili
zawo za ubaya, watende vitendo sawajuzi kutenda. [29] Myoyo yawo ijala
udainfu wa kila namuna, kusiyanisa masemo, ulwaziwa moyo, na ubaya.
Kusema kweli, uwejala nfululu wiyana, ukakatima, wivu, ulongo, na
uzuda. Walawirira kuwa wasemisemi, [30] wanu wakuwasowerera caputu
wenziwawo, wamwina Mwenyezimungu, majauri, wakuritenza, wakuridãi,
wakubuni vinu vibaya, na wakubishana na wawa zawo. [31] Ewo awana
ankili, awana kwamini, awampenda munu, na awana utungu. [32] Ewo
wakwijiwa sana-sana shariya za Mwenyezimungu, kuwa wanu watenda
novi vitendo-vi wajuzi waulaiwe. Evi vitendo-vi awatenda tu basi fala
wawetikizira wengine watenda.

2

Walamuriwa hukumu wenye kuwalamula wenziwawo

[1] Ntamana auswamiiwa, uwe mwenyé kulaumu. Kamana unlaumu munu
mwengine, kumbe kwankurilaumu mwanyewe. Konta uwe kwankutenda
vitendo vimoja novyo vyaulaumu-vyo. [2] Tukwijiwa kuwa Mwenyezimungu,
paabishana na wanu watenda vinu-vi, hukumu yake ifulata shariya. [3] Tunza
javi, uwe munu mmojawapo, uwalaumu watenda vitendo nnowe ukitenda
novyo, udaniza kuwa utakunyema hukumu ya Mwenyezimungu? [4] Au

* **1:17** "Ukamilifu wa Mwenyezimungu" mana ake, namuna iye vyawatenza wanu kupatana naye.

kwankukejeli utajiri wa wema wa Mwenyezimungu, na kuvumirira kwake,
pamoja na imani yake? Awijiwa kuwa wema wa Mwenyezimungu uku-
longoza upate kutubiya? 5 Fala uwe, kwa sababu ya ugumu wa moyo
wako pamoja na ubishi, kwankurongeza nyongo ikupate uwe mwanyewe
suku yakwisuka nyongo, na suku yakolotiwa hukumu ya haki ya Mwenyez-
imungu.

6 Iye mwenyé kunludisira kila mmoja kwa kitendo caatendire: 7 upande
mmoja, wasakúla utukufu, inshima, na uzima julu ya kutenda vinu
vyema-vyema kwa kuvumirira, Mwenyezimungu awapa mainsha a milele.
8 Upande mwengine wafitíni na awafulata ukweli, wafuláta kukosa haki,
Mwenyezimungu akimiyana nawo na nyongo pakulu. 9 Zije tabu na shida
kwa kila mwanadamu aténda ubaya, mwanzo wa Mayahudi na novyo
Sawari-Mayahudi, 10 ila uje utukufu, inshima, pamoja na usalama kwa
kila mwanadamu aténda meema, mwanzo wa Mayahudi na novyo Sawari-
Mayahudi. 11 Kamana akupo kusiyana ka wanu mbere ya Mwenyezimungu.
12 Wakorire dambi sawana shariya, newo novyo sawana mpaka wa shariya
wapoteya. Ila wakorire dambi wari na shariya, shariya noyo iwahukumu.

Walamuriwa hukumu Mayahudi

13 Kamana sikuwa wasikíra shariya kuwa ndi makamilifu mbere ya
Mwenyezimungu ila ware waja kwakikishiwa ndi waténda vyaisaka shariya.
14 Kamana wanu Sawari-Mayahudi sawana shariya, wakitenda vyaisaka
shariya kwa kipongorero, ingawa awana shariya, wakolota kuwa wakwi-
jiwa wanyewe shariya ya cema na kibaya. 15 Ewo wakolota kuwa shuruti
ya shariya yandikiwa mmyoyo yawo. Fahamu zawo pamoja na ankili
zawo zilavya ushahidi. Wakati mwengine ziwalaumu, wakati mwengine
ziwengirira, suku ya Kiyama. 16 Suku-yo, kwa kufulata utuba wangu,
Mwenyezimungu julu ya Almasihi Insa alamula siiri za wanu.

17 Ona, uwe uritula kuwa Yahudi, utejemera shariya, na uridãi kuwa
munu maalumu mbere ya Mwenyezimungu. 18 Ukwamba kuwa ukwi-
jiwa vyaasaka iye, na vikwajibu vinu bora vyaufundiwe kati ya shariya.
19 Ukuwa na uhakika kuwa uwakorera nkongojo vipofu, na kuwa nuru ka
wanu wenenda pakisi, 20 uwalongoza wenye kutikina, kuwa mwanlimu wa
wanemba, na kuwa nazo namuna za wijiwifu na ukweli nkati ya shariya.
21 Uwe uwafunda wanu wengine, kutowa kurifunda mwanyewe sababuni?
Uwe ukwereza kuwa munu aajuzi kwiwa, uwe wiwaja? 22 Ukwamba munu
asizinge, sambi, uwe uzingaja? Ukwamba kuwa ayukwajibu milungu ya
ulongo, sambi, upitaja ukiiwa mmanyumba a dini? 23 Uwe úridãi kwijiwa
shariya, fala aufulata noyo shariya-yo, kwankunkejeli Mwenyezimungu,
sinovyo? 24 Kamana Mandiko akwamba javi:

"Zina ra Mwenyezimungu riwankukejeliwa na wanu Sawari-Mayahudi kwa
sababu zenu umwe."

25 Kusema kweli, itani yanawo faida ukitimiza shariya. Fala ikiwa kuwa
nvunji wa shariya, ukuwa kamba sawingire itani. 26 Ikiwa wanu sawengire
itani ndi wafuláta shariya, awaturiwa nowo kamba wanu wengire itani?
27 Ntamana wanu sawengire itani watimíza shariya, ewo wakulaumu kwa
kuwa kwanawo shariya yakwandikiwa yawenye na kwingira itani, fala
aufulata shariya. 28 Kamana iye siyo Yahudi wa vitendo vya panja tu
basi. Itani sikinu, ila kitendo ca panja ca mmwiri tu basi. 29 Fala iye
Yahudi* nkati ya roho yake, na itani ndi yengiziwe mmoyo julu ya Roho wa

* **2:29** "Yahudi" epa mana ake "swifa".

Mwenyezimungu, siyo julu ya shariya yakwandikiwa. Iye swifa zake sizo za wanadamu ila za Mwenyezimungu.

3

1 Epa, faida yakuwa Yahudi ndi yepi? Au nkati ya itani, cipatikana
kinani? 2 Aye, ziwapo faida nyingi. Faida ya kwanza ndi kuwa Mayahudi
wagabiziwa usemi wa Mwenyezimungu mwanyewe. 3 Iwaja? Mayahudi
wamojawapo wakitowa kwamini, kutowa kauli kwawo, Mwenyezimungu
afuja kauli yake? 4 Isiwe javyo, ila ingawa kila mwanadamu nlongo, fala
Mwenyezimungu ndi mwenyé ukweli. Kamana mMandiko* vyandikiwa
javi:

“Wakikishiwe nkati ya usemi wako,
ushinde pauja kulamuriwa.”

5 Fala ikiwa kutowa kukamilika kwetu kukolota ukamilifu wa Mwenyez-
imungu, tambani tena? Tikwamba Mwenyezimungu sikamilifu paati-
hukumu na nyongo yake? (Nisowera kamba vyawasowera wanadamu.)
6 Kusema kweli, sivyo! Ikiwa javyo, Mwenyezimungu ulumwengu-wu
alamulaja? 7 Fala ikiwa ulongo wangu ukolota pakulu ukweli wake ipate iye
atukuziwe pakulu, nihukumiriwani kamba mmadambi? 8 Mbana atamba
(kamba wanu wengine vyawabuni kuwa tikwamba): “Titende vitendo
vibaya ipate vije vitendo vyema, sinovyo?” Kuhukumiwa kwawo ka haki.

Walamuriwa hukumu wanu piya

9 Kinani tena? Itakuwa ofwe Mayahudi tiwa bora pakulu koliko wengine?
Anta! Tibainisha futi kuwa wanu piya, Mayahudi pamoja na Sawari-
Mayahudi, wamilikiwa na dambi. 10 Mandiko Matakatifu† akwamba:

“Aapo munu kamilifu, anta mmoja.
11 Aapo anta munu mmoja wakwerereriwa sana.
Aapo munu antaja Mwenyezimungu.
12 Piya wanu wanloza minyongo,
waridanganya awafãi kinu.
Aapo atenda meema, aapo anta mmoja.
13 Paulo pawo pawa kamba kaburi ra kuwa wanzu.‡
Kwa malulimi awo walongopa.
Mivumbu yawo ílawa sumu ya nyoka wakofya.§
14 Viwejala pakanywa pawo lana na usowezi wa kuwawa.*
15 Maulu awo akwenenda upesi kusuja damu.†
16 Menenzi awo auwaribifu na ausikini.
17 Awejiwa njira ya usalama.‡
18 Mmaso mwawo awamopa Mwenyezimungu anta aba.§”

19 Sambi, tukwijiwa kuwa piya vyaisema shariya wakwambiriwa ware
wenendera shariya ipate kanywa zawo zinyamare, na piya wanu mu-
lumwengu-mu wajuzi kunjibu Mwenyezimungu. 20 Kamana kwa vitendo
vya shariya aapo munu anta mmoja aja kwakikishiwa mbere ya Mwenyez-
imungu. Kamana shariya ndi intenza munu kwijiwa kuwa kanawo
madambi.

* 3:4 Ona Zaburi 51:4. † 3:10 Ona Zaburi 14:1-3. ‡ 3:13 Ona Zaburi 5:9. § 3:13 Ona Zaburi 140:3. * 3:14 Ona Zaburi 10:7. † 3:15 Ona Izaya 59:7. ‡ 3:17 Ona Izaya 59:8. § 3:18 Ona Zaburi 36:1.

Almasihi atwala hukumu zetu

21 Fala sambi, ukamilifu wa Mwenyezimungu* ubainisha namuna
nyengine sairi ya kufulata shariya (ingawa shariya pamoja na mandiko
a minabii vilavya ushahidi kuhusu ukamilifu-wo). 22 Ukamilifu wa
Mwenyezimungu uwa julu ya kauli ya Insa Almasihi, kwa piya wenye
kumwamini. Kati ya wanu akupo kusiyana, 23 konta wanu piya wakola
dambi na uwapunguka utukufu wa Mwenyezimungu. 24 Wanu piya
wakikishiwa kwa rehema yake bila maripo, julu ya komboriwa na Insa
Almasihi. 25 Mwenyezimungu wantondore kuwa awe kafara yakupatanisa
julu ya damu yake ka ware wenye kuntumaini, iwa ipate olote ukamilifu
wake. Mida, kwa sababu ya imani yake, iye akitowa kuhukumu madambi a
munu akorire. 26 Epa sambi, Mwenyezimungu kantondola Insa kuwa kafara
yakupatanisa ipate wakati-wu olote ukamilifu wake, kuwa iye ndi mwenyé
shariya na wakumwakikisha ire antumaini Insa.

27 Kwa javyo, tiridãi sababuni? Kuridãi akupo. Kwa shariyani? Kwa
shariya ya vitendo? Anta, kwa sababu ya kwamini. 28 Konta tijiwa kuwa
munu ápatana na Mwenyezimungu julu ya kumwamini Insa, siyo julu ya ku-
timiza shariya. 29 Mwenyezimungu Nlungu wa Mayahudi tu basi? Níkamba
Nlungu wa wanu Sawari-Mayahudi novyo? Ndi kweli, wawo na Sawari-
Mayahudi newo novyo! 30 Kamana Nlungu ndi mmoja, na iye antenza munu
kupatana naye julu ya kumwamini, awe Yahudi au Saari-Yahudi. 31 Kwa
javyo tifuja shariya kwa sababu ya kwamini? Kusema kweli, anta! Ila na
shariya, neyo tukwakikisha.

4

Nfano wa kwamini wa Iburahima

1 Kwa javyo, kuhusu Iburahima, wawa wa mataifa etu kibinadamu,
iye kapata kinani? 2 Kamana ikiwa kakikishiwa julu ya vitendo vyake,
kanawo haki ya kuridãi, ila aawa nawo haki-yo mbere ya Mwenyezimungu!
3 Kamana Mandiko akwamba javi:

“Iburahima kamwamini Mwenyezimungu,
ntamana Mwenyezimungu kamwisabu kuwa kamilifu.”

4 Sambi, nshahara waapokera nkolakazi siyo zawadi ila deni. 5 Na munu
saatumaini kazi yaatenda ila antumaini ire amwakikisha mbaya, kwamini
kwake ndi kuntenza iye awe kamilifu. 6 Kwa namuna moja noyo, Daudi
kuhusu heri ya munu wakuwa Mwenyezimungu ankubali kuwa kamilifu
bila kwisabu vitendo vyaatendire,* kaamba:

7 “Heri wenye kuswamiiwa makosa awo,
ware wafutiwe madambi awo!
8 Aye, heri munu wakuwa Mwenye aaisabu dambi zake!”

9 Sambi, noyi heri-yi itakuwa ya wenye kwingira itani tu basi, au na
ya wanu sawengire newo novyo? Kamana tikwamba kuwa Iburahima
kesabiwa kuwa kamilifu kwa sababu ya kwamini kwake. 10 Kesabiwa rini?
Iwa esire kutaiwa itani, au saanamba? Iwa saanamba, ila saanataiwa itani!
11 Kusema kweli, iye kapokerera alama ya itani, iwe kipaji cakuwa mwenyé
haki kwa sababu ya kwamini kwake, na evyo vikuna saanataiwa itani.

* **3:21** Ukamilifu wa Mwenyezimungu ndi namuna yake yakulamula haki. * **4:6** Ona Zaburi 32:1-2.

Vikuna javyo, ipate awe wawa wa wanu piya wamwamini Mwenyezimungu
sawengire itani, na ware wesabiwe kuwa makamilifu. 12 Na iye ndi wawa
wa ware wengire itani, fala siwengire itani tu basi ila newo novyo wari
kulondoza kwamini ka babu yetu Iburahima kábula saanataiwa itani.

13 Kamana aiwere kwa kufulata shariya kuwa ndi citenzire Iburahima
pamoja na ujukulu wake kupokerera tamaa ya kuwa akúja kuriti
ulumwengu-wu, ila kwa sababu ákiwa mwenyé haki julu ya kwamini
kwake. 14 Kwa kuwa, ikiwa wafulati shariya ndi wariti, basi kwamini
akufãi na tamaa ifujika. 15 Kamana shariya ikuja na nyongo, fala mahala
saipo shariya, kukosa akupo.

16 Ndi ntamana, tamaa ikuja julu ya kwamini ipate iwe julu ya rehema,
na kuhusu tamaa-yo, piya ujukulu wa Iburahima wawe na uhakika. Siware
wafulata shariya basi, fala na wari na kwamini ka Iburahima, wawa yetu
piya-fwe. 17 Kamba vyavyandikiwe:
"Omi nukutula kuwa wawa wa kabila nyingi."
Iburahima kantumaini Mwenyezimungu, ire awápa mainsha wafwi, na
mwenyé kumba savikiwepo. 18 Ingawa upande wa kibinadamu aikiwepo
tamaa, novyo-sivyo katumaini na tamaa kuwa álawirira kuwa wawa wa
kabila nyingi zawenye, kamba vyaisemiwe†: "Ujukulu wako ukuja kuwa
mwingi." 19 Iburahima aasokeziwe nkati ya kwamini kwake, ingawa akiri-
nang'aniza mwiri wake wîsa (kwa kuwa hirimu yake íkiwa kiyasi ca myaka
miya), na tumbo ra Sara rîfunga. 20 Novyo-sivyo, iye aasire niya ya kutu-
maini tamaa ya Mwenyezimungu ila karimbisiwa na kwamini kwake kuno
akinsifu Mwenyezimungu, 21 konta ákiwa na hakika piya kuwa Mwenyez-
imungu tamaa yaalavire, ákiwa nawo uwezo wakutimiza novyo. 22 Ntamana,
Iburahima "kesabiwa kuwa kamilifu". 23 Usemi ukwamba "kesabiwa kuwa
kamilifu", aamwamba iye tu basi, 24 ila wandikiwa novyo kwa faida yetu
ofwe, tija kwisabiwa kuwa wenye ukamilifu kamana tintumaini ire anfufure
Insa ka wafwi, Mwenye wetu. 25 Insa-yu aperekiwe kufwa kwa sababu ya
madambi etu, na afufuriwe ipate takikishiwe.

5

Salama julu ya kuntumaini Mwenyezimungu

1 Kwa kuwa takikishiwa julu ya kwamini kwetu, tanawo salama na
Mwenyezimungu julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. 2 Julu ya kuntumaini
Insa, tanawo uwezo wakupata rehema yatiri nawo-yi. Kusema kweli,
tifurahi kwa kuwa tirindira kuwona utukufu wa Mwenyezimungu.

3 Visitoshe, tifurahi novyo pazitipata tabu, konta tukwijiwa kuwa tabu ziti-
funda kuhitamili. 4 Ikisa tena, kuhitamili kutitaya namuna yakusakikana, na
namuna yakusakikana ititaya tamaa. 5 Na eyi tamaa-yi aititenza aibu, konta
pendo ra Mwenyezimungu rijala mmyoyo mwetu julu ya Roho Takatifu
watipewe ofwe.

6 Kamana ingawa tiveya, paufikire wakati wake, Almasihi kafwa kwa ajili
ya makafiri. 7 Kusema kweli, munu kufwa kwa ajili ya mwenyé ukamilifu,
virigariga pakulu. Dalili, munu ákidiri kufwa kwa ajili ya ntenda-mema.
8 Fala Mwenyezimungu kolota pendo rake kwetu ofwe, kamana Almasihi
kafwa kwa ajili yetu ofwe patíkiwa wamádambi. 9 Ntamana, kwa kuwa takik-
ishiwa na Mwenyezimungu julu ya damu ya Almasihi, kuzidi pakulu iye
akuja kutivusha nkati ya nyongo ya Mwenyezimungu. 10 Kamana, kwa kuwa
tipatanisiwa naye julu ya kifo ca Almasihi patikiwa maaduwi wake, vizidi

† **4:18** Ona Mwanzo 15:5.

futi patipatanisiwe-pa, tikuja kuvushiwa julu ya mainsha ake. 11 Visitoshe,
tifurahi novyo ka Mwenyezimungu julu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu,
konta julu yake, tipatanisiwa.

Adamu na Almasihi

12 Kwa javyo, julu ya munu mmoja ingira dambi mulumwengu-mu, na kwa
javyo cingira kifo novyo. Ikisa kifo ciwapata wanu piya, konta piya wakola
dambi. 13 Kusema kweli, sainamba kuwepo shariya, dambi ikiwapo mu-
lumwengu-mu. Fala, kwa kuwa aiwerepo shariya, dambi-yo aikiwalangiwa.
14 Novyo-sivyo, kifo cîtawala wanu piya tangu wakati wa Adamu mpaka
wakati wa Musa, anta na ware sawakorire dambi kamba vyaatupire kauli
Adamu. Adamu nfano wa namuna mmojawapo wa munu akirindiriwa
kuja*.

15 Fala kitendo ca neema ca Insa aciri kamba ukosa wa Adamu. Kamana
kwa kukosa munu mmoja† wafwa wanu wengi. Fala kwa rehema ya
Mwenyezimungu na ya munu mmoja Insa Almasihi yolotiwe julu ya meema
yake, wengezeka wanu wengi wakujanliiwa. 16 Novyo, kuwapo kusiyana
kuwonekana nkati ya neema na dambi ya munu mmoja. Konta kulaumiwa
kufulata ukosa mmoja ujire na hukumu, fala neema yesusiriwe munu ifuláta
makosa mengi ajire na uhakika. 17 Kamana, ikiwa kukosa ka munu mmoja,
kifo citawala kwa sababu ya noyo munu-yo, kuzidi pakulu ware wapokerere
rehema pakulu-pakulu na neema ya uhakika, ewo wakuja kutawala nkati ya
mainsha julu ya munu mmoja, noyo Insa Almasihi-yo.

18 Sambi, kamba ukosa wa munu mmoja vyaujire na hukumu ka wanu
piya, ndi sawa-sawa novyo kitendo kimoja ca kukamilika cikuja na uhakika
pamoja na mainsha ka wanu piya. 19 Kamana, kamba ubishi wa munu
mmoja vyawaturiwe wengi kuwa wenye ukosa, ndi sawa-sawa novyo kwa
kusikiriza ka munu mmoja, wengi wakuja kuturiwa kuwa wenye ukamilifu.
20 Shariya ija ipate yolote sana-sana ukosa wa kutupa shariya. Fala paizidire
dambi, izidi kwijala rehema, 21 ipate, kamba vyaitaware dambi nkati ya kifo,
na rehema novyo itaware, itipe ukamilifu mbere ya Mwenyezimungu, tipate
mainsha a milele julu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu.

6

Mwinsho wa uwezo wa dambi

1 Sambi, tambe mwaja? Tibaki tikiinshi nkati ya dambi, ipate rehema
yongezeke? 2 Anta! Ofwe tifwire dambi, tizidija kuinshi na dambi tena?
3 Au mutikina kuwa piya-fwe toziwa tilungane na Insa Almasihi, toziwa
tilungane novyo na kifo cake? 4 Kamana tizikiwa pamoja naye julu ya kutoza
nkifo cake ipate, kamba vyafufuriwe Almasihi nkifo julu ya utukufu wa
Baba, na ofwe novyo tiinshi kwa namuna nyipya.

5 Konta ikiwa tilungana naye nkati ya kifo cake, ndi sawa-sawa novyo nkati
ya kufufuriwa kwake, nofwe tifufuriwa. 6 Tijiwe javi, kuwa umunu wetu
watíkiwa mida ugomezeriwa pansalaba pamoja neye ipate ufujike mwiri
wetu wa dambi, tisiwe tena watwana wa dambi. 7 Kamana mmojawapo
afwire onse namuna-yo, komboriwa nkati ya uwezo wa dambi. 8 Na
ikiwa tifwa na Almasihi, tukwamini kuwa novyo tiinshi naye. 9 Tukwijiwa
kuwa Almasihi kafufuriwa nkifo, ntamana aafwa tena, kifo acinkidiri
tena. 10 Paafwire, kafwa kwa sababu ya dambi, ntamana uwezo wa dambi

* 5:14 “Munu akirindiriwa kuja” ndi Almasihi. † 5:15 “Munu mmoja” ndi Adamu.

ushindiwa kwa milele. Na sambi, nkati ya uhai wake, kankuinshi vyavimwa-
jibu Mwenyezimungu. 11 Kwa javyo, nnomwe novyo ritureni wanyewe
kamba mufwire, uwezo wa dambi ushindiwe, fala kwa kuwa mulungana na
Almasihi Insa, mwankuinshi vyavimwajibu Mwenyezimungu.

12 Kwa javyo, musase dambi kutawala mwiri wenu kusikiriza wájibu wenu
wa vitendo vibaya. 13 Musipereke vifingo vya mwiri wenu kudambi, kutenda
vinu savina shariya. Ila, riperekeni umwe ka Mwenyezimungu kamba wanu
wakulawa nkifo ipate muinshi ka ukweli. Riperekeni vifingo vya mwiri
wenu kuwa combo ca kutenda shariya ka Mwenyezimungu. 14 Kamana
dambi aikukidirini, konta amutawariwa na shariya, muinshi julu ya rehema
ya Mwenyezimungu.

Uhuru wakuntumika Mwenyezimungu

15 Mana ake kinani? Tikore dambi kwa kuwa atiri sini yakumilikiwa na
shariya ila timilikiwa na rehema? Anta! 16 Amwijiwa kuwa mukiripereka
ka munu kuntumika na mukinsikiriza kamba watwana, muwa watwana
wamuntumika mukinsikiriza noyo? Anta iwe musikiriza dambi mwinsho
íja na kifo, anta iwe munsikiriza Mwenyezimungu, mwinsho ája na uhakika.
17 Fala shukuruni ka Mwenyezimungu! Ingawa mida múkiwa watwana wa
dambi, fala sambi musikiriza kwa myoyo yenu ngano zamugabiziwe. 18 Basi,
momboriwa mmakono mwa dambi, mulawirira kuwa watwana wa njira ya
uhakika. 19 Omi nisowera kwa kutumira nfano wa kibinadamu konta ankili
zenu aba. Umwe mida mupereka vifingo vyenu kuwa watwana wa ucafu
na udainfu pakulu. Epa sambi, riperekeni vifingo vyenu viwe watwana wa
njira ya haki ipate muwe watakatifu.

20 Pamúkiwa watwana wa dambi, múkiwa na uhuru amukifulata njira
ya haki. 21 Faidani yamupatire nowo wakati-wo? Mukitenda vitendo
vyamuriwonera haya kutenda sambi-pa, na mwinsho yawo novyo vitendo-
vyo ndi kifo! 22 Fala sambi, kwa kuwa momboriwa nkati ya uwezo wa
dambi, mulawirira kuwa watwana wa Mwenyezimungu, mupata faida yenu
ya kuwa watakatifu, na mwinsho ndi mainsha a milele. 23 Konta nshahara
wa dambi ndi kifo, fala kitendo ca neema ya Mwenyezimungu ndi mainsha
a milele julu ya Almasihi Insa, Mwenye wetu.

7

Amuwa tena wafungwa wa shariya

1 Niwasowerera wejiwa shariya. Mutikina wanduzangu, kuwa shariya
yanawo uwezo julu ya munu ari hai tu basi? 2 Kwa nfano, mwana-
muka wakulombiwa, alungana naye nlumake nkati ya shariya. Fala
ikiwa nlume-yo kafwa, mwanamuka akuwa na uhuru wa noyi shariya ya
ndowa-yi. 3 Ndi ntamana, akilombiwa na nlume mwengine nlumake ari hai,
iye akwitiwa nzinzi. Fala nlumake akifwa, iye akuwa na uhuru nkati ya
shariya, na akilombiwa na nlume mwengine, aawa nzinzi.

4 Basi, wanduzangu, paufwire mwiri wa Almasihi, nomwe novyo mufwira
shariya, ipate muwe wa mwengine, ire afufuriwe nkifo, muntendere
Mwenyezimungu vitendo vyema. 5 Kamana patikiwa na hali ya kibinadamu,
shariya íkisalamula wájibu mbaya mmwiri mwetu ipate tikore dambi, na
mwinsho yawo ndi kifo. 6 Fala sambi tomboriwa nkati ya shariya konta
tifwira cire citifungire, ipate titumike sairi kwa namuna ya mida ya shariya
yandikiwe, ila kwa namuna nyipya ya Roho.

Shariya ya Mwenyezimungu ifafanula madambi etu

7 Sambi, tikwamba kinani? Shariya ndi dambi? Anta, sivyo-javyo!
Kusema kweli, singari kwijiwa dambi sairi julu ya shariya. Singari kwijiwa
kuperereza saisemire shariya kuwa: “Usiperereze”. 8 Fala dambi ítwala
nafasi julu ya ámuri-yo inisalamurira kila namuna yakuperereza. Kamana,
inatowa kuwepo shariya, dambi aingari kuwa na uwezo. 9 Wakati-wo omi
nikiinshingi bila shariya, fala panijiwe ámuri, dambi yanza kuwepo julu
yangu omi, nomi nikifwa. 10 Basi ámuri íkijuzi kuja nawo mainsha kwangu,
falakini inijisira kifo. 11 Kamana dambi itumira nafasi julu ya ámuri-yo
initesa, basi ámuri-yo inulaya. 12 Kwa javyo, shariya kinu takatifu, na ámuri
kinu takatifu, kamilifu, na cema.
13 Basi, kinu cema cinisalamurira kifo? Kusema kweli, sivyo! Ila dambi
itumira kinu cema kunisalamurira kifo, ipate dambi iwoneke sana-sana
kuwa dambi, na julu ya ámuri izidi kuwa mbaya pakulu.

Vita na dambi

14 Tikwijiwa kuwa shariya ndi ya Roho, fala omi niwa kibinadamu, epa
niuzanyiwa niwa ntwana wa kutumikira dambi. 15 Kamana vyanitenda
sereriwa: vitendo vyanisaka kutenda, sitenda, na vitendo vyakunikima,
novyo ndi vyanitenda. 16 Canitowa kusaka kutenda, nítenda, ntamana omi
nikwitikizira kuwa shariya ngema. 17 Fala sambi, sumi mwanyewe niri
kutenda ila dambi iri nkati yangu. 18 Nukwijiwa kuwa hapana kinu cema
cisaka kuwa conse kati ya hali ya kibinadamu. Kweli, nanawo wájibu
wakutenda cema, fala wájibu-wo sitenda. 19 Konta meema anisaka kutenda
sitenda, fala ubaya sanisaka kutenda, nankuzidi kutenda. 20 Basi, omi
nikitenda kinu sanisakula kutenda, mana ake ndi kuwa sumi nitenda, ila
dambi iri nkati yangu ndi itenda.
21 Kwa javyo, nankuwona kuwa ndi kamba shariya: panisakula kutenda
meema, kitendo kibaya ciwa mbere yangu. 22 Kamana inajibu shariya
ya Mwenyezimungu nkati ya mmoyo mwangu, 23 fala nankuwona uwezo
wa shariya nyengine iri nvifingo vyangu. Ewo uwezo-wo ubishana na
shariya ya ankili zangu, initenza kuwa nfungwa wa uwezo wa dambi iri
nvifingo vyangu. 24 Mama! Omi ndi mununi wakuwa na uzuni-mi! Nani
anivusha nkati ya ewu mwiri unipereka kukifo-wu? 25 He! Ninshukuru
Mwenyezimungu kwa sababu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu.
Basi nomimi, upande mmoja kwa ankili zangu, nitumika uwezo wa
shariya ya Mwenyezimungu. Kwa upande mwengine, kwa mwiri wangu,
nitumika uwezo wa dambi.

8

Mainsha a kunfulata Roho wa Mwenyezimungu

1 Kwa javyo, hapana hukumu ka wanu walungane na Almasihi Insa.
2 Kamana uwezo wa shariya ya Roho wa mainsha nkati ya Almasihi Insa
ukombola nkati ya uwezo* wa dambi na wa kifo. 3 Kinu cakurigariga pakulu
upande wa shariya kwa sababu ya kuveya ka hali ya kibinadamu, kinu-co
Mwenyezimungu katenda pampereke Mwanawe mwanyewe, na mwiri
wakulandana na wa binadamu wa madambi†. Na kuhusu dambi, Mwenyez-
imungu kahukumu dambi ya binadamu, 4 ipate shuruti kamili ya shariya
itimiziwe kwetu ofwe, ofwe atifulata wájibu mbaya watipongoreriwe fala
tinfulata Roho wa Mwenyezimungu. 5 Kamana ware waínshi na wájibu wa

* **8:2** Kigeregu: “uwezo” weta “shariya”. † **8:3** Ila iye, Insa, aakosa.

kibinadamu[‡] washugulikira vitendo vya kibinadamu, fala waínshi na Roho
washugulikira vinu vyakumwajibu Roho wa Mwenyezimungu. 6 Namuna
zakuwaza za kibinadamu kifo, ila kunshugulikira Roho Takatifu ndi main-
sha na usalama. 7 Kamana namuna zakuwaza za kibinadamu zibishana
na Mwenyezimungu, konta azifulata shariya za Mwenyezimungu, kusema
kweli azikidiri kufulata. 8 Wanu wari nkati ya hali ya kibinadamu awakidiri
kutenda vyakumwajibu Mwenyezimungu.

9 Falakini umwe amuri nkati ya hali ya kibinadamu ila mwankulongoziwa
na Roho wa Mwenyezimungu, ikiwa kweli-kwelini Roho wa Mwenyez-
imungu muwa naye mmyoyo mwenu. Mmojawapo ikiwa aana Roho wa
Almasihi mmoyo mwake, siyo wake iye. 10 Ila ikiwa Almasihi kawa mmyoyo
mwenu, ingawa mwiri wenu ufwa kwa sababu ya dambi, fala Roho wa
Mwenyezimungu akupani mainsha kwa kuwa mwakikishiwa. 11 Ikiwa Roho
wa Mwenyezimungu anfufure Insa ka wafwi kawa mmyoyo mwenu, noyo
akuja kukupani mainsha mwiri wenu wakufwa, julu ya Roho yake iripo
mmyoyo mwenu.

12 Basi, wanduzangu, ofwe tidãiwa, fala sikibinadamu, tisiinshi kibi-
nadamu. 13 Kamana ikiwa muinshi kibinadamu, mwinsho wenu mukufwa.
Fala ikiwa mukulaya vitendo vya kimwiri, julu ya uwezo wa Roho Takatifu,
mukuja kuinshi. 14 Kamana piya walongóziwa na Roho wa Mwenyezimungu,
ewo wana wa Mwenyezimungu. 15 Kamana amupokerere roho yakukuten-
zani kuwa watwana muludire kutetema kamba mida, ila mumpokerera
Roho Takatifu akutendani kuwa wana wa Mwenyezimungu, ntamana tita-
muka kwita "Abba, Baba". 16 Kusema kweli, Roho Takatifu mwanyewe
alavya ushahidi pamoja na roho zetu kuwa tiwa wana wa Mwenyezimungu.
17 Na kwa kuwa tiwa wanawe, tanawo novyo haki ya kuriti: upande mmoja,
tanawo haki kuriti ka Mwenyezimungu. Upande mwengine, tanawo haki
ya kuriti pamoja na Almasihi, kamana tikitabika naye, tukuja kutukuziwa
novyo pamoja naye.

Tamaa ya furaha ya mbere

18 Basi sambi, niwalanga kuwa tabu zetu za ewu wakati-wu azijuzi
kuringanisiwa na utukufu usaka kuja watija koloteriwa ofwe. 19 Kamana
viyumbe piya wankurindira na hamu pakulu wakati wawaja kufafa-
nuririwa wana wa Mwenyezimungu. 20 Konta viyumbe piya vituriwe
vyaufwabure, avitenda kinu kwa nafsi yawo ila kwa kusaka ka ire aturire.
Iye katenda javyo kwa tamaa 21 yakuwa viyumbe vikuja komboriwa, visiwe
tena vitwana vyakuvunda, viwe na uhuru nkati ya utukufu wa wana wa
Mwenyezimungu. 22 Kamana tikwijiwa kuwa viyumbe piya viwankurama
na viwankutabika na malwazo a kupongola mpaka sambi-pa. 23 Na sivyo
viyumbe basi. Ofwe wanyewe vyatiwa nawo Roho Takatifu kamba vi-
sumo vyakwanza, nofwe novyo wanyewe tankurama patiwarindira na
hamu pakulu tilawirire kuwa wanawe, mwiri wetu womboriwe nfululu.
24 Kamana tivushiwa nkati ya kutumaini tamaa-yo. Ona, kinu cakuwoneka
sico ca tamaa. Kinu ciri kuwoneka, munu awaja na tamaa? 25 Falakini kinu
satiwona, eco ndi catiwa na tamaa, tirindira ka kuvumirira.

26 Sawa-sawa novyo, patisokera Roho Takatifu atisaidiya. Kamana at-
inéjiwa vyatijuzi kutenda duwa, fala Roho Takatifu mwanyewe átilebelela ka
Mwenyezimungu kwa namuna saikidirika kwereza. 27 Na ire atúnza ciri

‡ **8:5** Wájibu wa kibinadamu ndi wájibu mbaya wapereka munu mwiri wake au kifingo cake kutenda kitendo kimojawapo.

nkati ya roho piya§ akwijiwa caawaza Roho Takatifu, konta iye áwalebelela
watakatifu kamba vyaasaka Mwenyezimungu.
28 Ofwe tukwijiwa kuwa, ka wenye kumpenda Mwenyezimungu, piya
vinu-vi vikwenendera kuwema ka ware wetiwe watimize mpango wake.
29 Konta wawéjiwe tangu mwanzo iye kâwatondola wanlande Mwanawe
ipate Mwanawe awe ntanzi kati ya wanduze wengi wawenye. 30 Ware
watondoriwe tangu mwanzo, Mwenyezimungu kaweta. Ware wawetire, iye
kawakikisha, na ware wawakíkishe, iye kawawanyira utukufu wake.

Hapana cakukidiri kutitanusa nkati ya pendo ra Mwenyezimungu

31 Kwa javyo, tambani kuhusu vinu-vi? Ikiwa Mwenyezimungu kawa
upande wetu, akidiri kutilumbata nani? 32 Mwenyezimungu aatituwire
Mwanawe wawenye, ila kanlavya kuwa kafara kwa faida yetu ofwe piya.
Kwa javyo, namunani vyaatowa kutipa neye novyo piya vinu?
33 Ware watondoriwe na Mwenyezimungu, ari na haki yakuwawoner-
era makosa nani? Mwenyezimungu ndi mwenyé kumwakikisha munu.
34 Mwenyé kuhukumu nani? Almasihi Insa ndi afwire, visitoshe kafufuriwa
ka wafwi, na iye kekala upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, novyo
iye ndi atilebelela. 35 Atitanusa nani nkati ya pendo ra Almasihi? Kutabika,
tafauti, kulumbatiwa, njala, diki, hatari au upanga? 36 Anta! Kamba
vyaandikiwe*:

"Kwa sababu zako uwe, tikulaiwa suku-zi piya,
titafitiwa kamba makondoo vyawokisiwa kusinjiwa."

37 Fala nkati ya piya-vi, ofwe tiwazaidi washindi wakulu, julu ya ire
atipendire ofwe. 38 Kamana omi nanawo hakika kuwa wala kifo wala uhai,
wala malaika wala wenye mamulaka, wala mashuguli yetu a rero wala
a makeso, wala wenye uwezo, 39 wala viripo julu au sini, wala kiyumbe
cengine kimojawapo, acikidiri kutitanusa nkati ya pendo ra Mwenyez-
imungu, rolote julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi.

9

Utungu wa Mwenyezimungu

1 Kwa kuwa nilungana na Almasihi, nisowera kweli, silongopa. Fahamu
yangu julu ya Roho Takatifu ilavya ushahidi pamoja nomi. 2 Nisowera
kweli panisowera kuwa mmoyo mwangu unijala uzuni nkulu na kul-
waziwa sakuna mwinsho. 3 Kamana vinilwaza mpaka vikinajibu nilaniwe
ndaraja ra Almasihi kwa ajili ya wanduzangu, ware wa kabila yetu moja,
4 niwamba waIziraeli. Ewo waturiwa kuwa wana wa Mwenyezimungu, wa-
wona utukufu wake, wapokerera miyadi yakupatana, wagabiziwa Taureti,
wapewa nafasi ya kumwabudu, na wapokerera tamaa zake. 5 Nkati yawo
wákiwa wababu zawo, na mmoja wawo nkabila yawo ndi Almasihi, Nlungu
ari julu ya mambo piya. Iye Almasihi asifiwe milele! Aamina.
6 Sambi, sikuwa usemi wa Mwenyezimungu ukosa. Kamana sikuwa piya
ware wa Iziraeli kibinadamu, waIziraeli wakweli, 7 wala sikuwa piya wa
rikolo ra Iburahima ujukulu wake. Konta Mandiko akwamba: "Wajukuluwo
zina rawo ndi riwalangiwa julu ya Izaki." 8 Kinu-ci mana ake ndi kuwa
wana wapongoriwe kibinadamu siwo wana wa Mwenyezimungu ila wana

§ **8:27** "Ire atúnza ciri nkati ya roho piya" ndi Mwenyezimungu. * **8:36** Ona Zaburi 44:22.

wapongoriwe kamba vyaalavire tamaa ndi wawalangiwa kuwa ujukulu.
9 Konta tamaa isema javi:
“Kwa muda wa mwaka mmoja nukuja,
na Sara ampongola mwana mmoja nlume.”
10 Visitoshe, Rebeka cinkuna kinu kimoja paawemite wanawe na nlume
mmoja, Izaki baba wetu. 11 Anta wanawe sawanapongoriwa, wala sawana-
tenda cema wala kibaya, Mwenyezimungu kantondola mwana mmoja ipate
vyaalangele Mwenyezimungu kuhusu kutondola kwake kwendeleye, siyo
kwa vitendo fala awepo wakwita, 12 iye kambiriwa javi: “Mwana ntanzi
akuja kuntumika wa mwinsho.” 13 Kamba vyavyandikiwe mMandiko:
“Yankubu nimpenda, Ezau nimwina*.”

14 Sambi tambe mwaja? Mwenyezimungu aana shariya? Anta siyo javyo!
15 Kamana kamwambira Musa javi†:
“Nintendera huruma waninsaka onse,
nimmonera utungu anajibu onse.”
16 Kwa javyo, avikuna kamba vyatisaka au vyatitenda ila vikuna kwa uwezo
wa mwenyé kutendera huruma, Mwenyezimungu tu basi. 17 Javi ndi vyaa-
sowere Mwenyezimungu mMandiko Matakatifu, akimwambira nfalume wa
Miswiri:
“Ndi noco canukuturire kuwa nfalume ipate julu ya uwe nolote uwezo wangu,
na zina rangu rijiwikane ulumwengu nzima-wu piya.”
18 Kwa javyo, iye antendera huruma waansaka, na antula kuwa ngumu
waansaka.

19 Umwe nanga munidairi javi: “Sababuni iye kuwapa wanu ukosa? Ka-
mana akidíri kubishana na vyaasaka iye nani?” 20 Fala uwe binadamu, kuwa
nani wakunsutumu Mwenyezimungu? Kiyungu cakufiyangiwa cindairi
afiyange kwamba: “Sababuni kunifiyanga javi?” 21 Munu wakufiyanga, akit-
wala utope akifiyanga nringi wapambari, na utope mmoja nowo akifiyanga
nringi mwengine wakutumiriwa pakaya, aana mamulaka a kutenda javyo?
22 Sikuwa Mwenyezimungu ásaka kolota kukimiwa kwake na kwijiwisa
uwezo wake? Ntamana iye ketamili na imani pakulu miringi yejaze nyongo
yake, yaatengeze kwaribiwa, 23 ipate ejiwise novyo utajiri wa utukufu wake
ka miringi yejaze huruma zake, yaatengeze mida kupokerera utukufu wake.
24 Miringi-yo ndufwe titondoriwe na Mwenyezimungu. Atitondoriwe nkati
ya Mayahudi tu basi, fala nkati ya Sawari-Mayahudi newo novyo. 25 Kamba
Mwenyezimungu vyaambire julu ya nabii Ozeya‡, akamba javi:
“Niweta wanu sawari wangu, wawe wanu wangu;
niweta sawari wapendani wangu, wawe wapendani wangu.”
26 Novyo:
“Na vikuja kukuna mahala pawâmbiriwe javi: ‘Umwe amuri umati wangu’,
mahala-po ewo wakuja kwitiwa ‘wana wa Mwenyezimungu hai.’ ”

27 Izaya nneye kankukuwa kuhusu Iziraeli, akwamba§:
“Ingawa ujukulu wa Iziraeli mwingi
kamba misanga ya mwani,
fala aba javi ndi waja kuvushiwa.”
28 Konta kulamula kwake muardhi, Mola aakawisa na atimiza nfululu.
29 Kamba tangu mida vyaâsemire Izaya, akamba:
“Inawa Mola, Mwenyé Uwezo, aâtasire ujukulu* anta aba,

* 9:13 “Nimwina” epa mana ake “omi ninkatala”. † 9:15 Ona Kulawa 33:19. ‡ 9:25 Ona Ozeya 1:10. § 9:27 Ona Izaya 10:22-23. * 9:29 Kigeregu: “mbeyu”.

nanga tiwa kamba Sodoma,
nanga tilanda Gomora.”

Iziraeli na Habari Ngema

30 Sambi, kuhusu novi vinu-vi, tikwamba kinani? Tikwamba kuwa
Sawari-Mayahudi awakisakula ukamilifu, wakipata, fala vikuna julu ya
kuntumaini Mwenyezimungu. 31 Upande mwengine, Mayahudi wakisakula
ukamilifu julu ya kufulata shariya, fala awapatire. 32 Konta ya kinani? Konta
namuna zawo azíkiwa julu ya kwamini ila zíkiwa julu ya vitendo vyawo.
Wakwakula riwe rakukwakuriwa, 33 kamba vyayandikiwe†:
“Ona, nankutula Ziyoni‡ riwe rawaja kukwakula,
riwe risaka kuwagwisa.§
Mwenyé kuntumaini iye, aaja kuriwonera haya.”

10

1 Wanduzangu, vinajibu pakulu mmoyo mwangu na niwanlebelela ka
Mwenyezimungu Mayahudi wavushiwe. 2 Omi niwa shahidi kuhusu ewo
kuwa wanawo hamu pakulu na Mwenyezimungu, fala noyo hamu-yo airi
nkati ya kumwijiwa. 3 Kamana awejiwa ukamilifu ulawa ka Mwenyez-
imungu, ila wasakula kubainisha ukamilifu wawo wanyewe. Kwa javyo,
awasaka kupokerera ukamilifu wakulawa ka Mwenyezimungu. 4 Kamana
Almasihi ndi kusudi ya shariya, impa ukamilifu kila mwenyé kumwamini.

Wanu piya wanawo nafasi ya kuvushiwa

5 Musa kandika kuhusu ukamilifu ulawa julu ya kufulata shariya. Kaamba
javi: “Mwenyé kufulata ámuri za shariya, áinshi julu yake.” 6 Fala ukamilifu
julu ya kumwamini Mwenyezimungu ukwamba: “Usambe mmoyo mwako:
‘Asáka kukwera mbinguni nani?’ ” Kwamba javyo, Almasihi umwisusa.
7 “Wala: ‘Asáka kwisukira mahala ka wafwi nani?’ ” Konta eco Almasihi
kunlamusa ka wafwi. 8 Musa kankwamba kinani? Iye akwamba javi:
“Usemi uwa karibu yako,
nkanywa mwako na mmoyo mwako.”
(Mana ake ndi usemi watitangaza, kuwa tijuzi timwamini Mwenyez-
imungu.) 9 Kamana ukisowera na kanywa yako kuwa Insa ndi Mwenye,
na ukamini mmoyo mwako kuwa Mwenyezimungu kanfufula nkifo, ukuja
kuvushiwa. 10 Kamana mmoyo munu akamini, apata kwakikishiwa. Julu ya
kusema na kanywa yake, apata kuvushiwa. 11 Konta Mandiko akwamba javi:
“Munu asáka kuwa onse akimwamini Mwenyezimungu, aimpata aibu.”
12 Akupo kusiyana nkati ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi. Mwenye mmoja
ndi Mwenye wa wanu piya, na iye ndi mwenyé utajiri ka piya wenye
kunlebela. 13 Kamana “Munu asaka kuwa onse anlébela Mwenye akuja
kuvushiwa.”
14 Fala wanu wanlebelaja sawanamba kumwamini? Na wamwaminija
sawanasikira akitamburiwa? Na wasikiraja sawerepo munu wakuwereza
Habari Ngema? 15 Na wanu wokaja kwereza sawaperekiwe? Kamba
vyandikiwe Mandiko Matakatifu:
“Namuna vyasitawire maulu a ware wapita wakereza Habari Ngema.”
16 Fala siyo kuwa Mayahudi piya wafulata Habari Ngema. Kamana Izaya
kasema javi:
“Mola, amíni habari zetu nani?”

---

† **9:33** Ona Izaya 8:14; 28:16. ‡ **9:33** “Ziyoni” mana ake “Yerusalemu”. § **9:33** “Riwe risaka kugwawisa” mana ake Mwenye Insa.

17 Basi, kwamini kukuja na kusikira Habari Ngema, na kusikira Habari-yo
ikuja nkati ya kwereza kuhusu Almasihi.
18 Fala nukwamba, Mayahudi piya awasikire? Kusema kweli, wasikira.
Mandiko awenye akwamba*:
"Shauti zawo zenera ardhi piya,
usemi wawo ufika mpaka mwinsho wa ulumwengu."
19 Nukwamba, itakuwa wanu wa Iziraeli awereriwe? Aye, wereriwa. Cak-
wanza, julu ya Musa†, Mwenyezimungu kaamba javi:
"Omi nukushongani muwatendere wiyana wanu sawari wa taifa.
Julu ya taifa watikinifu, nukukimwisani."
20 Julu ya Izaya‡, Mwenyezimungu karikomarisa, kaamba javi:
"Nisinganiriwa na wanu sawakinisakula,
nirolota ka wanu sawakinidairi."
21 Fala ka Iziraeli, Mwenyezimungu kaamba javi:
"Suku daima-zi nikolosa makono angu kwawo ewo,
fala ewo awanisikiriza, wanikaidi."

11

Mwenyezimungu awakatala waIziraeli piya

1 Sambi, omi nídairi: Mwenyezimungu wanu wake kawakatala? Anta!
Omi mwanyewe niwa muIziraeli, ujukulu wa Iburahima, na wa rikolo ra
Benjami. 2 Mwenyezimungu aawakatare wanu wake wawatondore tangu
mwanzo. Au amukumbukira vyaamba Mandiko Matakatifu kuhusu Aliyasi,
namuna vyanlalamikira Mwenyezimungu kuhusu wanu wa Iziraeli? 3 Iye
kaamba javi:
"Mola, ewo minabii wako wawolaya,
mauralu ako a kafara wadangula.
Ila wanasa omi tu basi yeka yangu,
na wanisakula nomi novyo wanulaye."
4 Mukumbukira majibu a Mwenyezimungu mbere yake? Akwamba:
"Niriturira omi mwanyewe wanu alufu saba sawankokorere Baal!"
5 Na wakati wa rero-wu ndi novyo, ribaki kundi ra wanu aba futi, waton-
doriwe kwa rehema ya Mwenyezimungu. 6 Kutondoriwa-ko kuwa julu ya
rehema, aiwere kwa sababu ya vitendo vyawo wanu-wo. Kamana rehema
yakupatikana julu ya vitendo siyo rehema.
7 Sambi tambe, mwaja? Cawakisakula Mayahudi, kinu-co awapatire. Ila
wanu watondoriwe ndi wapatire. Wengine-wo wataiwa myoyo migumu.
8 Kamba vyaamba Mandiko*:
"Mwenyezimungu kawapa roho ya usingizi,
maso sawona, na masikiro sasikira,
mpaka rero-vi."
9 Daudi neye novyo kasema javi†:
"Sherehe ya vyakurya vyawo iwe nambo na kiruzi,
cakuwakwakurisa awe ndi maripo awo.
10 Kuwenukare kumaso wasiwone,
iwatumbe miyongo yawo suku piya-zi."

Kuvushiwa ka wanu Sawari-Mayahudi

* **10:18** Ona Zaburi 19:4. † **10:19** Ona Kumbukumbu 32:21. ‡ **10:20** Ona Izaya 65:1. * **11:8** Ona Kumbukumbu 29:4. † **11:9** Ona Zaburi 69:22-23.

11 Kwa javyo, nídairi tena: Mayahudi wakwakula, wagwe milele? Sivyo
javyo! Ila kwa kuwa ewo wakosa, kuvushiwa kuja kwa ajili ya wanu Sawari-
Mayahudi, kuwataye wivu Mayahudi. 12 Basi, ikiwa ukosa wawo uwatenza
wanu mulumwengu-mu kupata utajiri, na kupunguka kwawo ndi utajiri
wa Sawari-Mayahudi, utajiri nkulu pakulu ulawirira Mayahudi pawasaka
kuludira ka Mwenyezimungu!
13 Epa nankukwambirani umwe, Samuri-Mayahudi. Kwa kuwa omi niwa
walii wa wanu Sawari-Mayahudi, nintukuza Mwenyezimungu kwa kazi
yanipere. 14 Konta, kwa namuna mojawapo, nisaka niwashonge wanu wa
kabila yangu wawe na wivu, niwavushe wamojawapo. 15 Kamana, ikiwa
kutuwisiwa kwawo ndi sababu ya wanu wa mulumwengu-mu kupatana
na Mwenyezimungu, vikuja kukuna mwaja wakikubaliwa? Ndi kamba
kuludisiriwa uhai bandi ya kufwa, sinovyo? 16 Ikiwa mikate yakwanza
kociwa takatifu, na ibakire neyo takatifu. Na ikiwa nzipe wa muti takatifu,
na vitambi nevyo takatifu.‡
17 Ikiwa visinjiwa vitambi vimojawapo vya muti§, na uwe kitambi ca
nzaituni wa nnundu cikilunganisiwa nawo, cisanganyika na mizipe ya nza-
ituni mwema, cipata unoni wake*, 18 basi usiridãi julu ya vitambi visinjiwe
vire. Ukiridãi, kumbukira kuwa uwe siwitamili nzipe-wo, ila nzipe-wo ndi
ukwitamili uwe. 19 Dalili ukwamba: "Visinjiwa vitambi ipate nilunganisiwe
omi." 20 Vyema, ila kumbukira kuwa vitambi-vyo visinjiwa kwa sababu
yakutowa kumwamini Mwenyezimungu. Na uwe koloka kwa sababu ya
kwamini. Usiwaze kuridãi, ila wopesiwe. 21 Kamana Mwenyezimungu,
ikiwa aasire vitambi kaanuni, futi uwe, aatakukwasa.
22 Kwa javyo, tunza wema na ukali wa Mwenyezimungu: upande mmoja,
iye nkali ka ware wagwire, upande mwengine, iye akutenda meema, uk-
izidi kuinshi nkati ya wema wake. Ukasa, nnowe novyo ukuja kusin-
jiwa. 23 Mayahudi novyo, wakiludira kumwamini Mwenyezimungu, ewo
walunganisiwa. Kamana Mwenyezimungu kanawo uwezo wakuwaludisira
kuwalunganisa. 24 Kamana uwe ndi kamba kitambi cakusinjiwa munzaituni
kaanuni wa nnundu, cilunganisiwe munzaituni wakuvyariwa ingawa sico
kaanuni. Futi vitambi kaanuni vilunganisiwe munzaituni wawo wawenye?

Huruma ya Mwenyezimungu ka wanu piya

25 Wanduzangu, vinajibu musitikine eyi siiri ya kweli-yi ipate musi-
waze kuwa mwa wejiwifu pakulu. Eyi siiri-yi ndi kuwa Mayahudi wamo-
jawapo myoyo yawo ilawirira kuwa migumu mpaka isabu ya wanu Sawari-
Mayahudi Mwenyezimungu waapangire kuvushiwa, wavushiwe. 26 Kwa
javyo, piya Iziraeli ikuja kuvushiwa, kamba vyavyandikiwe†:
"Nvushi akuja kulawa Ziyoni‡,
akuja kulavya ubaya wa waIziraeli§.
27 Na eyi ndi miyadi yaniwaturire ewo,
panija kuwalavya madambi awo."
28 Upande mmoja, kuhusu Habari Ngema, ewo maaduwi wa Mwenyez-
imungu kwa faida yenu. Fala, kwa kuwa Mwenyezimungu kawatondola,
ewo wapendiwa pakulu kwa sababu ya tamaa yawâpewe wababu zawo.

---

‡ **11:16** Mana ake: Kwa kuwa Iburahima pamoja na wababu zetu wengine wákiwa wanu wa Mwenyezimungu, wana wawo newo novyo wakuja kuwa wa Mwenyezimungu. § **11:17** Mana ake: Mayahudi wamojawapo wakilaviwa. * **11:17** Mana ake: umwe mukuja kupokerera baraka zaalavire tamaa Mwenyezimungu akinlaizira Iburahima pamoja na wanawe. † **11:26** Ona Izaya 27:9; 59:20-21. ‡ **11:26** "Ziyoni" mana ake "Yerusalemu". § **11:26** Kigeregu: "Yankubu".

29 Kamana Mwenyezimungu aapindula mawazo ake kuhusu wanu wawa-
tondola na uwezo maalumu awajanliya. 30 Mida umwe amukinsikirizanga
Mwenyezimungu, fala sambi-pa moloteriwa huruma kwa sababu ya ubishi
wawo. 31 Kwa namuna moja novyo, Mayahudi sambi-pa awansikiriza
Mwenyezimungu ipate kwa sababu ya huruma yamoloteriwe, newo novyo
sambi-pa woloteriwe huruma. 32 Basi, kwa sababu ya ubishi wa wanu
piya, Mwenyezimungu awatula kamba wafungwa ipate awolotere wanu
piya huruma yake.

33 He, namuna vyauri nkulu utajiri wa Mwenyezimungu! Na vyaziri
nyingi fahamu zake na wijiwifu wake! Nani afafánula vyaalamula iye? Nani
erériwa mipango yake? 34 Kamba vyaasema Mandiko*:

“Nani ejíwa ankili za Mola?
Nani akidiri kunlanga iye?
35 Mununi ampere kinu Mwenyezimungu
kwa kuwa ajuzi kuripiwa?”

36 Konta piya vílawa kwake iye, julu yake iye, na kwa faida yake iye.
Mwenyezimungu apewe utukufu wa milele! Aamina.

12

Mainsha a kuntumika Mwenyezimungu

1 Kwa javyo, wanduzangu, kwa sababu ya huruma ya Mwenyezimungu,
nukutafadalini mwiri wenu-wo mupereke nfululu ka Mwenyezimungu,
uwe kafara hai na takatifu, kamba vyavimwajibu iye. Eyi ndi ibada yako
ya kweli. 2 Musiinshi vyawainshi wanu wa mulumwengu-mu, ila mwaseni
Mwenyezimungu akupindureni ankili zenu muwe na mawazo mapya. Ten-
dani javyo ipate mwijiwe vyaasaka Mwenyezimungu, vyema, vyakwajibisa,
na vyakukamilika.

3 Kamana, kwa sababu ya rehema yanipewe, nukulaizirani umwe kila
mmoja: musiriwone pakulu kupunda camuri-co. Ila kila mmoja awaze kun-
yenyekeya mwanyewe kwa namuna ya kwamini Mwenyezimungu vyaan-
tongera kila mmoja. 4 Kamana kamba mwiri mmoja vyauri nawo vifingo
vingi, fala vifingo-vyo piya avitenda kazi moja, 5 ndi sawa-sawa nofwe: tiwa
wengi, fala kwa kuwa tilungana na Almasihi, tiwa mwiri mmoja, na kila
mmoja kifingo ka mwenziwe. 6 Mwenyezimungu, julu ya rehema yake,
katipa neema ya uwezo jisijisi. Apéwe uwezo wakubushuru, atende kwa
kufulata kiyasi ca kwamini kwake. 7 Apéwe uwezo wakutumika, atumike.
Ikiwa wakufunda, afunde. 8 Apéwe uwezo wakuwarimbisa myoyo wenziwe,
basi awarimbise myoyo. Apéwe uwezo wakumera, amere asiwe na coyo.
Apéwe uwezo wakuwalongoza wenziwe, awalongoze kwa juhudi. Apéwe
uwezo wakuwolotera wanu huruma, atende kwa radi.

Shuruti za wenye kwamini

9 Kupenda kwenu kuwe ka kweli. Ubaya ukukimeni, rimbisani kutenda
meema. 10 Pendanani munu na mwenziwe kwa pendo ra unduyu, na
mwinshimiyane kwa juhudi. 11 Tenderani juhudi kazi, musiwe wafuko. Ntu-
mikeni Mwenye kwa roho ya kukulunguzani. 12 Nkati ya tamaa, furahini.
Nkati ya tabu, vumirirani. Na nkati ya duwa, zidini kulebela. 13 Wasaidiyeni
wenye kwamini. Na wayeni wapokerereni na jitiyadi.

* **11:34** Ona Izaya 40:13.

14 Wanu wakulumbatani, nlebeleni Mwenyezimungu awabariki. Lebelani
wajanliiwe, musiwalani. 15 Wenzenu wari kufurahi, furahini nawo. Wen-
zenu wari kurira, rirani nawo. 16 Munu na mwenziwe, mutafitiyane kwa
namuna moja noyo. Musiriture ubora, ila pamulongoziwa murinyenyekeye.
Musiriwone kuwa wejiwifu umwe wanyewe!
17 Musiripiririrane na munu awa onse, ubaya ka ubaya. Tendani wanu
vyawawona piya kuwa vyema. 18 Camukidiri umwe wanyewe, tenderani
juhudi muinshi salama na wanu piya. 19 Wapendani wangu, musishupane
watupu ila mwasireni nyongo Mwenyezimungu atende shariya.
Konta yandikiwa javi*:
“Omi ndi mwenyé maripo a ubaya.
Omi ndi nija kuripa, amba ndi Mola.”
20 Fala,
“Aduwi wako, ikinkola njala, mpe cakurya.
Ikinkola nyotwa, mpe maji.
Ukintenda javyo,
aduwi wako kuntula makala a moto patumela,
alama ya kuntenza aya.”†
21 Usishindiwe na ubaya, ila shinda ubaya na meema.

13

Kusikiriza mamulaka

1 Kila munu ariture kusikiriza mamulaka a mafalume, konta aangari
kuwepo mamulaka a ufalume bila Mwenyezimungu. Piya wenye mamu-
laka, iye ndi awaturire. 2 Basi, wanu wakukatala mamulaka a ufalume
wawankubishana na kauli ya Mwenyezimungu. Na ware wabishana naye,
wakuja kuhukumiwa. 3 Kusema kweli, mafalume awawataya wofi waténda
meema, ila wawataya wofi, waténda ubaya. Úkisaka usiwope wenye mamu-
laka? Basi, tenda meema, ukuja kusifiwa nawo. 4 Kamana mwenyé ma-
mulaka antumikira Mwenyezimungu kwa wema wako uwe. Fala, ukitenda
ubaya, ukuwa mofi, konta iye aakusukurira bakora* bure-bureni. Kamana
iye ndi ntumisi wa Mwenyezimungu wakunshupa na wakunlavira nyongo
aténda ubaya. 5 Ntamana, ibidi kuwasikiriza wenye mamulaka, siyo kwa
kunyema nyongo ya Mwenyezimungu tu basi, fala novyo ipate fahamu zako
zitengemane.
6 Kwa namuna moja novyo waripeni nsoko, konta ewo watumisi wa
Mwenyezimungu, washugulikira kazi-yo suku daima. 7 Nripeni kila mmoja
camujuzi kunripa: nripeni nsoko munu wamujuzi kunripa nsoko, mpeni
ncango munu wamujuzi kumpa ncango, mopeni wamujuzi kumopa, na
nsifuni ire wamujuzi kunsifu.

Kutimiza shariya julu ya kuwapenda wenzenu

8 Musiwiriwe anta kinu, sairi kupendana, konta ampénda munu
mwengine, atimiza piya ámuri ziri nkati ya shariya. 9 Kamana ámuri-zo
zikwamba, “Usizinge”, “Usiulaye”, “Usiwe”, “Usiperereze”, na ámuri vyaziri
piya, zijumulanisiwa kwa ámuri mmoja tu basi: “Mpende mwenziwo kamba
vyauripenda uwe mwanyewe.” 10 Munu ampénda mwenziwe aantenda
ubaya. Kwa javyo, kuwa na pendo ndi kutimiza shariya.
11 Visitoshe, mukijiwa enzi zatiri-zi, kuwa ufika futi wakati wakusisimuka.
Kamana epa sambi kuvuka kwetu kuwa karibu pakulu koliko patanzire

* **12:19** Ona Kumbukumbu 32:35. † **12:20** Ona Usowezi 25:21-22. * **13:4** Kigeregu: “upanga, alama ya kuulaya”.

kunkubali Insa. 12 Usiku wankupita, kuca kuwa karibu. Basi, tase vitendo
vya kisi, ila tivare sulaha za panlangaza. 13 Tiinshi kwa namuna ngema
kamba wanu wari kuinshi nsana juwa rikiwala. Musipite mmajambo a
kurewiwa pakulu, wala musirewe. Musizinge, wala musitende kitendo
kimojawapo ca ceje. Musumane, wala musiwatendere wiyana wenzenu.
14 Kwasa evyo, rikengereni na kuwapo ka Mwenye Insa Almasihi. Mu-
sisakure kurinafusi wájibu wenu mbaya wa kibinadamu.

14

Musiwalaumu wenzenu

1 Sawana nguvu nkati ya kwamini, wapokerereni, wala musiwakaidi
mawazo awo. 2 Munu mmojawapo akwamini kuwa kanawo haki ya kurya
kila namuna ya cakurya, fala wakwamíni aba akurya unde na masamba
tu basi. 3 Munu árya cakurya kimojawapo asikejeli cakurya saarya. Na
saarya cakurya kimojawapo, asinlaumu munu wakurya piya vinu, konta
Mwenyezimungu kawapokerera nowo wanu-wo. 4 Uwe nani wakusaka kun-
laumu ntumisi wa munu mwengine? Ntumisi-yo akuja koloka au kwinama
mbere ya mwenye wake. Kweli, iye akuja koloka konta Mwenye Insa akidiri
kumolosa. 5 Munu mmojawapo awaza kuwa iwapo suku bora pakulu koliko
suku nyengine, fala munu mwengine atula kuwa suku piya sawa-sawa. Sik-
irizani, kila munu oloke na mawoni ake. 6 Atúla kuwa iwapo suku maalumu
atenda novyo ansifu Mwenye. Na árya vyakurya piya, akurya ka kunsifu
Mwenye, konta anshukuru Mwenyezimungu. Na sawarya, newo novyo
watenda javyo ajili ya kunsifu Mwenye, na wanshukuru Mwenyezimungu.
7 Kamana kati yetu aapo munu ainshi kwa nafsi yake mwanyewe, wala
aapo afwa kwa nafsi yake mwanyewe. 8 Ikiwa tankuinshi, tiinshi kunsifu
Mwenye. Ikiwa tukufwa, tukufwa kunsifu Mwenye. Kwa javyo, anta tiinshi
au tifwe, tiwa wa Mwenye. 9 Kamana kwa sababu ya noco, Almasihi kâfwa
na kaludira kuinshi, ipate awe Mwenye wa wafwi na wari hai.
10 Sambi, uwe, konta ya kinani kunlaumu nduyo? Na uwe, sababuni
kunkejeli nduyo? Kamana ofwe piya tukuja kujibu mbere ya Mwenyez-
imungu tilamuriwe. 11 Konta vyandikiwa*:

“Kamba kweli-kwelini niwapo, amba ndi Mola,
wanu piya wakuja kukokora mbere yangu omi,
na kila lulimi rikuja kwakikisha kuwa omi ndi Mwenyezimungu!”

12 Kwa javyo, ofwe kila mmoja akuja kujibu mwanyewe mbere ya Mwenyez-
imungu.

Wenzenu musiwakorese dambi

13 Ndimana, tisilaumiyane tena. Kwasa javyo, kila mmoja alamure
asintende mwenziwe kinu cakunkosesa au cakunkoresa dambi. 14 Omi
nukwijiwa, visitoshe nukwakikishiwa na Mwenye Insa, kuwa acipo cakuri-
haramisha wanyewe. Fala, ikiwa munu awaza kimojawapo kuwa haramu,
kweli-kwelini cikuwa haramu kwake. 15 Kamana, ikiwa nduyo abugudika
kwa sababu ya cakurya caúrya, auri kumpenda. Usase cakurya cako kun-
tenza kwasika munu wakuwa, kwa ajili yake, Almasihi kâfwa. 16 Basi,
musiwase wanu kusowerera caputu kitendo cenu cema. 17 Kamana ufalume
wa Mwenyezimungu siwo kurya wala kunywa, ila ndi ukamilifu na salama
pamoja na radi kati ya Roho Takatifu. 18 Antumíka Almasihi kwa namuna-yi,
iye akwajibisa ka Mwenyezimungu na akubaliwa na wanadamu. 19 Basi,
tukeni tisakure vinu vyakutipa usalama, na vyakujengana.

* **14:11** Ona Izaya 45:23.

20 Isiwe kwa sababu ya cakurya úfuja kazi ya Mwenyezimungu. Kwelikwelini vinu piya halali kurya, fala cinyáta ndi munu kurya kinu cakunkosesa.
21 Vyema kutowa kurya nyama au kunywa vinyu au kutenda kitendo kimojawapo cakuntenza nduyo kunkosesa.
22 Kwamini kauri nawo, zidi kuwa nawo mwanyewe mbere ya Mwenyezimungu. Heri ire saarihukumu mwanyewe kwa kinu caari kuyeza.
23 Fala, munu árya akidanizira, ahukumiwa, konta aarya ka kwamini. Basi, kila citendiwa bila kwamini ndi dambi.

15

Tenda vyakuwajibu wenziwo

1 Ofwe tiri na nguvu tijuzi tihitamili kuveya ka ware sawana nguvu. Tisenendere vyakutajibu ofwe wanyewe.
2 Ofwe kila mmoja atende vyakumwajibu mwenziwe kwa wema, apate kunjenga.
3 Kamana anta Almasihi aatendire vyakumwajibu iye mwanyewe. Ila kamba vyavyandikiwe*:
"Matukano awakutukana uwe, anigwirira omi."
4 Piya vyaandikiwe tangu mida, vyandikiwa vitifunde, ipate julu ya imani na kurimbisiwa myoyo vyatipewe mMandiko, tiwe na tamaa.
5 Mwenyezimungu, mwenyé imani na mwenye kurimbisa moyo, akupeni mawazo mamoja pamunfulata Almasihi Insa,
6 ipate kwa shauti moja muntukuze Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi.
7 Basi sambi, kamba Almasihi vyakukaribisheni, nomwe karibishanani ipate atukuziwe Mwenyezimungu.

Piya mataifa akuja kuntukuza Mwenyezimungu

8 Omi nukwambirani kuwa Almasihi kâja awe ntumisi wa Mayahudi†, olote kuwa Mwenyezimungu ndi mwenyé ukweli, atimize tamaa zaawapere wababu zawo.
9 Almasihi kâja novyo kuwolotera huruma Sawari-Mayahudi ipate wantukuze Mwenyezimungu. Kamba vyavyandikiwe‡:
"Ntamana nukuja kukushukuru kati ya wanu Sawari-Mayahudi,
nukuja kwimba kusifu zina rako!"
10 Akamba tena§:
"Furahini umwe, wanu Samuri-Mayahudi, pamoja na umati wake."
11 Na tena javi*:
"Ntukuzeni Mola, piya Samuri-Mayahudi,
wantukuze wanu wa mataifa piya!"
12 Tena nabii Izaya† kaamba:
"Ukuja kuwepo nzipe wa rikolo ra Yese‡,
iye alamuka awataware Sawari-Mayahudi.
Iye Sawari-Mayahudi ndi wawaja kuwa na tamaa naye."
13 Basi sambi, Mwenyezimungu atípa tamaa akwijazeni radi pamoja na usalama piya, julu ya kumwamini iye, ipate tamaa yenu izidi kukula daima, kwa uwezo wa Roho Takatifu.

Kazi yaagabiziwe Paulu

14 Wanduzangu, omi mwanyewe nanawo uhakika kuhusu umwe, kuwa ukwijalani wema pamoja na wijiwifu piya, na mukidiri kulangana.
15 Kwa sababu ya rehema zaanipere Mwenyezimungu, nukwandikirani kwa hakika kuhusu vimojawapo ipate nukukumbuseni.
16 Nipewa rehema-zo

---

* **15:3** Ona Zaburi 69:9. † **15:8** Kigeregu: "(wanu wa) itani". ‡ **15:9** Ona Zaburi 18:49. § **15:10** Ona Kumbukumbu 32:43. * **15:11** Ona Zaburi 117:1. † **15:12** Ona Izaya 11:10. ‡ **15:12** "Nzipe wa rikolo ra Yese" mana ake Insa Almasihi.

niwe shikarakanzi wa Insa Almasihi, ka wanu Sawari-Mayahudi. Ni-
turiwa kuwa ntumisi maalumu wakwereza habari ya Mwenyezimungu
kamba nlongozi wa dini ipate Sawari-Mayahudi wawe kafara yakwajibisa
ka Mwenyezimungu, wakuswafiwa na Roho Takatifu. 17 Basi, kwa kuwa
nilungana na Almasihi Insa, omi niridãi nkati ya kazi yangu yakuntumika
Mwenyezimungu. 18 Sitwakali kusowera kinu sairi cire caatendire Almasihi
julu yangu omi kuwatwala wanu Sawari-Mayahudi wansikirize Mwenyez-
imungu. Evi vikuna julu ya usemi wangu na vitendo vyangu, 19 julu ya uwezo
wa alama na maajuza, atendiwe na uwezo wa Roho Takatifu. Kwa javyo,
nereza nfululu Habari Ngema za Almasihi, mwanzo wa Yerusalemu mpaka
inti ya Ilíriko. 20 Kweli-kwelini, anzima yangu daima íkiwa yakwereza Habari
Ngema mahala mwaritowire kusikirika zina ra Almasihi, ipate nisijenge julu
ya aluserusu zijengiwe na wanu wengine. 21 Ila kamba vyaandikiwe§:
"Wanu sawambiriwe habari zake, wakuja kuwona.
Wanu sawanasikira kuhusu iye, wakuja kwereriwa!"

Paulu akuka kuwona Roma

22 Ndimana, mara nyingi zawenye sikipata nafasi ya kuja kukuwonani.
23 Epa sambi, kwa kuwa sina mahala tena pakutenda kazi ezi inti-zi, na kwa
kuwa tangu mida nilangela kuja kukuwonani, 24 nanawo tamaa yakupita
kwenu nukuwoneni, panisaka kuka Shipanya. Tikisa kutenda radi ya ku-
wonana wakati aba, vikinajibu munipereke Shipanya-ko. 25 Fala sambi-pa
nankuka Yerusalemu, nikawaudumu wenye kwamini. 26 Konta wafulati
wa Insa Makedoniya na Akaya wawazisana vyema wacange wawaperekere
wakosofu wenye kwamini wa Yerusalemu. 27 Wawaza vyema kutenda
javyo. Kweli-kwelini, ewo Sawari-Mayahudi wákiwa na deni na nowo
wanu wa Yerusalemu-wo. Basi, kwa kuwa ewo Sawari-Mayahudi wafaiwa
na mambo a kiroho a Mayahudi, newo iwabidi wawahudumu kwa vinu
vyawari nawo. 28 Kwa javyo, nikimariza shuguli-yi, nikiwagabizi sana ewu
nsada-wu*, nílawa nukuka Shipanya, na noyo safari-yo, ndi yanija kuku-
wonani. 29 Nukwijiwa kuwa nikija, julu yangu omi Almasihi akujanliyani
nfululu.
30 Wanduzangu, kwa kuwa tintumaini Mwenye Insa Almasihi, na kwa
sababu ya pendo ratipewe na Roho Takatifu, nukutafadalini mutende vita
pamoja nomi julu yakunilebelela ka Mwenyezimungu, 31 ipate anivushe
mmakono mwa wabishi wari Yudeya. Munilebelele duwa novyo ipate kazi
yangu yanuka kutenda Yerusalemu ikakubaliwe na wenye kwamini. 32 Basi,
Mwenyezimungu anijanliye, nije kwenu kwa radi, na nipate kupumuzika
pamoja nomwe. 33 Mwenyezimungu mwenyé usalama awe pamoja nomwe
piya. Aamina.

16

Salamu

1 Omi nukulaizirani kuhusu nlumbwetu Foibe, ari kutumika njamati
ya Kenkereya, 2 ipate mumpokerere vyema kwa zina ra Mwenye, kamba
vyawajuzi kutenda wenye kwamini. Munsaidiye vinu piya vyaaja kusakula
kwenu umwe, kamana kawasaidiya wanu wengi wawenye, anta nomi
kanisaidiya.
3 Salamu zawo Pirisila na Akila, ewo watenda kazi pamoja nomi kuntu-
mika Almasihi Insa. 4 Kusema kweli, ewo watwakali mainsha awo wanyewe

§ **15:21** Ona Izaya 52:15. * **15:28** Kigeregu: "nikiwataya tarimbo ya eci kisumo-ci."

ipate wanivushe omi. Omi niwashukuru, na sumi basi, anta na jamati
piya za wanu Sawari-Mayahudi ziwashukuru. 5 Salamu zawo novyo wenye
kwamini wasimananananga nnyumba mwawo.

Salamu zake mpendani wangu, Epayinetu. Iye ndi awere nfulati ntanzi
wa Almasihi* mporovinsiya ya Aziya. 6 Salamu zake Mariyamu, akorire
kazi pakulu kwa faida yenu umwe. 7 Salamu zawo Andoroniku pamoja
na Juniya, jamaa zangu wa kwetu kumoja, wákiwa wenzangu nkalaboshu.
Ewo wakwinshimiwa pakulu pawenye nkati ya mawalii. Ewo wankubali
Almasihi omi saninamba kunkubali. 8 Salamu zake Ampiliyatu, mpendani
wangu nkulu nkati ya mainsha yetu upande wa Mwenye Insa. 9 Salamu zake
Urubanu, mwenzetu nkati ya kuntumika Almasihi, pamoja na mpendani
wangu, Sitaku. 10 Salamu zake Apele, olote kwaminika mbere ya wafulati
wa Almasihi. Na salamu zawo jamaa wa Arishitobulu. 11 Salamu zake
Herodiyana jamaa yangu, pamoja na wenye kwamini jamaa zake Narikisi.
12 Salamu zawo Turufena pamoja na Turufosa wantumikanga Mwenye,
na mpendani wangu Perisi, akorire kazi pakulu kwa Mwenye. 13 Salamu
zake Rufo atondoriwe na Mwenye awe wake. Na salamu zake mamaye
Rufo, wanintendire kuwa mama. 14 Salamu zawo Asunkiritu, Feligoni,
Herimeyu, Potoroba, Herima, pamoja na piya wafulati wa Insa wari pamoja
nomwe. 15 Niwaperekera salamu novyo ka Filologu, Juliya, Nereya na
nunuye, Olumpa, pamoja na piya wenye kwamini wari pamoja nawo.
16 Musalimiyane kwa alama takatifu yakolota pendo ra Insa†. Piya jamati
za Almasihi wakuperekerani salamu.

Vyakulaiza

17 Sambi, wanduzangu, nukutafadalini muwatunze wawatenza wanu
kwawanyana na kuwadanganya nkati ya inlimu yamurifundire umwe,
watanukeni. 18 Kamana wanu kamba ewo awantumika Mwenye wetu,
Almasihi, ila waritumika ewo wanyewe. Julu ya kusowera usowezi mwema
nkijanja, wawatesa wanu sawana ankili. 19 Wanu piya wakwijiwa kuwa
umwe munsikiriza Mwenye Insa. Kwa javyo, niwa radi kwa sababu zenu
umwe. Novyo-sivyo, vinajibu muwe wejiwifu mufulate wema, fala mu-
tikine kutenda vitendo vibaya. 20 Mwenyezimungu, Mwenyé usalama, kwa
mpunde nowo, ansapa Ibilisi mmaulu mwenu. Rehema ya Mwenye wetu,
Insa, iwe pamoja namwe.

21 Timotiyu, mwenzangu wa kazi, akuperekerani salamu. Jamaa zangu
wa kwetu kumoja, Lukiyu, Yasoni, pamoja na Sosipateri, newo novyo waku-
perekerani salamu.

22 Omi Teritiyu, niri kwandika eyi waraka-yi, nukuperekani salamu kwa
zina ra Mwenye Insa.

23 Gayu, wanifikire nnyumba mwake, iye apereka salamu pamoja na
jamati ijumananga nnyumba mwake. Erashitu, mwenyé kupokerera nzu-
ruku wa kaya ulu, neye novyo akuperekerani salamu, pamoja na nduyetu
Kwarutu. 24 ‡

Mwenyezimungu atukuziwe

25 Basi, atukuziwe Mwenyezimungu! Iye akidiri kukwakikishani nkati ya
kwamini kwenu, kwa namuna vyaisema Habari Ngema yangu na vyereze
Insa Almasihi. Iye akoloseni kwa kufulata siiri ifisiwe tangu mwanzo

---

* **16:5** Kigeregu: "kisumo cakwanza". † **16:16** Alama ya Mayahudi yakolota pendo ndi kupana "beju". ‡ **16:24** Mandiko maalumu mengi aana eyi aya-yi. [Rehema ya Mwenye wetu Insa Almasihi iwe pamoja namwe piya. Aamina.]

fala sambi ifafanúriwa. [26] Siiri-yo ifafanúriwa julu ya mandiko a minabii,
ikwijiwikana ka kabila piya, kwa kufulata vyaalazimishe Mwenyezimungu
wa milele, ipate wantumaini na wanfulate. [27] Mwenyezimungu ndi Mwenyé
wijiwifu mmoja tu basi. Iye, julu ya Insa Almasihi, atukuziwe kwa milele!
Aamina.

Waraka 1 ya Paulu ka waKorintiyu

Mwanzo

Kaya ya Korintiyu ikishugulikira mambo a biyashara nowo wakati-wo. Ndimana, vijala pakulu vitendo vya lukware, wivi, pamoja na mawazo akusiyana na dini. Paulu kâtula jamati Korintiyu, na noyo jamati-yo izowerera evi vitendo-vi. Kukiwapo kwawanyana pakulu nkati ya jamati. Ndimana, Paulu akiwalebela wenye kwamini wawe pamoja na wataye nguvu kazi ya Mwenye.

Sura ya 13 ikwereza faida ya kupendana munu na mwenziwe, julu ya piya kila kimója.

Paulu kandika eyi waraka-yi Efezu mwaka wa 55 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Paulu, nitondoriwa niwe walii wa Almasihi Insa kamba vyaasaka
Mwenyezimungu. Omi na nduyetu Soshiteni 2 tukwandikirani eyi waraka-yi
umwe wa jamati ya Mwenyezimungu mwikala Korintiyu, muswafíwe julu
ya Almasihi Insa. Umwe mwitiwa watakatifu pamoja na piya wanu wa kila
upande wari kwita zina ra Insa Almasihi, Mwenye wetu. Iye ndi Mwenye
wawo na wetu. 3 Mwenyezimungu, Baba wetu, pamoja na Mwenye wetu,
Insa Almasihi, wakujanliyeni rehema na salama.

Kushukuru

4 Ninshukuru daima Mwenyezimungu kwa rehema yake yakujanliyeni
julu ya Almasihi Insa. 5 Kamana mutajirisiwa kwa vinu piya julu ya iye,
kwa piya usowezi na piya wijiwifu, 6 konta ushahidi kwetu kuhusu Almasihi
ukolosiwa kati yenu umwe. 7 Kwa javyo, ayukutowani neema ya uwezo
isaka kuwa yonse, kuno mukirindira kufafanula ka Mwenye wetu, Insa
Almasihi. 8 Iye novyo akusaidiyani koloka mpaka mwinsho, bila kusu-
tumiwa makosa, suku ulu paasaka kuludi Mwenye wetu, Insa Almasihi.
9 Mwenyezimungu mwaminifu. Julu yake, mukwitiwa muinshi ka umoja na
Mwanawe, Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Kwawanyana njamati

10 Nukulebelani wanduzangu, kwa zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi,
ipate muwe nawo mawazo mamoja, kusiwepo kwawanyana kati yenu,
ila mulungane, ankili zenu ziwe moja, na mawoni enu awe mamoja.
11 Wanduzangu, jamaa zake Kolowi wanipa habari zenu, kuwa kati yenu
uwapo umani. 12 Nukwamba kuwa kila mmoja akwamba “Omi ninfulata
Paulu”, mwengine “Omi ninfulata Apolu”, mwengine “Omi ninfulata Pe-
duru*”, na mwengine “Omi ninfulata Almasihi”. 13 Itakuwa Almasihi-yo
kawanyika? Itakuwa mwenyé kufwa kwa ajili yenu pansalaba níkiwa omi
Paulu? Au wamojawapo kati yenu woziwa kwa zina ra Paulu? 14 Nishukuru
kuwa nkati yenu simozire munu anta mmoja, ila nimoza Kirispu na
Gayu, 15 ipate asiwepo munu wakwamba kuwa moziwa kwa zina rangu.
16 (Nikumbukira kuwa niwoza novyo jamaa zake Eshitefanu, fala sikum-
bukira kuwa nimoza munu mwengine tena.) 17 Konta Almasihi aanitumire
kupita nikoza wanu, ila kwereza Habari Ngema, sanitumira usowezi wa
wijiwifu, ipate nisilavye faida ya uwezo wa kifo ca Almasihi pansalaba.

---

* **1:12** Kigeregu: “Sefa”.

Mana a nsalaba wa Almasihi

18 Kamana habari za kifo ca Almasihi pansalaba ndi habari za uzozo ka
wari kwasika. Fala kwetu ofwe tiri kuvushiwa, ezi ndi habari za uwezo wa
Mwenyezimungu. 19 Kamana kamba vyavyandikiwe:

“Nifuja wijiwifu wa wejiwifu,
na kwereriwa ka werevu, nikatala!”

20 Wandepi wejiwifu? Wandepi wanlimu wa shariya? Wandepi wakuwa-
jibu kukaidi vinu vya ezi enzi-zi? Mwenyezimungu wijiwifu wa mu-
lumwengu-mu aaturire uzozo? 21 Kamana, nkati ya wijiwifu wa Mwenyez-
imungu, wanu awakidirire kumwijiwa julu ya wijiwifu wawo. Kwasa javyo,
Mwenyezimungu kalamula, julu ya uzozo watiri kwereza, kuwavusha
wenye kumwamini. 22 Mayahudi wasaka wawone alama, Sawari-Mayahudi
wasakula wijiwifu, 23 fala ofwe tintangaza Almasihi agomezeriwe. Habari-zi
ka Mayahudi matukano, na ka Sawari-Mayahudi uzozo. 24 Novyo-sivyo,
kwa ware wetiwe na Mwenyezimungu, Mayahudi na Sawari-Mayahudi, Al-
masihi ndi uwezo nkulu wa Mwenyezimungu na ndi wijiwifu wa Mwenyez-
imungu. 25 Konta uzozo wa Mwenyezimungu ndi wijiwifu nkulu koliko
wijiwifu wa wanadamu, na kuveya ka Mwenyezimungu ndi nguvu ulu
koliko nguvu za wanadamu.

26 Wanduzangu, kumbukirani vyamukiwa pamwitiwe: amuwere wengi
wejiwifu kamba vyawawaza wanu mulumwengu. Wengi amuwere wenye
uwezo, wala wengi amuwere mabora. 27 Fala Mwenyezimungu katon-
dola vya uzozo vya mulumwengu-mu, ipate wejiwifu awatenze aya. Na
Mwenyezimungu katondola savina nguvu, ipate atenze aya vya nguvu.
28 Mwenyezimungu katondola vyakurinyenyekeya mulumwengu-mu na
vyakukejeliwa, vinu savifãi, ipate vyakufãi afuje. 29 Kwa javyo, asiwepo
wa kuridãi mbere ya Mwenyezimungu. 30 Iye ndi nviriro wa mainsha
enu mupatana na Almasihi Insa. Mwenyezimungu antenza Almasihi awe
wijiwifu wetu, ukamilifu wetu, uswafi wetu, na komboka kwetu. 31 Kwa
javyo, kamba vyavyandikiwe:

“Mwenyé kuridãi,
ajuzi aridãi kwa sababu ya Mwenye.”

2

Habari kuhusu Almasihi agomezeriwe pansalaba

1 Wanduzangu, omi panijire kukwerezani siiri ya Mwenyezimungu, situ-
mire usowezi wakurigariga wala wa wijiwifu. 2 Kamana ninuwiya kuwa,
kati yenu, sifunda kinu cengine ila Insa Almasihi na kufwa kwake pansal-
aba. 3 Níkiwa namwe kamba munu wakuveya, wakunijala wofi, nikitetema
pakulu. 4 Utuba wangu na namuna zangu zakufunda, aziwere za masemo a
kutikinisa na a werevu, ila za kolota uwezo wa Roho wa Mwenyezimungu,
5 ipate umwe musitumaini werevu wa wanadamu, ila mutumaini uwezo wa
Mwenyezimungu.

Wijiwifu wa Mwenyezimungu

6 Novyo-sivyo, tisowera na wijiwifu patiwa na waminifu. Fala wijiwifu-wo
siwo wa mulumwengu-mu, wala wa mafalume wa mulumwengu-mu,
wakuwa suku karibu wapoteya. 7 Wijiwifu wa Mwenyezimungu wati-
sowera-wu uwa kamba siiri yakufisiwa, ipangiwa na Mwenyezimungu
tangu mida, kwa utukufu wetu ofwe. 8 Ewu wijiwifu-wu aapo nfalume

mmojawapo mulumwengu-mu wakumwerera. Unawerera, awangari kun-
gomezera pansalaba Mwenye wetu ntukufu. 9 Kamba vyavyandikiwe*:
“Anta riso arinawona, wala sikiro arinasikira
na mmoyo mwa mwanadamu avinengira,
mambo Mwenyezimungu awatengezere wenye kumpenda.”
10 Noya mambo-ya, Mwenyezimungu katolotera ofwe julu ya Roho
wake. Roho-yo atunza mambo piya, mpaka siiri ulu za Mwenyezimungu.
11 Kamana nani ejiwa mambo a munu, sairi roho ya munu-yo iri nkati yake?
Namuna moja novyo, aapo ejiwa mambo a Mwenyezimungu sairi Roho
wa Mwenyezimungu. 12 Na ofwe atimpokerera roho ya mulumwengu-mu,
ila Roho wakulawa ka Mwenyezimungu, ipate tijiwe mambo atipere bure
Mwenyezimungu. 13 Panukwambirani eya mambo-ya, sisowera masemo
akufundiwa na wijiwifu wa kibinadamu, ila nisowera masemo akufundiwa
na Roho wa Mwenyezimungu. Nifafanula ukweli wa Roho mbere ya wenye
kuwa nawo Roho wa Mwenyezimungu.
14 Falakini munu saana Roho wa Mwenyezimungu aapokerera mambo
akuja na Roho-yu. Kwake iye uzozo, aakidiri kufahamu, konta eya
mambo-ya akweleweka julu ya Roho wa Mwenyezimungu. 15 Ire ari na Roho
Takatifu akwelewa mambo-ya piya, fala eleweshiwa na munu asaka kuwa
onse. Kamba vyaamba Mandiko:
16 “Nani akidiri kufahamu ankili za Mwenye?
Nani akidiri kunlanga?”
Fala ofwe tanawo ankili za Almasihi.

3

Kwawanyana njamati

1 Wanduzangu, sikidiri kusowera namwe kamba wanu wakumilikiwa
na Roho wa Mwenyezimungu, ila nisowera namwe kamba wanu wa kib-
inadamu, wasimana upande wa Almasihi. 2 Nukupani maziwa kunywa,
sukupereni cakurya cakukamata, konta wakati-wo amukiwa na uwezo. Na
mpaka sambi-pa amuna uwezo, 3 konta mungari kumilikiwa na wájibu wa
kibinadamu. Kwa kuwa mwankutenderana wiyana na mwankukaidiyana,
amolota kuwa mwankuinshi kibinadamu na mufulata namuna za wanu wa
mulumwengu-mu? 4 Kamana munu mmojawapo paamba: “Omi ninfulata
Paulu”, na mwengine akwamba: “Omi ninfulata Apolu”, amuwa wanu wa
mulumwengu-mu?
5 Apolu-yo kawa kinani? Na Paulu-yo kawa kinani? Ewo watumisi
wakuwa umwe mwamini julu yawo. Ofwe kila mmoja atumika kazi
yaapewe na Mwenye. 6 Omi nivyala, Apolu katairira maji, fala Mwenyez-
imungu ndi akurise. 7 Kwa javyo, siyo bora avyála wala atairíra maji; ila
bora ndi ire akurísa mbeyu, Mwenyezimungu. 8 Avyála na atairíra maji
wasawa-sawa. Kila mmoja apokerera thawabu yake kwa kadiri ya kazi yake
mwanyewe. 9 Kamana ofwe pamoja tankunkorera kazi Mwenyezimungu.
Umwe ndi masamba aríma Mwenyezimungu.
Novyo, umwe ndi majengo yaajenga Mwenyezimungu.
10 Mwenyezimungu kanipa rehema ulu kuwa fundi mwijiwifu wakujenga,
ntamana nijenga aluserusu, mwengine ajénga julu yake. Kila mmoja
atunze namuna vyakujenga julu ya aluserusu-yo. 11 Konta aipo aluserusu
nyengine munu yaakidiri kutula sairi ire isire kuturiwa. Aluserusu-yo ndi
Insa Almasihi. 12 Wengine, pakujenga julu ya aluserusu, watumira oru,

* 2:9 Ona Izaya 64:4.

parata, mawe akung'anira, mbawo, minyani, au makuti. 13 Fala suku ya
Kiyama, kazi yaakorire kila munu ikuja kuwoneka. Kamana noyo suku-yo,
ifafanuriwa na moto. Namuna ya kazi ya kila munu, moto-wo ndi uja
kupima. 14 Kipama caajengire munu-co cikikala, munu-yo apata thawabu.
15 Fala kipama-co cikilungula, munu-yo apata hasara. Novyo-sivyo, iye
akuja kuvushiwa, fala akuwa kamba munu wakunusurika pamoto.

16 Amwijiwa kuwa muwa nyumba takatifu ya Mwenyezimungu, na Roho
wa Mwenyezimungu kekala nkati yenu? 17 Ikiwa munu mmojawapo
anyausa nyumba takatifu ya Mwenyezimungu, na iye Mwenyezimungu
andangula. Kamana nyumba ya Mwenyezimungu takatifu, na nyumba
yawenye ndumwe!

18 Asiwepo wakuritesa mwanyewe! Ikiwa mmojawapo kati yenu ari-
wona kuwa mwijiwifu mulumwengu-mu, ariture kuwa zozo, ipate awe
mwijiwifu. 19 Konta werevu wa mulumwengu-mu kinu ca uzozo mbere ya
Mwenyezimungu. Kamba vyavyandikiwe*:

“Munu aritula kuwa mwerevu,
nkati ya ujanja wake, Mwenyezimungu ankoresa.”

20 Yandikiwa† tena javi:

“Mwenye akwijiwa mawazo a werevu,
akwijiwa kuwa aafãi kinu.”

21 Basi sambi, asiwepo wakuridãi kuhusu munu mmojawapo. Kusema kweli,
piya vyenu umwe: 22 Paulu, Apolu, Peduru‡, ulumwengu-wu, mainsha na
kifo, viripo na víja kuwepo, piya vyenu umwe, 23 na umwe wa Almasihi, na
Almasihi wa Mwenyezimungu.

4

Kazi ya mawalii

1 Basi sambi, titureni kamba watumisi wa Almasihi, na maamiri wa
mipango ya siiri za Mwenyezimungu. 2 Sambi, munu agabiziwe kuwa amiri
isakikana awe mwaminifu. 3 Kwangu omi, aviniyeri kunilamula umwe au
tiribunali ya wanadamu. Anta omi mwanyewe sirilamula. 4 Siwonerera
kosa mmoyo mwangu, fala eco acinakikisha. Anilámula ndi Mwenye Insa.
5 Basi, musiwalamure wanu saunafika wakati maalumu, waaja kulamula
Mwenye. Iye akúja kumwarika piya virifisire pakisi, na cailangele myoyo ya
wanu afisula. Ikisa kila munu akuja kupokerera swifa ka Mwenyezimungu.

6 Wanduzangu, nisowera kuhusu omi na Apolu uwé nfano wa kuku-
saidiyani, ipate julu yetu murifunde mana a usemi wandikiwe javi:
“Musipundise vyavyandikiwe.” Mukirifunda, amuja kuridãi kwa kumpen-
deleya mmoja koliko mwenziwe. 7 Nani akutula ubora koliko wenziwo?
Kinani cawuri nawo cawutowire kupewa? Basi ukipewa, sababuni kuridãi
kamba saupewe?

8 Epo mwikuta! Mutajiri futi! Aye, mutawala bila ofwe kukusaidiyani!
Vinajibu mutaware ka ukweli ipate ofwe nnomwe titaware! 9 Konta ni-
wona kuwa ofwe mawalii Mwenyezimungu katitula kuwa wanu wa nyuma,
kamba wafungwa wa vita wakuhukumiwa kifo. Tituriwa kamba mis-
ezo yakusekesa mulumwengu-mu, mbere ya malaika pamoja na wanu.
10 Ofwe tizozoka ka Almasihi, umwe mwawejiwifu ka Almasihi! Ofwe
tiveya, umwe muwa nawo nguvu! Mukwinshimiwa, ofwe atiinshimiwa.
11 Mpaka sambi-pa, itikola njala na nyotwa, tivala mapindi, tikwibiiwa, na

* **3:19** Ona Aiuba 5:13. † **3:20** Ona Zaburi 94:11. ‡ **3:22** Kigeregu: “Sefa”.

atina mekazi maalumu. 12 Tisokera kukola kazi na makono etu wanyewe.
Patitukaniwa, tiwabariki. Patilumbatiwa, tivumirira. 13 Patisowereriwa
caputu, tijibu satina nyongo. Tiwoniwa kamba vizolo vya mulumwengu-mu.
Mpaka sambi-pa, tiwa takataka nkati ya vinu piya.
14 Siri kukwandikirani javi kukutenzani haya, ila kamba wanangu
wanukupendani, kwa kukudumani. 15 Anta paiwa kuwa mwanawo alufu
ka maalufu wakukufundani kuhusu Almasihi, muwa nawo Baba mmoja tu
basi. Kamana julu ya Almasihi Insa, panukwerezeni Habari Ngema, omi
niwa wawa yenu. 16 Basi nukutafadalini, nifulatizeni omi. 17 Kwa sababu
ya javyo, nukuperekerani Timotiyu. Eyo mwanangu mpendani wangu, ndi
kamilifu ka Mwenye. Iye akúja kukukumbusani namuna vyaniinshi nkati
ya Almasihi Insa, vyanifunda kila jamati. 18 Sambi, kwa kuwa nikawa
kuja kukuwonani, wamojawapo kati yenu wankuridãi pakulu. 19 Fala omi
níkuja suku karibu, akisaka Mwenye. Basi, níkuja kuwawona ewo wanu
wakuridãi-wo kamba wanawo usowezi basi au wanawo uwezo. 20 Konta
ufalume wa Mwenyezimungu siwo mwaha wa usowezi ila uwezo. 21 Sambi,
umwe muhitari mwaja? Musaka nije na nkwaju nukucapeni, au nije na
pendo pamoja na roho ya umuminu?

5

Lukware njamati

1 Kweli-kwelini, nambiriwa kuwa kati yenu riwapo lukware, na lukware
ribaya pakulu, anta saritendiwa na makafiri! Nambiriwa kuwa kawapo
munu njamati ari kuzinga na muka wa wawaye. 2 Na umwe mwankuridãi.
Mbana amusikitika? Mbana amuntuwisa kati yenu eyo munu ari kutenda
javyo-yo? 3 Siri pamoja namwe javi-ka-javi, fala niwa pamoja namwe nroho.
Kamba vyanikisaka kuwa pamoja namwe, ninlamula futi ire atendire ki-
tendo-co. 4 Pamujumane kwa zina ra Mwenye wetu Insa, na roho yangu
iwa eko pamoja na uwezo wa Mwenye wetu Insa uwa nomwe, 5 mperekeni
eyo munu-yo mmakono mwa Ibilisi. Tendani javyo ipate mainsha ake a
kibinadamu afujike, roho yake ivushiwe suku ya kuludi Mwenye.
6 Kuridãi kwenu siko kwema. Amwijiwa kuwa furumento aba ufu mwingi
ilovodarisa?* 7 Basi, efyani kunundu furumento† ya mida-yo ipate muwe
ufu wakukandiwa mupya, konta kweli-kwelini amusanganyike na dambi.‡
Kamana kalaviwa kafara futi Kondoo wetu wa Pashukwa, Almasihi. 8 Kwa
javyo, tukeni tisherekeye jambo-ri fala siyo na furumento ya mida, wala
sairi na furumento ya udainfu na ubaya. Ila tisherekeye na mikate bila
furumento ya kuwa swafi na ya ukweli.
9 Nûkwandikirani nkati ya waraka yangu kuwa wasukuyerini wenye ku-
tenda lukware. 10 Fala omi siwamba wanu wa lukware mulumwengu-mu,
wala sawashukuru, wevi, wala wenye kwambudu maswanamu. Inawa
niwamba ewo, nanga vikulazimuni mwase ulumwengu-wu. 11 Fala sambi
nankukwandikirani kuwa wasukuyerini wenye kuritenza kuwa wafulati
wa Insa na iri hali ndi wenye lukware, sawashukuru, wenye kwambudu
maswanamu, watesi, warevi, au wevi. Nowo wala musirye nawo. 12 Sina
haki yakuwalamula sawari njamati, sinovyo? Umwe amuwalamula wari
njamati, novyo? 13 Falakini sawari njamati-wo, Mwenyezimungu akuja
kuwalamula. Kamba vyaamba Mandiko:

* **5:6** Mana ake: Ikiwa munu mmoja tu basi akasiwa akizidi kukola dambi, azipita suku nyingi wanu piya wakwingira noyo hali-yo. † **5:7** "Furumento" mana ake dambi. ‡ **5:7** Mana ake: Ntuwiseni munu mbaya-yo nkundi mwenu-mo ipate muwe takatifu.

“Mbaya kati yenu, ntuwiseni.”

6

Namuna ya kulamula tafauti

1 Ikiwa umwe mmojawapo kankumana na nfulati wa Insa mwenziwe,
atwakalija kuka kulamuriwa na wanu sawanfulata Insa, kwasa kuka ku-
lamuriwa na wenye kwamini? 2 Amwijiwa kuwa wenye kwamini wakúja
kulamula mulumwengu-mu? Ikiwa ulumwengu-wu ulamuriwa nomwe-po,
amukidiri kulamula myaha mitoto-mitoto? 3 Amwijiwa kuwa ofwe tikuja
kuwalamula malaika? Futi myaha ya eya mainsha-ya! 4 Mukiwasakula
wanu wa kukulamulani myaha ya eya mainsha-ya, muwasakurirani wanu
sawari kinu njamati? 5 Nukwambirani javyo aibu kwenu. Ukiwepo nlandu
kati ya wenye kwamini, aapo anta munu mmoja kati yenu umwe ari na
ankili ya kulamula? 6 Kwasa javyo, nduyenu akuka kutiribunali kunkashari
mwenziwe, akalamuriwe na wanu sawamini, sababuni?

7 Kusema kweli, kati yenu cukukisani kutiribunali-co, mukolota
kubonya. Sifadali mukoseriwe? Sifadali munyang'anyiwe? 8 Kwasa javyo,
muwakosera na muwanyang'anya, anta na wanduzenu wawenye.

9 Mutikina kuwa wamádambi awariti ufalume wa Mwenyezimungu?
Musitesiwe! Wenye lukware, wala wenye kwambudu maswanamu, waz-
inzi, ware walolana walume watupu au waka watupu, 10 wala wevi, wanu
sawashukuru, warevi, watesi, wala walongo, piya-wa awariti ufalume wa
Mwenyezimungu. 11 Umwe wamojawapo múkitendanga novi vitendo-vi, fala
epa sambi madambi enu aswafiwa. Mutakatifiwa* na mwakikishiwa, julu
ya zina ra Mwenye Insa Almasihi pamoja na Roho wa Mwenyezimungu
wetu.

Mwiri utumiriwe kwa kuntukuza Mwenyezimungu

12 Dalili uwe ukwamba: “Kwangu omi, piya halali.” Fala siyo kuwa piya
vyema kwako. Ndi kweli, kwangu omi piya halali fala siri ntwana wa
kinu. 13 Uwe ukwamba: “Cakurya citaiwa ntumbokulu, na tumbokulu ndi
rakutaiwa cakurya.” Ndi kweli, fala Mwenyezimungu akuja kudangula vyo
viwiri. Mwiri autumiriwa kwa vitendo vya lukware, ila utumiriwa kun-
tumika Mwenye, na Mwenye asunga mwiri. 14 Mwenyezimungu anfufure
Mwenye, na ofwe novyo akúja kutifufula, julu ya uwezo wake. 15 Amwijiwa
kuwa mwiri wenu ndi vifingo vya mwiri wa Almasihi? Sambi, utwalaja
vifingo vya Almasihi kulawirira kuwa vifingo vya reba? Sivyo anta aba!
16 Amwijiwa kuwa munu alungana na reba, wo-wawiri wakuwa mwiri
mmoja? Kamana Mandiko† akwamba:

“Wo-wawiri wakuwa mwiri mmoja.”

17 Fala ire alungane na Mwenye, wo-wawiri wakuwa roho mmoja. 18 Asani
lukware-ro! Dambi nyengine iwapo saakola munu na mwiri, fala aténda
lukware, akola dambi na mmwiri wake mwanyewe. 19 Amwijiwa kuwa
mwiri wenu-wo ndi nyumba takatifu ya Roho Takatifu ari mmoyo mwenu?
Roho-yo kesusiwa na Mwenyezimungu. Umwe amurimiliki wanyewe,
20 kamana muuziwa na beyi. Basi, munsifu Mwenyezimungu na mwiri
wenu.

7

Ngano za ndowa

* **6:11** “Mutakatifiwa” mana ake “kuturiwa kuntumika Mwenyezimungu tu basi”. † **6:16** Ona Mwanzo 2:24.

1 Sambi, kuhusu mwaha wamunandikire: aye, ndi vyema mwanan-
lume kwikala saanlola mwanamuka. 2 Fala, kwa sababu ya hatari ya
lukware, kila mwananlume awe na nkawake, na kila mwanamuka awe na
nlumake. 3 Nlume nkawake nnyumba asinkatare, na kwa namuna mmoja
noyo, mwanamuka aajuzi kunkatala nlumake. 4 Mwanamuka aana mamu-
laka julu ya mwiri wake, ila angabizi nlumake, na kwa namuna mmoja,
nlume aana mamulaka julu ya mwiri wake, ila angabizi nkawake. 5 Basi,
musikiririshane, sairi kwa kusikizana, kwa muda aba, mupate nafasi ya
kutenda duwa. Ikisa muludire mainsha enu, ipate Ibilisi asukushetwanini,
kwa kutowa kukidiri kumiliki mwiri wenu. 6 Vyanukwambirani-vi mawoni
angu, siyo shuruti. 7 Vikinajibu kuwa piya-mwe muinshi samulombire,
kamba omi. Fala kila munu kanawo mwanyewe uwezo maalumu wa
Mwenyezimungu: mmoja kawa nawo uwezo wa kulomba, na mwengine
kawa nawo uwezo wakutowa kulomba.
8 Sambi, niwambira sawalombire na sawalombiwe pamoja na man-
ankweli, kuwa ndi vyema kwikala yeka kamba omi. 9 Fala kamba awana
uwezo wakuritunza, walombe au walombiwe. Vyema kulomba au kulom-
biwa koliko kufwa mweke wa wájibu.
10 Ka ware walombiwe, nanawo ámuri, si yangu omi, iláwa ka Mwenye:
mwanamuka aajuzi kunlawira nlumake. 11 Fala ikiwa muka-yo kanlawira,
ekare saalombiwe au apembeziwe na nlumake. Na nlume ndi novyo,
nkawake aajuzi kumwasa.
12 Na ka wanu wengine niwambira, siyo shuruti za Mwenye: nduyetu,
akiwa nawo muka saamini, na muka-yo akikubali kwikala naye, asimwase.
13 Na mwanamuka akilombiwa na nlume saamini, na nlumake-yo akikubali
kwikala naye, asintuwise nlumake-yo. 14 Kamana nlume saamini, julu ya
nkawake wa kwamini, aturiwa upande wa Mwenyezimungu, na mwana-
muka saamini, julu ya nlumake wa kwamini, aturiwa upande wa Mwenyez-
imungu. Siwere javyo, wana wawo nanga wawa waharamu, fala kweli-
kwelini, wawalangiwa upande wa Mwenyezimungu. 15 Fala munu saamini,
akisaka kumwasa mwenziwe, amwase. Nfulati wa Insa ailazimu ndowa
kuntenda utwana, kamana Mwenyezimungu kakwitani mwikare ka us-
alama. 16 Uwe muka, ukwijiwa sana-sana kuwa nlumako aunvusha? Na uwe
nlume, ukwijiwa sana-sana kuwa nkawako aunvusha?

Uhuru ulawa ka Almasihi

17 Kila munu ainshi kamba Mwenye vyaamwamurire, vyaampere uwezo
maalumu. Kamba vyaapangire Mwenyezimungu, enende javyo. Javi ndi
vyanilaizira jamati-zi piya. 18 Munu petiwe, engire itani? Iye asilavye alama
ya itani. Munu petiwe, sengire itani? Iye asingire itani. 19 Kwingira itani
sico kinu, kutowa kwingira itani sico kinu. Kinu bora ndi kufulata ámuri
za Mwenyezimungu. 20 Kila mmoja ekare na hali yaakiwa noyo petiwe.
21 Pawitiwe, úkiwa ntwana? Usiwe na wasi-wasi. Fala ukiwa na nafasi
yakuwa na uhuru, nafasi-yo tumira. 22 Ire etiwe na Mwenye ari ntwana, ndi
mwenye uhuru mbere ya Mwenye. Kwa namuna mmoja novyo, ire etiwe ari
na uhuru, ntwana wa Almasihi. 23 Muuziwa na beyi gali futi. Musilawirire
kuwa watwana wa wanu. 24 Basi, wanduzangu, kila munu hali yake yaakiwa
petiwe, mbere ya Mwenyezimungu ekare na hali noyo.

Kulomba au kutowa kulomba

25 Sambi kuhusu wári, sina ámuri ya Mwenye, fala nukupani mawoni
angu kwa kuwa, julu ya huruma za Mwenye, nolotiwa kuwa mwaminifu.
26 Kwa sababu ya mashuguli a wakati watiri-wu, niwona kuwa vyema

munu kwikala vyaari novyo. 27 Kulomba? Usisakure kumwasa nkawako.
Aulombire? Usinsakure muka. 28 Fala ukilomba, usikore dambi. Na muka,
akilawa harusi, asikore dambi. Fala ware walombane wakuja kuwa nawo
tafauti za mainsha a mulumwengu-mu. Nomi nisaka nukukengereni nozo
tafauti-zo.
29 Wanduzangu, canisaka kukwambirani ndi javi: wakati ubakire mu-
lumwengu-mu aba. Ndi ntamana, walume walombire wajuzi wawe kamba
sawalombire. 30 Wari kusisimira, wawe kamba sawasisimira. Wari
radi wawe kamba sawari radi, wenye kuuza wawe kamba sawana kinu
mmakono mwawo, 31 na ware watumira vinu vya mulumwengu-mu, wawe
kamba sawatumira. Konta namuna vyauri ulumwengu-wu ukuja kupita.
32 Vinajibu umwe musishugulike. Kilumelanga ashugulika na mambo
a Mwenye, namuna za kumwajibu Mwenye. 33 Fala nlume wakulomba
ashugulikira mambo a mulumwengu-mu, namuna za kumwajibu nkawake.
34 Kweli, nlume-yo akwawanyika, avutiwa kuno na kuno.

Muka saalombiwe na mwari washugulikira mambo a Mwenye, ipate
wawe takatifu mmwiri mwawo pamoja na roho zawo. Fala muka waku-
lombiwa ashugulikira mambo a ulumwengu-wu, namuna za kumwajibu
nlumake. 35 Nukwambirani javi kwa vyema vyenu. Sisaka kukwinikirani
kiruzi, ila nísaka kuwa muinshi kwa namuna ngema, mukintumika Mwenye,
musifazaike na mambo mengine.
36 Ikiwa mmojawapo kankuwaza kuwa akwajibiwa pakulu na ncumba
wake, neko kwankuntenza caputu, na ikiwa akwajibiwa kanguvu pakulu,
ibidi walombane. Caasaka noco, atende, aakola dambi walombane. 37 Fala
ikiwa nnemba-yo koloka moyo, aavutiwa na wájibu kanguvu, na kawa nawo
mamulaka julu ya nafsi yake, kanuwiya kweli-kwelini ekare saalombire,
basi atenda sana. 38 Kwa namuna-yi, mwenye kunlomba ncumba átenda
vyema, na saalombire, atenda vyema pakulu.
39 Muka alungana na nlumake iri nlumake kawa hai. Fala akifwa nlumake,
iye akuwa na uhuru wa kulombiwa tena na nlume amwajibu onse, ikiwa
nlume-yo kalungana na Mwenye. 40 Falakini niwona kuwa muka-yo akuwa
radi pakulu akikala na hali yaari noyo. Na niwaza kuwa vyanamba-vi,
nilongoziwa na Roho wa Mwenyezimungu.

8

Kwinshimu ankili za wenzenu

1 Sambi kuhusu swadaka zawalaviriwa maswanamu, tikwijiwa kuwa
"piya-fwe tanawo wijiwifu". Wijiwifu-wu utitenza kuridãi, fala pendo
rijenga. 2 Munu awáza kuwa akwijiwa kinu kimojawapo, kusema kweli,
eejiwa kamba vyakijuzi kwijiwa. 3 Fala munu ampenda Mwenyezimungu,
na iye amwijiwa munu-yo.
4 Sambi, kuhusu kutafuna nyama yakutenderiwa kafara maswanamu,
tikwijiwa kweli kuwa maswanamu awana kazi mulumwengu-mu. Aapo
nlungu mwengine, Nlungu mmoja tu basi. 5 Wawapo wetiwa milungu mbin-
guni au muardhi, kamba vyairipo milungu mingi na mamwenye wengi.
6 Fala kwetu ofwe, kawapo Nlungu mmoja basi, Baba, ombire vinu piya,
na ofwe tiinshi kwa ajili yake. Na kawapo Mwenye mmoja tu basi, Insa
Almasihi. Piya vyumbiwa julu yake, na julu yake, ofwe tiinshi.
7 Fala sikuwa wanu piya wawa nawo wijiwifu-wu. Wengine wawa
nawo tabiya ya maswanamu, ntamana mpaka sambi-pa, wawaza kuwa
vyawarya ndi kafara yakupewa maswanamu. Kwamini kwawo aba, kwa
javyo wariwona kuwa awari swafi. 8 Kusema kweli, cakurya acintenza

Mwenyezimungu kutikubali. Tikasa kurya, acitipoteya kinu. Na novyo,
tikirya, atipata faida.
9 Fala more-more ipate uhuru wenu-wo musinkwakurise mwenzenu ari
na kwamini aba. 10 Mwenziwo wa kwamini aba, akukuwona uwe mwiji-
wifu, ukirya cakurya nnyumba ya kutukuziwa swanamu, aunshonga neye
kurya kafara ya swanamu-yo? 11 Kwa javyo, mwenziwo wa kwamini
aba akwaribika julu ya wijiwifu wako, ingawa iye nduyo waanfwire Al-
masihi. 12 Pamuwakosera wenzenu na pamupoteza kwamini kwawo aba,
mwankukola dambi ka Almasihi. 13 Basi sambi, ikiwa canirya omi cinshonga
mwenzangu kukola dambi, sishubutu kurya tena cakurya-co milele, ipate
nisinshonge kukola dambi.

9

Haki za walii

1 Sina uhuru? Siri walii? Simmonire Insa, Mwenye wetu? Umwe amuri
kazi yangu yaninkorere Mwenye? 2 Ingawa wengine wawaza kuwa siri
walii, fala mbere ya umwe niwa walii, kamana alama yakwakikisha kuwa
omi niwa walii ndumwe, kwa kuwa mulungana na Mwenye. 3 Kurikengera
kwangu ka wenye kunilamula ndi javi: 4 Atina haki ya kurya na kun-
ywa? 5 Atina haki ya kulongozana nawo waka wetu wa kwamini, kamba
vyawatenda mawalii wengine, na wanduze Mwenye pamoja na Peduru*?
6 Au Barinaba nomi tu basi ndi satina haki yakupata luziki retu njamati,
tikasa kukola kazi panja? 7 Nani atenda kazi ya usurudadu aripa garama
zake? Nrimini ataya mise saana haki ya kurya visumo vyake? Nsungani wa
mifuwo akataziwa kunywa maziwa a mifuwo yaasunga?
8 Vyanukwambirani-vi vilawa na mamulaka a kibinadamu? Au Taureti
neyo isema vinu vimoja? 9 Kamana nTaureti ya Musa† yandikiwa javi:
“Musinkataze ng'ombe kurya paakola kazi yakukukurula mafuluwela.”
Mudaniza kuwa Mwenyezimungu ashugulikira ng'ombe basi?
10 Ayandikiwe novyo kwa ajili yetu? Aye, kamana atimbúla mmasamba,
átimbula akirindira fungu rake, na avúna, ávuna akirindira fungu rake.
11 Tikivyala mbeyu ngema nroho zenu, atina haki ya kuvuna, kupata luziki
mulumwengu-mu? 12 Ikiwa wengine wawa nawo haki ya kwazimana
na kumerana, futi ofwe sikuzidi? Fala ofwe atikitumira noyo haki-yo,
ila tihitamili piya, ipate tisiziwiye anta aba Habari Ngema ya Almasihi.
13 Amwijiwa kuwa wakola-kazi wa vinu takatifu, ewo wakurya vya Nyumba
Takatifu? Maudumu pauralu wa kafara wapokereranga fungu ra vinu
vilaviwanga kafara, sinovyo? 14 Kwa namuna moja noyo, Mwenye Insa
kalaiza kuwa wanu wapita wakereza Habari Ngema, nkati ya Habari noyo
wapokerere luziki rawo.
15 Fala omi sinatumira nozo haki-zo anta aba. Na sandike evi vinu-vi ipate
nitumire sambi-pa. Kamana nihitari nifwe koliko mmojawapo kunilavya
kuridãi kwangu kwa caniri kutenda-ci.‡ 16 Nikereza Habari Ngema, sina
sababu ya kuridãi. Kusema kweli, omi nilazimishiwa. Utungu kwangu
omi nikitowa kwereza Habari Ngema! 17 Nikereza kwa kusaka kwangu,
nirindira thawabu. Fala, ikiwa sikwakusaka kwangu, kazi tu basi yaniga-
biziwe. 18 Basi, thawabu yangu ndi yepi? Ndi kuwa, panereza Habari Ngema,
nikwereza bure bila kutumira haki zangu nkati ya Habari Ngema.

* **9:5** Kigeregu: “Sefa”. † **9:9** Ona Kumbukumbu 25:4. ‡ **9:15** Paulu kukimwajibu pakulu kukola
kazi yakwereza Habari Ngema saanlebele munu luziki.

19 Ingawa nanawo uhuru ka wanu piya, fala ka wanu piya niritula ut-
wana, ipate niwalongoze wanu wengi ka Insa. 20 Paniwa na Mayahudi,
nukuwa Yahudi ipate niwalongoze ka Insa Mayahudi. Paniwa na ware
wafulata Taureti, nífulata Taureti noyo, ingawa kweli-kwelini silazimishiwa
kufulata Taureti-yo. Nítenda javyo ipate niwalongoze ka Insa ware wafulata
Taureti-yo. 21 Paniwa na wanu sawafulata Taureti, omi nítenda sawa-sawa
vyawatenda. Siri kufezeyi shariya za Mwenyezimungu, fala nankutimiza
shariya za Almasihi. Nítenda javyo ipate niwalongoze ka Insa wanu sawa-
fulata Taureti. 22 Paniwa na wanu wakuveya, níritula kuveya ipate niwalon-
goze ka Insa wanu wakuveya. Niripindula namuna nyingi ka wanu piya,
ipate wamojawapo niwavushe. 23 Nítenda piya-vi kwa sababu ya Habari
Ngema, ipate nijanliiwe nkati ya tamaa za Habari Ngema-zi.
24 Amwijiwa kuwa, pamashindano a kutuwa, piya watuwi wakuwa nkati
ya kutuwa, fala mmoja basi ndi apáta tuzo? Basi, tuwani kwa namuna
ya kuwa tuzo-ri mupate. 25 Piya watuwi warimbisa mwiri sana-sana,
wakongiwe lemba ra kwikala wakati aba. Fala ofwe tíkola kazi tipate lemba
ra milele. 26 Basi, sítuwa sananzimiya. Siri kamba munu wakurifunda
soku, vyebiya guniya ra nsanga sarintendire kinu. 27 Ila nirimbisa mwiri
wangu, nitende utwana, ipate bandi ya kuwereza wengine, omi mwanyewe
nisikatariwe.

10

Musitukuze maswanamu

1 Wanduzangu, vinajibu umwe musitikine vinu viwakunire wababu zetu
mida. Mwenyezimungu kawalongoza julu ya wingu ríkenendanga mbere
yawo, na piya wákiruka kati-kati ya bahari. 2 Ewo wakinfulata Musa, wa-
longoziwa na wingu na wapita kati-kati ya bahari*. 3 Piya warya cakurya
kimoja ca kiroho, 4 na piya wanywa maji a kiroho, kamana wanywa mwala
wa kiroho ukiwafulata. Ewo mwala-wo ákiwa Almasihi. 5 Fala novyo-sivyo,
wanu wengi kati yawo awajibise mbere ya Mwenyezimungu, ndi ntamana
makongolo awo atawanyika nlanga.
6 Sambi, novyo vinu-vyo vikuna kamba mifano kwetu ofwe, ipate ofwe
visitajibu vinu vibaya kamba vyawatendire ewo. 7 Wala musambudu
maswanamu, kamba vyawatenda wanu wamojawapo. Konta Mandiko†
akwamba:

“Wanu wekala kurya na kunywa,
ikisa walamuka kuseza.”

8 Wala musitende lukware kamba wengine vyawatendire lukware. Nta-
mana kwa suku moja noyo, wagwa wanu alufu shirini na natu. 9 Kinu
cengine, atijuzi kumyerera Mwenye, kamba wengine vyawâmyerere, waki-
ulaiwa na nyoka. 10 Na musidugude kamba wanu wengine vyawaduguda,
wakiulaiwa na Nzulairi. 11 Evi vinu-vi viwakuna wababu zetu, vyandikiwa
ipate vitilange, ofwe tiri kuinshi ewu wakati wa mwinsho-wu. 12 Basi, awáza
kuwa kooloka, aritunze sana, asigwe. 13 Kuyereriwa kamuyereriwe umwe
akusiyane na ka wanu wengine. Mwenyezimungu mwaminifu, aakwasani
kuyereriwa kushindiwa nguvu zenu. Mukiyereriwa, Mwenyezimungu
akoloterani njira yakutengezereni ipate mukidiri kuhitamili.
14 Kwa javyo wapendani wangu, tirani maswanamu. 15 Nankusowera na
wanu werevu, fikirini vyanisowera-vi. 16 Patikumbukira kifo ca Almasihi,
tishukuru kwa kaneka ijanliiwe. Patinywa kaneka-yo, atiri kumerana damu

* 10:2 Kigeregu: “wôziwa nkati ya Musa, muwingu na mbahari”. † 10:7 Ona Kulawa 32:6.

ya Almasihi? Na patimeya nkate, atiri kumerana mwiri wa Almasihi? 17 Kwa
kuwa nkate ndi mmoja, mana ake ndi kuwa piya-fwe tiwa mwiri mmoja,
kamana piya-fwe tipokerera nkate mmoja nowo. 18 Wawazeni waIziraeli
upande wa kimwiri: ware watafuna nyama zakulaviwa kafara mwaja?
Awari kumerana watupu? 19 Noci mana ake kinani? Nitakwamba kafara
ya swanamu kinu ca faida? Au nitakwamba kuwa swanamu kinu ca faida?
20 Anta! Canamba ndi kuwa nozo kafara zawalaviriwa mashetwani-zo, aari
kulaviriwa Mwenyezimungu. Omi avinajibu umwe kumerana na mashet-
wani. 21 Amujuzi kunywera kaneka ya Mwenye, kuno mukinywera kaneka
ya shetwani. Amujuzi kurya pameza ya Mwenye, kuno mukirya pameza ya
shetwani. 22 Au tinshonga Mwenye awe na wivu? Tanawo nguvu za kunzaidi
iye?

Olotani inshima ka wenzenu

23 Dalili munu akwamba: "Vinu piya halali." Fala siyo kuwa vinu
piya vifãi. "Vinu piya halali" fala siyo kuwa vinu piya vinjenga munu.
24 Munu asisakure faida yake mwanyewe, ila asakure faida ya mwenziwe.
25 Tendani javi: nyama iuzanyiwa kubazari yonse, iryani. Musitafiti kwijiwa
cahalali wala caharamu kwa sababu ya fahamu zenu. 26 Kamana kamba
vyavyandikiwe:

"Ulumwengu na viripo piya,
mwanyewe ndi Mwenye."

27 Saári mwenye kwamini akukwarifuni, mukisaka, ukani. Piya vya-
musaka kupewa vyonse, iryani. Musitafiti kwijiwa cahalali au caharamu
kwa sababu ya fahamu. 28 Fala ikiwa munu kakwambirani: "Onani, eyi
nyama-yi ilaviriwa kafara maswanamu", basi musirye, ipate musinkosere
akwambíreni-yo, kwa sababu ya fahamu zake. 29 Siyo kwa sababu ya
fahamu zenu fala kwa sababu ya fahamu za mwenzenu-yo. Dalili munu
áwaza javi: "Konta ya kinani uhuru wangu kwasisiwa na fahamu za mwen-
zangu? 30 Nikishukuru kwa kinu canipokerera, nisutumiriwani kwa kinu
canishukuru?"
31 Basi, mukirya au mukinywa au camutenda conse, tendani piya kwa
kuntukuza Mwenyezimungu. 32 Inshini namuna ya kuwa amuwakos-
esa Mayahudi, wala Sawari-Mayahudi, wala jamati ya Mwenyezimungu,
33 kamba omi novyo, kwa namuna piya, vyanajibisa mbere ya wanu piya.
Sisakula faida yangu mwanyewe, ila faida ya wanu wengi, ipate wavushiwe.

11

1 Basi nifulatizeni, kamba omi vyaninfulatiza Almasihi.

Namuna ya kuvala mahala pa duwa

2 Nukusifuni konta piya vyanukufundireni mwankukumbukira, na inlimu
yanukugabizireni, mwankufulata. 3 Fala nisaka mwijiwe kuwa kiswa ca
kila mwananlume ndi Almasihi, na kiswa ca mwanamuka ndi nlumake, na
kiswa ca Almasihi ndi Mwenyezimungu. 4 Kila nlume wakulebela duwa
au wakubushuru afiníke kiswa, akejeli kiswa cake. 5 Fala mwanamuka
wakulebela duwa au wakubushuru saarifinike lusungi nkiswa akejeli kiswa
cake. Ndi sawa-sawa kamba mwanamuka wakumyola nywiri. 6 Ikiwa
mwanamuka aasaka kurifinika lusungi, fadari amyore nywiri zake. Fala
ikiwa kumyola nywiri kuntenza haya, basi arifinike lusungi nkiswa. 7 Nlume
aajuzi kufinika kiswa, kwa kuwa iye ndi nfano na utukufu wa Mwenyez-
imungu. Fala mwanamuka ndi utukufu wa mwananlume. 8 Kamana

nlume* oombiwe kwa mwanamuka†, ila mwanamuka ndi ombiwe kwa
nlume.‡ 9 Kusema kweli, mwananlume oombiwe kwa ajili ya mwanamuka,
ila mwanamuka ndi ombiwe kwa ajili ya nlume. 10 Kwa javyo, mwanamuka
ajuzi arifinike nkiswa, iwe alama ya kuwa akubali mamulaka a nlumake,
konta malaika wankummona.

11 Novyo-sivyo, nkati ya jamati ya Mwenye, wanawaka awatimu bila
wanawalume, na wanawalume awatimu bila wanawaka. 12 Ndi kweli
kuwa mwanamuka ntanzi kombiwa na mwiri wa mwananlume, fala tangu
nopo, walume piya wawankupongoriwa na wanawaka. Basi, piya vilawa
ka Mwenyezimungu. 13 Umwe wanyewe lamulani: muwona kuwa vijuzi
mwanamuka kunlebela Mwenyezimungu saarifinike lusungi? 14 Namuna
Mwenyezimungu vyaatumbire aitifunda kuwa mwananlume, zikintambu-
luka nywiri aibu, sikweli? 15 Fala mwanamuka, nywiri zake zikiwa nrefu,
sikuridãi kwake? Konta nywiri nrefu kapewa zinfinike. 16 Ikiwa munu asaka
kukaidi kuhusu mambo-ya, ejiwe kuwa ofwe tanawo tabiya-zi, na ndi tabiya
zitumiriwa njamati za Mwenyezimungu.

Jambo ra Kumbukumbu

17 Sambi, kwa ewu mwaha mwengine-wu, sukusifuni. Kusema kweli,
pamujumana, siyo kwa faida ila kwa hasara. 18 Kinu cakwanza, nankusikira
kuwa pamujumana njamati, kuwapo kwawanyana watupu, nomi upande
nikubali. 19 Kamana ilazimu kuwepo kwawanyana kati yenu, ipate wafulati
wa Insa wakweli wejiwikane. 20 Umwe pamujumana, wamojawapo awa-
landa kuwa wawa pakwawanyirana cakurya ca Jambo ra Kumbukumbu.
21 Kamana pamurya, kila mmoja akwangupisa kurya. Wengine wabaki na
njala, wengine walawirira wakurewa. 22 Umwe amuna manyumba akurya
na akunywa? Au mwankukejeli jamati ya Mwenyezimungu na mwankuwa-
tenza haya sawana? Musaka nukwambireni kinani? Nukusifuni? Javyo
sukusifuni!

23 Kamana vyanipokerere ka Mwenye, novyo-novyoni ndi vyanukupani
umwe: kuwa usiku waaperekiwe Insa ka maaduwi, iye katwala nkate,
24 akinshukuru Mwenyezimungu, akimeya, akamba: “Ewu ndi mwiri
wangu, wanipereka kwa ajili yenu umwe. Tendani novi kwa kunikum-
bukira.” 25 Kwa namuna mmoja noyo, nakwisa kurya, iye katwala kaneka,
kaamba: “Eyi kaneka-yi ndi miyadi mipya, yaakikishiwe kwa damu yangu.
Kila mara pamutenda eri jambo-ri ponse, tendani novi kwa kunikum-
bukira.” 26 Konta kila mara pamutafuna ewu nkate-wu na pamunywa eyi
vinyu-yi, mwankutangaza kifo ca Mwenye, mpaka suku ya kuludi iye.

27 Sambi, munu akitafuna ewu nkate-wu, au akinywa vinyu iri nkikombe
ya Mwenye-yi, kwa namuna saijuzi, akorera dambi mwiri pamoja na damu
ya Mwenye. 28 Kila munu aritunze mwanyewe, ikisa atafune nkate na
kaneka-yi anywe. 29 Kamana munu akitafuna na akinywa saatula kuwa
mwiri wa Mwenye, paarya na paanywa arilamula hukumu. 30 Kwa javyo,
kati yenu wawapo wengi wepepe na walwala, mpaka wengine wakufwa.
31 Fala tikiritunza ofwe wanyewe, atija kupata lawama. 32 Patilaumiwa
na Mwenye, tankudumiwa ipate tisilamuriwe hukumu na wanu mu-
lumwengu-mu. 33 Basi wanduzangu, pamutenda Jambo ra Kumbukumbu,
warindeni wenzenu. 34 Ári na njala onse, arye ukaya, ipate pamujumana,
isukwisukireni hukumu.

---

* **11:8** “Nlume” ndi Adamu. † **11:8** “Mwanamuka” ndi Hawa. ‡ **11:8** Ona Mwanzo 2:21-23.

Kuhusu vinu vyengine, panisaka kuja kukuwonani, nukuja kukwamuruni.

12

Uwezo wakwisusiriwa na Roho Takatifu

1 Sambi, wanduzangu, kuhusu neema ya uwezo wa Roho Takatifu, nisaka
musiwe watikinifu. 2 Mukwijiwa kuwa, pamukiwa makafiri, kwa namuna
mojawapo mukubalisiwa, muzungunusiwa muwafulata maswanamu sawa-
sowera. 3 Kwa javyo, nisaka mwijiwe kuwa munu wakulongoziwa na Roho
wa Mwenyezimungu ashubutu kwamba: “Alaniwe Insa”, na hapana akidiri
kwamba “Insa ndi Mwenye*” sairi julu ya Roho Takatifu.
4 Uwapo uwezo wakwisusiriwa wakusiyana, fala esusa ndi Roho mmoja.
5 Ziwapo namuna zakuntumika zakusiyana, fala tankuntumika Mwenye
mmoja. 6 Ziwapo namuna zakutenda kazi zakusiyana, fala Mwenyezimungu
ndi mmoja aténda kazi piya, julu yetu ofwe piya.
7 Kila mmoja kesusiriwa alama ya Roho Takatifu kwa faida ya jamati
piya. 8 Munu mmoja kesusiriwa julu ya Roho Takatifu, uwezo wa kusow-
era na werevu. Mwengine kesusiriwa uwezo wa wijiwifu maalumu, na
Roho mmoja noyo. 9 Mwengine kesusiriwa kwamini maalumu, na Roho
mmoja noyo; na mwengine kesusiriwa uwezo wa kuwaponesa walwere, na
Roho mmoja noyo. 10 Mwengine kesusiriwa uwezo wakutenda maajuza,
mwengine uwezo wa kubushuru, mwengine uwezo wa kumanyira Roho
wa Mwenyezimungu na roho nyengine. Mwengine kesusiriwa uwezo wa
kusowera luga kwa kwisusiriwa na Roho Takatifu, mwengine kesusiriwa
uwezo wa kwereza mana a luga-yo. 11 Ire aténda piya-vi ndi Roho mmoja
basi, antongera uwezo kila mmoja kamba vyaasaka mwanyewe.

Mwiri mmoja na vifingo vingi

12 Kamana, kamba mwiri vyauri mmoja, fala uwa nawo vifingo vingi,
na piya vifingo-vyo ingawa vingi vitenda kuwa mwiri mmoja nowo, ndi
sawa-sawa novyo mwiri wa Almasihi. 13 Kweli-kwelini, piya-fwe na Roho
mmoja noyo toziwa tiwe mwiri mmoja. Wengine-fwe tiwa Mayahudi,
wengine Sawari-Mayahudi, wengine tiwa watwana, wengine walungwana,
fala piya-fwe tinywesiwa† na Roho mmoja noyo.
14 Ndi kweli, mwiri sico kifingo kimoja basi, ila uwa nawo vifingo vingi
vyawenye. 15 Mulu ukamba: “Kwa kuwa siri nkono, siri upande wa mwiri”,
kweli-kwelini, ungari upande wa mwiri. 16 Na sikiro rikamba: “Kwa kuwa
siri riso, siri upande wa mwiri”, ringari upande wa mwiri. 17 Mwiri piya-wo
unawa riso, nanga kusikira mwaja? Inawa piya sikiro, nanga kunuwiza
mwaja? 18 Fala Mwenyezimungu katula vifingo mmwiri, kila kifingo katula
paasakire iye. 19 Mwiri piya inawa kifingo kimoja tu basi, mwiri nanga uwa
ndepi? 20 Aye, mwiri uwa nawo vifingo vingi vyawenye, fala evyo vitenda
kuwa mwiri mmoja.
21 Maso aajuzi kwambira nkono kwamba: “Uwe sukusakula.” Kiswa
acijuzi kusowerera maulu kwamba: “Umwe sukusakulani.” 22 Kwasa javyo,
vifingo vimojawapo mmwiri vilandire kuwa vyepepe pakulu, novyo ndi
visakurikana pakulu. 23 Na vire vifingo vyatiwaza kuwa aviinshimiwa
ndi vyatikingiza na inshima pakulu. Na vifingo saviwoneka baina ndi
vyatitafiti kusunga pakulu. 24 Fala viwapo vifingo vyengine savisakula javyo.
Mwenyezimungu ndi vyaalunganise mwiri wa binadamu kwa namuna ya

---

* **12:3** “Insa ndi Mwenye” mana ake “atukuziwe Insa”. † **12:13** “Tinywesiwa” mana ake epa “tijaziwa”.

kuwa vifingo savinshimiwa, viinshimiwe pakulu. 25 Kwa javyo, akupo
kwawanyika kati ya mmwiri, ila kifingo cisunge vyenziwe piya kwa namuna
mmoja. 26 Kifingo kimoja cikitabika, vifingo piya viwankutabika. Na kifingo
kimoja cikisifiwa, vifingo piya vifurahi.
27 Basi, umwe muwa mwiri wa Almasihi, na kila mmoja kifingo ca mwiri.
28 Mwenyezimungu njamati kila mmoja kantula mahala pake:
cakwanza ndi mawalii,
capiri ndi minabii‡,
catatu wanlimu,
ikisa wanu wakutenda maajuza,
na wari na uwezo wakuponesa,
na wari na uwezo wakuwasaidiya wenziwawo,
na wari na uwezo wakuwalongoza wenziwawo,
pamoja na wari na uwezo wakusowera luga zakwisusiriwa.
29 Piya-wo mawalii? Piya-wo minabii? Piya-wo wanlimu? Piya-wo wanu
wakutenda maajuza? 30 Piya-wo wawa nawo uwezo wakuponesa? Piya-wo
wawa nawo uwezo wakusowera luga zakwisusiriwa? Piya-wo wakidiri
kwereza mana awo? 31 Kwa javyo, vikwajibuni kusakula uwezo maalumu
pakulu. Visitoshe, omi nukoloterani njira ngema pakulu pawenye.

13

Pendo ndi bora

1 Anta nisowere luga zawasowera wanadamu pamoja na za malaika, fala
kamba sina pendo, usowezi wangu ukuwa kamba vyaisikirikana ngoma au
kuvuma ka cuma. 2 Ikiwa nanawo uwezo wakubushuru, na kwijiwa siiri
piya, na kuwa mwijiwifu wa vinu piya, na niwe nawo kwamini kukulu ka
kusamisa mwango, fala kamba sina pendo, siri kinu. 3 Anta nilavye vinu
vyangu piya niwatongere masikini, na anta panilavya kafara mwiri wangu
kupereka kociwa, fala kamba sina pendo, sifãi anta kinu.
4 Pendo kuvumirira, ndi kinu cema, siyo kuwa na wivu, usiritenze wala
usiridãi. 5 Pendo siwo unyamangalo, arisakula kurinafusi mwanyewe,
aarangupa kukimwisa, na aawalanga mara nyengapi zaakoseriwe. 6 Pendo
sikufurahira ubaya ila kufurahira ukweli. 7 Pendo kumiza vibaya piya,
kwamini vinu piya, kurindira na tamaa vinu piya, na kuhitamili vinu piya.
8 Pendo arina mwinsho. Fala anta kubushuru kukwasiwa, anta luga
zakwisusiwa zikwisa, na anta wijiwifu ukwasiwa. 9 Basi vyatijiwa avitimire,
na vyatibushuru avitimire, 10 fala pavisaka kuja vyakukamilika, savitimire
vikwasiwa. 11 Panikiwa kisimana, nikisoweranga kikisimana, fahamu
zangu zikiwa za kikisimana, na nikiwazanga kikisimana. Paniwere munu
nzima, nasa vinu vya kikisimana. 12 Epa sambi tankuwona kamba nkirilolo,
atirikuwona baina. Fala kwa suku yake, tukuja kuwona kumaso-kumaso.
Kamana sambi-pa nukwijiwa sacitimire, fala noyo suku-yo, nukwijiwa piya,
kamba vyanijiwiwa na Mwenyezimungu. 13 Basi, viripo ndi vinu vitatu-vi:
kwamini, kutumaini, na pendo. Fala kinu kikulu ndi pendo.

14

Luga zakwisusiriwa na Roho Takatifu

1 Tendani juhudi mufulate pendo, fala musase kusakula pakulu uwezo
wakwisusiriwa na Roho Takatifu, pakulu-pakulu uwezo wa kubushuru.
2 Kamana asowéra luga kwa kwisusiriwa aasowera na wanu, ila asowera

‡ **12:28** Minabii wabushuru habari za Mwenyezimungu.

na Mwenyezimungu. Hapana asikíra, konta asowera mambo a siiri julu
ya Roho-yo. 3 Fala ire abushúru asowera kwa namuna yakuwajenga, na
kuwarimbisa myoyo yawo, na alánga awalavya uzuni. 4 Ire asowéra luga kwa
kwisusiriwa arijenga mwanyewe, fala ire abushúru, ajenga jamati. 5 Basi,
vinajibu kuwa piya-mwe musowere luga zakwisusiriwa, fala pakulu-pakulu
vinajibu mubushuru. Kusema kweli, nkulu ndi abushúru koliko asowéra
luga kwa kwisusiriwa, sairi kuwa akwereza mana ake, ipate jamati ijengiwe.
6 Wanduzangu, nikija kwenu nukukusowererani luga zakwisusiriwa,
nanga mupata faidani, sairi nukusowerereni na nukufafanurireni, au na
wijiwifu maalumu, au julu ya kubushuru, au kwa kufunda inlimu? 7 Anta
na vinu vyakuvuma, kwa nfano furumbãu au kityatya, ikiwa aisikirika sana
shauti ya kinu cibiiwa, cijiwikanaja ciri kwibiiwa? 8 Kusema kweli, ikiwa
munu ebiya baramanda kwa namuna yakusikirikana sana shauti-yo, nani
asaka kuritengeza kuka kuvita? 9 Víkuna sawa-sawa pamusowera: kamba
amusowera usowezi wakweleweka, nani ejiwa camuri kusema? Ndi kamba
mulavya mepo tu basi. 10 Kusema kweli, ziwapo luga nyingi zawenye za-
kusiyana mulumwengu-mu, fala aipo anta moja saina mana. 11 Novyo-sivyo,
sikelewa mana a luga mojawapo, ndi kamba omi myeni ka ire anisowérera,
na iye akuwa myeni kwangu omi. 12 Basi, nomwe ndi novyo. Kwa kuwa
musakula na juhudi uwezo wakwisusiriwa na Roho wa Mwenyezimungu,
sakulani mupate mwingi jamati ijengiwe.
13 Basi sambi, asowéra luga yakwisusiriwa, anlebele Mwenyezimungu
ipate ereze mana ake. 14 Konta omi, panilebela duwa na luga yakwis-
usiriwa, ikuwa roho yangu ndi iri kutenda duwa, fala ankili yangu aipata
faida*. 15 Sambi, vikuwa mwaja? Nitenda duwa julu ya Roho Takatifu,
na nitenda duwa julu ya ankili zangu. Nukwimba julu ya Roho Takatifu,
na nukwimba julu ya ankili zangu. 16 Kwasa javyo, ikiwa utukuza na luga
yakwisusiriwa, ntikinifu akisaka kwamba "Aamina" kwa kushukuru kwako,
etikiziraja? Konta causema, ereriwa. 17 Kweli-kwelini uwe kushukuru sana,
fala ntikinifu-yo aapata faida. 18 Ninshukuru Mwenyezimungu kwa kuwa
nisowera luga zakwisusiriwa kukupundani piya-mwe. 19 Fala njamati, vina-
jibu nisowere masemo matanu kwa ankili zangu ipate wengine niwafunde,
koliko kusowera masemo alufu ka maalufu a luga yakwisusiriwa.
20 Wanduzangu, musiwe kamba wasimana nkati ya mawazo enu. Kuhusu
ubaya, musiwe na makosa kamba wasimana. Fala kuhusu namuna za
kuwaza, muwe kamba wakulungwa. 21 NTaureti† yandikiwa javi:
"Julu ya malulimi a wanu wengine,
julu ya kanywa za wayeni,
nisowera na ewa wanu-wa.
Fala novyo-sivyo, awaja kunisikiriza"
amba ndi Mwenye.
22 Basi, kusowera luga yakwisusiriwa siyo alama ka wamwamini ila ka
sawamwamini, na kubushuru siyo ka sawamwamini ila ka wamwamini.
23 Kwa javyo, jamati piya ikijumana na wanu piya wakisowera luga za
kwisusiriwa, na wakingira sawamwamini au watikinifu, awamba kuwa
muzozoka? 24 Fala ikiwa piya wabushuru, na akingira saamini au ntikinifu,
iye akuja kuriwonerera madambi ake, alamuriwa kwa piya vyaasikire.
25 Mawazo a siiri a mmoyo mwake akuja kufisuriwa, neye akúja kusu-
judi, kumwambudu Mwenyezimungu, na kwereza kuwa kweli-kwelini
Mwenyezimungu kawa kati yenu.

* **14:14** Kigeregu: "visumo". † **14:21** Ona Izaya 28:11-12.

Namuna zakutukuza ka umoja njamati

26 Sambi wanduzangu, mwaja? Daima pamujumana, munu mmoja
kanawo rimbo, mwengine kufunda, mwengine kufafanula, mwengine luga
yakwisusiriwa na Roho, na mwengine kufasuli. Piya vitendiwa-vi vyaku-
jenga. 27 Ikiwa mmojawapo asowera luga yakwisusiriwa, waseni wawiri
au watatu wasowere, fala wasowere mmoja-mmoja. 28 Na mwaseni mmoja
afasuli mana a kila luga. Fala akitowa kuwapo wakufasuli, ewo wanya-
mare njamati nomo, wasowere wanyewe-ka-wanyewe na wasowere na
Mwenyezimungu.
29 Kuhusu minabii, waseni wawiri au watatu wereze, na vyaambiwe-vyo,
wanu wengine-wo watunze. 30 Fala akiwapo munu mwengine nopo, akis-
usiriwa habari ya Mwenye, ári kwereza, anyamare. 31 Kamana piya-mwe
mwanawo nafasi yakubushuru mmoja-mmoja, ipate wanu piya warifunde
na warimbisiwe kwamini kwawo. 32 Roho za minabii zimilikiwa newo
wanyewe. 33 Kamana Mwenyezimungu siyo wa umani, ila wa salama.
34 Kamba vyanilaizire mmajamati piya, wanawaka mmajamati wanya-
mare. Ewo awasakisiwa kusowera, ila warinyeneyekeye, kamba vyaisema
Taureti. 35 Fala wakiwa nawo kinu cakudairi, wakawadairi walume wawo
ukaya. Kamana mwanamuka kusowera mbere ya jamati aibu. 36 Au
usemi wa Mwenyezimungu ulawa kwenu umwe? Au ufika kwenu umwe
tu basi? 37 Akiwapo munu adaníza kuwa nabii au anfulata Roho wa
Mwenyezimungu, ejiwe sana-sana kuwa vyanukwandikirani-vi ndi shuruti
ya Mwenye. 38 Fala ikiwa munu aakubali evi vinu-vi, neye aakubaliwa.
39 Basi, wanduzangu, sakulani na juhudi uwezo wa kubushuru, na
musikataze luga zakwisusiriwa. 40 Fala piya-vi tendani kwa namuna ngema
bila umani.

15

Kufufuka ka Almasihi

1 Umwe wanduzangu, nukukumbusani kuhusu Habari Ngema yanukw-
erezeni, yamupokerere mukibaki nawo, mpaka sambi-pa muloka. 2 Julu ya
noyi Habari Ngema-yi muvushiwa, ikiwa musukula sana usemi wanukw-
erezeni, sairi kuwa mwamini bure!
3 Nukugabizini kinu bora pakulu canipokerere, cakuwa, kamba
vyavyandikiwe mMandiko, Almasihi kafwa kwa sababu ya madambi etu.
4 Na kamba vyavyandikiwe mMandiko, iye kazikiwa, na suku ya tatu,
kafufuka. 5 Iye kawoniwa na Peduru*, ikisa kawoniwa na mawalii kumi
na wawiri. 6 Mara nyengine kawoniwa na wenye kwamini, zaida ya miya
ntanu pamoja. Wengi kati yawo mpaka sambi-pa wangari hai, fala wengine
wafwa. 7 Ikisa iye kawoniwa na Yakobu, na airini kawoniwa na mawalii
piya. 8 Mwinshoni, kawoniwa novyo nomi, kamba toto vyaapongoriwa
wakati saunafika.
9 Kamana omi ndi walii wa mwinsho katika mawalii. Sijuzi kwitiwa walii
konta níkilumbatanga jamati ya Mwenyezimungu. 10 Fala julu ya rehema ya
Mwenyezimungu, niwa javi vyaniri-vi, na rehema zake zaniri nazo omi,
sizo za bure. Kusema kweli, nikola kazi pakulu koliko mawalii wengine-wo.
Fala sumi mwanyewe nitendire javyo, ila rehema zake ziri nomi. 11 Basi
sambi, kamba vyanereze omi au vyawereze mawalii wengine, ezi ndi habari
zatereza, habari zamukubalire-zi.

Kufufuka ka wafwi

---

* **15:5** Kigeregu: “Sefa”, zina rengine ra Peduru.

12 Sambi, kwa kuwa vyankwereziwa kuwa Almasihi kafufuka nkifo, kati
yenu wamojawapo wambaja kuwa hapana kufufuka ka wafwi? 13 Konta,
ikiwa wafwi awaja kufufuka, mana ake ikuwa Almasihi neye aafufuke. 14 Na
ikiwa Almasihi aafufuke, mana ake ikuwa vyatereza vyabure, na kwamini
kwenu-ko novyo kabure. 15 Visitoshe, mana ake ndi kuwa piya-fwe tiwa
mashahidi wa ulongo, konta tankulavya ushahidi kuwa Mwenyezimungu
kanfufula Almasihi. Basi, ikiwa wengine vyawamba vyakweli kuwa wafwi
awafufuka, mana ake ikuwa Almasihi neye aafufuke. 16 Kamana ikiwa
wafwi awaja kufufuka, na Almasihi neye novyo aafufuke. 17 Na ikiwa
Almasihi aafufuke, kwamini kwenu akufãi kinu, na umwe mungari nkati
ya madambi enu. 18 Visitoshe, ikiwa Almasihi aafufuke, wanu wafwire
wakintumaini Almasihi wapoteya. 19 Ikiwa titumaini tamaa za Almasihi
kwa eya mainsha-ya tu basi, ofwe tiwa masikini pakulu koliko wanu piya.
20 Fala ukweli ndi kuwa Almasihi kafufuka nkifo! Iye ndi kisumo kitanzi
ca wafwi wája kufufuka. 21 Basi, kwa kuwa julu ya mwananlume cija kifo, na
novyo julu ya mwananlume kuja kufufuka ka wafwi. 22 Kamana, kwa kuwa
wanu piya walungane na Adamu wakufwa, kwa namuna moja noyo, wanu
piya walungane na Almasihi wapewa uhai wa milele. 23 Fala kila mmoja
afufuriwa kwa wakati wake: kisumo kitanzi cakufufuriwa ndi Almasihi.
Airini, paasaka kuludi iye, wáfufuriwa walungane na Almasihi. 24 Basi epo ndi
mwinsho, Almasihi paagabizi ufalume mmakono mwa Mwenyezimungu
Baba wake, bandi yakuwapoteza mafalume piya, wenye mamulaka piya,
pamoja na wenye nguvu. 25 Kamana isakikana Almasihi ataware mpaka
awashinde maaduwi wake wawe sini ya kumaulu kwake. 26 Na aduwi wa
mwinsho asaka kufujiwa ndi kifo, kamana vinu piya vishindiwa viwa sini ya
kumaulu kwake. 27 Fala Mandiko paamba "vinu piya vishindiwa", kusema
kweli usemi wa "piya" aawalangiwa Mwenyezimungu, ashindire vinu piya.
28 Pavishindiwa sini ya Almasihi vinu piya, iye Mwana novyo ashindiwa na
iye ashínda vinu piya, ipate Mwenyezimungu awe piya nkati ya piya.
29 Sambi, ikiwa wafwi awafufuka, ware woziwa kwa ajili ya wafwi, waten-
daja? Ikiwa wafwi awafufuriwa, sababuni koziwa kwa ajili yawo? 30 Kinu
cengine, mbana tankurileva mbere ya hatari wakati piya? 31 Nankuwona
kifo karibu yangu suku daima-zi. Eyi ndi kweli, wanduzangu. Ndi kweli
novyo kuwa omi niridãi kwenu umwe nkati ya umoja wetu na Insa Almasihi
Mwenye wetu. 32 Panitendire vita na waEfezu wakiwa kamba manyaman-
galo, níkitenda kwa tamaa a eya mainsha-ya tu basi? Faidani? Kweli-kwelini,
ikiwa akupo kufufuka, kamba vyawamba wanu mulumwengu: "Tukeni
tirye na tirewe, konta makeso tikufwa."
33 Musiteseke! Kamba vyavyandikiwe: "Ukenenda na wabaya wákwaribu
tabiya ngema." 34 Basi, muwe na ankili vyamujuzi! Musikore dambi!
Wamojawapo kati yenu awalungane na Mwenyezimungu. Nukwambirani
kuwa aibu kwenu.

Mwiri ufufuriwa

35 Munu awaza akwamba: "Wafwi vyawaja kufufuriwa namunani? Mwiri
wawo ukuja kuwa namunani?" 36 Nisaka kunjibu munu-yo: Uwe kuwa
zozo! Ukivyala mbeyu pansi, mbeyu-yo aiwota sayanzire kufwa. 37 Na
cauvyala-co acina mwiri uja kuwa, ila mbeyu yakumiliya, iwe ya tirigu au
mbeyu isaka kuwa yonse. 38 Fala Mwenyezimungu ataya mwiri mbeyu-yo
kamba vyaasaka, na kila mbeyu na mwiri wake maalumu. 39 Umbo piya auri
namuna moja: mmoja wa wanadamu, mwengine wa manyama, mwengine
wa nyuni, na mwengine wa inswi. 40 Uwapo novyo umbo wa bingu na umbo

wa ardhi. Wema wa umbo wa bingu usiyana na wema wa umbo wa ardhi.
41 Juwa riwa nawo wema wake, mwezi uwa nawo wema mwengine, na
nondwa ziwa nawo wema wakusiyana. Ka ukweli, wema wa nondwa moja
usiyana na wema wa nondwa nyengine.
42 Vikuja kukuna novyo kufufuka ka wafwi. Vyauvyariwa†, ukufwa na
uvunda, fala vyaufufuriwa, aufwa tena. 43 Mwiri uvyariwa bila inshima fala
ukifufuriwa ukuwa na utukufu. Uvyariwa uri mwepepe, fala ukifufuriwa
ukuwa na nguvu. 44 Uvyariwa mwiri wa nyama, fala ufufuriwa mwiri wa
roho. Ikiwa uwapo mwiri wa nyama, uwapo novyo mwiri wa roho. 45 Javi
ndi vyavyandikiwe‡:

"Mwananlume ntanzi Adamu kombiwa awe munu wa uhai."

Fala Adamu wa mwinsho§ ndi roho atipa uhai. 46 Siyo kuwa mwanzo vyaw-
isuka ndi mwiri wa roho ila wisuka mwanzo ndi mwiri wa nyama, airini
ukuja mwiri wa roho. 47 Mwananlume ntanzi Adamu kombiwa na utope
wa ardhi, fala mwananlume wapiri, Almasihi, kalawa mbinguni. 48 Kamba
Adamu* vyâwere nawo mwiri wa utope, na wanu wa mulumwengu-mu†
novyo. Na kamba Almasihi‡ bandi ya kufufuka vyaari nawo mwiri wa
roho, na wanu wa mbinguni, newo wakuka kuwa nawo novyo. 49 Kamba
ofwe vyatinlandire binadamu vyaari wa utope, kwa namuna mmoja, tikuja
kunlanda binadamu wa binguni, Almasihi.
50 Wanduzangu, canamba ndi kuwa nyama na damu avikidiri kuriti
ufalume wa Mwenyezimungu. Kinu cakuvunda acikidiri kuriti kinu
sacivunda. 51 Onani, nukwambirani siiri ya matajabisa: siyo kuwa piya-fwe
tikuja kufwa, ila piya-fwe tikuja kupinduriwa, 52 kwa wakati mmoja basi,
kufinya maso na kufunula, wakati waija kwibiiwa baramanda ya mwinsho.
Kamana baramanda ikuja kwibiiwa, na wafwi wakuja kufufuriwa na mwiri
sauvunda, na ofwe tikuja kupinduriwa. 53 Kamana isakikana kuwa caku-
vunda civaziwe sacivunda, na cakufwa civaziwe sacifwa. 54 Pausaka mwiri
wakuvunda-wu kuvala mwiri sauvunda, mwiri wakufwa-wu kuvala mwiri
saufwa, wakita-wo ukúja kutimiziwa usowezi wandikiwe javi:

55 "Kifo cimiziwa na ushindi.
Uwe kifo, kushinda kwako ndi kwepi?
Uwe kifo, kuluma kwako ndi kwepi?"

56 Kweli-kwelini, kuluma ka kifo ndi dambi, na nguvu za dambi ndi shariya§.
57 Ila tinshukuru Mwenyezimungu, atípa ushindi julu ya Mwenye wetu, Insa
Almasihi. 58 Basi, wanduzangu wapendani wangu, zidini koloka, musi-
tikinyike, daima mukitenda kazi nyingi ka Mwenye Insa, mukijiwa kuwa
kazi yamunkorera Mwenye siyo ya bure.

16

Swadaka ya kuwasaidiya wenye kwamini wa Yerusalemu

1 Sambi, kuhusu nzuruku uri kucangiwa waperekeriwe watakatifu*,
kamba vyanamurire majamati a Galata, nomwe tendani novyo. 2 Suku
yakwanza ya sumana† ifíka yonse, kila munu ature mwanyewe nnyumba
nzuruku aba waapatire, ipate panisaka kuja, mwikare wakuritengeza.
3 Nikifika, wamusaka kuwatondola onse, niwatuma pamoja na waraka

---

† **15:42** "Vyauvyariwa" ndi mwiri. ‡ **15:45** Ona Mwanzo 2:7. § **15:45** "Adamu wa mwinsho" ndi Almasihi. * **15:48** Kigeregu: "binadamu vyaari wa utope". † **15:48** Kigeregu: "wanadamu vyawari wa utope". ‡ **15:48** Kigeregu: "iye vyaalawire mbinguni". § **15:56** Citaya nguvu dambi ndi shariya. * **16:1** "Watakatifu" ndi wenye kwamini wa Yerusalemu. † **16:2** "Suku yakwanza ya sumana" ndi Jumapiri.

wakapereke nzuruku wa ncango Yerusalemu. 4 Na ikifãi kuwa nomi novyo
nuke, tukuka onse.

Mipango ya kuwawona wenye kwamini

5 Nukuja kwenu-ko bandi yakupita Makedoniya, kamana nipanga kupita
kati ya Makedoniya. 6 Dalili nukuja kwikala nnomwe wakati mmojawapo,
anta wakati wa baridi uta kunisingana noko ipate munisaidiye safari yangu
kanisakula kuka konse. 7 Omi sisaka kukuwonani na kupunda, ila nitumaini
kwikala namwe wakati aba, Mwenye akijanliya. 8 Falakini nikwikala Efezu
nokuno mpaka ritendiwe jambo ra Pentekoshiti. 9 Konta iwapo nafasi nyingi
yakutenda kazi ngema nokuno, ingawa wawapo wengi wabishana nomi.

Mafunzo a kuwahusu wanu wamojawapo

10 Timotiyu akifika eko, ntendereni piya ariwone kutafitiwa vyema, ka-
mana kamba vya niri omi, na iye novyo kankutenda kazi ya Mwenye. 11 Kwa
javyo, musimwase munu anta mmoja kunfezeyi. Mwenendeseni salama
ipate aludi anisingane, kamana nankunrindira pamoja na wanduzangu
wengine.
12 Sambi, kuhusu nduyetu Apolu, nintafadali aje akuwoneni umwe
pamoja na wenye kwamini wengine. Fala iye aasaka kuja sambi-pa, ila
akiwa na nafasi, akuja.
13 Tengemanani, olokani nkati ya kwamini, rimbani myoyo, na komalani.
14 Piya vyamutenda, tendani na pendo.
15 Sambi, wanduzangu, nukutafadalini umwe kuhusu Eshitefanu pamoja
na jamaa zake. Mukwijiwa kuwa ewo ndi wawére watanzi wakunfulata
Insa‡ inti ya Akaya, newo warilavya mainsha awo wawatumike watakatifu.
16 Wasikirizeni ewo pamoja na wengine wari kutumika na kutenda kazi
javyo. 17 Niwa radi pakulu kuwa wanduzetu wáfika kuno salama Eshite-
fanu na Furtunatu pamoja na Akayiko. Kamana ewa wanifãi pamutowire
kuwepo umwe, 18 konta wanirimbisa moyo pakulu, kamba vyawakutendi-
reni umwe. Kwa javyo, wasikirizeni sana-sana wanu kamba ewo.
19 Jamati za Aziya zukuperekerani salamu. Akila na Pirisila pamoja na
wenye kwamini wajumunanga kwawo-wo, newo novyo wakuperekerani
salamu nyingi. 20 Wenye kwamini piya wakuperekerani salamu. Ko-
mazanani nkati ya pendo ra Almasihi.§
21 Nukuperekerani salamu za kwandika na nkono wangu, omi Paulu.
22 Ikiwa kawapo munu saampenda Mwenye, eyo munu-yo alaniwe.
Maranata*! 23 Rehema ya Mwenye Insa iwe namwe. 24 Nukuperekerani
pendo rangu piya-mwe mulungane na Almasihi Insa.

‡ **16:15** Kigeregu: “visumo vitanzi”. § **16:20** Kigeregu: “Kukomazana na beju takatifu.” * **16:22** “Maranata” nkiaramaiku mana ake: “Njo Mwenye”.

Waraka 2 ya Paulu ka waKorintiyu

Mwanzo

Nkati ya eyi waraka-yi, Paulu kasowera shuguli mmojawapo zasowere muwaraka yake ya kwanza na kasowera novyo kuhusu shida za jamati ya Korintiyu. Kafunda namuna ya kuwa iwe na umoja julu ya kazi yake. Maaduwi wa Paulu wakikisha kuwa tabu zikiwakuna ikiwa alama ya kuwa iye akiwa kweli-kwelini walii. Majibu a Paulu kutabika kwake akolota namuna vyaakintumaini Almasihi, na akolota novyo kuwa Almasihi kanawo nguvu pakulu kurasa iye mwanyewe.

Eyi waraka-yi (sura ya 2-5) ikwereza kuhusu Habari Ngema, (sura ya 6-7) ikwereza mainsha takatifu, (sura ya 8-9) ikwereza faida ya kumerana munu na mwenziwe. Paulu kandika eyi waraka-yi mwaka mmoja bandi ya kwandika waraka yakwanza mpaka waKorintiyu.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa kusaka ka Mwenyezimungu.
Omi na nduyetu Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-yi wanu wa jamati ya
Mwenyezimungu ya Korintiyu, pamoja na piya watakatifu wenére piya inti
ya Akaya.
2 Mwenyezimungu Baba wetu, na Mwenye Insa Almasihi, wakujanliyeni
rehema na salama.

Kushukuru kwa sababu ya nsaada wa Mwenyezimungu

3 Piya swifa apewe Mwenyezimungu, Nlungu na Baba wa Mwenye wetu,
Insa Almasihi. Iye ndi Baba wa huruma, Nlungu atinyamaza nfululu. 4 Iye
atinyamaza nkati ya tabu zetu piya, ipate nofwe tiwanyamaze wengine wari
na tabu, tiwanyamaza na kunyamaza katinyamaziwe na Mwenyezimungu.
5 Kamana, kamba vyatintabikira pakulu Almasihi, na ofwe novyo, julu ya
Almasihi, tinyamaziwa pakulu. 6 Basi tikitabika, ndi faida yenu ipate munyamaziwe na muvushiwe. Tikinyamaziwa, ndi faida yenu: munyamaziwa
pamuhitamili tabu moja nozo zatiri kupata ofwe. 7 Kukutumaininі kwetu
koloka kwa kuwa tikwijiwa kuwa, kamba nomwe muwa nkati ya kutabika
kwetu, novyo mukuja kuwa nkati ya kunyamaziwa kwetu.
8 Kamana, wanduzangu, avinajibu kuwa mutikine kuhusu kutabika kwetu
patikiwa porovinsiya ya Aziya. Kutabika kwetu kûzidi pakulu futi kûzaidi
nguvu zetu, tîremeriwa vyakutisha zîtisa tamaa za kuinshi. 9 Ofwe wanyewe
tiwona kuwa tihukumiwa kifo. Fala eci cikuna ipate tisiritumaini wanyewe
ila tintumaini Mwenyezimungu ari na uwezo wakuwaludisira wafwi uhai.
10 Iye kativusha nkati ya kifo kikulu cakofya, na akuja kutivusha. Iye ndi
watintumaini kuwa ázidi kuja kutivusha, 11 kuno mwankutisaidiya julu ya
kutilebelela duwa. Kwa namuna-yi, wengi wakuja kushukuru kwa ajili yetu,
kwa neema vyatipewa ofwe julu ya duwa ya wanu wengi.

Paulu apindula mipango yake

12 Kamana kuridãi kwetu kwakikisha uswafi wa myoyo ndiku: kuwa
daima titenda mulumwengu na niya swafi, na ukweli wakulawa ka
Mwenyezimungu. Siyo kwa wijiwifu wa kibinadamu ila julu ya rehema
ya Mwenyezimungu, ndi vyatiinshi mulumwengu-mu. Wanu piya tíwatenda
novyo, pakulu-pakulu umwe. 13 Kamana atukwandikireni vinu vyengine

sairi vinu vyamufyomire na vyamwereriwe. Nirindira kuwa suku moja
mukuja kwereriwa nafwe nfululu, 14 kamba sambi-pa vyamwereriwa nafwe
aba. Kwa javyo, suku ya kuludi Mwenye Insa, kwa namuna mmoja yakuwa
ofwe tikuja kuritenza kwenu umwe, nomwe mukuja kuritenza kwetu ofwe.
15 Kwa kuwa nanawo uhakika kuhusu eci kinu-ci, ninuwiya kwanza nije
kwenu ipate nukwaunini mara yapiri. 16 Vînajibu nije nukuwoneni panuka
Makedoniya, na mara nyengine tena pakuludi. Kwa javyo, umwe nanga
munipereka panuka Yudeya. 17 Javi ndi vyanîpangire. Kwa javyo itakuwa
sinuwiye sana? Au nipanga kamba wanu wa mulumwengu-mu, wámba
eci wakitenda cengine? 18 Iii, kamba Mwenyezimungu kamilifu, usowezi
wetu kwenu usiwe "aye" na "iii" kwa wakati mmoja nowo. 19 Konta Mwana
wa Mwenyezimungu, Insa Almasihi, wakwerezani umwe Timotiyu, Sila,
pamoja nomi, siyo wa "aye" na "iii", ila daima ka iye ndi "aye". 20 Kamana
piya tamaa za Mwenyezimungu julu ya Insa ndi "aye", zitimiziwa. Ndimana,
julu yake tikwamba "Aamina *" ipate Mwenyezimungu tintukuze. 21 Na ndi
Mwenyezimungu atípa ofwe na akupáni novyo umwe Almasihi ipate awe
pondo retu rakutolosa. Iye ndi atitáwaze, 22 na katitaya alama maalumu,
kuwepo ka Roho Takatifu mmyoyo mwetu, kamba maripo akwanza ipate
olote kuwa ofwe tiwa wanu wake. Kwa javyo, iye atipa tamaa yakutigabizi
piya vyaapangire kwetu ofwe.
23 Sambi, omi ninlebela Mwenyezimungu ikiwa siri kusema kweli anu-
ulaye, kuwa siludira Korintiyu konta ninyema kukusutumuni kanguvu
pakulu. 24 Avinajibu kukutawalani nkati ya kwamini kwenu. Ila vinajibu
kukola kazi pamoja namwe ipate muwe radi pakulu, kamana moloka julu
ya kwamini kwenu.

2

1 Ndimana, omi nilamula javi: nisije kukuwonani tena ikiwa nukutayani
uzuni. 2 Avi, ikiwa omi nukutayani uzuni, nani ásaka kunipa radi sairi umwe
wanukutayireni uzuni? 3 Nandika evyo vinu-vyo ipate nikija nisitayiwe
uzuni na ware wajuzi kunipa radi. Kamana nanawo hakika kuwa radi yangu
omi ndi yenu umwe piya. 4 Kamana nukwandikirani kwa kukafilika na tabu
pakulu za mmoyo, akinitika masozi mengi. Sikuwa nukukimwiseni, fala
ipate mwijiwe kuwa nukupendani pakulu pawenye.

Kuswamiiwa ka mwenyé kukosa

5 Akilawirira munu mwengine wakuniuzunisa, aaniuzunisa omi, ila,
kwa namuna moja novyo (ingawa sisaka kuzidisa), kakuuzunisani piya-
mwe. 6 Noyo hukumu yamumpere umwe wengi-mwe itosha. 7 Kwasa
javyo, ikulazimuni munswamii na munnyamaze ipate iye isimwise
tamaa. 8 Ndimana, nukutafadalini mumolotere kuwa mungari kumpenda.
9 Panukwandikireni javyo, iwa ipate nukuyerereni, nukuwoneni kamba
musikiriza piya vyanukufundani. 10 Camunswamii munu conse, nomi
novyo ninswamii. Kamana caniswamii, (ikiwa cakweli caniswamii),
niswamii kwa ajili yenu, mbere ya Almasihi. 11 Titenda javyo ipate
tisishindiwe na Ibilisi, konta atitikina mipango yake ya ubaya.

Habari Ngema ipokereriwa vyema

12 Sambi, panifikire Torowa kwereza Habari Ngema kuhusu Almasihi,
nryango nifunguririwa na Mwenye. 13 Novyo-sivyo, sipatire pumuzi mmoyo

* **1:20** "Aamina" mana ake "aye".

mwangu kwa kutowa kummona nduyangu, Titu. Ndimana, nîwalaya, nikilawa nukuka Makedoniya.

Almasihi áshinda

14 Fala ninshukuru Mwenyezimungu, atilóngoza daima nkati ya mandamano a ushindi wa Almasihi. Kwa javyo julu yetu, awesusira wanu wengine wijiwifu kuhusu iye kamba sheru vyayenera kunuwira kwake kila mahala. 15 Kamana tiwa kamba sheru yakunuwira sana yaalavire Almasihi ka Mwenyezimungu, mbere ya wanu wakúja kuvushiwa na ware wari kwasika. 16 Ka wanu wája kwasika, tiwa harufu ya maiti, alama ya kifo. Ila ka wanu wakuvushiwa, tiwa harufu ya wenye kuvushiwa sana, alama ya uhai. Nani akidiri kutenda kinu kikulu kamba-ci? 17 Ofwe atiri kamba wengi wengine-wo wereza usemi wa Mwenyezimungu kwa anzima yakupata faida. Kwasa javyo, kwa kuwa tiwa wanu wa kweli, tiperékiwa na Mwenyezimungu, tukwereza ukweli kuhusu Almasihi mbere ya Mwenyezimungu.

3

Watumisi wa miyadi mipya

1 Tankwanza upya kuritorya ofwe wanyewe? Au ofwe tisakula waraka zakuritorya umwe au umwe musakula za kuritorya ofwe? 2 Iii! Waraka ya kutorya ndumwe wanyewe, mwandikiwa mmyoyo mwetu, ikwijiwikana na ifyomiwa na wanu piya. 3 Umwe mukolota kuwa muwa waraka ya Almasihi, itengeziwe nofwe. Avyandikiwe na kalamu wala wino ila yandikiwa na Roho wa Nlungu hai. Aritwariwe riwe rikiwajiwa nfano wa luwawo rikandikiwa, ila yandikiwa mmyoyo ya wanadamu.

4 Julu ya Almasihi, titumaini kuwa eyi ndi kweli mbere ya Mwenyezimungu. 5 Siyo kuwa ofwe wanyewe tikidiri kuwaza kimojawapo kamba cetu, ila kukidiri kwetu kulawa ka Mwenyezimungu. 6 Iye ndi atipere uwezo wakukidiri tiwe watumisi wa miyadi yake mipya. Eyi siyo miyadi ya shariya yakwandikiwa, ila miyadi ya Roho wa Mwenyezimungu. Shariya yakwandikiwa íruwerya kifo, fala Roho Takatifu átipa uhai.

Utukufu wa miyadi mipya

7 Sambi, miyadi isíriza nkifo, miyadi yakukoporiwa arufu mmaluwawo a mawe-yo, vyânza na utukufu nkulu. Kwa javyo, wanu wa Iziraeli awakidirire kunang'aniza uso wa Musa konta kumaso kwake kunuru pakulu. Novyo-sivyo, mwinsho utukufu ure ukilainika. 8 Ikiwa kweli, futi miyadi ya Roho Takatifu aiwa nawo utukufu nkulu? 9 Kamana, ikiwa miyadi yakuwahukumu wanu îja na utukufu, futi miyadi itakikisha ofwe aija na utukufu nkulu? 10 Kusema kweli, kitukufu kitanzi-co, sambi-pa sicitukuziwa tena kwa sababu ya utukufu wa sambi uzidire pakulu-wu. 11 Basi, kwa kuwa miyadi ilainike íja na utukufu, futi miyadi itumika milele aiwa nawo utukufu pakulu?

12 Kwa kuwa tanawo tamaa kamba-yo, titwakali pakulu. 13 Atiri kamba Musa, akifinikanga kumaso na lemba, ipate waIziraeli wasiwone utukufu ukipunguka. 14 Na ankili za wanu zíkiwa ngumu. Kamana mpaka rero, pawafyoma miyadi ya mida, pazira íwafinika. Eyi pazira-yi ílainika julu ya Almasihi tu basi. 15 Ndi kweli: mpaka rero, pawafyoma vitabu vya Musa, noyo pazira-yo ndi itenza iwafinika mawazo awo. 16 Fala munu paaludira ka Mwenye, eyi pazira-yi áfunuriwa. 17 Basi, Mwenye ndi Roho, na mahala paari Roho wa Mwenye, uwapo uhuru. 18 Noyo pazira-yo tifunuririwa

piya-fwe ipate tinang'anize kamba nkirilolo utukufu wa Mola.* Ntamana
tiwankupinduriwa kila mara na Roho wa Mwenye, tolote kamili vyaari
Mwenye, tizidi kolota utukufu wake.

4

Mali nkati ya vyombo vya utope

1 Sambi, kwa kuwa tanawo eyi kazi-yi julu ya huruma ya Mwenyez-
imungu, tisase kurimbisa myoyo. 2 Fala tikatala vitendo vyakufisiwa
vyakutenza aibu. Tikatala kuntesa munu na atipindula usemi wa Mwenyez-
imungu. Ila tisema ukweli baina, ntamana piya wanu wakidiri kwijiwa
mmyoyo mwawo namuna yetu mbere ya Mwenyezimungu. 3 Ikiwa habari
yetu yatiri kwereza ifisiwa, ifisiwa ka ware wari kupoteya. 4 Kuhusu ware
sawankubali Insa, Ibilisi nlungu wa mulumwengu-mu kawafinika mawazo
awo. Kawatenda javyo ipate wasiwone nlangaza vyairi Habari Ngema
kuhusu Almasihi mwenyé utukufu, olóta sawa-sawa vyaari Mwenyez-
imungu. 5 Kamana atiritangaza ofwe wanyewe, ila tintangaza Almasihi
Insa kuwa Mwenye wetu, na ofwe watumisi wenu kwa sababu ya Insa.
6 Konta kamba Mwenyezimungu vyaambire “Nkati ya kisi ikorere nuru”, iye
ndi nuru ikorera mmyoyo mwetu, eco ndi citijiwisa utukufu wa Mwenyez-
imungu, uwoneka mmwiri mwa Insa Almasihi.

7 Tanawo eya mali-ya nvyombo vya utope, ipate wolotiwe uwezo ntukufu
kuwa aulawa kwetu ofwe, úlawa ka Mwenyezimungu. 8 Kila upande tíkafilika,
fala atitemiwa. Tanawo tafauti, fala aitisa tamaa, 9 tankulumbatiwa fala
atitipukiwe, tigwisiriwa pansi fala hataribiwe. 10 Daima kifo ca Insa
ciwa nlukombe mwetu, ipate mmwiri mwetu mainsha a Insa neyo novyo
awoneke. 11 Kamana ofwe patiri hai, suku daima tiwa mbere ya kifo kwa
ajili ya Insa, ipate mmiri yetu yakufwa mainsha ake novyo awoneke. 12 Kwa
javyo, kifo cítenda kazi kati yetu, fala mainsha a milele átenda kazi kati yenu
umwe.

13 Sambi, kwa kuwa tanawo roho moja ya kwamini kamba
vyavyandikiwe: “Nimwamini Mwenyezimungu, ndimana nisowera”, ofwe
novyo tímwamini ndimana tísowera. 14 Konta tukwijiwa kuwa noyo anfufure
Mwenye wetu Insa, na ofwe novyo akúja kutifufula pamoja naye, na pamoja
nnomwe akúja kutimisa mbere yake. 15 Kamana piya-vi vikuna kwa vyema
vyenu, ipate izidi rehema ya Mwenyezimungu ka wanu wengi wawenye, na
ewo waje wanshukuru na wantukuze Mwenyezimungu.

Wájibu wakwikala na Almasihi

16 Kwa sababu ya javyo, ainatisa niya. Ingawa kuwa mwiri wetu wankuwa
mwepepe, roho zetu ziwankurinbisiwa suku anta suku. 17 Kamana ezi
tabu noto-noto za ewu wakati-wu zítijisira utukufu nkulu wa milele, nkulu
pakulu wakupunda tabu zetu. 18 Basi, tisinang'anize vinu vyakuwoneka,
ila tinang'anize vinu saviwoneka. Kamana vyakuwoneka vípita, fala savi-
woneka vya milele.

5

1 Kamana tukwijiwa kuwa, pacisaka kudanguriwa kibanda* cetu, kwetu
kuno mulumwengu-mu, típata nyumba yakupewa na Mwenyezimungu. Eco
acijengiwe na makono a wanadamu, ila ndi nyumba ya milele mbinguni.†

---

* **3:18** Paulu asema kuwa wafulati wa Insa wawona utukufu wa Mola pawammona Insa. Insa akolota kamili vyaari Mwenyezimungu. * **5:1** Kigeregu: “ema”. † **5:1** Mana ake ndi kuwa patisaka kufwa, tikasa ewu mwiri-wu, tikuja kupata mwiri wa milele mbinguni.

2 Patiwa nkati ya eci kibanda-ci tankumira, vítajibu pakulu tisamire nyumba
yetu ya mbinguni. 3 Kamana, pativaziwa namuna yetu ya binguni, atiri-
wona kuwa wawaka diki. 4 Patiinshi eci kibanda-ci‡, tikumira kwa kuwa
tireméríwa. Atisakula kuvuriwa ila vitajibu tivaziwe nfululu, ipate mwiri
wetu wakufwa ukakanyiwe na mwiri wa mainsha a milele. 5 Ire apangire
kuwa evi vitikune ofwe ndi Mwenyezimungu. Iye kaakikisha kuwa eci ndi
kweli julu ya kutipa Roho wake.
6 Kwa javyo, tírimba myoyo daima. Tukwijiwa kuwa patiinshi nnyumba
ya ewu mwiri-wu, tiwa baidi na Mwenye, 7 kamana tankuinshi siyo julu ya
kuwona ila julu ya kwamini. 8 Tiwa myoyo radi, tiwona kuwa fadari tase
mwiri-wu, tikainshi pamoja na Mwenye. 9 Basi, anta tiwe karibu anta tiwe
baidi, haja yetu ndi kutenda vyavimwajibu Mwenyezimungu. 10 Kamana
piya-fwe vítilazimu tiwe mbere ya Baraza tilamuriwe na Almasihi, ipate kila
mmoja apokerere kwa vyaatendire na mwiri wake, anta atende meema au
mabaya.

Tiwa wanu wakwitika zina ra Mwenyezimungu

11 Kwa kuwa tanawo inshima pakulu mbere ya Mwenye, tíwashonga wanu
waludire upande wake. Namuna yetu yakwijiwikana na Mwenyezimungu.
Nírindira kuwa namuna yetu nomwe novyo mukwijiwa mmyoyo mwenu.
12 Atiri kurisifu ofwe wanyewe mbere yenu, ila tísaka tukupeni mana a
kuridãi kwetu. Kwa javyo, muwe nawo jibu ka ware waridãi sairi kuwa
cire ciri mmoyo, ila kwa sababu ya wema wapanja. 13 Kamana tikilawirira
kamba wanu wa mava, faida ka Mwenyezimungu. Tikilawirira kuwa wenye
ankili zetu, faida kwenu umwe. 14 Kamana pendo ra Almasihi rítilongoza,
konta tíkubali kuwa munu mmoja kafwa kwa faida ya wanu piya. Kwa javyo,
wanu piya wafwa. 15 Na iye kafwa kwa faida ya wanu piya ipate ware waínshi
wasiinshi tena vyakuwajibu ewo wanyewe. Kwasa javyo, wájuzi wainshi
vyakumwajibu ire afwire na afufuke kwa faida yawo, Almasihi.
16 Ndimana, tasa kuwalamula wanu kwa namuna ya kibinadamu. Mida
kuhusu Almasihi níkindaniza javi§. Fala sambi simmwaza javyo! 17 Basi
munu mmojawapo, akiwa nawo umoja na Almasihi, iye ikuwa kapongoriwa
tena upya. Úmida ure upita, kanza upya. 18 Eya mainsha mapya-ya alawa
ka Mwenyezimungu, atitúrire kupatana naye julu ya vire vyaatitendere Al-
masihi. Na Mwenyezimungu katipa cewo tiwasaidiye wanu wapatane naye.
19 Basi Mwenyezimungu, julu ya Almasihi, kawankuwalanga wanu wap-
atane naye, saanang'aniza madambi awo. Eyi ndi habari yaatigabizire ofwe,
habari yakupatana. 20 Kwa javyo, tiwa wanu wakwitika zina ra Almasihi, na
Mwenyezimungu kawankutituma tisowere namwe. Basi tukulebelani, kwa
ajili ya Almasihi: "Ritureni kupatana na Mwenyezimungu!" 21 Kwa ajili yetu,
Mwenyezimungu kantula Almasihi, wakuwa tangu aakorire dambi, kuwa
mmadambi nkulu, ipate julu ya umoja wetu na Almasihi, tilawirire kuwa
wanu makamilifu julu ya ukamilifu wa Mwenyezimungu.

6

1 Sambi, tankukola kazi na Paulu, tukutafadalini musipokerere rehema ya
Mwenyezimungu kwa namuna saifãi. 2 Konta iye akwamba:
"Paufikire wakati maalumu, omi nukusikira.
Suku yakuvushiwa, uwe nukusaidiya."
Onani, epa sambi ndi wakati maalumu, epa rero ndi suku yakuvushiwa.

‡ **5:4** "Kibanda-ci" mana ake mwiri wetu. § **5:16** "Níkidaniza javi" mana ake nikintula kuwa iye binadamu tu basi.

Tafauti za Paulu ndi ushahidi wa kauli yake

3 Tisinziwiye munu na kinu kimojawapo ipate kazi yetu yakutumika
isilaumiwe. 4 Kwasa javyo, kwa piya vyatitenda, tankolota kuwa tankun-
tumika Mwenyezimungu: tankuhitamili pakulu, titabika, titowiwa, tipita
tafauti za piya namuna-zi, tiibiwa, 5 tifungiwa nkalaboshu, watilavira vu-
rumãi, tikola kazi pakulu, tihitamili suku nyingi satilala au satírya kinu.
6 Tolota uswafi wetu, werevu, imani, wema, roho ya utakatifu, pamoja na
pendo rakweli. 7 Titangaza usowezi wakweli julu ya uwezo wa Mwenyez-
imungu, kwa kutumira sulaha za shariya upande wa nkono sonto na nkono
nriro. 8 Tintumika Mwenyezimungu wanu wakitisifu, wengine watifezeyi.
Wakitisowerera vibaya, wengine vyema. Watita walongo ingawa tanawo
ukweli. 9 Titafitiwa kamba wanu satijiwikana ingawa tikwijiwikana sana-
sana. Tiinshi na kifo nlukombe fala ona, tingari kuinshi. Tihukumiwa fala
atiulaiwe. 10 Tiuzunika fala daima tiwa radi. Titafitiwa kamba masikini, fala
tiwatenza wanu wengi utajiri. Titafitiwa kamba satina kinu, fala tiri nawo
vinu piya.*

11 Wanduzangu waKorintiyu, tukwambirani kweli, myoyo yetu tukufun-
gurirani. 12 Atukufungirani myoyo, ila umwe ndi mutifungira myoyo pakulu
ofwe. 13 Basi, ludisani kwa kadiri yamupewa, nisowera namwe kamba
wanangu: "Tifungurireni nfululu myoyo yenu."

Katalani kusanganyika na wanu sawamini

14 Musisanganyike na ware sawankubali Insa. Namunani kinu ca shariya
vyaciwa pamoja na sacina shariya? Namunani vyavikidirika kuwa pamoja
nuru na kisi? 15 Ndi kupatanani kuripo kati ya Almasihi na Ibilisi†? Au
ankubáli Insa namunani vyaalungana na munu saankubali Insa? 16 Umojani
uripo kati ya nyumba takatifu ya Mwenyezimungu na milungu sairi ya
ukweli? Kamana ofwe ndi nyumba takatifu ya Nlungu ari hai. Kamba
vyaambire Mwenyezimungu‡:

"Omi nukwikala kati yawo, na nukwenenda kati yawo.
Nikuwa Nlungu wawo, ewo wakuwa wanu wangu.
17 Ndimana, lawani kati yawo§,
watanukeni (amba ndi Mola),
na kinu kicafu musikumbure.
Na omi nukupokererani kwa radi.
18 Basi, kwenu umwe nukuwa Baba,
na umwe kwangu omi mukuwa wanangu walume na waka (amba ndi Mola,
Mwenyé uwezo piya)."

7

1 Wapendani wangu, kwa kuwa tanawo ezi tamaa-zi, tukeni tiriswafi
wanyewe vitendo piya vya ucafu kati ya mmwiri mwetu au nroho zetu.
Titimize kuinshi namuna ya utakatifu wakumwinshimu Mwenyezimungu.

Kutubiya na mainsha mapya kwa kunfulata Insa

2 Tipokerereni ofwe kati ya myoyo yenu. Hapana munu watindulumire,
wala watinlumize, wala watimwiwire julu yakuntesa. 3 Sisowera kusakula
kukulaumuni. Nukwambirani tangu mida kuwa umwe muwa mmyoyo
mwetu, anta patifwa au patiinshi pamoja. 4 Nukutumainini pakulu na

---

* **6:10** Ona 1 waKorintiyu 1:5. † **6:15** Kigeregu: "Beliar". Beliar ndi zina rengine ra Ibilisi. ‡ **6:16** Ona waLawi 26:12. § **6:17** "Yawo" ndi ware awankubali Insa.

niridãi pakulu kwa sababu zenu umwe. Umwe munirimbisa moyo. Ingawa
tanawo tabu nyingi, fala umwe munijaza radi!
5 Kamana anta patifikire Makedoniya, mwiri wetu aupumure anta suku
moja, ila kila upande tikipata tabu: panja tikibishana, na mmyoyo mwetu
ukiwepo wofi. 6 Fala Mwenyezimungu awarímbisa myoyo wanu wakun-
yenyékeya, noyo ndi atirimbise myoyo julu ya kuja ka Titu. 7 Siyo kwa sababu
ya eco basi, fala tirimbisiwa myoyo novyo patisikire habari zakuwa moyo
Titu munrimbisa moyo pakulu. Iye katambira kuwa musakula kuniwona,
muwa na uzuni kwa sababu ya vikunire vire, na mwanawo pendo kamili
pakulu kwangu omi. Basi, omi nizidi kuwa radi pakulu!
8 Waraka-yo anta ikuuzuniseni, situbu (ingawa mida nitubu konta niwona
kuwa waraka-yo ikuuzunisani wakati aba.) 9 Epa sambi, omi niwa radi,
siyo kwa kuwa muuzunika, ila kuuzunika kwenu-ko kukusalamurirani
kutubiya. Kamana muuzunika kwa namuna vyaapangire Mwenyezimungu,
ipate musipate hasara kwa sababu ya ofwe. 10 Konta kuuzunika kwa na-
muna vyaasaka Mwenyezimungu kuntenza munu kutubiya ipate avushiwe,
ewo uzuni-wo auremera. Fala kuuzunika kwa namuna ya kimulumwengu
kumpereka munu kuinfwa. 11 Tunzani sana-sana kuuzunika kwa namuna
ya kumwajibu Mwenyezimungu-ko kuja na vitendo vyema-vyema. Kujisa
hamu, wájibu wakuwa wanu samuna makosa mbere yetu ofwe, vikukimani
vinu vibaya, inshima, hamu ya kuniwona, wájibu wa kutenda ibada, pamoja
na ucilili wa kumhukumu munu atendire ubaya! Kwa piya namuna-zi,
molota kuwa muwa swafi kuhusu hali-yi. 12 Basi, vyanukwandikireni siyo
kwa faida ya munu atendire ubaya wala atendiwe ubaya, ila nukwandiki-
rani ipate mbere ya Mwenyezimungu moloteriwe hamu yenu yamuri nawo
kwetu ofwe. 13 Kwa javyo, tirimbisiwa myoyo.
Kwasa vyamutirimbise myoyo yetu, tiwa radi pakulu kwa kummona Titu
ari radi kwa sababu ya umwe piya kutengemanisa roho yake. 14 Niridãi
pakulu kwenu umwe, siriwonera haya ila viwoneka kuwa vyakweli. Kamba
daima vyanukukwambirangani kweli, na sambi vyanimwambire Titu
kuhusu umwe, nevyo novyo viwoneka kuwa vyakweli. 15 Iye akwajibiwa
namwe pakulu paakumbukira namuna vyamunsikirize, vyamumpokerere
ka inshima na kunyenyekeya. 16 Basi, nukuwa radi pakulu konta nanawo
hakika piya kwenu umwe.

8

Kumera na moyo radi

1 Sambi, wanduzangu, nukwambireni kuhusu rehema ya Mwenyez-
imungu ipewe jamati za Makedoniya. 2 Kamana ingawa kuwapata kuy-
ereriwa na tabu nyingi zawenye, wawa nawo dhiki ulu, fala iwejala radi
pakulu mpaka radi-yo iwatenza kumera sakuna coyo wala mpaka. 3 Nilavya
ushahidi kuwa walavya vyawawere navyo na wapundisa, na wakiwapa na
moyo radi. 4 Ewo watitafadali mara nyingi zawenye wapate nafasi ya swifa
ya kuwa munkonjo wa ware walavya swadaka ya kuwaperekera watakat-
ifu*. 5 Watenda zaida vyatikirindira: kwanza waripereka mmakono mwa
Mwenye, na kamba vyaiwere nafsi ya Mwenyezimungu, waripereka novyo
mmakono mwetu. 6 Kwa nowu nfano wawatendire wenzenu waMake-
doniya-wu, tisaka tinlebele Titu aludire kwenu-ko ipate, kamba vyaanzire
tangu mida, atimize eyi rehema-yi kati yenu umwe novyo. 7 Umwe, kwa
kuwa ukwijalani tele-tele uwezo wa kwamini, usowezi, fahamu, juhudi piya,

* **8:4** “Watakatifu” ndi wenye kwamini wamasikini Yerusalemu.

pamoja na pendo rikulu rakulawa kwetu ofwe, novyo ikwijareni tele-tele
noyi rehema-yi.
8 Vyanukwambirani-vi sukushurutisani, ila nísaka kuwa juhudi ya wanu
wa jamati nyengine ikutenzeni kuwamera wenzenu, mukwakikisha kuwa
kupenda kwenu kakweli. 9 Kamana mukwijiwa rehema ya Mwenye wetu
Insa Almasihi, kuwa, kwa faida yenu, ingawa ákiwa tajiri nkulu, karitula
kuwa masikini, ipate julu ya usikini wake, mulawirire kuwa matajiri.
10 Kuhusu mwaha-wu, nukwambirani mawoni angu: ndi vyema kuwa
umwe vyamwanzire tangu makejana kutenda, (na siyo kutenda basi, fala
na kusaka kusaidiya neko), 11 zidini kutenda vitendo vyema-vyo mpaka
mwinsho, sawa-sawa na hamu ngema noyo, mukicanga camuri nawo.
12 Ikiwa muwa nawo futi hamu ngema ya kucanga, kuwapa sawa-sawa
na camuri nawo ndi vyema, sairi na kinu samuna. 13 Isiwe wamojawapo
wanafusika, umwe mubaki makono-waka, ila ware wari nawo watonge
sawa-sawa. 14 Wakati-wu, vingi vyenu viwasaidiya wenzenu wakosofu,
ipate wakati mwengine vingi vyawo vikusaidiyeni. Kwa javyo, hali yenu
ikuwa sawa-sawa. 15 Kamba vyayandikiwe†:
“Wavunire pakulu awawere na vingi,
wavunire aba awatowiwe.”

Wanu wakinsaidiya Paulu

16 Ashukuriwe Mwenyezimungu ampere Titu mmoyo niya mmoja ya
niri nawo omi kwenu umwe. 17 Iye ketikiza catinlebele, na kwa kuwa
nawo hamu pakulu, kaja kwenu kwa kusaka kwake. 18 Timpereka pamoja
neye nduyetu wakwinshimiwa njamati piya kwa namuna vyayereza Habari
Ngema. 19 Kwasa javyo, eyo nduyetu-yo katondoriwa na majamati ku-
tipereka patitenda neema ya kungabizi ncango. Kazi-zi titenda kwa utukufu
wa Mwenye, na ipate tolote nafsi yetu ngema. 20 Tisaka tirinyemese asiwepo
wakutisutumu kwa namuna vyatiri kulavisa ncango nkulu watigabiziwe
ofwe-wu. 21 Kamana tukwangaikira vitendo vyema, siyo mbere ya Mwenye
basi, fala mbere ya wanu novyo.
22 Timpereka pamoja newo nduyetu, watimwakikishe mara nyingi za-
wenye kuwa na juhudi kwa vinu vingi. Iye kawa nawo juhudi pakulu
sambi-pa, kwa kuwa akutumainini pakulu. 23 Kuhusu Titu, iye mwenzangu,
ákola kazi nomi ya kukusaidiyani umwe. Kuhusu wanduzetu wengine, ewo
watumisi wa jamati, wantukuza Almasihi. 24 Basi, mbere ya jamati, olotani
kuwa muwapenda, ndimana tanawo shariya ya kuridãi kwa sababu yenu
umwe.

9

Sababu zakumera na moyo radi

1 Sambi, kuhusu kuwacangira watakatifu, aisakikana omi kukwandiki-
rani. 2 Nukwijiwa hamu yenu vyaníridãi namwe mbere waMakedoniya,
nukwamba: “Wenziwe Akaya wákiwa tayari muda wa mwaka mmoja.” Na
niya yenu iwashonga wanu wengi. 3 Nukuperekerani ewa wanduzangu-wa
wakikishe kuwa kuridãi kwangu kwenu umwe kusitowe faida kwa na-
muna-yi. Vinajibu kuwa, kamba vyanambire, muwe tayari. 4 Kamana,
ikiwa wenzetu wa Makedoniya waja pamoja nomi, na wakukusinganani
samuri tayari, omi nanga nikejeliwa, na umwe mukejeliwa pakulu, kwa
sababu ya kuridãi kwangu. 5 Ndimana, niwona kuwa vyema kuwalongoza

† **8:15** Ona Kulawa 16:18.

ewa wanduzetu-wa, ipate watengeze ncango wenu wamulavire tamaa. Kwa
javyo, kucanga kwenu kuwe ka myoyo radi, kusiwe ka kukenekezeriwa.
6 Kumbukirani javi: avyála aba, avuna aba, na avyála vingi, ávuna vingi.
7 Kila mmoja alavye amere ikiwa kanuwiya mwanyewe, bila kurishuku wala
kuduguda. Kamana Mwenyezimungu ámpenda munu ámera ka moyo radi.
8 Na Mwenyezimungu kanawo uwezo wa kukwijazani neema kwa wingi,
ipate daima mupate vyamusakula kwa kila namuna, ipate nomwe muwa-
saidiye pakulu wenzenu kwa vitendo vyema piya. 9 Kamba vyavyandikiwe*:
"Katonga umunu-mwema, kawapa masikini,
ukamilifu wake auriwariwa tena."
10 Ire ámpa mbeyu nrimi, na nkate wakutafuna, iye akuja kumpa na
kuvisa mbeyu yenu, na akongeza visumo vya ukamilifu wenu. 11 Ndi
kweli, umwe mukuja kupewa utajiri kwa namuna piya ipate nomwe novyo
daima mumere vingi. Na kwa sababu ya ncango wenu wawapokerera
julu yetu, ewo wanshukuru Mwenyezimungu. 12 Konta eyi kazi yakulavya
ncango-yi aiwasaidiya cawasakula watakatifu tu basi, fala isalamula novyo
kushukuriwa pakulu Mwenyezimungu. 13 Julu ya eyi kazi, mwakikisha
kuwa vyamwereze kuhusu Habari Ngema ya Almasihi mwankutimiza kwa
vitendo. Kwa javyo, wanu† wantukuza Mwenyezimungu kwa meema yenu,
akolota kuwa mulungana newo pamoja na piya wenye kwamini. 14 Na
ewo wakulebelelani duwa na hamu pakulu, kwa sababu ya rehema ulu
ya Mwenyezimungu nkati yenu. 15 Ashukuriwe Mwenyezimungu kwa
swadaka yake saikidirika kwerezeka.

10

Mamulaka a Paulu a kuwa walii

1 Sambi, omi Paulu nukutafadalini kwa namuna ya imani na wema wa
Almasihi, (omi nilongoperiwa kuwa niwa mwepepe paniwa pamoja namwe,
kumbe niwa ngumu paniwa baidi namwe), 2 nukutafadalini kuwa panija
kuwa pamoja namwe, ainilazimu kuwa ngumu pakulu, kamba vyaniwaza
kuwa ndi visakikana mbere ya wamojawapo, wasema kuwa tiinshi kwa
kufulata namuna ya kibinadamu. 3 Ndi kweli kuwa tiinshi kibinadamu,
fala sifulata kibinadamu panitenda vita na Ibilisi. 4 Kamana sulaha zetu
zatitendera vita sizo za kibinadamu, ila zanawo uwezo wa Mwenyez-
imungu, kushinda kutawala ka Ibilisi na kugwisa mawazo ake. 5 Nozi
sulaha-zi zanawo uwezo wa kushinda piya mawazo a kuridãi alawírira julu
ya kubishana na wijiwifu kuhusu Mwenyezimungu. Novyo, zanawo uwezo
wakufunga kila mawazo a binadamu ansikirize Almasihi. 6 Pakusaka ku-
timiziwa kusikiriza kwenu, tukuwa tayari kuwahukumu piya sawansikiriza
Mwenyezimungu.
7 Nang'anizani ciri mbere ya kumaso kwenu. Munu mmojawapo, akiwa
nawo uhakika kuwa wa Almasihi, akumbukire kuwa kamba iye vyaari wa
Almasihi, na ofwe novyo tiwa wa Almasihi. 8 Dalili niridãi pakulu kuhusu
mamulaka anipewe na Mwenye Insa, wala siriwonera haya. Mamulaka
anipewe-ya siyo akukufujani ila nukupeni nguvu kati ya kwamini kwenu.
9 Avinajibu kukopepesani julu ya waraka zangu. 10 Wanu wamojawapo
wakwamba: "Waraka zake ngumu na zishurutisa, fala iye patiwa onse,
akuwa mwepepe, na usowezi wake aufãi kinu." 11 Wanu wamba javyo-wo

* **9:9** Ona Zaburi 112:9. † **9:13** Kiyasi ca ware wákiwa Yerusalemu wâpokerere nsada wa
waKorintiyu.

wejiwe kuwa, kamba vyanandike julu ya waraka niri baidi, ndi vyanitenda sawa-sawa paniwa karibu yenu.

12 He, atishubutu kuritula kuwa sawa-sawa au kwa namuna moja na ware waritula ubora pakulu! Ewo walandanisana, waripima na vipimo vyawo
wanyewe. Basi, awana deretu! 13 Fala omi siridãi kupunda mpaka, ila niridãi nkati ya mipaka yaaniturire Mwenyezimungu. Nkati ya noyo mipaka-yo,
ndi kazi yanikola nomwe. 14 Atiridãi pakulu kamba wanu satinafika kwenu umwe, konta tija mpaka inti yenu, kukwerezani Habari Ngema ya Almasihi.
15 Kwa javyo atiridãi kupunda mpaka, atiridãi na kazi yawatenda wanu wengine. Fala tirindira kuwa, pakuzidire kukula kwamini kwenu, kazi yetu
kati yenu ikuja kuwa nyingi pakulu. 16 Basi, tikidiri kuka kutangaza Habari Ngema inti nyengine kwasa kwenu kamwikala-ko, ndimana atiridãi na kazi
yawesire kutenda wanu wengine. 17 Kamba vyayandikiwe*:

"Munu asaka kuridãi,
aridãi na vire vyaatenda Mwenye basi."

18 Kamana mwenyé kukubaliwa siyo munu arisifu mwanyewe, ila ire asifiwa na Mwenye Insa.

11

Paulu abishana na mawalii walongo

1 Vinajibu munihitamili aba ingawa nilanda munu saana deretu. Tafadali
nihitamilini! 2 Nukuririrani wivu kamba Mwenyezimungu vyakuririrani wivu, konta umwe muwa kamba mwari-harusi kamili waninlombese nlume
mmoja basi, Almasihi. 3 Falakini nikopereza kuwa, kamba Hawa vyaâteseke na nyoka julu ya ujanja wake, mawazo enu akuja kuteseka, mukwasa njira
ya kweli na swafi yakunshugulikira Almasihi. 4 Kamana ikiwa kaja munu kukwerezani kuhusu Insa mwengine saari ire watukwerezeni, muhitamili. Au ikiwa munu-yo kankusowera kwa kumilikiwa na roho mmojawapo yakusiyana na Roho Takatifu akwisukireni umwe, mumwihitamili. Au ikiwa munu-yo kankusowera habari nyengine yakusiyana na ire yamwisire kukubali, muhitamili.
5 Sikirizani, omi niriwona kuwa siri ntoto koliko ewa mawalii walanda kuwa bora pakulu-wa! 6 Dalili sijiwa kusowera sana, novyo-sivyo nanawo wijiwifu. Kwa namuna-zi piya, vinu piya tukoloterani kuwa ewu ndi ukweli.

7 Panirinyenyekeye mwanyewe kukusifuni umwe, julu ya kukwerezani
Habari Ngema bure, nikola dambi? 8 Niwewira jamati nyengine*, nikitwala
nshahara ipate nukusaidiyeni umwe. 9 Na panikiwa nomwe, parikinitowa luziki, simwandibire munu anta mmoja. Vinu vinitowire wanaunire ndi wanduzetu walawire Makedoniya. Kwa namuna-yo piya, umwe amuremeriwe nomi, nomi sisakire kukuremeresani. 10 Ukweli wa Almasihi uwa
mmoyo mwangu panamba kuwa kuridãi kwangu kanukutumikirani bure
akunyamazikana piya inti za Geresiya. 11 Kwa sababuni? Itakuwa sukupendani? Mwenyezimungu akwijiwa kuwa omi nukupendani pakulu!

12 Fala omi nizidi kukatala kupokerera luziki renu ipate niwasutumu wanu wakuwajibu kuridãi wamba kuwa kazi zawo sawa-sawa na zangu-zi.
13 Nowo wanu-wo mawalii walongo, watumisi wakukutesani, waritula
kuwa mawalii wa Almasihi. 14 Fala avinisususa! Anta na Ibilisi wawenye

* **10:17** Ona Yeremiya 9:24. Ona novyo 1 waKorintiyu 1:31. * **11:8** Kusema kweli iye awewire, kuwasaidiya kwa kusaka kwake, avikinlazimu. Ntamana Paulu akwamba "niwewira". Iye akisakula kusema kuwa waKorintiyu awakitenda ciwajuzire kutenda.

akidiri novyo kurolota kamba laika wa nuru! 15 Ndimana, sico kinu caku-
nishangisha ikiwa watumisi wa Ibilisi newo novyo wáritula kuwa watumisi
wa ukamilifu. Fala mwinsho, wakúja kuhukumiwa kadiri ya vitendo vyawo
vyawatenda.

Tabu nyingi za Paulu

16 Mara nyengine tena, musidanize kuwa omi ninlanda munu saana
deretu. Fala anta muwaze javyo, nikubalini kamba munu saana deretu
nipate aba cakuridãi. 17 Canisowera nikiridãi nitumaini. Sisowera kwa
mamulaka a Mwenye Insa, ila nísowera kamba munu saana deretu. 18 Wengi
waridãi kwa namuna ya kibinadamu, basi nomi nítenda novyo. 19 Kusema
kweli, muwahitamili wanu sawana deretu kwa radi. Mana ake muwa
werevu? 20 Kamana wakuténdani utwana-wo, wakupókerani vyamuri navyo
piya, wakunyang'ányani, wakufezéyini na wakwefyáni malatuma, muwahi-
tamili. 21 Sina nguvu yakutenda javyo! Niswamiini!

Fala ikiwa kawapo munu atwakali kuridãi, (epa niludira kusowera kamba
munu saana deretu), nomi nitwakali kuridãi novyo. 22 Wakwamba kuwa
ewo Waebraniya? Nomi novyo! Kwawo ewo Iziraeli? Nomi novyo! Ewo
wajukulu wa Iburahima? Nomi novyo! 23 Ewo watumisi wa Almasihi?
Omi níntumika Almasihi pakulu. (Nankusowera kamba munu saana deretu.)
Níkola kazi pakulu pawenye kuwapunda ewo, nifungiwa mmakalaboshu
mara nyingi zawenye kuwapunda ewo, nibiwa mara nyingi zawenye, na
nikiwa nkati ya hatari ya kifo mara nyingi zawenye. 24 Nihukumiwa na
Mayahudi mara ntanu, wanicapa viboko talatini na kenda. 25 Nikonyoriwa
na miti mara natu, wanipanja na mawe mara moja, nitota na ngalawa mara
natu, 26 kutwa nzima usiku na nsana nasíke mbahari, na nitenda safari
nyingi zawenye kuno nikitabika hatari ya mmyuto, hatari ya wevi, hatari
ya wanu wangu Mayahudi, hatari ya wamalamboni, hatari ya mmakaya
makulu, hatari ya nlanga, hatari ya bahari, na hatari ya wanu waritula kuwa
wafulati wa Insa fala sawari. 27 Nihitamili wakati wanisokere pakulu na
wanikilwaziwa pakulu. Suku nyingi sanilala usiku. Suku nyingi zawenye
nikifwa njala na nyotwa, na ikipita kutwa nzima sanirire. Inizizima baridi,
sikiwa nawo cakurifinika. 28 Na visitoshe, nijuzi kuremeriwa daima-zi kwa
sababu ya mashuguli a piya jamati-zi. 29 Ikiwa munu kawankutabika, nomi
novyo nankutabika. Munu patesiwa kulawa njira ya kweli, omi nikimiwa
pakulu!

30 Basi, ikisakikana omi kuridãi, nukuja kuridãi kuhusu vinu vyolota kuwa
omi niwa mwepepe. 31 Mwenyezimungu, Nlungu na Baba wa Mwenye wetu
Insa, Mwenyé kusifiwa daima milele, iye akwijiwa kuwa siri kusema ulongo.
32 Panikiwa Damashiku, guvinadoru wa nfalume Areta kawamuru min-
duna wekare mmiryango ya kaya ipate wanikore. 33 Fala nitaiwa nkisapo,
nikipenyeziwa pakitololo, nikiteremusiriwa panja, javyo ndi vyanikidirire
kupolonyoka mmakono mwake.

12

Ruhuya ya Paulu na wepepe wake

1 Inibidi niridãi ingawa kuridãi kwangu akuna faida. Niridãi kuhusu
ruhuya pamoja na vyanoloteriwe na Mwenye Insa. 2 Nimwijiwa mwanan-
lume mmoja*, nfulati wa Almasihi, myaka kumi na mine ipitire kâtwariwa

* **12:2** Epa, kusema kweli, Paulu aramba iye mwanyewe.

akukisiwa binguni ya mwinsho bora[†]. Sijiwa kuwa iye nkati ya mmwiri
mwake au panja ya mwiri, ila Mwenyezimungu ndi ejiwa. 3 Nukwijiwa
kuwa mwananlume-yo kâtwariwa, kweli sijiwa nkati ya mmwiri mwake au
panja ya mwiri, ila Mwenyezimungu ndi ejiwa. 4 Iye kâtwariwa akiperekiwa
peponi, na noko kasikira vinu vya matajabisa pakulu savikidirika munu
kwereza. 5 Kwa zina ra mmoja noyo-yo niridãi, fala sisaka kuridãi kwa zina
rangu omi mwanyewe, ila niridãira wepepe wangu. 6 Kusema kweli nikisaka
kuridãi, siwa munu saana deretu, kamana nisowera kweli. Fala sitenda
javyo konta sisaka kuwa munu aniwazire kinu kupunda vyaaniwona au
vyaanisikira, 7 anta nipokerere ruhuya za matajabisa. Fala kwa ajili ya
kuniziwiya kuwa nisiritenze, mmwiri mwangu nitaiwa tafauti moja kamba
mwiwa, wakuperekiwa na Ibilisi, anihukumu mpunde-mpunde. Uperekiwa
kwa ajili ya kuniziwiya nisiritenze. 8 Kuhusu eyi tafauti-yi, ninlebela
Mwenye mara natu anilavye. 9 Fala iye kanijibu: “Ikutosha rehema yangu
noyo, kamana nkati ya kuveya kwako, uwezo wangu útimu kukamilika
kweli-kwelini.” Ndimana, niwa radi niridãi kuhusu wepepe wangu, ipate
julu yangu omi uwoneke uwezo wa Almasihi. 10 Aye, kwa zina ra Almasihi,
niwa radi pakulu na wepepe wangu, matukano, kutowiwa, kulumbatiwa,
pamoja na tafauti. Kamana paniriwona kuwa mwepepe ponse, nowo
wakati-wo ndi panikomala.

Mashuguli a wenye kwamini wa Korintiyu

11 Nilawirira kuwa munu saana deretu, fala umwe ndi munilazimishe.
Kusema kweli, omi nikijuzi nisifiwe nomwe-po, kamana ingawa siri munu
bora, sitowa kuwa kinu kati ya ewo wetiwa “mawalii wakulu-wo”. 12 Kweli-
kwelini, alama ya walii itendiwa kati yenu na imani pakulu, julu ya alama
na mambo a matajabisa, pamoja na vitendo vya uwezo. 13 Camuveyesiwe
koliko jamati nyengine kinani? Cisiyane kimoja ca kuwa omi mwanyewe
sukuremereseni kwa kunisaidiya. Basi niswamiini ewo ukosa-wo!

14 Sambi, eyi ndi mara yatatu ya niri tayari kuja kukuwonani. Sukure-
meresani, kamana sisakula kinu camuri naco, ila muniyeri ndumwe. Ka-
mana wasimana awajuzi kuwaturira vinu wawa zawo, ila wawawa ndi
wajuzi wawaturire vinu wana wawo. 15 Niwa radi kwaribu piya vyaniri
navyo, anta kuraribu omi mwanyewe, kwa faida yenu. Novyo-sivyo, ikiwa
nukupendani pakulu, nipendiwa aba? 16 Kwasa javyo, omi siremere kwenu
umwe. Novyo-sivyo, wamojawapo kati yenu wadaniza kuwa niwa njanja,
ndimana nankukutesani. 17 Itakuwa nukunyonyani kwa munu mmojawapo
kati ya wanu wanukuperekereni? 18 Ninlebela Titu aje akuwoneni, na nim-
pereka nduyetu mwengine pamoja naye. Itakuwa Titu-yo kakunyonyani?
Sivyatiri omi na Titu na roho yetu simmoja? Na mwendo wetu simmoja?

19 Dalili muwaza kuwa tankusakula kurikengera mbere yenu. Fala
kusema kweli, tukwambirani mbere ya Mwenyezimungu, vyatitumiwe na
Almasihi. Piya vyatukutenderani, wanduzetu wapendani wetu, vyema
vyenu umwe. 20 Kamana nukopereza panija kukuwonani-po nukusinganani
na vitendo savinajibu. Na umwe kuniwona namuna nyengine savikwaji-
buni. Nukopa kukusinganani mukumana, ukwijareni wiyana na nyongo,
na kila munu akiriwazira mwanyewe. Nukopa kukusinganani umwe
mukilaumiyana au mukiwateta wenzenu! Nikopa novyo kukusinganani
mukirisukula au mukumana. 21 Omi nukofeleya panija tena-po, Nlungu

† **12:2** Kigeregu: “bingu yatatu”. Nowo wakati-wo wanu wakiwaza kuwa ziwapo bingu nyingi. Epa Paulu asowera kuhusu kuwepo ka bingu natu, iye katwariwa mpaka bingu ya mwinsho.

wangu kuja kunitaya unyenyekevu mbere yenu umwe. Ntamana nukuja kurira ka wengi wakorire dambi mida sawatubiye ucafu wawo, lukware rawo, na vitendo vibaya vyengine tena vyawatenda.

13

Vyaalaizire Paulu

1 Eyi ndi mara yatatu yanija kukuwonani umwe.

"Kukosa ka munu kujuzi kwakikishiwe julu ya ushahidi wa wanu wawiri au watatu."*

2 Panikiwa noko safari yapiri, niwalaizira sana futi wakikolanga dambi.
Sambi-pa panitowire kuwa pamoja nomwe, niwalaizira wakikolanga dambi
mida pamoja na piya wanu wengine, kuwa panija tena, siwaswamii.
3 Nitenda javyo konta musakula kwakikisha kuwa Almasihi asowera julu
yangu omi. Iye aarolota kuwa mwepepe mbere yenu, ila ndi mwenyé uwezo
kati yenu. 4 Ingawa paafwire pansalaba ákiwa mwepepe, fala sambi-pa
kankuinshi julu ya uwezo wa Mwenyezimungu. Kamana nofwe novyo tilungane naye tiwa wepepe, fala tikuja kuinshi naye na uwezo wa Mwenyezimungu, uwezo watitumira patiwa pamoja namwe.

5 Ritunzeni umwe wanyewe, muwone kuwa kweli-kwelini muwa wanu
wa kwamini. Rakikisheni wanyewe. Amwamini kuwa Insa Almasihi
kankuinshi mmyoyo mwenu? Sairi kuwa mukatariwa nfululu. 6 Vinajibu
mwijiwe kuwa ofwe atikatariwa.

7 Tilebela ka Mwenyezimungu kuwa umwe musitende kitendo kibaya anta
mmoja. Tilebela javi siyo kwa ajili ya kuwa tisifiwe, ila ipate mutende
meema ingawa ilanda kuwa tikatariwa. 8 Kamana atishubutu kutenda kinu
cakubishana na ukweli, ila cakupendeleya ukweli. 9 Kamana anta ofwe tiwe
wepepe, tikuwa radi umwe murimbire novyo. Catilebela ndi kuwa murim-
bise kwamini kwenu. 10 Basi, evi vinu-vi nankukwandikirani saninafika eko,
ipate nikija, nisisowere namwe kanguvu nakutumira mamulaka anigabizire Mwenye, siyo kuwa akudangureni ila akujengeni.

Salamu za mwinsho

11 Mwinsho, kwaherini wanduzangu. Sakulani kuwa makamilifu, rimbisanani myoyo. Inshiini nkati ya umoja na salama munu na mwenziwe. Mukiinshi javyo, Mwenyezimungu Mwenyé pendo na salama akuwa pamoja namwe.

12 Komazanani nkati ya pendo ra Almasihi. 13 Wenye kwamini piya
wakuperekerani salamu.

14 Rehema ya Mwenye Insa Almasihi, pendo ra Mwenyezimungu, na umoja wa Roho Takatifu viwe namwe piya.

---

* **13:1** Ona Kumbukumbu 19:15. Ushahidi watatu dalili ndi safari natu za Paulu zokire kuwawona.

Waraka ya Paulu ka waGalata

Mwanzo

Paulu eyi waraka-yi kawandikira wenye kwamini wa jamati inti za Galata (kwitiwa rero Turkiya). Paulu kereza Injili nozi jamati-zi, na akisakula kuwakumbusira kuwa wakikishiwa julu ya kuntumaini Insa Almasihi aiwere julu yakufulata shariya.

Paulu akwanza kutunza mamulaka ake kamba walii ona (sura ya 1-2), ikisa afunda kuwa piya wankubali Insa Almasihi, anta wawe au wasiwe Mayahudi, wapata kuvuka kakutimu julu ya Almasihi ona (sura 3-4). Nkati ya sura ya 5-6, Paulu akolota namuna Injili vyaija na rehema yakumwasa munu kuwa na uhuru wa kweli na vyaimwasa munu kuinshi namuna ya utakatifu.

Salamu

1 Omi Paulu, walii, solotiwe na wanadamu wala kwa mamulaka asaka
kuwa onse a wanadamu, ila nolotiwa na Insa Almasihi pamoja na Mwenyez-
imungu Baba, anfufure Insa ka wafwi. 2 Omi pamoja na wanduzangu piya
wakuno tukuperekerani salamu umwe, wenye kwamini wa mmajamati a
Galata. 3 Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja na Mwenye Insa Almasihi,
akujanliyeni rehema na salama. 4 Insa ndi ire aripereke mwanyewe
kwa sababu ya dambi zetu, ipate atinusuru nkati ya eyi tarehe yakuny-
ata ya sambi-yi, kamba vyaisaka nafsi ya Mwenyezimungu, Baba wetu.
5 Mwenyezimungu atukuziwe daima milele. Aamina!

Habari Ngema mmoja tu basi

6 Nukushangani pakulu futi kamana mukwangupa kuntipuka ire ak-
witireni kwa rehema ya Almasihi, mwankufulata Habari Ngema nyengine.
7 Kusema kweli, aipo habari ngema nyengine. Novyo-sivyo, wawapo
wengine wankukutangaushani, wasiyanisa vibaya Habari Ngema ya Al-
masihi. 8 Anta tiwe ofwe au laika mmojawapo wa binguni akukw-
erezani Habari Ngema yakusiyana na yatukwerezeni ofwe-pa, eyo munu-yo
alaniwe! 9 Kamba vyaatambire mida, na sambi-pa nukwamba tena: munu
mmojawapo akereza Habari Ngema yakusiyana na yamupokerere umwe,
alaniwe!

Mamulaka a Paulu a kuwa walii

10 Sambi, nisakula kukubaliwa na wanadamu au na Mwenyezimungu?
Au nisakula viwajibu wanadamu? Kamba níkisakula viwajibu wanadamu,
singari kuwa ntumisi wa Almasihi. 11 Kamana, wanduzangu, nisaka mw-
ereriwe kuwa Habari Ngema yanukwerezeni omi siyo ya mawazo a kibi-
nadamu. 12 Omi sambiriwe na munu asaka kuwa onse wala sifundiwe, ila
nifafanuririwa na Insa Almasihi.
13 Musikira futi kuhusu mainsha angu a mida panikifulata dini ya
kiyahudi, kuwa nikiwalumbata pakulu wanu wa jamati ya Mwenyez-
imungu, anzima yangu ikiwa ya kufuja. 14 Níkishika dini ya kiyahudi pakulu,
nîwapunda wenzangu wengi wawenye. Nkati ya hirimu moja, níkiwa nawo
hamu pakulu yakufulata tabiya za wababu zangu. 15 Fala Mwenyezimungu,
kwa rehema yake, kanitondola tangu niri mmatumbo mwa mama na kanita
nintumike. Paufikire wakati maalumu wakumwajibu, 16 iye kanifafanurira
Mwanawe ipate niwereze Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi kuhusu

Mwanawe-yo. Pavinikunire piya-vi, sukire kulebela ankili ka binadamu,
17 wala sukire Yerusalemu kuwonana na wanu wanzire kuwa mawalii
omi saninamba kuwa. Ila nuka kimbere inti ya Arabiya, ikisa nikiludira
Damashiku. 18 Bandi ya myaka mitatu, nikwera nuka mpaka Yerusalemu
kummona Peduru*, nikala naye sumana mbiri. 19 Kumwasa iye, simmonire
walii mwengine sairi Yakobu, nduye Mwenye wetu. 20 Vyanukwambirani-vi,
mbere ya Mwenyezimungu siri kulongopa! 21 Ikisa nuka inti za Siriya na Ki-
likiya. 22 Makundi a wenye kunfulata Almasihi wakikalanga Yudeya wákiwa
sawananijiwa munu wawenye-mi. 23 Ila wakisikiranga basi ikambiwa: “Ire
akitilumbatanga ire, sambi kankwereza habari ya kwamini yaâkikenekeza
kufuja mida.” 24 Ndimana wakintukuza Mwenyezimungu kwa sababu ya
omi.

2

Paulu akubaliwa na mawalii wengine

1 Bandi ya myaka kumi na mine, nikikwera tena Yerusalemu pamoja
na Barinaba, ninsukula novyo Titu. 2 Nuka kwa kuwa Mwenyezimungu
kânifahamisha kwa ruhuya kuwa nikijuzi nuke. Nisowera pambari na
wanu wakwijiwikana kuwa wakulungwa, niwereza Habari Ngema yani-
werezanga wanu Sawari-Mayahudi, ipate nijiwe kuwa kazi yanitenda
na yanikitendanga aiwere ya bure. 3 Anta Titu mwenzangu watikiwa
pamoja, ingawa aawere Yahudi*, awanshurutise kwingira itani. 4 Novyo-
sivyo, wákiwapo wenzetu walongo waringiza kisiiri-siiri kamba manasonde
munkonjo mwetu, wapereze uhuru watiri nawo kwa kulungana na Al-
masihi Insa, wakisaka kutitenda tena utwana. 5 Atikubaliyane vyawasowere
anta suku moja, ipate ukweli wa Habari-yo uzidi kuwa nomwe. 6 Na nowo
wakwijiwikana kuwa wakulungwa wa jamati-wo, awasakire kupindula
habari zanikerezanga zire. (Nepo nukwamba aviniyeri cawari nowo waku-
lungwa-wo, konta Mwenyezimungu aalamula kwa kunnang'aniza munu.)
7 Kwasa javyo, ewo wawona kuwa Mwenyezimungu kânigabizi omi kuw-
ereza Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi, kamba vyaâgabiziwe Peduru
kuwereza Mayahudi. 8 Konta Mwenyezimungu ampere uwezo Peduru kuwa
walii ka wenye itani†, noyo-noyoni ndi anipere uwezo niwe walii ka wanu
Sawari-Mayahudi. 9 Basi, nakuwona rehema yanipewe omi, Yakobu, Pe-
duru‡ na Yahaya, wáwere maribwi a jamati, wakitilunga nkono, omi pamoja
na Barinaba, alama ya kutitikizira. Watenda javyo ipate ofwe tiwereze
Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi, kuno ewo wakiwereza Mayahudi.
10 Ila watilaizira kinu kimoja basi, kuwa tiwasunge masikini, neci ndi caniri
nawo niya kutenda.

Paulu ansutumu Peduru

11 Fala Peduru§, paajire Antiyokiya, ninsutumu uso ka wajii kwa kuwa
vyaatendire kakosa. 12 Kamana pakwanza kâzowerera kurya nawo wenye
kwamini Sawari-Mayahudi. Fala pawafikire wanawalume wamojawapo
wâtumiwe na Yakobu, akasa kurya nawo, akiwopa ware wâmbire kuwa wanu
Sawari-Mayahudi wajuzi wengire itani. 13 Mayahudi wengine waringiza
pamoja neye vitendo vya unafiki-vyo, mpaka Barinaba neye novyo kat-
wariwa nkati ya unafiki-wo. 14 Paniwonire kuwa awafulata kamba vyaushu-
ruti ukweli wa Habari Ngema, nimwambira Peduru* mbere ya wanu ware

* **1:18** Kigeregu: “Sefa”. * **2:3** Kigeregu: “áwere nGeregu”. † **2:8** “Wenye itani” mana ake Mayahudi. ‡ **2:9** Kigeregu: “Sefa”, zina rengine ra Peduru. § **2:11** Kigeregu: “Sefa”, zina rengine ra Peduru. * **2:14** Kigeregu: “Sefa”.

piya: "Uwe kuwa Yahudi fala kuwa kamba Sauri-Yahudi, aufulata tabiya za kiyahudi. Sambi, uwakenekezeraja Sawari-Mayahudi kufulata tabiya za kiyahudi?"

15 Ndi kweli ofwe tiwa Mayahudi kwa kipongorero, atiri kamba wanu
Sawari-Mayahudi sawafulata tabiya za kiyahudi.† 16 Novyo-sivyo, tikwijiwa
kuwa munu aakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya za kiyahudi, ila apatana naye julu ya kumwamini Almasihi Insa. Ndimana nofwe novyo timwamini Almasihi Insa, ipate takikishiwe julu ya kumwamini Almasihi, siyo julu ya vitendo vyakutimiza Shariya-zo. Konta Mandiko‡ akwamba:

"Aapo munu anta mmoja wakwakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya."

17 Basi, tisakula takikishiwe julu ya kulungana na Almasihi. Novyo-sivyo,
tiwoniwa kuwa wamádambi. Mana ake ikuwa Almasihi atitenza kuwa
wamádambi? Aviwa javyo! 18 Kamana nikijenga tena upya vyanidan-
gula§, epo kweli nikolota kuwa nikosa. 19 Kamana kuhusu Shariya, omi
niwa kamba mufwi, similikiwa tena na Shariya, ipate niinshi nintumike
Mwenyezimungu. 20 Kwa kulungana na Almasihi, nigomezeriwa naye
pamoja pansalaba. Basi siinshi omi tena, ila nkati yangu ainshi ndi Almasihi. Mainsha angu a sambi-pa, niinshi julu ya kuntumaini Mwana wa Mwenyezimungu, anipendire na aripereke mainsha ake kwa ajili yangu.
21 Sifuja rehema ya Mwenyezimungu, kamana inawa munu akwakikishiwa
kwa kutimiza Shariya, basi kifo ca Almasihi acingari kuwa na faida.

3

Shariya au kwamini

1 Umwe waGálata, mwawajinga! Nsawini akutendireni? Mbere ya
kumaso kwenu, muwona kuwa Insa Almasihi kagomezeriwa pansalaba.
2 Nambireni kinu kimojawapo: Roho Takatifu kakwisukirani mmyoyo
mwenu, iwa kwa sababu mutimiza Shariya, au kwa sababu musikira na mu-
tumaini Habari Ngema? 3 Javyo mukuwa wajinga? Mwanza mainsha mapya
julu ya Roho Takatifu. Sambi, músaka muwe makamilifu julu ya nguvu zenu
wanyewe? 4 Mashaka akupatireni mengi awenye ikuwa akupatani bure?
Ikuwa bure kweli? 5 Mwaja? Ire akupereni Roho na akutenderani maajuza,
iwa kwa sababu mutimiza Shariya au kwa kuwa musikira na mutumaini Habari Ngema?

6 Kumbukirani kuwa Iburahima "kâmwamini Mwenyezimungu, ntamana
iye kesabiwa kuwa kamilifu*". 7 Ndimana, ereriwani kuwa wamwamini
Mwenyezimungu, ndi "wana wa Iburahima". 8 Kwa myaka mingi ipi-
tire, Mandiko ásowera savinamba kukuna kuwa Mwenyezimungu áwakikisha wanu Sawari-Mayahudi julu ya kwamini. Ndimana Iburahima kereziwa Habari Ngema javi: "Julu yako, Sawari-Mayahudi piya† wájanliiwa." 9 Basi,
piya wenye kutumaini wajanliiwa kamba vyaajanliwe Iburahima atumainire.

10 Piya ware wamíni kwakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya wárindira kulaniwa, konta vyandikiwa javi‡:

"Munu saafulata na saatimiza piya vyaandikiwe nShariya kalaniwa."

---

† **2:15** Kigeregu: "wamádambi" konta eyi ndi namuna Mayahudi vyawaweta wanu Sawari-Mayahudi kwa kuwa awafulata Shariya za kiyahudi. ‡ **2:16** Ona Zaburi 143:2. § **2:18** Mana ake "ikiwa nisaka kwakikishiwa julu ya kutimiza Shariya". * **3:6** Ona Mwanzo 15:6; waRoma 4:22. † **3:8** Kigeregu: "kabila piya". ‡ **3:10** Ona Kumbukumbu 27:26.

11 Vikwijiwikana kuwa aapo munu wakwakishiwa mbere ya Mwenyez-
imungu julu ya vitendo vyakutimiza Shariya. Kamana Mandiko akwamba
javi:
“Kamilifu áinshi julu ya kwamini.”
12 Fala kutimiza Shariya kusiyana na kuntumaini Mwenyezimungu. Kamba
vyavyandikiwe nShariya§:
“Mwenyé kufulata shuruti ya Shariya ainshi julu ya noyo.”
13 Almasihi katinusuru nkati ya lana vyatijuzi kulaniwa kwa kutowa ku-
timiza Shariya. Katenda javyo kwa kulaniwa iye kwa ajili yetu. Konta
vyandikiwa* javi:
“Kila munu angíkiwa pamuti kalaniwa.”
14 Almasihi Insa katenda javyo ipate julu yake, kujanliiwa kapewe tamaa
Iburahima kuwafike Sawari-Mayahudi, na tamaa ya Roho Takatifu tipok-
erere julu ya kwamini.

Shariya ya Musa aifujire tamaa za Iburahima

15 Wanduzangu, nisaka nukwambireni nfano mmoja wa mainsha a
wanadamu: wanu wakipana miyadi, aapo mwenyé mamulaka a kongeza
wala kupungula kinu. 16 Basi, Mwenyezimungu kâmpa tamaa Iburahima
pamoja na njukuluwe. Mandiko aasema “ujukulu wake” kamba mwingi,
fala ásema “njukuluwe”, mmoja tu basi, ambiwa wawenye ndi Almasihi.
17 Canisaka kukwambirani ndici: Mwenyezimungu kâtula miyadi. Itumika
myaka miya nne na talatini, ikisa ikija Shariya. Basi, Shariya-yo aifujire
noyo miyadi-yo ipate isipindure tamaa. 18 Kamana irati, ikiwa ipatiwa julu
ya Shariya, aiwa ipatikana julu ya tamaa. Fala Mwenyezimungu kanjanliya
Iburahima irati julu ya tamaa.

Anzima ya Shariya

19 Sambi, Shariya anzima yake ndi yepi? Shariya-yo yengeziwa ipate
iwolotere wanu makosa awo. Itumike mpaka kuja ka Almasihi Insa, njuku-
luwe ambiwe nkati ya tamaa yaapewe Iburahima. Shariya-yo wesusa
malaika mmakono mwa shikarakanzi†. 20 Fala pakumpa tamaa Iburahima,
aasakikane shikarakanzi. Ampere ndi Mwenyezimungu mwanyewe.‡
21 Epo, mana ake ikuwa vyaisema Shariya vibishana na tamaa ya
Mwenyezimungu? Sivyo javyo! Inawepo shariya yakukidiri kuwapa
wanu mainsha a kweli, basi julu ya kwenendera noyo shariya-yo, wanu
nanga wapata ukamilifu. 22 Fala Mandiko awafunga ulumwengu nzima
watawariwe na dambi, ipate wamíni piya wapewe tamaa julu ya kuntumaini
Insa Almasihi.
23 Fala saunafika wakati wa kuntumaini Almasihi, tîfungika na Shariya
mpaka paifafanuriwe kauli ya kwamini. 24 Kwa namuna-yi, Shariya itirera
kutilongoza ka Almasihi, ipate takikishiwe julu ya kwamini kwetu. 25 Fala
kwa kuwa kauli ya kwamini ija futi, atireriwa tena na Shariya.

Wana wa Mwenyezimungu

26 Sambi, piya-mwe muwa wana wa Mwenyezimungu julu ya kuntumaini
Almasihi Insa. 27 Kusema kweli, moziwe-mwe piya munvala Almasihi.
28 Akupo kusiyana kati ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi, wala kati ya
watwana na walungwana, wala kati ya waka na walume. Piya-mwe muwa
kinu kimoja kwa sababu ya umoja wenu na Almasihi Insa. 29 Na kwa

§ **3:12** Ona waLawi 18:5. * **3:13** Ona Kumbukumbu 21:23. † **3:19** “Shikarakanzi” ndi Musa.
‡ **3:20** Kigeregu: “Awepo shikarakanzi wakati wawepo munu mmoja basi, na Mwenyezimungu ndi
ari mmoja.”

kuwa mulungana na Almasihi, muwa ujukulu wa Iburahima, na kwa javyo, mukuja kuriti kamba vyaisema tamaa.

4

1 Nukwamba javi: mwana wakuriti mali a wawaye, ari ntoto, atafitiwa
kamba ntwana, ingawa mali-yo akuja kuwa ake piya. 2 Ari ntoto, mali ake
átafitiwa na wanu wari kunrera mpaka wakati waturire wawaye. 3 Piya-fwe
novyo, patíkiwa watoto, tíkiwa kamba watwana tíkimilikiwanga na mashetwani
wataware mulumwengu-mu. 4 Fala paufikire wakati maalumu waâturire
Mwenyezimungu, iye kampereka Mwanawe, kapongoriwa na mwanamuka
na kamilikiwa na shuruti za Shariya, 5 ipate awombore ware wamilikiwa
na Shariya, tipate kuwa wanawe wakweli. 6 Na kwa kuwa muwa wanawe,
Mwenyezimungu kesusa Roho ya Mwanawe ari mmyoyo mwetu, atitenza
kuntaja “Abba”, mana ake “Baba”. 7 Kwa javyo, auri tena ntwana ila kuwa
mwana. Na kwa kuwa mwana, ukuja kuriti piya Mwenyezimungu vyaaja
kuwaritisa wanawe.

Ludirani kufulata ukweli

8 Mida, samunamwijiwa Mwenyezimungu, múkiwa watwana wa milungu
sairi ya ukweli. 9 Fala sambi, kwa kuwa mumwijiwa Mwenyezimungu,
au nambe, kwa kuwa mukwijiwiwa na Mwenyezimungu, mbana muludira kuwatumika mashetwani sawakufãini kinu? Mbana músaka kuludira tena upya kuwa watwana wawo? 10 Múfulata shuruti kuhusu suku
maalumu, myezi maalumu, mirongo maalumu, pamoja na myaka maalumu.
Sababuni? 11 Umwe nukoperazani! Epo kazi yanukutendereni, nifumuka
bure?
12 Wanduzangu, nukutafadalini muwe kamba omi, konta omi novyo niwa
kamba umwe. Amunamba kunitenda kitendo kibaya. 13 Mukwijiwa kuwa
mida, kwa sababu ya malwazo a mwiri, nikiwa nawo nafasi yakukwerezani
Habari Ngema. 14 Na ingawa kuwa mwiri wangu ukupani tafauti, fala
amuninyanyate wala amunikatare. Kwasa javyo, munipokerera sana-sana
kamba vyamukisaka kumpokerera laika wa Mwenyezimungu au nambe,
Almasihi Insa wawenye. 15 Wakati-wo mûfurahi pakulu sana. Sambi, furaha
yenu ikiwa ndepi? Konta nilavya ushahidi wakuwa, mukiwa nawo nafasi
ya kunisaidiya, múkiwa tayari kunisaidiya pakulu, anta paiwa kulavya maso
enu kunipa. 16 Itakuwa nilawirira kuwa aduwi wenu kwa sababu ya
kukwambirani kweli?
17 Ewo wanu-wo wakutenderani juhudi muwe upande wawo*, fala eco
sico cema kwenu umwe. Wasaka kútawanya umwe nomi ipate muwatendere
juhudi ewo tu basi. 18 Vyema daima muwe na juhudi ikiwa mwankutenda meema, anta nisiwe pamoja nomwe. 19 Wanangu, nankukutabikirani kamba mwanamuka wamimba vyaatabika zikifika suku zakupongola. Nízidi kutabika mpaka namuna za Almasihi ziwoneke nkati yenu.
20 Víkinajibu tiwe pamoja sambi-pa ipate nisowere namwe kwa namuna
nyengine, sana! We! Shaka yangu iwa nomwe eko!

Nfano wa Hagari na Sara†

21 Nambireni, umwe vikwajibuni kumilikiwa na Shariya: amusikira
caisema Shariya-yo? 22 Kamana vyandikiwa kuwa Iburahima ákiwa nawo
wana wawiri: mmoja kâpongoriwa na njakazi, mwengine na nlungwana.
23 Mwana wa njakazi kâpongoriwa kwa mipango ya kibinadamu, fala mwana

---

* **4:17** Ewo wásaka wenye kwamini waGálata kufulata Taureti za Mayahudi. † **4:20** Ona Mwanzo 16 na 21.

wa nlungwana kâpongoriwa kwa kutimiza tamaa ya Mwenyezimungu.
24 Kupongoriwa ka wana wawiri-wa kuwa kamba nfano wa kinyume: ewa
waka wakolota miyadi miwiri yaturire Mwenyezimungu upande wa wanu.
Ire ampongore mwana kuutwana ndi Hagari, iye kolota miyadi ituriwe
mwango wa Sinayi‡. 25 Basi, Hagari kalandana na mwango wa Sinayi inti
ya Arabiya na akolota novyo Yerusalemu yakuwoneka, vyairi ntwana wa
Shariya pamoja na wanawe Mayahudi. 26 Fala Yerusalemu ya binguni siyo
ya utwana. Ofwe wenye kwamini, eyo ndi mama yetu. 27 Konta vyandikiwa§
javi:

“Uwe mwanamuka nata, tangu aunapongola,
aunawona malwazo akupongola,
furahi, utambe na radi!
Konta muka saapongore kwa nguvu zake
sambi kanawo wana wengi wawenye koliko muka ari na nlume.”

28 Wanduzangu, kamba Izaki vyaapongoriwe kwa tamaa, nomwe muwa
wana wa tamaa. 29 Wakati-wo, mwana apongoriwe kwa mipango ya
wanadamu akinlumbata ire apongoriwe julu ya Roho wa Mwenyezimungu.
Na noko kulumbatana-ko kungaripo mpaka rero. 30 Fala Mandiko Matakat-
ifu akwamba kinani? Akwamba javi*: “Ntuwise njakazi-yo oke vyake
pamoja na mwanawe-yo, konta mwana wa njakazi aariti cisaka kuwa conse
pamoja na mwana wa nlungwana.” 31 Basi wanduzangu, ofwe atiri wana wa
njakazi†, fala tiwa wana wa nlungwana‡.

5

Almasihi katombola

1 Almasihi katombola ipate tiwe na uhuru wakweli! Kwa javyo, moloke,
musidikike tena nkati ya utwana.

2 Onani, sikirizani sana-sana canukwambirani omi Paulu. Mukiripereka
kutaiwa itani*, ikuwa Almasihi aakufãini kinu. 3 Niludira tena kukulaizirani:
piya wataiwa itani† wadãiwa watimize piya vyaisaka Shariya. 4 Kati
yenu, umwe musakula kwakikishiwa na Mwenyezimungu julu ya kutimiza
Shariya, mutupula umoja wenu na Almasihi, mutula minyongo rehema
ya Mwenyezimungu. 5 Kamana, kwa kulongoziwa na Roho Takatifu na
julu ya kwamini kwetu, tankurindira na hamu kupokerera tamaa yakuwa
tiwe makamilifu. 6 Konta patilungana na Almasihi Insa, Mwenyezimungu
avimmweri kamba tingira itani au atingire. Ila cimmweri ndi kwamini
kolotiwa julu ya pendo.

7 Umwe mukenendanga sana-sana! Sambi nani akukatazeni kufulata
ukweli? 8 Mwenyezimungu aakutayireni shonge javyo, konta iye ndi ak-
witireni. 9 Furumento aba javi ilovodarisa ufu mwingi wawenye!‡ 10 Fala
kwa kuwa tanawo umoja nkati ya Mwenye, omi nitumaini kuwa umwe
muwaza kamba omi. Neyo ari kukudanganyani-yo, anta awe vyaawa
vyonse, ahukumiwa.

11 Upande wangu omi, wanduzangu, inawa nankwereza kuwa itani
isakikana, sababuni omi kulumbatiwa mpaka rero? Epo kwereza kuhusu
nsalaba wa Almasihi akungari kunkosera munu. 12 Vinajibu kuwa ware

‡ **4:24** Sinayi ndi mahala wanu pawanzire kuwa watwana wa Shariya. § **4:27** Ona Izaya 54:1.
* **4:30** Ona Mwanzo 21:10. † **4:31** “Wana wa njakazi” mana ake ware wakumilikiwa na Shariya.
‡ **4:31** Konta tipatana na Mwenyezimungu julu ya kwamini. * **5:2** “Kutaiwa itani” kwa ajili ya
kupatana na Mwenyezimungu. † **5:3** Ware wasakúla kupatana na Mwenyezimungu julu ya kutaiwa
itani. ‡ **5:9** Mana ake ndi kuwa kufunda caputu aba javi kuwadanganya wanu wengi wawenye.

wakufazaisani julu ya kukukenekezerani kusinja mwiri, wawe macande nfululu!

Kulongiziwa na Roho wa Mwenyezimungu

13 Wanduzangu, mutondoriwa mupewe uhuru. Fala nowo uhuru-wo,
usiwe sososo ya nswamaa wakufulata vitendo vyenu vibaya vya kib-
inadamu. Kwasa javyo, olotani kupendana kwenu julu ya kuhudu-
miyana. 14 Kamana piya shuruti za Shariya zitimiziwa julu yakufulata
ámuri moja tu basi, yaamba javi: mpende mwenziwo kamba vyauripenda
uwe mwanyewe. 15 Fala ikiwa mwankwenenda kamba wanyamangalo
kulumana na kutafunirana meno, more-more musulayane!

Longoziwani na Roho Takatifu

16 Vyanukwambirani ndi javi: longoziwani na Roho Takatifu, kwa javyo
amutimiza wájibu mbaya wa kibinadamu. 17 Kamana kibinadamu cibishana
na Roho, na Roho abishana na kibinadamu. Vyo viwiri-vi daima viwanku-
bishana ndimana amutenda camukisaka kutenda. 18 Fala mukilongoziwa na
Roho, amumilikiwa tena na Shariya.

19 Vitendo vyakibinadamu viwoneka baina javi: uzinzi, ucafu, lukware,
20 kwambudu maswanamu, usawi, uwaduwi, umani, wivu, nyongo, fitina,
kwasana, kwawanyana, 21 wiyana, kurewa, kuseza ka viwi, pamoja na
vitendo vyengine vyakulandana na novyo. Nukulaizirani sambi-pa kamba
vyanukulaizireni mida: wanu waténda vinu-vyo awengira muufalume wa
Mwenyezimungu.

22 Fala kisumo ca Roho Takatifu rilawírira pendo, furaha, salama, imani,
umuminu, wema, waminifu, 23 kurinyenyekeya na kurimiliki. Aipo anta
shariya moja ya kuwalaumu wanu wakutenda javyo. 24 Wafulati wa Al-
masihi Insa wagomezera futi wájibu wawo mbaya pamoja na hamu zawo
mbaya za kibinadamu. 25 Ona, tikiinshi julu ya Roho, noyo tinfulate. 26 Basi
tisiridãi, tisisalamulane, wala tisitenderane wiyana.

6

1 Wanduzangu, munu akikwakula dambi mmojawapo, umwe muri kulon-
goziwa na Roho Takatifu, mumwavye aludire njira ngema. Fala tendani
kwa kunyenyekeya kuno mukiropereza, ipate musije kukwakula dambi
mmoja noyo. 2 Pokezanani mizigo, kwa javyo mútimiza shariya ya Almasihi.
3 Kamana munu akiritula kuwa bora pakulu saari, kankuritesa mwanyewe.
4 Fala kila munu atunze vitendo vyake mwanyewe. Kamba vyema, kanawo
shariya yakuridãi, aaridãi kunlandanisa munu mwengine. 5 Kamana kila
mmoja amiri wa vitendo vyake vyaatenda mwanyewe.

Tendani meema

6 Afundíwa usemi wa Mwenyezimungu onse, vinu vyema vyaari nawo,
alavye ammere mwanlimu wake. 7 Musiteseke! Mwenyezimungu
aafezeyiwa, kamana kila mmoja caavyála noco, ávuna noco. 8 Kamana
avyála vinu vyake vya kibinadamu, ávuna uwaribifu. Fala avyála vinu vya
Roho Takatifu, ávuna mainsha a milele. 9 Ndimana tisisokeziwe kutenda
meema, kamana ukuja wakati maalumu, tívuna, usitizizime moyo. 10 Basi,
tikipata nafasi, tiwatende meema wanu piya, fala pakulu-pakulu jamaa zetu
nkati ya kwamini.

Mawaidhwa a mwinsho

11 Nang'anizani arufu ulu-ulu zaniri kukwandikirani na makono angu!

12 Wásakula kuridãi na vinu wawoniwe, wakulazimishani mwingire itani,
ipate wasilumbatiwe kwa kwereza kuhusu nsalaba wa Almasihi Insa.
13 Kamana anta nowo wataiwa itani-wo awafulata Shariya. Wásaka mutaiwe
itani ipate julu ya mwiri wenu waridãi. 14 Fala upande wangu siridãi, sairi
kwa sababu ya nsalaba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. Julu yake, upande
wangu ulumwengu ugomezeriwa, na upande wa ulumwengu, nomi novyo
nigomezeriwa. 15 Kamana kwingira itani au kutowa kwingira siyo kinu, ila
kinu ndi kuwa kiyumbe mupya. 16 Piya wari kufulata eyi kauli-yi, salama na
huruma viwe kwawo pamoja na piya Iziraeli ya Mwenyezimungu*!

17 Basi mwanzo wa rero, asinitabishe munu tena, konta mwiri wangu uwa nawo vilaso vyakolota kuwa omi niwa wa Insa.

18 Wanduzangu, Mwenye wetu, Insa Almasihi, akujanliyeni na rehema nroho zenu. Aamina.

* **6:16** “Iziraeli ya Mwenyezimungu” ndi wanu wa Mwenyezimungu.

Waraka ya Paulu ka waEfezu

Mwanzo

Efezu ikiwa kaya ulu nkati ya ufalume wa waRoma, sambi kukwitiwa Turukiya. Noko cikiwepo kisiko maalumu na akisifiwanga nlungu muka wakwitiwa Artema. Paulu kawakumbusa wenye kwamini wa Efezu kuwa Almasihi kafwa pansalaba atombore na Mwenyezimungu kanfufula ka wafwi. Sambi iye ka upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, kankutawala ulumwengu. Ikisa kawambira kuwa ewo wapendiwa pakulu na Mwenyezimungu julu ya Insa ndimana wajuzi wainshi vyaainshire iye. Mida, wakiinshingi pakisi, fala sambi wajuzi wainshi panuru na wase nuru yawo imwarike yolote njira ya kweli.

Almasihi kawasanganya Mayahudi na Sawari Mayahudi ipate wabomore kipama ca uaduwi ukiwawanya. Iye kawajumulanisa ipate wawe nyumba takatifu mahala pakwikala Roho wa Mwenyezimungu. Visitoshe kamba kuwa Nlungu mmoja basi. Ntamana, wenye kwamini wajuzi wamwase Roho wa Mwenyezimungu awajumanise na Almasihi wekare salama. kwa kuwa rehema ya Mwenyezimungu ndi itivushire.

Eyi waraka-yi Paulu ájuzi kwandika paâwere nkalaboshu kaya ya Roma kiyasi ca mwaka wa 60 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa nafsi ya Mwenyezimungu,
niwandikira eyi waraka-yi watakatifu wa Efezu*, waminífu walungane na
Almasihi Insa. 2 Mwenyezimungu Baba wetu, na Insa Almasihi Mwenye
wetu, wakujanliyeni rehema na salama.

Kujanliiwa pakulu julu ya Almasihi

3 Asifiwe Nlungu na Baba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. Iye katijanliya
julu ya Almasihi na piya vinu vyema vya kiroho vyakulawa mbinguni.
4 Katijanliya kwa kutitondola kábula ya kumba ulumwengu, tilungane na
Almasihi tiwe watakatifu na satina ukosa mbere yake. Kwa sababu ya
kutipenda, 5 kaapangire tangu mida kakutitenda kuwa wanawe, julu ya
Insa Almasihi. Javi ndi vimwajibire iye. 6 Basi, Mwenyezimungu asifiwe
kwa rehema zake ntukufu zaatipere ofwe, julu ya ire† waampénda pakulu.
7 Kati yake, tipata komboriwa julu ya kifo cake‡, tiswamiiwa dambi zetu
kwa utajiri wa rehema zake. 8 Kweli, Mwenyezimungu katijaza novyo piya
wijiwifu na werevu, 9 katifafanurira siiri yake. Iye vimwajibu tijiwe kuwa
mpango wake ukuja kutimiziwa julu ya Almasihi. 10 Mpango-wo úkiwa javi:
ukifika wakati maalumu, Mwenyezimungu akusanya piya viripo mbinguni
na muardhi viwe sini ya mamulaka a Almasihi, kiswa cawo.

11 Julu yake, titondoriwa tiwe irati§ ya Mwenyezimungu. Iye katitondola
tangu mida kamba vyaapangire, na vinu piya vikuna itimu nafsi yake.
12 Anzima yake ikiwa ofwe*, tanzire kuntumaini Almasihi, tiinshi ipate tisifu
utukufu wake. 13 Novyo umwe† mulungane na Almasihi, pamusikire usemi
wa ukweli, Habari Ngema kuhusu kuvushiwa kwenu, na pamunkubalire

---

* 1:1 Mandiko mengine ewu usemi “wa Efezu” aupo. † 1:6 “Ire” ndi Almasihi. ‡ 1:7 Kigeregu: “damu yake”. § 1:11 “Tiwe irati ya Mwenyzimungu” mana ake “tiwe wanu wake maalumu”. * 1:12 “Ofwe” ndi Mayahudi. † 1:13 “Umwe” ndi wanu Samuri-Mayahudi.

Almasihi, Mwenyezimungu kakwisusirani Roho Takatifu waânlavire tamaa
kukupani, iwe alama ya kuwa muwa wanu wake. 14 Kwisuka ka Roho
Takatifu kutakikisha mpaka típokerera irati yetu, kuwa Mwenyezimungu
akuja kutipa irati-yo. Wakati-wo, utukufu wake usifiwa!

Kushukuru na duwa

15 Kwa javyo, kwa kuwa nisikira kuwa mwankuntumaini Mwenye Insa
na kuwa muwapenda watakatifu piya, 16 panitenda duwa ponse, sasa kun-
shukuru Mwenyezimungu kwenu umwe na kukukumbukirani. 17 Nínlebela
Mwenyezimungu, Baba ntukufu, Nlungu wa Mwenye wetu, Insa Almasihi,
akupeni fahamu na werevu nroho zenu‡ mukure mukimwijiwa sana
Mwenyezimungu. 18 Nínlebela Mwenyezimungu akumwarikireni pakulu
mmyoyo mwenu, ipate mwereriwe tamaa yakupangireni paamwitiwe
muwe wake. Mwereriwe kuwa irati yake§ kati ya watakatifu ndi utajiri
ntukufu. 19 Na mwereriwe novyo uwezo nkulu pakulu waatipa. Uwezo-wo
sawa-sawa na 20 uwezo nkulu Mwenyezimungu vyaâtumire paanfufure
Almasihi ka wafwi, na paanturire upande wa nkono nriro wake* mbin-
guni. 21 Epa sambi, enzi-zi pamoja na enzi zija mbere, piya wenye
uwezo mbinguni: wakulungwa, wenye mamulaka, viyumbe vyengine
vya nguvu, mamwenye, pamoja na kila cewo, Insa ndi ari julu yawo.
22 Mwenyezimungu katula vinu piya kumaulu ka Insa, na kantula kuwa
kiswa ca vinu piya ka jamati. 23 Jamati-yo ndi mwiri wake, itimiza ushahidi
wa Almasihi, na Almasihi atimiza vinu piya.

2

Mainsha mapya julu ya Insa Almasihi

1 Nomwe, mida mukenenda muri maiti hai nroho zenu julu ya madambi
na makosa enu. 2 Nkati ya nozo dambi-zo, mukenendanga kamba makafiri*,
mukinfulata nfalume wa mashetwani ari julu, Ibilisi. Wanu sawansikiriza
Mwenyezimungu, iye ndi roho awalongoza. 3 Ofwe novyo, satinamba
kumwijiwa Mwenyezimungu, piya-fwe tikiinshingi tikitimiza wájibu wetu
wa kibinadamu, tikifulata wájibu mbaya wa mwiri na mawazo. Tíkiwa na
kibinadamu cetu kamba vyawari wanu wengine, ndimana mwinsho iwa
tihukumiwe na nyongo ya Mwenyezimungu.
4 Fala Mwenyezimungu katipenda pakulu na kanawo huruma pakulu.
5 Kwa javyo katipa mainsha mapya, tiwe hai pamoja na Almasihi. Ka-
tenda javyo ingawa madambi etu atitenza kwenenda nroho zetu maiti-
hai. Kumbukirani kuwa muvushiwa julu ya rehema yake. 6 Kusema kweli,
Mwenyezimungu katifufula pamoja na Almasihi Insa, katíkaza pamoja naye
mbinguni†, na átitenza kulungana naye, 7 ipate olote enzi za mbere utajiri
nkulu wa rehema yake. Katenda javyo julu ya wema wake kwetu ofwe
tilungane na Almasihi Insa. 8 Kamana rehema ya Mwenyezimungu ndi
ikuvushani julu ya kwamini kwenu. Kuvushiwa kwenu aiwere kwa vyamu-
tendire, ila zawadi mupewa na Mwenyezimungu. 9 Aiwere julu ya vitendo
vyema, ipate asiwepo munu wa haki yakuridãi. 10 Kamana Mwenyezimungu
ndi atitendire‡, tumbiwa tena upya tilungane na Insa Almasihi, titende
vitendo vyema vyaapangire tangu mida kuwa titende.

‡ **1:17** Au: "akupeni Roho wa fahamu na werevu". § **1:18** "Irati yake" iwamba wanu wa Mwenyezimungu (ona aya 11), au ikwamba tamaa Mwenyezimungu yaawapere wanu wake. * **1:20** "Nkono nriro" ndi mahala pa uwezo na inshima. * **2:2** Kigeregu: "wanu wari mulumwengu-mu". † **2:6** Au: "mahala mwa kiroho". ‡ **2:10** Kigeregu: "urembo mwema".

Marikolo piya ajanliiwa na Mwenyezimungu

11 Kwa javyo, umwe Samuri-Mayahudi wakupongoriwa, Mayahudi wak-
witani "wanu sawengire itani", kwa kuwa ewo wengira itani, (ingawa itani
yawo itendiwa na makono a mwanadamu ibadili mwiri basi), musiriware
12 kuwa mida mûtanusiwa na Almasihi. Kusema kweli, amúkiwa nkati ya
kabila ya Iziraeli, na amúkiwa nawo fungu kati ya miyadi iwapa wanu
tamaa. Mukiinshingi mulumwengu-mu samuna tamaa wala samumwijiwa
Mwenyezimungu.
13 Fala umwe mulungane na Almasihi Insa, ingawa múkiwa baidi ya
Mwenyezimungu, sambi-pa mujisiwa karibu yake julu ya damu ya Almasihi.
14 Kamana katijisira salama, kakutenzani Mayahudi na Samuri-Mayahudi
kuwa kinu kimoja tu basi. Julu ya mwiri wake, iye kabomola kipama ca
uaduwi cukukwawanyani newo. 15 Iye kafuja ámuri na shuruti za Taureti,
ipate awatende Mayahudi na Samuri-Mayahudi walawirire kuwa kabila
moja nyipya yakulungana naye, ndimana iwapo salama. 16 Pansalaba
iye kafuja uaduwi nkati ya Mayahudi na umwe Samuri-Mayahudi tiwe
mwiri moja, nofwe makundi wo-mawiri, atipatanisa ka Mwenyezimungu.
17 Almasihi kâja kukwerezani habari ya usalama umwe múkiwa baidi naye,
na ka ware wákiwa karibu naye. 18 Kamana julu yake, makundi wo-mawiri
tanawo nafasi yakufika ka Baba julu ya Roho Takatifu mmoja noyo.
19 Kwa javyo, ámuri tena wayeni wala wanu wakupita tu basi, ila muwa
wenye-kaya pamoja na watakatifu, muwa upande wa ujamaa wa Mwenyez-
imungu. 20 Ujamaa-wo mujengiwa kamba nyumba: mapondo a aluserusu
ndi mawalii na minabii, na riwe maalumu ndi Almasihi Insa mwanyewe.
21 Julu yake majengo piya alunganisiwa sana-sana ipate nyumba-yo ikure,
iwe nyumba takatifu yakwambudiwa Mwenye. 22 Basi, kwa sababu ya
umoja wenu naye, nomwe novyo mujengiwa muwe mahala pamekazi a
Roho wa Mwenyezimungu.

3

Sawari-Mayahudi newo novyo wa Mwenyezimungu

1 Kwa sababu vyaatendire Almasihi Insa, omi Paulu, nifungíwe kwa
kuntumika iye kwa ajili yenu umwe Samuri-Mayahudi, nukulebelelani
duwa*. 2 Niwona kuwa musikira kuhusu kazi maalumu Mwenyezimungu
yanigabizire omi kwa sababu ya rehema yake. 3 Kamba vyanukwandikireni
aba, mpango wa Mwenyezimungu waâfisire, nifafanuririwa. 4 Mukifyoma
vyanandike-vyo, mukwijiwa vyanereriwe omi kuhusu mpango-wo
Mwenyezimungu vyaapangire kuhusu Almasihi. 5 Mpango-wo
awafafanuririwe wanu wa enzi zipitire, fala sambi-pa, julu ya Roho
Takatifu, kawafafanurira mawalii watakatifu na minabii wake.
6 Mpango-wo ndi javi: julu ya Habari Ngema, wanu Sawari-Mayahudi
walungane na Almasihi Insa waje wariti pamoja na Mayahudi, wawe
vifingo vya mwiri mmoja newo, na novyo wapate tamaa moja newo.
7 Kwa kwereza Habari Ngema-yi, nilawirira kuwa ntumisi, julu ya re-
hema maalumu ya Mwenyezimungu yaanigabizire pautendeke uwezo wake
kwangu omi. 8 Ingawa niwa ntoto pakulu futi nkati ya watakatifu piya, fala
rehema-yi nipewa omi, ipate niwereze wanu Sawari-Mayahudi kuhusu uta-
jiri nkulu sauna kipimo ka Almasihi. 9 Novyo mpango ûfisiwe tangu mwanzo

* **3:1** Usemi wa "nukulebelelani duwa" aupo nkigeregu nkati ya eyi aya-yi, falakini usoweriwa aya ya 14, ewu mwaha-wu Paulu pooka nawo mbere ewu mwaha-wu.

na Mwenyezimungu, mwenyé kumba vinu piya, nitondoriwa nifafanure ku-
timiziwa kwake. [10] Nijuzi nifafanure ipate mwazikala roho, wenye kutawala
na wenye mamulaka, wijiwifu jisijisi wa Mwenyezimungu, uwoneke julu
ya jamati, wijiwikane. [11] Ewu ndi mpango Mwenyezimungu waapangire
tangu mwanzo, iwa utimiziwe julu ya Almasihi Insa, Mwenye wetu. [12] Kwa
javyo, ofwe tilungane na Almasihi na tintumaini iye, tanawo hakika na haki
yakwingira ka Mwenyezimungu bila wofi. [13] Basi, nukulebelani isukwiseni
niya kwa sababu ya tabu zangu kwa ajili yenu. Eyi ndi faida yenu!

Duwa yakulebela uwezo wa kiroho

[14] Sambi, paniwaza kuhusu mpango wa Mwenyezimungu, ndi panikokora
mbere ya Baba, [15] mwenyé kutenza kuwepo kabila† piya mbinguni na
muardhi. [16] Nínlebela alavye nkati ya utajiri wa utukufu wake, akupeni
uwezo julu ya Roho yake ipate mukomare mmoyo mwenu, [17] Nínlebela kuwa,
julu ya kwamini kwenu, mekazi a Almasihi awe mmyoyo mwenu. Umwe
molósiwa na murimbísiwa‡ julu ya pendo, [18] mukidiri kwereriwa, pamoja
na watakatifu piya, upana, urefu, ujunda, pamoja na kwica ka pendo rake.
[19] Aye, mwijiwe pendo ra Almasihi, ingawa ripunda kiyasi arijiwiririwa,
ipate zikwijareni nfululu namuna piya za Mwenyezimungu.

[20] Basi, ire akidíri kutenda, julu ya uwezo wake kwetu ofwe, vinu
vyakupunda vyatilebela au vyatiwaza, atukuziwe! [21] Atukuziwe kwa
mambo aténda njamati§ na vyaatenda julu ya Almasihi Insa, kwa enzi piya,
milele ka milele! Aamina.

4

Umoja kati ya wafulati wa Insa

[1] Kwa javyo, omi nfungwa kwa sababu yakuntumika Mwenye,
nukutafadalini kuwa umwe mwitiwa na Mwenyezimungu muinshi
kamba vyawajuzi kuinshi wanu waawéta iye. [2] Kwa namuna piya,
murinyenyekeye, muwe wororo, muhitamili, kwa kuvumirirana nkati
ya pendo. [3] Mutende juhudi-zi piya ipate muzidi kutengemanisa umoja
wenu vyaaturire Roho Takatifu, julu ya kurilunga na mizizi ya usalama.
[4] Kamana mwiri mmoja tu basi na Roho mmoja tu basi, kamba vyamwitiwe
kati ya tamaa mmoja tu basi mupáta wakati wamwitiwe. [5] Mwenye mmoja
tu basi, tukwamini inlimu moja tu basi, koza kumoja tu basi, [6] Nlungu mmoja
tu basi, Baba wa piya-fwe, ari julu yetu piya-fwe, kawa nkati ya piya-fwe, na
kankutenda mambo julu ya piya-fwe.

[7] Piya-fwe kila mmoja kapewa uwezo maalumu, kwa namuna kamba
Almasihi vyaapimire akitisusira ofwe. [8] Kwa javyo, Mandiko Matakatifu*
akwamba:

“Iye paapandire akuka julu,
kawalongorera wafungwa wengi wawenye
na kawapa vinu vyema wanadamu.”

[9] Mandiko paamba javi: “iye paapandire”, mana ake kinani? Mana ake
ndi kuwa Almasihi kanza kwisuka kuja mulumwengu-mu. [10] Esuke noyo
ndi apandire noyo, akuka mpaka mahala paswifa pakulu mbinguni, ipate
iye ejare mulumwengu-mu piya mpaka binguni. [11] Noyo apandire-yo† ndi

† **3:15** Kigeregu: “jamaa”. Paulu asowera kuhusu viyumbe piya. ‡ **3:17** “Murimbísiwa” kamba muti na mizipe, au nyumba na aliserusu. § **3:21** Ona aya ya 10. * **4:8** Ona Zaburi 68:18. Paulu ari kwereza mana ake. † **4:11** “Noyo apandire-yo” ndi Insa Almasihi.

awapere wanu wamojawapo uwezo maalumu wakuwa mawalii, wengine
kuwa minabii, wengine wawe wenye kwereza Habari Ngema, wengine
wasunga, na wengine wawafunde wenye kwamini. 12 Kazi zawo ewo
ndi kuwatengeza sana-sana watakatifu wantumike Mwenyezimungu, ipate
warimbise mwiri wa Almasihi mpaka ukomare. 13 Evyo vikikuna, piya-
fwe tifikirire kuwa na umoja nkati ya namuna yetu ya kuntumaini Al-
masihi na ya kumyerera Mwana wa Mwenyezimungu. Tikuja kuwa wanu
wakukomala sana-sana, sawa-sawa na kipimo cakutimu, ipate zitijare nfu-
lulu namuna piya za Almasihi. 14 Ndimana tisiwe tena kamba wasimana
nkati ya kwamini kwetu, javyo atibengwa na inlimu nyipya kamba ngalawa
vyairefya na mepo, atiteseka na wajanja julu ya mipango ya ulongo wawo.
15 Kwasa javyo, tukeni tambirane ukweli nkati ya kupendana ipate tikure,
tinlande kwa namuna zake piya ire wakuwa ndi kiswa, Almasihi wawenye.
16 Vifingo vya mwiri piya, vikilongoziwa neye, vikilungana sana na piya
malungo a vipewe, kila kimoja citenda kazi yake na mwiri-wo ukula na
úkomala nkati ya pendo.

Mainsha mapya nkati ya Almasihi

17 Kwa javyo, nukwambirani na nukukenekezerani kwa mamulaka a
Mwenye: amujuzi kuinshi tena kamba makafiri, wawaza kwa namuna
sazifãi kinu. 18 Ankili zawo ziwa nkisi. Watanukana na mainsha awapewa
na Mwenyezimungu, kwa kuwa ewo watikinifu, kwa sababu myoyo yawo
migumu. 19 Pawatenda ubaya, awawona haya, ndimana wengira lukware,
wafulata kila namuna ya ucafu, na daima wafulata wájibu mbaya.

20 Fala umwe, pamufundiwe njira ya Almasihi, amwambiriwe javyo!
21 Musikira kuhusu iye, na mufundiwa ukweli sawa-sawa na vyaafundire
Insa. 22 Mufundiwa kuvula umunu wenu wamukiwa nawo mida, waku-
danganyiwa julu ya wájibu mbaya wakutenviwa. 23 Mufundiwa mumwase
Mwenyezimungu kupindula mawazo enu, 24 na muvare umunu mupya
wakunfulatiza Mwenyezimungu, muwe nkati ya ukamilifu wa ukweli
pamoja na utakatifu.

25 Ndimana, kwasa ulongo, mwambirane kweli munu na mwenziwe,
konta piya-fwe tiwa vifingo vya mwiri moja. 26 Pamukimiwa, musase ny-
ongo yenu kukutenzani dambi. Na musase kuswa juwa saikwisireni nyongo
yenu. 27 Kusema kweli, Ibilisi musimpe nafasi. 28 Akiwanga onse, asiwe
tena. Kwasa javyo, ájuzi akore kazi sana-sana na makono ake ipate awe nawo
kinu cakuwamera wakosofu. 29 Usemi wakudángula, usilawe pakanywa
penu. Kwasa javyo, usemi wenu uwé mwema na wa faida, uwajanliye wanu
wakusikirani. 30 Roho Takatifu wa Mwenyezimungu, aturiwe alama yakuwa
muwa wanu wa Mwenyezimungu, mpaka suku yakuwombola wanu wake,
musintaye uzuni. 31 Asani ukakatima piya, kukimiwa, nyongo, kukaidiyana
caputu na wenzenu, masemo a kutukana, pamoja na namuna nyengine
piya zakutenderana ucaputu. 32 Ila tenderanani wema munu na mwenziwe,
muwonerane utungu, na muswamiiyane kamba Mwenyezimungu, julu ya
Almasihi, vyaakuswamiini umwe.

5

1 Ndimana, kwa kuwa wana wakupéndiwa, nfulatizeni Mwenyezimungu.
2 Inshini nkati ya pendo kwa namuna moja noyo kamba Almasihi vy-
atipendire ofwe. Karipereka iye mwanyewe kwa ajili yetu, kuwa zawadi na
kafara yakunuwira pakulu sana ka Mwenyezimungu.

3 Fala, kamba viwahusu watakatifu, mwase nfululu kutenda lukware,
ucafu piya, pamoja na kululuka.* Kusema kweli, musimwase munu kuwa
na shariya mojawapo yakusema kuwa evyo vitendo-vyo mwankutenda.
4 Na isisikirikane kati yenu hadisi ya kunyata, wala masemo saafãi kinu,
wala kiseko ca vinu vyakutenza aibu. Vitendo-vyo avikujuzini. Kwasa
javyo, masemo enu awe a kushukuru. 5 Kamana mukwijiwa kuwa wenye
kutenda lukware, ucafu, au kululuka awariti muufalume wa Almasihi na
wa Mwenyezimungu. Kusema kweli, kululuka sawa-sawa na kwambudu
milungu sairi ya ukweli.† 6 Musimwase munu kukutenvyani na masemo
saana deretu, kamana novyo vitendo-vyo vikuja na nyongo yakofya ya
Mwenyezimungu kwa wanu sawansikiriza. 7 Basi, vitendo vyawatenda
wanu-wo, musiwalunge nkono!
8 Kamana mida roho zenu zíkiwa nkisi, fala sambi, kwa kulungana na
Mwenye, ziwa nnuru. Ndimana enendani kamba wanu wakuinshi panuru.
9 Konta visumo vya nuru ndi vitendo vyema jisijisi, kamilifu, na vya ukweli.
10 Sakulani kwijiwa daima vimwajibu Mwenye. 11 Musisanganyike nvitendo
savina faida vyawatenda wanu wakwenénda nkisi. Kwasa javyo, olotani
ubaya wa vitendo-vyo. 12 Kamana vitendo vyawatendire kwa siiri, anta
kwereza vitenza aibu. 13 Fala kila kinu cakólotiwa kati ya nuru, ciwoneka,
14 kamana nuru ndi kinu cakuwónesa. Ndimana ikwambiwa javi:

“Uwe uri kulala, lamuka.
Uwe ufwire, fufuka.
Na Almasihi akumwarikira.”

15 Kwa javyo, more-more namuna zenu za kuinshi. Musiinshi kamba
wajinga, ila inshini kamba werevu. 16 Pamuri nawo nafasi nopa, tumi-
rani nafasi piya kwa namuna ngema, konta ezi suku-zi wawapo wengi
waténda ubaya. 17 Ndimana musizozoke, ila mwereriwe vyaasaka Mwenye.
18 Vinyu musirewe, ikutenzani kufuja mainsha enu. Ila mwijaziwe na
Roho Takatifu, 19 kwimbisana nyimbo za zaburi, utenzi, na kaswaida za-
kukupani Roho Takatifu. Imbani na ntukuzeni Mwenye na myoyo yenu.
20 Kwa zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi, nshukuruni Mwenyezimungu
Baba wetu daima kwa piya viri kukuna. 21 Kwa kumwinshimu Almasihi,
rinyenyekeyeni munu na mwenziwe.

Mainsha nkati ya ndowa

22 Umwe mulombíwe, rinyenyekeyeni ka walume wenu wanyewe kwa
namuna vyamurinyenyekeya mbere ya Mwenye. 23 Kamana nlume ndi
kiswa ca muka wakulombiwa, kamba Almasihi vyaari kiswa ca jamati. Noyo
ndi Nvushi wa jamati-yo, mwiri wake. 24 Kamba jamati vyairinyenyekeya ka
Almasihi, kwa namuna mmoja noyo, waka wakulombiwa warinyenyekeye
kwa piya ka walume wawo.
25 Umwe walume mutendíre ndowa, kila munu ampende nkawake kamba
Almasihi vyaapendire jamati, akiripereka mwanyewe mainsha ake kwa ajili
ya jamati-yo. 26 Iye katenda javyo ipate jamati iwe takatifu. Iye awaswafi
wanu wake julu ya kuwoza na maji, na julu ya usemi wa Mwenyezimungu.
27 Almasihi vikimwajibu awaswafi javyo, ipate arolotere iye mwanyewe
jamati-yo iwe ngema kamba nondwa, bila noda wala makunyare wala ca
ucafu kimojawapo, ila iwe takatifu saina ukosa. 28 Kwa namuna mmoja
noyo, walume watendíre ndowa, kila mmoja ajuzi ampende nkawake kamba

* **5:3** Ona waKolosayi 3:5. † **5:5** Alulúka ashugulikira caalulúkira noco.

vyaapenda mwiri wake mwanyewe. Ampénda nkawake onse kankuripenda
iye mwanyewe. 29 Sikirizani, aapo munu wakwína mwiri wake mwanyewe,
ila arisa na asunga, sawa-sawa na Insa Almasihi vyaasunga jamati. 30 Konta
piya-fwe tiwa vifingo vya mwiri wake.

31 “Kwa javyo, nlume amwasa wawaye na mamaye alungana na nkawake,
wo-wawiri walawirira kuwa mwiri mmoja tu basi.” ‡

32 Piya-vi ndi maajuza makulu, kurigariga kwereriwa munu, nankusowera
kuhusu Almasihi na jamati. 33 Novyo-sivyo, umwe kila mmoja ampende
nkawake kamba vyaaripenda mwanyewe, na kila mwanamuka amwin-
shimu nlumake.

6

Wana na wapongozi

1 Umwe wasimana, wasikirizeni wakupongoreni* konta muwa wanu wa
Mwenye. Eyi ndi shariya yamujuzi kutenda.

2 “Mwinshimu wawayo na mamayo.”†

Eyi ndi ámuri yakwanza íri nawo tamaa. 3 Na tamaa yawenye ndiyi:

“Ukiwenshimu wawayo na mamayo,
piya vinu vyautenda vikwenendera sana,
na úinshi myaka mingi mulumwengu-mu.”

4 Na umwe wawáwa, musiwashonge wanenu kukimiwa, ila warereni kwa
kuwaduma na kuwafunda vyavimwajibu Mwenye.

Watwana na mamwenye

5 Umwe watwana, mamwenye wenu wa mulumwengu-mu, wasikirizeni
kwa inshima, kwa niya moja kamba vyamunsikiriza Almasihi. 6 Sikirizani
daima, kuwapo wanyewe au kutowa kuwapo. Musitende kwa kusakula
fadili kwawo, au vyakuwajibu wanadamu. Ila, kwa kuwa watwana wa
Mwenyezimungu, tendani nafsi yake ka moyo piya. 7 Kolani kazi na
radi konta, kusema kweli, ámuri kuwakorera wanu, mwankunkorera kazi
Mwenye. 8 Mukwijiwa kuwa ofwe kila mmoja, anta awe ntwana au nlung-
wana, akuja kupokerera thawabu ka Mwenye kwa meema yaatendire.
9 Umwe mamwenye, kwa namuna mmoja novyo, watafitini sana watwana
wenu. Musiwatishire hukumu. Mwijiwe kuwa, kwenu umwe anta na
kwawo ewo, Mwenye kawapo mbinguni, awalamula wanu piya kwa kipimo
kimoja noco.

Kutengeza kwa vita ya kiroho

10 Mwinsho, kwa kulungana na Mwenye, komalani, kwa uwezo wake
nkulu. 11 Valani mavazi akurikengera na pangirani sulaha piya zaaku-
pereni Mwenyezimungu, ipate moloke nkati ya mipango ya ulongo wa
Ibilisi. 12 Kusema kweli, vita yetu atitenda na wanadamu‡, ila na viyumbe
sawawoneka: wenye kutawala, wenye mamulaka, wenye nguvu wamilíki
nkisi ca ewu wakati-wu, pamoja na wenye uwezo mbaya wari pazikala
roho. 13 Basi, risukuzeni sulaha piya zaakupereni Mwenyezimungu, ipate

‡ **5:31** Ona Mwanzo 2:24. * **6:1** Au: “wakurerani”. † **6:2** Ona Kulawa 20:12. ‡ **6:12** Kigeregu: “nyama na damu”.

musishindiwe na aduwi mbaya suku yaaja kukushambuliyani yonse. Evi
piya-vi mukitenda, mukoloka. 14 Kwa javyo, olokani: rifungeni ukanda§
wenu nkiuno wakolota ukweli, valani kikopa ca cuma pakifuwa cakolota
ukamilifu. 15 Na mmaulu valani viratu kolota kuwa muwa tayari kwereza In-
jili ya usalama. 16 Visitoshe, sukulani daima kinga rakolota kwamini kwenu,
ipate muzimise piya moto wa masonga éfya Ibilisi*. 17 Rikengereni viswa na
gula rakolota kuvushiwa kwenu, na risukuzeni upanga wa Roho Takatifu,
ewo ndi usemi wa Mwenyezimungu. 18 Tendani javyo kuno mukilebela
duwa daima kwa namuna jisijisi, kulongoziwa na Roho Takatifu. Basi,
musiriziuke na muhitamili daima nkati ya kuwalebelela duwa watakatifu
piya. 19 Nomi novyo nilebeleleni ka Mwenyezimungu, panambula kanywa
yangu, anipe usemi wake na uhakika, nipate kwijiwisa ukweli wa Habari
Ngema. 20 Kwa Habari Ngema-yo ndi caniwere shikarakanzi† nkifungo, fala
nilebeleleni ka Mwenyezimungu nereze Habari Ngema na uhakika kamba
vyanijuzi kwereza.

Salamu za mwinsho

21 Nankukuperekerani nduyetu mpendani wetu Tikiku, mwaminifu nkulu
nkati ya kazi ya Mwenye Insa, ipate mwijiwe novyo mwaha kuhusu omi na
vyanitenda. Iye kankuja kukwerezani piya. 22 Nankukuperekerani kwa eyi
anzima-yi, ipate mwijiwe habari kuhusu ofwe na iye akurimbiseni myoyo
yenu.

23 Basi, Mwenyezimungu Baba na Mwenye Insa Almasihi akujanliyeni‡
salama na pendo nkati ya kwamini. 24 Rehema iwesukire piya wenye
kumpenda sakuna mwinsho Mwenye wetu, Insa Almasihi.

---

§ **6:14** Epa kurifunga ukanda ndi alama ya kuritengeza kutenda vita. * **6:16** Kigeregu: "Nbaya".
† **6:20** Kigeregu: "embashadori" ‡ **6:23** Kigeregu: "awajanliya wanduze".

Waraka ya Paulu ka waFilipi

Mwanzo

Eyi waraka-yi Paulu kândika ari nkalaboshu Roma kiyasi ca mwaka wa 61 bandi ya Almasihi. Anzima yake íkiwa kuwashukuru wafulati wa Insa wa Filipi konta wânsaidiya, wâmperekera vinu na wânlebelela duwa. Iye ákitumaini kufunguriwa suku karibu, azidi kupita akereza Habari Ngema. Fala ákijiwa novyo kuwa imwikarira ajali ya kuulaiwa.

Paulu kâpita Filipi akereza Habari Ngema na kafungula jamati. (Ona kitabu ca Vitendo sura ya 16.) Sambi kâwalaizira wenye kwamini wawe tayari kutabika kwa sababu ya kwamini, kamba vyaatabike Almasihi na Paulu ndi vyatabike novyo. Paulu kamba ikiwa waFilipi viwakuna novyo, wájuzi wature kuwa baraka yawo.

Wenye kwamini wamojawapo wa jamati ya Filipi wakiwambira wanu kuwa, íkiwa wasaka kuvushiwa, wájuzi wafulate shariya za Musa. Fala Paulu aawasire wanu kufunda eyo inlimu-yo.

Waraka-yi ísowera novyo kuhusu radi yatiri nawo kwa sababu ya Insa. Ingawa Paulu ákiwa nkalaboshu, fala ákiwa radi konta kéjiwa vyakushinda hali isaka kuwa yonse. Iye daima ákiwa radi paakikumbukira meema awakolota wenye kwamini wa Filipi.

Salamu

1 Paulu na Timotiyu, watumisi wa Almasihi Insa, tankukwandikirani
watakatifu piya wa Filipi, mulungane na Almasihi Insa. Na atiwasa kati yenu
wari kukusungani pamoja na wari kukuhudumuni.
2 Mwenyezimungu Baba wetu pamoja na Mwenye Insa Almasihi wakujan-
liyeni rehema na salama.

Paulu awatendera duwa wenye kwamini

3 Panukukumbukirani ponse, ninshukuru Nlungu wangu daima. 4 Na
daima panukutenderani duwa ponse, nítenda duwa-yo ka moyo radi pakulu
pawenye, 5 kwa kusanganyika kwenu nkati ya Habari Ngema, tangu suku
yamwanzire kukubali mpaka rero. 6 Nanawo hakika javyo kuwa Mwenyez-
imungu, anzíre kukutenderani meema, ázidi mpaka itimiziwe suku ya kuludi
Almasihi Insa. 7 Niwa nawo shariya yakukuwazani kwa radi konta daima
muwa mmoyo mwangu*. Kamana umwe piya muwa wenzangu nkati ya
kazi yanigabizire Mwenyezimungu, kwa wema wake. Mulungana pamoja
nomi kolota kuwa Habari Ngema yakweli, na mwakikisha inlimu yetu.
8 Shahidi wangu ndi Mwenyezimungu, kuwa pendo raniri naro nomwe
rilawa mmoyo mwa Almasihi Insa wawenye. 9 Na nílebela javi: kuwa
pendo renu rizidi kongezeka pakulu, na muwe nawo wijiwifu wakweli, na
kulamula kwenu kukamilike, 10 ipate mwijiwe namuna yakutondola vitendo
vya faida pakulu. Kwa javyo, mukuwa swafi, amuwa na ukosa suku ya
kuludi Almasihi, 11 mainsha enu akwijala vitendo vyema† vyaatenda Insa
Almasihi julu yenu, ipate asifiwe na atukuziwe Mwenyezimungu.

Kuinshi kwangu omi ndi Almasihi

12 Sambi wanduzangu, nísaka mwijiwe kuwa vinu vinikunire-vi visaidiya
kweneza Habari Ngema. 13 Kwa javyo, piya masurudadu wari kusunga

* **1:7** Au: “niwa mmyoyo mwenu”. † **1:11** Kigeregu: “kisumo ca ukamilifu”.

nyumba ulu ya kifalume pamoja na wanu wengine piya, wakwijiwa kuwa
omi niwa nkifungo kwa kuwa ntumisi wa Almasihi. 14 Na wenye kwamini
wengi, kwa kuwona namuna zangu zanifungiwe, Mwenye awarimbisa
myoyo pakulu ipate wereze usemi wa Mwenyezimungu bila wofi.
15 Ndi kweli kuwa wamojawapo wakwereza kuhusu Almasihi kwa sababu
ya kunitendera wiyana na kunidanizira mabaya, fala wengine wakwereza
kwa niya ngema. 16 Ewo watenda javyo kwa kunipenda omi konta wakubali
kuwa nituriwa nolote kuwa Habari Ngema yakweli. 17 Wengine wakwereza
kuhusu Almasihi konta wanitendera wiyana, awana niya ngema, wawaza
kuwa wazidi kunisalamurira tabu paniri nkalaboshu-mu. 18 Ciduru kinani?
Kinu cisakikana ndi kuwa, kwa namuna zikidirika zonse, kwa niya ngema
au yakunyata, Habari Ngema ya Almasihi yereziwe. Kwa javyo nukuwa radi.
Na nízidi kuwa radi, 19 konta nukwijiwa kuwa evi vinikunire-vi mwinsho
nífunguriwa‡ julu ya duwa zenu na piya vyanipewe na Insa Almasihi kwa
Roho wake. 20 Tamaa yangu omi na cinájibu pakulu ndi kuwa cisiwepo
cakunitenza haya, ila daima, kuzidi pakulu sambi-pa, julu ya kuinshi au ya
kufwa, nolote baina mmwiri mwangu ukulu wa Almasihi. 21 Kamana kuin-
shi kwangu omi ndi Almasihi, na kufwa ndi faida yangu! 22 Fala ikiwa julu
ya mainsha angu, nikidiri kutenda kazi ya faida pakulu, basi sijiwa canisaka
kutondola: kuzidi kuinshi au kuulaiwa? 23 Nankuvutiriwa njira zombiri:
vinajibu pakulu nílawe mulumwengu-mu nikawe na Almasihi, kamana ndi
vyema pakulu. 24 Fala kuzidi kuinshi mulumwengu-mu ndi cisakikana
pakulu nukusaidiyeni umwe. 25 Niwa nawo hakika kuhusu kinu-ci, ndi-
mana nukwijiwa kuwa nízidi kuinshi namwe piya nukukusaidiyani nkati ya
kwamini kwenu, mupate radi pakulu. 26 Panisaka kuja tena kukuwonani,
mukuja kuridãi pakulu vyaakutendereni Almasihi Insa julu yangu omi.

Inshini kamba wanu wa binguni

27 Sambi kinu bora, muinshi kamba wanu wafulata Habari Ngema ya
Almasihi ipate, nikija kukuwonani au sanipo, nisikire kuwa moloka kwa
roho moja, mwankutenda juhudi na niya mmoja nkati ya inlimu ya Habari
Ngema. 28 Wengine pawakulumbatani, vinajibu nisikire novyo kuwa mwasa
kuwopa. Eyi ndi alama ya kuwa ewo washindiwa, umwe muwashinda, neko
kushinda-ko kukuja na Mwenyezimungu. 29 Konta umwe mupéwa ubora
sairi kwa kunkubali Almasihi tu basi, fala novyo kwa kutabika kwa ajili yake.
30 Noko kushindana-ko ndi sawa-sawa vyamuwonire vinikunire omi, nepa
sambi ndi kamba vyamuri kunisikira.

2

1 Novyo-sivyo, ndi kweli kuwa Almasihi akurimbisani myoyo yenu, na
pendo rake rukulavyani úzuni. Novyo, piya-mwe mulungana na Roho wa
Mwenyezimungu, ndimana mutenderana wema na muwonerana utungu.
2 Basi, timizani radi yangu julu ya mawazo mamoja, pendo rimoja, nafsi
moja, pamoja na niya moja. 3 Musitende kinu cisaka kuwa conse kwa
kuripendeleya wala kwa kuridãi, ila tendani kwa kunyenyekeya julu ya
kuwasifu wenzenu pakulu koliko kurisifu wanyewe. 4 Visiwe vyakukufaini
umwe wanyewe, ila nang'anizani novyo vyakuwafãi wenzenu.
5 Sambi, muwe nawo namuna moja yakuwaza kamba vyaákiwa nawo
Almasihi Insa javi:
6 ingawa akiringana na Mwenyezimungu,
avimmwerire kutumira kwa faida yake.

‡ **1:19** Kigeregu: “nivushiwa”.

7 Kwasa javyo, ákiwa tayari kwasa haki zake piya,
karipindula namuna zake karitula utwana,
kalawirira nfano wa mwanadamu,
kawoniwa kamba munu.
8 Karinyenyekeya mwanyewe,
kansikiriza Mwenyezimungu mpaka kifo,
kifo-co ca pansalaba.
9 Ndimana, Mwenyezimungu kanlamusa,
kantula mahala pakusifiwa pakulu,
na kampa cewo bora pakulu.
10 Katenda javyo ipate viyumbe piya vya binguni,
mulumwengu-mu,
na Kuzimu vije vikokore vyaambudu zina rake.
11 Malulimi piya akuja kwakikisha kuwa Insa Almasihi ndi Mwenye!
Kwa javyo, Mwenyezimungu Baba atukuziwe.

Ng'anirani muwe nuru kati ya wanu wakuwenukala myoyo

12 Kwa javyo, wapendani wangu, kamba daima vyamukisikiriza, siyo
panikiwa namwe tu basi fala pakulu panitowire kuwapo-pa, tendani juhudi
piya mutimize kuvuka kwenu na inshima pamoja na kurinyenyekeya.
13 Kamana Mwenyezimungu ndi akutenzani kukwajibuni vyavimwajibu
iye, na ndi akupani uwezo wa kutenda kamba vyaasaka iye.
14 Piya vinu tendani bila kurishuku wala kukaidiyana, 15 ipate musiwe na
lawama wala na kinu kumoyo, muwe wana wa Mwenyezimungu samuna
noda kati ya kizazi kicafu ca wamádambi. Nkati yawo, ng'anirani kamba
nondwa mulumwengu-mu, 16 korerani makono mawiri habari ímpa munu
mainsha. Mukitenda javyo, omi nukuwa radi suku ya kuja Almasihi kwa
kuwa sitendire ushinda sauna faida. 17 Fala ikiwa damu ya kifo cangu isan-
ganyika julu ya kafara zenu zamutenda pamuntumaini na pamuntumika
Almasihi, omi nukuwa radi na nifurahi namwe. 18 Nnomwe novyo tendani
radi, furahini pamoja nomi!

Paulu awapereka wenziwe ka waFilipi

19 Vinajibu julu ya Mwenye Insa kuwa, suku karibu nukuperekereni
Timotiyu, ipate omi novyo niwe radi kwa kusikira habari zenu. 20 Kamana
Timotiyu tu basi ndi ari na moyo mmoja nomi, ndi ashugúlika namwe kweli-
kwelini. 21 Wengine piya wásakula faida yawo ewo wanyewe, awawaza
cimwajibu Almasihi Insa. 22 Fala nomwe mukwijiwa namuna Timotiyu
vyolote kuwa munu mwema, na namuna zaakorire kazi pamoja nomi
yakwereza Habari Ngema, kamba mwana vyaansaidiya wawaye. 23 Basi,
panisaka kwijiwa kinu kimojawapo kamba nifunguriwa au sifunguriwa,
noyu-yu ndi wanisaka kukuperekerani. 24 Nítumaini ka Mwenye Insa kuwa
nomi novyo nukuja kukuwonani suku karibu.
25 Omi niwona kuwa ísakikana nukuperekereni novyo Epáforaditu, nduyetu
wanikola naye kazi, na waniténda naye vita yakukengera Habari Ngema.
Cînitowire conse, iye ndi wamumpere kuja kunipa. 26 Iye kanawo hamu
pakulu na piya-mwe, na kashugulika konta musikira kuwa iye ákiwa nlwere.
27 Ndi kweli kalwala pakulu futi nusura kufwa, fala Mwenyezimungu kam-
monera utungu, wala ammonere iye basi, nomi novyo kaniwonera utungu
ipate nisiwe na uzuni kupunda waniri nawo-wu. 28 Ndimana, nízidi kuwa na
niya ya kukuperekerani Epáforaditu ipate muwonane naye muwe radi tena,
nomi uzuni wangu únisa kwa sababu ya radi zenu. 29 Basi, kamba nduyenu

ari kunfulata Mwenye, mpokerereni kwa radi zenu piya. Wanu wari kamba
iye wainshimuni, 30 konta kwa kazi ya Almasihi, karitisira ajali mainsha ake
nusura kufwa, ipate atimize kunisaidiya, nafasi yamutowire kunitendera
umwe.

3

Wanu namuna zawajuzi kupatana na Mwenyezimungu

1 Mwinsho wanduzangu, kwa kulungana na Mwenye, furahini.
Avinibugudi kuludira tena kukwandikirani kamba vyanûkwambireni konta
ndi cukukengerani umwe.
2 More-moreni na wanu wakutenda vitendo vibaya, ewo wawa kamba
waumbwa, wakenekeza kuwa itani ilazímu. 3 Kamana siwo ewo, ofwe ndi
tipatire itani yakweli, konta timwabudu Mwenyezimungu kwa Roho yake,
atitumaini vitendo vya mwiri, ila tíridãi kwa kulungana na Almasihi Insa.
4 Ka ukweli, nanawo shariya kutumaini vitendo vya mwiri. Inawa munu
áwaza kuwa kwanawo shariya yakutumaini vitendo vya mwiri, omi nanga
nizidi. 5 Omi nitaiwa itani suku yanane bandi ya kupongoriwa, omi niwa
wa kabila ya Iziraeli*, rikolo rangu ndi ra Benjami, niwa ujukulu maalumu
wa Waebraniya. Kuhusu kufulata shariya ya Kiyahudi, omi níkiwa Nfarizeu†.
6 Nîtenda ibada pakulu mpaka nîfika kuwalumbata wenye kwamini. Na
kuhusu kutimiza vyaisaka shariya, hapana canitowire kutenda.
7 Fala víkiwa na faida kwangu omi mida, sambi-pa nitula kamba vinásike,
kwa sababu ya Almasihi. 8 Visitoshe, nitula vinu piya kamba vinasike
kwa kuwa ciri na faida pakulu, ndi kumwijiwa Almasihi Insa, Mwenye
wangu. Kwa sababu yake, vinasike piya, nitula kamba vizolo, ipate nimpate
Almasihi, 9 na niwoniwe kulungana naye. Ukamilifu wangu siyo julu ya
kutimiza Taureti, ila julu ya kuntumaini Almasihi tu basi. Ire atipa ukamilifu
julu ya kwamini ndi Mwenyezimungu. 10 Ndimana, nisakula kumwijiwa
Almasihi, nijiwe uwezo wa mainsha ake akushinda kifo, nirilunge na tabu
zake, na nilandanise kifo cake. 11 Kwa namuna isáka kuwa yonse, nírindira
kuwa nukuja kufufuriwa ka wafwi.

Kutuwirira kumpaka

12 Siyo kuwa nifikirira wala niwa kamilifu, ila nikaza mwendo nikakore,
kwa kuwa omi novyo nikoriwa na Almasihi Insa. 13 Wanduzangu, omi
situla kuwa nisa kukola futi, fala nukwenendera kinu kimoja: sinang'aniza
nyuma, nítenda juhudi kurinyulurira mbere, nikapate ciri mbere yangu.
14 Ndimana níkaza mwendo nifikirire anzima ya tuzo rangu. Tuzo-ro ndi
kuwa Mwenyezimungu, julu ya Almasihi Insa, aníta binguni. 15 Kati yetu
ofwe tikamilike nkati ya kwamini, tiwaze namuna moja noyo. Fala muki-
waza namuna nyengine, Mwenyezimungu akufahamishani. 16 Novyo-sivyo,
vyaatifahamishe Mwenyezimungu, tukeni tifulate novyo.
17 Wanduzangu, zidini kunifulatiza, na watunzeni wenye kufulata nfano
kamili watukolotereni. 18 Kamana vyanukwambireni mara nyingi zawenye,
nepa sambi nankukwambirani tena kuno akinipakatika masozi: wawapo
wengi waténda kamba maaduwi wa nsalaba wa Almasihi‡. 19 Mwinsho
wawo wakwasika, konta wáshugulika kutimiza wájibu wawo wa ubaya§.
Waridãi na vitendo vyawakijuzi kuriwonera haya, ewo wáwaza vinu vya mu-
lumwengu-mu tu basi. 20 Fala ofwe kwetu mbinguni. Noko ndi katinrindira

* **3:5** “Omi niwa wa kabila ya Iziraeli” mana ake “niwa Yahudi”. † **3:5** “Mafarizeu” kundi rimoja rakufulata shariya pakulu. ‡ **3:18** Ewo wakatala faida ya kifo ca Almasihi. § **3:19** Kigeregu: “nlungu wawo ndi tumbo”.

na hamu kuja Nvushi wetu, Mwenye Insa Almasihi. 21 Iye akuja kupindula
mwiri wetu mwepepe-wu ukuwa ntukufu kamba mwiri wake, julu ya uwezo
wake ukidiri kutawala vinu piya.

4

1 Kwa javyo, wanduzangu wapendani wangu, waniri namwe hamu
pakulu, furaha yangu na lemba rangu, zidini koloka kwa kulungana na
Mwenye, wapendani wangu.

Vyalaizire Paulu

2 Nukulebelani nunu Adiya na nunu Iliki, kwa kuntwii Mwenye Insa,
muwe na ankili moja. 3 Na uwe, mwenzangu mwaminifu nkulu, nukulebela
uwasaidiye ewo wanawaka-wo, kamana watenda kazi na juhudi yakwereza
Habari Ngema pamoja nami, na Kelementi, na wenziwe wengine wari nawo
mazina andikíwe mbuku ra mainsha*.
4 Kwa kulungana na Mwenye, furahini daima. Nukwambirani tena,
furahini! 5 Wema wenu wijiwikane ka wanu piya. Kuja ka Mwenye kuwa
karibu. 6 Musifazaike na kinu anta kimoja. Ila cukutowani conse, daima ten-
dani duwa, nlebeleni Mwenyezimungu ejiwe haja zenu, kuno mukishukuru.
7 Mukitenda javyo, salama ya Mwenyezimungu izaídi namuna zetu zakw-
ereriwa, akusungani myoyo yenu na ankili zenu, kwa kuwa mulungana na
Almasihi Insa.
8 Mwinsho, wanduzangu, tunzani vitendo-vi: vitendo vyakweli, vyakuin-
shimika, vya shariya, swafi, vyakwajibisa, vyakutukuziwa, pamoja na piya
vinu vyema na vire vyakujuzi kusifiwa. 9 Vire vyanukufundireni vyamupok-
erere, na vire vyamunisikire na vyamuniwonire nikitenda, zidini kutenda.
Na Mwenyezimungu awápa wanu salama awe pamoja namwe.

Kushukuru ka Paulu

10 Kwa kulungana na Mwenye, niwa radi pakulu kwa kuwa mwinsho
muludira kunipenda. Sikuwa amúkinipendanga, fala amukiwa na nafasi.
11 Vyanamba-vi samba kwa kusakula kinu, konta nirifunda niwe radi na
caniri nawo noco. 12 Omi nukwijiwa hali yakwisiwa, na nukwijiwa novyo
hali yakupata vinu vingi visakikana. Nirifunda namuna ya kuwa radi kila
mahala na kila hali: anta nikute au anta inikore njala, nukuwa radi. Kuwa
nawo kinu cingi au kutowa kuwa nawo, nukuwa radi. 13 Nikidiri kutenda
vinu piya julu ya ire anípa nguvu. 14 Novyo-sivyo, mutenda sana kunisaidiya
panikiwa na mashaka.
15 Na umwe wanyewe waFílipi, mukwijiwa novyo kuwa pananzire kw-
ereza Habari Ngema panilawire Makedoniya, aiwerepo jamati nyengine ya
wenzangu yakunípa newo kupokerera ila umwe tu basi. 16 Anta paníkiwa
inti ya Tesalonika, novyo muniperekera, zaida ya mara moja, nsaada
wa vinu vyanikisakula. 17 Siyo kuwa nísakula kumeriwa vinu, fala vina-
jibu muzidi kongeziwa thawabu zenu. 18 Nipokerera piya vinu, nanawo
vingi vyawenye! Viningipa vinu vyamuniperekere na Epáforaditu. Viwa
kamba swadaka yakunuwira sana, kafara yakusakikana na yakumwajibu
Mwenyezimungu. 19 Na Nlungu wangu akupeni kila kinu camusaka conse,
kwa utajiri wake ntukufu julu ya Almasihi Insa. 20 Basi, Mwenyezimungu
Baba wetu atukuziwe kwa daima milele. Aamina.

Salamu za mwinsho

* **4:3** Ero buku-ro randikiwa mazina a wanu wari nawo mainsha mapya julu ya Insa Almasihi.

21 Salamu zawo piya watakatifu, walungane na Almasihi Insa. Wanduzangu wari nomi, newo novyo wakuperekerani salamu.
22 Wakuperekerani salamu piya watakatifu, kuzidi wanu wakola kazi kunyumba ya Nfalume nkulu Kaisari.
23 Rehema ya Mwenye Insa Almasihi iwe namwe.

Waraka ya Paulu ka waKolosayi

Mwanzo

Kolosayi íkiwa kaya maalumu ya Áziya, kúkiwa kitambo ca kilometuru miya na sitini upande wa malawira-juwa wa Efezu. Paulu ákiwa saanafika Kolosayi fala ákiwa radi kusikira kuwa wenye kwamini wa Kolosayi wankuntumaini Insa kanguvu. Ewo wâsikira Habari Ngema zikereziwa na mwenye mmoja wakwitiwa Epáfora akikalanga noko, fala kwa nowo wakati-wo, iye kâfungiwa nkalaboshu pamoja na Paulu.

Kolosayi, wenye kwamini wengi wákiwa wanu Sawari-Mayahudi, na kati yawo wamojawapo wazowereziwa inlimu sazifãi. Wakidaniza kuwa wájuzi kuwambudu malaika pamoja na viyumbe vyengine saviwoneka ikiwa wasakula kumwambudu Mwenyezimungu. Fala Paulu akisaka kuwa ewo wereriwe kuwa Almasihi kawa pamoja na Mwenyezimungu mbinguni, katawala julu ya piya viyumbe vya uwezo vyakuwoneka na saviwoneka. Ndi ntamana wanu wajuzi wamwabudu Almasihi. Iye ndi nkulu kwa piya wengine, na ndi kiswa ca jamati.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa nafsi ya Mwenyezimungu,
na mwenzangu Timotiyu, tukwandikirani eyi waraka-yi 2 umwe, wenye
kwamini wa Kolosayi, wanduzetu makamilifu mulungane na Almasihi.
Mwenyezimungu Baba wetu akujanliyeni rehema na salama.

Kushukuru ka Paulu

3 Patukulebelelani duwa ponse, daima tinshukuru Mwenyezimungu, Baba
wa Mwenye wetu Insa Almasihi, 4 konta tisikira kuwa muntumaini Almasihi
Insa, na watakatifu piya muwapenda. 5 Mutenda javyo kwa tamaa yamu-
tuririwe mbinguni, yamwanzire kusikira julu ya usemi wakweli wa Habari
Ngema 6 yukufikireni umwe. Eyo Habari-yo, kamba vyaikula na vyaipa
visumo ulumwengu nzima, na kati yenu novyo iwankukula na iwankupa,
tangu suku yamusikire kuhusu rehema ya Mwenyezimungu, yamwereriwe
ka ukweli. 7 Eyo murifunda na Epáfora, mwenzetu mpendani wetu, ntumisi
kamilifu wa Almasihi kwa ajili yenu. 8 Novyo iye katereza kuhusu pendo
renu rilawa nRoho Takatifu.

Duwa ka wenye kwamini

9 Kwa javyo, tangu suku yatanzire kusikira, ofwe atinamba kwasa kukule-
belelani duwa. Tinlebela Mwenyezimungu akwijazeni wijiwifu piya na
werevu ulawa nRoho mwake, mwereriwe nfululu vyaasaka iye, 10 ipate
muinshi kamba vinjuzi kuinshi munu alungána na Mwenye, kwa na-
muna vyavimwajibu iye. Namuna-yo ndi kupa visumo kwa piya vitendo
vyenu vyema, na kukula kwenu mukimwijiwa Mwenyezimungu nfululu.
11 Tukulebelelani murimbisiwe kwa nguvu piya za uwezo wa utukufu
ipate muhitamili daima na imani pamoja na radi, 12 kuno mukishukuru ka
Mwenyezimungu Baba. Iye akukidiriseni kupata fungu ra irati ya watakat-
ifu wari nkati ya nuru. 13 Iye ndi atilavire nkati ya uwezo wa kisi, akitisamisa
akitingiza muufalume wa Mwanawe waampenda iye. 14 Julu ya Mwana-yo,
tikomboriwa, dambi zetu ziswamiiwa.

Almasihi kawa julu ya viyumbe piya

15 Almasihi ndi nfano wakuwoneka wa Mwenyezimungu saawoneka,
iye ndi ntanzi*,
kábula ya kumbiwa viyumbe piya.
16 Kamana julu ya Almasihi,
piya viripo mbinguni na duniya vyumbiwa,
vinu vyakuwoneka na saviwoneka,
vyakuwa na nguvu ya kiroho au nguvu ya kibinadamu,
vyakutawala au vya mamulaka pakulu.
Piya vyumbiwa julu yake, na kwa ajili yake.
17 Iye kawapo tangu savinombiwa viyumbe piya,
na iye ndi aténza kuwapo vinu piya.
18 Iye ndi kiswa ca jamati, mwiri wake.
Iye ndi mwanzo, na ntanzi kufufuriwa ka wafwi,
ipate kwa vinu piya, apate mahala patanzi.
19 Kamana vimwajibu Mwenyezimungu kuwa
namuna zake piya ziwe nkati ya Almasihi.
20 Na vimwajibu novyo viyumbe piya kupatanisa naye julu ya Almasihi,
julu ya damu yake itawanyike pansalaba.
Kwa javyo, viyumbe piya, mulumwengu-mu au mbinguni,
vikare kwa usalama na Mwenyezimungu.

21 Nomwe novyo mida múntula minyongo Mwenyezimungu, na mukiwa
maaduwi wake julu ya vitendo vibaya vyamukiwazanga na vyamukiten-
danga. 22 Fala sambi, julu ya kifo ca mwiri wa Almasihi, Mwenyezimungu
katula mupatane naye, ipate muwajise mbere yake wari watakatifu na
swafi, sawana lawama. 23 Fala ibidi muzidi kutumaini, kwamini kwenu
kuwe kamba aliserusu ya nyumba yakukomala, saisakikana kukupani tamaa nyengine koliko yamupokerere pamusikire Habari Ngema. Eyi Habari-yi wereziwa wanu piya mulumwengu-mu. Noyo yanitumikire omi Paulu.

Paulu atabika kwa sababu ya wenye kwamini

24 Sambi, niwa radi kutabika kwa ajili zenu. Nankutimiza na mwiri wangu
tabu zibakire zaakitabika Almasihi. Nisaka kutenda javyo kwa ajili ya
jamati, mwiri wa Almasihi. 25 Nilawirira kuwa ntumisi ka wenye kwamini,
kwa kuwa Mwenyezimungu kanigabizi kazi ya kukwerezani piya Habari za
Mwenyezimungu. 26 Wakati upitire, Mwenyezimungu kâwafisa wanu piya
ngano yake fala epa sambi kankuwolotera wanu wake watakatifu. 27 Ka
watakatifu-wo, Mwenyezimungu asaka awafafanurire utajiri wa utukufu wa ngano-yo mbere ya wanu Sawari-Mayahudi. Eyo ngano-yo ndi Almasihi ari mmyoyo mwenu, ndimana muwa nawo tamaa yakuvuza vinu vya utukufu visáka kuja.
28 Kwa javyo, tíwereza habari ya Almasihi. Títumira wijiwifu piya kunlanga na kunfunda kila munu ipate tinjise munu-yo mbere ya Mwenyezimungu
wakutimu, kulungana na Almasihi. 29 Kwa noyo anzima-yo, nítenda juhudi
yakukola kazi na uwezo piya waanipa. Uwezo-wo útenda kazi kanguvu nkati yangu.

2

1 Kamana nísaka umwe mwijiwe kuwa nankukola kazi kanguvu zangu piya ipate nukusaidiyeni umwe na wenye kwamini wekála Layodikeya,

* 1:15 Kwa javyo, ndi nriti wa Baba.

na wengine sawanamba kuniwona uso ka wajii. [2] Nankukola kazi javi
ipate myoyo yawo irimbisiwe, ilungane julu ya kupendana. Kwa javyo,
muwe nawo utajiri wa uhakika wakweli, ipate mwereriwe nfululu ngano
za Mwenyezimungu, ziri kolotiwa julu ya Almasihi. [3] Kati yake, afisiwa mali
piya a wijiwifu na werevu. [4] Evi nukwandikirani ipate musitesiwe na munu
mmojawapo na masemo a kukugilibuni. [5] Kamana ingawa mwiri wangu
auri pamoja nomwe, fala moyo wangu uwa noko. Na nukutenderani radi
kwa kwijiwa kuwa múpangana vyema, na moloka nkati ya kwamini kwenu
mulungana na Almasihi.

Mana a kulungana na Almasihi

[6] Ndimana, kwa kuwa munkubali Almasihi Insa awe Mwenye wenu,
enendani kwa kulungana naye. [7] Tulani mizipe yenu nkati yake, jengani
mainsha enu julu yake, kamilikani kwamini kwenu kamba vyamufundiwe,
na shukuruni pakulu!

[8] More-more, asukuteseni munu kukwiwirani uhuru wenu julu ya na-
muna zake za mawazo, sazifãi kinu. Eyo mawazo-yo aaja na Almasihi,
ila alawirira nkati ya tabiya za wanu au mashetwani wataware mu-
lumwengu-mu. [9] Musitesiwe konta Almasihi, paakiwapo mulumwengu-mu,
mwiri wake zimwikala ka kumwijala piya namuna za kiMwenyezimungu.
[10] Nomwe, kwa kuwa mulungana naye, akwijareni mainsha kamili, konta
iye ndi kiswa ca piya wari kutawala na wari na mamulaka.

[11] Kwa kulungana naye mwingira itani, fala siyo itani yawengiziwe wanu
mmwiri, ila itani yakulawa ka Almasihi*. [12] Almasihi katenda javyo wakati
umwe wamoziwe. Iwa kamba muzikiwe pamoja naye na, julu ya kwamini
uwezo wa Mwenyezimungu anfufure Almasihi ka wafwi, mufufuke naye
novyo. [13] Mida, umwe mûfwa nkati ya tabiya zenu za dambi, na kwa
kuwa ámuri Mayahudi amufulata Shariya†. Fala sambi, kwa kulungana
na Almasihi, Mwenyezimungu kakupani mainsha mapya. Iye katiswamii
piya madambi etu, [14] kafuta waraka yaândikiwe deni yetu ya madambi,
ikitilaumu kwa sababu ya kutowa kufulata Taureti. Kweli, paagomezeriwe
Insa, waraka-yo Mwenyezimungu kagomezera nopo, ndimana aina nguvu
tena. [15] Pansalaba nopo, Almasihi kawashinda wari kutawala na wari na
mamulaka, kawalavya nguvu zawo piya. Kawafezeyi mbere ya viyumbe
piya, kawalongoza washindiwe nkonjo nzima.

[16] Kwa sababu ya piya-vyo, musimwase munu kukulaumuni kuhusu
shuruti ya kurya au kunywa, suku maalumu yakuntukuza Nlungu, sherehe
yakuwoneka mwezi mupya, au suku maalumu yakupumula. [17] Evyo
vitendo-vyo piya víkiwa kinviri ca ukweli mpaka paufikire ukweli, na ukweli
wawenye ndi Almasihi. [18] Musimwase munu mmojawapo kukulavyani
thawabu zenu kwa kukukenekezerani kuwa murinyenyekeye savijuzi au
muwambudu malaika. Munu kamba-yo aritula ubora koliko umwe kwa
sababu ya kumwisukira ruhuya maalumu, fala aridãi bila shariya, mawazo
ake a kibinadamu, [19] kasa kulungana na kiswa cake. Kiswa-co ndi Almasihi
alongóza vifingo vya mwiri wake piya, ipate vitayiwe nguvu, vilunganisiwe
na malungo pamoja na mizipe, mwiri ukurisiwe na Mwenyezimungu.

More-more na minabii walongo

* **2:11** Itani yakulawa ka Almasihi ulaviwa upande wetu uri nawo wájibu wa vitendo vya madambi.
† **2:13** Kigeregu: “kwa kuwa amwingire itani ya mwiri”.

[20] Umwe, kwa kuwa mufwa pamoja na Almasihi, mwanawo uhuru kati ya mashetwani wataware mulumwengu-mu. Sambi, mbana musikiriza shuruti za mulumwengu-mu? Musisikirize shuruti zamba javi:
[21] “Musikumbure” wala “Musirye” wala “Musitumire”. [22] Shuruti kamba-zi, piya zihusu vinu vyakutumira vikipita. Ezo ngano na inlimu za wanu.
[23] Wanu walazímisha nozo shuruti-zo wáwalanda wejiwifu. Ewo wákenekeza wanyewe vitendo vya dini fala dini-yo ndi ya binadamu. Wákolota kunyenyekeya fala sakuri kakweli, na upande wa dini yawo, wáritabisha mwiri wawo wanyewe. Fala evyo avifãi kinu, avinsaidiya munu kushinda wájibu wake wa kibinadamu.

3

Namuna nyipya ya kuinshi kulungana na Almasihi

[1] Paafufuke Almasihi, nomwe novyo mufufuka. Ndipairi sakulani vinu vya mbinguni, kaari Almasihi upande wa nkono nriro* wa Mwenyezimungu. [2] Musishugulikire vinu vya mulumwengu-mu, ila shugulikirani vinu vya mbinguni. [3] Kamana mufwa, na mulungana na Mwenyezimungu, mainsha enu afisiwa pamoja na Almasihi. [4] Almasihi ndi mainsha etu a kweli. Iye paasaka kulawirira tena mulumwengu-mu, nomwe novyo mukuja kulawirira pamoja naye nkati ya utukufu wake.

[5] Ndimana wájibu wenu wa kibinadamu, ulayani: lukware, ucafu, hamu mbaya, wájibu mbaya, na coyo, konta coyo sawa-sawa na kuwambudu maswanamu. [6] Kwa sababu ya novyo, ikuja nyongo yakofya ya Mwenyezimungu. [7] Mida noyo nyongo-yo yanza kukwambatani, konta mukitenda novyo vitendo-vyo. [8] Fala sambi umwe, asani evyo vitendo-vyo piya: kukimiwa, nyongo, ubaya, kukufuru, pamoja na kusowera caputu.
[9] Musitesane konta amuri camukiwa mida, amutenda tena tabiya zamukitendanga. [10] Ila lawirirani kuwa wanu wapya, wakupinduriwa upya kila mara ipate muwe nawo wijiwifu nfululu munlande iye akumbireni.
[11] Wakati-wo, avimmweri tena Yahudi wala Saari-Yahudi, ataiwe itani wala satayiwe, nshenzi wala asilimuke, ntwana wala nlungwana. Ila Almasihi tu ndi vinu piya, na iye ainshi nkati ya wanu wake piya.

[12] Umwe ndi mutondoriwe na Mwenyezimungu, watakatifu, na wenye kupendiwa. Ndimana ritayeni moyo wa huruma, wema, kurinyenyekeya, wororo, na wakuvumirira. [13] Hitamiliyanani munu na mwenziwe. Ikiwa mmojawapo kakosiwa, swamiiyanani. Kamba Mwenye vyakuswamiireni umwe, nnomwe novyo swamiini. [14] Kinu bora koliko piya-vyo ndi kupendana, konta kupendana ndi lundo kamilifu ra kulungana. [15] Asani salama yaakupani Almasihi ikulongozeni nkati ya roho zenu konta kwa salama mwitiwa muwe mwiri mmoja. Na muwe wanu wakushukuru.
[16] Habari kuhusu Almasihi, ikwijareni pakulu ipate mufundane na mudumane kwa wijiwifu piya. Mukinsifu Mwenyezimungu na shukurani mmyoyo mwenu, julu ya nyimbo za zaburi, kaswaida, na nyimbo zakuja na Roho wa Mwenyezimungu. [17] Basi, piya vyamutenda au vyamwamba, tendani kwa zina ra Mwenye Insa, kuno mukinshukuru Mwenyezimungu Baba wetu kwa piya vyaatitendere Almasihi.

Namuna za kuinshi pakaya

* **3:1** “Nkono nriro” ndi mahala pakusifiwa.

18 Umwe waka mulombiwe, kila mmoja ansikirize nlumake konta evi ndi
vyawajuzi kutenda wafulati wa Mwenye. 19 Umwe walume mulombire, kila
mmoja ampende nkawake sana-sana, asiwepo wakuntabisha nkawake.

20 Umwe wana, wasikirizeni kwa kila namuna wawa zenu, konta javyo
ndi vyavimwajibu Mwenye Insa. 21 Umwe wawawa, musiwandibu wanenu
daima ipate wasiuzunike.

22 Umwe watwana, wasikirizeni kwa kila namuna mamwenye wa mu-
lumwengu-mu. Daima, kuwapo wanyewe au kutowa kuwapo, kolani
kazi sana. Musitende kamba wasakula kutenda vyakuwajibu wanadamu
basi, ila na myoyo ya ukweli, ritureni kuwa watumisi wakumwinshimu
Mwenye Insa. 23 Kwa piya vyamutenda vyonse, musiture kuwa mwankun-
tumika binadamu. Ila tendani kanguvu kamba múri kuntumika Mwenye
Insa. 24 Kumbukirani kuwa mukuja kupokerera tuzo ya irati ka Mwenye
wawenye. Kusema kweli, wamuri kuntumika ndi Mwenye Almasihi.
25 Kamana ware waténda vibaya wakuja kuhukumiwa kwa vibaya vyawa-
tendire. Aipo namuna yakusiyana.

4

1 Umwe mamwenye, kwa kuwa mukwijiwa kuwa nomwe novyo
mwanawo Mwenye wenu mbinguni, watafitini sana watwana wenu kwa
shariya na haki.

Paulu awalanga wenye kwamini

2 Zidini kulebela duwa, mukirinang'anizira na mushukuru. 3 Nofwe
novyo tilebeleleni duwa ipate Mwenyezimungu atifungurire nryango tipite
tikereza Habari yake, mpango kuhusu Almasihi sawejiwa wanu mpaka
sambi-pa. Kwa sababu yakupita nikereza, noko ndi canifungiriwe nkal-
aboshu-mu. 4 Basi, lebelani duwa ipate omi nereze usemi-wo sana-sana
kamba vyanijuzi kwereza.

5 Muwe wejiwifu mbere ya wanu sawamwamini Almasihi. Mukipata
atuwa, tumirani kwa namuna ngema. 6 Mukipakanira na wanu, mwaha
wenu unowe kamba cakurya cakulungiwa munyu. Mwijiwe vyakunjibu kila
mmoja.

Salamu za mwinsho

7 Tikiku, nduyetu wakupendiwa, akwerezani hali yangu piya. Iye ntumisi
mwaminifu na pamoja nomi antumikanga Mwenye. 8 Basi ndi canukuperek-
ereni umwe Tikiku-yo ipate mwijiwe hali yetu, na iye akurimbiseni myoyo.
9 Onezimu, nduyetu mwaminifu, wakupendiwa, ari munkonjo mwenu, iye
pamoja na Tikiku vinu piya vikuna kuno wákwijiwisani.

10 Arishitariku afungiwe pamoja nomi akuperekerani salamu, pamoja na
Maruku nduye Barinaba. Kuhusu Maruku, musikira sana-sana vyatuku-
laizireni kuwa paája kukuwonani, mumpokerere vyema. 11 Insa (wakwitiwa
zina rengine Zushutu), iye novyo akuperekerani salamu. Nkati ya Mayahudi
wenye kumwamini Almasihi, ewa watatu-wa tu basi ndi wakola kazi nomi
yakwereza ufalume wa Mwenyezimungu. Ewa ndi wanirimbisa moyo.

12 Epáfora, antúmika Almasihi Insa, na iye novyo ari kati ya nkonjo wenu,
akuperekerani salamu. Daima átenda jitiyadi yakukulebelelani duwa, ipate
moloke, muwe makamilifu, na muwe na hakika pakulu kuhusu piya nafsi ya
Mwenyezimungu. 13 Nikwakikisha kuwa Epáfora akushugulikirani pakulu
umwe pamoja na wanu wari makaya makulu a Layodikeya na Hiyerapori.

[14] Luka, dotoru wetu wakupendiwa, pamoja na Dema wakuperekerani
salamu. [15] Tiwaperekera salamu wanduzetu wa Layodikeya, nlumbwetu
Ninfa, pamoja na jamati ya wenye kwamini ijumananga nnyumba mwake.

[16] Eyi waraka-yi mukisa kufyoma, waperekereni wenye kwamini wa
Layodikeya ipate newo novyo wakafyome. Na waraka yaniwaperekere
wanduzetu wa Layodikeya, ikija kwenu, nomwe mufyome. [17] Na Arikipu
mwambireni javi: "Tunza kazi yaugabiziwe na Mwenye Insa utimize."

[18] Mwinsho, omi Paulu nankukusalimuni ka kukwandikirani na makono
angu mwanyewe.

Musiriware kuwa nifungiwa nkalaboshu.

Rehema iwe nomwe!

Waraka 1 ya Paulu ka waTesalonika

Mwanzo

Paulu paakikola kazi pakulu Tesalonika apate mainsha a kutwa, kâfungula noko jamati. Tesalonika íkiwa kaya maalumu ya Geresiya. Wafulati wa Insa wengi wa Tesalonika mida wâkiwabudu maswanamu, wákiwa sawanamba kwijiwa njira ya Insa. Fala wakimwamini Mwenye Insa, wákiwa makamilifu, ntamana habari zenera inti ire piya. Dalili eyi ndi waraka yakwanza yaandike nkati ya piya Injili. Eci kitabu-ci candikiwa mwaka 51 bandi ya Almasihi.

Wákiwapo wanu wamojawapo wanza kubishana na Paulu, ikibidi kuwatira akuka Atena. Fala kampereka rafiki yake nnemba wakwitiwa Timotiyu ipate akawone vyawari kuinshi wenye kwamini Tesalonika kure. Timotiyu paaludire, kampa Paulu habari ngema futi za pendo na kwamini ka wafulati wa Insa kaya ya Tesalonika.

Zíkiwapo tafauti mmojawapo njamati. Wakazi wengine wênuka konta wakidaniza kuwa Mwenye Insa kawa karibu ya kuludi. Wengine wafazaika konta jamaa zawo wâfwa Almasihi saanaludi. Basi Paulu akiwambira mambo ája kukuna wakati wasaka kuludi Mwenye Insa, na namuna vyawakijuzi kuinshi mpaka nowo wakati-wo.

Salamu

1 Omi Paulu na Sila* pamoja na Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-yi
umwe wanu wa jamati ya Tesalonika, umwe muri upande wa Mwenyez-
imungu Baba na Mwenye Insa Almasihi. Rehema na salama viwe namwe.

Mifano ya kwamini ka waTesalonika

2 Daima tinshukuru Mwenyezimungu ka umwe piya. Patitenda duwa,
nomwe tukulebelelani. 3 Patisowera na Mwenyezimungu Baba wetu, tiwaza
kazi yamukorire kwa kwamini kwenu, tabu yenu nkati ya kuwapenda
wenzenu, na namuna zamuri kuhitamili kwa sababu ya tamaa ya Mwenye
wetu, Insa Almasihi. 4 Kamana umwe, wanduzetu mupendiwe na Mwenyez-
imungu, tukwijiwa kuwa iye kakutondolani. 5 Tukwijiwa evi konta paifikire
Habari Ngema kwenu umwe, aiwere julu ya usowezi tu basi, ila novyo
julu ya alama za uwezo waatendire Roho Takatifu pamoja na uhakika piya.
Mukwijiwa tabiya zetu patikiwa pamoja, kwa fadili yenu. 6 Basi, umwe
mupokerera habari na radi yakuja na Roho Takatifu, ingawa ikujisirani tabu
nyingi. Kwa javyo, umwe mufulatiza nfano wetu na nfano wa Mwenye Insa.
7 Kwa namuna-yo, anta umwe wanyewe mulawirira kuwa nfano mbere ya
wenye kwamini piya wa Makedoniya na wa Akaya. 8 Kamana usemi kuhusu
Mwenye Insa wankuvuma ulawa kwenu mpaka ka wanu wa kila upande wa
Makedoniya na wa Akaya. Kila mahala vyankusikirikana kuwa munwamini
Mwenyezimungu, kwa javyo aisakikana ofwe kuwambira kinu. 9 Ewo
wanyewe wankuzidi kusowera kuhusu namuna ngema pakulu zamutipok-
erere, na namuna vyamuzungunukire ka Mwenyezimungu, mukitipuka
milungu ya ulongo ipate muntumike Nlungu hai na wa ukweli. 10 Na nowo
wankusowera namuna vyamurindira na radi pakulu kuja ka Mwana kulawa

* 1:1 Sila zina rengine Silvanu.

binguni†. Iye ndi Insa, afufuriwe na Mwenyezimungu ka wafwi, mwenyé kutombola ofwe nkati ya hukumu yakofya isaka kuja.

2

Paulu akumbukira wakati wekare Tesalonika

1 Wanduzetu, mukwijiwa kuwa kuja kwetu ofwe kukuwonani akuwere
ka bure. 2 Mukwijiwa kuwa titabika na atipata matukano kaya ya Filipi.
Novyo-sivyo, Nlungu wetu katisaidiya kukwerezani bila wofi Habari zake
Ngema, ingawa wanu wengi wakibishana nafwe. 3 Vyatukutafadalireni
sivyo vya ukosa, wala vya ucafu, wala atiyerere kukutenvyani. 4 Kwasa
javyo, kwa kuwa titondoriwa na Mwenyezimungu, tigabiziwe kwereza
Habari Ngema, tísowera kamba mashikarakanzi wake. Anzima yetu siyo
yakuwajibu wanadamu ila yakumwajibu Mwenyezimungu, apíma myoyo
yetu. 5 Kamana mukwijiwa kuwa atinamba kuyerera kukutenvyani julu ya
kukwambirani vinu vyema-vyema kuhusu umwe. Na atukutafitireni kuwa
marafiki zenu ipate mutipe nzuruku. Mwenyezimungu neye shahidi wetu.
6 Wala atisakure kusifiwa na munu mmojawapo, atisakure kwenu umwe
wala ka munu mwengine, 7 ingawa tanawo haki ya kukukenekezerani vinu
konta tiwa mawalii wa Almasihi. Fala tíkiwa pamoja namwe kwa namuna
ngema, kamba ametoto vyawatafiti wanawe. 8 Tukupendani pakulu, nta-
mana tiwa radi, siyo kwa kukwerezani Habari Ngema ya Mwenyezimungu
tu basi, ila kukupani novyo mainsha etu awenye, konta mulawirira kuwa
wapendani wetu.

9 Wanduzetu, amukumbukira vyatikorire kazi pakulu na tabu nyingi za-
wenye? Tíkikola kazi usiku na nsana ipate, patukukwerezani Habari Ngema
ya Mwenyezimungu, vyatikitumira isiwe garama yenu umwe. 10 Umwe
wanyewe muwa mashahidi wetu, na Mwenyezimungu neye novyo shahidi
wetu, kuwa namuna yetu íkiwa takatifu, kamilifu, na bila makosa kwenu
umwe wenye kwamini. 11 Mukwijiwa kuwa kila mmoja kati yenu tintafiti
kamba wawa vyawatafiti wanawe wa kuwapongola. 12 Tukurimbisani
myoyo, tukunyamazani, na tukutafadalini, ipate muinshi kamba vyawajuzi
kuinshi wanu walungána na Mwenyezimungu, ire akwitireni muwe upande
wa utukufu muufalume wake.

13 Ofwe tizidi kunshukuru Mwenyezimungu kwa kuwa, pamupoker-
era usemi wa Mwenyezimungu wamusikire kwetu ofwe, mukubali na
radi, mwakikisha kuwa auwere usemi wa wanu tu basi ila uwa usemi
wa Mwenyezimungu. Kweli-kwelini ndi nowo, uri kukola kazi kwenu
umwe wenye kwamini. 14 Kamana umwe, wanduzetu, muwalanda
ware walungane na Insa Almasihi mmajamati a Mwenyezimungu Yudeya.
Konta wákitabika kulumbatiwa na Mayahudi wenziwawo, na umwe novyo
múkitabika, kulumbatiwa na wenzenu. 15 Mayahudi wamojawapo wamulaya
Mwenye Insa, wawólaya minabii, na ofwe watituwisa. Ewo awajibisa ka
Mwenyezimungu na wawalumbata wanu piya. 16 Wakenekeza kutiziwiya
tisiwereze wanu Sawari-Mayahudi wasivushiwe. Kwa javyo, wawankuzidi
kongeza madambi awo. Fala mwinsho, iwagwirira hukumu ya Mwenyez-
imungu.

Paulu kumwajibu kuludira Tesalonika

17 Kuhusu ofwe, wanduzetu, patasane nomwe kwa suku aba (ingawa
myoyo yetu daima iwa pamoja namwe), tíkiwa nawo hamu pakulu namwe,

---

† **1:10** Kuja ka Mwana wa Mwenyezimungu mara yapiri.

vikitajibu pakulu tiwonane uso ka wajii. 18 Vitajibu pakulu kuja kukuwo-
nani. Nomimi Paulu nikenekeza kuja eko zaida ya mara moja, fala Ibilisi
katiziwiya. 19 Kusema kweli, kinani citipa tamaa na radi? Lemba retu mbere
ya Mwenye Insa paasaka kuludi ndi repi? Ndumwe-po! 20 Basi, umwe ndi
mutikurisa viswa na ndi mutitenza kuwa radi!

3

Kuzuru ka Timotiyu na vyema vyereze

1 Ndimana, patikidirire kurinda tena kusikira habari zenu, tinuwiya
vyema omi na Sila tikare yeka yetu Atena kuno, 2 timpereke Timotiyu
aje akuwoneni. Iye ndi nduyetu ari kukola kazi ya Mwenyezimungu
pamoja nofwe, ya kwereza Habari Ngema ya Almasihi. Timpereka ipate
akoloseni na akurimbiseni myoyo nkati ya kwamini kwenu, 3 ipate asiwepo
wakukafílika nezi tabu zamuri kukuna-zi. Kamana mukwijiwa wanyewe
kuwa ofwe wafulati wa Insa tijuzi tirindire kutabika. 4 Kamana, anta
patikiwa onse kwenu-ko, tukwambirani tangu mida kuwa tikuja kulum-
batiwa, sawa-sawa kamba vyamwijiwa vikunire. 5 Kwa javyo, panitowire
kukidiri kurinda habari zenu, nukuperekerani Timotiyu aje ejiwe kuhusu
kwamini kwenu. Nukukoperezani kushetwaniwa na mwenyé kuwashet-
wani wanu*, na kazi zetu azingari kufãi kinu.

6 Fala epa sambi Timotiyu kaludi, kalawa kwenu-ko kaja kuno. Kaja
nawo habari ngema ya kwamini kwenu na pendo renu. Katambira kuwa
mwankutikumbukira daima na radi, na mwanawo hamu ya kutiwona,
kamba ofwe novyo. 7 Basi wanduzetu, ingawa tanawo tafauti nyingi na
titabika pakulu, habari za kuwa mwankuzidi kumwamini Mwenyezimungu
zankutirimbisa myoyo. 8 Epa sambi, kwa kuwa tikwijiwa kuwa mungari
moloke ka Mwenye, javyo tiinshi vyema. 9 Basi, tukushukuruni pakulu ka
Mwenyezimungu! Ofwe tiwa radi pakulu futi mbere ya Mwenyezimungu
kwa sababu zenu umwe! 10 Usiku na nsana, tinlebelela Mwenyezimungu
kwa myoyo yetu piya ipate tije tiwonane uso ka wajii, titimize cukubakireni
muzidi kumwamini Mwenyezimungu.

11 Sambi, Mwenyezimungu mwanyewe, Baba wetu, pamoja na Mwenye
wetu Insa, watilongoze mpaka kwenu. 12 Na Mwenye akukuriseni na
akongezeni pakulu kupendana kwenu watupu na ka wanu piya, kamba
ofwe vyatukupendani umwe. 13 Kwa javyo, pakuludi Mwenye wetu Insa na
watakatifu wake piya, iye akoloseni myoyo yenu muwe takatifu, bila baka,
mbere ya Mwenyezimungu Baba wetu.

4

Inshini namuna za kumwajibu Mwenyezimungu

1 Mwinsho, wanduzetu, tukulebelani na tukutafadalini kwa mamulaka
ya Mwenye Insa, inshini kamba vyamujuzi kuinshi kwa namuna vyatuku-
fundireni, ipate vimwajibu Mwenyezimungu. Nepa mwankuinshi futi, basi
tukutafadilini kuwa muzidi kuinshi javyo pakulu pawenye. 2 Mukwijiwa
ngano zatukupereni julu ya mamulaka a Mwenye Insa. 3 Kamana
vimwajibu Mwenyezimungu ndi kuwa muwe takatifu javyo: murisapuse
lukware. 4 Kila mmoja atunze mwiri wake awe swafi na enshimiwe.
5 Musifulate wájibu mbaya kamba vyawatenda ware sawanshugulikira
Mwenyezimungu. 6 Musimwiwire nduyenu nfulati wa Insa julu ya ku-
tenda lukware, konta Mwenye ariripira ka wanu watenda javyo, kamba

* **3:5** Mwenyé kuwashetwani wanu ndi Ibilisi.

vyatukulaizireni kanguvu tangu-mida. 7 Kamana Mwenyezimungu aatitire
kutenda ucafu ila katita tiwe watakatifu. 8 Basi, munu akatala kufulata shu-
ruti-zi onse aari kunkatarira mwanadamu, ila kawankunkatarira Mwenyez-
imungu, mwenyé kukwisusirani Roho wake Takatifu.

9 Sambi kuhusu kupendana munu na mwenziwe, amusakula kuwa tuk-
wandikireni kinu, kamana Mwenyezimungu mwanyewe kakufundani ku-
pendana. 10 Kweli-kwelini, muwapenda wanduzetu piya wari kuinshi Make-
doniya piya. Novyo-sivyo, tukutafadalini wanduzetu muzidi kuwapenda
pakulu wanduzenu-wo. 11 Tendani juhudi muinshi salama, musitafiti
mashuguli a wanu wengine, na tendani kazi mupate luziki renu, kamba
vyatukulaizireni. 12 Kwa javyo, muinshi vyakujuzi mbere ya wanu sawan-
fulata Insa, na muinshi samusakula luziki ra munu.

Kuja ka Mwenye Insa

13 Epa sambi wanduzetu, vitajibu musitikine kuhusu wenye kwamini
wafwire, ipate musiuzunike kamba wanu wengine sawana tamaa.
14 Kamana, kwa kuwa tikubali kuwa Insa kafwa na kafufuka kankuinshi
tena upya, tanawo uhakika kuwa piya wafwire wakintumaini Insa, ewo
novyo Mwenyezimungu awajisa wawe pamoja naye. 15 Kwa usemi
wa Mwenye, tukwambirani javi, kuwa ofwe tiri hai pakuludi Mwenye
atishubutu kuwonana naye kábula wafwi sawanawonana naye. 16 Kamana
Mwenye akwisuka kulawa binguni, akuja iye mwanyewe paaja kukuwa
akilavya ámuri, nkulungwa wa malaika awatuma malaika wengine, na
baramanda ya Mwenyezimungu ikwibiiwa pom-pooom. Ikisa wafwire
wakintumaini Almasihi, ewo wakuwa watanzi kufufuriwa. 17 Ikisa, ofwe
tíri hai mulumwengu-mu, tibakire-fwe, Mwenyezimungu átitwala pamoja
na wafwi wafufuriwe ware, ipate tikawonane na Mwenye mmawingu
julu. Basi, tikuwa pamoja na Mwenye kwa milele. 18 Ntamana, kwa ewu
usemi-wu, rimbisanani myoyo.

5

1 Kuhusu namuna na wakati wavisáka kukuna piya-vi, wanduzetu,
amusakula kuwa tukwandikireni. 2 Konta umwe mukwijiwa sana-sana
kuwa suku ya kuludi Mwenye ifíka wanu sawarindira, kamba mwivi vyaaja
usiku saarindiriwa. 3 Wakati wanu wawamba javi: "Tankuinshi salama na
tanawo cakurikengera", basi kwa mpunde nowo, cíwesukira kinu cakofya
pakulu, kamba malwazo akupongola akutabika mwanamuka wamimba.
Newo awashubutu kutira tabu zisaka kuja-zo.

4 Fala umwe, wanduzetu, amwenenda pakisi ca utikinífu, ntamana noyo
suku-yo aija kukwisukirani kamba mwivi. 5 Kamana ofwe atiri upande wa
usiku wala upande wa kisi. Piya-mwe muwa wana wa nuru, muwa upande
wa nsana. 6 Basi, tisiriziuke kulala kamba vyawatenda wanu wengine, ila
tirinang'anizire na tiropereze. 7 Wakati wa kulala na wakati wanu wawapita
wakirewa ndi usiku. 8 Fala kwa kuwa tiinshi nsana, tiropereze. Tivarire
kwamini na pendo kamba kinga retu, na nkiswa tivarire kilemba ca tamaa
yakuvushiwa kwetu. 9 Konta Mwenyezimungu aatitondore atikimwire, ila
katitondola tivushiwe julu ya Mwenye Insa Almasihi. 10 Iye kafwa kwa ajili
yetu ipate, tiri hai au tifwire paasaka kuludi Insa, tiinshi tilungane naye.
11 Kwa javyo, tendereranani radi na murimbisanane myoyo, kamba kweli-
kwelini vyamuri kutenda.

Mawaidhwa a mwinsho

12 Wanduzetu, tukulebelani muwainshimu wari kutenda kazi nyingi
kati yenu, wakulongózani upande wa Mwenye, na wakudúmani makosa.
13 Wainshimuni na wapendeni kwa nguvu zenu piya, kwa sababu ya kazi
yawo.

Sakulani kuinshi salama munu na mwenziwe. 14 Vinu vyengine, wan-
duzetu, tukutafadalini muwadume wafuko, warimbiseni myoyo wanu wa
kuwesa tamaa, wasungeni sana-sana wanu wa myoyo myepepe, na muhi-
tamili wanu piya. 15 Nang'anizani kuwa munu asáka kuwa onse asiriripire
mabaya ka mabaya. Ila daima fulatani meema munu na mwenziwe, na ka
wanu piya. 16 Furahini daima, 17 musase kulebela duwa, 18 na cukusinganani
conse, shukuruni ka Mwenyezimungu.

Konta eyi ndi nafsi ya Mwenyezimungu ka umwe mulungane na Almasihi
Insa. 19 Musitende kinu kimojawapo kuziwiya kazi ya Roho Takatifu, 20 wala
musikejeli usemi wa minabii. 21 Camwambiriwa conse, tunzani sana-sana,
cema conse muture mmoyo. 22 Na namuna piya za ubaya zonse, asani.

Salamu

23 Sambi, Mwenyezimungu mwenyé kuwapa wanu usalama, akutureni
kuwa watakatifu nfululu. Na piya-mwe kila mmoja, roho yake, moyo
wake, pamoja na mwiri wake, azidi kutowa kuwa na kosa mpaka suku ya
kuludi Mwenye wetu, Insa Almasihi. 24 Akwitani ndi kamilifu, iye átenda
vyakupereni tamaa.

25 Wanduzetu, pamulebela duwa, tikumbukireni. 26 Komazanani sana-
sana piya wenye kwamini. 27 Nukwamuruni kwa zina ra Mwenye kuwa eyi
waraka-yi wafyomereni piya wenye kwamini. 28 Rehema ya Mwenye wetu,
Insa Almasihi, iwe pamoja namwe.

Waraka 2 ya Paulu ka waTesalonika

Mwanzo

Nkati ya eyi waraka yawaperekera Paulu waTesalonika-yi, iye akwanza kunshukuru Mwenyezimungu konta pendo rawo na kwamini kwawo kukizidi kuka mbere. Zikiwapata tafauti nyingi zawenye fala Paulu kawambira kuwa javyo siyo namuna ya kuwahukumu, ila ndi namuna Mwenyezimungu vyaawayerera wanu kwamini kwawo.

Tesalonika-ko akiwapo munu akipitanga akamba kuwa îja waraka ya Paulu ikwamba kuwa Mwenye kaludi futi. Paulu akiwambira kuwa wasiteseke. Paulu kasowera novyo kuhusu hali mbaya iwapata wanu julu ya ufuko, ntamana kawahimu wanu kuwa wawe na niya ya kukola kazi.

Salamu

1 Omi Paulu, Sila*, pamoja na Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-yi
umwe wanu wa jamati ya Tesalonika, umwe mulungáne na Mwenyezimungu Baba wetu na Mwenye Insa Almasihi.

2 Rehema na salama viwe namwe kulawa ka Mwenyezimungu Baba na
Mwenye Insa Almasihi.

Kurimba moyo wakati wa kulumbatiwa

3 Wanduzetu, tijuzi daima tinshukuru Mwenyezimungu kwa umwe piya.
Kusema kweli, tanawo shariya ya kutenda javyo, konta kwamini kwenu kila
mara kwankukula, na mwankuzidi kupendana pakulu. 4 Kwa javyo, patipita
mmajamati mengine a Mwenyezimungu, tiridãi kuhusu kuhitamili kwenu
na kwamini kwenu, nkati ya piya kulumbatiwa na tabu zamuvumirira.

5 Kutabika kwenu kukolota sana-sana kuwa tírindira kulamula ka shariya
ya Mwenyezimungu. Kwa sababu ya kutabika kwenu, mukuja kuwalangiwa
kuwa na haki ya kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. Kweli,
mwankutabika kwa ajili ya nowo ufalume-wo. 6 Kwa kuwa Mwenyez-
imungu ndi mwenyé shariya, iye awauzunisa wenye kukuuzunisani, 7 na
umwe muri kuuzunisiwa, Mwenyezimungu akupani pumuzi pamoja nofwe,
paaja Mwenye Insa kulawa binguni na malaika wake wanguvu. 8 Iye akuja
nkati ya malulimi a moto, áriripira nfululu ware sawankubali Mwenyez-
imungu na wanu sawafulata Habari Ngema ya Mwenye wetu, Insa Almasihi.
9 Ewo wakuja kutabika hukumu ya kwaribiwa milele, waturiwa baidi ya
Mwenye na baidi ya utukufu wa uwezo wake. 10 Evyo vikúja kukuna
suku Mwenye yaája kupokerera utukufu ka piya watakatifu wake. Piya
wankubáli-wo wakúja kushanga ubora nkulu wa Mwenye. Noyo suku-yo
nomwe novyo mukuja kuwa nkonjo nowo, konta mukubali ushahidi wetu.

11 Kwa anzima-yo, tankuzidi kukutenderani duwa, ipate Nlungu wetu
akutenzeni muinshi kamba wanu wawétire iye wajuzi kuinshi. Mana ake,
mutimize julu ya uwezo wake piya vyema vyamupangire kutenda, na piya
vyema vyamutenda kwa kwamini kwenu. 12 Tilebela duwa javyo ipate zina
ra Mwenye wetu, Insa Almasihi, ritukuziwe kwa sababu yenu umwe, na
umwe musifiwa pamoja naye. Piya-vi víkidirika kwa rehema ya Nlungu wetu
na ya Mwenye Insa Almasihi.

* **1:1** Sila zina rengine Silvanu.

2

Vija kukuna saunafika wakati wa kuludi Mwenye Insa

1 Sambi wanduzetu, tisaka tukwerezeni kuhusu kuludi ka Mwenye wetu
Insa Almasihi na kujumana kwetu mbere yake. 2 Tukulebelani musifazaike
wala musikafilike na ware wapíta wakisema kuwa suku ya Mwenye ifíka
futi. Musiwakubali anta wambe kuwa wapokerera kubushuru kwetu,
kufunda kwetu, au waraka yetu yakwamba javyo. 3 Musirase kukutesani
munu kwa namuna isaka kuwa yonse! Konta noyo suku-yo aifika mpaka
kulawirire kubishana kukulu na Mwenyezimungu. Na "munu mbishi" akúja
kufafanuriwa, ire alamuriwe kuperekiwa motoni. 4 Iye abishana na piya
milungu ya wanu na piya vyakutukuziwa, aritula kuwa bora pakulu koliko
ewo, mpaka atwala cewo ca Mwenyezimungu nNyumba Takatifu, asema
kuwa iye ndi Mwenyezimungu.

5 Amukumbukira kuwa novi ndi vyanûkwambireni panikiwa nomwe?
6 Mukwijiwa kinu cinkatáza kuja sambi-pa, konta mbishi ire akúja ku-
fafanuriwa ukifika wakati waaturire Mwenyezimungu. 7 Kamana ubishi
uwankuwatenza wanu ubaya, newo uwapo futi, fala uwapo kisiiri-siiri kwa
namuna yakuwa uwoniwe basi na wanu wa Mwenyezimungu. Newo úzidi
mpaka aziwíya ubishi-yo alainike. 8 Ikisa "munu mbishi" ndi paája kurolota.
Iye ndi ire ája kushindiwa na Mwenye Insa kwa usemi wake tu basi, na
akwaribiwa kwa nlangaza úja na Mwenye Insa. 9 Kuja ka munu mbishi-yu
áwoneka julu ya kazi yaatenda Ibilisi, atumira uwezo nkulu atende alama
na maajuza a ulongo. 10 Akúja kutumira namuna piya za ubaya awatese
wanu wafulata njira ya motoni, konta wakatala kukubali ukweli uri na
nguvu yakuwavusha. 11 Ntamana, Mwenyezimungu awasa wateseke, newo
novyo wakúja kukubali ewu ulongo-wu. 12 Basi, wakúja kuhukumiwa konta
awakubali ukweli, ila viwajibu vitendo savina shariya.

Wafulati wa Insa wajuzi woloke wantumaini Mwenyezimungu

13 Fala daima tíjuzi tinshukuru Mwenyezimungu kwa sababu zenu, wan-
duzetu, muri kupendiwa na Mwenye, konta Mwenyezimungu kakuton-
dolani kuwa nkati ya wanu watanzi kuvushiwa. Mupokerera kuvushiwa-ku
julu ya Roho Takatifu akutenzani kuwa takatifu, na julu ya kwamini ukweli.
14 Mwenyezimungu kakwitani akuvusheni julu ya Habari Ngema yatipita
tikereza, ipate muvuze nkati ya utukufu wa Mwenye wetu, Insa Almasihi.
15 Basi sambi wanduzetu, olokani na mukorere makono mawiri vyatuku-
fundireni ofwe wanyewe na nkati ya waraka zetu.

16 Mwenyezimungu Baba wetu katipenda, na kwa rehema zake, katinya-
maza milele na katipa tamaa kamili. Basi, tinlebela Mwenyezimungu
pamoja na Mwenye Insa Almasihi, 17 wakunyamazeni myoyo yenu, na
wakupeni nguvu kwa piya vinu vyema-vyema vyamutenda na vyamwamba.

3

Paulu awalebela wenye kwamini watende duwa

1 Mwinsho wanduzetu, tilebeleleni duwa ipate habari kuhusu Mwenye
yangupe kusikirikana na itukuziwe, kamba vyavikunire paifikire kwenu
umwe. 2 Tilebeleleni novyo ipate tivushiwe mmakono mwa wacaputu na
wabaya, konta siwanu piya wamwamini Mwenyezimungu. 3 Fala kamilifu
ndi Mwenye, akupani nguvu na akukengerani mbere ya Ibilisi. 4 Mwenye
ndi atiténza kukwaminini kuwa, vyatukulaizireni, mwankutenda na novyo

muzidi kutenda. 5 Mwenye akulongozeni roho zenu mumpende Mwenyez-
imungu na muhitamili kamba vyahitamilire Almasihi.

Kukola kazi lazima

6 Sambi wanduzetu, tukulaizirani kwa mamulaka a Mwenye Insa Al-
masihi, watanukeni wanduzetu wekare bure, sawafulata tabiya zatiwa-
fundire ofwe. 7 Kamana umwe mukwijiwa sana-sana kuwa mujuzi muti-
fulatize ofwe konta patikiwa onse, atíkare bure. 8 Wala atirire cakurya ca
munu mmojawapo satiripire. Ila titabika na tishugulika usiku na nsana
tikikola kazi, ipate musiremeriwe nofwe. 9 Siyo kuwa atikiwa nawo haki
yakupokerera luziki renu, fala tikisakula tukolotereni nfano mutifulatize.
10 Anta patikiwa nomwe, tukulaizirani javi: "Saasaka kukola kazi onse, aana
haki ya kurya." 11 Kamana tankusikira kuwa kati yenu umwe, wawapo
wamojawapo wekare bure sawakola kazi, ila wápita wakizudari vinu vya
wenziwawo. 12 Ewo wanu-wo tiwalaizira na tiwarimbisa myoyo, julu ya
mamulaka atípa Mwenye Insa Almasihi, kuwa watengemane wakore kazi,
wapate luziki rawo wanyewe.
13 Na umwe wanduzetu, musisokeziwe kutenda meema. 14 Ikiwa kawapo
munu akatála kufulata shuruti zetu za eyi waraka-yi, mmoloteni na
muntanuke ipate awone haya. 15 Fala musinture kuwa aduwi wenu, ila
nsutumuni kamba nduyenu.

Salamu za mwinsho

16 Mwenye mwanyewe, vyaari nviriro wa salama, daima akupeni salama
yake kwa namuna piya. Mwenye awe pamoja namwe piya.
17 Sambi, omi Paulu nukuperekerani salamu, nandika na nkono wangu.
Eyi ndi alama nkati ya piya waraka zangu kuwa omi ndi nipereke. 18 Rehema
ya Mwenye wetu, Insa Almasihi, iwe nomwe piya.

Waraka 1 ya Paulu ka Timotiyu

Mwanzo

Poluvare, Paulu kandika waraka natu ipate awavye ware wakijuzi kukisa mbere kazi yake nkati ya jamati. Timotiyu ákiwa mwana wa kiroho wa Paulu. Ákiwa nnemba fala wa juhudi pakulu, na kâtondoriwa ipate alongoze jamati ya Efezu.

Paulu kandika eyi waraka-yi kiyasi ca 62-64 bandi ya Almasihi ipate anlange Timotiyu kuhusu mwaha wa kulongoza jamati. Akisowera kuhusu namuna yakujuzi kunsifu Mwenyezimungu, visakikana kuwa nkulungwa wa jamati, ngano kuhusu mafunzo saana deretu, na namuna zakuwatafiti wanu njamati. Na kampa nguvu novyo Timotiyu ipate ainshi kwa namuna ya kuwa nfano ka wenye kwamini wengine.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa, kwa ámuri ya Mwenyezimungu
Nvushi wetu na ka Almasihi Insa, tamaa yetu. 2 Nankukwandikira uwe
Timotiyu, mwanangu wa kweli nkati ya kwamini. Mwenyezimungu Baba
wetu, pamoja na Almasihi Insa, Mwenye wetu, wakujanliye rehema na
salama, na wakutendere huruma.

Musifulate inlimu saziri za ukweli

3 Kamba vyanukutafadalire panikuka Makedoniya, wikare Efezu noko
ipate uwatume wanu wamojawapo wasifunde inlimu nyengine, 4 wala
wasisikirize hadisi wala kufulatana ka marikolo mengi a wámida, vinu
vyakusalamula kukaidiyana sakuna mana, kwasa Mwenyezimungu vyaa-
pangire, vijiwikana ka kwamini. 5 Sambi, kukutuma-ku kusudi yake ndi
pendo rilawa mmoyo swafi na moyo sausasuka na kwamini ka ukweli. 6 Evi
wanlimu walongo wamojawapo nakubonya wazungunukira masemo saana
mana. 7 Ewo viwajibu wawe wanlimu wa shariya bila kwereriwa vyawari
kwamba wala vinu vyawari kukenekezera.
8 Na tikwijiwa kuwa shariya ngema pakulu akitumira munu kwa shariya.
9 Tikwijiwa javi, kuwa shariya awesusiriwe wari na shariya, ila wesusiriwa
sawatenda shariya na wabishi, makafiri na wamádambi, watafíti vitakatifu
kwa namuna mbaya na sawainwishimu Mwenyezimungu, wenye kuwolaya
wawa zawo au mama zawo au munu asaka kuwa onse. 10 Wesusiriwa
wanu wa lukware, walume na waka wakulólana watupu, wawaténda utwana
wenziwawo, walongo, walapíra vinu vya ulongo, na wengine waténda vinu
vyengine-po vyakusiyana na mafunzo meema 11 asemiwe nkati ya Habari
Ngema ya utukufu wa Mwenyezimungu, Mwenyé kutukuziwa, yaniga-
biziwe omi.

Paulu ashukuru huruma za Mwenyezimungu

12 Nishukuru pakulu ka Almasihi Insa, Mwenye wetu, anipere nguvu
kamana kaniwona kuwa mwaminifu, akinitula muutumisi wake, 13 ingawa
mida nikikufuru, nikiwalumbata wenye kwamini, na níkiwa mmani. Fala
niwoneriwa huruma kwa kuwa níkitenda sanamini na nikitikina. 14 Neema
ya Mwenye wetu inijala tele-tele, pamoja na kwamini na pendo ka Almasihi
Insa.
15 Mafunzo kamilifu na ajuzi akubaliwe nfululu kuwa Almasihi Insa kâja
mulumwengu-mu awavushe wamádambi, na nowa nizidire ndumi, 16 fala

niwoneriwa huruma ipate julu yangu omi Almasihi Insa olote imani pakulu,
iwe nfano ka ware wája kunkubali iye wapate mainsha a milele. 17 Basi,
asifiwe nfalume wa enzi piya, Mwenye saafwa na sawoneka, Nlungu mmoja
tu basi! Iye ajuzi atukuziwe kwa milele! Aamina.

18 Uwe-po, mwanangu Timotiyu, eku kukutuma-ku nankukutumaini
kamba vyavibushuriwe mida kuhusu uwe, ipate kwa sababu ya javyo,
utende vita ngema yakwereza habari ya Insa, 19 na uzidi nkati ya kwamini
pamoja na moyo saususuka. Wamojawapo nowo moyo saususuka-wo
wakatala, kwa javyo wafyajula kwamini kwawo kamba ngalawa ya ku-
fulwa. 20 Nkati ya nowo, wawapo Himenayo* na Alishandere†. Ewo omi
niwagabizi mmakono mwa Ibilisi‡, wafundiwe ipate wasikufuru§.

2

Duwa na wanawaka njamati

1 Sambi, cakwanza kábula ya vinu piya, nukutafadali kuwa wanu watende
duwa ka fadili ya wanu piya: walebele vyawasakula, wawalebelele wanu
wengine, na washukuru. 2 Walebeleleni mafalume na piya wenye mamu-
laka ipate tiwe nawo mainsha a kutengemana na a usalama, kwa kutenda
vyaasaka Mwenyezimungu na kwa kwiinshimiwa. 3 Duwa kamba eyi ndi
kinu cema cakusakikana mbere ya Mwenyezimungu Nvushi wetu. 4 Iye
asaka kuwa piya wanu wavushiwe na walawirire kuwa wejiwifu wa ukweli.
5 Kawapo Nlungu mmoja tu basi, na kawapo mwenyé kupatanisa mmoja
tu basi ari na uwezo wa kuwalunganisa wanadamu na Mwenyezimungu,
Almasihi Insa, binadamu. 6 Iye karipereka mwanyewe awe maripo* kwa
ajili ya piya wanu. Ewu ndi ushahidi kwa wakati wake. 7 Kwa nowu
ushahidi-wu, omi nitondoriwa niwe mwerezi na walii (silongopa, nisema
kweli), niwe mwanlimu wakufunda kwamini kakweli ka wanu Sawari-
Mayahudi.

8 Basi, vinajibu kuwa wanawalume walebele duwa, walamuse makono
matakatifu†, kila mahala mwawajumana kumwabudu Mwenyezimungu,
watende javi bila kukimiwa wala kukaidiyana. 9 Novyo-novyoni, vinajibu
kuwa, pawajumana wenye kwamini, wanawaka warisitawize na mavazi
akwinshimika, akuwawaiza bila kuwashonga wenziwawo. Wasirisitawize
kupakasa nywiri vyakuzidisa‡, wasirisitawize na oru wala bwara wala
nguwo gali kuzidisa, 10 warisitawize kamba wafulati wa Mwenyezimungu
kwa vitendo vyema.

11 Mwanamuka paafundiwa, ajuzi anyamare na piya namuna
zakurinyenyekeya. 12 Simwasa mwanamuka kufunda wala kuwa na
mamulaka julu ya mwananlume, fala ajuzi anyamare. 13 Ntanzi kumbiwa
ndi Adamu, ikisa akumbiwa Hawa. 14 Âtesiwe na Ibilisi siyo Adamu, ila
mwanamuka, neye akikola dambi. 15 Novyo-sivyo, wanawaka wavushiwa
wakitenda viwalazimire, anta pawawapongola wana§, wakizidi kolota
kwamini, pendo, na utakatifu, kwa namuna vyavijuzi.

* 1:20 Kuhusu "Himenayo", ona 2 Timotiyu 2:17-18. † 1:20 Kuhusu "Alishandere", ona 2 Timotiyu 4:14-15. ‡ 1:20 Ona 1 waKorintiyu 5:5. Kusudi yake ndi kuwa watubiye ipate wapokereriwe tena nkati ya jamati. § 1:20 Ona waraka-yi 1:13. * 2:6 Ona Maruku 10:45. † 2:8 Ona Zaburi 24:4. ‡ 2:9 Tabiya za nowo wakati-wo, kupakasa nywiri íkiwa alama ya ureba. § 2:15 Paulu akiwakaidi wanlimu walongo wakamba kuwa aipo nafasi ya kuvushiwa ikiwa wankulombiwa na wankuwapongola wana.

3

Wakulungwa wa njamati

1 Kamilifu ndi usowezí-wu: munu mmojawapo akisakula kuwa nku-
lungwa wa jamati, imwájibu kazi ngema. 2 Basi, nkulungwa wa jamati
ájuzi asiwonereriwe ukosa: awe nlume wa muka mmoja tu basi, aritunze
iye mwanyewe, ainshi kwa werevu na kwa namuna yakwinshimiwa na
wanu. Awe munu wakumwajibu kufikiriwa na wayeni pakaya pake, na
awe na wijiwifu wakufunda. 3 Asiwe nrevi, asiwe mmani, wala asajibiwe
caputu na nzuruku, fala awe na imani, na asowere na wanu sana. 4 Amiliki
pakaya pake mwanyewe sana-sana, wanawe warinyenyekeye, na jamaa
piya wainshimiyane. 5 Ikiwa munu aakidiri kutawala pakaya pake, futi nja-
mati ya Mwenyezimungu akidirija kusunga? 6 Aajuzi kuwa nfulati wa Insa
mupya ipate asiridãi, asigwirire kuhukumiwa kamba Ibilisi. 7 Basi, iye ájuzi
alaviriwe ushahidi mwema mbere ya wanu wa nkaya ipate asiwonereriwe
ukosa, asikoreke nnambo ya Ibilisi.

Maudumu wa jamati

8 Novyo-novyoni, isakikana kuwa maudumu wa jamati wawe wanu wak-
winshimika: wasiwe nawo malulimi mawiri, wala wasitubiye urevi, wala
wakuwajibu kupata nzuruku sauri wa halali. 9 Wajuzi washugulikire ukweli
ufafanuriwe ka kwamini na moyo swafi. 10 Basi, ewa novyo kwanza wájuzi
wawoniwe. Ikisa waudumu, ikiwa awawonereriwe kosa.
11 Novyo-novyoni, kuhusu wanawaka, isakikana wawe wanu wakwin-
shimika: wasiwalongopere wenziwawo, wasipundise kiyasi vyawatenda,
na wawe waminifu wa vinu piya.
12 Maudumu wa jamati ájuzi awe nlume wa muka mmoja tu basi, na ájuzi
awataware sana-sana wanawe pamoja na pakaya pake. 13 Wakiudumu
vyema, wapata cewo cakwinshimika, na awaropereza kusowera kuhusu
kwamini kwawo kuri kati ya Almasihi Insa.

Vyatitumaini vyakweli

14 Ewu usemi-wu nukwandikira, ingawa nitumaini kuwa nawe kwa
suku karibu. 15 Nukwandikira ipate nikikawa, wijiwe namuna vyawajuzi
kwenenda jamaa wa Mwenyezimungu. Jamaa-yo ndi jamati ya Nlungu
hai. Kamba mwamba na maribwi vyaarimbisa nyumba, novyo-novyoni
jamati-yo irimbisa ukweli.
16 Ndi kinu kikulu, hapana dana, siiri ifafanuriwe ka wenye kwamini.
Siiri-yo ndi kuhusu Almasihi Insa, isemiwa javi:
“Karolota kwa mwiri
kakikishiwa na Roho,
kawoniwa na malaika,
katangaziwa mumataifa,
katumainiwa mulumwengu-mu,
katwariwa muutukufu.”

4

Kulaizira kuhusu wanlimu sawari wakweli

1 Sambi, Roho wa Mwenyezimungu atambira bila kutifisa kuwa ewu
wakati wa mwinsho-wu, wálawirira wamojawapo wakwasa kwamini. Ewo
wafulata roho sazina ukweli na inlimu yakushongezeriwa na mashetwani.
2 Watenda javyo julu ya unafiki wa wanu walongo, myoyo yawo saiwasusuka
yociwe na cuma ca moto.

3 Ewo wáwakataza wanu kulomba na wasirye vyakurya vimojawapo, in-
gawa Mwenyezimungu ndi ombire vyakurya-vyo. Iye vimwajibu kuwa
wenye kwamini, wejiwifu wa ukweli, warye kwa shukurani. 4 Kweli, kila
kiyumbe ca Mwenyezimungu halali, acipo kinu cijuzi kukatariwa, ila cipok-
ereriwa na shukurani, 5 konta cihalalishiwa julu ya usemi wa Mwenyez-
imungu pamoja na duwa.

Namuna yaajuzi kuinshi nkulungwa wa jamati

6 Vyanukwambira-vi ukiwambira wenziwo wenye kwamini, ukuwa
maudumu wa Almasihi Insa mwema, urisiwa julu ya usemi wa kwamini
na inlimu ngema yauri kufulata uwe-yo. 7 Fala ezo hadisi za kunyata na
sazina faida-zo, ukatare. Urizowereze mwanyewe kutenda ibada. 8 Ingawa
kurolola kwanawo faida aba, fala kutenda ibada kwanawo faida pakulu
konta kutipa tamaa ya mainsha a sambi-pa na mainsha a mbere. 9 Ewu
usowezi-wu kamilifu na újuzi ukubaliwe nfululu. 10 Ndi ntamana tikola kazi
pakulu na titenda juhudi, konta tamaa yetu iwa ka Nlungu hai. Iye ndi
Nvushi wa wanu piya, pakulu-pakulu wenye kuntumaini iye.
11 Evi vinu-vi vyanukwambire-vi, amuru, na ufunde. 12 Usimwase
awaonse kufezeyi unemba wako. Ila ka wenye kwamini, uwé nfano mwema,
kati ya namuna yako yakusowera, yakuinshi, yakupenda, yakuntumaini
Mwenyezimungu, na ya uswafi wako. 13 Mpaka omi nije, vinu-vi shugu-
likira: kufyoma baina Mandiko, kuwarimbisa myoyo wenye kwamini, na
kuwafunda. 14 Usase uwezo maalumu wawisusiriwe. Kumbukira kuwa
uwezo-wu kupewa julu ya kubushuriwa pawakuturire makono waku-
lungwa wa jamati. 15 Vyanukwandikire-vi tunza sana-sana, vinu-vi ufulate.
Kwa javyo, kukula kwako kolotiwa baina ka wanu piya. 16 Risunge sana
mwanyewe na usunge vyauri kufunda. Zidi kushugulikira novyo. Ukitenda
javyo, urivusha uwe pamoja na wanu wari kukusikira-wo.

5

Namuna za kuinshi na wenziwo wenye kwamini

1 Nukutafadali nkulungwa usimwinyukire, ila unrimbise moyo kamba
wawayo. Wanemba uwarimbise myoyo kamba wanduzo, 2 wanawaka
wakulungwa uwarimbise myoyo kamba wamamazo, na wári uwarimbise
myoyo kamba walumbuzo, kwa uswafi piya.

Manankweli na jamati

3 Kuhusu manankweli, wenshimu ware sawana munu mwengine
wakuwasaidiya. 4 Fala nankweli mojawapo akiwa nawo wana au
ujukulu, ewo wajuzi wanze kutenda ibada na jamaa pakaya pawo, maripo
akuwaludisira makolo, kamana eci ndi kinu cema cakusakikana mbere ya
Mwenyezimungu.
5 Basi, nankweli wakweli, saana munu mwengine wakunsunga, iye tamaa
yake katula ka Mwenyezimungu. Iye ázidi kulebela na kutenda duwa
usiku na nsana. 6 Fala nankweli ainshi vimwajibu iye mwanyewe, ingawa
kawa hai, nkati ya roho kafwa. 7 Na kuhusu ezi shuruti-zi, wamuru, ipate
manankweli na jamaa zawo wasisutumiwe na wenziwawo.
8 Munu akitowa kuntafiti jamaa yake, kuzidi pakulu pakaya pake, iye
kankukatala kwamini kwetu, basi kawapunda wanu sawamini.
9 Nankweli andikiwe nkati ya kipinga cakusaidiiwa na jamati akiwa munu
wa hirimu ya myaka sitini au zaida, akiwa muka âlombiwe na nlume mmoja

tu basi*, 10 akiwa munu alavyanga ushahidi julu ya vitendo vyema-vyema,
akiwa munu awarerire wanawe, akiwa munu akolotanga wema ka wayeni,
akiwa munu awatumikiranga wenziwe wenye kwamini ka kurinyenyekeya,
akiwa munu awasaidiyanga wenye uzuni, na akiwa munu akishuguliki-
ranga piya vitendo vyema.
11 Kuhusu manankweli wári, uwakatare nkundi-mo, kamana pawasaka
kwasa njira ya Almasihi, viwajibu kulombiwa tena upya. 12 Wakilombiwa
tena upya, wakuja kuhukumiwa kwa kuwa kwamini kakwanza wasa.
13 Kuno warifunda ufuko, wapita-pita manyumba. Visitoshe wakuwa watesi
na ware wazuda, wakisowera vinu savijuzi kusoweriwa. 14 Basi, kuhusu
manankweli wári-wa, vinajibu walombiwe tena upya, wawapongore wana
wawo, wamiliki sana pakaya pawo. Kweli, wasimpe mbishani wetu waku-
tilaumu anta nafasi mmoja. 15 Wamojawapo wazungunuka futi, wankunfu-
lata Ibilisi.
16 Akiwapo mwanamuka mmojawapo njamati ari na jamaa nankweli,
ansunge, awe amiri wa nankweli-yo. Iye aajuzi kuremeresa jamati ipate
jamati-yi iwasunge manankweli wakweli.

Inshima ka wakulungwa

17 Wakulungwa walongoza jamati sana wajuzi wasifiwe pakulu pawenye,
kuzidi watenda juhudi ya kwereza na kufunda. 18 Kwa faida yawo, Mandiko
akwamba:

“Ng'ombe asáya mafuluwela,
kanywa yake usinfunge.”

Na Mandiko akwamba novyo tena:

“Nshahara waapokéra nkolakazi, únjuzi.”

19 Nkulungwa mmojawapo wa jamati, ukisikira kalongoperiwa kinu,
usikubali, sazilawirire kanywa za mashahidi wawiri au watatu. 20 Wakóla
dambi, uwasutumu mbere ya wenye kwamini piya ipate wope wengine-wo
novyo.
21 Nankukulaizirani mbere ya Mwenyezimungu na Almasihi Insa pamoja
na malaika watondoriwe kuwa fulata vyanukutuma-vi, usinang'anize ku-
maso, usimpendeleye munu. 22 Pausaka kuntula makono kuntawaza munu
awe nlongozi, usitende upesi-upesi. Ukitenda javyo, uringiza madambi ake.
Madambi a wanu wengine usiringize, rikengere uwé swafi.
23 Usinywe tena maji matupu, ila na vinyu neyo tumira aba, kwa sababu
ya ntumbokulu rako na malwazo ako mara nyingi zawenye†.
24 Kuhusu wanu wamojawapo, madambi awo awoneka baina sawanala-
muriwa suku ya Kiyama. Ila kuhusu wengine, madambi awo awafulata, aa-
woneka mpaka suku ya Kiyama. 25 Novyo-novyoni, kábula Kiyama víwoneka
baina vitendo vyema-vyema. Anta savyanzire kuwoneka, mwinsho avi-
fisika tena.

6

1 Wari sini ya nzigo wa utwana, mamwenye wawo wawature kuwa ndi
wenye kujuzi kwinshimiwa nfululu ipate zina ra Mwenyezimungu na ku-
funda kwetu visikufuririwe. 2 Na ware wari na mamwenye wenye kwamini,

* 5:9 Au: “ákiwa mwaminifu ka nlumake”. † 5:23 Dalili maji-yo aari swafi.

wasiwafezeyi kwa kuwa nkati ya kwamini munu na nduye. Wajuzi wawa-
tumike pakulu sana kwa kuwa ndi wenye kwamini wakuwapenda, ware
wapokerera faida ya kazi yawo.

Inlimu za ulongo na mali a kweli

Vinu-vi wafunde na warimbise myoyo. 3 Wanu wamojawapo wafunda
inlimu nyengine yakusiyana, awakubali usemi mwema wa Mwenye wetu
Insa Almasihi, na awakubali kufunda vyaifulata ibada. 4 Nowa wanu-wa
kuwéjala kuridãi, awereriwa na kinu anta kimoja. Kweli, ewo walwere
wa kukaidi, na kuhusu mana a masemo, watendanga ushinda. Vinu-vyo
visalamula wiyana, umani, kufuru, dana mbaya sapana shariya, 5 pamoja na
kukaidiyana sakuna mwinsho. Piya-vyo visalamuriwa na wanu wakupom-
bonyoriwa ankili, wakukosa ukweli, wadaniza kuwa ibada namuna ya
kupata faida ya mali.
6 Kweli-kwelini, iwapo faida ulu ka munu wa ibada akitenda na radi.
7 Atijire mulumwengu-mu na kinu, na tikifwa, atisukula anta kinu. 8 Basi,
tiwe radi, tikiwa nawo cakurya na nguwo. 9 Fala wanu wa kuwajibu utajiri
wagwirira kushetwaniwa, kukoreka nnambo na wájibu mwingi sauna mana
na waajali. Vitendo-vyo viwazamisa wanu mpaka kuwa dhiki na kuwaribu.
10 Kweli, wájibu wa nzuruku ndi nzipe wa ubaya piya. Nzuruku-wu, wamo-
jawapo, kwa kuwajibu pakulu wapate mwingi, wasika, wasa kwamini,
warisoma na malwazo mengi awenye.

Kulaiza ka mwinsho

11 Uwe, mwananlume wa Mwenyezimungu, evyo vinu-vyo, tira! Fulata
shariya na tenda ibada, fulata kwamini pamoja na pendo, fulata kuhitamili
pamoja na wororo. 12 Utende ushinda, ushinda mwema wa kwamini. Korera
mainsha a milele kwa kuwa ndi cawitiriwe. Kuhusu noya, kulavya ushahidi
mwema mbere ya mashahidi wengi. 13 Mbere ya Mwenyezimungu, Mwenyé
mainsha ka viyumbe piya, na mbere ya Almasihi Insa (noyo Insa-yo kâlavya
ushahidi mwema mbere ya Pontiyu Pilatu), 14 mbere yawo, nankukwamuru
javi: fulata ezi shuruti-zi bila baka wala kulaumiwa, mpaka kuludi ka
Mwenye wetu, Insa Almasihi. 15 Mwenyezimungu anludisa wakati wake
watondore:
Iye ndi Mwenyezimungu ntukufu,
mmoja tu basi Mwenyé Uwezo,
Nfalume wa mafalume,
Mwenye wa mamwenye.
16 Mmoja tu basi saafwa milele,
ainshi nnuru saiwandikika.
Aapo ammonire manziro, aapo akidiri kummona.
Mwenyé utukufu, Mwenyé mamulaka milele! Aamina.
17 Matajiri wa sambi-wa, wamuru wasiridãi wala wasitumaini nzuruku
saukawa kulainika. Ila wawajuzi kuntumaini ndi Mwenyezimungu atipa
piya vinu kwa wingi tivuze. 18 Wamuru watende vyema, wawe matajiri
wa vitendo vyema. Wasiwe wa coyo, wawe tayari kuwamera wengine.
19 Warit urire aliserusu ngema mbere ipate wakapate mainsha a kweli.
20 He, Timotiyu, amana-yo riturire. Usowezi wa makafiri saufãi, risapuse.
Usowezi wakukaidiyana witiwa wawijiwifu sauri, risapuse. 21 Wamojawapo
kwa kuwa wafulata nowo usowezi-wo, kwamini wabonya.
Neema iwe pamoja namwe!

Waraka 2 ya Paulu ka
Timotiyu

Mwanzo

Eyi ndi waraka ya mwinsho yaandike Paulu myaka 64-68 bandi ya Almasihi. Iye kandika ari nkalaboshu mojawapo ya Roma, akirindira kuulaiwa. Ingawa akiwona javi mwinsho wa uhai wake, mwinsho wa kazi yake, pamoja na kukosa ka wengi nkati ya marafiki zake (kwa sababu ya wofi wa kulumbatiwa), iye ákizidi kuntaya nguvu Timotiyu kuhusu kutejemera katiri nawo ka Almasihi. Akisowera kuhusu faida ya mafunzo swafi, atiri nawo mmandiko, na faida iripo ya kuwafunda wenye kwamini wapya.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kamba vyaasaka Mwenyezimungu,
niperekiwe kwereza tamaa ya mainsha atiri nawo kwa kulungana na Al-
masihi Insa. 2 Nukwandikira uwe Timotiyu, mwanangu wanukupenda.

Mwenyezimungu Baba, pamoja na Mwenye wetu, Almasihi Insa, wakujanliye rehema na salama na wakutendere huruma.

Kukengera uswafi wa Habari Ngema

3 Mwenyezimungu wanintumikanga na moyo saunisusuka kamba
vyawakintukuza wababu zangu, noyo ndi waninshukuru. Ninshukuru
panukukumbukira ponse panitenda duwa usiku na nsana. 4 Panikumbukira
masozi ako, nukuwa na hamu yakukuwona tena inijare radi.

5 Nikumbukira kwamini kwako ka ukweli, kanzire wiwiyo Loisi pamoja
na mamayo Unisi, na mpaka sambi-pa nanawo uhakika kuwa uwe novyo
kwanawo. 6 Ntamana, uwezo maalumu waakwisusire Mwenyezimungu
panukuturire makono, nukukumbusa urimbise nowo uwezo-wo. 7 Kamana
roho yaatipere Mwenyezimungu aititaya wofi, ila ititaya uwezo, pendo,
pamoja na nguvu zakuritunza ofwe wanyewe.

8 Kwa javyo, usiwonere haya kulavya ushahidi wa Mwenye wetu, wala
kuhusu omi nfungwa wake, ila kutabika pamoja nami kwa Habari Ngema,
na uwezo wa Mwenyezimungu. 9 Mwenyezimungu ndi ativushire na ndi
atitondore tiwe umati wake-wakeni. Eci siyo kwa sababu ya vitendo vyetu,
ila kwa kupanga iye mwanyewe, na rehema yake yaatipewe tangu milele
julu ya Almasihi Insa. 10 Rehema-yo tifafanuririwa epa sambi julu ya
kulawirira Nvushi wetu, Almasihi Insa. Iye kafuja kifo, na visitoshe, julu
ya Habari Ngema, kafafanula baina mainsha a milele. 11 Kwa kwereza na
kufunda noyi Habari Ngema-yi, omi nitondoriwa niwe mwerezi na walii
na mwanlimu, 12 ndimana nankutabika novyo. Fala siwona haya, konta
nimwijiwa ire waniri kuntumaini, na nanawo hakika kuwa iye kanawo
uwezo wakusunga sana vire vyaanigabizire omi, mpaka suku ya Kiyama.

13 Vyaunisikire omi, tula kamba nfano wa inlimu yakweli, ka kuzidi
kwamini na kwa pendo ratiri nawo kwa kuwa tilungana na Almasihi Insa.
14 Na julu ya Roho Takatifu ári nkati yetu ofwe, sunga ankiba ngema vyau-
gabiziwe.

15 Kamba vyawijiwa, piya wanu wa Aziya wanitipuka. Munkonjo mwawo,
kawapo Figelo na Heromogeni. 16 Ila Oneziforu anirimbisanga moyo mara
nyingi, na aawona haya ingawa omi niwa nfungwa. Mwenye Insa awolotere
huruma iye na jamaa zake. 17 Iye paafikire Roma, katenda juhudi mpaka

kaniwona. 18 Mwenye Insa amwase Oneziforu-yo atenderiwe huruma na
Mola suku ya Kiyama-yo. Ukwijiwa sana-sana namuna vyaanitumike Efezu.

2

Surudadu kamilifu wa Insa Almasihi

1 Kwa javyo, uwe mwanangu, rimba moyo julu ya rehema ya Almasihi
Insa. 2 Na vinu vyausikire julu yangu omi mbere ya mashahidi wengi
wawenye, novyo wagabizi wanu wakamilifu wari nawo uwezo wakuwa-
funda wanu wengine.
3 Tabika pamoja nofwe kamba surudadu mwema wa Almasihi Insa.
4 Atumíka kuwa surudadu aashugulikira na hali ya eya mainsha-ya, ipate
vimwajibu ire antondore. 5 Na novyo, ikiwa munu kankutenda mashindano
na mwenziwe, aatuziwa saafulate shuruti za mashindano. 6 Na mwenyé
kukola kazi yakurima ájuzi awe ntanzi kupata faida ya kazi yake. 7 Ereriwa
canamba, kamana Mwenye Insa ákupa werevu wa vinu piya.
8 Kumbukira Insa Almasihi! Iye kafufuriwa ka wafwi, na akiwa ujukulu
wa Daudi. Javi ndi vyanereze Habari Ngema yangu omi. 9 Kwa noyo
Habari-yo ndi iri kunitabisha, nifungiwa na unyolo kamba kisomi. Fala
usemi wa Mwenyezimungu aufungiwe. 10 Ndimana, kwa faida ya ware wa-
tondoriwe nihitamili vinu piya, ipate wapate kuvushiwa nkati ya Almasihi
Insa pamoja na utukufu wa milele.
11 Wakwaminika ndi usemi wamba:
“Tikifwa na Insa, tiinshi naye novyo.
12 Tikihitamili naye, titawala naye novyo,
tikinkana, naye novyo atikana.
13 Tikintula minyongo, iye azidi kuwa mwaminifu,
kamana aakidiri kurikana mwanyewe.”

Mukazi wakwajibisa ka Mwenyezimungu

14 Evi vinu-vi, wenye kwamini wari pamoja nawe, wakumbuse. Na mbere
ya Mwenyezimungu, wamuru kuwa wase kukaidiyana kuhusu masemo,
konta akuna faida, kuwaribu wenye kusikira. 15 Sakula kurolota mbere
ya Mwenyezimungu kamba munu wakwajibisa, ntumisi sariwonera haya
na kazi yake, wakufunda sana-sana habari za ukweli. 16 Fala rinyemese
kukaidiyana sakuna mana, sakumwinshimu Mwenyezimungu, konta ukuja
kuwalongoza wanu kwasa kumwinshimu tena pakulu. 17 Visitoshe, ku-
sowera kwawo kukwenera kamba vyawenera ulwere wa kuulaya. Nfano
wake ndi kamba vyawakunishe Himenayo na Fileto. 18 Ewo wasa kufulata
njira yakweli, wankupita wakereza kuwa wafwi wesa futi kufufuriwa, wak-
wangaisha kwamini ka wanu wamojawapo. 19 Fala aliserusu ya ukweli wa
Mwenyezimungu ibaki yoloke. Neyo yandikiwa alama javi: “Mola awejiwa
wake.” Na yandikiwa tena javi: “Piya wenye kwamba kuwa wawa upande
wa Mwenye watire nfululu ubaya.”
20 Nnyumba mwa tajiri, aviwapo vyombo vya oru na vya parata tu basi,
fala vikuwepo vyengine novyo vya mbawo au vya utope. Vyengine viin-
shimiwa, vyengine aviinshimiwa. 21 Basi, munu akiriswafi vinu vya ubaya
vyanisowere-vi, akuwa kamba combo cakuinshimiwa, akiwa swafi, akuwa
tayari kutumiriwa na Mwenye kwa piya kazi zake ngema-ngema.
22 Ritanuse vinu vya unemba vyakuwa, aurikengera, vyakutenza wájibu
mbaya. Ila uwe, pamoja na piya wenye kunlebela Mwenye Insa na moyo
swafi, sakula shariya, kwamini, pendo, pamoja na salama. 23 Ritanuse
mambo a kukaidiyana kijinga na saana mana, ukijiwa kuwa mwinsho

akumanisa. 24 Ntumisi wa Mwenye Insa aajuzi kupita akitenda umani, ila
ajuzi olote wema ka wanu piya, awe na uwezo wakufunda vyema, na olote
imani. 25 Ajuzi afunde kwa namuna yakurinyenyekeya ka ware wankatala.
Dalili Mwenyezimungu awapindula watubiye, na awapa wijiwifu wa uk-
weli, 26 waludi wawaze sana, wapolonyoke nnambo ya Ibilisi iwafungire
tangu mida ipate watende caasaka iye.

3

Tafauti za suku za mwinsho

1 Epa sambi, ijiwa kuwa suku za mwinsho, zikuja kulawirira tafauti
nyingi zawenye. 2 Kamana wanu wakuja kuripenda wanyewe, wapenda
nzuruku, waridãi, wawakejeli wenziwawo, wakufuru, awawasikiriza wawa
zawo, awashukuru, na watafiti vitakatifu kwa namuna mbaya. 3 Ezo
suku za mwinsho-zo, wanu awapendana anta na jamaa zawo newo, na
awaswamiiyana. Wawalongopera wenziwawo vinu vya ulongo, awaritunza
wanyewe, wakakatima, na wakimiyana na meema. 4 Ewo wawazungunuka
wenziwawo, watenda kinu sawawazire sana, waridãi pakulu, na viwajibu
vinu vya mulumwengu-mu pakulu koliko Mwenyezimungu. 5 Tena, wanu
wa ezo suku za mwinsho-zo, waritula kamba wanu wa dini, fala wakatala
uwezo wa dini yakweli. Wanu kamba ewo, wasapuke. 6 Kamana nkati
ya ewo ndi ware waringiza mmanyumba, wawatesa wanawaka wa myoyo
myepepe. Wanawaka kamba ewo watabishiwa na madambi, wamilikiwa
na wájibu mbaya, 7 na daima wafundiwa fala anta suku moja auwerera
ukweli. 8 Wanlimu wawafunda nowo wanawaka-wo wabishane na ukweli,
kamba wanu wakwitiwa Yane na Yambere* vyawabishane na Musa. Ankili
zawo zaribika, na kwamini kwawo siko ka ukweli. 9 Fala nowo wanlimu-wo
awendeleya suku nyingi konta wanu piya wakuja kwijiwa uzozo wawo,
kamba vyaviwakunire Yane pamoja na Yambere.

Paulu vyaanlaizira Timotiyu awe kamilifu

10 Sambi, uwe kufulata sana-sana kufunda kwangu, vitendo vyangu, anz-
ima yangu, kwamini kwangu, kuvumirira kwangu, pendo rangu, kuhitamili
kwangu, 11 kulumbatiwa kwangu, pamoja na kutabika kwangu kunipatire
inti za Antiyokiya, Ikoniyu, na Lishitera. Nilumbatiwa pakulu, fala Mwenye
Insa kaninusuru mmakono mwa piya-wo. 12 Ndi kweli kuwa piya wasaka
kunfulata Almasihi Insa kamba vyaasaka Mwenyezimungu, ewo wakuja
kulumbatiwa. 13 Ila wabaya na walongo wakwendeleya kutenda ubaya,
wawatesa wenziwawo, newo wanyewe watesiwa novyo.
14 Fala uwe, zidi kutenda vyaufundiwe na vyawakikishiwe, ukiwejiwa
ware wakufundire, 15 na ukijiwa kuwa, tangu uri ntoto, kurifunda Mandiko
Matakatifu, akupa uwezo wakupata fahamu mpaka uvushiwe, julu ya
kuntumaini Almasihi Insa. 16 Mandiko piya alawa ka Mwenyezimungu.
Piya afãi atifunda ukweli, atolotera vitendo vya makosa nkati ya mainsha
etu, atiduma, na atifunda njira ya ukamilifu. 17 Kwa javyo, nfulati wa
Mwenyezimungu akamilike, awe na uwezo wakutenda piya vitendo vyema.

4

Paulu vyaanlaizira Timotiyu atimize kazi yake

1 Sambi, nukutafadali pakulu, mbere ya Mwenyezimungu na mbere ya
Almasihi Insa ája kuwalamula wanu hai na wafwi, na kwa sababu ya

* **3:8** Yane na Yambere wákiwa minabii walongo vibekibeki; ewo watenda maajuza a ulongo mbere ya Musa na Firyauna.

kuludi kwake kuja kutawala awe nfalume. 2 Nukutafadali wereze usemi
wa Mwenyezimungu. Uwe tayari, kuwapo nafasi au kutowa kuwapo.
Wadume, wasutumu, na warimbise myoyo wanu kwa kuwafunda sana-
sana na imani. 3 Konta ukuja kufika wakati wanu wawatowa kuhitamili
kusikira inlimu yakweli. Ewo wakuja kufulata viwajibu ewo wanyewe,
na wakuja kuwasakula wanlimu wakuwafunda viwajibu kusikira ewo.
4 Wakuja kukatala ukweli, wafulata masemo saana mana.

5 Fala uwe, kwa kila hali, tunza cema na kibaya, tabika vya ubaya, kola kazi
uwereze Habari Ngema, na timiza cewo cako.

6 Kamana mainsha angu amiminika futi. Wakati wangu wakwasa duniya
uwa karibu. 7 Nitenda ushinda mwema, nifika mwinsho wa mashindano
a kutuwa, nibaki nikamini. 8 Epa sambi, nitengezeriwa lemba ra shariya,
nituririwa na Mwenye Insa, mwenyé kulamula shariya suku ulu ya Kiyama.
Na aaniturire omi tu basi, fala áwaturira piya wanu warindira na radi kuludi
kwake.

Paulu alaizira vyakummusu Timotiyu

9 Tafadali ririmbise uje kwangu kuno upesi. 10 Kamana Dema, nakupenda
vinu vya mulumwengu-mu, kanitipuka, kalawa koka Tesalonika. Kresike
koka Galata, Titu koka Dalmatiya. 11 Ila kuno Luka tu basi ndi abakire nomi.
Paulawa kuja kuno, uje na Maruku, konta nkati ya kazi yangu, anisaidiya
pakulu. 12 Tikiku nimpereka Efezu. 13 Pauja-po, nisukurire kapa rangu
ranasire Karupu kaya ya Torowa. Usukure novyo vitabu, kuzidi pakulu
vyanandike mmasambala*.

14 Alishandere urivi kanitenda vibaya futi. Mwenye amhukumu kwa vi-
tendo vyaatendire. 15 More-more naye, konta kabishana na vyatimwambire
piya.

16 Mara yakwanza yakuwa nirikotola yeka, aawerepo anta munu mmoja
wakunisaidiya, piya wanitipuka. Mwenyezimungu awaswamii! 17 Falakini
Mwenye Insa ákiwa upande wangu, kanipa nguvu ipate niwereze Habari
Ngema wanu Sawari-Mayahudi, piya wasikire. Níkiwa kamba niri nkanywa
mwa simba, fala iye kanivusha. 18 Mwenye akuja kunivusha kwa vitendo
vibaya piya, na anisukula sana-sana muufalume wake mbinguni. Iye
atukuziwe daima milele! Aamina.

Salamu

19 Pirisila na Akila pamoja na wari kuinshi nyumba ya Oneziforu, salamu
zawo. 20 Erashitu kabaki Korintiyu, na Torofimu nimwasa Miletu nlwere.
21 Ririmbise uje kuno upesi, sainamba kufika mirongo ya baridi. Eubulu,
Pude, Linu, Kalaudiya, pamoja na wafulati wa Insa piya, wakuperekera
salamu.

22 Mwenye awe pamoja nowe. Rehema iwe pamoja namwe.

* **4:13** Paulu kandika mmasambala a manyama. Nozo “waraka-zo” zikirimba kupatikana, na zikikala myaka mingi konta zikirimba.

Waraka ya Paulu ka
Titu

Mwanzo

Paulu kamwandikira eyi waraka-yi Titu kwa ajili ya kumpa nguvu paákitabika na wabishani wake makafiri na wengine njamati wakifunda kuwa ikisakikana kutimiza shariya wapate kwakikishiwa. Na tena Paulu kampa Titu ngano kuhusu namuna ya wanu wakijuzi kutondoriwa kuwa wakulungwa wa jamati, na namuna wenye kwamini vyawakijuzi kuinshi munu na mwenziwe na wengine wari panja ya jamati.

Salamu

1 Omi Paulu, ntumisi wa Mwenyezimungu na walii wa Insa Almasihi
ipate niwasaidiye wanu watondoriwe na Mwenyezimungu wantumaini iye,
wejiwe nfululu ukweli vyaisaka ibada. 2 Ukweli-wu ukuja na kurindira
mainsha a milele, alavire tamaa Mwenyezimungu tangu mida, na Mwenyez-
imungu aalongopa. 3 Paufikire wakati maalumu, usemi wake ufafanuriwa
julu ya kwereza kwangu kanigabiziwe na Mwenyezimungu Nvushi wetu
paanitumire.
4 Nukwandikira eyi waraka-yi uwe Titu, mwanangu wakweli nkati ya
kwamini kwetu kumoja noko.

Mwenyezimungu Baba wetu na Insa Almasihi, Nvushi wetu, wakujanliye rehema na salama.

*Namuna yakuwatondola wakulungwa wa jamati**

5 Omi nûkwasa kisirwa ca Kereta ipate umarize kazi zibakire noko, na uwa-
ture walongozi wa jamati kila kaya. Kumbukira vyanukutumire: 6 Nlongozi
wa jamati ájuzi ainshi saasutumiwa na shariya, awe nlume wa muka mmoja
tu basi, na wanawe wawe wenye kwamini, wasitowe inshima, na wasikire
cawambiriwa. 7 Isakikana nkulungwa wa walongozi wa jamati ainshi saasu-
tumiwa na shariya, kwa kuwa alongoza kazi ya Mwenyezimungu. Ntamana,
asiwe munu wakuridãi, wala asiwe munu wakwangupa kukimiwa, wala
asiwe nrevi, wala asiwe mmani, wala asiwe munu wakumwajibu kutumira
nzuruku kwa caputu. 8 Ila noyo nkulungwa-yo ájuzi awapokerere wayeni
sana-sana, awe munu wakumwajibu piya vyema, aritunze, awe kamilifu,
takatifu, na aridume mwanyewe. 9 Ajuzi oloke na usemi kamilifu waa-
fundiwe, ipate awarimbise wanu julu ya inlimu yakweli, na ware wabísha
ukweli, awasutumu.
10 Kusema kweli, wawapo wengi wabísha, kuzidi pakulu nkati ya "nkonjo
wa kupendeleya itani". Wakwereza vinu savina mana, na wawatenvya wen-
ziwawo. 11 Ewo wajuzi wanyamaziwe, kwa kuwa wawadanganya jamaa
piya, wafunda vinu savijuzi kufunda. Anzima yawo ndi kupata nzuruku,
anta iwe kwa namuna za aibu! 12 Mpaka mmoja wawo, nabii wa Kereta,
kaamba javi:
"WaKereta daima walongo,
wawa kamba wanyamangalo wakofya.
Ewo wafuko, wawaza kurya tu basi."
13 Ewu ushahidi-wu ndi wakweli. Kwa javyo, wasutumu kanguvu ipate
wawe nkati ya kwamini ka ukweli, 14 newo wase kusikiriza masemo
akubuniwa na Mayahudi, na wase novyo ámuri za ware waturire minyongo

* **1:4** Ona 1 Timotiyu 3:1-7.

ukweli. 15 Piya vinu swafi ka wanu wari swafi, fala ka wabaya na ware
sawantumaini Mwenyezimungu, acipo swafi. Anta mawazo awo na fahamu
zawo haramu. 16 Nowo wanlimu walongo-wo wakwamba kuwa wamwijiwa
Mwenyezimungu, fala vitendo vyawo vikolota kuwa awamwijiwa. Ewo
wabaya nfululu, awasikiriza, na awakidiri kutenda kitendo cema anta
kimoja.

2

Kufunda inlimu yakweli

1 Fala uwe Titu, wafunde namuna yakufulata inlimu yakweli. 2 Wafunde
wakulungwa waridume wanyewe, wainshimike, waritunze wanyewe,
wakomare kati ya kwamini kwawo, na riwejare pendo na kuhitamili.

3 Wafunde novyo waka wakulungwa wanshugulikire Mwenyezimungu.
Wasipite wakiwasowerera wenziwawo caputu, wala wasiwe watwana
wa kirevi. Ila, wafunde namuna ngema, 4 wawafunde wanawaka wári
kuwapenda walume wawo pamoja na wana wawo, 5 waritunze wanyewe,
wawe swafi, watafiti pakaya, wawe na moyo mwema, na wawatwii walume
wawo. Kwa javyo, awatenza aibu usemi wa Mwenyezimungu.

6 Namuna moja noyo, walange wanemba wainshi wakiritunza wanyewe.

7 Uwe mwanyewe, kwa piya-vyo, uwé nfano mbere yawo julu ya vi-
tendo vyema. Na paufunda, tenda bila kudanizira na vyakwinshimika,
8 nakutumira usemi wakweli ipate asiwepo wakukusutumu. Basi, munu
asaka kukukaidi onse awona haya, aawa nawo kinu kibaya cakwamba
kwetu ofwe.

9 Wambire watwana wenendere piya cawambiriwa na mamwenye wawo,
na wawatendere juhudi viwajibu. Usiwajibu usowezi wakunyata, 10 wala
wasiwewire. Kwasa javyo, warolote kuwa wanu wakwaminika ka ukweli
kwa vinu piya, ipate inlimu ya Mwenyezimungu, Nvushi wetu, inshimiwe
pakulu.

11 Kamana rehema ya Mwenyezimungu iwesukira, ija kuwavusha wanu
piya. 12 Julu ya rehema-yo, tifundiwa tase kutowa kutenda ibada pamoja
na wájibu wa kibinadamu, ila tiinshi enzi ya rero-yi kwa shariya, tiritunze
wanyewe, na tinshugulikire Mwenyezimungu. 13 Kwa javyo tirindira suku
yakujanliiwa yatiri nawo tamaa, pausaka kufafanuriwa utukufu wa Nlungu
wetu nkulu na Nvushi wetu, Almasihi Insa. 14 Iye ndi aripereke kwa ájili yetu
ofwe, ipate atombore mabaya piya na atiswafi, atiture kuwa wanu wake iye
mwanyewe, wakushugulikira nfululu vitendo vyema-vyema.

15 Basi Titu, evi vinu-vi ufunde. Uwarimbise myoyo na uwasutumu, na
mamulaka piya. Usimwase anta munu kukukejeli.

3

Tayari kutenda meema piya

1 Sambi, wambire wanu wawenshimu mafalume pamoja na wenye ma-
mulaka, wasikirize, wawe tayari kutenda meema piya, 2 wasintukane munu
asaka kuwa onse, warisapuse nkati ya kukaidiyana, wawe na imani, na
warinyenyekeye mbere ya wanu piya.

3 Kamana mida ofwe novyo atíkiwa na deretu, atikisikiriza, tîteseka, tíkiwa
watwana wa wájibu wakunyata jisijisi na vitendo vibaya vikitajibu ku-
tenda. Ûtijala ucaputu na wiyana, na tîkinana. 4 Fala pavitisukire wema
na pendo rakwaminika ra Mwenyezimungu Nvushi wetu, 5 iye kativusha,
siyo kwa sababu ya vitendo vya shariya vyatitendire, ila kwa sababu ya

huruma yake. Kativusha patoziwe na patipongoriwe upya julu ya Roho
Takatifu. 6 Noyo Roho Takatifu-yo, julu ya Insa Almasihi Nvushi wetu,
Mwenyezimungu katisusira kwa wingi. 7 Kwa kuwa tikwakikishiwa julu
ya rehema ya Mwenyezimungu, tiwe wariti wa tamaa ya mainsha a milele.
8 Ewu ndi usemi wakwaminika! Ntamana, vinajibu kuwa evi vinu-vi uwe
ukenekezere, ipate wanu wari kuntumaini Mwenyezimungu washugulike
wazidi kutenda wema. Evi ndi vyema, vya faida ka wanu piya.

9 Fala pawakaidiyana wanu vinu savina deretu, au kuhusu waraka ya
mazina a wababu zawo, au kuhusu Taureti, au kwawanyana makundi,
murisapuse. Vinu-vyo avina faida wala avina mana. 10 Munu akukusala-
murira umani, mwambire mara moja au mara mbiri, na akizidi kutenda
javyo, mwase. 11 Ijiwa kuwa munu kamba eyo kataiwa shonge, ázidi kukola
dambi. Kweli, karilamula hukumu mwanyewe.

Salamu za mwinsho

12 Sambi, panisaka kukuperekera Aritema au Tikiku, tenda fadili uje
upesi Nikopoli tiwonane, konta nilangela kwikala noko mirongo ya baridi.
13 Tenda juhudi uwasaidiye nkati ya safari yawo Zena, mwerezi shariya,
pamoja na Apolu, ipate wawe nawo piya cawasakula conse. 14 Na wanu
wetu warifunde kushugulikira vitendo vyema, wawavye wenziwawo pawa-
towiwa na kinu, ipate mainsha awo awe na faida.

15 Wanu wari nomi kuno piya wakuperekera salamu. Tafadali, wape
salamu zangu wenye kwamini wakutipenda. Rehema iwe nomwe piya.

Waraka ya Paulu ka Filemoni

Mwanzo

Eyi waraka-yi ikwereza kuhusu kupembezana kati ya wenye kwamini. Onezimu akiwa ntwana wa mwenye kwamini wakwitiwa Filemoni kaya ya Kolosayi. Viwoneka kuwa Onezimu kamwiwira Filemoni, ndimana akitira. Wakati Paulu waákiwa Roma, Onezimu akiwonana na Paulu akilawirira kuwa mwenye kwamini. Paulu kandika eyi waraka-yi kiyasi ca mwaka wa 60 bandi ya Almasihi na akimpa Onezimu asukure ka Filemoni. Paulu kanlebela ampokerere Onezimu kamba nduye kati ya Almasihi, na kampa tamaa kuwa anripa kwa garama yasaka kutumira yonse Onezimu akijuzi awe pamoja na Filemoni.

1 Omi Paulu, nfungwa kwa kuwa nintumika Almasihi Insa. Eyi waraka-yi,
omi pamoja na nduyangu Timotiyu tukuperekera uwe Filemoni, mpendani
wetu na ntumisi mwenzetu, 2 na jamati ijumulananga kwako-ko, pamoja na
nlumbwetu Afiya, na nduyetu Arikipu aténda vita pamoja nafwe yakwereza
Habari Ngema. 3 Mwenyezimungu Baba wetu, na Mwenye Insa Almasihi,
wakujanliyeni rehema na salama.
4 Panilebela duwa, daima nukukumbukira, ninshukuru Mwenyezimungu
kwako uwe, 5 kwa kuwa nisikira kuwa uwapenda watakatifu piya, na
kwankuntumaini Mwenye Insa. 6 Nilebela duwa kuwa uwe uzidi kuwa
pamoja nofwe nkati ya kwamini kwako ipate uje wereriwe sana-sana
piya vinu vyema-vyema vyatiwa nawo* kwa kuwa tilungana na Almasihi.
7 Nduyangu, nipata radi nyingi na moyo wangu urimba kwa sababu ya
pendo rako, konta uwarimbisa myoyo watakatifu.
8 Kwa javyo, ingawa nanawo haki julu ya Almasihi yakukwamuru cikulaz-
imire kutenda, 9 fala kwa sababu ya pendo retu, nihitari nukulebele. Sambi,
omi Paulu, nuluvala na niwa nkifungo novyo kwa sababu ya kuntumika
Almasihi Insa, 10 nukutafadali kuhusu mwanangu Onezimu, vyanilawirire
kuwa babuye konta yakunlongoza ka Almasihi nkalaboshu-mu. 11 Mida,
iye aakifãi† kinu kwako uwe, fala sambi áfãi pakulu kwako uwe mpaka
kwangu omi novyo. 12 Onezimu nankunludisa aje kwako. Kusema kweli,
iye ndi moyo wangu. 13 Vinajibu nikare naye nokuno kanifungiwe kuno
kwa sababu ya Habari Ngema, anisaidiye ukosofu wa uwe. 14 Fala sisaka
kutenda anta kinu sairi kwa kusaka kwako uwe. Sisaka kuwa unisaidiye ka
kukushurutisa, ila kwa radi yako. 15 Dalili íwa anzima ya Mwenyezimungu
yakuwa Onezimu akutire suku aba, ipate umpokerere uwe naye milele,
16 siyo kamba ntwana basi, ila novyo kamba nduyetu wakupendiwa. Iye
omi nimpenda pakulu, iye kazidi kupendiwa pakulu futi nowe kwa kuwa
ntwana na nduyo kati ya Mwenye.
17 Basi, ukinitula kamba nduyo mwenye kwamini, mpokerere Onezimu
kwa namuna mmoja kamba vyaukisaka kunipokerera omi. 18 Uture pam-
bari, ikiwa kakudulumu au ummwira kinu kimojawapo, deni-yo andika
zina rangu omi. 19 Omi Paulu nankwandika na nkono wangu mwanyewe:
“Omi nukuripa.” Wala sukwambira kuwa mainsha ako a kiroho nukuwira!
20 Kweli nduyangu, kwa kuwa tilungana na Mwenye, vikinajibu unifãi‡

---

* 1:6 Au: “vyatikidiri kutenda”. † 1:11 Zina ra Onezimu mana ake “aafãi kinu”. ‡ 1:20 Paulu aseza na semo “kufãi” konta “Onezimu” mana ake “kufãi”.

javi: unirimbise moyo§ kwa kuwa tinfulata Almasihi! 21 Nitumaini kuwa
usikiriza, ndimana nukwandikira. Nukwijiwa kuwa utenda vyanukulebele,
na upundisa!
22 Nukulebela novyo kuwa unitengezere kisusi kimoja, konta, julu ya duwa
zenu, nanawo tamaa kuwa iwapo nafasi nukuwa pamoja namwe.
23 Epáfora tiwa onse nkalaboshu-mu kwa sababu yakuntumika Almasihi
Insa, neye akuperekerani salamu. 24 Na wenzangu nkati ya kazi yetu,
Maruku, Arishitariku, Dema, pamoja na Luka, ewo wakuperekerani salamu.
25 Rehema ya Mwenye Insa Almasihi iwe pamoja namwe.

§ **1:20** Ona aya ya 7.

Waraka ka Waebraniya

Mwanzo

Eyi waraka-yi yandikiwa ipate iwape nguvu wenye kwamini wakati wa tafauti. Ikolota kuwa Insa Almasihi ndi bora pakulu koliko piya wengine, na katenda piya vikisakikana ipate atipereke ka Mwenyezimungu.

Wandikiriwa Mayahudi wakinfulatanga Insa ipate warifunde vinu viripo nkati ya dini yawo (vinu kamba-vi: kutenda kafara, walongozi wa dini, na Nyumba Takatifu) na tabiya ya kuinshi mainsha mapya nkati ya kunfulata Insa. Eyi Waraka-yi itolotera kuwa Mwenye Insa Almasihi kweli-kwelini ndi nlongozi wa dini wa mana, na ndi awere kafara kamili ilaviwe mara moja basi, kwa daima milele, ipate itombore kifungo ca dambi zetu. Iye kamilifu na atenda vyaasaka Mwenyezimungu. Aasakurikana tena munu mwengine wakutivusha na átipa mainsha a milele.

Mwana wa Mwenyezimungu nkulu pakulu

1 Mida-na-midada, Mwenyezimungu kâsowera na wababu zetu mara
nyingi zawenye, kwa namuna nyingi zawenye, julu ya minabii. 2 Fala
sambi, suku za mwinsho-zi, kasowera nofwe julu ya Mwanawe, aturiwe na
Mwenyezimungu kuwa mwenyé irati wa vinu piya, na iye ndi ire julu yake
Mwenyezimungu ombire vinu piya. 3 Mwana-yo ndi nlangaza wa utukufu
wa Mwenyezimungu, na atolotera kweli-kwelini vyaari Mwenyezimungu.
Vinu piya mulumwengu-mu viwankwikala kwa uwezo wa ámuri zake. Bandi
yakutimiza kazi yake yakuswafi madambi, kekala nkono-nriro wa Mwenye
Nkulu mbinguni, 4 kwa kuwa kantula kuwa bora pakulu sana zaida ya
malaika, kamba zina raritire rakuwa na mamulaka pakulu zaida ya mazina
a malaika.
5 Ndi kweli konta Mwenyezimungu tangu aanamwambira laika wake
mmojawapo javi*:

“Uwe kuwa mwanangu,
omi rero nanza kuwa wawayo.”

Na tena, aanamwambira laika mmojawapo javi†:

“Omi nukuja kuwa Baba wako
na uwe ukuja kuwa mwanangu.”

6 Visitoshe Mwenyezimungu, paawere tayari kumpereka Mwanawe ntanzi‡
mulumwengu-mu, kaamba§:

“Piya malaika wa Mwenyezimungu wamwabudu.”

7 Kuhusu malaika kaamba javi*:

“Mwenyezimungu awatenda malaika wawe kamba mepo,
watumisi wake wawe kamba malulimi a moto.”

* **1:5** Ona 2 Samuweli 7:14; Zaburi 2:7. † **1:5** Ona 2 Samuweli 7:14. ‡ **1:6** Ntanzi akiwa nriti wa vinu piya vya wawaye. § **1:6** Ona Kumbukumbu 32:43. * **1:7** Ona Zaburi 104:4.

[8] Fala kuhusu Mwanawe, akwamba javi†:

"Uwe Mwenyezimungu, útawala daima milele.
Úwatawala wanu muufalume wako kwa shariya.
[9] Kwankupenda ukamilifu na wankukukima ubaya.
Kwa javyo, omi Mwenyezimungu, Nlungu wako,
nukumiminirani mafuta a radi
pakulu koliko wenziwo piya."

[10] Mwenyezimungu kamwambira Mwanawe tena‡:

"Mwenye, tangu mwanzo,
uwe ndi uturire aluserusu ya duniya,
na kwa makono ako kumba bingu piya.
[11] Evyo piya-vyo vílainika, fala uwe kuwapo daima.
Avija kufãi kinu, kamba nguwo zakupapuka.
[12] Kamba zubãu ya mida, ndi vyauja kukunja,
kamba munu vyaaluriza nguwo, uwapindula.
Fala uwe ndi nowe wa daima,
kuinshi kwako akuna mwinsho."

[13] Mwenyezimungu laikani wamwambire suku moja javi§:

"Ikala mahala bora-pa upande wangu wa nkono nriro-wu,
mpaka maaduwi wako niwature kumaulu kwako"?

Malaika-wo wa kinani? [14] Piya-wo siroho zintumika Mwenyezimungu na
awaperekiwe kuwasaidiya wanu waja kuvushiwa?

2

Nafasi ulu yakuvushiwa

[1] Ndimana, tijuzi titengemane tifulate pakulu vyatisikira ipate tisipoteye.
[2] Kamana habari zereziwe na malaika zoloka, watúpa shariya onse na
wabishi wapata hukumu iwajúzire [3] Kwa javyo, futi ofwe ikiwa atiyeriwa
tisaka kunusurikaja na kuvushiwa kukulu-ko? Kuvushiwa-ko ndi kwanzire
kwereziwa na Mwenye mwanyewe, ikisa wasikire watakikisha kuwa kweli.
[4] Mwenyezimungu neye novyo ázidi kwakikisha kuwa habari-zo zakweli julu
ya alama, matajabisa, maajuza a uwezo jisijisi, na julu yakutisusira uwezo
wa Roho Takatifu, sawa-sawa na vyaasaka mwanyewe.

Insa Almasihi áfungula njira tivushiwe

[5] Mwenyezimungu aawapere malaika uwezo wakutawala ulumwengu
mupya* watamba-wu. [6] Fala mMandiko Matakatifu mamojawapo† kalavya
ushahidi javi:

"Yarabi Mwenyezimungu,
binadamu nani wakummwaza?
Binadamu akuyeri kakinani?
[7] Kuntula utoto aba kawa sini ya malaika,
kunkonga lemba ra utukufu na inshima,

† **1:8** Ona Zaburi 45:6,7. ‡ **1:10** Ona Zaburi 102:25-27. § **1:13** Ona Zaburi 110:1. * **2:5** Ulumwengu mupya ndi namuna nyengine zawaja kuinshi wenye kuvushiwa na Insa. † **2:6** Zaburi 8:4-6.

8 kutula piya sini ya kumaulu kwake.”

Sambi, payambiwa kuwa “kutula piya sini yake”,
mana ake ndi kuwa acipo anta kimoja saciri sini yake.
Fala sambi-pa wanu atiri kuwawona piya sini yake.
9 Ila tankummona iye kuwa, kwa wakati aba, kâturiwa utoto koliko malaika.
Iye Insa ndi ayerere kifo, julu ya rehema ya Mwenyezimungu, kwa ajili ya
wanu piya. Ingawa kâturiwa utoto, fala sambi-pa, kwa sababu ya kutabika
ka kifo, iye kakongiwa lemba ra utukufu na swifa!
10 Kamana iwapo shariya kuwa Mwenyezimungu, mwenyé vinu piya na
mwenyé kumba piya, aje nawo wafulati wengi wawe upande wa utukufu
wake. Katenda javyo julu ya kuntenza Insa, awalóngoza wanu kuwavusha,
awe kamilifu julu ya kutabika. 11 Kamana ire atakátifu, na ware watakatífiwa,
walawirira ka Baba mmoja. Ndimana Insa aawona haya kuweta “wan-
duzangu”, 12 kamba vyayambiwe mMandiko‡:

“Níwereza baina vyautendanga uwe wanduzangu.
Nukwimba nukukusifu mbere ya wanu wako.”

13 Mmandiko mengine, iye kaamba javi§:

“Omi níntumaini Mwenyezimungu.”

Ikisa kaamba tena:

“Niwa epa, na ware Mwenyezimungu waunaminire kuwasunga,
ewo wawa kamba wanangu.”

14 Sambi, ware wetiwe wanawe na Insa, kwa kuwa ewo binadamu*, iye
mwanyewe kâlawirira kwa namuna moja ipate julu ya kifo cake, anshinde
ire ári na uwezo wa kifo, Ibilisi. 15 Kwa namuna-yo, piya wákiwa watwana
kwa milele kwa sababu ya kopa kufwa, Insa kawanusuru. 16 Kamana vikwi-
jiwikana kuwa aajire kuwasaidiya malaika, ila kâja kusaidiya ujukulu wa
Iburahima. 17 Ndimana neye akijuzi awe sawa-sawa na wanduze kwa kila
namuna, ipate awe nlongozi nkulu wa dini wakuwa ndi mwenyé huruma na
mwaminifu. Kwa namuna-yo, antumike Mwenyezimungu, iye mwanyewe
awe kafara, ipate madambi a wanu aswamiiwe. 18 Kamana, kwa kuwa
katabika julu ya kushetwaniwa, iye kanawo uwezo wa kuwasaidiya ware
wenye kushetwaniwa.

3

Insa ndi nkulu zaida ya Musa

1 Kwa javyo umwe, wanduzangu watakatifu, wenzangu titiwe mbinguni,
akuyerini Insa. Iye ndi walii na nlongozi wetu nkulu wa dini yatiri kw-
ereza-yi. 2 Kamba Musa vyaákiwa mwaminifu na kazi yake nnyumba ya
Mwenyezimungu*, na Insa ákiwa mwaminifu ka Mwenyezimungu mwenyé
kuntondola. 3 Musa kasifiwa, fala Insa kawoniwa kuwa ndi wakujúzi kusi-
fiwa pakulu zaida ya iye, kamba njengi wa nyumba vyaasifiwa pakulu koliko
nyumba yawenye. 4 Kamana kila nyumba ítengeziwa na munu, ila atengéza

‡ **2:12** Ona Zaburi 22:22. § **2:13** Ona Izaya 8:17. * **2:14** Kigeregu: “wanawo nyama na damu”.
* **3:2** “Nnyumba ya Mwenyezimungu” mana ake “nkati ya Mwenyezimungu”.

vinu piya Mwenyezimungu. 5 Musa ákiwa ntumisi mwaminifu nnyumba ya
Mwenyezimungu piya, kalavya ushahidi wa vire víkija kwereziwa mbere.
6 Fala Insa Almasihi mwaminifu kamba mwana, amiri wa nyumba-yo.
Na nyumba-yo ndufwe, ikíwa tizídi koloka mpaka mwinsho, na hakika na
kwamini nkati ya tamaa yatirindira.

Ukosofu wa kutowa kwamini

7 Kwa javyo, kamba vyaamba Roho Takatifu† javi:

“Rero, mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
8 myoyo yenu musitaye ugumu,
kamba wababu zenu pawâbishane nami,
suku yawâniyerere nlanga.
9 Emo wababu zenu wâniyerera waniwone canikisaka kutenda,
ingawa wâwona vyaniwasaidiye muda wa myaka arubaini.
10 Ndimana níkimiwa na noco kizazi-co, nikisowera javi:
‘Daima wankukosa mmyoyo mwawo,
wakatala kufulata njira zangu.’
11 Kamba vyanílapire paníkimiwe, nikamba:
‘Awaja kwingira mahala pangu papumuzi.’ ”

12 Wanduzangu, more-more asilawirire munu nkati yenu wakuwa na
moyo mbaya wakutowa kwamini, wakulongoza kukatala kunfulata Nlungu
hai. 13 Kwasa javyo, zidini kurimbisana myoyo kila suku sambi nopa
pamwitiwe-pa, ipate asilawirire nkati yenu munu wakutaiwa moyo ngumu,
wakuteseka na dambi. 14 Kamana kwamini kwetu katiwere nawo tangu
mwanzo, tikizidi koloka mpaka mwinsho, tilawirira kuwa wenziwe Al-
masihi nkati ya kazi yake. 15 Ndi kamba vyayambiwe‡:

“Rero, mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
myoyo yenu musitaye ugumu,
kamba wababu zenu pawâbishane nami.”

16 Epa wasikire shauti ya Mwenyezimungu wakibishana naye ndi wepi?
Kusema kweli, sipiya walongoziwe na Musa kulawa Miswiri? 17 Na ware
Mwenyezimungu waakimiyane nawo muda wa myaka arubaini ndi wepi?
Siware wakorire dambi, wakifwira nlanga nomo? 18 Na paalapire kuwa
“awaja kwingira mahala pangu papumuzi”, waakiwamba ndi wepi? Siware
watupire kauli zake? 19 Basi, tereriwa kuwa awakidirire kwingira kwa
sababu ya kutowa kutumaini.

4

1 Kwa kuwa tanawo mpaka sambi-pa tamaa yakwingira mahala pake
papumuzi, tiritunze sana-sana ipate asilawirire mmoja wenu wakusokerera
kwingira nopo mahala-po. 2 Kamana teréziwa Habari Ngema kamba vyaw-
ereziwe ewo*, ila ewo cawasikire aciwafaire kinu, kwa kuwatowa umoja
wa kwamini cawasikire. 3 Basi, ofwe wenye kwamini tingira nopo mahala
papumuzi-po, kamba vyaâmbire Mwenyezimungu javi†:

“Kamba vyanilapire nkati ya nyongo yangu:
‘Awaja kwingira mahala pangu papumuzi.’ ”

† 3:7 Ona Zaburi 95:7-11. ‡ 3:15 Ona Zaburi 95:7; Waebraniya 3:7. * 4:2 “Ewo” ndi ware wákiwa nlanga. † 4:3 Ona Zaburi 95:11.

Kasowera javyo ingawa kazi yake kâtimiza tangu pawisire kumbiwa
ulumwengu. 4 Kamana kuhusu suku yasaba, nsitari mmoja wa Mandiko‡
ukwamba javi:

“Suku yasaba Mwenyezimungu kapumula kwa kutimiza kazi zake piya.”

5 Usowezi mmoja nowo uwiriziwa tena:

“Awashubutu kwingira mahala pangu papumuzi.”

6 Kwa kuwa wanzire kwereziwa Habari Ngema awengire kwa kutowa
kusikiriza, wengine wapewa nafasi yakwingira nopo mahala papumuzi-po.
7 Tukwijiwa kinu kamba-ci konta Mwenyezimungu katula suku nyengine,
kaamba kuwa ndi suku ya “rero” pairipo nafasi yakwingira mahala
papumuzi-po. Kwa myaka mingi ipitire, Mwenyezimungu kâsowera julu ya
Daudi, kamba vyaamba futi:

“Rero mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
myoyo yenu musitaye ugumu.”

8 Kamana inawa Yoshwa wanu-wo kawalongoza mahala papumuzi, aikibidi
Mwenyezimungu kusowera tena, kutula suku nyengine. 9 Kwa javyo, kamba
Mwenyezimungu vyaapumure suku yasaba pesire kumba ulumwengu,
ingaripo nafasi ya wanu wa Mwenyezimungu kupumula. 10 Kamana
mwenyé kwingira mahala papumuzi pa Mwenyezimungu ápumula kazi zake
sawa-sawa vyaapumure Mwenyezimungu kazi zake.
11 Basi, mahala papumuzi-po, titende juhudi tingire, ipate asiwepo
wakunkuna kamba vyaviwakunire mida, wakutowa kwingira kwa sababu
ya ubishi.
12 Kamana usemi wa Mwenyezimungu uwa nawo uhai na nguvu, un-
oréka pakulu kupunda jambiya yakusinja kuno na kuno. Úpitirira mpaka
mmoyo, ukwawanya moyo na roho kamba jambiya vyayawanya nyama
na makongolo. Ndimana usemi wa Mwenyezimungu úkidiri kwawanya
mawazo meema na mabaya a mmoyo. 13 Aapo kiyumbe akidiri kufisa siiri
mbere ya Mwenyezimungu. Kwake iye, piya viwa paweru, awona vinu piya
na maso ake. Na vitendo vyatitenda tijuzi kunjibu.

Insa atipendeleya mbere ya Mwenyezimungu

14 Sambi, kwa kuwa tanawo nkulungwa nkulu wa dini atangurire binguni,
Insa, Mwana wa Mwenyezimungu§, tukeni tikore makono mawiri kwamini
kwetu katereze. 15 Kamana nlongozi wetu nkulu wa dini akidiri kutiwonera
utungu ufuko wetu, kwa kuwa kashetwaniwa kwa namuna-zi piya kamba
vyatishetwaniwa ofwe, ila iye aakorire dambi. 16 Basi, tukeni na uhakika
tiwe karibu na kiti ca Mwenyezimungu, tipate huruma na rehema pati-
sakula kusaidiiwa.

5

1 Kila nkulu wa wakulungwa wa dini ákitondoriwa nkati ya wanu, ak-
itawaziwa ipate antumike Mwenyezimungu kwa faida ya wanu. Kazi
yake íkiwa yakupereka kafara na swadaka ipate wanu wafutiwe madambi

‡ **4:4** Ona Mwanzo 2:2. § **4:14** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho.

awo. 2 Watikínifu na sawári makamilifu, iye ákidiri kuwawonera utungu,
kwa kuwa iye mwanyewe kaveya. 3 Kwa javyo, ájuzi apereke kafara kwa
madambi ake iye mwanyewe kamba vyaalavya kafara kwa madambi a
wanu wengine. 4 Na hapana munu wakuritawaza mwanyewe cewo cakusi-
fiwa-ci, ila akolotiwa na Mwenyezimungu kamba vyavínkunire Aruna.
5 Kwa namuna moja noyo, Almasihi aaritawaze iye mwanyewe ub-
ora wakuwa nkulungwa wa dini. Ila Mwenyezimungu kantondola,
akimwambira*:

“Uwe kuwa mwanangu,
rero omi nukupongola.”

6 Na mahala pengine†, akwamba tena javi:

“Ukuwa nlongozi wa dini wa milele,
kamba vyaawere Melkizideki.”

7 Insa, mainsha ake mulumwengu-mu, akilebelanga duwa ka Mwenyez-
imungu, mwenyé uwezo wakunvusha nkati ya kifo. Akilebelanga kwa
shauti ulu-ulu kuno akinlawa masozi. Na akisikiriziwa kwa sababu ya
kunyenyekeya kwake kutenda vyaasaka Mwenyezimungu. 8 Ingawa ákiwa
mwana, karifunda kutwii julu ya tabu zimpatire. 9 Na paatimize vinlazimire
kutenda, kalawirira kuwa Nvushi wa milele wa piya wenye kunfulata.
10 Na Mwenyezimungu kantula kuwa nkulu wa wakulungwa wa dini, kwa
namuna moja noyo kamba vyaákiwa Melkizideki.

Usase kuntumaini Insa Almasihi

11 Kuhusu ewu mwaha-wu‡, tanawo vinu vingi vyawenye
vyakukwerezani. Fala virigariga kukwerezani konta amusaka kwereriwa.
12 Kamana, ingawa upita wakati mwingi, mujuzi muwe wanlimu,
fala munsakula munu akufundeni vinu vyakwanza vya habari za
Mwenyezimungu. Muwa kamba watoto musakula kujiji maziwa, iri hali
mukijuzi murye cakurya cakukamatiwa. 13 Kamana ajúzi kunywa maziwa
onse angari toto, ndi sejiwa cema. 14 Fala cakurya cakukamatiwa ndi
cankulungwa. Kwa njira ya kufundiwa, ewo wanawo ankili yakutondola
cema na kibaya.

6

1 Kwa javyo, tase vyatanzire kurifunda kuhusu Almasihi, tukeni mbere
mpaka tifikirire vyakurifunda vyakukamilika. Tisijenge tena upya aliserusu
zakufulata ngano kamba ezi:
cakwanza, ibidi kutubiya vitendo vyakuja na kifo, na kurimbirira kuntu-
maini Mwenyezimungu;
2 capiri, kufunda kuhusu koza, alama ya kutubiya;
catatu, kuntula munu makono;
caane, kuwafufula wanu ka wafwi;
na catanu, kulamuriwa ka milele.
3 Nevyo, Mwenyezimungu akisaka, títenda.
4 Kamana ware wasire kunkubali Insa, aapo akidiri kuwaludisira ku-
tubiya tena upya. Ewo mara moja wâpokerera nuru ya Mwenyezimungu,

* 5:5 Ona Zaburi 2:7. † 5:6 Ona Zaburi 110:4. ‡ 5:11 “Mwaha-wu” ndi kuwa Almasihi vyaawere nkulungwa wa dini kamba vyaákiwa Melkizideki.

wâyeza thawabu ya binguni, wâpokerera Roho Takatifu pamoja na wenzi-
wawo. 5 Wâyerera wema wa usemi wa Mwenyezimungu, na wâyerera vitendo
vya uwezo visaka kukuna paaja kutawala Mwenyezimungu. 6 Fala novyo-
sivyo, wantula minyongo iye! Aapo akidiri kuwaludisira kutubiya tena,
konta wankejeli baina Mwana wa Mwenyezimungu, wangomezera tena
mpaka warihukumu.
7 Kamana ewo wawa kamba ardhi inywa maji a nvula painya ponse.
Ikiwa ardhi-yo iruwerya miti ya kuwafãi warimi, ardhi-yo ijanliiwa na
Mwenyezimungu. 8 Fala ikiwa ardhi-yo iruwerya miti ya miwa na mbiriwiri,
saifãi na karibu yakulaniwa. Ardhi-yo mwinshoni ikociwa.
9 Wapendani wangu, ingawa tisowera javi, titumaini kuwa umwe
mwanawo vinu vyema pakulu, vyakuja na kuvushiwa. 10 Kamana
Mwenyezimungu ndi mwenyé shariya, akwijiwa camutenda, na namuna
vyamuwapenda wenzenu kwa zina rake, pamuwasaidiya watakatifu, na
mpaka sambi-pa mungari kutenda novyo. 11 Vitajibu pakulu kuwa umwe-po
kila mmoja olote juhudi moja mpaka mwinsho, ipate muwe na uhakika wa
tamaa yamurindira na imani. 12 Nkati ya kwamini kwenu, musiwe wafuko,
ila muwafulatize ware waríti tamaa julu ya kutumaini na imani.

Mwenyezimungu atimiza tamaa yake

13 Mwenyezimungu, paampere tamaa Iburahima, kârilapira mwanyewe
kuwa atimiza tamaa yake, konta aawerepo mwengine wakunzaidi iye. 14 Iye
kaamba*:

"Nilapa ka ukweli kuwa uwe nukujanliya pakulu,
nukupa ujukulu mwingi wawenye."

15 Ndimana Iburahima, kwa kuwa akirindira na imani, tamaa ire akipata.
16 Munu paalapa, anlapira munu wakunzaidi álavya ushahidi, na kilapo
ciwalavya wanu dana. 17 Basi, Mwenyezimungu kâsaka kuwa ware waja
kuriti tamaa yake wejiwe kuwa aapindula vyaasemire, ndimana tamaa-yo
iye kalapira. 18 Kwa javyo, julu ya vinu viwiri† savipinduriwa, (na novyo
avikidirika Mwenyezimungu kulongopa), ofwe tintuwirire iye tirimbisiwa
myoyo tikore makono mawiri tamaa ituriwe mbere yetu. 19 Eyo tamaa-yo
iwa kamba nanga ya ngalawa, ítirimbisa myoyo isiwe na dana isaka kuwa
yonse. Kamana tamaa-yo ípita papazira ya nyumba takatifu ya mbinguni,
ikwingira mahala patukufu paari Mwenyezimungu. 20 Kweli, epo ndi pen-
gire Insa, kábula ya ofwe, kwa ajili yetu. Kamba vyaawere Melkizideki, neye
novyo kalawirira kuwa nkulungwa wa dini wa daima milele.

7

Melkizideki nlongozi wa dini

1 Noyu Melkizideki-yu ákiwa nfalume wa Salemu, na ákiwa nlongozi wa
dini akintumika Mwenyezimungu, Nlungu nkulu pakulu. Iye paakiludi Ibu-
rahima kuvita yakuwashinda mafalume, kasimanana naye, akinjanliya.*
2 Iburahima, vinu piya vyâapatire kuvita, kâlavya fungu rakumi, akimpa
Melkizideki. Zina ra Melkizideki mana ake "nfalume wa shariya". Kwa
kuwa ákiwa nfalume wa Salemu, zina rake ríkiwa nawo novyo mana ake
"nfalume wa usalama". 3 Iye aawere nawo wawaye wala mamaye, wala
aipo waraka ya mazina a wakinya babuze. Ejiwikane mwaka waapongoriwe

---

* **6:14** Ona Mwanzo 22:17. † **6:18** "Vinu viwiri" ndi tamaa yaalavire Mwenyezimungu na kulapa kwake. * **7:1** Ona Mwanzo 14:17-19.

wala waafwire. Ndimana akilandanisiwa Mwana wa Mwenyezimungu,
kawa nlongozi wa dini wa milele.
4 Onani, Melkizideki vyawere munu bora pakulu! Anta Iburahima, noyo
babu yetu nkulu, kâmpa fungu rakumi kwa vinu vyaawapokere maaduwi
wake kuvita. 5 Na ujukulu wa Lawi, ware wâpewe cewo ca ulongozi wa
dini, watumiwe nTaureti kupokerera fungu rakumi ra vinu vyawakipatanga
wanu waIziraeli, wanduzawo, ingawa newo novyo wákiwa ujukulu wa
Iburahima. 6 Basi Melkizideki, ingawa aawere wa rikolo ra Lawi, kâpokerera
fungu rakumi ra Iburahima, na kânjanliya Iburahima, noyo âpokerere tamaa
za Mwenyezimungu-yo. 7 Hapana atikina kuwa ire ajanlíya ndi bora koliko
ajanlíiwa. 8 Kwa upande wa walongozi wa dini wa rikolo ra Lawi, wâpokerere
fungu rakumi wákiwa wanadamu mwinsho wafwa. Fala upande wa Melk-
izideki, rîpokereriwa na munu ari hai, kamba vyaulaviwe ushahidi kuhusu
iye. 9 Tanawo shariya ya kwamba anta Lawi, akipokereranga fungu rakumi
noyo, neye novyo kalavya fungu rakumi julu ya Iburahima, 10 kwa kuwa
ákiwa mmwiri mwa Iburahima babuye, paasimanane na Melkizideki.†

Nlongozi mwengine wa dini, kamba Melkizideki

11 Sambi, îkisakikana kazi ya walongozi wa dini wa rikolo ra Lawi ipate
wanu wa Iziraeli wafulate shariya yawâpewe. Ináwa ulongozi-wo utimiza
ukamilifu, singari kasakikana nlongozi wa dini wa namuna nyengine kamba
Melkizideki, sairi wa namuna ya Aruna wa rikolo ra Lawi. 12 Paatawaziwa
nlongozi mwengine wa dini, ílazimu shariya neyo novyo ipinduriwe.‡
13 Kamana Mwenye wetu, ambíwa mMandiko-mu, aawere wa rikolo ra Lawi,
na nkati ya rikolo rake tangu aalawirire mmojawapo wakutumika cewo ca
nlongozi wa dini§. 14 Aapo atikina kuwa Mwenye wetu kâlawirira kurikolo
ra Yuda. Na kuhusu rikolo-ro, Musa aasowere kinu upande wa nlongozi wa
dini.
15 Sambi tikwereriwa sana: kâlawirira nlongozi wa dini namuna nyengine,
wakulandana na Melkizideki. 16 Iye aalawirire kuwa nlongozi wa dini kwa
kufulata shariya na shuruti za kufulatana ka rikolo, ila kwa sababu ya uwezo
wa mainsha ake seesa tena. 17 Kweli, Mandiko Matakatifu* akwamba:

“Uwe kuwa nlongozi wa dini wa milele kwa namuna ya Melkizideki.”

18 Basi shuruti ya mida yasiwa konta aina nguvu na aifãi kinu, 19 kamana
Taureti aíkikamilisha kinu. Fala sambi-pa Mwenyezimungu katisakurira
tamaa ngema pakulu ipate julu yake tiwe pamoja naye.
20 Na eyi tamaa-yi yakikishiwa kwa kilapo. Pawakitawaziwa walongozi
wa dini wengine, Mwenyezimungu aalapire, 21 fala paalawirire eyu kuwa
nlongozi wa dini, Mwenyezimungu kalapa, kamwambira javi†:

“Omi Mola nîlapa, sipindula kauli yangu.
Ukuwa nlongozi wa dini wa milele.”

22 Kwa sababu ya kilapo-co, Insa atipa uhakika kuwa eyi miyadi-yi ndi bora
pakulu zaida ya mida.
23 Visitoshe, mida wákiwapo walongozi wa dini wengi wakorire kazi fala
mwinsho wafwa, awakidirire kuzidi kukola kazi. 24 Fala Insa kankuinshi
kwa milele, na kazi yake ya ulongozi wa dini saupitisaniwa tena. 25 Kwa

† **7:10** Kusema kweli, nowo wakati-wo Lawi ákiwa saanapongoriwa. ‡ **7:12** Shariya isema nani ári na haki yakuwa nlongozi wa dini. § **7:13** Kigeregu: “uralu”. * **7:17** Ona Zaburi 110:4. † **7:21** Ona Zaburi 110:4.

javyo, iye kanawo uwezo, sambi-pa mpaka milele, wakuwavusha wanu wóka ka Mwenyezimungu julu yake. Kweli, iye kankuinshi daima-zi kuno akiwalebelela nowo wanu-wo.
26 Basi Insa ndi nkulu wa wakulungwa wa dini wakutitendera piya visakikana vyonse. Iye takatifu, aana dambi anta mmoja wala kinu cakunyata, na katanusiwa nkati ya madambi mulumwengu-mu akituriwa mbin-
guni. 27 Iye aari kamba walongozi wa dini wa mida, wakiperekanga kafara daima-zi, cakwanza wakitenda wapate kufutiwa madambi awo wanyewe, ikisa ka madambi a wenziwawo. Fala ka Insa sijavyo! Iye, paaripereke mwanyewe, kalavya kafara mara moja noyo tu basi kwa daima. 28 Nkati ya
Taureti, wanu sawakiwa makamilifu wakitawaziwanga kuwa walongozi wa dini. Fala kauli ya kilapo, cilapiwe bandi ya Taureti, katawaziwa Mwanawe, mwenyé kukamilika daima milele.

8

Insa ndi shikarakanzi wa miyadi yanguvu pakulu

1 Onani, kinu maalumu catiri kwamba ndi kuwa tanawo nkulungwa nkulu wa dini wa namuna-yo, ekare nkono nriro wa kiti ca Mwenye Nkulu mbin-
guni. 2 Iye áhudumu vitakatifu nkati ya ema takatifu yakweli, saitengiwe na
wanadamu, ila Mola. 3 Kila nkulungwa nkulu wa dini ákitondoriwa apereke swadaka na kafara. Ndimana ikilazimu neye awe nawo kinu kimojawapo
cakupereka. 4 Insa, anawepo mulumwengu-mu, aangari kuwa nlongozi wa dini, konta kuno wawapo walongozi wa dini waperéka kafara na swadaka,
kamba vyaishurutisa Taureti. 5 Kazi zawatenda ewo nfano tu basi au kinviri ca kazi zitendiwa mbinguni. Kwa sababu ya javyo, Musa paawere tayari kujenga ema ya miyadi ya kupatana, kâmbiriwa na Mwenyezimungu javi: “More-more, utende sawa-sawa kamba nfano vyawoloteriwe kumwango.”
6 Fala sambi-pa, Insa kagabiziwa kazi bora pakulu koliko wakulungwa wa dini wa mida, kwa kuwa iye ndi mwenyé kupatanisa kwa miyadi bora pakulu ya kupatana. Ndi javyo konta miyadi-yo yanawo tamaa bora pakulu.
7 Kamana miyadi ya kupatana yakwanza, ínawa íkamilika, aikisakikana kutula miyadi myengine ya kupatana kapiri.
8 Fala mMandiko Matakatifu*, Mwenyezimungu áwasutumu wanu wake javi:

“Wakati uwa karibu wanija kutula miyadi mipya ya kupatana,
na wanu wa Iziraeli pamoja na wanu wa rikolo ra Yuda.
9 Eyo miyadi mipya-yo aija kuwa kamba yaniturire mida na wababu zawo,
paníwalongoze sana-sana, nikiwalavya Miswiri.
Ewo awafulate kamba vyaikisaka miyadi-yo, ndimana awaniyerire,
amba ndi Mola.
10 Basi, eyo ndi miyadi yaníja kutula na wanu wa Iziraeli bandi ya nozo suku-zo,
amba ndi Mola.
Shariya zangu nitula nkati ya mawazo awo,
nikwandika mmyoyo mwawo.
Omi nukuwa Nlungu wawo,
newo wakuwa wanu wangu.
11 Aashubutu munu kufundana na mwenziwe wala kufundana na nduye,
kumwambira: ‘Mwijiwe Mola’,
konta piya-wo wakuja kunijiwa,

* **8:8** Ona Yeremiya 31:31-34.

ntoto kamba nkulu.
12 Nukuja kuwatendera huruma, kuswamii makosa awo,
madambi awo sishubutu kukumbukira tena."

13 Mwenyezimungu paambire miyadi mipya, miyadi yakwanza katula
kuwa yuluvala. Na kinu culuvare na cisire ciwa karibu yakwasiwa kutu-
miriwa.

9

Miyadi mipya kwa damu ya Insa

1 Sambi, kwa kutimiza miyadi yakwanza, wanu wakijuzi wantukuze
Mwenyezimungu kwa kufulata shariya ziturіwe. Na wakiwa nawo novyo
mahala patakatifu mulumwengu-mu, 2 Ema Takatifu ítengiwa. Ikiwa na
misana miwiri. Nsana wakwanza wakwingirira úkitiwa "Mahala Patakatifu".
Nkati-mo múkiwa kandiyeru, meza, pamoja na mikate takatifu*. 3 Noyo
ema-yo nkati-mo ilumuriwa na pazira. Nkati ya pazira-yo, nsana mwengine
ûkitiwa "Mahala Patakatifu Pakulu". 4 Nopo ndi paukiwa uralu wakupam-
biwa na oru, na "Kashoti ya Miyadi" upande piya wakupambiwa na oru.
Nkashoti-mo cikiwapo kiyungu ca oru citaiwa manã, ngombo ya Aruna
yaâsipuse Mwenyezimungu, pamoja na maluwawo mawiri a mawe ândikiwe
ámuri za Mwenyezimungu. 5 Julu ya kashoti-yo, víturiwa nfano viyumbe vya
utukufu. Mbawa zawo zakukunjuka zîfinika mahala Mwenyezimungu pak-
iswamii madambi. Kuhusu novi vinu-vi, aipo nafasi sambi-pa yakwereza
piya.
6 Piya-vi pavitengeziwe sana-sana, walongozi wa dini wakingiranga nsana
wakwanza wa ema† wakitenda kazi zawo. 7 Fala nsana wapiri wa ema‡,
nkulu wa wakulungwa wa dini iye tu basi ndi akingira. Visitoshe, akingira
kila mwaka mara moja basi, akisukula damu ya kafara akapereke ka
Mwenyezimungu, anlebele aswamii madambi ake na madambi awakorire
wanu kwa sababu ya kutikina. 8 Kwa piya-vi, Roho Takatifu átolotera kuwa,
íkiwa ema ya miyadi ya mida ingari kutumika, ilanda kuwa njira yúka Mahala
Patakatifu Pakulu ainafunguriwa. 9 Piya-vi kinyume, namuna yakutifunda
vinu vya faida rero-vi. Mana ake ndi kuwa swadaka na kafara za manyama
zikilaviwanga ka Mwenyezimungu zire azikidirire kukamilisha myoyo ya
wanu wakilavyanga kafara wawenye-wo. 10 Ezi kafara na swadaka zi-
tendiwa-zi zishugulikira vinu vya mwiri basi, kwa nfano, namuna ya kurya,
kunywa, na zakuriswafi. Zitumika mpaka Mwenyezimungu paasaka kutula
namuna nyipya za kuinshi.
11 Fala Almasihi, paalawirire kuwa nkulu wa wakulungwa wa dini
kuwa atipe vyema vyaajisire, iye kawa ema bora pakulu na yakukamilika
kupunda ikiwepo mulumwengu-mu. Ema-yo aitendiwe na wanadamu,
mana ake siyo ya mulumwengu-mu. 12 Iye, pengire mara moja tu basi kwa
milele Mahala Patakatifu Pakulu, aasukure damu ya mbuzi wala ya ng'ombe
ila kâsukula damu yake iye mwanyewe, apate kutombola milele. 13 Mida
wanu wacafu miri yawo ikiswafiwa julu ya kutawanyika damu ya mbuzi
au ya ng'ombe, na kúpakiwa rivu ra mwana wa ng'ombe wakociwa. 14 Kwa
javyo, futi damu ya Almasihi aizidi kutiswafi? Iye, julu ya Roho wa milele,
karipereka mwanyewe kawa kafara kamili saina baka ka Mwenyezimungu.

* 9:2 Mikate takatifu ikilaviwanga swadaka ka Mwenyezimungu. † 9:6 "Nsana wakwanza wa ema" ndi "Mahala Patakatifu". ‡ 9:7 "Nsana wapiri wa ema" ndi "Mahala Patakatifu Pakulu".

Damu yake itiswafi myoyo yetu, tase vitendo vitilongoza kukifo, ipate tintumike Nlungu hai.

15 Kwa javyo, Insa Almasihi ndi mwenyé kupatanisa kwa miyadi mipya,
ipate irati ya milele Mwenyezimungu yaawapere tamaa ware watondoriwe wapate. Iwapo eyi nafasi-yi konta madambi awo awakorire wakati wa
miyadi ya mida womboriwa na kifo ca Almasihi. 16 Sambi, miyadi yaku-
patana yaaturire Mwenyezimungu iwa kamba waraka yakuritisa. Upande wa noyi waraka-yi, ikibidi kwakikishiwa mwenyé kwandika-yo kuwa
kafwa. 17 Kweli, waraka yakuritisa aina faida ikiwa andike-yo angari hai,
fala bandi ya kufwa andike, waraka-yo yanawo faida. 18 Ndimana ikibidi
kuwa ciwepo kifo kimojawapo ipate miyadi iwe na faida. Anta miyadi
yakwanza, noyo aitumike bila kutawanyika damu. 19 Mmiyadi yakwanza,
Musa pesire kuwambira wanu piya ámuri ya nTaureti, kâtumira minyani ya husopo yakufungiwa na luzi reundu, kâtwala damu ya ng'ombe na ya mbuzi. Ikisa akisulusa na maji, akisasanyira kitabu ca Taureti pamoja na wanu
piya, 20 akamba§: “Eyi ndi damu ya miyadi yaaturire Mwenyezimungu
kwenu umwe.” 21 Na ema ya miyadi-yo, pamoja na piya vinu vikitumiriwa
nkati yakuntukuza Mwenyezimungu, Musa kâsasanyira novyo damu. 22 Basi,
Taureti ikilazimisha kiyasi ca vinu piya viswafiwe julu ya kutawanyika damu. Na ikiwa damu aitawanyike, akupo kuswamiiwa dambi.

23 Sambi, ikibidi kuwa vyombo vikitumiriwa kuntukuza Mwenyezimungu
viswafiwe julu ya namuna-yi. Fala evyo mifano tu basi ya vinu vyakweli viri mbinguni. Ndimana vinu vyakweli mbinguni vishurutisa kafara ya faida
bora pakulu. 24 Kamana Almasihi engire Mahala Patakatifu pakutendiwa
na makono a wanadamu, engire pakulandanisiwa nfano tu basi wa mahala pakweli. Aiwere javyo! Kêngira mbinguni kawenye, mbere ya Mwenyez-
imungu, kutitendera fadili ofwe. 25 Na engire kurilavya kafara mara nyingi,
kamba nkulungwa wa dini wa Mayahudi vyakingiranga Mahala Patakatifu
Pakulu kila mwaka, na damu sairi yake. 26 Inawa javyo, Almasihi akijuzi
atabike mara nyingi zawenye tangu kumbiwa ka ulumwengu. Kwasa javyo, epa utimiziwa wakati wa mida, ufika wakati wa sambi-wu, iye kolotiwa kwa kuripereka kufwa mara moja tu basi kwa milele, alavye mizigo ya dambi.
27 Piya wanu ituriwa wafwe mara moja tu basi, ikisa waje walamuriwe
na Mwenyezimungu. 28 Kwa javyo Almasihi, neye novyo kâripereka mara
moja kuwa kafara alavye dambi za wanu wengi. Ikisa, akúja kwisuka mulumwengu mara yapiri, fala eyo mara-yo, anzima yake siyo kulavya dambi, ila kuwavusha wanu wari kunrindira iye.

10

1 Kwa kufulata Taureti, wanu wakisaka kuka karibu ya Mwenyezimungu
kuntukuza wakilavya kafara daima-zi kila mwaka. Fala Taureti tangu-tangu
aiwere na uwezo wa kuwaswafi wanu-wo. 2 Ináwa nowo wanu-wo kweli-
kwelini waswafiwa nfululu, awangari kurifahamu tena kuwa na madambi,
ndimana singari isakikana kuludira tena kutenda kafara, sinovyo? 3 Fala
kusema kweli, nozo kafara-zo zankuwatenza wanu kukumbukira dambi
zawo kila mwaka. 4 Konta damu ya ng'ombe na ya mbuzi aina uwezo wa
kulavya dambi.

5 Kwa javyo, Almasihi, pengire mulumwengu-mu, kasema ka Mwenyez-
imungu*:

§ **9:20** Ona Kulawa 24:8. * **10:5** Ona Zaburi 40:6-8.

“Ausakire kafara wala swadaka,
ila kunitengeza mwiri.
6 Azukwajibu kafara za nyama wakociwa,
wala swadaka ipate uswamii madambi.”

7 Ikisa Almasihi kamwambira Mwenyezimungu:

“He Mwenyezimungu, niwa epa kutimiza nafsi yako,
kamba vyavyandikiwe kuhusu omi nkitabu ca Mandiko.”

8 Basi Almasihi, bandi yakusema:

“Ausakire na azukwajibu kafara za manyama wakociwa,
wala swadaka zakulaviwa kupata kuswamiiwa madambi”

(ingawa ezi kafara-zi zilazimishiwa nkati ya Taureti), 9 kamwambira
Mwenyezimungu: “Niwa epa kutimiza nafsi yako.” Basi, Almasihi kafuja
miyadi ya mida† katula miyadi yapiri‡. 10 Kwa noyo nafsi-yo, julu ya swadaka
ya mwiri wa Insa Almasihi mara moja kwa milele, ofwe titakatifiwa.
11 Kila nlongozi wa dini awahudumu Mayahudi kila suku ákikola kazi,
ákipereka kafara namuna moja noyo mara nyingi zawenye. 12 Falakini
Almasihi kârilavya iye mwanyewe akiripereka kuwa kafara kwa mara moja
noyo tu basi, kafara-yo ífãi milele. Ikisa kekala mahala bora pakulu, upande
wa nkono nriro wa Mwenyezimungu.§ 13 Tangu nopo kankurinda mpaka
Mwenyezimungu awature maaduwi wake kumaulu kwake.* 14 Basi iye, kwa
kuripereka mara moja noyo tu basi, ware waawatenza utakatifu kawatula
ukamilifu kwa milele. 15 Na kinu-ci Roho Takatifu neye katakikisha, kanza
kutereza usemi wa Mola asema javi†:

16 “Bandi ya nozo suku-zo, eyi ndi miyadi yaníja kuwaturira ewo,
amba ndi Mola.
Shariya zangu nitula mmyoyo mwawo,
nikwandika nkati ya mawazo awo.”

17 Ikisa kaamba javi‡:

“Madambi awo na makosa awo sishubutu kukumbukira tena.”

18 Onani, madambi-yo paaswamiiwe, aisakikana tena swadaka nyengine
yakufuta.

Tukeni tiwe karibu ya Mwenyezimungu

19 Sambi, wanduzangu, tanawo uhakika wakwingira Mahala Patakatifu
Pakulu julu ya damu ya Insa, 20 njira nyipya ya uhai katifungurira julu ya
kupapula pazira paapereke mwiri wake. 21 Ndi kweli novyo kuwa tanawo
nlongozi wa dini nkulu pakulu, amiri wa nyumba ya Mwenyezimungu
mbinguni. 22 Kwa javyo, tukeni tiwe karibu ya Mwenyezimungu na myoyo
ya ukweli na kwamini nfululu, tiwe na myoyo yakosiwa fahamu mbaya
na miri yetu yakoziwa na maji swafi. 23 Tamaa yatereziwe, tukeni tizidi
kutumaini bila dana, konta Mwenyezimungu alavire tamaa mwaminifu.

† **10:9** Kafuja miyadi ya mida pamoja na tabiya yakulavya kafara-yo. ‡ **10:9** “Miyadi yapiri” ndi kafara nyipya ya Insa mwanyewe. § **10:12** Ona Zaburi 110:1. * **10:13** Ona Zaburi 110:1. † **10:15** Ona Yeremiya 31:33. ‡ **10:17** Ona Yeremiya 31:34.

24 Tukeni tiwaze namuna zakushongana pendo na vitendo vyema.
25 Tisitowe, kamba tabiya za wanu wamojawapo, kuka kujumana na wen-
zetu kujamati. Kwasa javyo, tukeni tirimbisane myoyo kila mara, konta
mukwijiwa kuwa suku ya Kiyama iwa karibu.

26 Kamana bandi yakwereriwa ukweli sana-sana na kukubali, tikilan-
gela kuzidi kukola dambi, basi aipo kafara anta moja yakufãi kutiswamii
madambi. 27 Ila ka wabishi, ciwabakire kinu kimoja basi, kurindira na wofi
nkulu hukumu ya Mwenyezimungu na kulungula moto mwingi wakofya.
28 Mida munu akikatala kufulata Taureti yésusiriwe Musa, wakilawirira
mashahidi wawiri wakwakikisha kuwa kakosa akihukumiwa kifo, aaki-
woneriwa utungu. 29 Fikirini ndi hukumuni ulu iwapata wanu wakunke-
jeli Mwana wa Mwenyezimungu! Ware sawatula ubora damu ya Insa
yakwakikisha miyadi ya kupatana iswamii dambi yake! Novyo, wakejeli
damu ya miyadi itiswafire, na wafezeyi Roho Takatifu atolotera rehema!
30 Kamana tikwijiwa kuwa Mwenyezimungu nkati ya Mandiko Matakatifu§
kaamba javi:

"Kuriripira kwangu; omi niriripirira."

Na mahala pengine mMandiko, yandikiwa javi:
"Mola awalamula wanu wake."

31 Kugwirira makono mwa Nlungu hai ndi kinu cakofya pakulu!

32 Wazani suku zipitire bandi yakupata nuru ya Mwenyezimungu, muhi-
tamili tabu nyingi zawenye. 33 Umwe kati yenu, wamojawapo watukaniwa
pawanu na watabishiwa, na wengine wakisanganyika na watabishiwe
ware, newo novyo watabika. 34 Mutabika pamoja na wafungwa, na pavit-
wariwe vinu vyenu piya, muhitamili hasara na furaha, kwa kuwa mukijiwa
kuwa mukuja kupata vyema pakulu vyakuwepo daima. 35 Basi, musase
kurimba moyo konta kukujisirani tuzo rikulu. 36 Kamana mujuzi muhitamili
kwa imani mutimize nafsi ya Mwenyezimungu, ipate mupokerere vire
vyaakupereni tamaa. 37 Konta mMandiko*, Mwenyezimungu akwamba:

"Ubaki wakati aba futi wakuja ire akirindíriwa, aakáwa.
38 Fala kamilifu wangu áinshi julu ya kwamini†.
Saanihitamili, siri radi naye."

39 Ofwe atiri kamba ware sawahitamili wakupoteya, ila tíntumaini Mwenyez-
imungu, ndimana tívushiwa.

11

Namuna zakuntumaini Mwenyezimungu

1 Sambi, "kwamini" mana ake ndi kuwa nawo uhakika wakuwa na tamaa
ya vinu saviwoneka viri vyakweli. 2 Kamana julu ya kwamini, wababu zetu
wa mida wajibisa ka Mwenyezimungu.

3 Julu ya kwamini, tikwereriwa kuwa wasaa umbiwa julu ya usemi wa
Mwenyezimungu, vinu vyakuwoneka vyumbiwa na kinu saciwoneka.

4 Julu ya kwamini, Abeli kalavya kafara ngema zaida ya Kaini, ndimana
kajibisa ka Mwenyezimungu kuwa kamilifu. Mwenyezimungu kolota kuwa

§ **10:30** Ona Kumbukumbu 32:35-36. * **10:37** Ona Habakuki 2:3. † **10:38** Ona Habakuki 2:4; waRoma 1:17; waGalata 3:11.

kawa radi naye julu yakupokerera kafara yake. Ingawa iye kâfwa, fala julu ya kwamini kwake, angari akisowera.
5 Julu ya kwamini, Henoki katwariwa kaperekiwa mbinguni, iye aafwire.
Hapana munu ammonire tena konta Mwenyezimungu kantwala. Kábula
yakutwariwa mulumwengu-mu, kâjibisa ka Mwenyezimungu. 6 Aashubutu
munu kwajibisa ka Mwenyezimungu bila kuntumaini iye. Konta asakúla kuka upande wa Mwenyezimungu ájuzi atumaini kuwa iye kawapo na awatuza wenye kuka upande wake.
7 Julu ya kwamini, Nnu kâsikiriza sana-sana paambiriwe na Mwenyezimungu kuhusu vinu savikiwoneka vîkija kukuna mbere. Kwa kumwinshimu Mwenyezimungu, kalunda safina invushire iye pamoja na jamaa zake. Kwa namuna-yo, Nnu kâlamula kuwapa hukumu wanu wa mulumwengu-mu. Novyo, kâriti ukamilifu wakulawirira julu ya kwamini.
8 Julu ya kwamini, Iburahima kâsikiriza paamuriwe kusama, kuka inti nyengine yaampere tamaa Mwenyezimungu kuwa akuja kuriti. Kôka ingawa aakijiwa mahala kaakuka.
9 Julu ya kwamini, akiinshi kamba malamboni inti yaâmpere tamaa
Mwenyezimungu. Iye ákikalanga muema pamoja na Izaki na Yankubu, wenye
kuriti sawa-sawa cire caâwapere tamaa Mwenyezimungu. 10 Iburahima
akirindira kwikala kaya ya aliserusu yakukomala, yaapangire na yaajengire Mwenyezimungu mwanyewe.
11 Julu ya kwamini, Iburahima kâpata uwezo wa kumpongola mwana.
Ingawa kôluvala pakulu na nkawake Sara aakipongola, kâkidiri konta akitumaini kuwa Mwenyezimungu kamilifu, atimiza tamaa yake. 12 Kwa javyo,
julu ya munu mmoja, noyo ári karibu kufwa, ulawirira ujukulu mwingi wawenye, kafyala-kafyala kamba nondwa za mbinguni au kamba misanga ya mwani.
13 Julu ya kwamini, ewa wanu-wa piya wafwa wakitumaini, bila kupata kinu cawapewe tamaa, fala mmoyo wakiwona na wakisheherekera baidi, na wakikisha kuwa inti ire aiwere yawo, ila ewo wanu wakupíta
mulumwengu-mu. 14 Wakiséma javyo kolota kuwa wankusakula inti yawo
wanyewe. 15 Inawa wakiwaza kuhusu inti yawâlawire, nanga wapata nafasi
kuludira noko. 16 Fala kwasa javyo, ewo wakiwa nawo hamu kufika inti ngema pakulu, inti ya mbinguni. Ndimana Mwenyezimungu aawona haya kwitiwa Nlungu wawo ewo. Kusema kweli, iye kawatengezera kaya yawo.
17 Julu ya kwamini, Iburahima paayereriwe, ákiwa tayari kunlavya mwanawe Izaki awe kafara. Ire waâpewe tamaa, kanleva kuwa kafara
mwanawe mmoja noyo tu basi, 18 ingawa kâmbiriwa mida kuwa: “Julu
ya Izaki ndi kauja kulawirira ujukulu wako.” 19 Iburahima kamini kuwa
Mwenyezimungu ákiwa na uwezo wakunludisira uhai anta afwe. Na ka ukweli, kinyume, ilanda kampokerera afwire futi.
20 Julu ya kwamini, Izaki kâwajanliya kuhusu mambo akija kuwakuna mbere wanawe Yankubu na Ezau.
21 Julu ya kwamini, Yankubu, suku aba kábula yakufwa, kâwajanliya wana wa Yusufu mmoja-mmoja. Neye akimwabudu Mwenyezimungu kuno enyamire nkongojo wake.
22 Julu ya kwamini, Yusufu paawere karibu kufwa, kâkumbukira tamaa yakuwa ujukulu wake ukuja kulawa Miswiri uludira kwawo. Ndimana kâwalaizira wanawe vyawakijuzi kutenda makongolo ake.*

* **11:22** Kâwambira kuwa suku moja waIziraeli wakúja kuludira kwawo, ndimana wajuzi wasamise makongolo ake.

23 Julu ya kwamini, wawaze Musa, bandi yakumpongola mwana wawo, wanfisa kwa muda wa myezi mitatu. Wâmmona toto ire kuwa mwema pakulu na kwa sababu ya kwamini kwawo, awopire shuruti ya nfalume.

24 Julu ya kwamini, Musa paakurire, kâkatala kutukuziwa kamba munu bora pakulu kwa sababu ya kuwa njukuluwe Firyauna nfalume wa Miswiri.
25 Kwake iye kawona kuwa vyema pakulu kutabika na wanu wa Mwenyezimungu koliko kufurahira mambo a dambi kwa muda aba. 26 Iye akiwaza
kuwa kutabika kwa kufezeyiwa kamba vyaaja kutabika Almasihi, ndi bora pakulu koliko mali piya a Miswiri. Akiwaza javyo konta akirindira kupata tuzo mbere.

27 Julu ya kwamini, Musa paalawire Miswiri opire kukimiwa ka nfalume. Kahitamili kamba ari kummona Ire sawoneka†.

28 Julu ya kwamini, Musa kâwambira waIziraeli wasasanyire damu mmiryango mwawo ipate Mwenyezimungu, paasaka kuntuma Nzulairi kuwolaya wana watanzi wa WaMiswiri, asiwolaye wana watanzi wa waIziraeli.

29 Julu ya kwamini, waIziraeli wâloka Bahari Nyeundu, wapita kati-kati ya bahari pakukama maji. Fala waMiswiri, pawakenekeze kutenda novire, wazama, wafwa piya.

30 Julu ya kwamini, ukuta wa Yeriko bandi ya kuzunguriziwa muda wa suku saba, ûgwa.

31 Julu ya kwamini, reba wakwitiwa Rahabu kâwapa mamburo manasonde wa Iziraeli, ndimana aafwire pamoja na ware sawakinsikiriza Mwenyezimungu.

32 Mwaja, musaka nukwambireni kinani tena? Wakati uniwera aba, nanga nukwambirani kuhusu Gidiyoni, Baraki, Samsoni, Yefta, Daudi, Samuweli, pamoja na minabii wengine. 33 Ewo, kwa kuwa wâmwamini
Mwenyezimungu, wâwashinda mafalume wengine, wâtimiza shariya ya Mwenyezimungu, na wâpata Mwenyezimungu vyaawapere tamaa. Awawasire masimba kuwaduru, 34 wâzimisa moto mwingi wawenye,
wakinusurika mmakono mwa ware wakisaka kuwolaya na mapanga. Ingawa wâveya, wâlawirira kuwa na nguvu, wâlawirira kuwa masurudadu wakofya mpaka wâwashinda masurudadu wa inti nyengine. 35 Wanawaka
wakifwiriwa fala kwa kumwamini Mwenyezimungu wâwapokerera wafwi wawo, wafwi-wo waludira uhai.

Wanu wengine, kwa kunfulata Mwenyezimungu, wâkatala kufunguriwa nkalaboshu, ndimana wêbiwa mpaka kufwa. Watenda javyo ipate waludisiriwe uhai wapate mainsha meema pakulu. 36 Wengine wâtabika na matusi
na kukonyoriwa, wengine wâfungiwa na alucema na wâtaiwa nkalaboshu.
37 Wengine wâkipanjiwa na mawe mpaka kufwa, wengine wâkibaluriwa kati-kati, wengine wâkulaiwa na upanga. Wengine wâkenenda wakisamasama, wakivalanga masambala a kondoo au a mbuzi, newo wákiwa wakosofu pakulu, wakitabishiwa na wakopepesiwa. 38 Wanu-wo ulumwengu-wu
auwajuzire. Wákipayapaya nlanga na mmyango, wakiinshi mmajonga na mmapondo kamba wanu wakutíra.

39 Wanu ware piya, ingawa wájibisa ka Mwenyezimungu kwa kwamini kwawo, fala novyo-sivyo, awapokerere vyawapewe tamaa. 40 Evi vikuna
konta Mwenyezimungu katipangira kinu cema, kuwa bila ofwe, wasikamilike.

† **11:27** “Ire sawoneka” ndi Mwenyezimungu.

12

Mwenyezimungu ndi Baba wetu

1 Sambi, kwa kuwa tizunguriziwa na kundi ra mashahidi, tukeni tase piya
vitendo vitikataza vyatijuzi kutenda, tase dambi iri kutiziwiriza pakulu.
Tukeni tituwirire kwa kuhitamili njira ituriwe mbere yetu ofwe. 2 Tukeni
tizidi kunnang'aniza Insa, kulongoza kwamini kwetu, tangu mwanzo mpaka
mwinsho. Iye kahitamili kutabika pansalaba, aimmwerire aibu, kwa sababu
ya radi ituriwe mbere yake. Epa sambi kekala mahala bora upande wa
nkono nriro wa kiti ca Mwenyezimungu.
3 Aye, tunzani sana-sana kuhusu iye, kawavumírira pakulu wamádambi
wakintendera husuma, ipate musisokere, wala isukulaweni niya. 4 Kamana
vita yenu yakubishana na dambi, amunamba kufika wakati wa kuvumirira
mpaka wanu wakuulayeni. 5 Kwasa javyo, amukumbukira usowezi urim-
bisa moyo? Muriwala caakwambireni Mwenyezimungu konta umwe muwa
wanawe? Mandiko Matakatifu* akwamba:

“Mwanangu, fikiri sana-sana Mola paakolotera makosa ako.
Iye paakusutumu, usiuzunike.
6 Konta Mola awolotera makosa ware waawapenda.
Piya waawapokerera kuwa wanawe,
iye ndi wawasútumu†.”

7 Ndimana Mwenyezimungu paakusutumuni, vumirirani. Mwenyez-
imungu akuwonani kamba wanawe. Na kweli, mwanani sasutumiwa na
wawaye? 8 Wasimana piya wásutumiwa. Ndimana, ikiwa aakusutumireni,
ilanda kamba mwana wakunsingana, ailanda kamba muwa wanawe wak-
weli. 9 Visitoshe, wawa zetu mulumwengu-mu watisutumu na atasa
kuwasifu. Futi ofwe atinsikiriza Baba wetu wa mbinguni tipate kuinshi
vyema? 10 Wawa zetu mulumwengu-mu watisutumu kwa wakati aba, kwa
ngano zawo zawawona kuwa ngema. Fala Mwenyezimungu atisutumu
kwa vyema vyetu wanyewe, ipate tiwe watakatifu tinlande iye. 11 Basi,
mulumwengu-mu kila mara patisutumiwa ponse, tíwona kuwa kitendo caku-
tipa uzuni, acitifuraisha mmyoyo mwetu. Fala wapatire kusilimuka kwa
kusutumiwa na Mwenyezimungu, mwinsho wápata thawabu ya kuinshi kwa
ukamilifu na usalama.
12 Kwa javyo, lamukani muririmbise murolore muwe na nguvu. Rim-
bisani malundi enu mepepe-wo, musiteteme! 13 Enendani njira yakoloka
ipate musizidi kuremala, ila mupone.

Musiture minyongo rehema ya Mwenyezimungu

14 Sakulani namuna za kuinshi kwa usalama na wanu piya na nshugu-
likireni Mola, konta saanatenda javyo, aakidiri kummona. 15 Rikengereni
musiture minyongo rehema ya Mwenyezimungu. Rikengereni, nkati yenu
asilawirire munu wakuwa na sumu kamba utupa, kuwatenza wenziwe
wengi kwingira haramu. 16 Rikengereni nkati yenu asilawirire munu
sharati, au kamba vyawere Ezau, saana inshima na vinu takatifu. Iye, kwa
kupata finga moja tu basi ya cakurya, kâpereka haki yake ya utanzi kupon-
goriwa. 17 Mukwijiwa kuwa mwinsho kadãi haki yajanliiwe na wawaye, fala
kâkataririwa. Aakidirire kupindula vyaâtendire, ingawa kasakula haki yake
kuno akinlawa masozi mengi.

* **12:5** Ona Ayuba 5:17; Usowezi 3:11. † **12:6** Ona Usowezi 3:12.

18 Umwe ámuri kamba waIziraeli wâfikire karibu ya Mwango wa Sinayi
ukilawa malulimi a moto. Newo ûfinikiwa kupi na giza, kuno mepo ikivunga
thi-thi, 19 baramanda ikivuma, na shauti ya Mwenyezimungu îkisowera
mpaka wakintafadali wakamba: "He! Atikidiri kusikira tena usowezi
wake!" 20 Ewo awâkidirire kuhitamili ámuri ya Mwenyezimungu ikisema
javi‡: "Munu au ndudu asaka kukumbula mwango ure onse apanjiwe na
mawe mpaka afwe." 21 Vîkunire kuMwango wa Sinayi, anta Musa noyo
vîmopepesa, akamba§: "Nankutetema, wofi!"
22 Fala umwe mufika karibu ya Mwango wa Ziyoni na Yerusalemu ya
binguni, kaya ulu yekala Mwenyezimungu hai, mahala kawari malaika laki-
ka-malaki. 23 Mufika kujamati ya wana wakwanza kupongoriwa*, mazina
awo andikiwe mbuku paandikiwe mazina a ware wóka mbinguni. Mufika
karibu ya Mwenyezimungu, mwenyé kuwalamula wanu piya. Mufika novyo
karibu ya roho za wanu wa shariya walawirire sambi kuwa makamilifu.
24 Epa, mufika karibu ya Insa, mwenyé kupatanisa kwa miyadi mipya.
Mufika karibu ya damu yake itawanyike, iri na uwezo pakulu zaida ya damu
ya Abeli.
25 More-more, musikatare kunsikiriza ári kusowera! Kamana, ikiwa
ware wakatare kunsikiriza Musa apereke habari za Mwenyezimungu,
awanusurike kuhukumiwa, futi ofwe! Tikuja kuhukumiwa pakulu, tikintula
minyongo Mwenyezimungu asowéra nofwe binguni! 26 Wakati wa Musa,
shauti ya Mwenyezimungu îtetemesa ardhi, fala sambi Mwenyezimungu
katipa tamaa nkati ya Mandiko javi:
"Nitetemesa inti tena, wala si inti basi, na bingu neyo novyo."
27 Sambi, usemi wa "tena" utolotera kuwa vinu vyumbiwe vyonse
vitetemisiwa na vilainika, ila vibaki ndi vire savitishiwa. 28 Basi, kwa kuwa
tipokerera ufalume sautishiwa, tíshukuru. Kwa javyo, tintumike Mwenyez-
imungu kwa namuna zakumwajibu iye, kwa kumwinshimu na kumopa.
29 Kamana Nlungu wetu kawa kamba moto nkali vyaupoteza.

13

Namuna za kumwajibu Mwenyezimungu

1 Kamba munu na nduye, zidini kupendana. 2 Musase kuwakaribisha
wayeni, konta kwa kutenda javyo, wamojawapo wafikirira kuwapokerera
malaika mmanyumba mwawo bila kwijiwa. 3 Watendereni huruma wanu
wafungiwe na muwasaidiye, onani kamba mufungiwe nawo pamoja. Wa-
tendereni huruma wanu wari kutabika, tulani kamba utabika mwiri wenu
pamoja newo. 4 Wanu piya wajuzi wainshimu ndowa. Kusema kweli,
muka na nlume wenarirane, kamana Mwenyezimungu akúja kuwahukumu
wazinzi pamoja na masharati. 5 Vinu vyakuuziwa na nzuruku, zidini kutowa
kuperereza. Vikutosheni vinu vyamuri nawo, kamana Mwenyezimungu
kasema: "Sukwasa futi, wala sukutipuka." 6 Ndimana na hakika tikwamba
javi*:

"Mola ndi anisaídiya, omi sopa kinu.
Mwanadamu anitenda kinani cakunyata?"

7 Wakumbukireni wakulungwa wenu wâkwerezeni habari za Mwenyez-
imungu. Tunzani vyawainshire na vyawafwire. Wafulatizeni kwamini

‡ **12:20** Ona Kulawa 19:12-13. § **12:21** Ona Kumbukumbu 9:19. * **12:23** "Wana wakwanza kupongoriwa" ndi wenye kwamini. * **13:6** Ona Zaburi 56:4, 11; Zaburi 118:6.

kwawo. 8 Insa Almasihi ndi mmoja noyo, ijana na rero na milele-yi.
9 Musiwasikirize wanu wafúnda inlimu nyengine jisijisi wakupotezani njira ya ukweli. Cisáka kukupani nguvu mmyoyo myenu siyo shuruti kuhusu camujuzi kurya. Kwa kufulata nozo shuruti-zo, tangu hapana munu apatire faida yake. Ila cisaka kukupani nguvu ndi rehema za Mwenyezimungu.
10 Walongozi wa dini wákitumikanga muEma Takatifu ya Mayahudi awana haki ya kurya vilaviwa kafara yakutukuza† mahala petu pakwambudu.
11 Nkulungwa wa dini mara moja kila mwaka‡ ákisukulanga damu ya manyama, akipereka ka Mwenyezimungu Mahala Patakatifu Pakulu, iwe kafara ya kufuta madambi. Fala mwiri wa nozo nyama-zo úkociwanga panja ya kaya ulu ire.
12 Ndimana Insa, kwa ajili ya kuwaswafi wanu madambi julu ya damu yake, neye novyo kâfwa panja ya kaya ulu.
13 Basi, tukeni tikawe pamoja naye panja ya kaya ulu-yi§, tiwe tayari kukejeliwa kamba vyaakejeliwe iye.
14 Kamana mulumwengu-mu, atina kaya ya milele, fala tírindira kaya yatija kuwa nawo mbere.
15 Basi, julu ya Insa, daima tilavye kafara ka Mwenyezimungu kwa kuntukuza, kwa kwakikisha zina rake na kanywa zetu.
16 Fala musiriware kutenda meema na kumera, kamana ezo ndi kafara zakumwajibu Mwenyezimungu.

17 Wasikirizeni wakulungwa wenu kwa kufulata ámuri zawo, kamana ewo washugulikira daima faida zenu, wakijiwa kuwa wajuzi kujibu ka Mwenyezimungu. Waseni watende kazi kwa radi. Musiwatenze kwisa moyo, konta javyo aiwepo faida kwenu umwe.

18 Musase kutilebelela duwa. Tanawo uhakika kuwa myoyo yetu iwa swafi, konta tísakula kutenda meema kwa kila hali.
19 Visitoshe, nukulebelani ka moyo wangu piya, munilebelele duwa ipate Mwenyezimungu aniludise niwe pamoja namwe kwa suku karibu.

Duwa ya mwinsho

20 Sambi, Mwenyezimungu mwenyé usalama, anfufure ka wafwi Mwenye wetu Insa, Nsunga nkulu wa makondoo, julu ya damu yakikisha miyadi ya milele,
21 nínlebela akupeni piya vinu vyema-vyema mutimize nafsi yake, mukitenda vyavimwajibu iye, julu ya Insa Almasihi. Iye atukuziwe daima milele! Aamina.

Masemo a mwinsho

22 Wanduzangu, nukutafadalini mupokerere ewu usowezi-wu kwa radi kamana nukwandikirani kwa usemi aba.
23 Mukwijiwa kuwa nduyetu Timotiyu kafunguriwa nkalaboshu. Iye, akija saninamba kulawa kuja kukuwonani, tikuja onse.
24 Salamu zawo wakulungwa wenu piya pamoja na watakatifu piya. Wanduzetu wa Italiya wakuperekerani salamu.
25 Rehema iwe pamoja namwe piya.

---

† **13:10** Ona aya 15. ‡ **13:11** Usemi wa “mara moja kila mwaka” aupo nkigeregu ila ikweleweka javyo. § **13:13** Mana ake ndi kulawa mahala patikiwa bila tafauti.

Waraka ya Yakobu

Mwanzo

Eyi waraka-yi ífunda namuna vyawajuzi kuinshi wenye kwamini. Ikwereza novyo kuhitamili, kwamini ka ukweli, na faida ya kutunza lulimi na namuna ya kutumira imani kuripereka kutenda nafsi ya Mwenyezimungu.

Eyi waraka-yi yandikiwa kiyasi ca mwanzo wa mwaka 40-50 bandi ya Almasihi. Andíke ndi nduye Insa, wakwitiwa Yakobu.

Salamu

1 Omi Yakobu, ntumisi wa Mwenyezimungu na wa Mwenye Insa Al-
masihi. Nankukwandikirani piya wanu wa Mwenyezimungu ulumwengu
nzima-wu. Salamu zenu!

Kwamini

2 Wanduzangu, pamugwa kwa kuyereriwa namuna mojawapo, tulani
kuwa kinu-co furaha pakulu, 3 konta mukwijiwa kuwa kuyereriwa kati ya
kwamini kwenu kukupani nguvu ipate mukidiri kuhitamili. 4 Basi, asani
kuhitamili kwenu kutimize anzima yake, ipate mulawirire kuwa wenye
kwamini nfululu wakutimu, acukutowani kitendo cema.
5 Mmoja kati yenu, akisakula fahamu, anlebele Mwenyezimungu, awápa
wanu piya kwa radi bila kusimbula. Alebela onse, ápewa. 6 Alebele ka
kwamini, saana dana anta aba javi. Kamana ári na dana ndi kamba luwimbi
ra mbahari, vyaritwariwa na mepo, rikefiwa kuno na kuno, gubu-gubu-
gubu. 7 Munu-yo asiwaze kuwa akuja kupokerera kinu ka Mola, 8 konta iye
kanawo myoyo miwiri, apita akipayapaya njira zake piya.

Mali akwisa

9 Sambi, mwenyé kwamini vyaári kurinyenyekeya, awe radi kwa kuwa
Mwenyezimungu kankunsifu. 10 Mwenyé kwamini tajiri awe radi, kwa
sababu Mwenyezimungu kankuntaya kurinyenyekeya. Kusema kweli, uta-
jiri wake ndi kamba wema wa luwa ra nnyani vyarilainika. 11 Juwa ri-
panda riwala, nnyani unyala, luwa rake rikugwa na wema wake ulainika.
Sawa-sawa na tajiri. Nkati ya kucuruza kwake, kukuja kulainika.

Mwenyezimungu aashetwani, ila atipa vinu vyema

12 Heri mwenye kuhitamili paayereriwa. Kamana, bandi yakolotiwa
uwaminifu, iye akuja kupokerera lemba ra mainsha a milele, raawapere
tamaa Mwenyezimungu wanu wampenda iye. 13 Munu paashetwaniwa,
asambe: “Mwenyezimungu kankunishetwani.” Konta Mwenyezimungu
aashetwaniwa ka ubaya uwa onse wala aanshetwani munu. 14 Fala kila
munu ashetwaniwa na wájibu mbaya kati yake. Ewo wájibu mbaya-wo
unvuta undanganye. 15 Wájibu mbaya-wo ukimitiwa, upongola dambi. Na
dambi-yo paikula, ikwitisira infwa.
16 Kwa javyo, wanduzangu wapendani wangu, musiteseke! 17 Piya vyema
na vya kukamilika visuka ka Baba, ombire piya vimwarikiro víri mbin-
guni. Iye aabadilika wala aana kinviri cakuzungunuka-zungunuka anta aba.
18 Mwenyezimungu kanuwiya kutipa mainsha mapya julu ya habari zake
za ukweli. Basi, kati ya vinu vyumbiwe piya, iye katitondola tiwe kamba
visumo vyakwanza.

Kusikira na kutenda

19 Wanduzangu wapendani wangu, ijiwani javi: kila munu awe mpesi
kusikira, asiwe mpesi kusowera, na asangupe kukimiwa, 20 konta kukimiwa
akuntenza munu kwakikishiwa na Mwenyezimungu. 21 Ndimana, lavyani
piya vinu vya ucafu na ubaya pakulu mmyoyo mwenu. Kwa namuna ya kun-
yenyekeya, pokererani mbeyu ya habari ya Mwenyezimungu yakuvyarireni
iye, konta eyi habari-yi iwa nawo uwezo wa kuvusha mainsha enu.

22 Musiwe wanu wakuritenvya, wakusikira habari ya Mwenyezimungu
samufulata. Ila tendani vyaasema Mwenyezimungu. 23 Munu wakusikiriza
habari za Mwenyezimungu saafulata, ndi kamba munu wakuriwona nkir-
ilolo. 24 Kamana áwona vyauri uso wake, fala akasa kirilolo, kwa mpunde
nowo ariwala uso wake vyauri. 25 Fala mwenyé kutunza shariya kamili
vyaimombola munu saariwala, saasikira tu basi fala afulata, munu-yo
ajanliiwe nkati ya vitendo vyake.

26 Munu akiriwona kuwa ashika dini fala aakidiri kutunza lulimi rake, iye
aritenvya mwanyewe, dini yake aifãi kinu. 27 Dini ngema na swafi mbere ya
Mwenyezimungu, Baba wetu, ndi javi: kuwasunga wana wa yatima pamoja
na manankweli nkati ya tafauti zawo, na kuritanusa na vitendo vibaya vya
mulumwengu.

2

Musiwapendeleye wanu

1 Wanduzangu, kwa kuwa mwankumwamini Insa Almasihi, Mwenyé
utukufu, musiwatafiti wanu kwa namuna ya kuwapendeleya. 2 Kwa nfano,
wakuja wayeni wawiri wakwingira nnyumba mwenu mwa duwa. Mmoja
kavala mete za oru na kavala kitajiri, mwengine masikini, kapapukiriwa.
3 Ire avarire kitajiri ire, umwe mumwambira javi: “Karibuni, ikalani-pa!”
Ikisa mumwambira masikini ire: “Imira-po!” au “Ikala kumaulu-ko!”
4 Mukitenda javyo, mwankuwawanya wanu, sinovyo? Mwankulawirira
kuwa wenye kulamula shariya na mawazo mabaya, sikweli? 5 Wanduzangu
wapendani wangu, sikirizani sana-sana. Mwenyezimungu kawatondola
masikini mulumwengu-mu walawirire kuwa matajiri nkati ya kwamini,
sinovyo? Ewo wakuja kuriti ufalume wa Mwenyezimungu waawapere
tamaa kuwapa wenye kumpenda, sikweli? 6 Novyo-sivyo, umwe muwakejeli
masikini! Fala, mwaja? Matajiri nowo, siwari kukutabishani na kukuvuti-
rani kuBaraza ya milandu? 7 Umwe mwitiwa na Mwenyezimungu julu ya
zina rema ra Almasihi. Zina-ro wakufurira simatajiri nowo?

8 Basi sambi, vyema ikiwa mufulata kweli-kwelini vyaisema shariya[*] ya
ufalume wa Mwenyezimungu, vyayamba javi:
“Mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwanyewe.”
9 Fala mukiwapendeleya wanu, mwankukola dambi. Taureti ikusutumuni
kuwa umwe ndi wakosi. 10 Mwenyé kutimiza Taureti piya, fala akibonya
shuruti mmoja, ikuwa kakosa shuruti piya za Taureti. 11 Konta noyo
ambire “Usizinge”, kaamba novyo “Usiulaye”. Ndimana, ukimulaya munu
anta usizinge, kuwa nkosi wa Taureti piya. 12 Basi, sowerani na tendani
kamba wanu wakuja kulamuriwa na shariya ya kombola. 13 Kamana
pakulamuriwa suku ya Kiyama, munu saantendera huruma mwenziwe,
aaja kutenderiwa huruma. Fala huruma ikuja kushinda hukumu.

Kwamini sakuna vitendo vyema akufãi kinu

* **2:8** Ona Matwaya 19:19; waRoma 13:9.

14 Wanduzangu, munu kwamba akolota kwamini, fala olota kwa vitendo
vyake, faidani? Kwamini kwake tu basi kunvusha? 15 Ikiwa nduyetu kawa
diki na daima cintowa cakurya, 16 na ikiwa mmoja kati yenu akwamba: “Uka
kwa salama! Uwe nawo cakuvala na cakurya” fala aampere kinu caasakula
mmwiri mwake, faida ndi yepi? 17 Kwa namuna mmoja noyo, kwamini bila
vitendo vyema, kwamini kawaka-ko akufãi kinu.
18 Munu mmojawapo akwamba: “Uwe ukolota kwamini, omi nikolota
vitendo vyema.” Nolotere vyawamini bila kolota vitendo vyema. Nomi
nukolotera kwamini kwangu julu ya vitendo vyema vyanitenda. 19 Uwe
ukubali kuwa kawapo Nlungu mmoja basi? Vyema! Fala mashetwani novyo
wakubali, na watetema. 20 Uwe binadamu sauna mana! Usaka nukolotere
kuwa kwamini bila vitendo vyema akufãi kinu, sinovyo? 21 Baba wetu
Iburahima kakikishiwa kwa sababu ya vitendo vyake, sinovyo? Kakik-
ishiwa paanlavire mwanawe Izaki kuwa kafara. 22 Mwankuwona-po kuwa
kwamini kuja na kitendo cake cema. Julu ya kitendo-co, kwamini kwake
kukamilika. 23 Javyo ndi vyaatimiziwe Mandiko amba javi:
“Iburahima kâmwamini Mwenyezimungu,
ndimana kâwalangiwa kuwa mwenyé ukamilifu.”
Na iye ketiwa novyo “rafiki wa Mwenyezimungu”. 24 Muwona kuwa, julu
ya vitendo vyake, munu mojawapo akwakikishiwa, siyo julu ya kwamini
kwake tu basi. 25 Kwa namuna moja, reba Rahabu kakikishiwa julu ya
vitendo vyake, sinovyo? Kawapokerera manasonde wa Iziraeli, na ka-
wolotera njira nyengine watira. 26 Basi, kamba mwiri sauna roho vyaufwa,
na kwamini sakuna vitendo vyema kufwa.

3

Lazima kumiliki lulimi

1 Wanduzangu, kati yenu umwe, siwengi waja kuwa wanlimu wa jamati,
konta ofwe tíri kufunda-fwe tikuja kulamuriwa ka Mwenyezimungu kwa
namuna ngumu. 2 Ndi kweli kuwa piya-fwe tikosa pakulu pawenye. Kusema
kweli, munu saakosa na lulimi, iye ndi munu kamilifu, akidiri kuritunza
mwiri piya. 3 Sambi, titaya vyuma vitoto nkanywa mwa kavalu ipate
atisikirize, timminike mwiri nzima. 4 Wazani novyo paketi: ingawa rikulu,
risukumiwa na mepo nyingi, fala nawoda kasáka kukisa konse, azungunusa
na shukani ritoto javi. 5 Na lulimi-ro ndi novyo kifingo ca mwiri kitoto javi,
fala riridãi vinu vikulu-vikulu.
Onani kamba moto ntoto javi vyawoca nundu ulu yawenye! 6 Na lulimi-ro
riwa kamba moto*: rituriwa nkati ya vifingo vyetu kamba ulumwengu
wa ubaya. Rikidiri kufuja mwiri wako piya. Rikoreza namuna zetu za
mainsha, konta lulimi-ro rikoreziwa na moto wa motoni†. 7 Kamana wanu
wakidiri kufuwa kila kabila ya manyama, wanyamangalo, nyuni, wadudu
wakurikweta pansi pamoja na inswi, 8 fala aapo munu akidiri kutunza lulimi
rake. Ndi ubaya saukidirika kutunza, wijala sumu ya kuulaya. 9 Julu ya
lulimi retu, tintukuza Mwenye wetu, Baba, na novyo julu ya noro, tiwalani
wanu wakumbiwa kwa nfano wa Mwenyezimungu‡. 10 Basi, kanywa moja
noyo alawa masemo akujanliya na akulani. Wanduzangu, kinu-ci acikijuzi
kuwa javyo! 11 Nviriro mmoja aulawa maji mazizi na maji akududurya,

* **3:6** Lulimi rilandanisiwa na moto konta ridangula, aapo munu akidiri kumiliki lulimi rake. † **3:6** Ibilisi. ‡ **3:9** Ona Mwanzo 1:27. Mwenyezimungu kawomba wanu wanlande iye mwanyewe, ndimana namuna vyatiwatafiti wanu wengine ndi namuna vyatintafiti Mwenyezimungu mwanyewe.

sikweli? 12 Wanduzangu, nnazi ukupa mapapaya? Mmangera ukupa kazu?
Sawa-sawa novyo, nviriro wa maji akududurya aavirira maji mazizi.§

Fahamu za kweli

13 Kati yenu, mwenyé fahamu wakwerewiriwa ndi wepi? Iye olote vyaatenda
meema, julu ya vitendo vya kulawa nroho yakunyenyekeya. 14 Fala múkiwa
na wivu mukilwaziwa myoyo, au múkiwa na wájibu mbaya wakupata yeka,
musiridãi kuwa muwa wenye fahamu, wala musilongope mbere ya ukweli.
15 Fahamu kamba eyo siyo ya Mwenyezimungu, ila ya kibinadamu, ailawa
ka Roho ya Mwenyezimungu ila ya ushetwani. 16 Kamana mahala pauri
wivu na wájibu wakupata ka yeka, uwapo umani na ubaya wa kila namuna.
17 Fala fahamu yakulawa ka Mwenyezimungu ndi yakwanza swafi. Na noyi
fahamu-yi novyo ndi iri na usalama, wororo, tayari kusikiriza mawoni a
munu mwenziwe, ndi ijare huruma na vitendo vyema, aipendeleya, wala
siyo ya unafiki. 18 Wanu wawasaídiya wenziwawo wekare salama munu na
mwenziwe, wankuvyala mbeyu ya usalama, ndimana wavuna shariya.

4

Fikani karibu ya Mwenyezimungu

1 Kubishana na umani kati yenu umwe vilawirira ndepi? Cisalamula
siwájibu mbaya úri kumana mmyoyo mwenu? 2 Cukwajibuni kinu samuna,
ndimana mukulaya*. Muwa nawo wivu, fala amupata camusakula, ndi-
mana mutenda umani na vita. Kweli-kwelini, amuna kwa kuwa amulebela.
3 Na mukilebela, amupewa, konta mulebela na niya mbaya. Musakula
kupata vinu ipate mutimize wájibu wenu mbaya tu basi.
4 Umwe wazinzi! Amwijiwa kuwa mukiwa marafiki wa vinu vya mu-
lumwengu-mu, mukuwa maaduwi wa Mwenyezimungu? Basi, ikiwa niya
yenu ndi ya urafiki wa vinu vya mulumwengu, mukuwa maaduwi wa
Mwenyezimungu. 5 Au muwaza kuwa Mandiko asema bure paamba javi:
“Roho Takatifu ari mmyoyo mwetu atiririra wivu.†”
6 Novyo-sivyo, iye atipa rehema pakulu. Kamba vyaamba Mandiko:
“Wenye kuridãi Mwenyezimungu ashindana nawo,
fala wenye kurinyenyekeya awapa rehema.”
7 Kwa javyo, tendani vyaasaka Mwenyezimungu. Nshindeni Ibilisi, na
iye akutirani. 8 Ritengezeni muwe karibu ya Mwenyezimungu, na iye
akuwa karibu namwe umwe wamádambi, asani kutenda ubaya‡. Umwe
wanu wa malulimi mawiri, swafini myoyo yenu§. 9 Uzunikani, tubiyani
na rirani. Kiseko cenu-co citaduke kiriro, radi yenu itaduke uzuni. 10 Basi,
rinyenyekeyeni mbere ya Mwenye, na iye akuja kukutulani mahala paswifa.

Musiwalaumu wenzenu

11 Wanduzangu, musiwalaumu wenzenu. Munu ansowérera caputu au
anlaúmu nduye, asowerera caputu Taureti, kankulaumu noyo Taureti-yo.
Ukilaumu Taureti, auri nfulati wa Taureti ila kuwa mwenyé kulamula.
12 Kawapo mmoja tu basi esuse Taureti, na ári na haki ya kulaumu. Iye ndi ári
na uwezo wakuvusha na wakudangula. Basi, uwe kuwa nani wakunlaumu
mwenziwo?

Usiritumaini mwanyewe

§ **3:12** Mana ake ndi kuwa usowezi mwema aulawa mmoyo wakunyata. * **4:2** Ona Matwaya 5:21,22. † **4:5** Namuna nyengine yakwerewiriwa haya-yi ndi javi: (i) Mwenyezimungu aririra wivu roho zetu mmyoyo mwetu. (ii) Roho zetu na mmyoyo mwetu uwapo wájibu mbaya. ‡ **4:8** Kigeregu: “nawani mmakono”. § **4:8** “Swafini myoyo yenu” mana ake mwase mawazo mabaya.

[13] Sikirizani, umwe mwâmba javi: “Rero au makeso, tikuka mahala kada,
tikekare mwaka mmoja noko, tikicuruza tipate nzuruku mwingi.” [14] Cisaka
kukukunani umwe makeso, mukwijiwa? Mainsha enu akuwa mwaja?
Kamana muwa kamba nambwe, ikuwepo wakati aba, ikisa aiwepo. [15] Kwasa
javyo, nanga mwangibiza javi: “Mwenyezimungu akitijanliya, tukuwa hai,
titenda kinu-kada au kinu-kada.” [16] Fala umwe muridãi na murisukula. Evyo
vitendo-vyo piya vibaya. [17] Basi, munu wakwijiwa cema caajuzi kutenda fala
akitowa kutenda, ndi dambi kwake iye.

5

Vyakuwalaizira matajiri wakuwatabisha wanu wengine

[1] Sikirizani umwe matajiri, rirani na rishukuni kwa sababu ya tabu
zakofya zija kukupatani. [2] Mali enu avunda, na nguwo zenu zitafuniwa na
mabarada. [3] Oru na parata yenu viwota ange. Ange-yo ikuja kuwa ushahidi
wakukukaidini, ikuja kukapira mwiri wenu kamba moto vyawoca. Suku
za mwinsho-zi, muriturira mali mengi awenye. [4] Fala sikirani! Sikirani
kiriro ca wakazi wenu wakivunanga vyakurya vyenu, konta nshahara wawo
auwere wa shariya! Kiriro ca wavuni cinfika Mwenyé Uwezo. [5] Umwe nkati
ya mainsha enu mulumwengu-mu muvuza, mutimiza piya vyakukwajibuni.
Múkiwa kamba makondoo vyawarya vyawasaka, wakinenepa, sawejiwa
kuwa ndi suku ya kusinjiwa. [6] Muwahukumu na muwolaya wenye shariya
sawabishane namwe.

Kuvumirira nkati ya tabu

[7] Wanduzangu, vumirirani pamurindira kuja ka Mwenye. Nkumbukireni
nrimi vyaarindira visumo vya faida pakulu mmasamba, avumirira mpaka
kunya nvula ya kinja na nvula ya kusi. [8] Umwe novyo vumirirani, olosani
myoyo yenu, konta kuja ka Mwenye kuwa karibu. [9] Wanduzangu, musidugu-
dane ipate musihukumiwe. Kusema kweli, Mwenyé kulamula shariya
kafika futi panryango. [10] Fulatani nfano wa minabii* wakisoweranga
kwa zina ra Mwenye. Ewo wavumirira nkati ya tabu zawo. [11] Onani,
tiwawalanga kuwa wari heri ndi wenye kuhitamili. Umwe musikira kuvu-
mirira ka Ayuba na mwereriwa anzima ya Mwenye upande wake iye, kuwa
iye ndi mwenyé huruma na utungu.
[12] Visitoshe, wanduzangu, musilapire bingu wala ardhi wala kinu cisaka
kuwa conse. Ikiwa kweli, mwambe “aye”, na ikiwa siyo kweli, mwambe
“siyo kweli”. Musilapire ipate musihukumiwe.

Uwezo wa kulebela duwa ka kwamini

[13] Kati yenu, kawapo munu ári kutabika? Akiwapo, alebele duwa. Kawapo
munu ári radi? Akiwapo, embe nyimbo za zaburi. [14] Kati yenu, kawapo
nlwere? Akiwapo, awete wakulungwa wa jamati, wanlebelele duwa kuno
wakimpaka mafuta, kwa zina ra Mwenye. [15] Kulebela duwa ka kwamini
kumponesa nlwere-yo, Mwenye anlamusa. Na nlwere-yo, akikola dambi
mmojawapo, aswamiiwa. [16] Ndimana, erezanani dambi zenu na lebele-
lanani duwa ipate muponesiwe. Duwa ya mwenyé shariya iwa nawo nguvu
pakulu, kweli-kwelini ifãi. [17] Kwa nfano, Aliyasi ákiwa mwanadamu kamba
nofwe, fala paalebele duwa isinye nvula, ainyere tena mulumwengu-mu
kwa muda wa myaka mitatu na myezi sita. [18] Ikisa, kalebela duwa tena,
nvula yanza kunya, na ardhi iruwerya visumo vyake.

Kuwasaidiya wanduzetu kuludira njira ya ukweli

* **5:10** Kwa nfano, Yusufu, Yeremiya, Daudi.

19 Wanduzangu, ikiwa mmoja wenu kasa njira ya ukweli, akiwapo munu
wakunludisira tena upya, 20 kumbukirani javi: munu ansaidiya mmadambi
kumwasisa njira yake yakukosa, akuja kuvusha mainsha a mmadambi-yo
nkifo, na noyo aswamiiwa madambi mengi.

Waraka 1 ya Peduru

Mwanzo

Peduru kawandikira eyi waraka-yi wenye kwamini wakafílike kwa sababu ya kulumbatiwa kwa kwamini kwawo. Iye kawataya nguvu ipate woloke, kwa kuwakumbusira nfano wa Almasihi, mali atiri nawo nkati yake, na tamaa yawari nawo wenye kwamini kuwa aludi ipate awatware awapereke mbinguni.

Habari ya Peduru ndi javi: kuntumaini Mwenye Insa, muwe wenye kunsikiriza anta paiwa kwa kurigariga pakulu, na kuntejemera kwenu kuwe ka tamaa ya Mwenyezimungu ka kuwa mwinsho átombola. Kutabika kulungana upande wa mainsha etu mulumwengu, fala iye awajanliya mbere ware wantumaini iye.

Peduru kandika eyi waraka-yi kiyasi ca mwaka 65 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Peduru. Niwa walii wa Insa Almasihi, niwandikira eyi waraka-yi
wanu watondoriwe na Mwenyezimungu, watawanyike porovinsiya za
Pontu, Galata, Kapadokiya, Aziya pamoja na Bitaniya. 2 Tangu mida anzima
ya Mwenyezimungu Baba wetu íkiwa ya kukutondolani, na Roho Takatifu
kâkutulani kuwa watakatifu, ipate muswafiwe na damu ya Insa Almasihi na
munsikirize.
Umwe mongeziwe rehema na salama!

Kuinshi kwa kutumaini tamaa ya Mwenyezimungu

3 Asifiwe Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu Insa Almasihi! Kwa
huruma zake nyingi, iye katipa nroho zetu mainsha mapya ipate julu ya
kufufuka ka Insa Almasihi ka wafwi, tiwe nawo tamaa ya kuinshi milele,
4 na kuriti irati saifujika, saina noda na saipoteya faida yake, ituriwe binguni
iwe yenu. 5 Umwe, kwa kuwa mumwamini Mwenyezimungu, mukengeriwa
na uwezo wake mupate kuvushiwa, kuri tayari kolotiwa suku za mwinsho.
6 Kwa javyo, ingawa dalili isakikana muuzunike suku aba kwa kutabika
jisijisi, fala tendani radi! 7 Eko kutabika-ko kukwakikisha faida ya kwamini
kwenu, vyakuri na faida pakulu koliko oru. Oru, ingawa ilainika, iswafiwa
na moto. Kwa namuna mmoja noyo, kwamini kwenu kukwakikishiwa
ipate kukujisireni swifa, utukufu, na inshima suku yaasaka koolotiwa Insa
Almasihi mulumwengu-mu. 8 Ingawa iye amummonire, fala mumpenda.
Na ámuri kummona, fala mwankumwamini, na mupata radi yakwijaziwa
na utukufu, anta munu ejiwa namuna yakwereza, 9 mufurahi konta múpata
anzima ya kwamini kwenu, roho zenu zivushiwa.
10 Kuhusu kuvushiwa-ko, minabii weréze rehema yamuja kupokerera umwe, wasakula na wadairi wereriwe namuna yake. 11 Wakisaka
wawonerere mana a cire cawakambiriwa na Roho ya Almasihi nkati
yawo, pawakibushuru kuhusu kutabika kaakijuzi kuvumirira Almasihi, na
utukufu ukija kunfulata. Wakisakula wejiwe wakatini na nani wavisaka
kunkuna. 12 Wafafanuririwa kuwa mambo-yo aakuna ewo wari hai, ila
wakati watiri ofwe-wu! Na sambi-pa noyo habari-yo mwereziwa umwe,
julu ya ware wakukwerezani Habari Ngema, kwa uwezo wa Roho Takatifu
aperekiwe kulawa binguni. Vija kukuna-vyo, anta malaika newo viwajibu
kutunza wejiwe.

Kuinshi na utakatifu

13 Ndimana, tengezani ankili yenu muwe tayari. Risungeni wanyewe,
na muzidi kutumaini nfululu tamaa ya rehema zamusaka kupewa, suku
yaasaka koolotiwa Insa Almasihi mulumwengu-mu. 14 Muwe kamba wasi-
mana wasikiriza, musifulate wájibu wenu mbaya wa mida wa ujinga wenu.
15 Fala kamba Mwenyezimungu akutondoreni vyaari takatifu, nomwe
novyo muwe watakatifu kwa piya vinu vyamutenda. 16 Konta vyandikiwa
javi:
"Muwe takatifu konta omi niwa takatifu."
17 Pamulebela duwa, mwankumwita "Baba" ire alamúla sannang'aniza
munu caari, ila alamula kwa vitendo vya kila munu. Kwa javyo, pamwikala
mulumwengu-mu kamba wayeni, inshini kwa namuna yakumwinshimu.
18 Mukwijiwa kuwa momboriwa nkati ya mainsha safãi amuritire ka
wababu zenu, aiwere julu ya kuripa vinu vyakulainika kamba parata au oru,
19 ila julu ya beyi ya faida pakulu, damu ya Almasihi. Iye ákiwa kamba kondoo
saana baka wala saabadilike. 20 Iye katondoriwa atimize eyi anzima-yi tangu
ulumwengu saunombiwa, fala tarehe za mwinsho-zi kolotiwa kwa faida
yenu. 21 Julu yake, umwe mumwamini Mwenyezimungu, anfufure iye nkifo
na antukuze, ipate kwamini kwenu na tamaa yenu iwe ka Mwenyezimungu.
22 Sambi, kwa kuwa umwe* muswafiwa julu ya kufulata ukweli, mwanku-
pendana kweli-kwelini. Kwa javyo, zidini kupendana kwa niya na ka
myoyo swafi. 23 Mupendane javyo kwa kuwa mupongoriwa tena upya,
siyo julu ya mbeyu yakulainika ila kwa mbeyu sailainika, julu ya usemi wa
Mwenyezimungu uínshi na uri na ukweli daima. 24 Kamba vyavyandikiwe
javi:
"Wanu piya wawa kamba minyani,
ubóra wa munu upunguka upesi kamba wema wa luwa rakuvalaluka.
Nnyani ukumiliya na luwa rikugwa,
25 fala usemi wa Mola ukwikala milele."
Na nowo usemi-wo ndi Habari Ngema yamwereziwe umwe.

2

1 Ndimana, julu ya kwasa piya ubaya na piya ulongo, unafiki, wivu, na
kufezeyi ka kila namuna piya, 2 akwajibuni maziwa* kamili, kamba watoto
wakupongoriwa sambi. Kwa javyo múkula sana-sana, na múpata kuvushiwa.
3 Mwakikisha futi kuwa Mwenye Insa ndi wema, sinovyo?

Almasihi ndi riwe maalumu

4 Almasihi ndi riwe hai, kâkatariwa na wanu, fala kanawo faida pakulu
mbere ya Mwenyezimungu antondore iye. Pamunfika karibu yake, 5 umwe
wanyewe muwe kamba mawe hai akujengeriwa nyumba takatifu ya Roho
Takatifu ipate muwe walongozi watakatifu wa dini, mupereke kafara za
kiroho zakumwajibu Mwenyezimungu, kwa cire caatendire Insa Almasihi.
6 Kamana Mandiko akwamba javi:
"Ona, omi nitula riwe rimoja Yerusalemu†,
bora sana rítondoriwe kuwa maalumu ra pamembe ya nyumba.
Na mwenyé kwamini noro riwe-ro aashubutu kuwona haya."
7 Kwenu umwe wenye kwamini, ero riwe-ro‡ ra faida pakulu. Fala ka ware
sawamini,
"Riwe rawakatare wajengi

---

* **1:22** Kigeregu: "roho zenu". * **2:2** "Maziwa" epa mana ake inlimu. † **2:6** Kigeregu: "Ziyoni".
‡ **2:7** Riwe-ro rikolota Insa.

ero rilawirira kuwa riwe maalumu ra pamembe ya nyumba.”
8 Na:
“Ero ndi riwe rakuwakwakurisa wanu wamojawapo,
riwe risáka kuwagwisa wanu.”
Ewo wákwakula konta awasikiriza usemi wa Mwenyezimungu, ewo watuririwa viwakune javyo.
9 Fala umwe ndi kabila itondoriwe, ufalume wa walongozi wa dini, taifa takatifu, wanu watondoriwe wawe wa Mwenyezimungu mwanyewe, ipate mwereze wema nkulu wa ire akwitireni mulawe nkisi, mwingire nnuru yake ya matajabisa.
10 “Mida umwe amuwere umati wa Mwenyezimungu,
fala epa sambi muwa umati wa Mwenyezimungu.
Mida amuwonire huruma ya Mwenyezimungu,
fala epa sambi muwona huruma yake.”
11 Wapendani wangu, kwa kuwa muwa wayeni wakupita mulumwengu-mu, tanukani wájibu mbaya wa kibinadamu, uténda vita na myoyo yenu-yo.
12 Inshini kwa namuna ngema mbere ya wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu, ingawa wakulongoperani kuwa mwankutenda vibaya, wakúja kuwona meema amutenda, na Mwenyezimungu paaja kulamula mulumwengu-mu, iye wantukuza.

Kuwasikirizira wenye mamulaka

13 Kwa ajili ya Mola, wasikirizeni piya wenye mamulaka wa mulumwengu-mu, Nkulu wa wafalume
14 na wafalume watoto, kawapéreka iye kuwahukumu wabaya na kuwasifu wenye kutenda meema.
15 Kamana javi ndi vyavimwajibu Mwenyezimungu, kuwa vitendo vyenu vyemavyema viwanyamaza wajinga sawejiwa cawamba.
16 Inshini nkati ya uhuru wenu. Fala musitumire uhuru-wo kufisa ubaya, ila inshini kamba watumisi wa Mwenyezimungu.
17 Wainshimuni wanu piya, wapendeni wanduzenu wenye kwamini, mopeni Mwenyezimungu, na mwinshimuni nfalume nkulu.

Nfano wa tabu za Almasihi

18 Umwe watumisi, wasikirizeni mamwenye wenu kwa inshima pakulu, sairi ware wenye imani waténda meema basi, fala na wagumu newo novyo.
19 Mwenyezimungu akusifuni ikiwa muhitamili kutabishiwa sakujuzi, konta mutabika kwa sababu ya kufulata njira ya Mwenyezimungu.
20 Mukihitamili pamuhukumiwa kwa sababu ya kutenda dambi, faidani? Fala mukitabika kwa sababu ya kutenda meema na kuhitamili, Mwenyezimungu akusifuni.
21 Kamana eco ndi camwitiriwe, konta Almasihi katabika kwa kukupendeleyani umwe, kakupani nfano ipate mufulate njira zake.
22 “Iye aakorire dambi anta mmoja,
wala nkanywa mwake aulawire ulongo.”
23 Pawakintukana, aawajibire na matukano. Paakitabishiwa, aantishire munu, ila akiripereka ka Mwenyezimungu, mwenyé kulamula shariya.
24 Insa iye mwanyewe kahitamili dambi zetu mmwiri mwake pansalaba, ipate tifwire dambi, tiinshi tiwe makamilifu. Julu ya vijaraa vyake, mupata kupona.
25 Mida mukenendanga kamba makondoo wakwasika, fala sambi muludira ka Nsunga wenu, mwenyé kusunga roho zenu.

3

Manunu na mamwenye

1 Kwa namuna mmoja, umwe manunu, kila mmoja antwii nlumake, anta
awe saasikiriza Habari Ngema. Ndimana, aisakikana umwe kwamba kinu,
ila kwa namuna yenu ya kuinshi iwatenze kutumaini, 2 pawakuwonani
mukitenda vitendo vya uswafi na vya inshima. 3 Musishugulikire wema
wa panja, kwa nfano: kusamula nywiri sana-sana, au kuvala vifure vya
oru au nguwo ngema-ngema. 4 Kwasa javyo, wema wenu ulawe mmyoyo
yenu, usiwoneke panja. Ewo wema-wo aulainika, ulawirira mmyoyo ya
kurinyenyekeya na kupumuzika, ewu ndi wema uri na faida pakulu mbere
ya Mwenyezimungu. 5 Kamana mida manunu watakatifu wakintumáini
Mwenyezimungu wema-wo wakiriwaiza, julu ya kukubali mamulaka a
walume wawo. 6 Kamba kwa nfano, Sara akintwii nlumake Iburahima,
akimwita mwenye. Umwe muwa wanawe wakati wamutenda meema,
samopa kinu ciwa conse cakofya.

7 Na umwe mamwenye ndi novyo. Kila mmoja antafiti nkawake kwa
namuna ngema. Ingawa iye kaveya koliko uwe nlume-we, mwinshimu,
konta iye kapewa novyo mainsha mapya na Mwenyezimungu. Tendani
javyo ipate duwa yenu musiziwiye.

Kuinshi nfano wa Almasihi

8 Mwinsho, piya-mwe muwaze kinu kimoja noco, muwonerane utungu,
mupendane, muwe na amo, na munyenyekeyane nkati ya mawazo
enu. 9 Musiripirirane mabaya ka mabaya, wala matukano ka matukano.
Kwasa javyo, wabarikini, kamana eco ndi camwitiriwe, ipate mubarikiwe.
10 Kamana:

“Asáka kuwa na mainsha meema
na kummwera suku ngema,
aziwiye lulimi rake risisowere caputu,
wala kanywa yake isisowere ulongo.
11 Basi, arisapuse mabaya, atende meema,
akenekeze kwa nguvu zake piya ainshi salama na wenziwe.
12 Kamana maso a Mola awasunga wanu makamilifu,
masikiro ake awa wanzu kusikiriza cawalebela.
Fala uso wa Mola ubishana na wenye kutenda ubaya.”

13 Sambi, mukisakula kwa juhudi kutenda meema, nani akukutendani
ubaya? 14 Fala anta paiwa mwankutabika kwa sababu ya kutenda meema,
mujanliiwa. Basi, musiwope wala musikafilike. 15 Kwasa javyo, mmyoyo
mwenu ntureni kuwa takatifu Almasihi, Mwenye wenu. Na akiwapo munu
wakukudairini kuhusu sababu yamuri nawo tamaa, daima muwe tayari
kunjibu. 16 Fala njibuni kwa namuna ya kurinyenyekeya na inshima, na
myoyo yenu isikose mbere ya Mwenyezimungu. Basi, ikiwa wanu wankuku-
sowererani mabaya kuhusu vitendo vyema vyamutenda kwa sababu ya
umoja wenu na Almasihi, ewo wáwona haya. 17 Kamana vyema kutabika
kwa sababu ya kutenda meema (ikiwa nafsi ya Mwenyezimungu) koliko
kutabika kwa sababu ya kutenda mabaya.

18 Kamana Almasihi katabika novyo paafwire kwa sababu ya dambi zenu,
mara moja noyo tu basi kwa daima. Iye kamilifu, fala kafwa kwa ajili
ya ware sawari makamilifu ipate akulongozeni ka Mwenyezimungu. Iye
kaulaiwa mwiri wake fala kafufuriwa julu ya Roho Takatifu. 19 Basi, iye
akilawa, akipita akereza roho zifungiwe, 20 ware wákiwa wabishi mida, enzi
za Nnu. Mwenyezimungu akiwarinda na imani iri Nnu kankulunda safina.
Nsafina-mo, wanu nane tu basi ndi wâvushiwe pesire kupita mwanalukaya
wakofya ire. 21 Ewo ndi nfano namuna vyaakuvushani Mwenyezimungu.

Epa muvushiwa julu ya kufufuriwa ka Insa Almasihi, na koza ndi alama ya kutubiya kwenu. Ire ozíwe aalavire naka mmwiri mwake, ila katenda alama yakuwa na fahamu swafi mbere ya Mwenyezimungu. 22 Epa sambi, Insa Almasihi kakwera binguni, kawa upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu*. Noko malaika, wenye mamulaka, pamoja na wenye nguvu iye wajuzi wantwii.

4

Kupinduriwa ka mainsha

1 Sambi, kwa kuwa Almasihi kâtabika mwiri wake, nomwe novyo ririmbiseni mawazo mamoja nowo. Kamana atabíka mulumwengu-mu kwa sababu ya kunfulata Insa, kamariza dambi zake. 2 Kwa javyo, wakati umbákire mulumwengu-mu, iye aainshi akifulata vitendo vibaya vya kibinadamu, ila átenda vyavimwajibu Mwenyezimungu. 3 Mida wakati mwingi mukipitanga mukitenda kamba vyawatendanga wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu: mutenda vitendo vya lukware, mufulata wájibu mbaya, murya na munywa, pakulu mmajambo mabaya, na mutukuza milungu ya ulongo, kitendo cakofya. 4 Ewo washanga pakulu futi konta sambi amufulata vitendo vibaya vyawatenda ewo, na wakutukanani. 5 Fala ewo wájuzi wajibu ka Mwenyezimungu, ire óka kuwalamula wanu piya, wafwire na wari hai. 6 Kwa sababu ya javyo, Habari Ngema wereziwa anta na wafwi, ipate wainshi nroho zawo (kamba vyaari Mwenyezimungu), ingawa mwiri wawo upokerera hukumu yakufwa yawatabika wanu piya.

7 Mwinsho wa vinu piya uwa karibu. Ndimana, mujuzi muridume wanyewe na murinang'anizire, ipate mulebele duwa. 8 Visitoshe, zidini kupendana, konta pendo rifuta dambi nyingi. 9 Mupane malazi bila kudugudana. 10 Kamba kila mmoja vyaapokerere uwezo maalumu, atumire sana-sana kuwatumika wenziwe, awe ntumisi mwema wa uwezo jisijisi wa Mwenyezimungu. 11 Asowéra, asowere usemi waapewa kwereza na Mwenyezimungu. Javyo, kwa piya hali, Mwenyezimungu atukuziwe, julu ya Insa Almasihi. Utukufu na uwezo ndi wake iye daima milele. Aamina.

Kutabika kwa sababu ya kunfulata Insa

12 Wapendani wangu, paakulawirirani mambo magumu a kuyereriwa, musikafilike kamba cukukunireni kinu cakutajabisa. 13 Kwasa javyo, kwa kuwa mwankutabika kuntabikira Almasihi, muwe radi, ipate novyo pausaka kufafanuriwa utukufu wake mulumwengu-mu, umwe novyo mufurahi ka radi pakulu. 14 Ikiwa mutukaniwa kwa sababu ya kunfulata Almasihi, mujanliiwe konta Roho wa utukufu na wa Mwenyezimungu apumula julu yenu. 15 Fala ikiwa mwankutabika, isiwe kwa sababu ya kuulaya, kwiwa, kutenda ubaya, au kwa kushugulikira mainsha a wanu wengine, 16 ila ikiwa mwankutabika kwa sababu ya kunfulata Insa, aipo aibu. Kwasa javyo, ntukuzeni Mwenyezimungu, kwa kuwa mukwijiwikana kwa zina rake. 17 Konta wakati wakulamuriwa wanu uwa karibu, na waja kuwa watanzi kulamuriwa ndi wana* wa Mwenyezimungu. Na ikiwa ofwe wafulati wa Insa tilamuriwa, sambi ware sawakubali Habari Ngema ya Mwenyezimungu, mwinsho wawo ndi wepi? 18 Na,
"Ikiwa makamilifu virigariga kuvushiwa,
sambi wabaya na wamádambi, cíja kuwakuna kinani?"

* **3:22** "Nkono nriro wa Mwenyezimungu" ndi mahala bora pakulu. * **4:17** Kigeregu: "jamaa".

19 Basi, ware wari kutabika kwa sababu ya kufulata vimwajibu Mwenyez-
imungu, waripereke mmakono mwa Mwenyezimungu mwenye kauli
awombire, kuno wakizidi kutenda meema.

5

Ngano ka walongozi na wanemba njamati

1 Sambi, omi novyo niwa nlongozi wa jamati kamba umwe, niwa shahidi
wakutabika ka Almasihi, na nukuwa upande wa utukufu pausaka ku-
fafanuriwa. Kwa javyo, nkati yenu umwe walongozi nukutafadilini javi:
2 Sungani nfuwo wa Mwenyezimungu[*] uri kati yenu, sairi kwa kuwalaz-
imisha ila ka moyo radi kamba vyaasaka Mwenyezimungu, sairi kwa anz-
ima yakupata faida ila kwa anzima yakweli yakuwasaidiya wanu wengine
3 Musiwalongoze wanu wamugabiziwe kwa namuna ngumu, ila muwe
mifano myema kwa wanu wenu wakusungani. 4 Basi, akifika Nkulu wa wa-
sunga, Insa Almasihi, mupokerera lemba ra utukufu, sarisa tena kung'anira
kwake. 5 Kwa namuna mmoja noyo, umwe wanemba, kubalini mamulaka a
walongozi wenu. Piya muvare unyenyekevu, konta Mandiko akwamba javi:
“Mwenyezimungu abishana na wanu wakurídãi,
fala awarehemu wanu wakurinyenyekeya.”
6 Basi rinyenyekeyeni mbere ya uwezo nkulu wa Mwenyezimungu, ipate
ka wakati wake maalumu waaturire, aje akusifuni. 7 Ngabizini tafauti zenu,
konta akusungani. 8 Muwe tayari na murinang'anizire konta aduwi wenu,
Ibilisi, kawankukulumbatani nanyenje kamba simba vyaturuma, akisakula
kunkola munu ankapire. 9 Ririmbiseni kubishana naye, moloke na kwamini
kwenu, kwa kuwa mukwijiwa kuwa wafulati wengine watawanyike mu-
lumwengu-mu wawankutabika kamba vyamuri kutabika umwe. 10 Na
bandi ya kutabika wakati aba, Nlungu mwenyé rehema piya, waakwítani
muwe upande wake wa utukufu wa milele julu ya kulungana kwenu na
Almasihi, ákukamilíshani, ákwakikishani, ákupani nguvu na ákutengemanisani.
11 Iye ndi mwenyé uwezo piya daima milele! Aamina.

Salamu za mwinsho

12 Sila[†], nduyetu wanintula kuwa na kauli, kankunisaidiya kukwandiki-
rani eyi waraka noto javi-yi. Nisaka nukurimbiseni myoyo yenu na nuk-
wakikisheni kuwa eyi ndi rehema yakweli ya Mwenyezimungu. Noyi
rehema-yi ikoloseni! 13 Wenye kwamini Babiloniya[‡], watondoriwe pamoja
nomwe, wakuperekerani salamu. Maruku, mwanangu julu ya kwamini, iye
novyo akuperekerani salamu. 14 Mukomazane kwa alama yakolota pendo[§].
Salama iwe pamoja namwe piya mulungane na Almasihi.

---

[*] **5:2** Mana ake: wanu wa Mwenyezimungu. [†] **5:12** Sila zina rengine Silvanu. [‡] **5:13** “Babiloniya” mana ake Roma, au kaya nyengine wenye kwamini wakiinshi kiyeni. [§] **5:14** Alama ya kolota pendo nkiyahudi ndi “beju”.

Waraka 2 ya Peduru

Mwanzo

Peduru kandika eyi waraka-yi nkalaboshu mmojawapo ya Roma, kiyasi ca myaka wa 67-68 bandi ya Almasihi, wakati aba kábula ya kuka kuulaiwa. Akikaidi kufunda sakuna deretu kawakifunda wanu wengine (sura ya 2). Akwamba kuwa Injili ndi kinu catikijuzi kwamini kwa kutumaini.

Sura ya 3, Peduru asowera kuhusu ukweli wa kuludi ka Insa na kulamuriwa ka mwinsho. Kwa sababu ya noci tikijuzi tiinshi wakati watirindira kuvushiwa kaawapere tamaa wenye kwamini.

Salamu

1 Omi Ansumani Peduru, ntumisi na walii wa Insa Almasihi, eyi waraka-yi
niwaperekera piya wapatire kwamini ka faida pakulu kamba ofwe vy-
ataminire. Kwamini-ko tipata julu ya ukamilifu wa Nlungu wetu, Nvushi
Insa Almasihi.
2 Rehema na salama mongeziwe, julu ya kumwijiwa Mwenyezimungu
pamoja na Insa, Mwenye wetu.

Kwitiwa ka wenye kwamini

3 Kwa uwezo waari nawo iye kwa kuwa ndi Nlungu, iye katipa piya
vyatisakula ipate tiinshi mainsha akumwajibu Mwenyezimungu. Tipata
julu ya kumwijiwa ire atítire kupokerera utukufu wake pamoja na wema
wake mwanyewe. 4 Kwa namuna-yi, Mwenyezimungu katipa tamaa ya faida
pakulu na ya matajabisa, ipate julu yawo mulawirire kuwa na namuna za
Mwenyezimungu, kuwa mupolonyosiwa uwaribifu wa mulumwengu-mu,
ushongiwa julu ya wájibu wa dambi. 5 Ndimana, tumirani nguvu zenu piya
musanganye kwamini na wema, wema na wijiwifu, 6 wijiwifu na kurimiliki,
kurimiliki na kuhitamili; kuhitamili na namuna ya kumwajibu Mwenyez-
imungu, 7 namuna ya kumwajibu Mwenyezimungu na kupendana, na ku-
pendana musanganye na kuwapenda wanu piya. 8 Kamana namuna-zi,
mukiwa nawo nezo zikizidi kukula kati ya mainsha enu, zukutenzani kuwa
wijiwifu wenu wa kumwijiwa Mwenye Insa Almasihi auwepo bila visumo
ila kukuja na faida. 9 Kamana ware sawatenda vitendo vya faida-vyo,
ewo awawona, uwengira mwiza, wariwala kuwa Mwenyezimungu mida
kâwaswafi madambi awo.
10 Ndimana wanduzangu, tumirani nguvu zenu piya mwakikishe kuwa
kweli-kwelini mwitiwa na mutondoriwa na Mwenyezimungu. Mukitenda
javyo, amushubutu kwasa kwamini kwenu. 11 Kamana kwa namuna-yo,
uwapo nryango nkulu wakufungururiwa sana ipate mwingire muufalume
wa milele wa Insa Almasihi, Mwenye wetu na Nvushi wetu.

Kutunza Mandiko Matakatifu

12 Kwa javyo, niya yangu ndi kukukumbusani evi vinu-vi daima, in-
gawa mukwijiwa futi na mukwakikishiwa nkati ya ukweli wamupokerere.
13 Níwaza kuwa níjuzi nukukumbuseni, wakati waniripo mulumwengu-mu,
14 konta, kamba vyaanolotere Mwenye wetu Insa Almasihi, nukwijiwa kuwa
suku karibu eya mainsha-ya nukwasa. 15 Na nítenda juhudi piya ipate, bandi
yakulawa omi mulumwengu-mu, daima evi vinu-vi mukumbukire.

Ushahidi wakolota kuwa Habari Ngema yakweli

16 Kamana patikerezanga uwezo wa Mwenye wetu, Insa Almasihi, na
kuludi kwake, sikuwa tikifulata hadisi ya ujanja, ila tereza ubora wake nkulu
kwa kuwa tîwona na maso etu wanyewe. 17 Kamana iye paapokerere swifa
na utukufu ka Mwenyezimungu Baba wake, ofwe tikiwapo. Paasikire shauti
ya utukufu pakulu ya Mwenyezimungu ikamba:
"Eyu ndi Mwanangu wanimpenda pakulu.
Niwa radi naye pakulu",
18 ofwe wanyewe tisikira eyo shauti-yo kulawa mbinguni. Tisikira kamana
pamwango takatifu, tíkiwa onse na Insa.
19 Visitoshe, tanawo uhakika pakulu kwa sababu ya habari zereziwe
na minabii. Habari-zo vyema mutengemane konta ndi kamba nuru
vyaimwarika pamahala pakwinukala. Ikusaidiyani mpaka suku yakuja
Almasihi, na nuru yake ikuja kumwarika ngwê mmyoyo mwenu kamba
ng'andu. 20 Kinu bora pakulu, ijiwani kuwa piya vibushuriwe mMandiko
avilawire nkiswa mwa nabii mmojawapo. 21 Kamana avipo vibushuriwe
kwa nafsi ya binadamu, ila Roho Takatifu ndi awalongoze wanadamu
kusowera usemi ulawire ka Mwenyezimungu.

2

Wanlimu walongo

1 Fala mida-po, wákiwapo minabii walongo nkati ya wanu, kamba vyawaja
kulawirira wanlimu walongo kati yenu umwe. Ewo wakuja nawo kisiiri-
siiri inlimu zakufuja, mpaka wankatala Mwenye kuwombola. Kwa javyo,
waritisira upesi kwaribiwa. 2 Wanu wengi wakuja kufulata namuna zawo
za lukware, na kwa sababu zawo, wanu wakuja kusowerera caputu njira
yakweli. 3 Ewo wanlimu walongo-wo, kwa kuwa wasaka wapate nzuruku
mwingi, wakuja wapate faida kwa usowezi wa ulongo. Fala tangu mida
hukumu yawo ilamuriwa, na Mwenyezimungu kawa tayari kuwapoteza.
4 Kamana malaika pawakorire dambi, Mwenyezimungu aawasire
kupolonyoka, ila kawapereka motoni, akiwasa wafungiwe ngiza
mpaka suku ya Kiyama. 5 Novyo, aawasire kupolonyoka wanu wa
mida paawaperekere mwanalukaya sawamopa Mwenyezimungu
mulumwengu-mu. (Ndi kweli kanvusha Nnu, mwenyé kuweréza wanu
njira ya shariya, pamoja na wanu saba). 6 Na kahukumu novyo makaya
makulu a Sodoma na Gomora. Katadusa rivu na kalamula hukumu*.
Kolota kaya-zo ziwe nfano wa namuna vyaaja kuwatenda piya wanu ware
sawamopa. 7 Upande mwengine, Mwenyezimungu kanvusha Loti, mwenyé
shariya, katabíka kwa sababu ya vitendo vya ucaputu vya wanu wabaya.
8 (Kamana Loti âkiwa munu wa shariya, fala kila suku kazunguriziwa na
wabaya. Iye kâkafilika pakulu kwa sababu ya vitendo vibaya vyaakisikira na
vyaakiwona.) 9 Basi, ndi kweli kuwa Mola akwijiwa namuna yakuwavusha
nkati ya kuyereriwa ware wamwinshimu, na yakuwaturira hukumu
sawana shariya suku ya Kiyama. 10 Kuzidi pakulu, akuja kuwahukumu ware
wafulata wájibu wawo wa ubaya wa kibinadamu, na wakejeli mamulaka.
Nowo wanlimu wa ulongo-wo waridãi na waritenza. Awawenshimu
viyumbe vya utukufu mbinguni, ila wakufuru. 11 Anta malaika, nowo
wari na nguvu pakulu na uwezo kuwapunda nowo, awasowera mbere ya
Mwenye, usemi wacaputu wakubishana na novyo viyumbe-vyo. 12 Fala
ewo wawa kamba wadudu sawawaza kinu, wafulata wájibu wawo wa
kibinadamu. Wainshi ipate wakoriwe na waulaiwe. Wakufuru kuhusu

* **2:6** "Kalamula hukumu" kuwa isiludire kujengiwa tena upya.

mwaha wawatíkina. Basi, kwa namuna vyawaja kupoteziwa wadudu-wo,
newo novyo wakuja kupoteziwa kwa uwaribifu wawo wanyewe. 13 Ewo
watabika na ubaya ndi nshahara wa ubaya wawo. Viwajibu kufulata
wájibu wawo mbaya nsana juwa rikiwala. Ewo noda na vilaso†, viwa-
jibu kukutesani‡ kumbe wakuja mmajambo enu a sherehe. 14 Mmaso
mwawo uwejala uzinzi na awatosheka kukola dambi. Viwajibu kuwatesa
na kuwakoresa wanu sawakamilike, myoyo yawo izowerera wájibu wa vinu.
Ewo wanu-wo walaniwa! 15 Wasapuka njira ngema, wasika. Wafulata njira
ya mwananlume wakwitiwa Balamu§, mwana wa Bewori, kumwajibire
kupata nzuruku kwa vitendo vibaya. 16 Balamu kasutumiwa kwa dambi
yake mwanyewe. Buru saanasowera, kâsowera na shauti kamba munu, na
uzozo wa nabii-yo uziwiiwa.

17 Wanlimu walongo-wo wawa kamba nrimbu sauna maji, au kamba
mawingu akiveverusiriwa baidi na mepo*. Ewo Mwenyezimungu kawa-
turira mamburo awo pagiza, pakwinukala pí†. 18 Kamana warisifu wanyewe
na masemo seleweka. Watumira wájibu mbaya wa kibinadamu ipate wawa-
tese wawakorese ware wakuwa kwa suku aba wâwatira ware waínshi vibaya.
19 Wawapa tamaa ya uhuru, filihali ewo wanyewe watwana wa tabiya zaku-
dangula. Kamana kinu ciri kunkidiri munu, iye ntwana wa noco kinu-co.
20 Kamana ndi javi: munu, julu ya kumwijiwa Insa Almasihi, Mwenye wetu
na Nvushi wetu, anusurika na vibaya mulumwengu-mu. Fala ikiwa aringiza
tena upya novyo vitendo vibaya-vyo, vikinkidiri, mainsha ake akuwa caputu
pakulu kupunda pakwanza. 21 Fadari munu-yo anatowa kwijiwa njira ya
ukamilifu, koliko kwijiwa ikisa kukatala ámuri takatifu yaapewe. 22 Munu
kamba eyu atimiza usowezi wakweli wamba javi: “Umbwa kaludira kurya
matapisi ake mwanyewe.” Na atimiza novyo usowezi mwengine wamba:
“Nguluwe wakoziwa kaludira kurinyaula ntopetope.”

3

Kuludi ka Mwenye Insa

1 Wapendani wangu, eyi ndi waraka yapiri yanukwandikirani.
Wo-wawiri, nisakula nukulamuseni ankili zenu ngema mukumbukire,
2 ipate mukumbukire vyawambire mida minabii takatifu, na ámuri za
Mwenye wetu, Nvushi, zaalazimishe julu ya mawalii wenu.

3 Kinu bora pakulu, mwijiwe kuwa, suku za mwinsho, wakuja kulawirira
wanu wamojawapo wakufezeyi ukweli, wafulata piya wájibu wawo wa
dambi. 4 Wakwamba javi: “Insa kakupani tamaa kuwa aludi, nikamba?
Sambi, kawa ndepi? Tangu wakati wa babu zetu, mwanzo wa duniya, vinu
vingari vikenenda namuna moja noyo!” 5 Ewo wanuwiya kukatala kuwa
tangu mida Mwenyezimungu komba bingu, na kwa ámuri yake, iye kawanya
duniya na maji, katula ardhi yakumiliya julu ya maji. 6 Ikisa maji-yo
iye katumira kudangula ulumwengu kwa kumpereka mwanalukaya nkulu.
7 Fala julu ya ámuri moja noyo, bingu na ardhi virípo sambi-pa vituriwa, ipate
viteketeziwe na moto wa suku ya Kiyama. Wakati-wo wanu wabaya wakuka
kwaribiwa nfululu.

8 Fala wapendani wangu, musiriware kuwa mbere ya Mwenye, suku
moja ndi kamba myaka alufu, na myaka alufu ndi kamba suku moja.
9 Kusema kweli, Mwenye aakawa kutimiza tamaa zake kamba vyawawaza
wanu wengine. Anta, iye akoloterani imani yake, avimwajibu kuwa munu

† 2:13 Ona 3:14. ‡ 2:13 Ona 12. § 2:15 Ona Isabu 22:21-35. * 2:17 Awatenda kamba vyawajuzi
kutenda. Ona Yuda 12. † 2:17 Ona Yuda 13.

mmojawapo apoteye, ila asaka kuwa wanu piya watubiye. 10 Fala suku
yakuja Mwenye alawirira kamba mwivi. Suku-yo kukuja kudidima pakulu
futi, bingu ilainika, na mwezi[*] piya vikociwa, vilainika. Ardhi pamoja na
vitendo vikúna muardhi, piya viwoneka[†].
11 Kwa kuwa vinu piya vikuja kupoteziwa javyo, ndi bora pakulu kuinshi
namuna takatifu vyaakumwajibu Mwenyezimungu, sinovyo? 12 Noyo suku
ya Mwenyezimungu-yo, murindire na radi, tendani juhudi ifike upesi. Kwa
sababu ya kuja ka noyo suku-yo, bingu ikorera ifujika, na mwezi piya
vikuja kociwa visuluka. 13 Fala kamba Mwenyezimungu vyaatipere tamaa,
tírindira bingu nyipya na ardhi nyipya, mahala mwakutendiwa vinu piya
kwa shariya.
14 Basi wapendani wangu, kwa kuwa evi vinu-vi murindira, rimbani
kwa nguvu zenu piya ipate iye akusinganeni muwe na salama naye, bila
noda wala kilaso. 15 Na imani ya Mwenye wetu, tulani kamba nafasi
yakupata kuvushiwa. Kinu-ci sawa-sawa na vire nduyetu, mpendani wetu
Paulu, kwa kufulata wijiwifu waapewe, vyaakwandikireni. 16 Piya waraka
zaandike kuhusu ewu mwaha-wu, zisema kinu kimoja. Ndi kweli kuwa
muwaraka-zo, viwapo vinu vimojawapo vyakurigariga kwelewa. Watikínifu
na wanu sawakamilike, vinu-vyo wazungunusa wakwereriwa caputu ipate
waripoteze, kamba vyawatenda novyo aya nyengine mMandiko Matakatifu.
17 Ndimana, umwe wapendani wangu, kwa kuwa evyo vinu-vyo mwijiwa
futi, rinang'anizireni ipate musitesiwe kwa makosa a wanu sapana shariya,
kwasa koloka kwenu. 18 Fala zidini kukula nkati ya rehema na wijiwifu wa
Insa Almasihi, Mwenye wetu na Nvushi wetu.
Iye apewe utukufu, sambi-pa na kwa milele. Aamina.

---

[*] **3:10** Au: “vinu”. [†] **3:10** Au: “vikolotiwa ipate vilamuriwe”.

Waraka 1 ya Yahaya

Mwanzo

Eyi waraka-yi yandikiwa na Yahaya walii. Yahaya ákiwa mwenziwe pakulu Mwenye Insa wa pamoyo pake. Wandikiriwa wenye kunfulata Insa, na ikwereza sana-sana kuwa kweli-kwelini Mwenyezimungu karitenda kuwa mwanadamu julu ya Insa Almasihi. Eku kufunda-ku kukisakikana konta wengine wakifunda kuwa Insa siyo kweli-kwelini mwanadamu na siyo nlungu wa kweli.

Yahaya awona kuwa wenye kwamini wa kweli wafulata inlimu ya kweli, wafulata kufunda kajavi na kupendana munu na mwenziwe.

Yahaya kandika eyi waraka-yi kaya itíwa rero Turkiya, mwinsho wa sekulu ya kwanza bandi ya Almasihi.

Nsemi wa mainsha

1 Tukwerezani kuhusu Nsemi wa mainsha, ákiwapo tangu mwanzo.
Tînsíkira, tîmmona na maso etu, tînshuhudiya, na tînkola na makono etu. 2 Noyo
mainsha-yo olótiwa. Timmona, ntamana tilavya ushahidi, tukwerezani
kuwa iye ndi Mwenyé mainsha wa milele, ákiwa na Baba na toloteriwa
ofwe. 3 Vyatîmmonire na vyatînsikire, tukukwerezani umwe novyo ipate
nomwe muwe na ujamaa nafwe. Ujamaa wetu uwa na Baba pamoja na
Insa Almasihi, Mwanawe. 4 Na ezi habari-zi tukwandikirani ipate radi yetu*
itimiziwe.

Enenda nnuru

5 Sambi, eyi ndi habari yatinsikire iye na tukwerezani umwe, kuwa
Mwenyezimungu ndi nuru. Nkati yake kisi anta aba acishubutu kuwepo.
6 Tikámba kuwa tanawo umoja naye kuno tikenenda pakisi, tilongopa,
atiténda ukweli. 7 Fala ikiwa tikwenenda panuru, kamba iye vyaari panuru,
tikuwa nawo umoja watupu, na damu ya Insa Mwanawe ítiswafi madambi
piya.

8 Tikámba kuwa atina dambi, tankuritesa, ukweli aupo nkati yetu. 9 Fala
ikiwa tikweréza dambi zetu, iye mwaminifu na mwenyé shariya, átiswamii
madambi etu, na átiswafi nkati ya vitendo vibaya piya. 10 Fala tikámba
kuwa atinakola dambi, sawa-sawa na kwamba iye nlongo, usemi wake aupo
mmoyo mwetu.

2

1 Wasimana wangu, ezi habari-zi nukwandikirani ipate musikore dambi.
Fala ikiwa munu mmojawapo akola dambi, tanawo wakutimírira mbere
ya Baba, Insa Almasihi, Nkamilifu. 2 Iye ndi kafara iripa kwa madambi
etu, na siyo kafara kwa madambi etu basi, fala kwa madambi a wanu wa
mulumwengu-mu piya.

3 Na alama itolótera kuwa timwijíwa iye ndi kuwa tifulata ámuri zake.
4 Munu akamba: “Nímwijíwa” fala safulata ámuri zake, munu-yo nlongo,
ukweli aupo mmoyo mwake. 5 Fala afuláta usemi wake, nkati yake pendo
ra Mwenyezimungu riwankukamilika kweli-kwelini. Kitendo colóta kuwa
tilungana naye ndici: 6 mwenyé kwamba kuwa alungana naye, inlazimu
enende kamba vyenende Insa mulumwengu-mu.

* 1:4 Au: “yenu”.

Ámuri nyipya

7 Wapendani wangu, ámuri yanukwandikirani-yi siyo nyipya, fala ámuri
ya mida, ya tangu mwanzo. Eyi ámuri ya mida ndi habari yamusikire.
8 Novyo-sivyo, vyanukwandikirani-vi ámuri nyipya, vyauri ukweli kwake iye
na kwenu umwe, konta kisi caankwisa, nuru yakweli ilangaza futi.
9 Munu amba: "Nankwenenda na nuru", iri amwina nduye, narero
kankwenenda nkisi. 10 Ampénda nduye akuwa nnuru, na mmoyo mwake aci-
wepo cakunkwakurisa. 11 Fala ire amwína nduye abaki nkisi, kankwenenda
nkisi, eejiwa kooka konta kisi cimwinúkaza kumaso.
12 Umwe wasimana wangu, nukwandikirani
konta kwa zina rake muswamiiwa madambi enu.
13 Umwe wawáwa, nukwandikirani
konta mumwijiwa ire akiwapo tangu mwanzo.
Nukwandikirani umwe, wanemba,
konta munshinda Ibilisi*.
14 Umwe wasimana wangu,
nukwandikirani konta mumwijiwa Baba.
Umwe wawáwa, nukwandikirani,
konta mumwijiwa ire akiwepo tangu mwanzo.
Umwe wanemba, nukwandikirani konta mukomala,
usemi wa Mwenyezimungu ubaki mmyoyo mwenu,
na munshinda Mbaya†.

Usukwajibuni ulumwengu

15 Usukwajibuni ulumwengu wala viripo mulumwengu. Íkiwa munu mmo-
jawapo umwajibu ulumwengu, eyo munu-yo aampenda Baba. 16 Konta
piya viripo mulumwengu-mu, vinú-vi: wájibu wa kimwiri, wájibu wa maso
mawoni, na maritenzi a vinu vya mulumwengu-mu, avilawa ka Baba, vi-
lawa mulumwengu nómu. 17 Ewu ulumwengu-wu pamoja na vitendo vyake
vibaya vyakwajibisa, piya vípita. Fala ire aténda nafsi ya Mwenyezimungu
áinshi milele.

Musitesiwe

18 Umwe wasimana, ezi suku za mwinsho. Kamba vyamusikire kuwa akúja
aduwi wa Almasihi, sambi wankulawirira maaduwi wa Almasihi wengi
wawenye. Ndimana tukwijiwa kuwa ndi suku za mwinsho. 19 Maaduwi-wo
waláwa kati yetu, fala awawere kweli-kwelini wa daraja yetu. Kamana
kamba wákiwa wa daraja yetu, nanga wabaki nofwe. Falakini ewo watasa
ipate vijiwikane kuwa anta mmoja awere wa daraja yetu. 20 Fala umwe,
Ntakatifu kakumiminirani Roho Takatifu, na piya-mwe mukwijiwa ukweli.
21 Sukwandikirani kwa kuwa mútikina ukweli, ila nukwandikirani kwa
kuwa mukwijiwa ukweli, na mukwijiwa kuwa nkati ya ukweli aupo ulongo.
22 Nlongo nani? Nlongo ndi ire akaídi kuwa Insa ndi Almasihi. Ire ankána
Baba pamoja na Mwanawe, noyo ndi aduwi wa Almasihi. 23 Piya ankana
Mwana onse ndi sawalungana novyo na Baba. Fala mwenyé kumwakikisha
Mwana kalungana na Baba novyo.
24 Habari zamusikíre tangu mwanzo, tulani mmoyo. Ikiwa umwe mutula
mmoyo habari zamusikíre tangu mwanzo, mukuwa pamoja na Mwana
na Baba novyo. 25 Na tamaa yaatipere Insa ndiyi: mainsha a milele!
26 Nukwandikirani ezi habari-zi kuhusu ware wasakúla kukutesani. 27 Fala
umwe-po, Roho Takatifu waakumiminíreni Insa-yo mubaki naye daima, ndi-
mana amusakula kufundiwa kinu kimojawapo na munu. Ila Roho Takatifu

---

* **2:13** Kigeregu: "Mbaya". † **2:14** "Mbaya" mana ake Ibilisi.

wamumiminiriwe-yo akufundani vinu piya. Na kwa kuwa kufunda-ko siko
ka ulongo, ka kweli, bakini na Insa, kamba vyamufundiwe.

Wana wa Mwenyezimungu

28 Sambi, umwe wasimana wangu, zidini kulungana naye, ipate paasaka
kuja, isitipate aibu mbere yake, ila tiwe nawo uhakika. 29 Kamba vyamwi-
jiwa kuwa iye kamilifu, mwijiwe kuwa kila mwenyé kutenda ukamilifu
onse, mwana‡ wa Mwenyezimungu.

3

1 Ngatunzani pendo rikulu Baba raatipa ofwe, mpaka ofwe kupata kwitiwa
wana wa Mwenyezimungu! Na kweli-kwelini, ofwe tiwa wanawe! Ndimana
wanu mulumwengu-mu awatijiwa, konta iye awamwijiwa. 2 Wapendani
wangu, sambi tiwa wana wa Mwenyezimungu. Catisaka kuwa acinarolota,
fala tukwijiwa kuwa Insa paasaka kuja, tilandana naye, konta tímmona iye
vyaari. 3 Na kila mwenyé kutumaini onse tamaa-yi, áriswafi, kamba iye
vyaari swafi.
4 Akolanga dambi onse kankutupa shariya ya Mwenyezimungu. Dambi
ndi kutupa shariya mojawapo. 5 Mukwijiwa kuwa iye kâja atilavye dambi.
Neye aana dambi. 6 Kila mwenyé kulungana naye aazidi kukola dambi. Kila
mwenyé kuzidi kukola dambi aanamba kummona wala kumwijiwa.
7 Umwe wasimana wangu, asukuteseni munu. Aténda ukamilifu ndi
kamilifu, kamba iye vyaari kamilifu. 8 Aténda tabiya ya kukola dambi
wa Ibilisi, konta Ibilisi kazi yake tangu mwanzo ndi dambi. Kwa javyo,
Mwana wa Mwenyezimungu* karolota ipate afuje vitendo vya Ibilisi. 9 Kila
mwenyé kupongoriwa upya na Mwenyezimungu onse aatenda tabiya ya
kukola dambi, konta mbeyu† yake iwa kati yake. Iye aazidi kukola dambi,
konta kapongoriwa upya na Mwenyezimungu. 10 Kwa namuna-yi ndi
patijiwa kusiyana kuripo nkati ya wana wa Mwenyezimungu na wana wa
Ibilisi: saatenda ukamilifu na saampenda nduye onse, neye novyo siyo wa
Mwenyezimungu.

Uwé pamoja na Insa, mupendane

11 Habari yamusikire tangu mwanzo ndiyi: tijuzi tipendane. 12 Tisinlande
Kaini âpatiwe na Ibilisi, akimuulaya nduye. Kâmuulaya sababuni? Konta
vitendo vyake víkiwa vibaya fala vya nduye víkiwa vya ukamilifu.
13 Wanduzangu, wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu wakukwinani,
musishange. 14 Ofwe tukwijiwa kuwa tisa kulawa nkati ya kifo, tingíra nkati
ya mainsha, konta tiwapenda wanduzetu. Munu saampenda nduye angari
nkifo. 15 Mwenyé kumwina nduye ndi kisomi. Mukwijiwa kuwa aapo kisomi
anta mmoja wakuwa nawo mainsha a milele. 16 Javyo ndi patijiwa mana a
pendo: Insa Almasihi kapereka mainsha ake kwa ajili yetu. Ndimana nofwe
novyo tíjuzi tipereke mainsha etu kwa ajili ya wanduzetu. 17 Fala ikiwa munu
kanawo mali, na kankummona nduye cintowa kinu, fala anfungira wajii,
pendo ra Mwenyezimungu akuwa nawo mwaja? 18 Basi, wasimana wangu,
tisimpende munu na masemo a nkanywa tu basi, ila timpende kwa vitendo
na ukweli. 19 Javyo ndi patijiwa kuwa tiwa wanu wa kweli, na mbere ya
Mwenyezimungu myoyo yetu itengemana. 20 Kamana myoyo paitilaumu

‡ **2:29** Kigeregu: “kapongoriwa”. * **3:8** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. † **3:9** Mbeyu ndi namuna ya mainsha mapya.

ponse, tijiwe kuwa Mwenyezimungu ndi nkulu zaida ya myoyo, iye akwijiwa
vinu piya.
21 Wapendani wangu, íkiwa myoyo yetu aitilaumu, tanawo uhakika mbere
ya Mwenyezimungu. 22 Catinlébela conse típata kwake iye, konta tifulata
ámuri zake na títenda vimwajibu. 23 Ámuri yake yawenye ndiyi: kunkubali
Mwanawe, Insa Almasihi, na kupendana kamba vyaatamúrire. 24 Mwenye
kufulata ámuri zake, kalungana na Mwenyezimungu, na Mwenyezimungu
kalungana neye. Neci ndi citijiwisa kuwa iye kalungana nofwe: julu ya Roho
Takatifu waatipere.

4

More-more na wanlimu walongo

1 Wapendani wangu, musiwakubali piya wamba wáfunda kwa Roho wa
Mwenyezimungu, fala kwanza watunzeni nowo wanu-wo, mwijiwe kuwa
wa Mwenyezimungu au siwo. Konta mulumwengu-mu wankulawirira
minabii wengi walongo. 2 Umwe mumwijiwa Roho wa Mwenyezimungu
kwa namuna-yi: piya roho zakwakikisha kuwa Insa Almasihi kaja kibi-
nadamu, wanu-wo wa Mwenyezimungu. 3 Fala piya roho za wanu zinkána
Insa, wanu-wo siwo wa Mwenyezimungu. Roho zawo za uaduwi ka Al-
masihi. Kamba vyamusikire kuwa roho ya aduwi-yo ikúja kulawirira, nepa
iwapo futi mulumwengu nomu.
4 Wasimana wangu, umwe muwa wa Mwenyezimungu, mwisa
kuwashinda maaduwi-wo. Konta arípo nkati yenu* ndi ari na uwezo pakulu
koliko ire arípo mulumwengu-mu. 5 Ewo wanu wa mulumwengu-mu,
ndimana wásowera mambo a mulumwengu, na wanu mulumwengu-mu
wásikiriza. 6 Ofwe tiwa wanu wa Mwenyezimungu. Amwijíwa
Mwenyezimungu onse atisikiriza, fala saari upande wa Mwenyezimungu
aatisikiriza. Javyo ndi patijiwa roho ya ukweli na ya ulongo.

Pendo ra Mwenyezimungu

7 Wapendani wangu, tipendane, konta kupendana kulawa ka
Mwenyezimungu. Apénda ndi mwana wa Mwenyezimungu na ndi
amwijiwa Mwenyezimungu. 8 Saapenda aamwijiwa Mwenyezimungu
konta Mwenyezimungu ndi pendo. 9 Javi Mwenyezimungu ndi vyolote
pendo rake kwetu ofwe: Mwenyezimungu kampereka mulumwengu
Mwanawe mmoja tu basi ipate tiinshi julu yake iye. 10 Pendo riwoneka javi:
siyo kwa kuwa ofwe timpenda Mwenyezimungu, fala kwa kuwa iye ndi
atipendire ofwe, kâmpereka Mwanawe awe kafara yakutipatanisa naye kwa
madambi etu. 11 Wapendani wangu, kamba Mwenyezimungu vyaatipenda,
nofwe novyo tíjuzi tipendane. 12 Manziro, aapo ammónire Mwenyezimungu.
Tikipendana, Mwenyezimungu alungana nofwe, na pendo rake ritimiziwa
kati yetu.
13 Tukwijiwa kuwa tikilungana naye na iye alungana nofwe javi: kwa
kuwa katipa ofwe Roho wake. 14 Nofwe timmona na timwakikisha kuwa
Baba kâmpereka Mwanawe awe Nvushi wa mulumwengu-mu. 15 Mwenyé
kwakikisha kuwa Insa Mwana wa Mwenyezimungu, Mwenyezimungu
kawa nkati yake, na iye kawa nkati ya Mwenyezimungu. 16 Tukwijiwa na
titumaini pendo raatipenda Mwenyezimungu. Mwenyezimungu ndi pendo.
Munu asaka kuwa onse ari nkati ya pendo kawa nkati ya Mwenyezimungu,
na Mwenyezimungu kawa nkati yake. 17 Kwa javyo, pendo ritimiziwa kati

* **4:4** "Arípo nkati yenu" ndi Roho wa Mwenyezimungu.

yetu, ipate tiwe nawo uhakika suku ya Kiyama. Ndi javyo konta kamba
vyaari Almasihi, nofwe tiwa novyo mulumwengu-mu. 18 Aupo wofi nkati ya
pendo, fala pendo kamilifu rikwefya wofi kunundu. Konta wofi úlungana na
hukumu, na mofi onse, pendo rake arinamba kukamilika. 19 Ofwe típenda
konta Mwenyezimungu ndi ntanzi kutipenda. 20 Ikiwa munu kaamba:
"Nímpenda Mwenyezimungu", fala amwina nduye, eyo munu-yo nlongo. Avi
iye nduye waari kummona aampenda, futi Mwenyezimungu saammona?
21 Na tanawo eyi ámuri-yi yaatipa ofwe javi: ampénda Mwenyezimungu, ajuzi
ampende nduye novyo.

5

Ushinda julu ya ulumwengu

1 Piya wenye kunkubali Insa kuwa Almasihi, wana wa Mwenyezimungu,
na piya wenye kumpenda Baba, wáwapenda novyo wanawe. 2 Tukwijiwa
kuwa tiwapenda wana wa Mwenyezimungu javi: tikimpenda Mwenyez-
imungu na tikifulata ámuri zake. 3 Kamana eyi ndi namuna yolota kuwa
timpenda Mwenyezimungu: tifulata ámuri zake. Na ámuri zake sizo zakuri-
gariga. 4 Kamana piya wapongoriwe upya na Mwenyezimungu washinda
ulumwengu-wu. Newu ndi uwezo wakushinda ulumwengu-wu: kwamini
kwetu. 5 Ashínda ulumwengu-wu ndi wepi? Ashínda ndi akubáli kuwa Insa
Mwana wa Mwenyezimungu.

Ushahidi kuhusu Insa Almasihi

6 Insa Almasihi ndi olotiwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu julu ya
kooziwa na maji, na julu ya damu itawanyike pansalaba. Iye oolotiwe kwa
maji tu basi, ila kolotiwa kwa maji na damu. Roho wa Mwenyezimungu
ndi amwakíkisha, konta Roho-yo ndi ari na ukweli. 7 Viwapo vinu vitatu
vilavya ushahidi: 8 roho, maji na damu*. Vyo vitatu-vi piya vilavya ushahidi
moja. 9 Kwa kuwa tikubali ushahidi wa wanadamu, itibidi tikubali ushahidi
wa Mwenyezimungu uri na faida pakulu. Kamana ewu ndi ushahidi
waalavire Mwenyezimungu kuhusu Mwanawe. 10 Mwenyé kunkubali
Mwana wa Mwenyezimungu kanawo ewo ushahidi-wo mmoyo mwake.
Saankubali Mwenyezimungu onse ámmona ulongo, konta aakubali ushahidi
waalavire Mwenyezimungu kuhusu Mwanawe. 11 Ushahidi wawenye
ndiwu: Mwenyezimungu katipa mainsha a milele, na eyo mainsha-yo ndi
kati ya Mwanawe. 12 Ári nkati ya Mwana kanawo mainsha a milele. Saari
nkati ya Mwana wa Mwenyezimungu aana mainsha a milele.

13 Evi vinu-vi nukwandikirani umwe munkubálire Mwana wa
Mwenyezimungu-mwe, ipate mwijiwe kuwa muwa nawo mainsha a milele.
14 Uhakika watiri nawo mbere ya Mwenyezimungu ndiwu, kuwa tikinlebela
kinu sawa-sawa vyavimwajibu, iye atisikira. 15 Visitoshe, tangu patijiwe
kuwa catinlébela conse atisikira, tukwijiwa kuwa vyatinlebela, tipata.

16 Munu akimmona nduye akikola dambi saimwitisira kifo, iye anlebelele
ka Mwenyezimungu, na Mwenyezimungu akumpa mainsha. Nukwamba
kuhusu ware wakóla dambi saiwetisira kifo. Iwapo dambi yakwitisira kifo,
siyo dambi-yo yanisema kuwa walebeleleni ka Mwenyezimungu. 17 Piya
vitendo vya ubaya vyonse vya madambi. Ila novyo-sivyo, awapo madambi
saamwitisira munu kifo.

---

* **5:8** Mandiko mengine asema: "Baba, Nsemi, na Roho Takatifu" fala mandiko meema asema "roho, maji, na damu".

[18] Tukwijiwa kuwa kila munu apongoriwe upya na Mwenyezimungu onse
aazidi kukola dambi, ila asungiwa na ire apongóriwe na Mwenyezimungu[†],
Mbaya[‡] aakidiri kunkumbula. [19] Tukwijiwa kuwa tiwa wa Mwenyez-
imungu, na ulumwengu nzima-wu umilikiwa na Ibilisi. [20] Tukwijiwa
novyo kuwa Mwana wa Mwenyezimungu kâja, katipa fahamu ipate timwi-
jiwe mwenyé ukweli. Nofwe tilungana naye Mwenyé ukweli, Mwana wa
Mwenyezimungu, Insa Almasihi. Iye ndi Nlungu wakweli na nviriro wa
mainsha a milele. [21] Wasimana wangu, more-more milungu sairi yakweli!

† **5:18** "Ire apongóriwe na Mwenyezimungu" ndi Insa. ‡ **5:18** "Mbaya" ndi Ibilisi.

Waraka 2 ya Yahaya

Mwanzo

Walii Yahaya kandika eyi waraka-yi mwinsho wa sekulu ya kwanza ipate awakumbuse wenye kwamini kuhusu inlimu saina deretu yereziwe nkitabu ca waraka yakwanza ya Yahaya. Nkati ya eyi waraka-yi iye akumbusa novyo kuwa wenye kwamini awajuzi kuwafungurira miryango wanlimu walongo wari kufuja kwamini kwawo. Iye akwamba kuwa wanu wakiwa na umoja kuhusu tabiya yakuja na ukomu wa jamati uwepo umója wa ukweli kati yawo.

1 Omi Yahaya, nlongozi wa jamati, eyi waraka-yi nankuwandikira wanu
wa jamati itondoriwe na Mwenyezimungu* waniwapenda kweli-kwelini.
Sumi basi nukupendani fala piya wenye kwijiwa ukweli, newo novyo waku-
pendani, 2 konta ukweli uwa nkati yetu sambi-pa, na úzidi kuwa nafwe daima
milele.
3 Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja na Insa Almasihi Mwanawe, wati-
janliye rehema na salama na watiwonere utungu, nkati ya ukweli pamoja
na pendo.
4 Níwa radi pakulu kuwonana na wanu wamojawapo kati ya jamati†
yenu wakufulata ukweli, kamba vyaatamurire Mwenyezimungu Baba wetu.
5 Sambi nukulebela mama‡, sikuwa eyi ámuri-yi nyipya, ila ndi ámuri yatipok-
erere tangu mwanzo, kuwa tipendane. 6 Na kupendana ndiku, kufulata
ámuri za Mwenyezimungu. Kamba vyamusikire tangu mwanzo, ámuri yake
ndi-yi: mupendane.
7 Wawapo wanu wengi wawenye walongo wenera ulumwengu nz-
ima-wu. Ewo awakubali kuwa Insa Almasihi kêsuka mulumwengu-mu
kamba mwanadamu. Munu afúnda javyo kankuwatenvya wanu, ndi aduwi
wa Almasihi. 8 Rinang'anizireni cusukupoteyeni camukorere§ kazi pakulu,
ila mupokerere thawabu yenu kamili. 9 Munu ongéza vyaafundire Almasihi,
aafulata kufunda kwake, munu-yo aalungana na Mwenyezimungu. Fala
munu afuláta vyaafundire Almasihi, alungana na Baba pamoja na Mwana*.
10 Akíja munu kwenu akitowa kukufundani inlimu-yi, mmanyumba mwenu
musimpokerere wala musiyeriwe naye. 11 Kamana munu ayeriwa na
munu-yo anlunga nkono vitendo vyake vibaya.
12 Ningari nawo vinu vingi vyawenye vyanisaka kukwambirani, fala
sisaka kukwambirani nkati ya waraka. Kwasa javyo, nitumaini kuja kuku-
wonani, nisowere namwe uso-ka-wajii, ipate radi yetu itimiziwe.
13 Wenye kwamini wa jamati ya kuno†, newo novyo watondoriwa na
Mwenyezimungu, wakuperekerani salamu.

* 1:1 Kigeregu: "mwanamuka atondoriwe na Mwenyezimungu, pamoja na wanawe". † 1:4 Kigeregu: "wana". ‡ 1:5 Kigeregu: "mwanamuka apendiwa". § 1:8 Au: "catikorere". * 1:9 Mwenyezimungu pamoja na Insa. † 1:13 Kigeregu: "wana wa nlumbuwo".

Waraka 3 ya Yahaya

Mwanzo

Eyi waraka-yi Yahaya kamwandikira Gayu, mmojawapo wa jamati zake. Kawa radi kwa sababu kawapokerera nnyumba mwake wanlimu wamojawapo wakerezanga Injili ya kweli. Fala Yahaya kakimiwa kuhusu mwananlume mojawapo saawapokerere wanlimu wakweli, kurisanganya neye Yahaya mwanyewe.

Eyi waraka-yi ikolota kuwa kufunda ka ulongo na kwawanyana vikyofya pakulu nkati ya jamati. Kwa kukengera novi, Yahaya awarimbisa myoyo wenye kwamini ipate wapendane munu na mwenziwe, na watunze vyema.

1 Omi, nkulungwa wa jamati, nankukwandikira eyi waraka-yi mpendani wangu Gayu, wanukupenda kwa ukweli.

2 Mpendani wangu, ninlebela Mwenyezimungu kuwa piya vyukwenendere sana, na uwe nkomu kamba vyauri nkomu nkati ya roho yako. 3 Niwa
radi pakulu panisikire ushahidi wa wanduzetu wajire kulawa kwako, kuwa
ungari nkati ya ukweli, kwankuzidi kufulata ukweli. 4 Cinitenzire radi
pakulu ndi kusikira kuwa wanangu wangari wakiinshi wakifulata ukweli.

5 Mpendani wangu, pauwasunga wanduzo wenye kwamini ingawa auwe-
jiwa, kwankutenda vyema. 6 Ewo walayva ushahidi mbere ya jamati kuhusu
vitendo vyako vya pendo vyauwolotere. Kwankutenda vyema kuwasaidiya nkati ya safari zawo kwa namuna zakumwajibu Mwenyezimungu.
7 Kamana watenda safari kwa ajili ya zina ra Almasihi, na awakubali kinu ca
wanu sawari upande wa Mwenyezimungu. 8 Ndimana, ewa wanu-wa ofwe
itibidi tiwasaidiye, ipate tiwe wenziwawo nkati ya kazi zawo zakwereza ukweli.

9 Nukukwandikirani futi umwe wanu wa jamati kuhusu mwaha-wu, fala
Diyoterefi, kwa kuwa aritula kuwa mbere wa wanu piya, aakubali mamu-
laka angu. 10 Kwa javyo, nikija, nukuja kumoloterani vitendo vyake vya
ubaya vyaatisowerera ofwe. Iye aawa radi kutenda javyo basi, ndimana akatala kuwapokerera wanduzetu. Visitoshe, ware wasáka kuwasaidiya, iye awakataza na awatuwisa njamati.

11 Mpendani wangu, usifulatize nfano mbaya-wo, ila fulatiza meema.
Aténda meema, wa Mwenyezimungu. Aténda ubaya, aamwijiwa* Mwenyez-
imungu. 12 Kuhusu Demetiriyu, wanu piya wansowerera meema, na ukweli
ukolota kuwa iye kankutenda vyema. Kuhusu iye, nofwe novyo timwakikisha, na uwe ukwijiwa kuwa ushahidi wetu wakweli.

13 Ningari nawo vinu vingi vyawenye vyakukwambira, fala sisaka kuk-
wambira nkati ya waraka. 14 Ila nirindíra suku karibu kuwonana nawe, basi
tisowera uso-ka-wajii.

15 Salama iwe nawe! Kuno marafiki wakuperekera salamu. Salamu marafiki zetu, kila mmoja.

* **1:11** Kigeregu: “aammwene”.

Waraka ya Yuda

Mwanzo

Yuda akumbusa novyo kuhusu ware wengire wari njamati, fala wangari kupindula namuna ya kwereza Injili. Yuda atumira mifano mimojiwapo ya Miyadi ya Mida yakuwolota ware wakatala mamulaka wakenendera kutenda mambo mabaya.

Dalili Yuda akiwa nduye Yakobu, nduye Insa. Eyi waraka-yi yandikiwa kiyasi ca mwaka 69 bandi ya Almasihi.

1 Omi Yuda, ntumisi wa Insa Almasihi, nduye Yakobu. Eyi waraka-yi
niwandikira piya wetíwe, wapendíwe na Mwenyezimungu Baba, na wa-
sungiwa na Insa Almasihi. 2 Huruma, salama, na pendo viwe namwe kwa
wingi.

Hukumu za wanlimu walongo

3 Wapendani wangu, níkiwa nawo juhudi ya kukwandikirani kuhusu ku-
vuka katiri nawo piya-fwe. Fala sambi niwona kuwa isakikana pakulu nuk-
wandikireni murimbe mukengere ukweli wa kwamini kawagabiziwe mara
moja kwa daima watakatifu. 4 Kamana wanu wamojawapo sawakubali
waringiza kati yenu. (Vyandikiwa tangu mida kuwa wakuja kutenda javyo,
ndimana wahukumiwa.) Ewo wakwamba kuwa rehema ya Mwenyez-
imungu itasa kuinshi na lukware. Visitoshe, ewo wantula minyongo
Mwenye wetu, Insa Almasihi, Mwanlimu mmoja tu basi.
5 Sambi, nisaka nukukumbusireni, ingawa mukwijiwa sana-sana, kuwa
Mola akuja kuwahukumu wanu sawantumaini iye. Kumbukirani kuwa
mida iye kâwombola umati inti ya Miswiri, fala ikisa kawapoteza sawakin-
tumaini. 6 Na malaika watupire mipaka ya mamulaka wanyewe, watipuka
mahala mwawo, Mwenyezimungu kawafunga milele nkisi, warinde mpaka
suku ya Kiyama. 7 Wakumbukireni novyo wanu wa makaya a Sodoma na
Gomora na makaya jirani. Kwa namuna mmoja, wâtendire kila namuna ya
lukware, wâfulata wájibu wawo mbaya. Kwa javyo, ewo wahukumiwa na
moto wa milele, kuwa nfano kwetu ofwe.
8 Kwa namuna mmoja, wanlimu walongo-wa wamba kuwa iwesukira
ruhuya, ndimana wankutenda lukware, wankuwakejeli wenye mamulaka,
na wankuwakufurira viyumbe vya binguni. 9 Fala anta Mikayilu noyo,
nkulungwa wa malaika, paakikaidiyana na Ibilisi kuhusu mwiri wa Musa[*],
iye aanlongopere kwa kukufuru, ila kaamba: “Mola akuhukumu!” 10 Fala
ewa wanu-wa wákufurira vinu sawejiwa. Wawa kamba manyama sawana
ankili, mwinsho wápoteziwa konta wáfulata vyawawónanga.
11 Walaniwe ewo! Kamana wanfulatiza Kaini[†], na washugulukira
kukosa kamba Balamu[‡], watenda kinu cisaka kuwa conse wapate faida.
Wapoteziwa kamba ware wabishane na Kora[§]. 12 Ewa wanu-wa, pawa-
jumana namwe kurya nkati ya pendo ra Mwenye, awawa na inshima,
warisunga wanyewe. Ewo maongwa akofya a mbahari.[*] Ewo mawingu
saana nvula, akuveverusiwa na mepo.[†] Ewo miti saipa visumo mirongo

---

[*] **1:9** Mikayilu akisaka ejiwe kuwa nani asaka kubaki na mwiri wa Musa. [†] **1:11** Kaini amulaye nduye. Ona Mwanzo 4:5-8. [‡] **1:11** Ona Isabu 22:5,7; 2 Peduru 2:15. [§] **1:11** Ona Isabu 16:1-3, 31-35. [*] **1:12** Ngalawa ikwera ongwa, ipanjika, itota. Au mana ake nkiebraniya dalili “baka mmwiri”. [†] **1:12** Walavya tamaa yakuwapa wanu vinu vingi vyawenye, fala ewo awampa munu kinu.

yawo, mizipe yawo ifufuriwa, ndimana wafwa mara mbiri. 13 Wawa kamba
maluwimbi makulu a mbahari, vyaalavira julu makovu ya aibu yawo. Wawa
kamba nondwa zenenda bila ámuri. Mwinsho wawo ndi kisi ca milele.
14 Kuhusu ewa wanu-wa, Henoki (ujukulu wa Adamu, zipita tarehe saba
bandi ya Adamu) kabushuru. Iye kaamba:
"Sikirizani, Mola akuja na wanu wake takatifu, alufu ka maalufu.
15 Iye akuja kuwalamula wanu piya.
Akuja kuwahukumu wabaya kwa piya vitendo vyawo vibaya
vyawatendire kwa namuna mbaya,
na kwa piya usemi wakofya wakubishana na Mola
wawasowere wamádambi wabaya ware."
16 Ewa wanlimu walongo-wa daima waduguda na warishuku. Wafulata
wájibu mbaya, usaka kuwa onse. Wasowera wakiridãi baina, wawapende-
leya wenziwawo wapate faida yawo tu basi.

Muwe waminifu

17 Fala umwe, wapendani wangu, kumbukirani vyawereze mawalii wa
Mwenye Insa, Almasihi. 18 Ewo waamba mida kuwa suku za mwinsho-zi,
wawapo wanu wakukejeli, wainshi watimize wájibu wawo mbaya bila ibada.
19 Ndi nowo wakushongezerani mwawanyike kati yenu. Ewo awainshi
na Roho Takatifu, wainshi kibinadamu tu basi. 20 Fala umwe wapendani
wangu, zidini kujenga mainsha enu julu ya kwamini kwenu takatifu kukulu,
zidini kulebela duwa mulongoziwe na Roho Takatifu. 21 Ikalani nkati ya
pendo ra Mwenyezimungu, mukirindira huruma ya Mwenye wetu Insa
Almasihi, mupate mainsha a milele.
22 Wengine wari na dana ya kwamini, watendereni huruma. 23 Wengine
wavusheni, kwa kuwalavya pamoto. Wengine muwawonere huruma fala
roperezeni asukupateni madambi awo. Vikukimeni vitendo vyawo vy-
olotiwa kwa nguwo zawo za mabaka a lukware.
24 Basi sambi, ka noyo ari na uwezo wa kukusungani kugwa, ka noyo oka
kukolotani na radi ulu samuna noda mbere ya utukufu wake, 25 ka Mwenyez-
imungu mmoja noyo tu basi, Nvushi wetu julu ya Insa Almasihi Mwenye
wetu, apewe utukufu, ubora, uwezo, pamoja na mamulaka, mwanzo wa
mida na midada, sambi-pa, na daima milele! Aamina.

Ufunuri
ka Yahaya

Mwanzo

Eci kitabu-ci candikiwa na walii Yahaya paákiwa kisirwa ca Patimu, pepi ya mwani ya Turkiya. Waperekeriwa wenye kwamini wa jamati saba zikiwepo Aziya.

Mwanzo wa "Ufunuri" ziwapo waraka saba za Almasihi ka nozo jamati-zo. Nkati ya nozi waraka-zi kuwapo kulaizira, kukaidi, na kurimbisa moyo. Ikisa ziwapo ruhuya nyingi zawenye zitimiziwe kuhusu kulamuriwa ka wabaya. Usowezi-wu wanawo alama nyingi. Jamati yakutabika fala itumaini mwinsho kushinda ka Insa, Nfalume wa Mafalume. Ubishi wa wabaya ufika mwinsho, na ikuja kuwepo bingu nyipya na ulumwengu mupya, Mwenyezimungu paasaka kutawala nfululu mulumwengu-mu.

Yahaya kandika "Ufunuri" kiyasi ca mwaka 95 bandi ya Almasihi.

Mwanzo

1 Ewu ndi ufunuri wa Insa Almasihi wapewe na Mwenyezimungu kuwolotera watumisi wake vinu viri karibu kukuna. Insa kejiwisa ufunuri-wu julu ya kuntuma laika wake kuka kumwambira Yahaya, ntumisi wake.
2 Yahaya kalavya ushahidi kwa piya vyawonire: usemi wa Mwenyezimungu na usemi wa Insa Almasihi.
3 Heri afyoma pakulu-pakulu na heri wasikira, masemo a unabii-ya, na vyandikiwe-vyo watula mmoyo, kamana wakati wavija kukuna piya-vi uwa karibu.

Salamu piya jamati

4 Omi Yahaya. Eyi waraka-yi nikwandikira jamati saba za Aziya*.

Mwenyezimungu, Roho Takatifu, na Insa Almasihi wakupeni rehema na salama!

Mwenyezimungu ndi Nlungu wa rero, na wa ijana, na wa makeshamungu.

Roho Takatifu ndi Roho kamili†, mbere ya kiti ca Mwenyezimungu.

5 Insa Almasihi ndi shahidi mwaminifu, ndi anzire kufufuka nkifo, na ndi nkulu wa piya mafalume wa mulumwengu-mu.

Piya swifa apewe Almasihi atipenda na atombore nkati ya madambi etu
julu ya kutawanya damu yake. 6 Iye katitula ofwe tiwe umati wa walongozi
wa dini wakuntumika Mwenyezimungu, Baba wake. Iye Almasihi apewe utukufu daima milele! Iye atawala daima milele!
7 Sikirizani! Insa akuja na mawingu, na wanu piya wakuja kummona, anta na ware wansomire. Na wanu wa marikolo piya mulumwengu-mu wakuja kunririra. Javyo ndi vyavija kukuna. Aamina!
8 Mola Mwenyezimungu akwamba javi: "Omi ndi Alufa na Omega‡." Iye ndi Nlungu wa rero, wa ijana, na wa makeshamungu, Mwenyé uwezo piya.

Ruhuya ya Almasihi

9 Omi Yahaya, nduyenu na mwenzenu nkati ya tabu, ufalume, pamoja na kuhitamili, kwa sababu ya umoja wetu wakulungana na Insa. Kwa sababu ya kutangaza habari za Mwenyezimungu na kwereza kuhusu Insa,

---

* **1:4** Wakati-wo Aziya íkiwa zina ra porovinsiya mmoja nkati ya ufalume wa Roma. Rero inti-yo ndi upande wa Turukiya. † **1:4** Kigeregu yandikiwa "roho saba", fala isabu yasaba mMandiko mana ake "kamili". ‡ **1:8** "Alufu na Omega" mana ake "ntanzi na wamwinsho".

niperekiwa kisirwa cakwitiwa Pátimo. 10 Suku moja, suku takatifu§, Roho wa
Mwenyezimungu kanisukira, na nisikira nyuma yangu shauti ulu ikivuma
kamba baramanda, 11 ikamba javi: "Vyausaka kuwona-vyo, andika kan-
shokoto, upereke ezi jamati saba-zi: Efezu, Samuruna, Perigamu, Tiyatira,
Saridi, Filadelifiya pamoja na Layodikeya."
12 Nizungunuka kunang'aniza shauti ikisowera nami ire. Nakuzun-
gunuka, niwona vinara saba vya kandiyeru za oru. 13 Na kati ya vinara-
vyo, ákiwapo munu wa umbo wa mwananlume, ákiwa Binadamu wa Binguni.
Kavala anzu nrefu, na karifunga ukanda wa oru pakifuwa. 14 Kiswa cake
na nywiri zake zíkiwa nyelupa vu kamba pamba au bafuta, na maso ake
akikorera kamba malulimi a moto. 15 Maulu ake aking'anira kamba shaba
yakwipikiwa pamoto, na shauti yake íkiwa ulu kamba vyavuna maluwimbi
makulu-makulu vyausa mwamba. 16 Nnkono nriro wake kasukula nondwa
saba. Nkanywa mwake mukilawa upanga wakunoriwa kuno-na-kuno, na
uso wake uking'anira kamba nsana kirungu-rungu ca juwa.
17 Panimmonire, ningwirira mmaulu mwake, nifwa nkukuzimu. Fala iye
kanitula nkono nriro, akinambira: "Usope kinu! Omi niwa ntanzi na wa
mwinsho, 18 ndi ire ari hai. Nifwa, fala sambi nankuinshi milele. Omi
nanawo mamulaka* julu ya kifo na julu ya Kuzimu. 19 Kwa javyo, andika
vyauwonire, vyaviri sambi-pa, na vija kukuna bandi ya evi. 20 Eya ndi mana
a siiri ya nondwa saba zauwonire upande wangu wa nkono nriro, na mana
a siiri ya vinara saba vya oru: nondwa saba ndi malaika wa jamati saba, na
vinara saba ndi jamati saba-zo."

2

Waraka ziperekiwa jamati saba

Ka waEfezu, jamati saina pendo

1 Mwandikire laika wa jamati ya Efezu javi:
Eyi ndi habari ya ire asukure nondwa saba nkono nriro, ire enenda kati ya
vinara saba vya oru.
2 Nukwijiwa vitendo vyako, kazi yako ngumu na kuhitamili kwako.
Nukwijiwa kuwa auwavumirira wabaya, uwatunza wanu waritula kuwa
mawalii fala sawari, na uwawonerera kuwa walongo. 3 Unitabikira na
imani, na aikwisire niya yako kwa sababu ya zina rangu. Kweli, ausok-
erere, 4 fala ciwapo kinu kimoja julu yako: aupenda kamba pakwanza.
5 Kumbukira vyaukenendanga sana na sambi-pa vyawisirize kugwa. Tubiya
uinshi kamba vyaukiinshi pakwanza. Ukitowa kutubiya, nukuja kwako
uwe, nilavya uralu wako mahala pauri-po. 6 Novyo-sivyo, kwanawo kinu
kimoja cautenda sana: vikukima pakulu vitendo vya Wanikolayi, nomi
novyo vinikima.
7 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye
jamati. Wája kushinda-wo, niwapa kurya visumo vya Muti wa Uhai, uri
mpeponi ya Mwenyezimungu.

Ka waSamuruna, jamati yakulumbatiwa

8 Mwandikire laika wa jamati ya Samuruna javi:
Eyi ndi habari ya ire ntanzi na wa mwinsho, ire afwire fala kafufuka kawa
hai tena upya.
9 Nukwijiwa kuwa kulumbatiwa na kuwa masikini, fala kusema kweli,
kuwa tajiri. Nukwijiwa masemo a ulongo vyawamba ware waritula kuwa

§ **1:10** "Suku takatifu" ndi Jumapiri. * **1:18** Kigeregu: "mifungulo".

Mayahudi fala siwo, ila ndi bunge ra Ibilisi. 10 Usope vinu vyawuja kutabika.
Onani, kati yenu umwe, wamojawapo Ibilisi akuja kuwataya nkalaboshu
ipate awayerere. Mukuja kulumbatiwa muda wa suku kumi. Basi, zidini
kuwa waminifu anta paisakikana kuwa mufwe. Nukuja kukupani tuzo
rikulu ra uhai wa milele.
11 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye
jamati. Wája kushinda-wo awaja kuhukumiwa na kifo ca milele*.

Ka waPergamu, jamati iwasa wanu kwambudu maswanamu

12 Mwandikire laika wa jamati ya Perigamu javi:

Eyi ndi habari ya ári na upanga wakunóreka kuno-na-kuno.

13 Nukwijiwa pawikala, mahala Ibilisi paari nawo kiti. Novyo-sivyo, anta
suku za Antipa, shahidi wangu kamilifu koolaiwa pakiwa kati yako, mahala
peekala Ibilisi, uwe kusukula zina rangu, aukatare kunitumaini. 14 Fala
viwapo vinu vimojawapo julu yako. Kati yako wawapo wanlandire Bal-
amu akinfundanga Baraki ngano kuhusu namuna zakuwatenza waIziraeli
wakore dambi. Balamu ákiwafundanga waIziraeli kurya nyama zakulaviriwa
kafara maswanamu, na ákiwafundanga uzinzi. 15 Kwa namuna mmoja noyo,
kati yako wawapo novyo wamojawapo wari kufulata inlimu ya Wanikolayi.
16 Basi sambi, tubiya! Ikiwa autubiye, nukulawirira gafula kati yako, na
nowo wamadambi-wo, niwahukumu na upanga. Upanga-wo ndi usowezi
wakulawa nkanywa mwangu.

17 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye
jamati. Wája kushinda-wo, nukuja kuwapa manã afisiwe. Visitoshe, nukuja
kuwapa riwe relupa, mwarandikiwe zina ripya, sejiwa munu sairi asaka
kupokerera.

Ka waTiyatira, jamati ya kuwasa wanu kutenda ubaya

18 Mwandikire laika wa jamati ya Tiyatira javi:

Eyi ndi habari ya Mwana wa Mwenyezimungu, ire ári na maso akukorera,
na maulu akulanda shaba yakusuwiwa.

19 Nukwijiwa vitendo vyako: pendo rako, kwamini kwako, kazi yako,
pamoja na kuhitamili kwako. Nikiwjiwa kuwa vitendo vyako sambi-pa
vyema koliko vyakwanza. 20 Fala ciwapo kinu kimoja julu yako: kumwasa
mwanamuka mmoja kawasisa watumisi wangu njira ya ukweli. Iye
ndi kamba Jezabeli, aritula kuwa nabii, kumbe kawankuwatesa wafulati
wangu, akiwafunda lukware na warye cakurya ca kafara ya maswanamu.
21 Nimpa atuwa yakutubiya, fala aasaka kwasa lukware rake. 22 Ona,
nimwefya pakinanda alware, na ware waténda lukware naye niwatabisha
pakulu, ikiwa awatubiya vitendo vyake. 23 Na wafulati wake† nukuja
kuwolaya, wafwe. Kwa namuna-yi, piya jamati zikuja kwijiwa kuwa omi
ndi nijiwa mawazo pamoja na moyo wa kila munu. Na kila mmoja nukuja
kunripa kwa kazi yake. 24 Ila ka wanu wengine wekala Tiyatira, ware
sawafulata inlimu ya ulongo-yo, ware sawejiwe “vitendo vijiwikana na
Ibilisi”, ka wanu-wo niwa nawo habari nyengine: Sukusukuzani nzigo tena,
25 ila ikalani na ukamilifu wakweli wamuri nawo, mpaka panisaka kuja.
26 Wája kushinda-wo na wafulata nafsi yangu mpaka mwinsho, nukuja
kuwapa mamulaka julu ya mataifa, 27 ipate wawataware na ngombo ya
cuma, nakuwavunja kipande-kipande kamba viyungu vya utope. 28 Na
niwesusira novyo ng'andu, alama yakushinda.

* **2:11** Kigeregu: “kifo capiri”. † **2:23** Kigeregu: “wanawe”.

29 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati.

3

Ka waSaridi, jamati ibakire aba javi kufwa

1 Mwandikire laika wa jamati ya Saridi javi:

Eyi ndi habari ya ire ári na roho saba za Mwenyezimungu pamoja na nondwa saba.

Nukwijiwa vitendo vyako, kuwa ukwijiwikana kuwa jamati yanguvu iri
hai, fala kusema kweli kufwa. 2 Rinang'anizire! Rimbisa cibakire ciri karibu
kufwa-co, kamana sisingane kazi zenu kamili mbere ya Mwenyezimungu.
3 Kumbukira ukweli wausikire; tubiya na fulata! Ikiwa aurinang'anizire,
nukuja upesi kamba mwivi, sawijiwa anta aba wakati wanija kwako.

4 Novyo-sivyo, kwanawo wamojawapo sawatayire noda nguwo zawo kwa
vitendo vibaya. Wákwenenda nomi wavarire nguwo nyelupa kwa kuwa
wanawo haki yakutenda javyo. 5 Wája kushinda javyo-wo wakuja kuvala
nguwo nyelupa. Sishubutu kufuta mazina awo nkitabu ca uhai, na nukuja kuwatangaza mbere ya Baba wangu pamoja na malaika wake kuwa ewo wangu.

6 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawámbira wenye kwamini njamati.

Ka Filadelifiya, jamati yakwaminika

7 Mwandikire laika wa jamati ya Filadelifiya javi:

Eyi ndi habari ya ire takatifu na nsema-kweli. Iye ndi ari nawo nfungulo wa nfalume Daudi. Iye caafungula, aapo afunga. Iye caafunga, aapo afungula.

8 Nukwijiwa vitendo vyako. Ona, mbere yako nifungula nryango, aapo
wakukidiri kufunga. Kuwa mwepepe, fala ufulata usemi wangu, aukatare
zina rangu. 9 Ona! Nukuja kuwashurutisa wari upande wa Ibilisi, wa-
longo, waritula kuwa Mayahudi fala sawari, niwakokoresa mmaulu mwako.
Wakuja kwijiwa kuwa uwe ndi wanukupendire. 10 Kwa kuwa kwanku-
fulata ámuri zangu za kuhitamili, nukuja kukukengera nkati ya muda
nkulu wakuyerериwa úri karibu kufika, pawaja kuyerериwa wanu piya wa
ulumwengu-wu. 11 Ona! Nukuja wala sikawa. Zidi koloka na kwamini
kwako ipate asilawirire wa kukuvula lemba rako ra ushindi. 12 Wája
kushinda-wo nukuja kuwawona kamba maribwi a nyumba takatifu ya Nlungu wangu, mahala pawatowa kulawa tena. Myoyo yawo niwandika zina ra Nlungu wangu, na zina ra kaya ulu ya Nlungu wangu, Yerusalemu nyipya yaaja kwisuka Nlungu wangu kulawa mbinguni. Na ewo wakuja kwandikiwa zina rangu ripya.

13 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati.

Ka waLaodikeya, jamati ya kuridãi

14 Mwandikire laika wa jamati ya Layodikeya javi:

“Eyi ndi habari ya ire etiwa ‘Aamina’, shahidi wakwaminika na nsema-kweli*. Julu ya iye, Mwenyezimungu komba vinu piya.

15 Nukwijiwa vitendo vyako, kuwa auzizima wala aulunguza. Nanga
viwa vyema unazizima au unalunguza! 16 Fala kuwa kamba maji antukuta,
sazizima wala salunguza, ndimana nukuja kukutapika nkanywa mwangu.

* **3:14** Ona 19:11.

17 Kamana ukwamba: ‘Niwa tajiri, niringaniriwa, sina shaka na kinu.’ Fala
aurifahamu kuwa auna kinu, kuwa nkosofu na masikini, kupanjika maso
na kuwa diki. 18 Nukulanga uze oru musu kwangu omi, oru yakuswafiwa
pamoto, ipate uwé tajiri. Uze nguwo nyelupa ipate uvare, usiriwonere
haya diki yako. Na uze tiba uritaye mmaso ipate uwone sana. 19 Omi ndi
mwenyé kuwasutumu na kuwatubisa waniwapenda. Basi, tendani juhudi,
na tubiyani!

20 Ona! Niwa panryango, nankulomba hodi. Munu akisikira shauti yangu,
akifungula nryango, nikwingira nnyumba mwake, na tikurya pamoja
kamba munu na rafiki yake. 21 Wája kushinda-wo, niwarifu wekare nomi
pakiti cangu, kamba omi novyo vyanishindire, nikikala na Baba pakiti cake.

22 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye
jamati.”

4

Mwenyezimungu pakiti cake

1 Bandi ya kuwona evi vinu-vi, nikinang'aniza, we! Niwona nryango
uri wanzu mbinguni, na shauti mmoja noyo yanisikire pakwanza, nisikira
ikisowera nomi kamba kuvuma ka baramanda, ikamba: “Njo julu kuno!
Nukolotera vijuzi kukuna bandi ya evi vinu-vi.” 2 Kwa mpunde noure, Roho
wa Mwenyezimungu kanilongoza, niwona kiti kimoja citurïwe mbinguni,
ekare mmojawapo nopo. 3 Ekare pakiti-yo akimensa-mensa na nuru ngema
pakulu ya rangi nyeundu na ya niri*. Kiti-co cizunguriziwa na kipiji
cikimensa kamba riwe ra rangi ya masamba. 4 Kiti-co cizunguriziwa na
viti shirini na vine, novyo viti-vyo wekala wakulungwa shirini na wane,
wavala nguwo nyelupa na nkiswa warikonga malemba a oru. 5 Pakiti
pare pakimensa na pakididima gidi-gidi-gidi. Mbere ya kiti-co, zíkiwapo
kandiyeru saba zikikorera, zikilawa malulimi a moto wakulunguza: ezo ndi
Roho saba za Mwenyezimungu. 6 Mbere ya kiti-co, cikiwepo kinu cakulanda
bahari ya viduru, yakulangala vú kamba diamante.

Na kati-kati ya kiti-co na nanyenje, vikiwapo viyumbe hai vine, vya
maso mengi, mbere na nyuma. 7 Kiyumbe hai wakwanza-yo kanlanda
simba, wapiri kanlanda ng'ombe ntoto, watatu uso wake úkiwa kamba wa
binadamu, na wane kanlanda namwewe akiruka. 8 Viyumbe hai wane ware,
kila mmoja ákiwa nawo mbawa sita, na mbawa-zo zíkiwa nawo maso kila
upande, nkati na panja. Ewo wakimba nsana na usiku, sawanyamala:

“Takatifu, takatifu, takatifu ndi Mola,
Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
Mwenye wa ijana, wa rero, na wa makeshamungu.”

9 Viyumbe hai vine vire vintukuza na vinsifu na vinshukuru ire ekare pakiti
ire, ári kuinshi daima milele. 10 Pavitendire javyo, wakulungwa shirini
na wane ware wakirigwisira pansi, wakintukuza mwenyé ekare pakiti ire,
ainshi daima milele. Malemba awo wakikongola wakefya sini ya kiti, kuno
wakamba:

11 “Bora wakupokerera utukufu, swifa, na uwezo
nduwe, Mwenye wetu, Nlungu wetu,
konta uwe ndi umbire vinu piya.

* 4:3 Kigeregu: “kamba mawe a faida pakulu a jaspe na sardoniki”.

Piya vyumbiwa na viwapo, kwa kusaka kwako."

5

Uwezo wa Kondoo wa Mwenyezimungu

1 Sambi, niwona munkono nriro wa ire ekare pakiti ire kitabu kimoja
cakushokotiwa, candikiwa nkati na kunja, cimamatiziwa selu saba. 2 Ikisa
nimmona laika wanguvu, akereza na shauti ulu: "Nani ari na haki ya
kumamatula selu-zi afungure eci kitabu-ci?" 3 Fala simbinguni, wala mu-
lumwengu-mu, wala sini ya ardhi, awerepo mwenyé haki wakufungula
kitabu cire, kuwona caandikiwe nkati.
4 Nikirira pakulu konta awerepo mwenyé haki wakufungula kitabu cire,
kuwona caandikiwe nkati. 5 Fala nkulungwa mmoja* kanambira javi:
"Usirire! Ona, iye akwitiwa 'Simba wa Rikolo ra Yuda', iye njukuluwe
nfalume Daudi, iye kashinda, kanawo haki yakumamatula selu saba kufun-
gula kitabu-co."
6 Ikisa ninang'aniza, nimmona mmoja kati-kati ya kiti, kazunguriziwa
na viyumbe hai wane ware pamoja na wakulungwa ware. Wanim-
monire-yo ákiwa Kondoo kemira wakulanda kuulaiwa. Kondoo-yo ákiwa
nawo manyanga saba na maso saba, ndi roho saba za Mwenyezimungu
ziperekiwe mulumwengu-mu piya. 7 Kondoo-yo akinfika karibu ekare
pakiti ire, akitwala kitabu caásukure nkono nriro cire. 8 Patwarire kitabu
cire, viyumbe hai wane ware, pamoja na wakulungwa shirini na wane,
wakikokora mbere ya Kondoo-yo. Kila mmoja ákiwa nawo kityatya na
vibakuri vya oru vyakwijala lubani, ndi duwa za wanu wa Mwenyezimungu.
9 Ewo wakimba nyimbo nyipya, wakamba:

"Uwe ndi mwenyé haki wakupokerera kitabu na kumamatula selu,
konta kuulaiwa, na damu yako iwauza wanu woke ka Mwenyezimungu,
wanu wa piya marikolo na piya luga-zi,
wanu wa kabila piya pamoja na mataifa piya.
10 Ewo kuwatenda wawe umati† wa walongozi wa dini wantumike Nlungu wetu,
na ewo wakuja kutawala mulumwengu-mu."

11 Ninang'aniza, nisikira shauti za malaika wengi wazunguriza kiti cire,
na viyumbe hai ware pamoja na wakulungwa ware. Isabu ya malaika ware
wákiwa laki ka malaki, na alufu ka maalufu! 12 Ewo wakimba pakulu-pakulu,
wakamba:

"Bora wakupewa uwezo, mali, fahamu, nguvu,
inshima, utukufu na swifa,
ndi Kondoo oláiwe!"

13 Na niwasikira piya viyumbe wari mbinguni, mulumwengu-mu, sini ya
ardhi, mbahari, na piya víkiwa nkati yawo, wakijibu na rimbo:

"Ka ire ekare pakiti pamoja na ire Kondoo,
apewe swifa, inshima, utukufu, na uwezo,
daima milele!"

---

* **5:5** Mmoja kati ya wakulungwa shirini na wane ware. Ona 4:10. † **5:10** Kigeregu: "ufalume".

[14] Viyumbe hai wane ware wakitikiza: “Aamina!” Na wazee wakikokora wakitukuza.

6

Selu sita

[1] Nikinang'aniza, nimmona Kondoo ire akimamatula selu mmoja kati ya selu saba zire, na ninsikira kiyumbe mmoja kati ya viyumbe hai wane ware akisowera na shauti ulu yakulanda kudidima, akamba: “Njo!”
[2] Ninang'aniza, nimmona kavalu mwelupa. Ampandire-yo ákiwa nawo upinde na kapewa lemba. Iye kalawa ashindire ipate akashinde tena.

[3] Kondoo-yo, pamamature selu yapiri, ninsikira kiyumbe hai wapiri ire akamba: “Njo!” [4] Ikisa akilawirira kavalu mwengine, mweundu. Ampandire-yo kapewa upanga nkulu, na kapewa mamulaka a kupoteza salama ya wanu mulumwengu, ipate wolayane.

[5] Kondoo-yo, pamamature selu yatatu, ninsikira kiyumbe hai watatu akamba: “Njo!” Ninang'aniza, nimmona kavalu mwerufi. Ampandire-yo mmakono kasukula balansa. [6] Nisikira kamba shauti mmoja ikilawa kati ya viyumbe hai wane ware, ikamba: “Kilu mmoja ya tirigu au kilu natu za náni ndi nshahara wa suku moja. Na musaribu mafuta wala vinyu.”

[7] Kondoo-yo, pamamature selu yane, ninsikira kiyumbe hai waane akamba: “Njo!” [8] Ninang'aniza, nimmona kavalu wa rangi ya masamba saikaluke. Ampandire-yo akitiwa “Kufwa” na kalongozana na ire wakwitiwa “Kuzimu”. Ewo wapewa mamulaka a kumiliki upande waane wa ulumwengu-wu, ipate wawolaye wanu na upanga, njala, ulwere, pamoja na manyamangalo.

[9] Kondoo-yo, pamamature selu yatanu, niwawona sini ya uralu wa kafara wanu wolaiwe kwa sababu yakutangaza habari za Mwenyezimungu, na kwa sababu ya ushahidi wawalavire. [10] Ewo waweta na shauti ulu-ulu, wakamba:

“Nfalume wetu, uwe kuwa takatifu na nsema-kweli!
Ware wari mulumwengu-mu watawanya damu yetu,
uwalamula rini? Uwaripa rini?”

[11] Ikisa kila mmoja pare akipewa mavazi melupa. Na ewo wakambiriwa wapumure wakati aba mpaka itimiziwe isabu ya wenziwawo waja kuulaiwa kwa sababu ya Insa. Kamana wawapo wanduzawo, watumisi wa Insa, waja kuulaiwa kamba vyawolaiwe ewo.

[12] Kondoo-yo, pamamature selu yasita, niwona, cilawirira kitikansi kikulu. Juwa rinukala pi kamba nguwo nyerufi za matanga, na mwezi utaduka, úkiwa mweundu pyũ kamba damu. [13] Nondwa za mbinguni zikipakatikira pansi kamba figu nete, kwa kuvunga mepo pakulu. [14] Bingu ikikunjiwa-kunjiwanga kamba waraka ikilainika. Na kila mwango na visirwa vilawa mahala mwavíkiwa. [15] Mafalume wa mulumwengu-mu na wenye siyasa, wakulungwa wa masurudadu, matajiri, wenye uwezo, watwana piya, pamoja na walungwana, warifisa mmajonga na mmapondo a mmyango. [16] Ewa wakilebela myango na mapondo, wakamba javi: “Tigwirireni ofwe, mutifise baidi asitiwone ire ekare pakiti ire, na tiwe baidi ya nyongo ya Kondoo. [17] Konta ire ekare pakiti, pamoja na Kondoo ifika suku yawo ulu yakuwa na nyongo. Nani aja kukidiri kwimira?”

7

Junudi ya wanu wa Mwenyezimungu

1 Bandi ya evyo, niwawona malaika wane wemire mmoja-mmoja membe
zonne za duniya-yi. Waziwiya mepo zonne za duniya-yi, zisivunge nrima
wala mbahari wala mmuti mmojawapo. 2 Nimmona laika mwengine tena,
akilawirira upande wa malawira-juwa, ákiwa nawo selu ya Nlungu hai. Iye
kawakuwira na shauti ulu pakulu malaika wane ware wawagabizire uwezo
wa kwaribu duniya-yi pamoja na bahari, akiwambira javi: 3 "Musaribu
nrima wala bahari wala miti, satinawataya selu pacenye pawo watumisi wa
Mwenyezimungu."

4 Nambiriwa isabu ya wanu wataiwe selu-wo, wákiwa alufu miya na
arubaini na nne, wa piya marikolo a waIziraeli:

5 wataiwa selu wanu alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Yuda,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Rubeni,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Gadi,
6 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Aseri,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Naftali,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Manase,
7 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Simiyoni,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Lawi,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Isakari,
8 alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Zabuloni,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Yusufu,
na alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Benjami.

9 Bandi ya evyo, niwona junudi ya wanu iliki nzima, wanu wengi
sawawalangika. Wákiwa wa piya mataifa-ya, marikolo, kabila na luga,
wemira mbere ya kiti na mbere ya Kondoo. Wavala mavazi melupa vu,
wasukula makuti mmakono, 10 wakinyangula pakulu-pakulu, wakamba:

"Kuvushiwa kulawa ka Nlungu wetu,
ekare pakiti cake,
na kulawa ka Kondoo!"

11 Malaika piya wemira wazunguriza kiti cire, wazee, pamoja na viyumbe
hai wane ware. Wasujudi mbere ya kiti cire kuno wakintukuza Mwenyez-
imungu, 12 wakamba:

"Aamina! Swifa, utukufu, fahamu,
shukurani, inshima, uwezo, na nguvu,
mwanyewe ndi Nlungu wetu, daima milele. Aamina!"

13 Nzee mmoja akinidairi javi: "Wanu wavarire mavazi melupa-wa
wanani? Wankulawa ndepi?"

14 Nikinjibu: "Mwenye wangu, uwe ndi wijiwa!"

Basi iye akinambira: "Ndi ware iwapitire hali ya kulumbatiwa pakulu
ware. Ewo wafula nguwo zawo, walangaza, julu ya damu ya Kondoo.
15 Ndimana wawa mbere ya kiti ca Mwenyezimungu, na wankuntumika
mahala pake takatifu usiku na nsana. Na ire ekare pakiti akuwa pamoja
nawo awakengera*. 16 Aiwakola njala tena wala aiwakola nyotwa tena.
Ariwoca juwa anta suku mmoja, wala awavujuka, 17 konta Kondoo ari mbere

* **7:15** Kigeregu: "awatengera ema julu yawo".

ya kiti-yo akuja kuwa Nsunga wawo. Iye awalongoza kumiviriro ya maji a uhai. Na Mwenyezimungu awafuta mmaso mwawo masozi piya."

8

Selu yasaba

1 Kondoo-yo, pamamature selu yasaba, binguni muda wa nusu ora
kukinyamazikana vi. 2 Ikisa niwawona malaika saba wemire mbere ya
Mwenyezimungu, wakipewa baramanda saba.
3 Laika mwengine akuka karibu, akimira mbere ya uralu wa kafara, ákiwa
nawo kibakuri ca oru cakufukizira lubani. Akipewa lubani ringi rawenye
ipate afukize pauralu wa oru mbere ya kiti, apereke pamoja na duwa za
piya wenye kwamini. 4 Rosi ra lubani rire rikifuka mmakono mwa laika,
rikikwera julu ka Mwenyezimungu pamoja na duwa zawenye kwamini
zire. 5 Ikisa laika ire akitwala kibakuri cire, akijaza makala a pauralu are,
akipakatisira pansi. Kwa javyo kukididima gidi-gidi-gidi, kukimensa, na
cikitenda kitikansi.

Baramanda nne za hukumu

6 Sambi, malaika saba wákiwa nawo baramanda saba ware, kila mmoja
akiritengeza ebiye.
7 Laika wakwanza ire kebiya baramanda yake, na nvula ya mawe na moto
yakusanganyika na damu ikipakatikira pansi. Upande watatu wa ardhi
ukilungula, upande watatu wa miti ukilungula, na piya minyani miwisi neyo
novyo ikilungula.
8 Ikisa laika wapiri kebiya baramanda yake. Kinu kamba mwango nkulu
wa moto ukikorera ukefyeriwa mbahari. Upande watatu wa bahari ire
ukitaduka damu pyũ. 9 Upande watatu wa viyumbe vya mbahari wakifwa,
na upande watatu wa mapaketi akaribiwa.
10 Ikisa, laika watatu kebiya baramanda yake. Nondwa ulu ikimwarika
kamba mwenge, ikisomoka binguni, ikigwa. Igwirira upande watatu wa
myuto na julu ya miviriro ya maji. 11 Eyi nondwa-yi zina rake "Kuwawa".
Upande watatu wa maji ndi citenzire kuwawa, na wanu wengi wakifwa kwa
kunywa maji akuwawa.
12 Ikisa laika wane kebiya baramanda yake. Ukibiiwa upande watatu wa
juwa na wa mwezi pamoja na wa nondwa, ipate winukare upande wawo
watatu. Upande watatu wa nsana na wa usiku winukaziwe.
13 Basi, nimmona na ninsikira namwewe mmoja akiruka julu kati ya
bingu, akamba na shauti ulu:

"Dambi! Dambi! Dambi wanu wainshi mulumwengu-mu,
kwa sababu ya kinu cija kukuna-co,
malaika wengine watatu pawaja kwibiya baramanda zawo!"

9

Baramanda yatanu isukula hukumu yakwanza

1 Ikisa laika watanu kebiya baramanda yake. Niwona nondwa mmoja
ikisomoka mbinguni ikigwira pansi, na noyo nondwa-yo ipewa nfungulo wa
simbo sarina mwinsho. 2 Simbo sarina mwinsho-ro, nondwa ire ifungula,
na rosi rifuka nsimbo mure kamba ra nforunu ulu. Rosi rikifuka nsimbo-ro
rinukaza pi juwa na wasaa. 3 Nkati ya noro rosi-ro, walawa wanamasarire
wenera ulumwengu-wu, na wapewa mamulaka a wari nawo viluma-ombo
mulumwengu-mu. 4 Ewo wamuriwa kuwa wasaribu minyani ya duniya

wala mafukutu piya wala miti piya, ila wawalumize wanu sawatayiwe
selu ya Mwenyezimungu pacenye. 5 Wambiriwa wasiwolaiye wanu ware,
ila wawatabishe muda wa myezi mitanu, na kuwatabisha kwawo ndi
kuwaluma kamba kilumaombo vyaanluma munu. 6 Nozo suku-zo, wanu
wakuja kusakula infwa fala awashubutu kukidiri kupata, wakuja kuhitari
infwa fala kifo cikuja kuwatira.
7 Nowo wanamasarire-wo wawalanda makavalu wakutengeziwa kuka
kuvita. Nkiswa wavaziwa kamba malemba a oru, na uso wawo úkiwa kamba
wa wanadamu. 8 Wákiwa nawo nywiri kamba za masinyara, na meno kamba
a simba. 9 Vifuwa vyawo vifumika kamba cuma. Pawakiruka, mbawa zawo
zikivuma kamba shauti ya maringisho mengi a kukwekwetiwa na makavalu
pakituwisiwa kuka kuvita. 10 Mikira yawo íkiwa kamba ya viluma-ombo,
vikiluma. Na nkati ya mikira yawo íkiwa na nguvu ya kuwaduru wanu muda
wa myezi mitanu. 11 Nfalume wawo nowo wanamasarire-wo ndi laika wa
simbo sarina mwinsho. Nkiebraniya laika-yo ákitiwa Abadoni, na nkigeregu
akwitiwa Apoliyoni*.
12 Hukumu ya kwanza-yi ipita, fala bandi ya eya mambo-ya, zikuja tena
hukumu mbiri.

Baramanda yasita isukula hukumu yapiri

13 Ikisa laika wasita kebiya baramanda. Nisikira shauti ikilawa membe
nne za uralu wa kafara ra oru riri mbere ya Mwenyezimungu. 14 Shauti
ire ikimwambira laika wasita ákiwa na baramanda ire: "Wafungure malaika
wane-wo wafungiwe karibu ya muto nkulu wa Eufarati." 15 Malaika
wane ware wakifunguriwa. Ewo wâtengeziwa kwa wakati noure, suku na
mwezi na nowo mwaka-wo, ipate wawolaye upande watatu wa wanadamu.
16 Nisikira ikambiwa kuwa isabu ya masurudadu wake wacamakavalu
wákiwa laki miyateni.
17 Nkati ya ruhuya yangu, nikikidiri kuwawona wacamakavalu wawa-
pandire makavalu wawo. Wacamakavalu-wo wákiwa nawo vikopa vyeundu
kamba moto, vya niri, na vya safarãu. Viswa vya makavalu-wo víkiwa kamba
vya masimba, na nkanywa mwa nowo makavalu-wo mukilawa moto, rosi,
pamoja na unga. 18 Kwa nozi balayi natu-zi, ulaiwa upande watatu wa
wanadamu, julu ya moto, rosi, na unga vyakulawa nkanywa mwa nowo
makavalu-wo. 19 Kamana uwezo wa nowo makavalu-wo úkiwa nkanywa na
kunkira. Mikira yawo íkiwa nawo viswa kamba vya manyoka, na nguvu za
kuwaduru wanu.
20 Wanu wengine sawolaiwe kwa noyi balayi-yi, ewo awatubiya vitendo
vyawo. Wazidi kuwambudu mashetwani pamoja na maswanamu wa
oru, wa parata, wa shaba, wa mawe pamoja na wa miti, maswanamu
sawakidiri kuwawona wala kuwasikira wala sawenenda. 21 Awatubiye
kuulaya kwawo, (wala) usawi wawo, (wala) lukware rawo, wala wivi wawo.

10

Laika na kitabu kitoto

1 Nimmona laika mwengine wakufumika pakulu futi akisuka mbinguni,
rinzunguriza wingu, na kiswa cake cizunguriziwa na kipiji. Uso wake ukiko-
rera kamba juwa, na maulu ake ákiwa kamba maribwi a moto. 2 Mmakono
kasukula kitabu kitoto cakufunuriwa. Mulu wa nkono nriro katula mbahari,
na mulu wa nkono sonto katula nrima. 3 Akikuwa na shauti ulu-ulu kamba
vyaturuma simba, kuno kukijibu kudidima mara saba.

* **9:11** "Apoliyoni" mana ake 'Nfuja'.

4 Pakudidime mara saba, níkiwa tayari kwandika, falakini nisikira shauti
mbinguni ikamba: "Fisa siiri yausikire nkati ya kudidima ka mara saba-ko,
usandike kinu!"
5 Ikisa laika wanimmonire emire julu ya bahari na nrima ire, akilamusa
nkono nriro wake akiloza binguni. 6 Na akilapira zina ra ire aínshi milele,
ombire bingu, ardhi, bahari, na piya viripo nkati yawo. Akamba: "Epa
wakati auja kuwepo tena. 7 Falakini laika wasaba, paasaka kwibiya bara-
manda yake, Mwenyezimungu atimiza siiri ya mpango wake. Vikuja kukuna
sawa-sawa kamba vyaâwambire minabii, watumisi wake."
8 Ikisa shauti ya mbinguni yanisikire, ikiludira kusowera nomi ikamba:
"Uka, ukatware kitabu cifunuriwe casukure laika emire julu ya bahari na
nrima."
9 Basi nikinfika laika ire, nikinlebela kuwa anipe kitabu kitoto cire. Na
iye akinambira: "Twala umize. Cikingira ntumbokulu cukuwawa, fala
pakanywa pako cukunowa na-na-na kamba ansali." 10 Ndimana, nikitwala
kitabu kitoto cire mmakono mwa laika, nikimiza. Nkanywa-mu cikinowa
kamba ansali, fala pacingire ntumbokulu ciniwawa. 11 Ikisa nambiriwa:
"Ujuzi ubushuru tena upya kuhusu wanu wengi, kabila-zo, luga-zo, pamoja
na mafalume wengi."

11

Mashahidi wawiri

1 Ikisa nipewa kipimo ca ndekete, nikambiriwa javi: "Lamuka, ukapime
Nyumba Takatifu ya Mwenyezimungu na uralu, na nomo uwawalange
wanu wamwabudu. 2 Ila luwani ra panja ra Nyumba Takatifu-ro usipime,
konta wagabiziwa wanu wa kabila-zo. Ewo wakuja kuluwata kaya ulu takat-
ifu kwa muda wa myezi arubaini na miwiri. 3 Nukuja kuwapa mashahidi
wangu wawiri mamulaka a kwereza habari ya Mwenyezimungu muda wa
suku alufu mmoja na miyateni na sitini. Ewo wavaziwa nguwo za matanga."
4 Mashahidi wawiri-wa ndi mizaituni miwiri na vinara viwiri
vimire mbere ya Mwenye, mwanyewe ardhi. 5 Akiwapo munu asaka
kuwaduru, nkanywa mwawo ulawa moto uwoca maaduwi wawo. Wasáka
kuwaduru-wo, wajuzi wauliyiwe javyo. 6 Ewo wanawo mamulaka a
kufunga bingu nvula isinye wakati wawereza habari za Mwenyezimungu.
Wanawo mamulaka a kutadusa maji kuwa damu, na wanawo mamulaka a
kuhukumu ardhi kwa piya namuna za balayi, mara nyingi pawasaka ponse.
7 Pawusaka kumariza ushahidi wawo-wo, nyamangalo alawa Mpondo
sarina mwinsho* atenda nawo vita, na akuja kuwashinda, awolaya.
8 Maiti awo akuja kubaki mmabarabara kaya ulu ya Yerusalemu, mahala
paâgomezeriwe Insa, Mwenye wawo. Noyo kaya ulu-yo itiwa novyo Sodoma
na Miswiri konta upande wa kiroho ilandana nawo. 9 Kwa muda wa
suku natu na nusu, wanu wamojawapo wa kabila-zi na luga-zi pamoja
na mataifa, wakuja kuwona maiti awo-yo, na awaja kuruhusu kuwa ewo
wazikiwe. 10 Wanu wa mulumwengu-mu wakuja kufurahi na kuwa radi, na
waperekerana vinu, konta nowa minabii wawiri-wa wawasalamurira tabu
pakulu pawenye wari kuinshi mulumwengu-mu.
11 Bandi ya suku natu na nusu, ija roho ya uhai kulawa ka Mwenyez-
imungu iwengira ewa mashahidi wawiri-wa, ewo wakilamuka, wakimira.
Wanu wakiwawona ware wakitetema pakulu futi. 12 Ikisa, mashahidi
ware wasikira shauti ulu kulawa binguni, ikiwambira javi: "Kwerani muje

* **11:7** "Mpondo sarina mwinsho" ndi "Motoni".

julu kuno!" Newo wakikwera binguni na wingu, kuno maaduwi wawo
wakiwawona javi.
13 Kwa wakati noure, cikilawirira kitikansi kikulu, cikidangula upande
wakumi wa kaya ulu ire. Noco kitikansi-co wafwa wanu alufu saba. Na
wanu sawafwire ware ukiwengira wofi na wakintukuza Nlungu wa mbin-
guni.
14 Kwa javyo, ikipita hukumu yapiri-yi. Falakini yatatu ikuja bila kukawa.

Baramanda yasaba isukula hukumu yatatu

15 Laika wasaba akibiya baramanda yake. Zisikirikana shauti ulu-ulu
mbinguni zikamba:

"Ufalume wa duniya-yi, mwanyewe ndi Mola wetu na Almasihi wake.
Mola akuja kutawala daima milele!"

16 Wazee shirini na wane wekare nviti mwawo mbere ya Mwenyezimungu
ware, wasujudi, wamwabudu Mwenyezimungu, 17 wakamba:

"Tukushukuru uwe, Mwenye,
Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
Mwenyezimungu wa rero na wa ijana,
konta kutwala uwezo wako nkulu,
na kwanza kutawala!
18 Kabila-zo zikimiwa nawe na kuja kukimiwa kwako.
Ndi wakati wako wakuwalamula wafwi,
kuwaripa watumisi wako,
minabii, watakatifu, na wenye kukwinshimu,
watoto na wakulu.
Ndi wakati wako wakuwadangula
piya wadangúla ardhi-yi!"

19 Ikisa mbinguni, pafunguriwa mahala takatifu pa Mwenyezimungu,
nkati ikiwoneka Kashoti ya Miyadi. Kwa javire, kukanza kumensa, ku-
didima giri-giri-giri, kitikansi, pamoja na nvula ya kugwa mawe mengi.

12

Mwanamuka na anasi

1 Niwona mbinguni alama ulu: nimmona mwanamuka mmoja avarire
juwa, na mwezi kumaulu kwake, na nkiswa karikonga lemba ra nondwa
kumi na mbiri. 2 Ákiwa na mimba ulu, karibu yakupongola, na ákikuwa kwa
sababu yakutabika malwazo a kupongola.
3 Ikisa niwona mbinguni alama nyengine. Nimmona anasi nkulu, mwe-
undu, wa viswa saba na manyanga kumi, na kila kiswa cikongiwa lemba.
4 Nkira wake ukikweta nondwa za mbinguni upande watatu, akipakatisira
pansi-pa. Anasi-yo kémira mbere ya mwanamuka akuka kupongola ire, ipate
nakumpongola mwana-yo, ammize.
5 Mwanamuka ire kampongola mwana nlume, ajire kutawala kabila-zi
piya na ngombo wa cuma. Mwanawe ire akitwariwa ka Mwenyezimungu,
akikaziwa pakiti cake. 6 Mwanamuka ire akituwa akuka kulanga, mahala
Mwenyezimungu kântengezere akarisiwe noko muda wa suku alufu na miy-
ateni na sitini.
7 Mbinguni ikizuka vita. Mikayilu na malaika wake wakanza vita na
anasi. Anasi-yo novyo akitenda vita na malaika wake mashetwani, 8 fala

wakishindiwa, awapatire mahala tena mbinguni kure. 9 Sambi akituwisiwa
anasi nkulu ire, nyoka wa mida, wakwitiwa Shetwani na Ibilisi ire, mwenyé
kuwatesa wanu mulumwengu-mu piya. Iye akipakatikira pansi na mashet-
wani wake wakipakatikira pansi pamoja neye.
10 Ikisa nisikira shauti ulu mbinguni ikamba:

"Ufika wakati wakuvuka, na wa uwezo, na ufalume wa Nlungu wetu!
Ndi wakati wa mamulaka a Almasihi wake!
Konta katuwisiwa mwenyé kuwataja wanduzetu,
awataja wanduzetu mbere ya Nlungu wetu usiku na nsana.
11 Wanduzetu wanshinda julu ya damu ya Kondoo,
julu ya ushahidi wa usemi wawereze,
na kwa sababu yakuwa tayari kulavya mainsha awo awe kafara.
12 Basi, bingu zifurahi!
Na umwe mwikala binguni, furahini!
Fala umwe nrima na bahari, mulaniwe,
konta Ibilisi kakwisukirani na nyongo pakulu,
akwijiwa kuwa kabaki aba javi
(kushindiwa nfululu)."

13 Anasi ire, pawonire kuwa kapakatisiriwa pansi, akanza kuntuwirira
mwanamuka âmpongore mwana nlume ire. 14 Fala mwanamuka ire kapewa
mbawa mbiri za namwewe nkulu, ipate eruke oke kulanga, mahala pake
pakusungiwa muda wa myaka mitatu na nusu, asimpate Nyoka ire.
15 Ikisa nyuma ya mwanamuka ire, Nyoka ire akilavya maji nkanywa
mwake kamba muto ipate anzamise. 16 Fala ardhi insaidiya mwanamuka
ire, ifungula kanywa, imiza maji alawire nkanywa mwa anasi are. 17 Basi,
anasi ire akikimiwa pakulu futi na mwanamuka ire, ndimana akuka mbere
kutenda vita na ujukulu wake mwengine, ware wafuláta ámuri za Mwenyez-
imungu na wari waminifu ka ushahidi wa Insa.
18 Anasi ire akimira nanyenje ya mwani.

13

Nyama wakulawa mbahari

1 Ikisa nimmona nyama mmoja akilawa mbahari. Ákiwa nawo manyanga
kumi na viswa saba. Kila lunyanga karikonga lemba, na viswa vyake
vyandikiwa mazina a masemo a kukufuru. 2 Nyama wanimmonire-yo
kanlanda suwi, maulu ake kanlanda dubu, na kanywa yake kanlanda simba.
Anasi ire akingabizi nyama ire uwezo na mamulaka makulu a kutawala*
kamba waziri wake.
3 Kiswa kimoja ca noyo nyama-yo cíkiwa kamba ciri na kijaraa kikulu
futi cakuulaya, fala ciponesiwa! Wanu piya mulumwengu-mu watajabu
pakulu, wakinfulata nyama ire. 4 Wakimwabudu anasi ire kwa kuwa
kangabizi mamulaka nyama ire, na wamwambudu nyama ire, wakamba:
"Nani aringana neyu nyama-yu? Nani akidiri kutenda naye vita?"
5 Ikisa nyama ire akasiwa kusowera vinu vikulu-vikulu vya kukufuru,
na kapewa mamulaka a kutenda kazi yake muda wa myezi arubaini na
miwiri. 6 Iye akambula kanywa yake, akisowera masemo a kunkufurira
Mwenyezimungu, akifezeyi zina ra Mwenyezimungu na Nyumba yake
Takatifu, pamoja na piya wari mbinguni. 7 Nyama ire akasiwa kutenda vita
na wanu watakatifu awashinde. Noyo kapewa mamulaka ataware kabila-zi

* **13:2** Kigeregu: "kiti cake".

piya, wanu piya, luga piya, pamoja na mataifa piya. 8 Noyo nyama-yo
akuja kwambudiwa na wanu piya wa mulumwengu-mu, ware sawandikiwe
mazina awo nKitabu ca Uhai tangu mwanzo wa ulumwengu. Eco kitabu-co
mwanyewe ndi Kondoo aulaiwe. 9 Ári na masikiro, asikire.

10 Wapangiriwe kufungiwa, wafungiwa.
Wapangiriwe kuulaiwa na upanga, ibidi wolaiiwe na upanga.

Epa ndi pakuwabidi watakatifu kuhitamili na kutumaini†.

Nyama wakulawa bara

11 Ikisa nimmona nyama mwengine akilawa bara, akikwera. Ákiwa nawo
manyanga mawiri kamba a kondoo, fala akisowera kamba anasi. 12 Iye ákiwa
nawo piya mamulaka sawa-sawa a nyama wananzire kummona ire. Akilazimisha ulumwengu pamoja na wanu wari kuinshi nomu wamwambudu
nyama wakwanza ire, noire aponesiwe kijaraa cakuulaya ire. 13 Nyama
wapiri-yu katenda maajuza makulu futi mbere ya wanu, anta na moto kesusa kulawa mbinguni ukisukira pansi-pa. 14 Kwa sababu ya maajuza asiwe
kutenda kwa zina ra nyama wakwanza ire, wanu wa mulumwengu-mu iye
kawatesa. Kawamuru wantende swanamu kamba nyama wakwanza ire,
ákiwa na kijaraa ca upanga akiinshi ire. 15 Nyama ire kasiwa ammwesezere
swanamu wawantendire wa nyama wakwanza ire ipate ampe mainsha
asowere. Ikisa akamuru kuwa munu samwabudu noyo swanamu-yo onse
ajuzi aulaiwe.
16 Nyama wapiri ire akiwalazimisha wanu: wakulungwa na wasimana,
matajiri na wamasikini, walungwana na watwana, piya wataiwe alama
nkono nriro au pacenye. 17 Na asiwepo munu wakukidiri kuuza wala wakuuzanya ikiwa aana noyo alama-yo. Noyo alama-yo íkiwa zina ra nyama-yo au
isabu ya kwitika zina rake. 18 Epa ndi paubidi wijiwifu. Ereriwa onse esabu
mana a isabu ya noyo nyama-yo, kamana isabu-yi mana ake zina ra munu.
Na isabu-yi ndi miya sita na sitini na sita (666).

14

Kondoo na wenye kutondoriwa na Mwenyezimungu

1 Ikisa nkati ya ruhuya-yi, nimmona Kondoo emire julu ya Mwango wa
Ziyoni. Iye ákiwa pamoja na wanu alufu miya na arubaini na wane, piya
wandikiwa pacenye zina ra Kondoo na ra Wawaye. 2 Na nisikira shauti
yakulawa binguni, ikinyangula kamba maji mengi akwisuka pariwe au
kamba kudidima pakulu ka uwa. Shauti yanisikire-yo íkiwa kamba webii
vyawebiya vityatya vyawo.
3 Wanu ware wakimba nyimbo nyipya mbere ya kiti na ya viyumbe hai
wane na mbere ya wazee. Awerepo munu wakukidiri kurifunda noyo
nyimbo-yo, ila warifunda wanu alufu miya na arubaini na wane womboriwe mulumwengu-mu. 4 Nowo ndi wákiwa swafi kamba wári wabikira
na awákiwa nawo noda mmoyo. Ewo wanfulata Kondoo kakuka konse.
Ewo wauziwa kati ya wanadamu, wawe wanu wa Mwenyezimungu na wa
Kondoo kamba visumo vyakwanza kuvuniwa. 5 Nkanywa mwawo aalawire
masemo a ulongo, na awawere nawo anta kosa.

Habari za malaika watatu

6 Nimmona laika mwengine akiruka julu baidi, ákiwa nawo Habari Ngema
ya faida milele, awereze wanu wekala mulumwengu-mu: wanu wa mataifa

† **13:10** Ona 14:12.

piya, kabila, luga, pamoja na jamaa piya. 7 Iye kereza na shauti ulu, akamba
javi:
“Mwinshimuni Mwenyezimungu, ntukuzeni,
konta wakati wakulamula kwake ufika!
Mwambuduni ire ombire bingu, ardhi, bahari,
pamoja na miviriro ya maji!”
8 Ikisa laika mwengine wapiri, kanfulata laika wakwanza ire, akamba:
“Kaya ulu ya Babiloniya idanguriwa nfululu!
Iwashurutisa wanu wa kabila-zi piya
kunywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu,
kwa sababu ya lukware rake.”
9 Na laika mwengine watatu, kawafulata malaika wenziwe, akikuwa
akamba:
“Amwambudu onse nyama au swanamu wake,
na akitaiwa alama yake pacenye au mmakono,
10 noyo munu-yo akuja kunywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu,
yakutengeziwa saisanganyiwe na kinu, nkikombe ca nyongo yake.
Na akuja kopepesiwa na moto na unga,
mbere ya malaika matakatifu na mbere ya Kondoo.
11 Rosi ra moto rakuwopepesa rifuka milele ka milele.
Ware wamwambudu nyama na swanamu wake-wo
na wataiwa alama ya zina rake,
awaja kupumula usiku na nsana.”
12 Epa ndi pakubidi kuhitamili ka matakatifu wa Mwenyezimungu, ware
wafulata ámuri za Mwenyezimungu na wantumaini Insa.
13 Basi, nisikira shauti mmoja kulawa mbinguni ikamba: “Andika javi:
‘Kulawa sambi-pa, heri ware wafwa walungane na Mwenye Insa.’
‘Eyi ndi kweli’ amba ndi Roho wa Mwenyezimungu.
‘Ewo wapumuzika nkati ya kazi zawo,
konta vyawatendire viwafulata noko.’ ”

Kuvuniwa ka ardhi

14 Ikisa, niwona wingu relupa, na julu ya noro wingu-ro, kekala Munu
wakulandana na binadamu*. Karikonga nkiswa lemba ra oru, na mmakono
asukure mundu wakunoriwa.
15 Ikisa akilawa laika mwengine Nyumba Takatifu, akikuwa na shauti
ulu akimwambira ekare pawingu ire: “Pereka mundu wako-wo, ukavune†
konta wakati wakuvuniwa uwa tayari, vyakurya vitokota futi.” 16 Basi, ire
ekare pawingu ire akipereka mundu wake ure muardhi, kweli ardhi piya
ikivuniwa.
17 Ikisa nNyumba Takatifu mbinguni akilawa laika mwengine, asukure
novyo mundu wakunoriwa. 18 Ikisa akilawa laika mwengine pauralu wa
kafara, iye ákiwa nawo uwezo julu ya moto. Akimwambira na shauti ulu
laika asukure mundu wakunoriwa ire, akamba: “Pereka mundu wako
wakunoriwa-wo, uvune ramu za uva za muardhi-zo, konta zitokota‡.”
19 Basi, laika ire akefya mundu wake ure muardhi, akivuna uva zire, ake-
fyera munkindu nkulu wakukandiriwa uva. Nkindu-wo úkiwa nfano wa
nyongo ya Mwenyezimungu. 20 Uva-zo zikipondiwa munkindu úkiwa panja

* **14:14** “Munu wakulandana na binadamu” ndi Binadamu wa Binguni, ndi Almasihi. Ona Daniyeli 7:13. † **14:15** “Ukavune” mana ake kuwalamula wanu. ‡ **14:18** “Zitokota” epa mana ake zisakula kulamuriwa.

ya kaya ulu ire. Na munkindu-mo ilawa damu nyingi, ikitenda muto kiyasi
ca urefu wa kilometuru miya natu na wica meturu mmoja na nusu§.

15

Nyimbo ya Musa na ya Kondoo

1 Ikisa niwona mbinguni alama nyengine, ulu na ya matajabisa: malaika
saba wasukula balayi saba za mwinsho. Kwa nozo itimiziwa nyongo ya
Mwenyezimungu. 2 Niwona novyo kinu kamba bahari ya viduru yakusan-
ganyiwa na moto. Karibu ya bahari ya viduru ire wemira wanu wânshindire
nyama ire, na wânshindire swanamu wake, na wâshindire isabu ikitika zina
rake. Piya wasukula vityatya vyawapewe na Mwenyezimungu. 3 Ewo
wakimba nyimbo ya Musa, ntumisi wa Mwenyezimungu, na nyimbo ya
Kondoo, wakamba javi:

“Mola, Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
kikulu na cakutajabisa ndi kazi yako!
Njira zako ndi za shariya na za kweli,
He, nfalume wa kabila-zi!
4 Nani sakwinshimu, uwe Mola?
Nani saasifu zina rako?
Kamana uwe tu basi ndi takatifu!
Kabila-zi piya zikuja kukutukuza mbere yako,
konta vitendo vyako vya shariya vyolotiwa.”

Balayi saba

5 Bandi ya evyo, ninang'aniza mbinguni kati ya ema takatifu ya ushahidi,
niwona mahala takatifu pakulu pafunguriwe! 6 Na mahala takatifu pakulu
pare wakilawa malaika saba wasukure balayi saba. Ewo wavala nguwo
za linyu yakung'anira, na warifunga vikopa vya oru nvifuwa. 7 Kati ya
viyumbe hai wane ware, mmoja akiwapa malaika saba ware vikombe saba
vya oru vyakwijala nyongo ya Mwenyezimungu, ire ainshi daima milele.
8 Na mahala takatifu pakulu pare pakijala rosi ra utukufu wa Mwenyez-
imungu pamoja na uwezo wake. Aapo munu akikidiri kwingira mure mpaka
malaika wo-saba ware pawesire kutawanya balayi saba zire.

16

Hukumu za Mwenyezimungu

1 Sambi, nisikira shauti ulu ikilawa mahala takatifu pakulu pare, iki-
wambira malaika saba ware javi: “Ukani na vikombe saba vya nyongo ya
Mwenyezimungu-yi, mukamiminire mulumwengu.”
2 Laika wakwanza akilawa, akuka na kikombe cake akimiminira mu-
lumwengu. Na vijaraa vibaya vya makutuba vikiwalawa piya wanu wákiwa
na alama ya nyama na wakimwabudu swanamu wake ire.
3 Laika wapiri, kikombe cake cire akimiminira mbahari. Maji akitenda
damu kamba ya mufwi, na viyumbe hai mbahari piya vikifwa.
4 Laika watatu, kikombe cake cire akimiminira mmyuto pamoja na
mmiviriro ya maji, nemo mukitaduka damu. 5 Ninsikira laika wa uwezo julu
ya maji akimwambira Mwenyezimungu, akamba:

“Uwe ndi mwenyé shariya,

§ **14:20** Kulawa pansi kuka julu ukifikirira kanywa ya kavalu.

uri rero na úkiwa ijana, Mwenyé Takatifu,
kamana vinu-vi kuhukumu.
6 Damu ya watakatifu na ya minabii wâtawanya,
ntamana kuwanywesa damu.
Eyo ndi majuzi awo.”

7 Nisikira novyo shauti mmoja ikilawa pauralu wa kafara ikamba:

“Kweli-kwelini, Mola, Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
hukumu yako ndi ya kweli na ya shariya!”

8 Laika waane ire, kikombe cake akimiminira julu ya juwa. Nero rikipewa
kuwoca wanu na moto. 9 Wanu wakociwa na ntukuta mwingi, wakikufurira
zina ra Mwenyezimungu, ári na mamulaka julu ya eyi balayi-yi. Novyo-
sivyo, awatubiye wala awantukuze Mwenyezimungu. 10 Laika watanu,
kikombe cake akimiminira pakiti ca nyama ire, na ufalume wake ukigwirira
kuwa pakisi. Na wanu wakitafuna meno awo kwa kulwaziwa pakulu.
11 Wakikufuru ka Nlungu wa binguni kwa malwazo awo are, na vijaraa
pamu-pamu. Novyo-sivyo, awatubiye vitendo vyawo.
12 Laika wasita, kikombe cake akimiminira julu ya muto nkulu wa Eu-
farati. Muto ure maji akikakama ipate itengeziwe njira ya mafalume
wa malawira-juwa.* 13 Basi, niwawona mashetwani watatu wakuwa-
landa marambi, mmoja kalawa nkanywa mwa anasi, mwengine nkanywa
mwa nyama, na mwengine nkanywa mwa nabii saari wakweli. 14 Ewa
mashetwani-wa wakitenda alama zikilawa mpaka ka mafalume wa mu-
lumwengu-mu piya, ipate wajumulane watende vita suku ulu ya Mwenyez-
imungu, Mwenyé uwezo piya. 15 Insa akamba:

“Onani, nukuja kamba mwivi, paragidiga!
Heri ire mwenyé kurinang'anizira,
ariturire nguwo zake zakutengeziwa zawenye.
Aaja kuwa diki, wanu awawona aibu yake.”

16 Sambi, mashetwani watatu ware wawajumanisa mafalume mahala
pakwitiwa nkiebraniya “Harmagedoni”.
17 Ikisa laika wasaba, kikombe cake akimiminira julu. Na shauti
ulu ikikuwa pakiti mahala takatifu pakulu, ikamba: “Visa kukuna.”
18 Kukanza kumensa, kudidima gidi-gidi-gidi na randi, na cikitenda kitikansi
kikulu pakulu sacinatenda tangu akumbiwa binadamu mulumwengu-mu.
19 Kaya ulu ya Babiloniya ikawanyika mafungu matatu, na makaya a
mulumwengu-mu akidanguka. Basi, Mwenyezimungu akikumbukira piya
madambi a kaya ulu ya Babiloniya, na akilazimisha inyweriwe nkaneka
mwake vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu. 20 Visirwa piya vikilainika,
na myango aikiwoneka. 21 Nvula ya mawe akuremera mpaka kilu arubaini
akipakatika kulawa mbinguni akiwagwirira wanu. Wanu newo wákikufuru
ka Mwenyezimungu kwa sababu ya balayi ya nvula ya mawe ire, konta íkiwa
balayi ulu yakofya.

17

Reba nkulu na Nyama

---

* **16:12** Mafalume wapate njira ngema ya kwenenda sana masurudadu wawo wakatende vita.

1 Ikisa akinijira laika mmoja kati ya saba wâsukure vikombe saba ware,
akisowera nomi javi: "Njo kuno! Nisaka nukolotere hukumu ya Reba
nkulu ári kwikala karibu ya maji mengi*. 2 Mafalume wa mulumwengu
wawazingire naye, na wanu wekala mulumwengu-mu warewa vinyu ya
uzinzi wake."

3 Basi, laika ire akitwala roho yangu mpaka nlanga. Nimmona mwana-
muka ekare julu ya nyama wa rangi nyeundu. Nyama-yo amwijala mazina
akukufuru ka Mwenyezimungu, iye ákiwa na viswa saba na manyanga kumi.
4 Mwanamuka-yo kâvala kibwebwe ca rangi ya njambalãu na nyeundu,
kâvala vifure vya oru na mawe a faida pakulu pamoja na nvaazi. Kâsukula
mmakono kikombe ca oru, cakwijala usowezi wa matukano na ucafu wa
uzinzi wake. 5 Pacenye pake pândikiwa zina ra siiri:

"Babiloniya ulu, mama wa mareba na wa piya matukano a mulumwengu-mu."

6 Na nimmona mwanamuka ire karewa insambala damu ya watakatifu na
damu ya mashahidi wa Insa. Panimmonire, nitajabu pakulu futi.

7 Laika ire akinidairi: "Mbana unitajabu? Nukwambira mana a siiri
a mwanamuka-yo, pamoja na ya nyama ansukure ári na viswa saba na
manyanga kumi-yo. 8 Nyama waummonire-yo ákiwa hai, fala sambi kafwa.
Kwa suku karibu, alawa nsimbo sarina mwinsho, akuka kuhukumu ya
milele. Na wanu wa mulumwengu-mu, sawandikiwe mazina awo nKitabu
ca Uhai tangu kumbiwa ka ulumwengu, wakuja kushanga, kwa kuwona
kuwa nyama akiwa hai, ajire akifwa, fala akuja kulawirira tena upya."

9 "Epa ndi paubidi wijiwifu. Viswa saba vikolota myango saba yekarire
mwanamuka ire. Vikolota novyo mafalume saba. 10 Kati ya ewo, wagwa
watanu, mmoja angari kutawala, na mwengine aanaja, fala paasaka
kuja-po, akuja kwasiwa kutawala ka wakati aba. 11 Nyama mweundu
ákiwa hai afwire-yo ndi nfalume wanane. Iye aringana na mafalume
saba wengine-wo, na akwisiriza kwaribika nfululu. 12 Manyanga kumi
auwonire-yo ndi mafalume kumi saunamba kutawala ufalume wawo, fala
wakuja kugabiziwa mamulaka a kutawala ka wakati aba, pamoja na nyama
ire. 13 Mafalume kumi-wa wakuja kunuwiya kinu kimoja, uwezo wawo na
mamulaka awo wakuja kungabizi nyama-yo. 14 Ewo wakuja kutenda vita
na Kondoo, fala Kondoo-yo akuja kuwashinda, konta iye ndi Mwenye julu
ya piya mamwenye, nfalume julu ya piya mafalume, na wari pamoja neye
ndi wetiwe na Mwenyezimungu, watondoriwe, na waminifu."

15 Ikisa laika kazidi kunereza: "Maji auwonire-yo ekarire reba-yo, mana
ake ndi wanu wengi na junudi ya wanu na kabila pamoja na luga nyingi.
16 Manyanga kumi auwonire-yo† pamoja na nyama, ewo wakuja kumwina
Reba-yo. Ewo wakuja kwaribu vyaari nawo piya, wamwasa diki. Wantafuna
mwiri wake, na makongolo-yo wakwefya pamoto alungure. 17 Kamana
Mwenyezimungu katula mpango wake nkati ya mawazo awo atende anzima
yake. Ewo wakuja na wazo rimoja, na ufalume wawo wakumpa nyama-yo
mpaka utimiziwe usemi wa Mwenyezimungu. 18 Na mwanamuka waum-
monire-yo ndi kaya ulu‡ yawatawala mafalume wa mulumwengu-mu."

---

* **17:1** "Reba nkulu ári kwikala karibu ya maji mengi" mana ake ndi kaya ulu ya Babiloniya. † **17:16** Manyanga kumi akolota mafalume wawo wawaja kutawala nawo. ‡ **17:18** Kaya-yo ndi Roma.

18

Kugwa ka Babiloniya

1 Bandi ya evi, nimmona laika mwengine akisuka kulawa mbinguni na
mamulaka makulu futi. Nuru ya utukufu wake ikimwarika ardhi. 2 Akikuwa
na shauti ulu, akamba:

"Kaya ulu ya Babiloniya igwa!
Itaduka rumburo ra mashetwani,
mahala pakutuwirira roho piya saziri swafi,
kitundu ca kila nyamangalo saari swafi na wakukimisa.
3 Evi vikuna konta kabila-zi piya azinywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu
kwa sababu ya lukware rake.
Mafalume wa mulumwengu-mu watenda naye lukware,
na wenye kucuruza wa mulumwengu-mu walawirira kuwa matajiri
kwa sababu ya mainsha ake a starehe pakulu."

4 Nisikira shauti nyengine ilawa mbinguni ikamba:

"Wanu wangu, lawani,
musisanganyike naye kukola madambi ake,
na balayi yake isije kukupatani.
5 Kamana madambi ake akungiriwa mpaka binguni.
Mwenyezimungu kakumbukira vitendo vyake vya ubaya-vyo.
6 Ntendeni kamba iye vyaatendire.
Riripirireni mara mbiri kwa ubaya watendire.
Noyo kaneka yawasanganyire wenziwe-yo,
nsanganyireni iye novyo mara mbiri.
7 Kamba vyaaridãire iye mwanyewe akiinshi kwa kuvuza,
basi, sawa-sawa na kuvuza kwake,
ntabisheni na muntaye uzuni.
Kwa kuwa awaza javi: 'Niwa rainya pakiti cangu.
Siri nankweli, sitabika tena!'
8 Ndimana suku moja basi, ikuja balayi yake:
kifo, kutabika, na njala,
na akuja kociwa na moto,
konta Mola Mwenyezimungu anlamure iye,
ndi mwenyé uwezo nkulu."

9 Mafalume wa mulumwengu, ware watendire naye lukware na wakuwajibu
kuvuza kwake, wakuja kunririra na kunjutira pawaja kuwona rosi ra
moto waaja kulungula iye. 10 Wakuja kwimira baidi koopa kutabika kwake,
nakwamba:

"Kaya ulu, ilaniwe! Babiloniya, kaya ya uwezo, ilaniwe!
Kamana kwa wakati mmoja tu basi ifika hukumu yake!"

11 Wacuruzi wa mulumwengu wankurira na kurishuku kwa sababu zake,
konta awawepo tena wanu wakuuza vinu vyawo: 12 mizigo ya oru, parata,
mawe a faida pakulu, nvaazi, linyu, nguwo za rangi ya njambalãu, seda,
nguwo nyeundu, piya namuna za mbawo za kunuwira sana-sana, kila aina
ya combo ca meno a nembo na cakuwajiwa ca muti cakuuziwa gali, ca shaba,

ca cuma, pamoja na ca mawe a marimore.
13 Novyo kanela, vinu vyengine vyakunuwira, lubani, uvumba, sheru, vinyu, mafuta, ufu mwema, tirigu, ng'ombe, makondoo, makavalu, maringisho, pamoja na watwana.
14 Wacuruzi wakwamba:

“Piya vinu vya mavuzo vyamukisakula pakulu vikwasani.
Na piya vinu vya kuvuza na utukufu wenu vikwasikani
na amuna namuna yakusinganira tena upya.”

15 Wacuruzi walawirire kuwa matajiri julu ya kuworiza evi vinu-vi, wakuja kwimira baidi koopa kutabika kwake, na kurira na kurishuku, wakamba javi:

16 “Dambi kaya ulu-yi, yakuvala nguwo za linyu,
za rangi ya jambalãu na nyeundu,
yakusitawiziwa na vifure vya oru,
mawe ya faida pakulu, na mivaazi.
17 Alaniwe konta ka wakati mmoja tu basi,
mali mengi alainika!”

Na piya wenye kwenendesa mapaketi na mabahariya wawo, pamoja na wanu piya watenda kazi mbahari, wekala baidi.
18 Pawawona rosi ra moto rikifuka, wákuwa wakwamba:

“Mahalani kairipo kaya ulu nyengine kamba-yi?”

19 Wáritaya vunvu patumela, kuno wakirira na wakirishuku, wakamba:

“Ilaniwe, kaya ulu-yi!
Julu ya uwezo wa utajiri wake, piya wari na mapaketi mbahari watajirika.
Dambi, kamana kwa ora mmoja, vilainika vinu piya!
20 Furahini julu ya kudanguka noyo kaya-yo, piya mbinguni!
Nomwe, watakatifu na mawalii na minabii, furahini,
konta Mwenyezimungu kahukumu kaya-yo
kwa namuna vyaikutendireni umwe.”

21 Ikisa laika mmoja wa nguvu pakulu kanyanyula riwe rikulu kamba riwe rakusaya mafuluwela, akefya mbahari, akamba:

“Kwa nguvu nyingi kamba javi,
Babiloniya, kaya ulu pakulu
ndi vyaija kwefiwa pansi.
Na aishubutu kuwoniwa tena!
22 He, Babiloniya! Aishubutu kusikirikana nkati yako tena
shauti ya vityatya wala ya wembi,
wala ya furumbãu wala ya mabaramanda!
Aashubutu kuwoniwa nkati yako tena
mukazi anta mmoja wa ufundi anta mmoja!
Akusikirikana nkati yako tena
kuvuma mákina a kusaya mafuluwela!
23 Aushubutu kuwoneka tena nkati yako
nlangaza wa luju!
Na azisikirikana tena nkati yako

shauti za mpofi wala apofiwe!
Piya-vi vikuja kukuna konta
wacuruzi wako ndi wâwere wacuruzi maalumu mulumwengu-mu,
na kwa usawi wako wanu wa mataifa piya watesiwa.
24 Na nkati yako* isinganiwa damu ya minabii na watakatifu,
na piya ware woláiwe mulumwengu-mu."

19

Furaha mbinguni

1 Bandi ya evi, nisikira shauti ulu kamba ya wanu wengi mbinguni,
ikamba:

"Mwenyezimungu asifiwe! Kuvuka na utukufu pamoja na uwezo, piya mwanyewe Nlungu wetu!
2 Kamana kulamula kwake ndi ka kweli na ka shariya:
kanhukumu Reba nkulu ire
akidanganya ulumwengu kwa vitendo vyake vya lukware.
Kariripira kwa damu ya watumisi wake."

3 Mara yapiri wakamba:

"Mwenyezimungu asifiwe!
Rosi ra moto ritaiwe
rizidi kufuka daima milele!"

4 Ikisa, wazee shirini na wane pamoja na viyumbe wane hai ware
wakikokora, wakimwabudu Mwenyezimungu ekare pakiti, wakamba:

"Aamina! Mwenyezimungu asifiwe!"

5 Na ilawa shauti pakiti pare, ikamba:

"Nsifuni Nlungu wetu,
watumisi wake piya
na wenye kumwishimu iye,
ntoto kamba nkulu!"

6 Ikisa nisikira shauti ikinyangula kamba wanu wengi, au kamba maji
mengi akwisuka pariwe, au kamba kudidima kanguvu. Shauti-yo ikamba:

"Mwenyezimungu asifiwe!
Atawala ndi Mola, Nlungu wetu,
Mwenyé uwezo piya!
7 Tinfurahikire, tintendere radi!
Timwishimu,
konta rifika jambo ra harusi ya Kondoo,
na mwari wake wa harusi katengeziwa!
8 Kavaziwa anzu ya linyu maalumu,
nyepepe yakung'anira."
(Linyu ikolota vitendo vyema vyawatenda watakatifu*.)

9 Basi, laika ire akinambira:

* **18:24** Kigeregu: "yake". * **19:8** Watakatifu ndi wanu wa Mwenyezimungu.

“Andika javi: ‘Heri warifiwe kujambo ra sherehe ya harusi ya Kondoo!’ ”

Ikisa kanambira tena:

“Ewu ndi usemi wakweli wakulawa ka Mwenyezimungu.”

10 Basi nikikokora mmaulu mwake nikimwambudu, falakini laika ire kanambira javi:

“Ona! Usinambudu! Niwa ntumisi wa Mwenyezimungu kamba vyauri uwe,
na vyawari wanduzo wafulata ukweli wereze Insa.
Waujuzi kumwambudu ndi Mwenyezimungu.†
Kamana ukweli wereze Insa ndi habari yawereze watumisi wake‡.”

Cakavalu nkavalu mwelupa

11 Sambi, niwona bingu iri wanzu, akilawirira kavalu mwelupa. Ampandire kavalu-yo akwitiwa “Mwaminifu na Nsema-kweli§”. Paalamula na paatenda vita, atenda kwa shariya.
12 Maso ake ákiwa kamba malulimi a moto, nkiswa mwake kavala vilemba vingi. Kandikiwa zina, fala zina-ro iye tu basi ndi akijiwa.
13 Kavaziwa nguwo zakucovekiwa mudamu, na zina rake akitiwa “Usemi wa Mwenyezimungu.”
14 Masurudadu wa mbinguni wakinfulata, wawapandire makavalu welupa, ewo wavala linyu nyepepe maalumu nyelupa.
15 Nkanywa mwake ukilawa upanga wakunoriwa, ipate awaduru wanu wa mataifa piya. Neye akuja kuwatawala na ngombo ya Cuma. Na kamba munu vyaanyanda uva na maulu munkindu, iye akuja kuwanyanda na adhabu ya nyongo ya Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya.
16 Anzu yake yaavarire yandikiwa, na mpaja wake wandikiwa usemi mmoja nowo javi:
“NFALUME WA MAFALUME, NA MWENYE WA MAMWENYE!”
17 Ikisa nimmona laika mmoja emire pajuwa, akiwakuwira pakulu wanyuni piya wakiiruka julu kati-kati ya binguni, akiwambira:

“Njoni kuno! Jumulanani muje murye cakurya cingi ca Mwenyezimungu!
18 Njoni mutafune nyama ya mafalume, mafalume wa masurudadu, na wenye uwezo,
pamoja na nyama ya makavalu, wacamakavalu pamoja na nyama ya wanu piya,
watwana au walungwana, watoto au wakulu.”

19 Ikisa nimmona nyama, na niwawona mafalume wa mulumwengu-mu pamoja na masurudadu wawo, wajumulane wakitenda vita na cakavalu ampandire kavalu ire, pamoja na masurudadu wake.
20 Na nyama ire akikoriwa, pamoja na nabii nlongo âkitendanga maajuza makulu-makulu mbere ya nyama ire. Julu ya noyo maajuza-yo, akiwatesanga wanu wákiwa na alama ya nyama ire wakimwabudu swanamu wake. Nyama pamoja na nabii nlongo, wo-wawiri wefiwa wari hai ntanda ra moto, tanda-ro rikikorera na unga.
21 Masurudadu wa nyama ire pamoja na wa nabii nlongo ware, piya wólaiwa na upanga ulawire nkanywa mwa ire ampandire kavalu ire. Na wanyuni piya wakikuta nyama zawo.

† **19:10** Ona 22:9. ‡ **19:10** Kigeregu: “Ushahidi wa Insa ndi roho wa kwereza habari ya Mwenyezimungu.” § **19:11** Ona 3:14.

20

Myaka alufu

1 Ikisa nimmona laika mmoja akisuka kulawa mbinguni, mmakono
mwake kasukula nfungulo wa simbo sarina mwinsho pamoja na unyolo
nkulu. 2 Laika ire kankola anasi ákiwa nyoka wa mida, etika zina ra Shetwani
na ra Ibilisi, akinfunga muda wa myaka alufu mmoja, 3 akimwefya nsimbo
sarina mwinsho, akifunga nryango akimamatiza selu, ipate asiwatese tena
wanu wa kabila piya mpaka itimu myaka alufu. Nakutimu noyo myaka-yo,
ibidi afunguriwe wakati aba.

4 Ikisa niwona viti, na wanu wekarire-wo wapewe mamulaka a kula-
mula. Niwona novyo roho za wanu watupuriwe viswa kwa kuwa walavye
ushahidi wa Insa, wereze habari za Mwenyezimungu, sawamwambudire
nyama ware wala swanamu wake, na sawawere nawo alama yake pacenye
wala mmakono. Ewo waludira kuinshi tena upya, watawala pamoja na Insa
myaka alufu. 5 Wafwi wengine ware awaludire kuinshi tena mpaka ipite
myaka alufu. Eku ndi kufufuka kakwanza. 6 Heri na watakatifu ka ware
wawere upande wa kufufuka kakwanza. Ka ewo, kifo capiri acina uwezo.
Ila wakuja kuwa walongozi wa dini kuntumika Mwenyezimungu pamoja na
Almasihi, na wakuja kutawala naye kwa muda wa myaka alufu mmoja.

Kushindiwa ka Ibilisi

7 Paija kutimiziwa myaka alufu-yo, Ibilisi akuja kufunguriwa kifungo
cake. 8 Akuja kupita akiwatesa wanu wa kabila piya nkati ya membe nne
za duniya. Kabila-zo zikwitiwa Gog na Magog. Iye awajumanisa wanu
watende vita, nowo wanu-wo isabu yawo ndi kamba nsanga wa mwani.
9 Wakwera inti-yi mahala papana, wazunguriza kitongojo ca watakatifu wa
Mwenyezimungu na kaya ulu yakupendiwa pakulu na Mwenyezimungu.
Fala mbinguni wisuka moto, uwoca masurudadu ware piya.

10 Ikisa Ibilisi akiwatesanga ire, akefiwa ntanda rakukorera moto na unga.
Akisanganyiwa nopare pawêfiwe nyama pamoja na nabii nlongo ire. Ewo
wakuja koopepesiwa usiku na nsana daima milele.

Kulamuriwa ka wafwi

11 Ikisa niwona kiti kikulu celupa, na nimmona ekarire-yo. Ardhi na
bingu vitira mbere yake, na mahala pawo apawoneke tena. 12 Mbere
ya kiti cire, niwawona wafwi wemire, wakulu na watoto. Vikifunguka
vitabu, na cikifunguriwa cengine novyo Kitabu ca Uhai. Na wafwi wakil-
amuriwa sawa-sawa kwa vitendo vyawo vyavyandikiwe nkati ya vitabu-
vyo. 13 Bahari ikiwapereka wafwi wake, Kifo cikiwapereka wafwi wake,
na Kuzimu kukiwapereka wafwi wake. Na kila mmoja akilamuriwa kwa
vitendo vyake. 14 Kifo pamoja na Kuzimu vikwefiwa ntanda ra moto. Eci ndi
kifo capiri kwa milele, ntanda ra moto. 15 Basi, munu saandikiwe zina rake
nKitabu ca Uhai onse, kéfiwa ntanda ra moto.

21

Bingu nyipya na ardhi nyipya

1 Sambi, niwona bingu nyipya na ardhi nyipya, kamana bingu yakwanza
na ardhi yakwanza vilainika, na bahari aiwerepo tena. 2 Na niwona kaya
takatifu ya Yerusalemu nyipya ikisuka kulawa binguni ka Mwenyezimungu,
yakusitawiziwa kamba mwari wa harusi vyaatengeziwa kuka kuwonana na
nlumake.

3 Na nisikira shauti ulu ikilawa pakiti, ikamba:

“Onani! Mekazi a Mwenyezimungu
awa kati ya wanadamu.
Iye akuja kuinshi nawo,
na ewo wakuja kuwa wanu wake.
Mwenyezimungu mwanyewe akuwa pamoja nawo.
4 Iye akuja kuwafuta masozi maso awo,
na acija kuwepo tena kifo,
wala uzuni, wala kiriro, wala kulwaziwa,
konta ulumwengu wakwanza upita.”

5 Na ekare pakiti ire akamba: “Onani, nitenda vinu piya kuwa vipya!” Ikisa
kanambira: “Andika, konta ewu ndi usemi kamili na wakweli.” 6 Kanambira
javi: “Vitimiziwa! Omi ndi Alufa na Omega, wa mwanzo na wa mwinsho.
Omi ári na nyotwa nukumpa kunywa bure maji a miviriro wa uhai. 7 Ashínda
onse akuja kuriti evi vinu-vi, na kwake iye nukuja kuwa Mwenyezimungu,
na kwangu omi, iye akuja kuwa mwanangu. 8 Fala piya wanu sawarimba
myoyo, sawanikubali, wabaya, visomi, wanu wa lukware, wanu waringiza
vinu vya usawi, wanu wakwambudu maswanamu, pamoja na walongo piya,
ewo wakuja kupata mahala pawo ntanda rakukorera moto na unga. Eci ndi
kifo capiri.”

Yerusalemu nyipya

9 Ikisa kaja laika mmoja kati ya malaika saba, wákiwa nawo vikombe saba,
wêjaze hukumu za mwinsho saba ware, iye akisowera nnomi, akamba: “Njo
kuno! Uwe núkolotera mwari apofiwe na Kondoo.”
10 Basi laika-yo akinilongoza kiroho mpaka julu ya mwango nkulu na
nrefu, akinolotera kaya takatifu Yerusalemu, ikisuka mbinguni kulawa ka
Mwenyezimungu. 11 Ikiwa na utukufu wa Mwenyezimungu, kung'anira
kwake kamba mawe a faida pakulu, kwa nfano yasipi, ya kulangala kamba
kirilolo. 12 Kaya-yo ízunguriziwa na ukuta nkulu na nrefu, íkiwa nawo
miryango kumi na miwiri. Kila nryango laika mmoja, na kila nryango
wandikiwa zina ra rikolo rimoja kati ya marikolo kumi na mawiri a ujukulu
waIziraeli. 13 Upande wa malawira-juwa úkiwa na miryango mitatu, upande
wa kibula miryango mitatu, upande wa suheli miryango mitatu, na upande
wa maswera-juwa úkiwa na miryango mitatu. 14 Ukuta-wo úkiwa na aliserusu
kumi na mbiri. Na kila aliserusu yandikiwa zina ra walii mmoja kati ya
mawalii kumi na wawiri wa Kondoo.
15 Laika akisowera nami ire kâsukula kipimiro ca oru, ipate apime kaya ulu
ire na miryango yake pamoja na ukuta wake. 16 Kaya ire íkiwa na membe nne
piya sawa-sawa, upana ukiringana na urefu. Kapima kaya ire na kipimiro
cire, na kaya ire ikifika kilometuru alufu mbiri na miyateni. Urefu wake na
upana wake pamoja na ujunda wake, piya víkiwa sawa-sawa. 17 Na kapima
ukuta wake, kawona upana wake ukifika meturu sitini na ntanu. Laika ire
ákipima kamba vyawapima wanadamu.
18 Vipama vya nowo ukuta-wo vijengiwa na mawe ya yasipi, na kaya-yo
ijengiwa na oru maalumu yakuwonekera kamba viduru maalumu.
19 Aliserusu ya ukuta wa noyo kaya-yo isitawiziwa na kila namuna ya
mawe a faida pakulu. Aliserusu yakwanza íkiwa ya mawe a yasipi, yapiri
íkiwa ya mawe a safira, yatatu a kalkedoni, yane a zumaridi, 20 yatanu a
sardoniki, yasita a akiki, yasaba a kirisoritu, yanane a zabarajadi, yakenda
a topazi, yakumi a kirosaparazu, yakumi na mmoja a yasinto, na yakumi na
mbiri íkiwa ya mawe a ametisitu.

21 Na miryango kumi na miwiri ítendiwa ya mivaazi kumi na miwiri, kila
nryango útendiwa na nvaazi mmoja. Barabara maalumu ya noyo kaya-yo
íkiwa ya oru maalumu, yakuwonekera kamba viduru.
22 Nkaya-mo siwonire mahala takatifu anta pamoja, konta mahala takat-
ifu pake ndi Mola Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya, pamoja na
Kondoo. 23 Na kaya-yo aisakula juwa wala mwezi kumwarikira, konta
cimwarikira ndi utukufu wa Mwenyezimungu, na mwenge wake ndi Kon-
doo. 24 Mataifa akuja kwenendesiwa kwa kumwarikiriwa na nuru ya noyo
kaya-yo. Na mafalume wa mulumwengu-mu noyo kaya-yo wajisa mali*
yawo. 25 Miryango ya kaya-yo aishubutu kufungiwa nsana, na auja kuwepo
usiku. 26 Na nkati ya kaya-yo, wanu wa kabila piya wajisa mali† yawo
na inshima zawo. 27 Na nkaya-mo acishubutu kwingira kinu kicafu wala
akunisha munu kitendo ca haramu wala engira nlongo. Ila wandikiwe
mazina awo nKitabu ca Uhai ca Kondoo, nowo tu basi ndi wengira.

22

1 Laika ire kanolotera muto mmoja wa maji a uhai, maji-yo akiwonekera
kamba kirilolo, akilawa pakiti ca Mwenyezimungu na ca Kondoo. 2 Muto-wo
upita kati-kati ya barabara maalumu ya kaya-yo. Kila ng'ambu ya muto
ikikula miti yakupa visumo vyakuwapa wanu uhai. Ikipa visumo mara kumi
na mbiri kila mwaka, mara mmoja kila mwezi. Na masamba a muti-wo
akitibu kabila piya.
3 Nkaya-mo acikiwepo kinu cakuulaniwa na Mwenyezimungu. Cikuja
kuwepo kiti ca Mwenyezimungu na ca Kondoo, na watumisi wake wakuja
kumwambudu iye. 4 Wakuja kummona uso wake, na zina rake rikuja
kupamikiwa pacenye pawo. 5 Usiku awuja kuwapo. Awuja kusakikana
nlangaza wa mwenge wala wa juwa, konta Mola Mwenyezimungu
amwarika julu yawo ewo. Na ewo wakuja kutawala daima milele.

Kuja ka Insa

6 Ikisa, laika ire kanambira javi: "Ewu ndi usemi kamili na wakweli.
Mola, Mwenyezimungu awalongoza minabii kiroho, kampereka laika wake
aje awereze watumisi wake vija kukuna suku karibu." 7 Insa akwamba:
"Onani, nukuja bila kukawa! Heri mwenyé kufulata usemi ubushuriwe
nkitabu-mu."
8 Omi Yahaya ndi niwonire na ndi nisikire evi vinu-vi. Panisikire na pani-
wonire, nigwa ipate nimwambudu noire laika akinolotera evi vinu-vi ire.
9 Fala iye kanambira tena: "Usinambudu, niwa ntumisi wa Mwenyezimungu
kamba vyauri uwe-po pamoja na wanduzo minabii, na kamba piya wafulata
usemi wa eci kitabu-ci. Waujuzi kumwambudu ndi Mwenyezimungu*."
10 Ikisa tena laika ire kanituma javi: "Usemi ubushuriwe nkitabu-mu,
usiture kuwa kinu ca siiri, kamana wakati wakukuna piya-vyo uwa karibu.
11 Munu mbaya atende ubaya, na mmadambi akore dambi. Mwenyé ku-
tenda wema atende wema, na takatifu onse awe takatifu."
12 Insa akamba: "Onani! Nukuja bila kukawa. Zawadi yangu iwa nomi,
nukuja kumpa kila mmoja kwa kazi yake. 13 Omi ndi Alufa na Omega, wa
mwanzo na wa kwisiriza, wa kwanza na wa mwinsho.
14 Heri wenye kuswafi nguwo zawo, wapate haki ya kupita pamiryango
kwingira nkaya ulu, na kurya kisumo ca Muti wa Uhai. 15 Fala panja ya
kaya ulu-yo, wakuja kubaki piya wari kamba umbwa: wasawi, wenye

* 21:24 Kigeregu: "utukufu". † 21:26 Ona 21:24. * 22:9 Ona 19:10.

lukware, visomi, wenye kwambudu milungu sairi ya ukweli, na ware piya wakuwajibu ulongo na watenda vyakulongopa.
16 Omi Insa nimpereka laika wangu apite akilavya ushahidi evi vinu-vi kwenu umwe mmajamati. Omi niwa nzipe wa rikolo ra Daudi, na novyo niwa ujukulu wake. Omi ndi kamba ng'andu uwala vú.†”
17 Roho Takatifu pamoja na Mwari harusi wamwambira Insa javi: “Njo!” Munu asikira evi, neye novyo ambe: “Njo!” Ari na nyotwa, afike karibu. Asakula maji a uhai, apate bure.

Vyakulaizira

18 Omi Yahaya nankulavya ushahidi ka piya wenye kusikira usemi ubushuriwe nkitabu-mu, nukwamba: “Ikiwa munu kongeza usemi mmojawapo nkitabu-mu, Mwenyezimungu amongeza balayi zaandikiwe
nkitabu-mu. 19 Na ikiwa munu kalavya usemi mmojawapo ubushuriwe nkitabu-mu, Mwenyezimungu neye alavya upande wake mMuti wa Uhai na alavya novyo upande wake nKaya Takatifu. Tamaa za nowo upande-wo
zandikiwa nkitabu-mu.” 20 Shahidi‡ wa piya eya mambo-ya akwamba: “Aye! Nukuja bila kukawa!” Aamina§! Njo, Mwenye Insa!
21 Rehema ya Mwenye Insa iwe namwe piya.

† **22:16** Kamba ng'andu vyauri alama ya suku nyipya, kwa namuna mmoja Insa ndi alama yolota suku nyipya ya Mwenyezimungu. ‡ **22:20** “Shahidi wa piya eya mambo-ya” ndi Insa. § **22:20** “Aamina” mana ake “Viwe novyo!”.